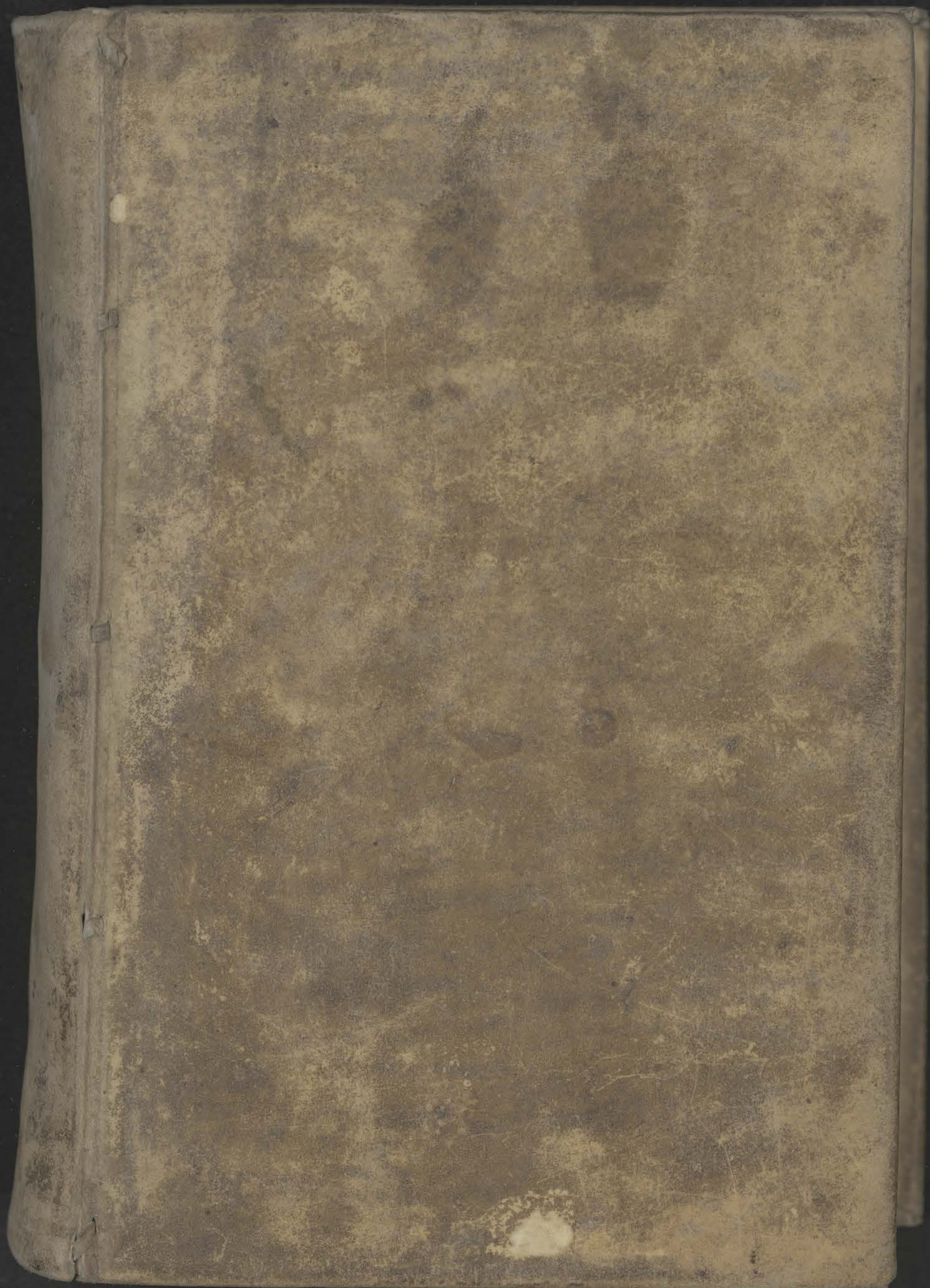
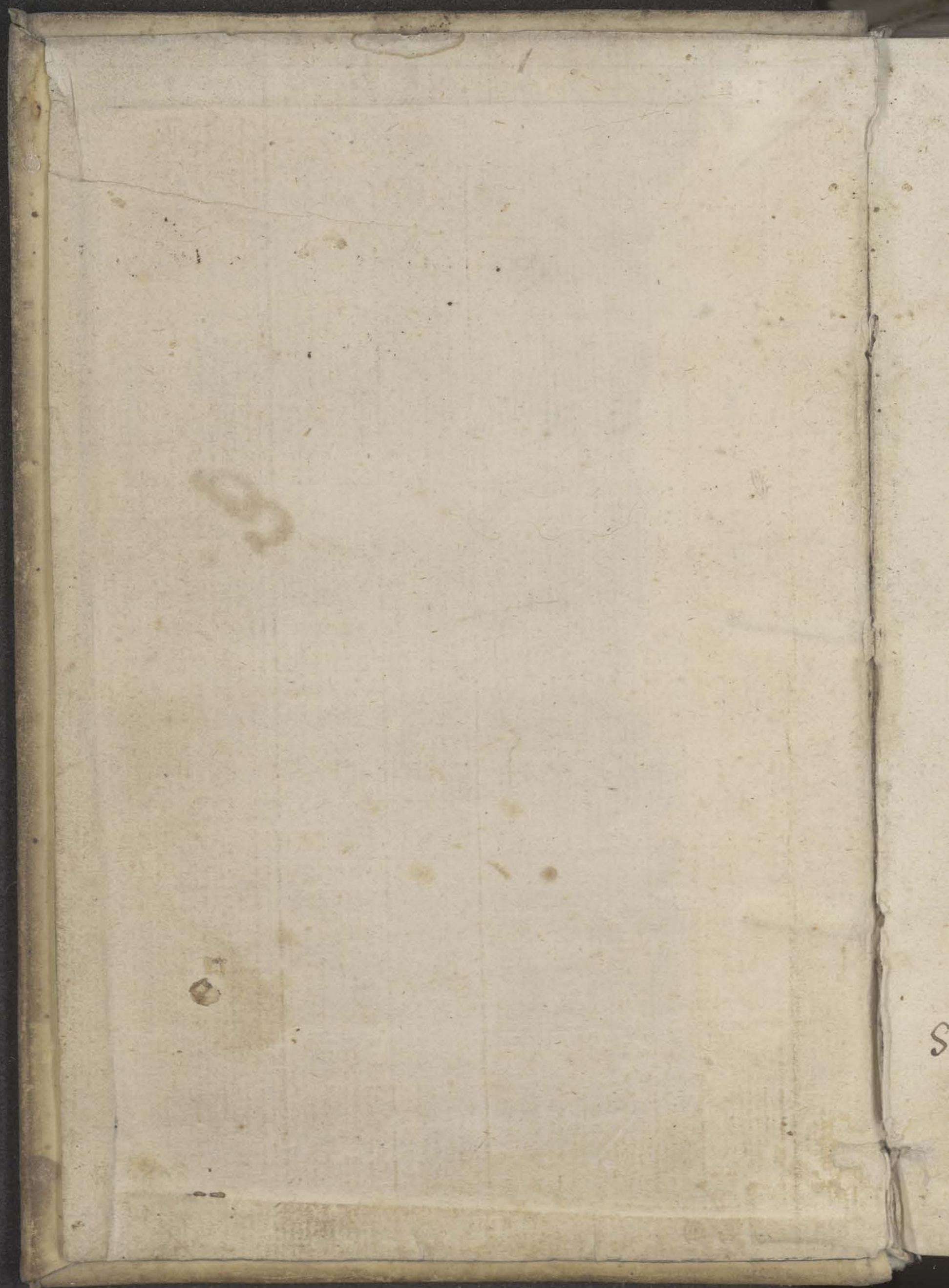
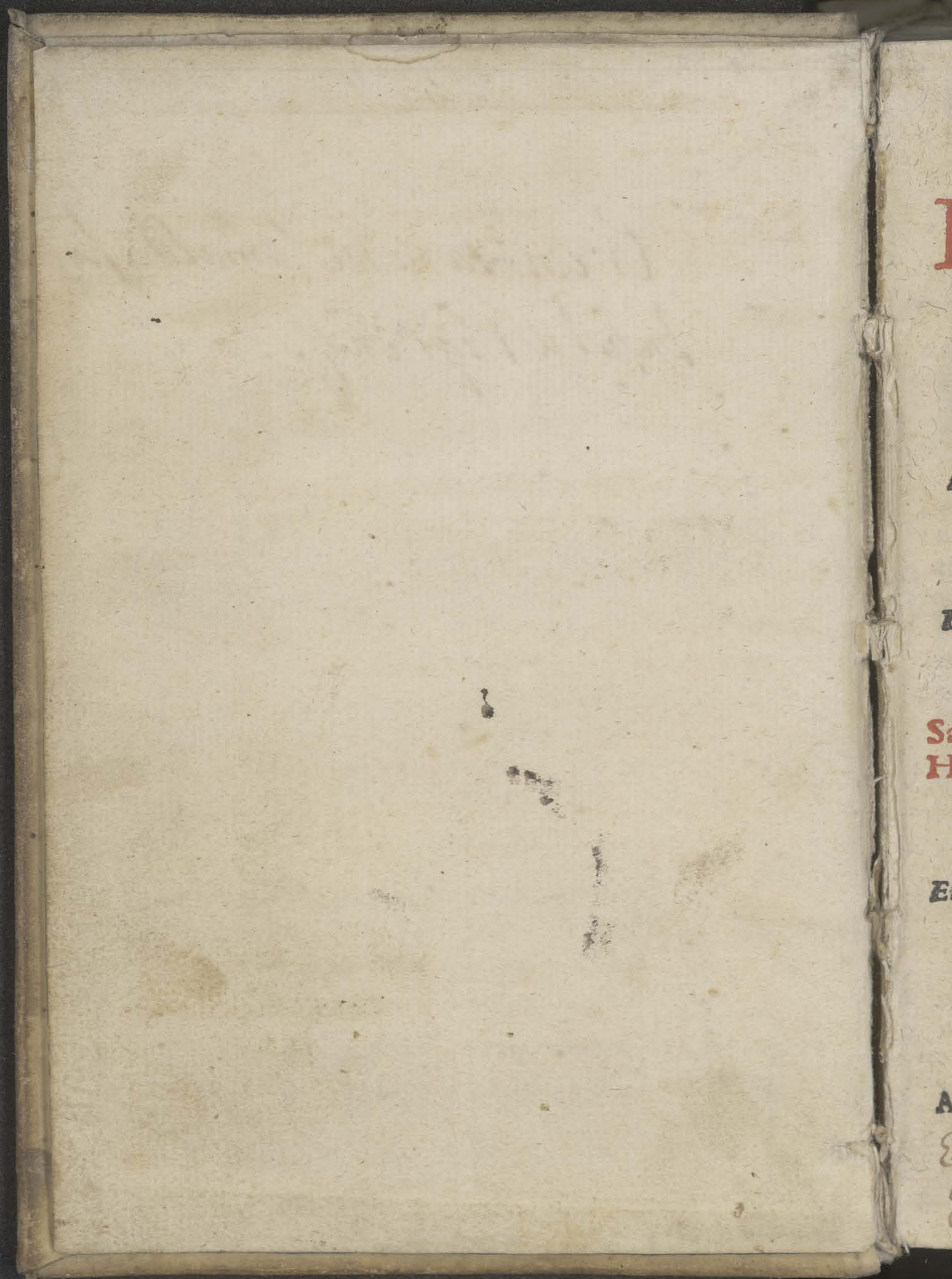

Eremitarum Camaldulensis
Insulae Vigrensis.

Si quid in hôc expers veri sanctiq libellô,
dicitur, indictum, lector, id esse puta.

MARCI MARVLI

Spalatensis

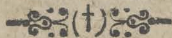
PALÆSTRA CHRISTIANARVM VIRTUTUM

Ad benè beatèque vivendum instituta, veteris, novique Testamenti exemplis fundata:

Dictis, factisque memorabilibus virorum vitâ, scientiâ & sanctitate illustrium exercitata:

Sanctorum denique Patrum, præcipuè Hieronymi, Gregorii Magni, Eusebii Cæs. Cassiani, aliorumque sententiis & historiis mirifice confirmata,

Et in Libros VI. commodè distincta, Additis duobus Indicibus Rerum & Capitum utilissimis. [redacted]

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud JOANNEM WILHELMUM FRIESSEM,
Anno 1686.

AD REVERENDOS OMNISQUE ET DOCTRINÆ ET RELIGIONIS Christianæ studiosissimos Patres, Societatis JESU.

Um hujus libri studio teneri Societatem vestram, Patres Doctissimi Religiosissimique, ejusque lectionem in Collegiis vestris jam diu frequentari intelligerem: non immeritò sanè plus quam quatuor his annis excitatus sum, & ipse ad eam curam suscipiendã, quo idem liber typis paulo elegantioribus excusus, & emendatiore lectione exornatus in lucem prodiret, & præsertim cùm vix ulla jam extarent uspiam tam pii atque eruditi Operis exemplaria. Igitur quòd hoc tam utile, ac studiosis omnibus piisque viris tam diu expetitum negotium non citiùs expedierim, id turbulentis his temporibus adscribite, quæ nos bellicis tumultibus ac terroribus retardarunt hactenus, & ab inchoando opere sæpius absterruerunt, jamque adinceptum intermittere coëgerunt, atque adeò olei operæque sumptum omnem hostili aliquo casu corrupissent ac perdidissent penitus, nisi Deus ipse manifesto nobis adfuisset, pacemque optatissimam pro sua summa misericordia (si nos modo tanto bono non indignos nosipsos præstiterimus) in terras has tandem immisisset.

Itaque & hoc vestro studio, & meo simul animi affectu, & aliis quoque nonnullis causis, videbar ipse mihi provocatus, & quasi manu ductus, ut hanc

noſtram in hoc libello recudendo opellam qua-lemcunque, veſtræ quoque commendarem Societati. Quam quidem Societatem ego ſummè ſemper colui, atque ita animo ſæpiſſime cogitavi hoc veſtris caſtiſſimum piiſſimumque Inſtitutum divinitus planè conceſſum eſſe poſtremis his noſtris temporibus, quò ſeculi hujus nequam mores corruptiſſimos, fidem infirmiſſimam, ac Religionem depravatiſſimam, reſtituere paulatim, Remque publ. Chriſtianam maxima ex parte jam collapſam, ac tantum non everſam funditus, denuo reſtaurare, ac ſuis quaſi humeris ſuſtentare niteretur: non ſecus profectò quàm priſcis illis temporibus laboranti ſimiliter Eccleſiæ, variiſque ſchiſmatum, errorum, hæreſumque ac ſcelerum fluctibus agitatæ, penéque interdum obrutæ, extrêmaſque tunc etiam & morum & fidei jacturas patienti, Dei dono & gratia infinita miſſi ſunt Patres illi omni memoria celeberrimi, qui ſuo exemplo, ſtudio ac ſapientia cæleſti auctores fuerunt inſtituendæ omnis diſciplinæ Eremiticæ, Monaſticæ, & cujuſcunque Ordinis Cænobitici. A quibus tanquam à fontibus quibuſdam puris ac perennibus ad totius Eccleſiæ decorem magnoperè illuſtrandum amplificandumque emanavit tanta utriuſque ſexus varietas, & cujuſque ætatis tanta multitudo in omni perfectæ vitæ caſtitate, cultuque religioſo erudita. In quo quid aliud voluerunt viri illi verè Evangelici, quam ut certis regulis quaſi limitibus quibuſdam purior Chriſtiani populi pars continere ſe poſſet ſecuriùs, verique Evangelii veſtigiis inſiſtere confidentiùs, non ſermone tantùm ac verbo (quod noſtri novi homines faciunt, idque ſolum ſibi fide ſua ficta ſatis eſſe falsò

jacti-

jactitant) ſed ſpiritu ac virtute bonorum operum, tum ad ſuam ipſorum vocationem certam facien-dam, ex Principis Apoſtolorum Petri conſilio, tum ad lumen aliquod pietatis ac vitæ ſanctioris in domo Dei univerſis hominibus clarius extollendum. 2.Pet.1.

Quamobrem cùm nunc, Patres Optimi, advenerint veſtræ vices deſerviendi in templo Dei, tantoque magis, quòd poſtremi omnium videamini, quando & Divus Paulus ſuo etiam tempore putarit, quòd ipſos Deus Apoſtolos noviſſimos oſtendiſſet, quibus tamen ſucceſſerunt multi (ut modo diximus) variis diei horis vocati in vineam: debetis ſanè ita vobiſcum reputare, magnam vobis impoſitam eſſe rei bene gerendæ neceſſitatem, idque pluribus maximiſque de cauſis. Primùm etenim, quanto veniſtis ſeriùs, tanto majore alacritate, diligentia, atque induſtria vobis eſt elaborandum, quo & aliorum quæcunque murmura leviùs ſuſtineatis, & ipſi ſalario veſtro diurno non minùs digni efficiamini, quam qui venerunt primi: centuplumque porrò accipere mereamini, & in hoc ſeculo, & in futuro. Deinde verò & vos quoque facti eſtis ſpectaculum univerſo mundo, Angelis & hominibus: quo magis vobis prudenter eſt ambulandum, ac vocationi veſtræ incumbendum ſedulò, ex quo & mundus ſcandalizetur minus, & Angeli tum vobis tum nobis congratulentur magis, atque omnes homines ad ſuam ſalutem pacemque cum Deo conciliandam vos miſſos eſſe, certius agnoſcant, ac palàm confiteantur. Denique (quod tamen imprimis ac præcipuè animadvertendum ac proſpiciendum eſt) ſi ad correptionem noſtram, in quos ſeculorum fines devenerunt, (ô quanto nunc magis, quàm quo tu

1. Cor. 4.
Matt. 10.

1. Cor. 10. tempore, ô Paule Dei vas electissimum, apertissima sententia sic scriptum annis plus mille quingentis jam elapsis pronunciasti) si ad nostram, inquam, correptionem, si ad pœnitentiam mundo prædicandam, si ad scandala præsentis vitæ murmuraque gravissima tollenda, ut ne pereamus omnes ab exterminatore propter scelera & peccata nostra, si denique ad ipsum Domini jam adventantis diem illum horrendum, Judiciumque extremum ac terribilissimum quasi retardandum paululum, vos præmissi sitis, tanquam ad congregandas oves, & reliquias Israel in Catholicæ Matris gremium colligendas. Videte Patres per Deum immortalem Superosque omnes sanctissimos, quanta, ut dixi, vobis imposita sit necessitas hoc vestrum munus solicitè obeundi, quandoquidem hæc omnia vel bona vel mala ex vestro officio vel bene vel malè administrato, & vobis ipsis, & nobis omnibus impendere jam jamque videantur.

Profectò si omnium temporum historias memoria repetere, si Principum mundi diras persecutiones, si Schismatum hæresumque nefanda portenta, si morum maximam depravationem, si scelerum gravissimorum effrenatam licentiam, si hæc singula suis quæque divisa locis ac temporibus olim exorta variis, velimus reputare: atque eadem nunc simul omnia quasi in unum congesta cumulum, atque adeò supra modum aucta, nos pariter hoc uno tempore, atque unis iisdemque locis opprimere, seriò animadvertamus: quid nos inde tandem expectemus eventurum, aut quem nos nostri seculi futurum exitum, meritò formidemus? Si tota ferè Asia & Africa, atque omnis Ecclesia Orientalis olim ipsis

Aposto-

Apostolorum fundata manibus, & primitiis Spiritus sancti imbuta, atque ditata donis, propter has ipsas malorum causas defecit tamen paulatim à vera in Deum fide, ac tandem ab Ecclesiæ Catholicæ unitate penitus avulsa, non in Paganismum denuo relapsa suum, sed in potestatem Christiani nominis inimicissimum redacta, Tyranni Turcici jugum barbarum, crudele, immane ferens, deplorato atque adeò desperato & rerum omnium & animarum damno, jam diu suum casum frustra queritur ac lamentatur: quid itidem Europæ nostræ pars reliqua, quid Ecclesia hæc Occidentalis simili expectet modo, non dissimili quidem via & gradu, sed longè magis certis & manifestis vestigiis ad idem ruinæ præcipitium continuò festinans? Si ipsa oliva primitiva tantum ramorum comminutionem passa, tanta Dei severitate à radice penitus est excisa: quid porrò continget oleastro, ubi à radicali bonitate sua deficiens, non permanserit neque steterit firmiter in ea fide, qua Majorum radici, & quasi pinguedini Olivæ bonæ insertus est? Et si (ut ipsemet dixit Servator) in viridi ligno hæc contingunt, quid demum fiet in arido? Et meritò sanè aridos nos ipsos nunc appellemus, non tantùm bonorum operum sterilitate exiccatos penitus, sed peccatorum insuper conscientia, ac futurorum inde malorum expectatione & timore arescentes indies, ut ipsius quoque Servatoris nostri disertis utar verbis.

Rom. 11. *Luca 23.* *Luca 21.*

Hanc igitur Occidentalem mundi Plagam, hæresum & nequitiarum omnium mole ruentem, & à Catholicæ fidei firmitate, (qua hactenus nixa constanter stetit, floruitque) manifestè decidentem; non jam Mahometes aliquis Saracenus, aut Sultanus

nus Arabicus Persicusve, vel etiam Tyrannus quispiam Turcicus, ut in oriente nunc & olim, (quanquam nec ab his quoque Grassatoribus ubique tuta est aut fuit Europa ob remotiorem suam distantiam) sed ipsemet Perditionis filius, ipse ementitus, idemque mendacissimus Messias, ipse plane singularis
1. Ioan. 2. & 4. ille Impostor Antichristus (cujus quidem Antesignani multi vocati & ipsi Antichristi, & olim sæpe, & nunc jam in mũdo extant) videtur occupaturus; eo quòd temporum ultimorum series, & ipsum omnium nequitiarum fastigium summum, extrema jam omnia quasi ultro accersere videatur. Nam si in ipso ferè mundi exordio propter multam tunc hominum malitiam, ipsamque coram Deo corruptam terram, & repletam iniquitate sua, delevit
Genes. 7. Deus hominem quem creavit à facie terræ, usque ad animantia & volucres cœli; nunc in ipso mundi exitu, cùm nullus videatur superstes Noe justus atque perfectus in generatione sua, neque Arca ulla amplius fabricanda ad servandum semen viventium, sed neque aquarum diluvio res denuo peragenda sit ex promisso Dei: quid restat porrò, com-
Genes. 9. Apoc. 17. pletis jam fortè Sodomorum iniquitatibus, & Babylone magna matre fornicationum & abominationum terræ inebriata jam sanguine Sanctorum, & sanguine Martyrum Jesu, quo minus ab homine & animantibus, & avibus cæli, etiam usque ad pisces omnes & monstra maris pertingat Divina ultio: nulloque alio jam reliquo supplicii genere, quod tantarum impuritatum fœditates ac sordes valeat eluere, extremo sulphuris atque ignis incendio omnia penitus horrendum in modum concrementur.

Cùm

Cùm igitur ad hanc Judiciorum Dei tum ſeveritatem, tum accelerationem tantoperè formidandum permoveant, meritò hinc graviſſimæ bellorum & peſtium plagæ , quas & oculis & manibus ipſis perſentimus quotidie , facileque in iis agnoſcimus certiſſima occidentis Mundi ſigna & præſagia, inde verò non minus, occæcata atque obdurata tamen hominum corda , charitatis omnis refrictio , philautia maxima & amor hujus ſeculi, tantæ ſuperbiæ, blaſphemiæ, proditionis, ſcelerumque omnium graviſſimorum enormitas , vitæ tam parum emendatæ perpetuus curſus , tanta animorum propenſio ac docilitas ad novas & inauditas quaſvis dogmatum vanitates hæreſeſque perdiſcendas; Religionis verò orthodoxæ vel retinendæ vel inſtaurandæ neglectus tantus , tantuſque adeò contemptus ad intelligendum , providendum , & noviſſima iſta præcavendum in his nos mediis malorum undis conſtitutos & concluſos quodammodo (poſt Dei ſolius clementiam , quæ his quoque diebus oſtenſa eſt multis ac miris modis) nulla profectò res alia ita recreat ac conſolatur , quam ea ſpes & expectatio, quam modò concepimus, Patres chariſſimi ex induſtria , diligentia , & ſolicitudine veſtra in agro Dominico repurgando etiam hac noviſſima diei hora ; quanquam & hæc quoque Dei unius clementia eſt, & ſummum donum, ac non ſolùm veſtri proprium , tametſi ex mera Dei gratia quæcunque vobis collata ſunt dona cœlitus, & Dei dona ſunt & veſtra , qui ſua dona coronat in nobis. 2.Tim.3.

Vos ergo commiſſum nunc vobis Gregem Domini pro parte veſtra cuſtodite ſedulò, vos oves & Agnos Chriſti paſcite , implete miniſterium ve-

strum, resuscitate gratiam Dei quæ in vobis est, ac collaborate Evangelio secundum virtutem Dei qui nos vocavit vocatione sua sancta. Et (quod facitis) prędicate verũ Verbũ, instate opportunè, importunè arguite, obsecrate, increpate in omni patiẽtia & doctrina. Collegia & Societates vestras bona disciplina institutas, & ab omni specie mali mundas, severè conservate, ut tum Dei nomen clarificetur in vobis, ipsiusque Ecclesia unica & Catholica ab hæreticæ pravitatis corruptionisque omnis zizaniis expurgetur, bonæque frugis uberrimè proventuræ locus abundè fiat; tum vos quo cœpistis cursu eodem, porrò possitis semper pergere, ad vestram propriam, & nostram, & ad ipsius usque mundi consummationem. Vos estis sal terræ, quale jam aliàs sæpius misit Deus in mundum ad condiendos hominum mores. Hoc sal nunc bonum est, quod si & ipsum quoque evanuerit, aut insulsum aliquando fuerit, heu nobis miseris quid deinceps superest, quam ut & vos & nos projiciamur foras, & conculcemur ab hominibus, & illo demum omnes rapiamur igne, qui in fine mundi conflagrans ac consumens universa, nunquam post moritur, nec extinguitur. Sin verò (ut admonuit Servator hominum Jesus) retinueritis hunc salem in vobis, si pacem inter vos habueritis, si odorem bonum vestrorum operum & Deo & mundo præbueritis, si ab instituto & disciplina primi Præceptoris vestri nihil prorsus unquam deflexeritis, si hujus mundi luxum omnem & delitias à vestris tabernaculis procul abdicaveritis, si in omni vitæ puritate & perfectione vosipsos castos & incontaminatos custodieritis, si nullam proficiendi hominibus occasionem prætermiseritis, si denique

omnia rectè & prudenter sancti Spiritus illustratione docti administraveritis, (uti sanè fecistis hactenus) proculdubio & vos ipsi (tanquam pueri Jesu Socii ac Sectatores verè facti) sapientia & gratia apud Deum & homines indies proficietis, & centuplo adhuc majora incrementa brevissimo temporis spatio accipietis, & plures terrarum Principes populique gratiam & virtutem vestram admirabundi suspicient suscipientque, & ampliora mundi Regna Ecclesiæ Catholicæ unitati conjungere se festinabunt, cunctique mortales Hæreticorum fraudes, vanitates, & spurcitias detestabuntur magis, & Antichristi Tyrannis ultima nondum revelabitur, neque Filius hominis adventum suum ac Judicium accelerabit adeò, sed expectabit tantisper conversionem Gentium, fratrumque suorum consummationem, ac tum denique florebit adhuc denuo ubique terrarum & una fides, & grex unus, & unus pastor in una sancta, Catholica per universum orbem Ecclesia. Quod & vobis nobisque atque omnibus Christi nomen profitentibus bonum faustumque ut sit, tam opto ex animo, quàm id cunctis simul mortalibus necessariò expedire, horum temporum ratio & deplorata conditio clarissimè demonstrat.

MARCI MARVLI CARMEN DE DOCTRINA DOmini nostri JESU Christi pendentis in Cruce.

Christianus interrogat, Christus respondet.

Christianus. *SVmme Deus, quare mortales induis artus,*
Et terras, cœli lapsus ab arce, colis?
Christus. *Vt per me terrenus homo, quem torserat error,*
Ad cælum recta disceret ire via.
Christianus. *Quid te, qui semper procul esses crimine ab omni,*
Velle pati pœnas compulit atque necem?
Christus. *Erga ipsam pietas, ut quem sua culpa gravabat,*
Lustratum noster ferret in astra cruor.
Christianus. *Quare expansa tibi tenduntur brachia? quare*
Consertim juncti sunt tibi, Christe, pedes?
Christus. *Hinc illinc quoniam diversas convoco Gentes,*
Inque unam stabili fœdere jungo fidem.
Christianus. *Sed cur demissa pariter cervice reclivus,*
Sic defixa tenes ora oculosque solo?
Christus. *Mortales moneo, non inturgescere fastu,*
Sed submissa pio colla domare jugo.
Christianus. *Quæ causa est nudi tibi corporis? arida quare*
Stat vultu macies, membraque sicca rigent?
Christus. *Hoc volo, ne pigeat luxum te spernere mundi,*
Atque famem mecum pauperiemque pati.
Christianus. *Candida sed graciles cingunt velamina lumbos:*
An ne, rogo, quicquam pars quoque tecta monet?
Christus. *Hinc discas, quod casta placeant mihi corpora, & odi*
Si quibus illicitus turpia nudat amor.

Quid

Quid colaphi, quid sputa notant, opprobria, flagra,
Spinea serta, Crucis cætera supplicia?
Perferat offensas omnes, non inferat ullas,
Qui super alta cupit sydera pace frui.
Vita brevis, modicus labor, optatißima merces,
Immensum semper perpetuumque bonum.
Quod si quem ne summa quidem jam præmia tangunt,
Terreat æterni carceris exilium:
Indomitique ignes, indiscußæque tenebræ,
Semper edax vermis, semper amara lues:
Horrendi gemitus, dolor acer, mœsta querela,
Aßidui luctus, & sine fine malum.
Talia quippe manent, quos desertura voluptas
Nunc tenet, & blandis decipit illecebris,
Divitias cupidis ostentans, otia pigris,
Mollibus infandæ concubitus Veneris,
Dulce merum, dulces ventri indulgentibus escas,
Inflatis pompas, fortibus exuvias.
His illecta dolis infelix turba, salutis
Immemor, in pœnas perniciemque ruit.
Nec monitus audit: mea nec vestigia servat,
Denique judicium nec timet inde meum,
Judicium horrendum, cum tandem venerit ille,
Ille dies iræ, turbinis ille dies:
Cùm concußi ingens fragor ætheris, astra rotatu
Turbabit rapido, decutietque globos:
Sanguinea populos terrebit lampade Luna,
Sol nullâ, radios contrahet ille suos:
Cuncta trement, totusque simul quassabitur orbis,
Angelicos videas obstupuisse choros:
Corripiet mundum flammis crepitantibus ignis,
Atque unus fiet terra fretumque rogus:
Mox virtute potens & Majestate verendus
Adveniam, & rutila nube sedebo super.

Circunfusa aderunt Sanctorum millia multa,
Multa coruscantum millia spirituum.
Extemplo horrificum sonitum tuba fundet ab alto,
Diffindens terras, tartara & ima ciens.
Nec mora, consurgunt omnes quos lumine cassos
Excepit magno magna parens gremio.
Stabit & ante meum rediviva caterva Tribunal.
Expectans pavido jussa tremenda metu.
Namque indiscussum nihil occultumve latensve,
Nec quod quis tacitus mente agitarit, erit.
Pro meritis dabitur merces, seu vita perennis,
Seu jam non ulla mors moritura die.
Ergo agite, ô miseri, quos nunc malus implica terror,
Dum licet impliciti solvite vincla pedis,
Evigilate gravine pressos lumina somno
Occupet extremi temporis atra dies.
Cernite quam celeri labuntur tempora cursu,
Quamque fugax nullam sentiat hora moram.
Felix qui semper vita bene computat usum,
Cogitat & finem jam fore jamque suum.

INDEX

INDEX CAPITULORUM.

LIBER I.

LIBER II.

LIBER III.

LIBER IV.

4. De

LIBER V.

LIBER VI.

FINIS.

M. MA-

M. MARVLI DE RELIGIOSE PIEQVE VIVENDI INstitutione per exempla ex veteri nouoqúe Testamento collecta, atque ex optimis Autoribus, D D. Hieronymo, Gregorio Magno, Eusebio Cæsariensi, Ioan. Caßiano, alijsq́, qui vitas conscripsêre Sanctorum, Liber Primus.

PROLOGVS.

PERAE pretium mihi visum est, quædam quæ de diuinis hominibus in historijs ecclesiasticis diffusiùs narrata sunt, carptim collecta breuiter describere, vt propositis euangelicarũ virtutum, id est, Christianę perfectionis exemplis, & me desidia adhuc torpentem excitarem, & alios excitatos alacresque ne lassescerent magis animarem: alios verò etiam redderem cautiores, ne, tametsi boni sanctique sint, facilè de se popularibus auribus credant. Quàm enim periculosa sit humilibus Christi seruis mortalium laudatio, tunc planè intelligent, cùm relatu legerint, non aliam ob causam quosdam reliquisse monasteria, vastasq; penetrasse solitudines, annosque plurimos feris tantùm peruias habitasse terras. Tu igitur cuius nutu cuncta reguntur fautor mihi adsis Deus, dictantem inspires, scribentem adiuues, ingenium, verba, manum, calamum moderare, vt nusquam ab eo, quod tibi placitum fuerit, declinasse argui possim. Tuque Fili Dei, Deus Christe, mentem animumque eorum, qui hæc legẽt, tua gratia sic penitus confirmes, vt istos sectatores tuos æmulari cupiant pariter & possint, atque ad tui solius cultũ inflammati, ijsdem tandem vestigijs ad te perueniant quibus illi peruenêre. Sed quoniã ijs, qui te sequi volunt, di-

Marc. 19. Luc. 14. mittenda esse primùm omnia præcepisti: ab illis potissimum, qui ingentioribus se abdicarunt bonis, dicendi initium capiamus, vt & qui pari fortunarum copia perfruuntur, in promptu habeant quos imitentur: & qui tenuiores diuitias possident possideruntve, eas vel erogare, vel iam erogasse pro tui nominis amore, minùs grauari possint.

De terrenis bonis contemnendis propter Christum. Cap. I.

Matth. Apost. IAM PRIMVM, vt à quibus Ecclesiæ Christianæ iacta sunt fundamenta, ab his & operis nostri cudatur exordium: Matthæus publicanus statim vt à Christo vocatus est, Telonium derelinquens, pecuniosis vectigalibus præposuit Apostolicæ conuersationis nuditatem. *Bartholomæus Ap.* Bartholomæus quoque Syriæ regum origine clarus, non est dedignatus in piscatorum numero haberi, vt placeret Christo: & cœlestis regni spem animo concipiens, seruire maluit in terra, quàm imperare; & persecutiones pati, quàm seculi honoribus perfrui. *Abdias in vita Bartholomæi.*

Apostoli. OMITTO nunc alios huius ordinis viros, non quia in contemnendis rebus minùs constantes fuerint, sed quia & ante apostolatum humiles inopesque extitisse apparet, stulta tunc & infirma Deo eligente, vt sapientia fortiaque confunderet. Quamuis verissimum sit eos quoque non minùs multa reliquisse, qui sibi nihil reseruauerint. Hinc est, quòd tamen piscatoriam nauim, & quæ resarciebant retia dimittentes, audacter proloquuntur: Ecce dimisimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis præmij? Et *Matth. 15.* responsum merentur accipere Domini, dicentis: Amen dico vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Israel: & omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

CVIVS quidem pollicitationis tum fide certi, tum magnitu-

gnitudine accensi, Maria, Martha, & Lazarus cùm inter se partiti essent hæreditatem, Mariæque Magdalum oppidum, Marthæ Bethania, Lazaro pars vrbis Ierusalem sorte obuenisset: omnibus post ascensum Domini distractis ac diuenditis, pecuniam ad pedes Apostolorum proiecêre in terram, vt corda erigere possent in cælum, quò Christum iam præcessisse conspexerant. Hunc morem sedulò à fidelibus ea tempestate obseruatum Lucas in Apostolorum Actis testatur, dicens: Omnes etiam qui credebant erant pariter, & habebãt omnia communia, possessiones & substantias vendebant, & diuidebant illa, prout cuique opus erat. Et iterum: Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna, nec quisquam eorum quæ possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et paulo pòst: Possessores agrorum aut domorum vendentes, afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Subiungit etiam, Iosephum Barsabam cognominatum, agrum quem habebat vendidisse, pecuniamque Apostolorum conculcandam pedibus apposuisse, vt scilicet ea contempta, agrum sibi illum de Euangelio parare posset, in quo absconditus est thesaurus regni cælorum. Nunc qui deinde horum vestigia sunt sequuti, ordine referamus.

Maria Magdalena, Martha, Lazarus. *Actor. 2.* *Iosephus Barsabas.* *Matth. 13.*

GREGORIVS antequam Pontifex, vrbis Romæ Senator erat, neque diuitijs minùs, quàm nobilitate potens, in Sicilia sex monasteria sua impensa construxit, Romæ vnũ, paternas auitasque ædes in illud commutans, in quod se quoque ipsum conferens, viritimque indigentibus dispertito quicquid bonorum reliqui fuerat: ex nobili humilis, ex diuite pauper factus, monachi vitam duxit, donec communi Patrum populique consensu, ad pontificale culmen vel inuitus meruit promoueri, multo gloriosiùs à Domino promouendus in cælum, pro cuius amore dilargitus fuerat terrena. *Ioan. Diacon. in vita Gregor. lib. 1.*

Gregorius PP.

EADEM cupiditate in distribuendis opibus ardens Nicolaus Myreæ vrbis Episcopus, cum Pataræ Lyciæ oppido

Nicolaus episcopus.

patri matrique vnicus esset, eique hęreditas satis ampla satisque commoda obuenisset, nihil priùs animo agitasse dicitur, quàm quo pacto distractis in pauperum alimenta rebus, expeditiùs liberiùsque soli Deo obsequeretur atq; deseruiret. Hinc illud memoratu dignissimum: Quòd dū vicinus quidam, vrgente in scelus inopia, prostitutis triū natarum corporibus, victum sibi quærere decreuisset; ille accedens domui eius nocte intempesta, vt eleemosyna in occulto fieret, tantum auri per fenestram iniecit, vt & inde virgines honestè locarentur, & pater ipse in spem sustentandi se non iniquam simul deueniret. Nicolao verò, quoniam bona sua prudenter dispensauerat, ecclesiastica credita sunt, & in Episcopum Myreæ diuinitus est electus. Ac post breuissimos vitæ huius labores, ad æternam vocatus est quietem, dicente Domino: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui, *Ioan. Diacō. Sur. Tō. 6.*

Mat. 25.

Abraam Eremita.

ABRAAM quoque Aegyptius non minus grandem (iā defessis ætate parentibus) hæreditatem mox aditurus, non expectauit, sed vt erat nudus, discedens in solitudine sibi cellam constituit. Deinde illis vita defunctis, cùm ad capiendum tantarum opum patrimonium vocaretur, tanti illud fecit, vt loco pedem non efferret. Porrò per procuratorem ita egit, ne quid sibi reliquum foret, sed rebus diuenditis, pecunia omnis mendicantium turbæ, viduisq; & pupillis diuideretur. Igitur diuitias, & cùm non haberet, contempsit, & cùm haberet, ne respexit quidem, sed alteri dilargiendas commisit, maiores diuitias existimans Christi paupertatem. *Effrem in vitis SS.*

Hilarion Abbas.

HILARION Palæstinus, (sicut de illo Diuus Hieronymus literis commendauit) parentibus defunctis, partem substantiæ fratribus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino reseruans. Dominicę sententiæ memor dicētis: Qui non renunciauerit omnibus quæ habet, non potest meus esse discipulus. Erat autem annorum xv. cùm sic nudus & armatus in Christo solitudinē ingressus est, sacco tantùm & pelliceo pallio membra coopertus. *Hieron. in vita Hilarion.*

Lucæ 14.

BENE-

BENEDICTVS verò ille Abbas, qui viuendi formulas, (quas nunc plerumque ſequuntur Monachi) ſcriptas edidit, à parentibus ex Nurſia Romam ad excolendum liberalibus diſciplinis ingenium miſſus, impubis adhuc à penè puer, altiùs quàm ea conſueuit ætas, diuinitus inſpiratus, cogitans literarum ſtudia, Romam ipſam parentesque deſeruit, vixitque ſolitarius, orationem ſtudijs, Romę eremum, parentibus præponens Chriſtum. *Gregor. Dialog.* 2. *cap.*1. Benedict. Abbas.

PARI puer admiratione dignus mihi videtur Niuardus Bernardi Clareuallenſis frater. Qui poſtquam ipſum reliquosque omnes, Cicilino patre, & Aletha matre, ſeque relictis, ad Religionem aſpirare videret, maluit abeuntes ſequi, quàm paterna in domo hæres ex aſſe futurus manere. Illi enim proficiſcentes; paruulo inter æquales in foro ludenti dixere: Niuarde frater, nunc te ſolum totius ſumma reſpicit patrimonij: nos namque ius omne vni tibi cedentes Chriſtum ſequimur. Tunc ipſe: Cœlum vos ergo poſſidebitis, inquit, ego terram? Nihilque moratus poſt eos adijt monaſterium, vt potiùs cœleſtes cum fratribus, quàm cum parentibus manens diuitias obtineret terrenas. *In vita Bernard. lib.* 1. *cap.* 3. Niuardus.

SED quid de illis dicam, qui matrimonio copulati effecere, ne coniugatis tam ſanctæ conuerſationis aditum minus patere putaremus. Germanus Antiſiodorenſis Burgundiæ Præfectus, ingenuisque artibus apprimè eruditus, pari cum vxore caſtitatis religionisque ſuſcepto voto, magiſtratum vltro depoſuit, & tantas opes, quantas ea præditus dignitate habere poterat, pauperibus erogauit, nihilq; ſibi quicquam reliqui fecit, tunica, cuculla, cilicioque cõtentus, vt lucrifaceret Chriſtum. *Hēricus Monach. ad Car. Caluum, & Sur. Tom.* 4. Germanus.

GALLICANVS quoque Romani dux exercitus, poſtquam Scythis Dacisque & Thracibus pugna ſuperatis, Cõſtantiam Conſtantini Auguſti filiam coniugem ſibi pactã victor accepiſſet: ab ea conuerſus Chriſtianusque factus, continuò dignitatis abiecit inſignia, detrectauit militiã, Gallicanus.

& quicquid plurimorum annorum ſtipendia victoriæque parauerant, repentè ſuſtentaculum fit debilium. Denique ſponſam virginem, forma inſignem, & quod maius eſt, Imperatoris filiam relinquens intactam, humilis, pauper, caſtus, voto ſe obligauit Religionis. Neque illi tam magnificum fuit hoſtes vincere, quam quæ aſſecutus fuerat honorem, opes, voluptateſque contemnere. Illud enim hominis eſt, hoc ſupra hominē. *Terēt. in paſſ. Ioan. & Paul.*

Leonardus. SED nec Leonardus natione Gallus ſilentio eſt prætermittendus, qui inter aulicos Regis primo loco habitus, relicta Regia, dilargitiſque facultatibus religioni ſe tradidit, monaſticiſque ſacris initiatus, in Aquitaniam eſt profectus, atque operam prædicationibus dedit, haud dubiè ſtabiliorem ampliorémque ſeruitij ſui mercedem à cœleſti Domino accepturus, quàm receperat à terreno. *Iacob. Ianuenſ. Epiſ. in Legend.*

Lupus episcopus. NON minùs memoratu dignus, Leonardoque aliquanto maior, ſiue fortuna ſpectetur ſiue genus, Lupus Senonū tandem Archiepiſcopus nunc occurrit. Siquidem regia ſtirpe in Gallia ortus nobilitatem æquauerat diuitijs. Sed dum indeficientem in cælo theſaurum ſibi comparat, eas pia in pauperes largitate libenter effudiſſe, non tam liberalis quam prudentis hominis eſſe exiſtimauit. *Sur. Tom. 5.*

Egidius. EGIDIVS Athenienſis & ipſe regio genere nobilis, dum adhuc ſub tutela patris ętatem ageret, mendico ęgrotanti (quoniam aliud quod daret non habebat) ſeipſum deſpolians, proprium amiculum dedit. Quo quidem ille indutus (tantum donatoris miſericordiæ meritum fuit) è veſtigio ſanus conſurrexit. Poſtea verò quàm defunctis parentibus liberam ſuſcepit bonorum poſſeſſionem, tam prompto animo omnia egenis diſpertiuit, vt ea non priùs habuerit, quàm donauerit. Sed iam ad eos veniamus, qui non modò priuatis opibus, verùm etiam maximis regnis in terra renunciantes, digni fuerunt qui cum Chriſto regnarent in cælis. *Fulbert. Carnoten.*

Polemus. POLEMVS potentiſſimus Indorum rex Bartholomæi Apoſtoli prædicationibus ad fidem conuerſus, atque baptiza-

ptizatus, relicto Imperio, eidem constanter adhæsit, discipulusque maluit esse Apostoli, quàm Indiæ dominus. *Abdias in vita Bartholom.*

IOSAPHAT quoque Indiæ rex, Auenir regis filius, Barlaam eremitæ salubri persuasu fidem amplexus Christi, postquam omnes qui suę ditionis erant, baptismatis gratia renouandos diligẽter curasset, coædificatis vicatim ecclesijs deposuit regnum, nihilque secum ferens nisi mundanę gloriæ contemptorem animũ, secessit in solitudinẽ. Cùm enim in vrbibus adhuc sine honore esse non posset, ab hominum frequentia procul se habendum decreuit, iunctusque ipsi Barlaam, vitã traduxit in eremo quæ dicitur terræ Senair. Itaque quem vrbis instar regia vix capere poterat, angustum informis speluncæ tenuit habitaculum: & qui tot populis totque gentibus imperitauerat, vnius homunculi præceptis obediuit. *Damasc. lib. de Barlaam & Iosaph.* *Iosaphat.*

AT NON solùm susceptum sceptri honorem deponere propter Christum, sed etiam oblatum refutare, exemplis admonemur. Etenim Iudaelles Britanniæ rex cùm monasticam vitam ducere in animo haberet, Iudoco fratri voluit tradere regnum. Ille itidem ad Dei aspirans seruitium, ne quod vltro offerebatur, vel inuitus suscipere aliquando cogeretur, clàm inde profugit, atque ad ripam Alzei fluminis in agro Pontinij constructo paruo humilique tugurio solitarius habitauit. Tunc, vana & stulta mortalitas per cædes & parricidia, quære tibi dominatum, quem sanctissimi viri tam vili habuerunt, vt alter deponere vellet, alter recusaret accipere. *Florent. Abb. Rodolph. Agricola in vita Iudoci.* *Iudocus.*

IN HOC sanctitatis genere, Feminæ quoq; æternæ sibi laudis locũ vẽdicant, eundem affectũ, quoniã & eodẽ impulsę spiritu, in terrenis rebus contẽnendis prę se ferẽtes. *Feminæ.*

EVPHRASIA Romana, genere nobilis, opibus pollens, ætate florens, forma præstans, post mortem viri Antigoni neque rursum cuiquam nubere voluit, licet multum suaderet Theodosius Augustus, neque Romæ manere, quamuis & patria esset, & orbis Domina, neque diuitias possi- *Euphrasia.*

dere, tametsi honestissimè posset. Procis repulsam dedit, mare transmisit, ad Thebaidē venit, & eo loci consīdens, quicquid secum attulerat facultatum, partim erogauit egenis, partim Ecclesijs, neque aut sibi aut filiæ paruulæ Euphrasiæ quicquam residui fecit. Quinimo móriens eidem in monasterio manenti solicitè iniunxit, ne tardaret, quod reliquū Romæ fuerat, simili liberalitate vt distribuatur, curare. *Sur. Tom. 4. & in vitis Patrum.*

Paula.

PAVLA etiam Romana tanta quidem in hac parte ac talis sese offert, vt non alio ore satis dignè laudari queat, quam quo laudata est. Quid enim vberius elegantiusve ab vllo vnquam afferri possit ijs, quæ de illa diuus Hieronymus literis commandauit? Sed quæ ad rem spectant quam nunc tractamus, hęc sunt: Paula, inquit, nobilis genere, sed nobilior sanctitate, potens quondam diuitijs, sed nunc Christi paupertate insignior, Graccorum stirps, soboles Scipionum, Pauli hæres, cuius vocabulum trahit, Mártiæ Papyriæ matris Africani vera & germana progenies, Romæ prætulit Bethlehem, & auro tecta fulgentia, informis luti vilitate mutauit. Post hæc discessum eius ab vrbe describens, ait: Descendit ad portum, fratre, cognatis, affinibus, & (quod his maius est) liberis prosequentibus, & clementissimam matrem vincere pietate cupientibus. Iā carbasa tendebantur, & remorum ductu nauis in altum protrahebatur. Paruulus Toxotius supplices manus tendebat in litore. Ruffina iam nubilis, vt suas expectaret nuptias, tacens fletibus obsecrabat. Et tamen illa siccos oculos tēdebat ad cælum, pietatem in filios, pietate in Deum superās. Nesciebat se matrem, vt Christi probaret ancillam. O magni animi feminam, & tanto virtutum suarū præcone dignam, quantus fuit ipse Hieronymus. *Epit. Paulæ, Hierō. in Epist. Si cuncta.*

Elizabeth.

PARIS propositi, nec minoris constantiæ fuisse creditur Elizabeth Pannonum regis filia, quæ Lantgrauio Turingiæ Regulo nuptui data, deinde marito Ierosolymis peregrè defuncto, ab ijs qui eius Tetrarchiam hæreditario acceperāt, nequiter eiecta, maleque habita, quasi rem viri

sui dissipasset, quoniam in dandis eleemosynis minus parcam fuisse dolori erat auaris animis, cùm vix tandem dotalia ab illis extorsisset bona (ea erant duo millia pondo argenti infecti, facti, cælatique) pauperum & peregrinorum satis amplum in Marupre construxit receptaculum. Ibique ijs humiliter ministrando, quanto se inter mortales fecerat viliorem, tanto sublimiùs inter sanctos & electos postmodum fuit exaltata. Cōstantis verò animi haud obscurum argumentum fuit, quòd cùm à patre, vt in Pannoniam rediret, missis nūtijs plurimum solicitaretur, nūquam acquieuit, malens alienigenarum opprimi iniurijs, quàm suorum illectationibus blandimentisve deliniri. Denique orasse Dominum dicitur, vt contemptis omnib', liberorum etiam, quos propinquis commendarat, abiecta cura, ei soli toto corde, totisque viribus famularetur ac deseruiret: & responsum accepisse, preces suas esse, vt petierat, exauditas. Adeo illi omnia extrema potiùs pati, quā à seruitio Christi discedere, certum ac deliberatum erat. *Conrad. Concionator S. Elisabetæ.*

SI TAMEN relictarum rerum metiri voluerimus magnitudinem, non animum: omnium Christi ancillarum parem, priores partes dabimus Kunegundi Henrici Imperatoris coniugi. Quæ cùm summum dignitatis locum adhuc inter principes fœminas retinere posset, defuncto tamen Henrico, ingressa ecclesiam, inspectante populo abiecit imperialia ornamenta, & religionis induit habitum. Maluit enim abiecta viuere in domo Domini, quàm sublimis versari in tabernaculis peccatorum, *Sur. Tom. 2.* *Kunegundis.*

De eleemosynis faciendis. CAP. II.

SED ne nimius sim in huiusmodi exemplis recensendis, cùm multa præterea sese offerant: non incommodè nunc ad eleemosynas transitum fecerim, quādo & eiusdem generis sint, & ad omnes prorsus spectent, latissimæque pateant: cum etiam peccatori dictum sit. Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Verùm vt in reliquis omnibus, ita & *Daniel. 3.*

hac in parte tutissimum erit sanctorum niti exemplis, ne vel in dando manus erret, vel in supputando mens vacillet, vel in largiendo inani ostentatione elatus animus liberalitatis amittat mercedem, dum hominibus magis quã Deo placere studet.

Ioannes Apostol. NEQVE enim immerito Cratonem Philosophum, dũ Ephesi contemnendarum opum ederet spectaculum, gemmas immodicæ æstimationis contundentem, à Ioanne Apostolo reprehensum ferunt. Nam si pietati magis, quàm gloriæ studuisset, nunquam profectò illas contriuisset, sed potius venditarum pretio indigentibus succurrisset. Quã quidem sentẽtiam & ipse postea est secutus. Lapillis quippe ab Apostolo pristinæ integritati restitutis, miraculo ad fidem Christi conuersus, quod ad suam ipse iactantiam instituerat, ad proximorũ vertit vsum, iam satis edoctus, Sapientiam huius mundi stultitiam esse apud Deum. *Abd. in vita Io.*

Thomas Apostol. THOMAS autem Apostolus ad Condophorum Indiæ regem pro architecto non terreni (vt ille putauit) sed cælestis ædificij missus, cùm magnam pecuniæ vim in ædificandę regię sumptus accepisset, profecto in aliam prouinciam rege, argentum omne pauperibus diuisit. Quod vbi innotuit regi, vinctus ductus est in carcerẽ. Interim Gad frater regis elatus, cùm die quarto reuixisset, testatus est, vidisse se in cœlo mirabilis structuræ basilicam gemmis auroque fulgentem, atque audisse à Thoma Regi conditam nisi ea se ipse fecerit indignum. Rex itaq; rediuiui fratris, tum miraculo attonitus, tum verbis permotus, Apostolum vinculis liberat, Christum prædicanti credit, & credens intelligit, non in terra, sed in cœlo eleemosynis paranda esse mortalibus habitacula. *Abd. in vita Thom.*

Osualdus. NEC secus quidem sentiẽs Osualdus Britanniæ Rex, miserorũ turbam quotidie ad se in atrium confluentium alere solitus perhibetur: & cũ die quodã maior esset mendicantiium multitudo, quàm ciborum copia, ne eos qui superfuerant vacuos dimitteret, totidem argenti fragmẽtis, escaria lãce comminuta, donauit. Fortè aderat Aida-

nus Lindifarnenſis Epiſcopus. Et liberalitatẽ miratus, apprehenſam Regis dexteram, dum deoſculatur, ait: Tã promptam in dando manũ ſeneſcere prorſus non debere. Hinc aiunt adhuc integram in monumento illibatamque oſtendi, vt quàm meritò id olim ab epiſcopo prolatum fuerit, tam certus euentus teſtis etiam poſteris foret, & nemo vnquam dubitaret, ipſius animum fulgere in cælo, cuius corporis partem tot iam annos incorruptam permanere cerneret in ſepulchro. *Beda hiſtor. Eccleſ. Angl. lib. 3. cap. 6.*

EVPHEMIANVS quoque Romanus & Aglaë vxor eius, quũ diuitijs pollerent, nec prolem vllam habere poſſent, quotidie poſitis triclinijs pauperculos domi conuocatos reficiebant, proprijs manibus miniſtrantes. Quibus pietatis officijs meruerunt parentes fieri ſanctiſſimi viri Alexij. Quo vnico contenti, deinceps continentiam inter ſe perpetuò ſeruarũt. Tot igitur fructus produxit eleemoſyna, vt ſterili partum daret, partui ſanctitatem, parentibus caſtitatem, omnibus paradiſum. Talem pietatis cultũ ne in Ethnicis quidem ſine vitæ æternæ retributione marceſcere paſſa eſt diuina clemẽtia. *Metaphraſt. in vita Alex.* *Euphemianus & Aglaë.*

CORNELII namque Italicæ cohortis Centurionis eleemoſynæ (vt in Actibus Apoſtolorum legimus) aſcenderant in memoriam in conſpectu Dei, atque ad illum adhuc Gentilem, Angelum de cælo, Simonem Petrum ab Ioppe Cæſaream vſque euocarunt, dignum vtique reddentes, qui cum Angelo colloqueretur, ab Apoſtolo baptizaretur, à Spiritu ſancto, priuſquam baptizatus ſit, viſibiliter illuſtraretur. Adeò vt & qui aderant ex circunciſione fideles, mirati ſint, Spiritus ſancti gratiam in Nationibus eſſe effuſam, & Petrus in veritate ſe comperiſſe dixerit, quia non eſt perſonarum acceptor Deus, ſed in omni gẽti, qui timet Deum & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi. *Cornelius. Act. 10.*

EADEM quidem de cauſa & beatum Euſtachium tradunt ex Gentili Chriſtianum factum, ex Chriſtiano Martyrem immortalitatis palmã aſſecutũ. Cęſaris enim Traiani temporibus Magiſter equitum ſuper cornibus cerui, quem venando inſecutus fuerat, Chriſtum in cruce fulgentem videre meruit. Qui dum ob ipſius erga inopes *Euſtachius.*

beneꝗ

beneficia ei se apparuisse diceret, & mysteria veritatis reseraret, credentem baptizari iussit: Vt qui charitate iuuerat miseros, fide inter verè felices recipi idoneus foret. *Damascen. lib. 3. de Imag.*

IGITVR cùm hæc ita sint, quis mentis compos non iã excussa tenacis auaritiæ compede, ad liberalitatem gradũ feret: & de ijs, saltem aliquid quæ suæ supersunt necessitati, aliorum indulgebit inopiæ? Zachæus publicanorum princeps & ipse diues, eodem die, imò eadem hora, qua se bonorum suorum partem dare dixit pauperibus, oraculũ accepit: salutem factam esse domui sui, seque non iam inter publicanos & peccatores, sed inter Abrahæ filios computari.

Lucæ 19. Zachæus.

AT CONTRA diues ille purpuratus, quia luxuriæ suæ deditus, Lazari pro foribus iacentis non respexit ærumnas, impietatis pœnas tulit sepultus in inferno. Et qui dudum panis micas de mensa cadentes, non concesserat mẽdicanti, nec ipse postea in igne positus vel vnam aquæ guttulam, qua linguam refrigeraret, valuit impetrare. Quoniam sine misericordia iudicium fiet illi, qui non facit misericordiam. Et qui obturat aurem suam ad clamorẽ pauperis, & ipse clamabit & non exaudietur.

Lucæ 19. Diues purpuratus. Lucæ 16. Iacob. 2.

SED non talia Bernardinus ordinis Minorum secunda gloria, qui cùm parentibus orbatus sub Dianæ materteræ tutela degeret, & virenti adhuc ætate futuræ perfectionis floreret signis, prandiolum suum cum pauperculis partiri consuesse dicitur. Et dum in panario die quodam vix qui domesticis sufficeret panis extaret, ac materfamilias mendicanti defectum, qui tunc casu affuit, excusaret: eam Bernardinus tam diu orare non destitit, donec exorauit id saltem petenti concedi, quod sibi reseruabatũr, affirmans semet esurire malle, quàm esurientem non pauisse. *Sur. Tom. 3. fol. 365.*

Bernard.

DOMINICVS Hispanus dum Valentiæ bonis artibus perdiscendis operam daret, ciuitas annonæ caritate laborare cœpit. Ille multorum famem miserans, cùm pecuniã non haberet, qua indigentibus pro tempore subueniret,

Dominic.

libros

libros vendidit: nec dubitauit literarum ſtudijs ſtudium præponere pietatis. Et quoniam ſcriptum eſt: Qui pronus *Prou. 22.* eſt ad miſericordiam, benedicetur: ad tantam deuenit perfectionem, vt Ordinis Fratrum Prædicatorum fieret Author. *Sur. Tom.* 4.

NVNC ſanctorum Sacerdotum munificētia referatur, vt Eccleſiarum Præpoſiti, penſionum atque prouentuum, qui vel Epiſcopatus, vel alio id genus titulo cenſentur, diſpenſatores ſe, non poſſeſſores eſſe, agnoſcant.

SYLVESTER Pontifex, viduarum & orphanorum, re- *Syluester.* liquorumque Chriſti pauperum nomina in codicillo ſe- *PP.* riatim deſcripta lectitabat, neque die vllo præteriret, cuius miſeriam æqua ope non iuuaret, ſeruans illam religioſitatis vitæque munditiem, de qua Iacobus Apoſtolus ait: *Iacob. 1.* Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc eſt; Viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorũ, & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. *Io. Gerſon.*

HOC idem ante eum & Clementem Pontificem facti- *Clemens* taſſe tradunt, ſed ita, vt etiam ad longinquas regiones trāſ- *PP.* mitteret indigentibus ſubſidia. Neminem ex ijs, quos ad veritatem ab errore conuerterat, paſſus eſt mendicare, vt qui ſe autore iam Chriſto viuerent, ſe quoque adiutore famem non timerent. *Simon. Metaphraſt.*

VERVM ijs vt ſcientia præſtantior Gregorius & digni- *Gregorius* tate par, ita ſanctitate vitæ non inferior, non contentus *PP.* vulgi tantùm ſubuenire inopiæ, omnibus vbique Chriſti ſeruis, quantum Romanæ cenſus eccleſiæ ſuppeditare potuit, neceſſaria miniſtrauit, & miniſtrando effecit, vt in monaſterijs Monachorum creſceret numerus, in ſolitudine degentibus incommoda ſolitudinis minus grauia forent, per Syriam diſperſis & in Syria vſque habitantibus Roma non ita multum abeſſe, vt abeſt, videretur. *Io. Dial. lib.* 2. *cap.* 24.

AD eundem etiam, dum adhuc Abbatis officio funge- *Idem.* retur, veniſſe quendam, atque eleemoſynam popoſciſſe legimus, quòd ſe naufragium feciſſe diceret: & cùm ſex nummos ab eo accepiſſet, mox reuerſum, totidem pari facilita-

cilitate(tanta erat largitoris benignitas)impetrasse. Per&- die deinde rursum accessisse lamentantem, minimũ quid præ ijs, quæ in mari amiserat, sibi fuisse emẽdicatum, proinde ad opem eius implorandam, iterum atque iterum necesse se habere confugere. Tunc murmurante multum dispensatore ac dicente: Iam aliud nihil quod dari possit, præter argenteam laguncułam in monasterio restare, cõtinuò eam ipsam à Gregorio tradi iussam. *Io. Dial. libr. 2. cap. 23.*

Idem. CAETERVM Gregorius haud multo pòst summus Põtifex designatus, cùm duodecim tantùm peregrinos pauperes, in illos Apostolos Domini veneraturus, inuitari præcepisset, discumbentes intuitus, præstituto numero vnum superesse animaduertit: & cum inuitatorem criminis argueret, quòd plures quàm iussus fuerat, conuocasset, ille è contrario nequaquam plures esse asseueraret, eos de integro considerare cœpit, atque cùm ipsum, quem vt solus videre potuit, ita solus residuum esse adnotarat, subinde mutari deprehendit, & modò iuuenis, modò senis speciem vultu præferre: tali ostento attonitus, silentium tantisper tenuit, donec peracto conuiuio seorsum euocatum, quisnam esset interrogauit. Ille se non hominem sed angelum esse respondit, cui aliquando sumpta naufragi forma mendicanti, ipse & pecuniam, & argenteam laguncułã largitus esset. Cumque subiunxisset, tum demum illum à Deo electum, qui præesse Ecclesiæ post Pelangium Pontificem deberet, è vestigio tenues dilapsus in auras conspectũ eius dereliquit. Gregorius igitur quoniam neq; sæpius petentis procacitate sic offendi potuit, vt non miseretur, neq; monasterij sui tenuitate sic deterreri, vt petenti aliquid nõ tribueret, dignissimus iudicatus est, cui vineæ Dei manu plantatæ, & mundi per Christũ saluati cura regiménque cõmitteretur. *Ioan. Dial. in vita Greg. libr. 2. cap. 23.*

Ioannes Patriarcha. NON dissimile benignæ liberalitatis exemplum de Ioanne Alexandrino Patriarcha ab his, qui vitam eius conscipsêre, memoratur. Nam(vt aiunt)cum aliquando mendico sibi obuiam facto sex nummos dispensatorem dare

ius-

iussisset, ille acceptis diuertit paululum de via, & progredientium præuertens vestigia, gestu, habituque alium mẽtitus, alios sex, non quia non agnosceretur, accepit, sed quòd talem nactus fuerat datorem, qui etiam deprehensæ dolositate manum poscenti subtrahere nesciret. Et iam tertiò pari astu vso, cùm Patriarcha duplicatam pecuniã numerari præcepisset, succlamare dispensator in malitiã hominis cœpit. Conuersus verò Ioannes: Tace, inquit, fili, nam fortasse hîc Dominus noster Iesus Christus, periculum nostri faciens, an tandem offensi crebris repetitionibus cessabimus misereri. Hic, quia maximè in dãdo propẽsi animi erat, cognomento Eleemosynarius dictus fuit. *Leontius Episc. in vitis SS. Patrum.*

Idem. IDEM pauperes non aliter quàm Dominos suos appellare solitus dicitur: Et cùm à diuite quodam, vile ac sordidum grabatuli sui tomentum miserante, plumeam culcitram dono missam accepisset, vbi primum ea substrata cubauit, noctem illam totam insomnem egit, identidem ingemiscens, mollius tunc se iacere, quàm Dominos suos. Cumque illuxisset, culcitram venum dari, pecuniam pauperi erogari mandauit. At diues ille ab emptore redemptã iterum misit, precatus ne munus suum vltrà venale haberet, sed eo ipse frui vellet. Verùm diuitis preces superabat Patriarchæ in egenos misericordia, neque vllo modo Ioãnes tenere se potuit, quin rursum itidem faceret vt priùs. Diues autem iam secundo recuperatam eidem referri iussit: videbimus, dicẽs, vter nostrum citiùs defatigabitur, tu vendendo, an ego redimendo. Ille ioculo dicta modestè admodum risu excipiẽs: Deo gratias ago, inquit quòd inituri simus certamen diuiti salubre, pauperi commodum, mihi iucundum. Itaque quoties id muneris missum sibi accepit, totiens vendendum curauit, vt inde Dominis suis, id est, Christi pauperibus subueniret, faciens sibi sacculos qui non veterascunt, thesaurum indeficienetm in cœlis, quò fur non appropiat, nec tinea corrumpit. *In vitis Patrum.*

Vrbanus PP. RES etenim, quæcunque in sinu miserorum reconduntur,

tur, illuc inferri palàm testatus est Pontifex Maximus Vrbanus, à quo cum Cæciliæ martyris thesauri, quos dispensandos acceperat, quærerentur, quoniam eos iam indigẽtibus impenderat, ait: Cæciliæ thesauros pauperum manꝰ in cœlum sustulerunt. *In histor. Cæciliæ.*

Laurẽtiꝰ Leuita. LAVRENTIVS quoque Leuita à Decio tyranno quæstione agitatus, vt argentum indicaret, quod Philippum Philippi Augusti filium olim Ecclesiæ obtulisse cõstabat, protensa in pauperes manu, quibus iamdudum erogatum erat: Apud hos, inquit, Philippi argentum depositum seruatur. At Decius sibi proculdubio illudi putauit, quia vbi veræ diuitiæ essent & vera gloria, ignorauit. *Prudent. in Peristeph. & Ambr. Off. lib. 2.*

Soranus Abbas. CVIVS quidem gloriæ cupiditate quondam flagrans Abbas Soranus, Longobardis Italiam vastantibus, redimere captiuos, & eos, qui amissis rebus prædæ subterfuerant iuuare non destitit, donec latronum gladijs, Ecclesiæ thesauros ab eo frustra quærentium, (quoniam iam nulli erant) confossus occubuit. Eo corruente, terra tremuit, testata (credo) tam pium hominem tam impiè cæsum non oportuisse, nisi ad pietatis mercedem cumulus accederet corona martyrij. *Gregor. Dial. lib. 4. cap. 22.*

Martinus Episcopꝰ. CELEBRATISSIMVS in hoc laudis genere Martinus, nec à nobis nunc silentio prætermittendus est. Cuius pietatem militis adhuc, an iam Turonensium Episcopi, magis mirer, incertus sum. Constantino & Iuliano imperantibus, stipendia faciebat, quando brumæ tempore pauperis nuditatem dimidiatæ chlamydis suæ parte operuit. Et in quiete Christum se in paupere texisse agnouit, dum eadem illa lacinia indutum cernit, dicentemque audit: Martinus adhuc Catechumenus, hac me veste contexit. *Seuer. Sulpitius, circa principium.*

Idem. POSTEA verò Turonensium Episcopus factus, cùm in vestibulo Ecclesiæ offendisset hominem detrita lacerna seminudum, in sacrarium euocato, tunicam quam sub pallio solam habebat, dedit. Allato sibi demum collobio, indutus ac superindutus podere, reliquisque sacerdotalibus orna-

ornamentis, dum sacra peragit, atque inter agendum ambas suppliciter manus ad cælum tollit, de labentibus lineis manicis brachia nudata ostendit. Sed priusquam ea demitteret, amicta apparuêre tegumento ornatus supra modũ mirabilis oppidoq; stupẽdi. Vt scilicet miraculo admoniti crederem⁹, eũ qui indigẽtes vestierit, vestiendũ cælestis gloriæ lumine, cùm Dominus Iesus Christus trãsformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. *Seuer. Sulpit.*

SED quid de Paulino Nolanæ vrbis Episcopo dicam? qui depopulata Campania VVandalorum excursionibus, cùm in redimendis captiuis cuncta consumpsisset, seipsũ quoque in eleemosynam tradidit. Profectus enim in Africam, vicaria seruitute redemit viduæ Nolanæ filium. Olitoremque se fecit barbari domini, vt matrem vnici amissione consternatam, eo recuperato consolaretur. Iactent se, qui volunt facultates non modicas in pauperum vsum impẽdisse. Ecce qui omnia impenderat, inuenit prętera, quemadmodum inops factus omnium diuitum eleemosynas superaret. Cæterùm misericordiæ remunerator Deus, virum tanta pietate prędítum, non est passus diutius iugo premi impiorum. Contulit illi prophetiæ spiritum, quo afflatus cùm prædixisset regem in proximo moriturum, diuinationique respondisset euentus, tantæ admirationi fuit, vt statim libertatem sibi acciperet, alijs impetraret. Pro vnius liberatione se in seruitium obtulit, sed cum omnibus simul qui è Nola abducti fuerant, liberatus, frumento insuper nauibus imposito, ad patriam postliminio redijt, pristinæque dignitati honorificentissimè fuit restitutus. *Aug. de Ciuit. Dei, lib. 10. c. 10. Gregor. Dialog. lib. 3. cap. 1. Prosper. lib. 2. cap. 9. vit. contempl.* *Philip. 3.* *Paulinus.*

SERAPIONIS quoque Monachi, eleemosynæ haud minori commẽdatione dignæ, si donantis tantum animus perpendatur, non etiam doni magnitudo. Cùm enim nihil præter tunicam, & pallium, & Euangeliorum Codicem haberet, duobus pauperculis obuiam factus, alteri palliũ, alteri tunicam dedit, & cùm nudus sederet, interrogatus quis eum despoliasset, protento codice illo quem manu *Serapion Monach⁹.*

tenebat:hic,inquit: Iterum alios mendicantes conspicatus,etiam codicem vendidit, & venditi pretium illis distribuit,dicens à Domino præceptum esse: Vende omnia quæ habes,& da pauperibus. Necdũ se istud implesse putauit,donec semetipsum quibusdam Gentilibus vendidit, ita tamen vt ipsos Domino lucraretur. Cumque eos ad Christum conuertisset, pecunia quam acceperat se redemit. Rursum idem Lacedæmoniæ fecisse dicitur, eodem successu,conuerso diuite quodam ac principe viro. Post talia charitatis officia in Abbatem electus apud Arsinoen, decem millium Monachorum pater fieri meruit,& qui omnes præibat pietate,omnibus præesse dignus fuit. *In vitis PP. Palladius hoc refert de Besarione.*

Marc. 10. *Lucæ* 18.

Petr⁹ Telonarius.

AEQVE pium virum & Petrum Constantinopolitanũ cognomento Telonarium fuisse ferunt, sed tantò maiori admiratione dignum,quantò ante conuersionem vixit nequiùs. Cùm enim opum copia redundaret dubitatum est, vtrùm ditior an auarior esset. Hinc inter mendicos ortum est certamen: vnus profitebatur se ab eo eleemosynam eliciturum,cæteri id omnino fieri posse negabant. Qui se facturum promiserat,accessit cum multo precum ambitu, & dum hominem auertentem sese vrgere cœpisset, in irã concitauit, ita vt furore ardens repentè arreptum panem (panes autem casu ancilla è fornace domum coctos referebat)in faciem peccantis intorqueret, qui cùm declinasset ictum,sublato pane discedens,se tandem voti sui compotem factum socijs nuntiauit. Petrus verò postea aduersa valetudine agitatus, cùm postremò horis aliquot exanimus iacuisset & reuixisset,narrauit sibi interim visũ fuisse,se ante tribunal Dei in cœlo sisti,ab alijs accusari,ab alijs defendi,in altera libræ lance peccata quæ commiserat appendi,in altera vnicũ panem illum, quem ipse quondã proiecerat iratus. Et cùm exæquatum vtrinque pondus staret:reuerti,ac pani superaddere aliquid quod præponderet,si multi reatus supplicia cuperet euadere, sibi iussum. Itaque cum conualuisset,quæ cupidè conflauerat,liberaliter cœpit effundere,neminem indigentium opis suæ expertem fieri passus. *In vitis Patrum.*

DIE quodã cùm cõspexisset hominem attrito lacero- *Idem.*
que amictu tantùm, non nudum, ad se euocatum veste, qua
ipse induebatur, donauit. Eã pauper (quia honestior erat,
quam vt personæ suæ conueniret) in forum delatum vendidit. Quamobrem Petrus se indignum ratus, cuius vestibus tegeretur, animo vehementer angi cœpit. Et dum doleret nocte insecuta vestimento illo indutum Christum
vidit pauper. Hoc somnio facilè persuasũ habens, id Christo dari, quicquid datur inopi, omnia dilargiendo nihil sibi reliqui fecit. Nec sic quidem satiatus, Ierosolymã profectus, venum seipsum dedit, vt haberet quo adhuc aliorũ
subueniret inopiæ: seruusque factus est hominis, vt seruitutis pretium offerret Deo: Dixi dubitatum aliquando,
diuitijs, an auaritia, magis præstaret: nunc adijciam, & hoc
incertum esse potuisse, an illis vtriusque maior in eo deinde liberalitas fuerit, si idem liberalitatis qui opum finis
fuisset, & non impensis facultatibus necessitati proximorum ipsemet etiam superimpẽdisset. O verè mutatio dexteræ excelsi, in vno homine summæ cupiditati, summa
successit munificentia. Quòd si tantum panis cum iniuria
datus efficere potuit, quid nõ efficiet benignè & cum charitate porrectus? *In vitis PP.*

SICVTI porrexisse aliquando Iudocum legimus. Qui *Iudocus.*
cùm ad fluminis ripam in solitudine sibi domicilium cõstituisset, vno dũtaxat discipulo contentus, partem quartam panis, quẽ tũc vnicum habebat, mendicãti dedit: mox
iterum, & tertiò, & item quartò, diuerso semper ne agnosceretur habitu, petitum reuertenti semper partem largitus, nihil sibi, neque discipulo, nisi certã in Domino spem
dereliquit. Et dum hæsitantem discipulum consolatur, ne
de victu dubitaret, ei seruiens qui irrationabilia quoque
pasceret ànimalia, aspiciunt duos lembos proximæ ripæ
applicuisse vectore nullo. Cũq; cõperisset omni cibariorũ genere, quo ipsi vesci solebant plenos: Deo gratias egerunt, qui pro vno pane, pauperi dato, tã vberẽ alimentorũ
copiam sibi sine cunctatione prouidisset. *Rodolph. Agricola carmine scripsit vitam Iudoci.*

SIC & Monachus Sabba, dum Hilarionem Abbatem *Sabba Monachus.*

cum trium millium Monachorum comitatu venientem excipiens in vinea sua ad vuas, quæ iam maturæ erant, inuitasset, & omnes earum pasto refocillati essent, vsque adeò multiplicatum inde collegit fructum, vt vinea, quæ integra centum lagenas æstimata fuerat, depasta trecentas redderet. *In vita Hilarion.*

OLIM huiusce rei exempla præmiserat Dominus noster Iesus, iubens discipulos, vt turbis in deserto epulum darent. Quinque panes & duos pisces, cũ nihil aliud præterea haberent, discumbentibus apposuerunt. Atque vbi omnes pransi ac saturati essent, pro quinque panibus, duodecim cophinos reliquiarum plenos retulêre. Aliàs item de appositis septem panibus, & paucis pisciculis, cũ multitudinem esurientem satiassent, septem sportas fragmentis, quæ superauerant, impleuêre. Vt experimento discerent, nequaquam fallere eum, qui dixerat: Date, & dabitur vobis, mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum vestrum. *Luc. 6.*

Simon Monach⁹. HANC grandem vberemque mensuram non tam in terra, quàm in cœlo nobis repositam esse, non ignorauit Simon monachus Sitionis filius. Qui cùm in cœnobio illo, vbi tunc manebat, in vesperum edendi mos esset, viritimque cibaria fratribus diuiderentur, sæpenumero nihil delibans, cęnulam suam integram seponebat, demum quã poterat secretius pauperculis eò ventitantibus offerebat, hebdomadarum interdum inediam passus, vt alijs alimenta præbere posset. Et cùm tot dies nihil gustaret, famẽ non sentiebat, dum fami prospicit aliorum. Spem sibi certissimam extendens ad illud veræ felicitatis pabulum, de quo Psalmista ait: Satiabor cũ apparuerit gloria tua, Domine. *Psal. 16.* Sumant hinc documentum ieiunãtes, vt saltẽ cibo quẽ sibi interdixerint, pauperes alant, alioqui nõ ieiunare, sed impensæ parcere meritò videbũur. *Euagr. Eccl. Hist. L. 4. c. 33.*

NE cest vt causetur quis fortunarum suarum tenuitatẽ. Nemo tã pauper est, vt pietatem colere non possit. Seruulus mendicus erat, imò mendicorum miserrimus, si tantum sortis attendatur malignitas, non etiam animi patiẽtia, qua sola poterat videri felix. Hic (vt Gregor. in Dialogo re-

go refert (paralysi resolutus, cùm se prorsus mouere non posset, iacebat in Carruca sub porticu S. Clementis Romæ à prætereuntibus victum mendicans. Et cum eleemosynis sustentaretur, quicquid in diem sibi residui erat, cęteris offerebat, nihili solicitus in crastinum, sed quærens regnum Dei, & iustitiam eius. Quod quidem facilè est adeptus, dũ & suam calamitatem patienter fert, & miseretur alienæ. *Greg. Dial. lib. 4. c. 14.*

FRANCISCVS Ordinis Minorum pater (quibus solis tantum possidere lex est, vt mendicare necesse sit) dum iter ageret, incidit in hominem, cuius vestimenta diutino vsu detrita, vix pudenda corporis operuerant, & nuditatem eius dolens substitit, suspirauit, ingemuit. Frater verò, qui illum contaminabatur, quid, inquit, ita tristaris pater? et si hic indumentis eget, forsan abundat concupiscentijs. Tũc Franciscus fraterni erroris non dissimulator, sed corrector, iussit protinus vt ille sua' se tunica exuens pauperem tegat: & quod de ipso perperam opinatus fuerat, ab eodẽ veniam roget, ac tandem discat, nefas esse miserorũ mores sugillare, indigentiam negligere. Vtinã talẽ subire cogantur mulctã, ne pœnis grauioribus obnoxij sint, qui mẽdicos ob hoc solum interdũ improbitatis arguũt, & increpationibus repellunt, vt quòd eis subuenire nolunt, iudicij esse videatur, nõ impietatis. Nũc infirmioris sex' haud infirmiora exempla subnectã. *Bonau. in vita Francisci. c. 8.* *Francisc.*

BRIGIDA Abbatissa aliquando simul cum aliquot sororibus curru vehebatur, & occurrens pauperculis lignorum fasces dorso baiulantibus, vt alterius onera portando implerent legem Christi, solui iugales equos iussit, eisq; tradi. Oneratis iumentis læti abierunt, ipsa cum suo comitatu in via residens præstolabatur Domini auxilium. Ecce autem eandem viam quidam regulus ingrediens, vbi causam morę earũ intellexit, suos illis equos largitũs est. Brigida ergo tantæ pietatis fuit, vt necessitati proximorum suam posthaberet; tantæ spei, vt nunquam se à Domino deseri timeret. Sic lampadi infundens oleum, id est, virginitatis decus misericordiæ operibus exornans, admissa est ad Sponsi nuptias cælestis celebritatis, ineffabili *Feminæ. Brigida Abbatissa.*

gaudio semper fruitura. *Bonifac. 9. Sur. Tom. 4.*

Paula. PAVLAM in largiendo sic profusam fuisse ferunt, vt sibi tandem necesse fuerit, ne rogantibus repulsam daret, pecuniam mutuò accipere, vsuris sese obligare, versuras facere. Prodigalitatis accusata Deum testabatur, se pro illius nomine cuncta agere, & hoc habere voti, vt mendicans ipsa moreretur, & in funere suo alieno syndone inuolueretur. Ego, inquit, si petiero, multos inueniam qui mihi tribuant; mendicans si à me nō acceperit, quæ ei possum etiam de alieno retribuere, & mortuus fuerit, à quo anima eius requiretur? Nulla itaque in pauperes liberalitate satiata, ad ægestatem penè vltimā peruenit, sed quāto tunc se fecerat pauperiorem, tāto postea amplioribus locupletata est diuitijs in regno cælorū. *Hierō. in Epit. Paulæ.*

Elizabeth. ELIZABETH nondum marito Lantgrauio viduata, ob assiduam in pauperes benignitatem, mater eorum cognominabatur. Sanis vitæ subsidia mittebat, afflictos consolabatur, ægrotos visitabat, mortuis fun⁹ sua procurabat impensa. Quos in plebe magis inopia oppressos animaduertebat, ex his compatruos atque commatruas sibi comparabat, vt eis liberius subueniendi causas haberet. Si quando pecunia non suppeteret, vestimenta vendebat; cernens pauperculum quendam nudum efferri, detracto sibi capitis velamine, inuolui iussit cadauer. Quo tempore fame laboratum est, vim magnam frumenti diuisit. Et id quidē absente viro atque inconsulto, vel quia approbaturum speraret, vel quia quod vnius erat, alijs quoque commune esse debere facilè persuaserat necessitas multorum. Denique cùm esset regis Pannonum filia, & Turingiæ domini coniux, nere, texere, suere suis ipsa manibus non est dedignata, vt de laboris sui peculio eleemosynas dare pos-

Prou. vlt. set. Et de illa ergo non incongruè dici potest: Manum suā misit ad fortia, digiti eius apprehenderunt fusum. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperē. Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. *Conrad. Minor. Concionator.*

V duade Euāgelio. SED multa dare locupletiorum est, pauca tenuiorum; nec tamen ideo non par meritum; quarum æqualis affect⁹.

Ani-

Animum etenim largientis pensat Deus, non donum. Nec quantum oblatum est inspicit, sed de quanto. Vidua paupercula duo æra minuta misit in gazophylacium, & diuitibus præfertur. *Luc.* 21. *Marc. 12. Lucæ 21.*

VIDVA etiam illa, cui nihil aliud erat præter pugillũ farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho, totum id quod habuit petenti Eliæ Prophetæ concedere non dubitauit. Et ex illa die hydria ei farinæ non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus, donec pluuiam dedit Dominus super terram. Denique paruulum filium, quem mors abstulerat, pietas viuum in sinu matris restituit, annuẽte Domino precibus Prophetæ, quem illa & cibo pauerat, & & fouerat hospitio. 3. *Reg.* 7. *Vidua Eliæ Prophetæ hospit. 3. Reg. 17. Tabita.*

PRO Tabita quoque Dorca, nonne pauperum, quibus illa se benignam præstiterat, obsecrantium voces Apostolum Petrum compulerunt, vt illi iam conclamatæ ad pristinam vitam reditum à Domino impetraret? *Actor* 9. *Actor. 9. Drusiana.*

NONNE & pro Drusiana egenorum Ephesi turba Ioãni Apostolo occurrens, vt quam illi tunc efferebant, ipse protinus suscitaret, obtinuerunt, dum vestes ab ea receptans ostentant, dum illa incolumi se nunquam famem timuisse affirmant? Mulier igitur ad vocem Apostoli à morte veluti à somno exurgens, illum suscepit hospitio, solitaque subsidia pauperculis misit, nunquam pietatis deserens officium, ob quam & ad hanc vitam redire illi licuit, & proficisci ad æternam. *Abdias in vita Ioannis Euang.*

O PRAEGRANDIS eleemosynæ virtus! Diuites sanctificat, pauperes beat, peccatores iustificat, iustos glorificat, mortuos suscitat, & immortalitatẽ mortalibus donat.

SED ne cuiquam tam fructuosum opus tunc demum exercendum differatur, cùm aut nihil aut parum profuturũ sit, documento nobis erit Lucia virgo. Quæ cùm matrem Euticiam ad erogandas pauperibus facultates hortaretur, illaque diceret, vti vitæ suæ finem expectaret, ipsa postea quod vellet, de opibus suis factura: Non est (inquit) admodũ gratũ, ô mater, Deo munus, quod qui offert, ideo offert, quia illius vsum suprema sibi interdicit dies. Da dum sana es, ne si moriens dederis, inuita dedisse arguaris, rẽ vti- *Lucia.*

Iacobi 1. que, quam (velis nolis (relinquere cogeris. Victa rationibus Euticia, laudauit filiæ sententiam. Lucia verò iam bonis omnibus ad votum erogatus, cùm dijs sacrificare compelleretur, ait: Sacrificium Deo acceptissimum esse, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum. Et quia etiam inter torméta misericordiæ in egenos comminiscebatur, misericordię semper remunerator Deus effecit, vt cùm ad lupanar traheretur, loco moueri nó posset: cùm vreretur, illæsa inter flammas maneret: cùm iugularetur, morti nó cederet, donec ad cœlos itura, vitale viaticum de manu sacerdotis accepit: Corpus videlicet & sanguinem Agni, pro cuius amore sua omnia in eleemosynam, seipsam in sacrificium, tam confidenter quàm libenter obtulerat. *In Martyrol. Sur. Tom. 6.*

De hospitalitate seruanda CAP. III.

POST eleemosynas, hospitalitas sibi postulat locum, ex eodem fonte manans charitatis. Nam vt mendicāti porrigere aliquid, misericordiæ opus est; sic peregrinos suscipere hospitio, humanitatis officiū. Quæ profectò virtus, vel qualiter exercenda, vel quanti apud Deū momenti sit; & Patrum exemplis patet, & aliorum deinceps Sanctorum, quos aut apostolicus sermo celebrat, aut celebrandos postea censuit ecclesia.

Abraam. Genes. 18. ABRAAM in valle Mambre ante ostium tabernaculi sedet, ne quis pertranseat, quem ad se diuertere non roget. Tres venire videt, neque donec aduenian expectat, sed currit obuiam atque adorat, vt hospites non fouendos solùm, sed etiam honorandos scias. Orat ne se prætereant, quasi accepturus, non daturus beneficium. Et primū aquā pedibus parat, vt doceat omnium virtutum fundamentum esse humilitatem. Subcinericios panes, butyrum, & lac, & vitulum coctū apponit, vt copiosè potius, quā luxuriosè, hospites pascendos esse demōstret. Deniq; discedentes deducit, vt quos benignè accepimus, eosdē cū honore discamus dimittere, ne si incomitati hospitij limē exierint, expulsi magis quā dimissi esse videātur. Nec arbitreris ideo illos

illos ab eo sic acceptos, quia scierit angelos esse: sed potiùs quia sic homines acceperit, Angelos quoque accipere meruisse, & tales Angelos, in quibus sub Trinitatis typo Maiestas vnius Dei adoranda facilè appareret. *Genes.* 18.

EADEM erga externos obseruatione & Loth Sodomæ vsus, eosdem etiam Angelos hospitio suscipere meruit, licet plures ad Abraam accesserint, quia pater multarum gentium ille: sed Loth non rogasse solùm, verùm etiam compulisse eos, vt ad se diuerterent, dicitur. Itaque alter exoratos statim suscipiendos monet, alter si vlteriùs recusarint, cogendos suadet; arguens nempe illos, qui sic summis labijs etiam notos interdum inuitant, vt palàm sit, ipsos hospitales videri, quàm esse malle. Loth præterea tanto affectu hospites suos ab iniuria nefandissimorum hominum eripere nixus est, vt duas virgines filias pro illis stuprandas offerret. Sed perturbatus, flagitium flagitio voluit commutare: nos in illo fidem hospitij imitemur, non mentis turbationem, ne dum hospes præter modum defenditur, offendatur Deus. Denique Angeli, vt Loth gratiam referrent, illum de consortio eorum, quos pro scelere vltum aduenerant, cum suis simul incolumem eduxerunt. Cumque euerterent Sodomam & Gomorrham, sulphure & igne de cælo misso, pepercerunt Segor propter eum, quia illuc confugerat, ne simul cum impijs perderent iustum, & cum aduenarum infestatoribus aduenarum susceptorem. *Genes.* 12. *Loth. Genes.* 12.

NON dissimilis hac in re mihi videtur senis illius fuisse fides, qui (vt in Iudicum libro legimus) habitans in Gabaa vrbe Tribus Beniamin, cùm vidisset hospiti suo Leuitæ vim parari ab infrenatæ libidinis viris, loco ipsius filiam eis virginem tradere voluit. Hospes verò ne illi, à quo benignè exceptus fuerat, dedecoris ignominiæque causa existeret, sua, quam secum habebat, coniuge raptoribus satisfecit, qua illi sic abusi sunt, vt extinctam redderint. Digna imitatu & senis humanitas & Leuitæ gratitudo, si modum seruet affectus. Sed defugiendum execrandumque exitiale Gabaonitarum scelus, quo effectum est, vt Tribus Beniamin propè deleta fuerit, vrbes vicique *Senex Gabaonita. Iudic.* 19.

eius incensi, & his qui cædem fuga euaserant, connubia reliquarum Tribuum diu interdicta. Tam magni mali causam præbuit libido paucorum. Ad recentiora veniamus. *Iud.* 19.

Onesiphorus. ONESIPHORVS Ephesius discipulos Christi suscipere solitus, sic ab Apostolo Paulo benedicitur, vt dubitandum non sit, quin hospitalitatis officijs æternæ vitæ præ-*2. Tim. 1.* mia sibi compararit. Det, inquit, misericordiam Dominus Onesiphori domui, quia sæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit, sed cùm Romam venisset, solicitè me quæsiuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire misericordiam à Deo in illa die. Et quanta Ephesi ministrauit mihi? O felix igitur Onesiphorus, qui aliquando auditurus est optatissimam vocem illam vocantis Domini, ac dicentis: *Matth. 2.* Veni benedicti Patris mei, posside tibi regnum paratum à constitutione mundi: hospes enim eram, & collegisti me: *1. Tim. 1.* in carcere eram, & venisti ad me. Amen dico tibi, quicquid fecisti vni de his fratribus meis minimis, mihi fecisti. 1. *Timoth.* 1.

Syluester PP. SYLVESTRVM quoque hospitalitatis præter cætera studiosum fuisse ferunt. Timotheum ab Antiochia venientem presbyterum, & ipse presbyter domi suæ benignissimè suscepit: eundem mox, quia Christum prædicabat, martyrio coronatum condidit ac sepeliuit. Cui enim viuo hospitium præstiterat, mortuum tumuli honore carere non sustinuit. Deinde ad pontificale officium promotus effecit, vt omnibus ad vrbem aduentantibus, apud se hospitandi ius esset. Ita vt cum beato Iob iure suo dice-*Iob 31.* re poterat: Foris non mansit peregrinus: ostium meum viatori patuit. *In Actis Syluestri.*

Gregorius PP. GREGORIVS verò Pontifex non solùm facilem ad se aditum concessit peregrè aduenientibus, sed etiam per fora & compita passim quæsitos inuitauit. Insuper discumbentibus interdum ipsemet ministrauit. Qua humilitate meruit aliquando conuiuam habere Christum. Semel enim inter ministrandum, dum se paulisper auertisset, conuersus deprehendit vnum ex conuescentibus non apparuisse. Quam rem vehementer secum admiranti, no-

ctepro-

cte proxima adfuit in visu Dominus, dicens: Eo quòd cæteris quidem diebus membra sua hospitio mensaque acceperit, dignum fuisse, qui hesterno acciperet & caput. Palam quippe fieri voluit Saluator noster, qui est caput nostrum, seipsum in peregrinis recipi, quos sua membra esse dixit: sibique præstitum imputari, quicquid prę̨staretur illis. Si ergo Iesum suscipere cupimus, aduenas & peregrinos non contemnamus. *Ioan. Diacon. In vita Gregor. lib. 2. cap. 22.*

QVOS quidam sub tecto receptos sic tutati sunt, vt eorum salutem sua potiorem haberent. Gerbonius Populonij Episcopus occidi potuit, cogi autem, vt hospites proderet, non potuit. Totilæ regis irati minas contempsit, nolens prorsus latebras indicare eorum qui ad se confugerant. Et cùm vrsis ferocissimis obijceretur lacerandus, atque inter illos illæsus versaretur: verecundia regem cœpit, nolle ei parcere, cui feræ beluæ pepercissent, ac protinus hominem dimitti iussit. *Gregor. Dialog. lib. 3 c. 11.* *Gerbon. Episcop.*

AD MARINVM Monachum paruulo sub tugurio in solitudine habitantem, aprum aliquando à venatorijs canibus actum, confugisse legimus. Quem ille apud se tamdiu latere permisit, donec ei sine periculo ad sua lustra redeundi facultas affuit. Cui tantæ curæ fuit tutum bestiæ præstare hospitium: quo eum studio vel suscepisse homines, vel suscepturum fuisse putabimus? Certè etiam rationis expers ac syluestre animal humanitatem fidemque illius quodam naturæ præsagio videtur persensisse, cum in tam præsenti periculo sese ei credere, quàm syluas fuga petere, maluerit. *In vitis PP.* *Marinus Monachus.*

NVNC pauca feminarum exempla referantur. Neque enim multis conuenit virorum consortium, ne dum hospitalitas seruatur, periclitetur pudicitia. *Feminæ.*

MVLIER Sunamitis transeuntem Elisæum legitur tenuisse, & secum panem comedere cōpulisse, tam familiariter, vt deinde nō pigeret Prophetam ad illam virumque eius frequenter diuertere, eorum consuetudine vti, cum ipsis vnà cibum sumere. Multus hospitis aduentus (putas) restrinxerit studium erga se eorum? Minimè quidem, *Sunamitis. 4. Reg. 4.*

sed ma-

ſed magis inflammauit, vt etiam cœnaculum illi conſtruerent, in quo veniens requieſceret, & diutius apud ſe manendi occaſionem haberet. Quibus meritis precante Eliſæo, & filium genuerunt, cùm antea ſteriles extitiſſent, & eundem cùm deceſſiſſet, vitæ reſtitutum receperunt. 4. *Reg.* 4.

Martha. HIS iungatur Marthæ mira ſedulitas: poſtquam excepit Ieſum in domum ſuam, miniſterio intenta, parandiq́ue conuiuij ſolicitudine ardens, nequit facere animo ſuo ſatis. *Luc.* 10. Proinde Mariam ſororem, vti ſe adiuuet, ſecumq́ue collaboret, citat. Itaque quali cura quantoq́ue affectu hoſpes honorandus ſit, documento nobis eſt. Nec ideo nos negligentiores eſſe debemus, aduenam aliquem ſuſcipientes, quia ſeruum non dominum ſuſcipimus, cum ipſe proteſtetur ac dicat: *Matth.* 18. Qui ſuſceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me ſuſcipit. *Matt.* 23. Et iterum: Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Nec quenquam moueat, quòd Maria ſedens ſecus pedes IESV, & verbum illius audiens, optimam partem dicitur elegiſſe. *Ab actione ad contēplationē deſcendimus.* Non enim propterea hoſpitalitatem Marthæ improbatam credimus, ſed bono melius prælatum, actioni contemplationem. Ad quem tamen non poteſt peruenire, qui non priùs iuſtitiæ exercitationibus labem expiauerit delictorum. Vt tunc demum ad conſideranda Dei inuiſibilia animus attollatur, cùm liberum ſe eſſe perſenſerit onere peccatorum. *Luc.* 10.

Duo diſcipuli. DENIQVE duo illi ex Diſcipulis in caſtellum Emaus tendentes, cum Ieſu ſimul eunt, ſimul fabulantur, & externum ac peregrinum eſſe putant, *Luc.* 24. donec compulſum ſecum manere, & ſecum recumbere, in fractione panis agnouerunt eum. Sic igitur hoſpitalitatis officium ad agnitionem Dei nos adducit, *1. Cor.* 13. vt quem nunc in ænigmate & per ſpeculum videmus, poſt hæc facie ad faciem, & ſicuti eſt, videre valeamus. *Luc.* 24.

Paulus Apoſtol. IDCIRCO Paulus Apoſtolus Hebræis præcipiens ait: Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Per hanc enim placuerunt quidam Angelis hoſpitio receptis. *Hebr.* 13. Et Dominus ad diſcipulos: Qui recipit vos,

pit vos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetę accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantùm in nomine Discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. *Matth.18.*

De inani gloria fugienda. CAP. IV.

NVNC, quoniam periculum est, ne pijs operationibus inanis gloriæ surrepat appetitio: de ijs dicendum videtur, qui vt iactantiam vitarent, aut occultari magnificè facta voluerunt, aut eorum laudem alijs non sibi attribuere, ne se existimantes stare, in præcipitium elationis ruerent, & gloriam quærentes hominum, gloriam quæ à Deo est, amitterent.

HVIVSCE rei documenta exhibere nobis volens magister ac Dominus noster Iesus Christus, leprosos mundat, cæcos illuminat, infirmos curat, surdo & muto aurium linguæque officium instaurat, & tamen singulis ne nemini quicquam dicat iniungit. Archisynagogi quoque filiam mortuam suscitaturus, turbam, iuxta cadauer tumultuantem, abscedere præcepit, nec in publico, sed domi vitale operatus est remedium, ne popularem gloriam expetere videretur. Quòd autem multa id genus non ita secretò, sed in conspectu peregerit plurimorum, atque etiam prædicari voluerit non fuit inconstantię volubilitas: (nullum vitium in eo, qui Dei sapientia est, cadere potest) sed piæ dispensationis miseratio, quę diuinæ conuenit bonitati. Non solùm enim illi, qui iam credebant, quomodo ostentationem vitarent, instruendi; sed etiam qui nondum credebant, ad fidem manifestioribus signorum spectaculis conuertendi erant. His dicitur: Si mihi non creditis, operibus credite. Illis: Cauete, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. *IESVS Christus. Matth.5. Marc.5. Luc.8. Ioan.10. Matth. 6.*

SIC & Apostoli dominica vestigia secuti, ad confirmationem prædicatæ fidei, in propatulo quidem miracula operabantur: reuelationes autem visionumque myste- *Apostoli.*

ria, ni-

ria, nisi necessariò in vulgus proferenda essent, occultabant.

Paulus. 2. Cor. 12. PAVLVS Apostolus cùm raptus in paradisum, siue in corpore, siue extra corpus, audisset arcana verba, quæ non licet homini loqui, annos XIIII. rem tantam silentio texit, conscientia sua contentus, donec Corinthijs (veritus ne Pseudoapostolos sibi vel sui similibus præferrent, alienati à veritate, quam ab ipso didicerant) eam aperuit, palamque fecit. Sed & hanc gloriandi necessitatem insipientiam vocat. Factus sum insipiens, inquit: vos me coegistis, ego enim à vobis debui commendari. Nihil enim minus feci ab ijs qui sunt supra modum Apostoli, tametsi nihil sum. Quibus sanè verbis testatus est, minimè de se loquendum, nisi cùm incumbit necessitas. Sed & tunc ita temperandum, vt & res dicatur, & euitetur iactatio. 2. *Cor.* 12.

Ioannes Monachus. TALI quidem temperamento vsus Ioannes AEgyptius monachus, cum Spiritu sancto reuelante multis futuri euentus responsa daret, inferebat, non suis meritis eam reuelationem sibi factam, sed illorum qui rogatum aduenerant. Morbo affectos coram se curationis gratia adduci vetuit, quoniam vltro citroque commeantium agmen ostentatione esse potuisset. Oleum eis benedictum mittebat, quo peruncti conualescebant, atque à languoribus liberabantur. *In vitis PP.*

Antonius Abbas. ANTONIVM quoque Abbatem tradunt Martiniano militum Præfecto pro filia, quam nequitiæ spiritus possederat, supplicanti respondisse: Ne suam opē posceret, cùm & ipse peccator esset. Sed si in Christo confideret, eidem supplicaret, iuxta fidei meritum gratiam ab ipso impetraturus. Credidit Martinianus, & domum rediens Deum precatus incunctanter, filiam à dæmonio liberauit, vt prędictum ab Antonio fuerat. Pulchrè igitur vnico responso Antonius tria simul expressit bona, humilitatis obseruationem, fidei virtutem, infirmitatis remedium. *Athanas. in vita S. Antonij.*

Moyses Abbas. MOYSES verò Abbas haud dissimulauit, non solùm se laudationem sui non quærere, sed etiam detractione delectari. Si quis enim visendi eius studio aduenisset, raro

aditus copiam faciebat, tanti se habere, molestissimè ferens. Quamobrem Præsidi quoque prouinciæ spe conueniendi primùm quidem decepto, deinde iterum aduentanti obuiam tandem profectus, cùm interrogaretur, vbinam esset Moyses Abbas (nam fama tantùm ipsi notus erat): Quid tibi, respondit, cum stulto illo ac deliro sene? Denique de semet quasi de alio licentiùs obloquendo, discedere hominem compulit, non mediocriter mirantem. quòd tam diuersa de illo, quem iam secundò quæsitum venerat, sibi audire contigisset. Qui reuersus ab indigenis, eum quidem ipsum Moysen fuisse, à quo eiusmodi responsum accepisset, & magis mirari cœpit, tam gratum illi esse sui contemptum. *In vitis PP.*

NON minùs se contemni gaudens Constantius Anchaonitanæ Ecclesiæ Monachus, cùm è longinquis partibus quidam (vt ipsum videret) aduenisset, ostensumque despexisset, eò quòd statura admodum breui esset, quasi corporis vitium animi virtuti officere possit: irrisorem suum osculo excepisse dicitur, lætari se affirmans, quòd tandem nactus esset hominem, à quo iure paruipendendus existimaretur. Seruum enim se esse vt habitu pusillum, ita ad ea quæ facto opus erant, ignauum inertemque, ac prorsus inutilem. Nonne satis declarauit, quantum ab humanę gloriæ concupiscentia procul esset, qui sic exultauit contemptus? *Gregor. Dialog. lib. 1. cap. 5.* *Constant. Monachus.*

MAGNA quidem hæc Constantij erga calumniantes patientia, sed non minor illa Gregorij Pontificis erga laudantes modestia. Cuidam enim probato viro, ipsum attollenti, respondisse fertur: Deum deprecare, frater, vt his, quæ de me prædicas, dignus efficiar, sicuti & tu dignus es, cuius opinio improbari non debeat; sed plerumque euenit, vt ea, quæ de ijs quos amamus, in medium proferimus, maiora vero sint. Itaque quamuis ista commendatione tua longè inferiorem me esse agnoscam, charitati tamen gratias ago. Huiuscemodi responso sapientissimus Pontifex & laudatori satisfecit, & cùm summo honore præditus esset ab humilitate non discessit. *Ioan. Diacon. lib. 4. cap. 62.* *Gregorius PP.*

QVAM

Apollon. Abbas. QVAM autem arduum & difficile ſit, non illici quandoque humanæ laudis affectatione, teſtis eſt Apollonius Abbas. Qui cùm annos XL. in deſerto ſolitarius vixiſſet, iuſſus voce ſibi è cælo delata iam tandem ad frequentem locum pergere, cœnobium conſtruere, diſcipulos comparare, tam conſtanter Dominum rogaſſe dicitur, ne qua ſe deinde inter homines verſantem iactantiæ aura perſtringi ſineret: vt non aliud olim magis veritus ad eremi latebram confugiſſe videatur, non ante vitæ finem fortaſſe inde diſceſſurus, niſi iuſſio interceſſiſſet diuina, quæ poſtremò dignum illum iudicauit, vt conſuaſor & autor fieret ſalutis multorum. *In vitis PP.*

Idem. HINC eundem haud parum ſæpe Monachis præcipere ſolitum tradunt, ne quis propterea ſe ante alios eſſe exiſtimaret, quòd aliquo miraculi oſtẽto inſignitus eſſet, quandoquidem & Dominus Diſcipulos ſuos non ideo gaudere *Luc. 10.* iuſſerit, quia dæmonibus imperarent, ſed quia in libro vitæ æternæ ſcripti cenſique eſſent. *In vita Apollonij.*

Idem. ITERVM admonebat, ſi quam aliquis ex illis vel ſecretæ viſionis, vel ſpiritalis fruitionis dotem à Deo accepiſſet, nemini niſi neceſſitate coactus proderet. Alioqui ſi exinde illum prę cęteris ęſtimationi haberi contigerit, haud facilè vanæ gloriæ vitio cariturum. Eo autem ſurrepente, gratiam omnem, quam aſſequutus fuerat, irritam fore, di-*Eccle. 9.* cente Scriptura: Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. Deniq; domicilia eorũ ob hoc cellas appellari, quòd in his celarentur quæ occulta eſſe velint.

NEC mirum, aliquem interdum plauſu aſſentatorum ſuorum blanditijsque duci: cùm frater Leonardus etiam cogitationũ ſuarum circumuentus fuiſſet, niſi maturè, qui eum periculo eriperet, inueniſſet. Beatum Franciſcum aſello inſidentem ipſe pedes comitatus mente voluere cœpit, quanto ante illum quondam ierit generis nobilitate *Francisſ.* potentiaque ſeculari. Franciſcus Spiritu ſancto edoctus, vt intellexit gliſcentem in præcordijs comitis tumorem, ſtatim deſiliens aſellum ſe illi cedere dixit, ipſe potiùs pedibus iter facturus, eò quòd obſcuriore loco natus eſſet. Agnouit ille, inſolentis cogitatus culpam penè apertè ſibi obijci,

obijci, & miratus deprehendi potuisse, ad pedes eius supliciter prouoluitur, seque peccasse confitens, veniam impetrat, cautiùs deinceps humilitatis propositum seruaturus. Aratrum quippe tenens post tergum respexerat, sed *Luc.9.* magistri opera rursum citò conuersus, aptum se fecit regno Dei. *Bonauent.in vita Francisc.cap.11.*

IDEM Franciscus cùm se inter homines fama sanctitatis efferri percepisset, ne quam ex eo voluptatem caperet, *Idem.* alteri negotium dedit, vt è contrà probris petulantiaque ipsum incesseret. Et cùm ille rusticanum, idiotam, ignauum, inutilemque eum appellasset, calumnianti gratias agebat, affirmans veriùs de se sentire oblocutores suos, quam laudatores, qui opinione decepti, supra id quòd esset se æstimarent. Itaque quantò ab alijs magis extollebatur, tantò se gerebat submissiùs, cauillationibus potiùs, quam commendatione ingenij morumque suorum delectatus. Isaiæ memor dicentis: Popule meus, qui te beatum *Isaiæ.* dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. *Ibid.cap.6.*

EGIDIVS Atheniensis quoniam miraculis clarere cœperat, iactationis occasionem fugiens, patriam dereliquit, *Egidius.* ad eremum se contulit. Et dum apud Veredenium Eremitam in agro Arelatensi habitaret, sabuloso ac sterili solo, ab ipso terræ conditore Deo fœcunditatem precibus impetrauit. Mox inde discedens, vastioris solitudinis latebras petijt, ibi quærens domicilio locum, vbi non facilè mortalium de se rumores audire posset. *Fulbertus Carnotens.*

IVDOCVS item fama sanctitatis regumque Britanniæ *Iudocus.* stirpe iuxtà clarus, dum solitarius habitaret, & signorum, quæ fecerat, rumor multos ad visendum eum à diuersis partibus exemisset, videns in tanta se adeuntium frequentia periclitari humilitatem, in vlteriorem deserti angulum sedem transtulit, vt tam ab inanis gloriæ cupidine semotus esset, quàm à consuetudine hominum. *Rodolph. Agric. carmine scripsit eius vitam.*

EVLALIVS quoque Monachus criminis olim suspe- *Eulalius.* ctus, vt innocentiam probaret, iubente Abbate fiscellam,

quam de palmeis folijs ipse texuerat, igni imposuit, atque vbi à flammis eam lædi non posse animaduersum est, non solùm omni suspitione fuit absolutus, verùm etiam ob miraculum venerationi haberi à fratribus cœptus. Cæterùm se in celebritate esse indignè ferens, procul inde secessit in desertum, maluitque in speluncis cum feris habitare, quàm in monasterio ab hominibus honorari, memor dictum esse à Propheta: Saluabuntur qui fugerint ex eis, & erunt in montibus quasi columbæ conuallium. *In vitis PP.*

Ezech. 7.

Hilarion.

SED quid de Hilarione Abbate dicemus? qui iam sexagenarius cernẽs circa se tum monachorũ multitudinem, tum eorum qui sanandi ad eum vndique confluebant, flebat quotidie, & ad seculum redisse se, atque in vita mercedem recepisse, aiebat. Abire cupientem inhibebant. Denique biẽnio in tali animi solicitudine peracto, cum postremò comedere nollet, donec discessum impetraret, & iam dies septem nihil gustasset, ne inedia conficeretur, dimissus reliquit Palæstinam. Præterea gloriam semper fugiendo, dum crebrò sedem mutat, Bethilium, Pelusium, Theubaton, Babylonemque peragrauit, deinde Aphroditon, eremum Antonij, rursum Aphroditon, Alexãdriam, Osam, Brutium, Paretonium, inde Siciliam, & inde Epidaurum, ac post hæc Cyprum. In cuius insulæ vastiore minusq; noto angulo cùm sese abdidisset, diu latere non potuit, miraculis cum vbiq; prodentibus. Quia tamen viribus partim ætate, partim labore exhaustis, inde iam emigrare illi incõmodum erat, ibidem & fugę finis & vitæ fuit. Hunc tantum in ipso honoris contemptum præter cætera extollens Hieronymus: Mirentur, inquit, alij signa quæ fecit, mirentur incredibilem abstinentiam, scientiam, humilitatem: ego nihil ita stupeo, quàm gloriam illum & honorem calcare potuisse. Concurrebant Episcopi, Presbyteri, Clericorum & Monachorum greges, Matronarum quoq; Christianarum grandis tentatio, & hinc & inde ex vrbibus & agris vulgus ignobile, sed & potentes viri & Iudices, vt benedictum ab eo panẽ vel oleum acciperẽt. At ille nihil aliud quàm solitudinẽ meditabatur. *Hieron. in vita Hilar.*

IN HAC salutarium virtutum parte feminas quoque sua laude fraudare non decet. Tabita virgo sacra monasterij magni Thebaidis cùm se omni humilitate deiecisset, insanire putabatur. Verùm quia stultum Dei sapientius est hominibus: Sancto Pierio Abbati in eremo degenti reuelatum fuit, illius merita suis esse potiora. Proinde ad visendam eam perrexit, & responsa quæ diuinitus acceperat, palàm fecit: Ex quo ipsa vt vidit se non iam vt stultam contemni, sed potiùs vt sanctam honorari, clàm discedens, monasterium pariter honoremque dereliquit, & in solitudine vitam duxit. *Feminæ. Tabita virgo.*

MARIA natione Gallica de vico Niuella Episcopi Leodiensis, ignobilis genere, celebris sanctitate, frequentiam hominum illuc ad se visendam turmatim accurrentium molestè ferens, precata est, ostendi sibi locum sanctæ quieti magis opportunum. Et reuelatione accepta discedens, tridui iter arripuit, nullo labori parcens, vt humilitatem conseruaret. Peruenitque quò volebat ad Ecclesiam sancti Nicolai cognomento Decegnies, & ibidem solitaria consedit. Ferunt sacelli illius fores, cum clausæ obseratæque essent, aduentanti sua sponte protinus patuisse, vt vel hinc intelligas, gloriam humanam fugientibus facilem præberi aditum ad gloriam Angelorum. *Iacob. Vitriac. Cardin.* *Maria Gallica.*

EVPHRAXIA etiam Christo dicata, virgo signis in Thebaide diuinitus factis clara, cùm puerum quendam paralyticum, mulieremque phanaticam sanitati restituisset: ne miraculorum magnitudine insolesceret, laboribus cumulum addidit: crebrius vtens ieiunijs, vigilijs, precationibus, cæterisque corporis exercitijs, nullum otio tempus remittens, ne desidiosa aliquando cogitaret se alicuius momenti esse, cùm nihil æstimari mallet. Igitur tametsi à monasterio non recessit, inuenit tamen quemadmodum abesse posset à gloria. Corpus enim castigando, & in seruitutem redigendo, consentire coëgit spiritui, semper humilitatem affectanti. *In vitis PP.* *Euphraxia.*

De humilitate appetenda. CAP. V.

PLERIQVE verò non solum à iactantiæ vitio procul abesse studuerunt, sed etiam sic humilitatem sectati sunt, vt penè omnibus seruilibus officijs sese addixerint. Qui nihil detrectantes eorum, quæ vilissima factu putantur, tanto excellentiores in conspectu Dei apparuerunt, quanto inter mortales magis infimi videbantur. Horum nunc exempla percurrere non intempestiuum duco.

Monachi Nitrye. Ioan. 13. MONACHIS Nitrye morem fuisse constat, præter cætera in peregrinos beneficia, pedes eorum lauare, linteolisque abstergere, illum imitari volentibus, qui magister & Dominus, discipulorum pedes lauit: Exemplum, inquiens, dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. *In vitis PP.*

Apollon. Abbas. HINC Apollonius Abbas ad se magis, quam ad eos quibus præerat, huiusmodi seruitium pertinere arbitratus, suis ipse manibus hospitum lauabat pedes, Abbatemque se in monendo duntaxat corripiendoque nouerat, præterea omnium minimus erat. *In vitis PP.*

Hor Abb. HOR etiam Abbas eadem erga peregrinos obseruantia, certo tamen ordine vsus dicitur. Primùm cum illis simul suppliciter prouolutus Deum adorare, deinde pedes eorum abluere, postremò ablutis præcepta salutis dare, quasi innuere volens, ijs qui peccatorum sordes pœnitentiæ lauacro mundare cupiunt, necessariam esse pietatem, humilitatem, iustitiam. *In vitis PP.*

Thomas Archiepisc. THOMAS Cantariensis Archiepiscopus quotidie xiij. pauperes domi conuocabat, sedere iussis genu flexus pedes lauabat, discumbentibus ministrabat, abeuntes cum dono dimittebat, singulos eorum quatuor nummos largitus, ita vt liberalior an humilior fuerit, non facilè discerni queat. Veruntamen serui interdum dedignantur mendicis ministrare, Archiepiscopus etiam pedes lauit. *Herbert. de Hoschan. Sur. Tom. 6.*

Gallicanus Monach⁹. GALLICANVS quoque monachus, quem & consulem, & victorem, & Constantini Augusti generum fuisse dixi-

diximus, omnibus pro Christo contemptis, tam ardenter in monasterio serui functus est officio, quàm priùs in castris Imperatoris ac Ducis. Nec magis olim militaris gloriæ auidus fuit, quàm postea humilitatis. Operæpretium erat videre pauperum lauantem pedes, Monachorum manibus aquas dantem, mensas concinnantem, pauimenta verrentem, & reliqua id genus exercentem, paulo antè tot clientium patronum, tot seruorum dominum, tot militum ductorem, quot conuenire potuit principi viro, Cęsaris genero, Romani exercitus Pręfecto, sæpe victoria potito, nunquam victo. Tantam status mutationem nequisset efficere fortuna, quantam ille sua sponte suscepit, haud ignarus, multo maiorem certioremque felicitatem esse seruire Christo, quàm dominari mundo. Quoniam (vt Isaias inquit) à sæculo non audierunt, neque auribus perceperunt, oculus non vidit, Deus absque te, quę præparasti expectantibus te. *Terentian. in Paß. Ioannis & Pauli.* *Isaiæ 64.*

PACOMIVS Abbas fratribus morbo implicitis assedit, non dedignatus ministri operam, vt obsequium præstaret Domino, iubenti ac dicenti: Qui maior est vestrûm, fiat sicut minor; & qui præcessor est, sicut ministrator. *In vitis PP.* *Pacomius.* *Matt. 20.*

ANTONIVS Abbas non minùs mansueti ingenij, vir Episcopis & Presbyteris solitus est submittere ceruicem, captans ab eis benedictionem. Idcirco benedixit ei Dominus, & custodiuit illum, ostendit ei faciem suam, & misertus est ipsius, conuertit vultum suum ad illum, & dedit ei pacem. *Athanas. in vita eiusdem.* *Antonius Abbas.*

EVNDEM tradunt spiritu raptum vidisse orbem terrarum quaque versum laqueis oppletum, & cùm mirabundus quis illos euadere posset, quæsisset, responsum fuisse, humilitas. Beati igitur humiles, quibus à periculo erutis competere poterit illa Prophetiæ gratiarum actio, dicentis: Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine Domini. *Athanas. Ibidem.* *Idem.*

Pinifius Abbas.

HINC est quòd Pinifius Abbas (vt liberiùs humilitatis incumbere operibus posset) diuersa perquisiuit loca, in quibus minus notus maneret: ab Aegypto transmigrauit in Thebaidem, & inde ad Palæstinam, semper inter alienos serui fungens officio, donec agnitus cogebatur simul relinquere & locum. Postquam nullibi se diu ignotum futurum vidit, ad suos tandem monachos reuersus, aliam conseruandæ humiliationis rationem inijt, vt quo plus honorabatur, eo magis corpus suum ieiunijs inediaque maceraret. Mallens fame affligi, quàm ambitione deliniri; & de cibis cogitare, quàm de honoris illecebra. *In vitis PP.*

Gregorius Papa.

VERVNTAMEN quid Abbates Monachosve tantopere miramur? ipse summus Pontifex Gregorius primus se seruum seruorum Dei appellauit, ac ne dictu id illi, quam factu facilius fuisse putes, aduenienti Ioanni Abbati assurrexit, & prior honoris gratia in terram prouolutus est Pontifex, quam Abbas. Cæteri deinde Maximi Pontifices nomenclaturæ, istius titulum omnes vsurparunt, opus rari. Omnes se Seruos seruorum Dei dici, pauci esse voluerunt. Igitur Gregorij humilitatem approbasse videntur etiam qui imitari neglexerunt. *Ioan. Diacon. lib.2.cap.1.*

Petrus Telonarius.

SED quod ad priuatos attinet, mirabilis in primis humiliatio Petri Tolenarij fuit, qui distractis pro amore Christi facultatibus, à Byzantio Ierosolymam petijt, seruumque se venalitium fecit. Et cùm in aliena domo à conseruis maledictis verberibusque afficeretur, gaudebat in contumelijs, nunquam de iniuria sibi illata conquestus: in tãtum vt de medio calumniatorum suorum nusquam discesserit, nisi cùm Bizantij hospitis indicio cognitum honorare cœpissent. Denique tunc profugit, cùm coleretur vt liber, non cum sperneretur, vt seruus: humilitati studens, à gloriationibus abhorrens, displicere cupiens hominibus, vt Christi seruum exhiberet. *In vit. PP.*

Martinus Episcopus.

MARTINVS dum adhuc stipendia faceret, nec tamen tam Cæsari quàm Christo militaret, præter illud celebratissimum pietatis opus, haud minus celebre præstitit humili-

militatis exemplum. Vno seruulo contentus, eundem vt fratrem dilexit, vt Dominum coluit, cœnanti ministrabat, cubitum eunti calceamenta detrahebat, cęteraque penè omnia mutata cum illo officij vice exercebat, seruus serui factus, vt Christo se seruire probaret, non mundo. Miles erat, necdum baptizatus, sed tantùm catechumenus, & iam perfectionis viam ingressus. Spiritus sancti sententiam sequebatur per Salomonem in Prouerbijs prolatam: Melius est humiliari cum mitibus, quàm diuidere spolia cum superbis. *Seuer. Sulpit. in vita Mart.* *Prou. 16.*

ALEXIVS quoque Euphemiani consularis viri filius, spreta generis nobilitate, Roma decedens, Edessam Syriæ vrbem venit, & inter alienigenas xvij. annos incognitus mendicauit. At postquam vulgatum est, vocem diuinitus allatam, Alexium mendicum in ecclesia recipiendum, videns ibidem miraculum illud honori sibi futurum, Laodiceam est profectus, à Laodicea Tharsum, à Tharso redijt Romam. In paterna domo pro peregrino pauperculo susceptus, alios xvij. durauit annos in summa rerum inopia, statuque miserabili, nec ipsis genitoribus suis sese manifestans, ob hoc solum, ne agnitum honore afficerent. In exitu vitæ & quis & quantus esset apparuit, hoc signis prodigijsque instanter editis, illud chirographo in manu defuncti reperto, ac rei ordinem indicante; tunc scilicet, cùm iam superato vanæ ambitionis periculo, secura humilitas ad cælos properabat, veræ & immortalis gloriæ honore semper fruitura. O beatum & felicem illum, qui sic se humiliat, vt sic exaltetur. *Simon. Metaph. Sur. Tom. 4.* *Alexius.* *Lucæ 14.*

NVNC ancillarum Christi humilitas referatur. Elizabeth & regis Pannonum filia, & Lantgrauiæ Thuringiæ Principis coniux, Deo gratificari cupiens, non alienum à dignitate sua putauit, mendicum quendam infirmum, obsitum, squalidum, olidum suo recipere sinu, suisque manibus crinem illius pectere, tondere, caput lauare, totum corpus, quantum licuit, à pedore sordibusque vindicare. Multos pręterea eiusdem sortis pauperes visitare, benignè consolari, ad patientiam exhortari, cibos porrigere, po- *Feminæ.* *Elizabet.*

re, potum propinare, modis omnibus opem ferre, & vlceratorum plagas contrectare, regere, linire, circumligare, & si quando fasciæ deficerent, sui capitis velamento obuoluere. Denique defuncto viro Lantgrauio, cùm multorum pauperum capax construxisset habitaculum, semet illis in ministerium dedit. Ibi puerum quendam ventris profluuio laborantem, ipsa in suis vlnis ad exonerandum aluum, etiam noctu consurgens, pluries portauit. Ibidem mulieris leprosæ curam habens, omnia illi libenter præstitit, officioseque ministrauit, quæ ipsa per infirmitatem non poterat. Post hæc non est passa se ab ancillis vocari dominam, sed sororem, & eis aliquò de industria emissis, ipsarum interim munus vsurpabat, vasa lauando, coquinam parando, pauimenta verrendo, vtensilia suis disponendo locis. Cæteraque diligentiùs exequendo, ancillis etiam se magis infimam fecerat. Nunquam tanta mulier ad tantam humilitatem descendisset, nisi priùs ardentissimæ charitatis feruore medullitus incaluisset. Nihil quippe tam paruum aut tam vile est, vt id se ducat indignum, qui perfectè diligit. *Conrad. Minor. Concion.*

Brigida Abbatissa. BRIGIDA etiam virgo licet Abbatissam gereret, minorem tamen se ijs, quibus præerat, exhibebat. Quasdam in monasterio longo valetudine oppressas, vt saltem squalore leuarentur, lauari iusserat, sed ancillis sororibusque cunctantibus, protinus ipsa accedens lauit, tantumque humilitatis Abbatissæ fuit meritum, vt illæ lotæ è vestigio sanarentur. Tres erant diuersis infirmitatibus laborantes, alia paralytica, alia dæmoniaca, alia verò leprosa. Magnum miraculum fuit, tales languores curasse, sed non minùs mira extitit humilitas, sic affectas lauisse. Equidem opinor, parem virtuti datam fuisse gratiam, vt quæ dignata est lauare, ipsa etiam mederi posset. *Sur. Tom.* 4.

Eugenia. EVGENIA virgo Philippi Alexandriæ præfecti filia, quoniam parentibus Idolorum culturæ deditis, Christo seruire non poterat, eos reliquit. Et sexu celato, virorum monasterium ingressa, monachi habitum induit, & se Eugenium vocari fecit. Tandem ob animi sapientiam

morum-

morumque integritatem in Abbatem electa, hoc primum à fratribus exegit, vt quamuis dignitate præstaret, permitterent tamen se interdum officia obire infimorum, ne per otium insolesceret, præsertim in illo præpositura honore constituta. Impetrata igitur venia, aquam portauit, ligna concidit, pauimenta euerrit, cellulam sibi omnium despectissimam elegit. Denique quo feruore concita parentes fugerat, eodem Primatum inter monachos tenens humilitatem coluit, & tandem martyrij palmam meruit obtinere: vt quæ mundi pompam calcauerat, tyrannorum quoque tormenta superaret, & in cælesti gloria humilitatis præmium perfectæ patientiæ merces augeret. *Simeon Metaphrast.*

PAVLAE Romanæ (vt Hieronymus refert) maternum genus à Scipionibus Gracchisque, paternum ab Agamemnone potentissimo quondam Græciæ rege erat. Liberos è Toxotio susceperat, qui ab ipso Aenea Iulioque trahere originem credebatur: postquam autem contemptis omnibus Christo cœpisset seruire, tanta se humilitate deiecit, vt qui eam videret (videre autem propter nominis celebritatem multi gestiebant) ipsam esse non crederet, sed ancillarum vltimam: quamuis enim frequentibus virginũ cingeretur choris, veste tamen, voce, habitu, incessu, minima omnium apparebat. Intellexit profectò sapientissima mulier, hominis nobilitatem non genere, non potentia, sed virtute constare. Inter virtutes autem Christianæ pro- " fessionis nihil esse præstantius humilitate, nihil fructuo- " sius. *Hieron. in Epitaph. Paulæ.* **Paula.**

De dignitatibus non concupiscendis,
CAP. VI.

PROPTEREA quidam sanctissimi viri, cùm seculares tum Ecclesiasticas dignitates aut omnino recusarunt, aut inuiti coactique susceperunt. Sciebant enim, quãtò quis altiùs euectus fuerit, tantò propiùs periculo esse ne cadat: & si ceciderit, grauiorem ruinam fore. Honoris gradum superbiæ irritamentum, & inanis gloriæ materiã esse, nisi ita cautè adeatur, vt is, qui Episcopatum deside- *1. Tim. 3.*

2. Tim. 4. rat (iuxta Apostolum) opus bonum desideret, non honorem, sed labores, non delitias: neque præesse, sed prodesse cupiens, seruum se & ministrum hominem cõstituat, propter Christum.

Marcus Euangel. DIVVS Marcus Euangelista, vt sacerdotio reprobus haberetur, pollicem sibi amputasse dicitur. Veruntamen (vt ait Hieronymus, tãtum consentiens fidei prædestinata potuit electio, vt nec sic in opere verbi perderet, quod priùs meruerat in genere. Cùm enim ex Leuitis esset, vt Alexandriæ Episcopus fieret, eo compelli dignior fuit, quo magis refugit. *Hieron. in Prolog. ante Marcum.*

Isaac Monachus. ISAAC etiam Monachus, cum resciisset, decerni sibi presbyteratum, de Scythia transmigrauit in Aegyptum, vastæ solitudinis secessum quæritans, vt hominum effugeret cõspectũ. Sed qui diuinitus eligebatur, latêre noe potuit. Cũ enim fratres in Aegyptum vsque illum quæsitum profecti essent, & asellus, quem secum habebant, per desertum fugiens ad speluncam ipsius substitisset, eo insecuti, dum asellum comprehendunt, Monachum quem vix inuenire sperauerant, conspiciunt. Quare læti, gratantesque, simul ipsum vt secum redeant hortantur. Igitur cùm se ille muti animalis indicio deprehensum agnouisset, intellexit Dei voluntatem, & fratrum votis annuens, ad monasterium reuersus, presbyteri officiũ suscepit. Hic mihi probè ob-

Hebr. 5. seruasse videtur, quod Apostolus ait: Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Sic

Psalm. 2. & Christus non semetipsum clarificauit, inquit, vt Ponti-

Ps. 100. fex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech. *In vitis PP.*

Pastum. Monach. PASTVMIVS quoq; Monachus à Machario Abbate, post vitæ huius labores, ad beatitudinem quietem decedente, in locum suum succedere iussus, & fratrum curã habere, diu renuit ac recusauit, obnixè affirmans, se Abbatis honore indignum, officij ignarum, solicitationum labori imparem. Verùm obedientiæ pressus iugo, flens, tandem regendi monasterij munus suscepit. Et quia ex humilitate sibi prorsus diffidebat, à Domino meruit adiuuari, atque

ita, vt ei per Angelum suum præcepta institutionesq; dirigeret. Quibus ille fratres sibi commissos instruendo, in omni sanctitatis genere facilè reddebat perfectos. O verè igitur beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. *In vitis Pat.* *Psal. 93.*

ODDO item Cluniacensis Cœnobij Monachus à Benone Abbate proximè successuro suffectus, cùm fugam pararet, à fratribus comprehensus, coramque adductus, nō solùm Abbatis compellente iussione, verùm etiam Episcoporum vrgentibus censuris, regimen inuitus accepit. Indignum enim se esse arbitrabatur, qui præesse deberet, cùm se cunctis inferiorem constituisset: sic tamen se gessit, vt multis postea miraculorum signis nobilitatus sit, Deo humilitati eius gratiam conferente. *Ioan. Monach. Sur. Tō. 6.* *Oddo Monachus.*

AT VERÒ quoniam quanto dignitas maior, tanto maius in dignitate positi periculum, Lamon monachus mori præoptauit, quàm Episcopus viuere. Hieropoli electus, nullis suasionibus adduci potuit, vt electioni assentiret. Cumque Theophilus Episcopus forte ex itinere eodē loci diuertisset, atque itidem suaderet: quando iam tantæ autoritatis viro apertè refragrari difficilè erat, diem ad deliberandum impetrauit. Dum autem in solo loco genibus prouolutus, toto eo tempore secretæ precationi intendisset, inuentus est efflasse animam. Hoc ipsum petenti illi diuinitus indultum credi par est. Verenti vtique si Episcopum gereret, quæ Episcopi sunt, præstare non posset: aut si præstitisset, ne vel ex hoc in elationem aliquam mentis incidens, illis iam tandem comparandus euaderet, quibus dicitur: Væ vobis, qui diligitis primas Cathedras in synagogis, & salutationes in foro. *Lamon Monach⁹.* *Matt. 23.*

PAR animi humilitas, vel idē periculi metus fuisse perhibetur sancti Goar Monachi in Gallia. Qui à rege Sigeberto ad Treuirensem Episcopatū vocatus, postquam recusando nihil se proficere videret, triginta dierum manēdi in monasterio moram, quasi res suas expediturus, petijt. Interim in cellula sua se includens, Dominum precatus est; Paratum se ad omnia dura pro illius amore sustinēda, tantum hoc Episcopalis officij onere ne se grauari sineret. *Goar Monachus.*

Mox ergo febri correptus, reliquum vitæ in lectulo æger peregit, ne ſanus ad Præſulatum cogeretur, quandoquidē etiam quoduis pati ſibi ſatius putauit. *VVandelbert. Prumienſ. Sur. Tom.* 4.

Ammon. Monach.

AMMONIVM, Originis Didymique diſcipulum, aurē ſibi præcidiſſe ferunt, ne idoneus Epiſcopali officio haberetur, & cùm nihilominus ad eam dignitatem ſuſcipiendam ab omnibus vrgeretur, etiam linguam ſibi ſe amputaturum, niſi miſſum faceret, proteſtatus eſt. Tam ergo periculoſam rem Epiſcopatum putauit, vt inde mēbrorum mutilatione ſe redimere non dubitaret. *Hiſt. Tripart. l.* 8. *c.* 1. *& Pall. ad Hiſt.* 12.

Thomas Archiepiſcopus.

HAC ipſa de re non mediocriter ſollicitus Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, vbi primùm dignitatem inijt, continuò inanis gloriæ laſciuientes cogitatus, carnis macerationibus reprimere cœpit, inſtantiùs orauit, frequentiùs ieiunauit, cilicium induit. Qui ſic agit, is planè declarat, non ſe ad Pontificale faſtigium, ſed ad multiplicium laborum aceruum aſcendere, nec de honoris pōpa ſibi blandiri, ſed de tentationum ingruentium pugna, iam anxium æſtuare. *Sur. Tom.* 6.

Leonardus Monachus.

HINC quidem beatus Leonardus inter aulicos regis Galliarum aliquando primo loco habitus, cùm tandem contempta mundanæ ambitionis luxuria, ad religionem conuerſus, Dei ſeruitio ſeſe addixiſſet, nec adhuc tamen minoris æſtimationis apud regem eſſet; Epiſcopatum ab eodem ſibi oblatum recuſauit. Ac ne deinceps huiuſce rei illectatione aliqua tentari capive poſſet, quandoquidem & in dignitate periclitatur humilitas, & in diuitijs moleſtia, inde in Aquitaniam diſcedens, operam prædicationibus dedit. *Iacob. Ianuenſ. Epiſc.*

Quidam ſenex.

IN quanto enim ſalutis ſuæ diſcrimine verſentur hi, qui cæteris præſunt, venuſto admodum exemplo D. Hieronymus docere aggreſſus: Senex quidam (inquit) eremi cultor, & Spiritu ſancto plenus, nepotem ſuum quærentem, vtrū Epiſcopus electus munus accipere deberet: ſuper diſco ſatis altè à terra erecto diu fecit volutari. Cumque ille poſtremò caſum ſe timere dixiſſet, iuſſit vt deſcenderet, at-

que itidem super latam mollioris soli planiciem sese agitaret. Ex multa volutatione sudanti ac defesso: Surge (inquit) & iam facere perge, quod tibi tutius factu putas. Itaque edoctus de præeminentiæ periculo iuuenis, electioni renuntiauit. Aetatis vitio delirasse senem dicere possent improbi cauillatores, nisi rem, saluberrimi consilij plenã, miracula confirmarent. Constat enim iuuenem illum postea vita defunctum seni apparuisse, & postquam gratias egisset, dixisse: Scio quia nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporũ. *Hieron. Regul. Monac. cap.* 15.

IDIPSVM oppidò formidans Geminianus Mutinensis clericus, defuncto Antonio Episcopo, à populo electus fugit. Dum autem latitaret, & quæri dignus fuit, & inueniri. Qui quia inuitus consecratus est, tantam promeruit gratiam, vt non solùm Mutinensem Ecclesiam optimè gubernarit, sed etiam miraculorum fama celebris mundo fuerit, Iouiniani Imperatoris filiam à dæmonio liberauit. Attila Italiam vastante, suos non repugnando incolumes seruauit. Ipso enim orante, hostis apertis portis vrbẽ mediam percurrens, eam prorsus inoffensam intactamq; reliquit. *Sur. Tom.* 1. *fol.* 787. *facit huius mentionem.* *Geminianus Episcopus.*

Gregorius quoque Pontifex, quam grauatim Ecclesiæ gubernandæ subierit onus, hæc res indicio est. Quòd cùm illud palam repudiare sibi integrum non esset inhibente populo, clandestina fuga ab vrbe decedere decreuit, & cũ exitum omnem diligenti septum custodia videret, dolio se condi & exportari fecit. Tum proximi montis vastam solitudinem penetrans, antrum quoddam adijt, satis ibi se latere sperans. Cæterùm cùm quęreretur, lucida nubes loco incumbens prodidit latentem. Inuentus ergo in sedem, quam fugerat, redijt, non tam ab hominibus, quàm à Deo miraculo testante electus. Vt igitur Deo soli obediret, nõ vt sibi blandiretur, ad tantæ rei gubernacula manum porrexit. At nunc quibus artibus is honos ambitur, quave aditur temeritate, dolendum magis quàm dicendum puto. Sed vt nihil aliud pro vero affirmare ausim, neminem tamen ætas nostra ex ijs qui eliguntur vidit recusantem. *Ioã. Diac. lib.* 1. *cap.* 44. *Gregor. Papa.*

Cælestinus, PP.

ANTE HAC autem & Q. Cælestinus cùm menses sex rexisset ecclesiam, Pontificatum, quem Caroli regis solicitationibus agitatus acceperat, tam libenter deposuit, quã inuitus gerebat. Hinc primum degenerantis Curiæ signum apparuit, quoniam tãtæ integritatis vir à nemine ne id faceret, interpellatus est, aut cùm fecisset, discessissetque reuocatus, nisi ab eodem (cui ob virtutem charus fuerat) rege: quanquam ille solitariæ vitæ, quam repetebat, captus dulcedine, nullius iam dissuasionibus à proposito moueri potuisset, quoniam nec regis motus est. Id neque improuidè neque inconsultè factum facilè vel vno argumẽto probari potest, quòd magis deinde miraculis claruit, quã tunc Pontificatu, & tandem in numero sanctorum est habitus. Quis adeò mentis impos est, vt proposita sibi optione, nõ mallet eius priuati habere conuersationem, quàm aliorũ in dignitate constitutorum honorem? in cellula latentis consolationem, quàm in cathedris sedentium potentiam, opes, delicias, luxum? *Platina.*

Episcopi.

Extant hoc in genere etiam & minorum Pontificum, fortasse non minus imitatione digna exempla. Qui postquam aliquandiu rectè ac diligenter rexissent populum, alijs gubernaculo substitutis, tranquillæ contemplationis quieti sese dedidere.

Maiorus Archiepis.

MAIORVS Britannus Dolensis Archiepiscopus, cùm Budocum in sua collocasset Sede, ipse se ad eremum cõtulit, & solitariam deinceps vitam duxit, tanto factus Deo vicinior, quanto ab vrbanis tumultibus fuit semotior.

Iustus Episcopus.

FECIT idem & Iustus Lugdunensis Episcopus, qui cum in terra positus vitam egisset cælestem, de solitudine deserti ad paradisi celebritatẽ euolauit, tugurioli angustias commutans cum amplitudine cæli. Corpus verò eius ab eremo ad Lugdunum relatum est. Et honore, cui renuntiauerat viuens, non caruit mortuus, exhibitis exequijs pompaque funerali, non tantùm vt Præsuli, sed etiam vt Sancto. *Martyrol. Vsuard. & Sur. Tom. 5.*

Remalchus Episcopus.

REMALCHVS quoq; Traiectensis Episcopus, postquã commissum sibi gregem, tum verbi pabulo, tum vitæ exẽplis

plis piè ſanctéque annos aliquot nutriuiſſet, dignitatem officiumque depoſuit,& cœnobium ingreſſus, monachū ſe fecit ex Epiſcopo. Vt enim tutius, ita trāquillius ſibi futurum iudicauit,obedire quam imperare,& ſubiectum eſſe,quam præeminere. Alterum optare,arrogantis eſt:alterum,ſe in omnibus ſubmittentis, eſt veri ſerui Chriſti, qui miniſtrare venit, non miniſtrari. *Iacobus Placent. de Epiſcop. Leodienſ.& Sur.Tom.5.* *Matt.10.*

EX HIS iam dictis exemplis,hāc demum ſummam colligi,atq; hoc concludi,quis ignorat? vt nemo primatum appetat,ne humilitatem amittat;nemo oblatum accipiat, niſi inuitus,vt electus & arrogātiam euitet, & ab obediētia non diſcedat.Quamdiu liceat,recuſet,vltra ne protrahat pertinaciam. Tam enim ſuperbum eſt,dignitates concupiſcere,quam maiorum iuſſis omnino parere nolle, & diuinæ reluctari voluntati.

De Auaritia vitanda. CAP. VII.

AT verò quia plerique religionis habitum induunt, non vt Chriſtum,ſed vt pecuniam lucrentur,quib⁹ dicitur: Non poteſtis Deo ſeruire & Mammonæ: eorum auaritiæ Sanctorum continentiam opponamus. Vt qui piè in Domino viuere volent,omni cupiditate depoſita,iam hinc diſcant: Quòd gratis acceperint,gratis dare. *Matth.6.* *Matt.10.*

ELISAEVS Propheta cùm Naaman Syrum à lepra curaſſet,nullis precibus moueri potuit, vt dona acciperet. At Gihezi miniſter eius cupiditatis ſtimulo percit⁹,cucurrit poſt Naamā,quaſi à magiſtro miſſus, mendacique procacitate impudenter vſus,argentum & veſtes ab eo accepit:propterea & lepra,qua Naaman fuerat liberatus, adhæſit illi & ſemini eius vſque in ſempiternum, vt ſaltem ſic punitus diſcat, charitatem erga proximum gratuitam eſſe debere,non mercenariam. 4.*Reg.5.* *Eliſæus Propheta.* *4.Reg.5.*

NAM & de Samuële Propheta in Eccleſiaſtico ſcriptū legimus,quòd pecunias & vſque ad calceamenta ab omni carne non accepit,& non accuſauit illū homo. Hoc quidē,poſt multas eius inibi enumeratas laudes, ideo fortaſſe in fine quaſi in veſtibulo collocatur;vt ſcias,donorum cō- *Samuel Propheta.* *Eccli.46.*

tem-

temnendorum curam non solùm virtutem esse, sed etiam virtutum seruatricem atque custodem. Quæ si abscesserit, cupiditati linquens aditum, irruente vitio dissipabitur virtutum cœtus. Conturbat quippe domum suam (vt Salo-
Prou. 15. mon in Prouerbijs ait) qui sectatur auaritiam : qui autem odit munera, viuet. *Eccl. 46.*

Daniel Propheta. HINC etiã Daniel oraculi diuinitus in pariete descripti mysterium expositurus regi, dona dignitatemque pol-
Daniel 5. licenti, ait: Munera tua sint tibi, & dona domus tuę alteri da. Scripturam autem legam tibi Rex, & interpretationẽ eius ostendam tibi. Quod verò deinde legitur, eum mox purpura fuisse indutum, torque aurea circundatum, potestate præditum: argumento est, licere aliquando peracto opere oblata recipere, non tamen ex pacto, sed ex donantis liberalitate, neque ad luxuriam, sed ad necessitatem. Considerandum autem, sic etiam acceptum munus quantę patuit inuidiæ: Nonne tantæ, vt aceptorem suum leonib⁹ obiecerit laniandum? nisi quòd mitior tunc syluestrium beluarum extitit feritas, quàm semper malesuadus flagitiosorum hominũ liuor. Nec mirum, si Deo volente protectus est; qui vt suos protegeret, honorem munusq; admisit, non vt sibi indulgeret. *Daniel. 5.*

SED si hi, qui adhuc sub legis vmbra versabantur, venalitati sese exponere in excipiendis diuinis nefas esse ducebant: quanto eos continentiores esse par est, quos iã choruscante Euangelio in lucem eductos, omnium virtutum decet consummata perfectio? Proponantur nunc igitur
In clericos auaros. Christi Apostoli, vt magis confundantur, qui ne veterum quidem Sanctorum parsimoniam imitari student, luxuriæ potius cupiditatibusq; dediti, nomen atque professionem Clericorum habentes, non vitam. Quos per Malachiam
Malac. 1. arguit Dominus, dicens: Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuitò: Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituũ, & munus nõ suscipiam de manu vestra. Sed iam audiant, quàm moribus eorum diuersa gesserint illi, quorũ sectæ se esse autumãt.

Petrus & Ioannes PETRVS & Ioannes missi in Samariam, baptizatis imponebant manus, & accipiebant Spiritum sanctũ. Tunc Simon

mon Magus & ipſe baptizatus, ſed magis ad auaritiam quã ad fidem corde conuerſo, pecuniam Apoſtolis offerre cœpit, ab eis petens, vt ſimili euentu, quibus ipſe manum impoſuiſſet, Spiritum ſanctum acciperent: haud parum lucri ſe facturum ratus, ſi hanc poteſtatem aſſequi potuiſſet. Adeò quippe mentem animumque eius excæcauerat malitia, vt neſciret Sacramenta Dei, & venale putaret, quod nec vendi nec emi poteſt. Ideoque meruit audire: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri. Apoſtoli ergo non modò præmiũ non acceperunt, verùm etiam offerentis nequitiam acerba execratione proſecuti ſunt. *Actor.* 8. *Apoſtoli. Actor.* 8.

BARTHOLOMAEVS quoque Apoſtolus Polemo Indiæ rege offerente ſibi camelos argento auroque oneratos, eò quòd filiam eius ab immundo ſpiritu liberam reddidiſſet, nihil prorſus accipere voluit, ſibi his nequaquam opus eſſe dicens, neque ob hoc ſe veniſſe vt munera acciperet, ſed vt in Chriſtum credentibus viam adipiſcendæ ſalutis monſtraret. Hæc res profectò non minus, quàm miraculum ſanatæ filiæ impulit regem, vt Baptiſma ſuſciperet, & poſtremò relicto regno, diſcipulus Apoſtoli fieret, qui fuerat Indiæ dominus. *Abdias in vita eius.* *Bartholomæus Apoſtolus.*

IVDAS etiam Thaddæus cùm Abagarum gentis vltra Euphratem poſitæ regem, graui valetudine laborantem, ſolo tactu ſanitati reſtituiſſet, magnam vim argenti atque auri pro eo ſibi oblatam conſtanter recuſauit. Si noſtra, inquit, dereliquimus, quomodo accipiemus aliena? Itaque tantùm diuitiarum contemptum, in tam paupere viro rex admiratus, non ita cupidè paulò ante expediuerat ſanitatem, vt tunc Chriſti ſuſcepit fidem. Neque enim dubitauit, veritatem ab eo ſincerè prædicari, à quo aberat captatio lucri. *Abdias in vit. Apoſt.*

PARI animi magnitudine præditus Cyriacus Martyr, cuius glorioſus exitus VI. Idus Auguſti nobis celebris habetur, à Roma ad Perſas vſque ab Sapore eorum rege euocatus, cùm filiam illius Iobiã à dæmoniaca vexatione vindicaſſet, dona quibus vel longi itineris labor compenſari potuiſſet, oblata repudiauit. Neq; enim pro terreno premio *Cyriacus martyr.*

mio peregrinationem illam susceperat, sed pro cœlesti. Itaque qui mortalis regis gazam contempsit, ab immortali Domino martyrio coronatus, æternam adeptus est beatitudinem. *Sur. Tom. 1. pag. 363.*

Cosmas & Damianus. COSMAS & Damianus germani fratres, medendi arte clari, sed pietatis officio clariores, gratuitò curationem exercebant. Et cùm Damianus, Palladia matrona morbo liberata, munusculi aliquid ab ea precibus pulsatus, ac penè coactus accepisset, adeò id ægrè Cosmas tulit, vt mandasse dicatur, ne eodem tumulo cũ fratre componeretur, quandocunque ipsis vita defungi contigisset: nihil tam iniquum existimans, quàm pro labore, qui propter Deum susceptus fuerat, ab homine mercedem quærere. *Sur. Tõ. 5.*

Leonardus. EADEM animi constantia Leonardus sancti Remigij discipulus, quoniam Gallorum regis coniugem difficili partu laborantem, medicis iam desperantibus, ipse diuina virtute à periculo liberarat, regi amplissima dona offerẽti, haud quaquam se ijs indigere respondit: proinde neque accipere velle, nihil cuiquam defuturum asserens, quicquid habere necessarium fuerit, qui omnium opifici libẽter seruierit. Cùm ipsa veritas dicat: Quærite primũ regnum Dei. & hæc omnia apponentur vobis. *Iacob. Ianuẽs.* *Matth. 6.*

Hilarion Abbas. HILARION Abbas, vt in cæteris omnibus, ita hac quoque in parte circumspectus, Orioni, à quo legionem dæmonum Christi virtute propulerat, dona immodica secũ allata porrigenti: nonne legisti, ait, quid Gihezi, quid Simon passi sint? quorum alter accepit pretium, alter obtulit, vt ille venderet gratiam Spiritus sancti, hic mercaretur. Cumque Orion flens diceret: Accipe, & da pauperibus, respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nosti pauperes: ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum occasio auaritiæ est, misericordia verò artem non habet. Nemo melius erogat, quàm qui sibi nihil reseruat. Tristi autem & in terra iacenti, noli (inquit) contristari fili: quod facio, pro me & pro te facio. Si enim hæc accepero, & ego offendam Deũ, & ad te legio reuertetur. *Hieron. in vita eiusdem. cap. 6.*

Idem. IDEM candidato cuidam Constantini Imperatoris, quẽ iti-

itidem nequitię spiritu vexatum sanum fecerat, decem auri libras dono offerenti, hordeaceum porrexit panem, dicens: quod qui tali cibo aluntur, non pluris aurum æstiment, quam lutum. *Ibidem cap.* 8.

IN Sicilia etiam quidam de primoribus viris morbo aquæ intercutis, ea ipsa die, qua ad eum venerat, curatus: cũ postea eidem offerret plurima munera, audiuit dictum Saluatoris ad discipulos: Gratis accepistis, gratis date. *Cap.* 14. *Idem.* *Matt.* 10.

EVGENIA virgo (ne feminarum etiam in refutandis muneribus constantiam sileamus) dum sub persona Abbatis, sexu dissimulato, virorum præesset collegio, Melanciã Alexandriæ nobilem matronam, quadam desperatissima corporis ægritudine affectam, Deum precata, & repentè & efficaciter curauit. Et cùm pro tali beneficio ingentia sibi offerrētur dona, nihil accepit, se Christi paupertatem præferre diuitijs dicens, & pro eius amore ea, quæ cum seculo transeunt, contemnendo, ad illas, vbi ipse est, nunquam deficientes delitias anhelare: quæ quidem vitæ huius incommodis, non opibus comparantur. Et certè fieri non potuit, vt quæ seipsam abnegauerat, ita vt etiam inter viros viuens mulierem se nesciret, quicquam præter Christum concupisceret. *Simeon Metaph. Sur. Tom.* 6. *Feminæ Eugeniæ.*

LVCRI autem pecuniarumque detestandam cupidinẽ, in ijs qui sacris initiati sunt, si fortè Gihezi superius à nobis propositum exemplum non satis deterret, tanquam vetustate iam obliteratum, audiant recentiora. Cyrillus Ierosolymitanus Episcopus, post D. Hieronymi in Domino dormitionem, ad Augustinum scribens tradit, fuisse monasterium quoddam in Thebaidis partibus ducentarum ferè feminarum, sanctarum vtique, si non auaritiæ fœditate sanctitatis decorem polluissent. Consuetudo pessima apud illas inoleuerat, nullam in Collegium admittendi, quæ certum pecuniæ numerum non afferret. Cuidam ex ijs, cuius Deo deuotus animus à tã prophana negotiatione abhorrebat, apparuit in sõnis Hierõ. iubẽs vti cæteris pergeret nuntiare, nisi acturum pœnitẽtes ab ea exactione destiterint, vltionem à Deo paratam iam ipsarũ capitib⁹ im- *De auaritia quarũdam Monialium.* *Aduertãt hæc dilĩgẽter moderni monas. Rectores.*

 minę-

minere. Cumque hæc in conuentu omnium narrata fuissent, ridiculo excepta sunt, existimantibus deliramentum esse mulierculæ aniliter desipientis, nec vera (vt erant) referentis. Altera deinceps & item tertia nocte eadem visa rursum coràm replicantem, iam odio habitam probris agitantes eiecēre: Deo pro illa disponente, ne scilicet Loth cum Sodomis disperiret, iustus cum impijs. Vix etenim mulier septa monasterij egressa fuerat, cùm monasterium ipsum terribili fragore funditus concussum reliquas oppressit ruina, vt ex tanto numero, ne vna quidem saltem extremum in mortem anhelitum ducens, post casum illũ sit inuenta. Itaque contusis miserabiliter artubus vnà omnes tam paruo temporis momento extinctæ, tunc demum auaritiæ, cùm vitæ finem fecēre. *Epist. 206. inter Epist. Aug. cap. 8.*

In auaritiam. Qvis hæc audiens non contremisceret? quis prauum animi propositum in melius non commutaret? Scio tamen & vehementer doleo, esse quosdam, qui etiam multa alia legentes, nihilo segniùs insistere cœpto sceleri pergunt, spinis concupiscentiæ præfocantibus sementem verbi. De

Ierem. 6. quibus Ieremias clamat, dicens: Ecce circumcisæ aures eorum, & audire non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, & non suscipient illud. A minore quippe vsque ad maiorem omnes auaritiæ student, & à

Sapiē. 15. Propheta vsque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum. Cui ita, nisi qeia (vt Philo ait) existimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationem vitæ compositam ad

Osee 8. lucrum, & oportere vndecunque etiam ex malo acquirere? Aurum enim suum (sicut Osee testatur) & argẽtum suũ

Colos. 3. fecerunt sibi idola, vt interirent. Auaritia namque (si Apostolo credimus) simulachrorum seruitus est, radixque malorum omnium cupiditas. Propterea quidem & Dominus

Exod. 23. in Exodo præcipit, dicens: Non accipies munera, quæ excæcant prudentes, & subuertunt verba iustorum. Idem in

Lucæ 12. Euangelio: Videte, inquit, & cauete ab omni auaritia, quia nõ in abundantia cuiusquam vita eius est ex ijs quæ possi-

Eccli. 31. det. In Ecclesiastico quoque legimus: Qui aurum diligit, non iustificabitur: lignum offensionis est aurum. Væ illis

lis, qui ſectantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo. Deperierunt nempe in illo Achan anathematis reus, Ioel & Abias peruertentes iudicium, Saul victis Amalechitis, mandati Dei præuaricator, Achab cum Iezabele, Nabaoth Iezrahelitæ interfector, & vineæ eius cruentus occupator. Deperijt in illo & Iudas, Domini venditor, & Ananias cum Saphira pretij, quod vouerant, malignus interuerſor. Quid multa? non homines ſolùm, ſed vrbes etiã & regna auri ſacra fames hauſit atq; consũpſit. At nos egredi cupiẽtes de Babylone, fugere de Chaldæis. i. de conſortio eorum, qui ſatiari diuitijs nequeunt, ſimul cũ Pſalmiſta noſtro clamemus ad Dominum: Domine; inclina cor noſtrũ in teſtimonia tua, & nõ in auaritiã: vt, ſicut Iſaias dixit: Proijcientes illam, & manus noſtras excutientes ab omni munere, in excelſis habitem⁹ tecũ. Beati. n. qui habitãt in domo tua, Domine: in ſecula ſeculorũ laudabũt te.

Ioſue 7. 1. Reg. 8. 1. Reg. 15. 3. Reg. 21. Matt. 27. Actor. 5. Pſal. 118. Iſaiæ 33.

De Paupertate ſeruanda. CAP. VIII.

DIXIMVS qua conſtantia Sancti, ne Deum offenderent, munera recuſarunt: Nunc quali patientia (vt illi placerent) paupertatem coluerint, pertractemus. Hinc altera diræ cupiditati inuratur nota, dum monſtratur, quàm hi, qui hominibus benefacientes, hominum mercedem reſpuerunt, paruo modicoque contenti vitam ſuſtentarint.

PETRVS, Andreas, Iacobus, Ioannes, piſcatu ſibi victũ quærebant, relictis retibus & naui, ſecuti ſunt Chriſtum, & dixerunt: Ecce, dimiſimus omnia, & ſecuti ſumus te. Cõſtat igitur eos & ante Apoſtolatũ fuiſſe pauperes, & in Apoſtolatu pauperiores. Eiſdẽ inſuper præcipitur, ne quid auri, ne quid argẽti poſſideant, nõ pecuniã in zonis, nõ perã in via, nõ duas tunicas, non calceamenta, non virgã habeant. Quid hac vita tenuius? quid hoc anguſtius ſtatu? Veruntamen quibus rerum copia interdicitur, ijs noſſe myſterium Dei datur, ijs curandi, ligandi, ſoluendi poteſtas conceditur, & vt dæmonijs imperent, hominibus euangelizent, Angelis exæquentur, cum Chriſto regnent, impar-

Apoſtoli. Matt. 19. Matt. 10.

Lucæ 1. titur. Verè ergo Dominus esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes, quos eligere contempsit.

Apostoli. QVOD de ijs dicimus, idem de reliquis Apostolis dicẽdum, quandoquidem eadem lex omnibus pariter dicta sit, & omnes dominicis mandatis æquè obnoxij fuerint, neq; alicui plus alio quicquam habere possidereve, aut aliquo frui, vtive licuerit. Vnde etiam interrogat illos Dominus, *Lucæ 22.* dicens: Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? Et respondẽt, nihil. Vt ex hoc etiam intelligas, quantumuis inopi homini nihil vnquam defuturum, cui affuerit Christus.

Abraam Eremita. QVID enim defuit Abraæ illi Aegyptio, vasta in solitudine, clausa etiam cellula, demoranti, cui nihil omnino supellectilis erat præter catinum vestemque cilicinam, & rusticum sagum. Sic vsque ad quinquagesimum ætatis suæ annum (qui vitæ vltimus fuit) dicitur perdurasse, ita vt nihil vnquã amplius concupijsset. Bona enim, & ea non modica, in quibus hæreditario absens successerat, egenis delargiri mandauit, ne obolum quidem passus ex his ad se deferri. In summa igitur inopia tam diues fuit, vt nihil appeteret: in summis opibus tam largus, vt omnia donaret, semper diuitijs præferens paupertatem. *Effren. in vit. Patrum.*

Menas Eremita. MENAE quoque Samnitũ prouinciæ Solitario (vt Gregorius tradit) paucula tantum apum aluearia victum sup- *Isaiæ 33.* peditabant. Eo accedens quidam Longobardus latro, frustraque ne aliena raperet monitus, sacrilegas apibus intulit manus. Sed sicut Isaias ait: Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? Continuò sceleris vltor Deus, raptorem tradidit Satanæ, vexarique permisit. Indoluit autem Menas inimici casum. Sciebat enim & inimicos diligere, vt obediret Christo. Indoluit ergo, ita vt vellet nec apes habuisse. Et cùm decretum ei fuisset, nihil in vita possidere, nihil quærere: proximi vici beneficio sustentatus est, in diem panem afferẽtibus, quos ille præceptis imbuebat salutis. *Greg. Dialog. lib. 3. cap. 26.*

Idem. NARRATVR & aliud de illo miraculum, quo facilè cognoscas, pauperis virtutum diuitum potentiæ anteferẽdam.

dam. Sępe enim ſylueſtres vrſos ferula, qua gradus ambulando firmabat, à ſuis aluearijs dicitur abegiſſe. Et qui frequenter venatorum tela cōtempſerant, ferulæ ictū imbelli ſenis manu molliter vibratæ pertimeſcebant. Proh facinus indignum, pauperem beluæ fugiunt, & lædere formidant: hominis auaritia quod inuideret inuenit, & quod inuiderat rapuiſſet, niſi in operibus manuum ſuarum cōprehenſus peccator priùs pœnas dediſſet, quàm cœptum peregiſſet ſcelus. Non eſt autem paſſus Dominus eam paupertatem ludibrio eſſe malis, qua boni mercantur ſibi diuitias regni cœlorum. *Ibidem.* *Pſal. 9.*

EADEM ſanè benignitate Hilarionem quoque Abbatē à latronum iniuria tutatus eſt. Hunc adoleſcentulum in ſolitudine habitantem, tota nocte quæritantes inuenire nequiuerunt, cùm nec locus illis ignotus eſſet, graſſationibus eorum frequens, nec hominis nuper illuc appulſi ſedes. Vt autem illuxit, inuentum de improuiſo circumſtetere, & mirati, quòd intrepidus expectaret rei euentum: Quid tu hîc, inquiunt, adoleſcens, ſi te adorirentur latrones? Nudus latrones non timet, reſpondit: At ſi vitæ aiunt præſens intentaretur periculum? Nec id quidem timet, inquit, qui paratus eſt mori. Tunc illi ſtupentes tantam in tam tenera ætate conſtantiam atque in Deum fidem, pariterque noctis errorem reuoluentes, extemplo animos demittunt, propoſitum mutant, crimen confitentur: & quem vel terrere vel ſpoliare venerant, eidem veniam poſcētes ſupplicant, & impetrata, reuerenter diſcedunt. *Hieron. in vita Hilarion. cap. 4.* *Hilarion.*

IDEM ſanctus ad Siciliam nauigio applicās cum diſcipulo ſuo Gazano, nec aliud habens quod pro mercede vectori daret, Euangelium manu ſua olim exaratū cœpit offerre. Sed qui accipere rogabatur, cùm nihil eos habere cerneret præter codicem illum, & ea quibus tecti erāt, oblatum recuſauit, neque deinde quicquam exigere voluit, & inopiam eorum miſeratus, omni debito ſolutos dimiſit. O & periculorum victrix paupertas, & libera penſionum, inter rapaciſſimos latrones ſecuritatem, inter mercenarios nautas inueniſti tibi remiſſionem. Hi operam *Idem.*

gratis præstiterunt: illi terrere non potuerunt, offendere noluerunt. Cui vnquam locupletum hoc contigisset, qui quocunque sese verterint, neque inuidia, neque insidijs carere possunt. Et dum omnia metuunt, quantum diuitijs, tãtum animi solicitudinibus abundant. *Ibid. cap.* 14.

Idem. AT VERÒ Hilarioni pauperculo tametsi penè nihil esset, cùm tamen nihil appeteret, nihil deerat. In secretiori Siciliæ angulo manens, succisiuis temporibus ligna colligebat, vt venditis vitam sustentaret, ac demum mereretur audire: Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit. Detestabatur autem monachos, qui infidelitatem quandam præ se ferre videbantur, victui prouidentes in futurum, & curam habentes sumptuum, aut indumentorum, aut cæterarum huiusmodi rerum, quæ nõ magni momenti sunt: quasi quicquam ex his deesse possit Deo seruientibus, cùm nequam seculo seruientibus non desit. *Ibidem.*

Psal 127.

Idem. QVENDAM ergo de fratribus cùm percepisset hortuli fructus intentiùs custodire, & habere aliquantulum nummorum, à consuetudine sua submouit ac repulit. Ille in gratiam reduci cupiens, ciceris virentes scapos dono fratribus misit, quos mensæ appositos solus Hilarion grauiter olere persensit, & in cicere fœtere mittentis auaritiã dixit, statimque totum proijci iussit, ne mutos quidem greges tam fœtidam frugem comesturos clamitans, & fidẽ fecit euentus. Fasciculo enim illo ante boues in præsepiũ proiecto, non modò gustare noluerunt, sed immugientes atque auersi perfractis stabuli repagulis diffugerunt, præcipitatiore impetu proruendo, quàm si stimulis verberibusque agitarentur. Hinc patet, neutiquam esse communicandum, neque cum ijs, qui sua cupidè seruant, neque qui aliena turpiter appetunt, & cupiditatem, tanquam malum virus omnibus quidem, sed præcipuè Christi seruis, vitandam fugiendamque. *Cap.* 11.

Idem. QVANTVM autem illam cauerit idem ipse omnis sãctitatis exemplum Hilarion, cùm ex his quæ diximus perspicuum sit, tum ex epistola, quam, spiritum Domino redditurus iam octogenarius, ad Hesichium discipulũ suum

scri-

ſcripſiſſe fertur. Diuitiarum, inquit, mearum hæres eſto. Hæ autem ſunt, Euangelium, tunica ſaccea, cuculla, & palliolum. Qui tantam tenuitatem diuitias ſuas vocat, ſatis declarat, quàm à diuitiarum cupiditate ſemper fuerit alienus. *Cap.* 17.

PORRÒ Alexius nobilis Romanus clam patre Euphemiano in Syriam abiens, in tantum adamauit paupertatem, vt gauderet ſe à ſeruis patris, qui ad quærendum eum miſſi fuerant, & non agnitum fuiſſe, vt eleemoſyna donatum. Ex his quæ emendicabat in diem viuens, quicquid ſibi ſupererat, alijs impertiebat, nihil ſolicitus in craſtinum. Tali vitæ tenore cùm xvij. annos in Syria peregiſſet, Romam redijt, & maioris etiam in paupertate conſtantiæ exemplum domi, quàm foris, dedit. In paternis enim ædibus pro mendico ſuſceptus, nec vlli cognitus, nec ipſe ſe prodens, totidem peregit annos. Mortuus poſtremò indicauit, quod viuens celauerat, relicto breui chirographo, quo quis eſſet, quidve egiſſet, deſcriptum continebatur, vt tunc demum ſe manifeſtum faciendo, cùm pro temporali inopia diuitias eſſet recepturus ſempiternas, & patri adhuc orbitatem ſuam lugenti, cauſam præberet conſolationis, & nobis materiam imitationis. *Simeon. Metaph. Sur. Tom.* 4. *Alexius.*

PARI paupertatis voto ardens Minorum Pater Franciſcus, & neſcio an etiam magis in propoſito firmus; quandoquidem neque perſecutionibus auerti potuit, quin nudus nudum Chriſtum ſequeretur: Iam primùm Romam profectus, cùm pauperculo cuidam occurriſſet, ſuas cum illius veſtibus permutauit. Quibus indutus, mendicantium turbæ ſe coniunxit, & cum ipſis die illo conſedit, cum ipſis manducauit, ipſis ſeſe exæquari concupiuit. Iam tum tacitus gloriari videbatur, ac ſi diceret: Ego mendicus ſum & pauper: Dominus ſolicitus eſt mei. *Bonauent. in vita eius, cap.* 1. *Franciſcus.* *Pſal.* 39.

CVM autem haberet fortaſſe non parum pecuniarum, vt qui ante hac mercaturæ operam dederat, & egenis diſtribueret, idque percrebuiſſet, à patre, cuius pietatem in furorem verterat auaritia, manum ſibi inijci, iniuriam-

que irrogari æquanimiter tulit, atque eidem quicquid sibi reliquum vel pecuniæ vel tegumenti fuit, tam lubenter cessit, quàm auidè petebatur. Simulque abdicationem impetrata, & nudus & lætus abijt: nec minus lætus, quàm o-
Genes. 39. lim Ioseph, cum de manu adulteræ dominæ relicto euasit pallio. Nec minus nudus, quam adolescens ille, qui reie-
Marc. 24. cta syndone, Pharisaicas effugit manus. Nuditatis pudorem libertatis gaudium superabat, in illam forsan erum-
Psal. 115. pens vocem: Diripuisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. *Ibidem.*

EXINDE vili tunica contentus, detectisque incedens vestigijs, verbum Dei disseminare cœpit, sanctorum Apostolorum vitam aggressus effingere, sicuti nuditate, ita & prædicandi cura.

VICTV quàm tenuissimo vtebatur, & tamen vinci se dolebat, si quis ipso pauperior apparuisset; paupertatem dominam suam vocabat, se non modò pauperem constituens, sed etiam pauperum seruum.

DVM cum fratribus posita mensa recumberet, super mensarium lectorem de virginis puerperæ in Bethlehem hospitantis angustia mentionem fecisse audiuit, & continuò consurgens, humi resedit, atque ait: Nunquid ego peccator, ego nequam, & inutilis seruus, ad mensam sedere debeo: cum Dei genetrici in diuersorio locus non fuerit, cùm mundi opifex ac Dominus natus sit in stabulo, reclinatus in præsepio? sic dicens, panem suam prouolutus in terra cum gemitu comedit.

DENIQVE quemadmodum ipse seruandæ paupertatis inprimis maximeque studiosus erat, haud aliter etiam fratres suos instituendos curauit, iussos proprij habere nihil, possidere nihil, & quo se submissiùs gerant, victum mendicando quærere.

INHIENT nunc struendis facultatibus mortales, & totis viribus congregare nitantur diuitias: nisi plus gloriæ Francisco sua compararit inopia, quàm vlli vnquam regum suum regnum, nisi eius nomen etiam regibus ipsis honori habeatur, & hominibus pariter & Angelis celebre sit.

Vos verò Eccleſiæ Antiſtites, qui villici perſonam induiſtis, dicentis: Fodere non valemus, mendicare erubeſcimus: Villici ſaltem & exemplo facite vobis amicos de mammona iniquitatis, fideliter diſpenſantes quæ vobis commiſſa ſunt, alioqui audituri: Si in alieno infideles fuiſtis, quod veſtrum eſt, quis dabit vobis? Bona, quæ habet Eccleſia, pauperum ſunt: bona verò Sacerdotis, vita æterna. Qui ergo ea, quæ pauperibus debentur, in ſuos conuerterit vſus; vitam æternam, quæ ſibi propria erat, amittet. Et cùm nec illa ſecum ferre poterit, quoniam velit nolit relinquenda ſunt: nonne egere incipiet? nonne qui dudum mendicare erubeſcebat, iam etiam illis, qui mendicauerunt, inuidebit? & more diuitis purpurati nequaquam verecundabitur opem poſcere ab ijs, quibus, cùm deberet, dare neglexit. Tormenta patietur, & nemo miſerebitur, ſed dicetur ei: Memento quia recepiſti bona in vita tua, mendicantes autem mala. Tu nunc cruciaris, illi conſolantur.

In opulētiam & luxū clericorum. *Lucæ 16.* *Ibidem.*

IGITVR quiſquis Eccleſiaſtici diſpenſatoris curam gerit, ſi metu ſupplicij liber, & ſpe præmij ſecurus eſſe deſiderat, agnoſcat ſe pauperis Domini ſeruum, & paupertatem quàm ille coluit, & ipſe colat. Pontificali dignitate fulges, non eſt cur Chriſti vitam imitari non debeas, qui Chriſti in terra vicem tenes. Non eſt, inquit, diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſeruus ſuper dominum ſuum. Sufficit diſcipulo, vt ſit ſicut magiſter eius: & ſeruo, ſicut dominus eius. Attende itaque cuius magiſtri diſcipulus es, cuius domini ſeruus: nempe illius, quem etiam Prophetæ non niſi pauperem venturum prædixerunt, vt eſt illud Zachariæ, dicentis: Exulta ſatis filia Sion, iubila filia Ieruſalem. Ecce rex tuus veniet tibi iuſtus & ſaluator: ipſe pauper, & aſcendens ſuper aſinam, & ſuper pullum filium aſinæ. Tam autem pauper, tam inops, tam egenus, vt (ſicut Euangelicæ veritatis teſtatur authoritas) non habuerit vbi reclinaret caput ſuum, non vnde pro ſe & Apoſtolo didragmam ſolueret. Alieno vſus eſt hoſpitio, alienis impenſis ſuſtentatus, aliena ſyndone inuolutus, alieno conditus ſepulchro: deniq; ſuum habuit nihil, cuius ſunt omnia. Quæ-

Epiſcopi etiam colant paupertatem. *Lucæ 6.* *Zach. 9.* *Lucæ 9.*

nia. Quæris quare tam pauper vixerit in terra, qui tam diues est in cælo? Quare nisi vt discas terrena contemnere, & amare cælestia? Hæc apprehendi non possunt, nisi illa relinquantur. Hinc ipse ait: Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni sequere me. Qui ergo pauper non fuerit, Christum sequi non poterit.

Matth.12. Marc.10. Lucæ 10.

Apostoli.

PRIMI quidem illum secuti sunt Apostoli, qui & ipsi quàm pauperes fuerint, in principio Capitis huius diximus: Euangelicæ historiæ sequentes fidem. Id si parum est, age modò, citentur etiam Prophetarum vaticinia, vt vtriusque Scripturæ collatis testimonijs, nullus ambiguitati relinquatur locus. Isaias Propheta: Conculcabit, inquit, eam (hoc est Ierusalem) pes pauperis, gressus egenorum. Rursus idem: Pauperes homines in sancto Israel exultabunt. Sanctificabunt S. Iacob, & Deum Israel prædicabunt. Item Ieremias: Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos. Sophonias quoque ait: Derelinquam in medio tuo populum pauperem & egenum, & sperabunt in nomine Domini, dicit Dominus. Quæ quidem omnia de ipsis Domini Apostolis fuisse significata, expositorum nostrûm assertio consentit. Igitur si ecclesiæ Christianæ fundatores atque ædificatores iam ab initio pauperes & egeni à Deo optimo Maximo electi sunt, quid est quod te pudeat pigiatve, pauperum esse, qui operi illorum præpositus es, minister & custos?

Isaiæ 26. Ibidē 29. Ierem.16. Sophon.3.

Paulus Apostolus 1.Tim.6.

RESPICIENDVM est, & quid vas electionis Paulus ea de re decernat, diligenter attendendum. Habentes, inquit, alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.

IDCIRCO sanctissimi viri habentes tantùm, sine quibus hîc viui non potest, nihil præterea quæsierunt, & illi (quibus res erat) eis, quibus non erat, erogabant. Multa id genus exempla posuimus, cùm de eleemosynis tractaremus, & nunc repetere superuacaneum est. Ioannes tamen Alexan-

Ioannes Patriarc.

Alexandrinus Patriarcha (à quo pauperes dominos diximus appellatos)non est silentio prætermittendus. Cùm enim ex hac vita migraret, haud parum lætatus fuisse dicitur, dum gratias Deo ageret, quòd morienti sibi nihil superesset præter vnum nummum, sed & hunc statim indigenti dari præcepisse. Annuum quippe illi Patriarchatus vectigal annuæ in egenos eleemosynæ erant, nihil sibi reseruanti præter Christum. Neque enim quicquam aliud suum esse aiebat, afferens ideo sacerdotibus neque possessionem, neque partem, neque hæreditatem, inter reliquas Tribus datam, quoniam pars, & hæreditas, & possessio eorum esset Dominus. Vę ergo vobis, (vt Amos Propheta ait) qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates capita populorum, ingredientes pompaticè domum Israel. Talibus & per Ezechielem comminatur Dominus, dicens: Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos: nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Vbicunque autem væ positum est in Scripturis, pœnam æternam obnuntiat delinquenti, quod tanto magis cauendum est, quanto quis maiori dignitate officioque præcellit. Scriptum est enim: Iudicium durissimum in eos, qui præsunt, fiet. Potentes potenter tormenta patientur, fortioribus fortior instat cruciatio. *Leontius Episc. in vit. Patrum.*

Num. 28. *In opulētiā Episcoperum.* *Amos 6.* *Ezec. 34.* *Sapiēt. 6.*

SED dum nos auaritiæ ardorem extinguere cupimus paupertatis commendatione, penè modum excessit oratio. Ne tamen & feminæ sua laudatione hac quoque in parte fraudentur, vno duntaxat exemplo eam concludamus, iam ad reliquias tractationes generatim processuri.

Femina.

ELIZABETH regis Pannonum filia, Lodouicoque Lantgrauio Turingiæ Principi matrimonio iuncta, non ignara dictum à Propheta: Si diuitiæ affluant, nolite cor apponere, cùm inter opes luxumque potentiæ secularis versaretur, paupertatem animo affectabat. Interdum domi sola cum ancilla manens, vilissimum sumebat amictum, totamque sese ad paupercularum morem componebat, dicens haud alio ornatus genere vsuram, si quando tandem

Elizabet. *Psal. 61.*

tandem dignatus fuerit pius & misericors Dominus, expeditiùs viuendi copiam sibi concedere. Ad hæc quoties ad Ecclesiam audiendæ euangelicæ prædicationis gratia accedebat, non nisi inter infimas fœminarum sibi deligebat considendi locum. Vt iam apertè concupiscere videretur, se de illarum numero fieri, quarum tam libenter inibat consortium. Defuncto itaque viro, omnia quæ habere potuit, indigentibus dedit, parumque putauit, fortunas tantùm pro Christo impendisse, nisi amore illius etiam seipsam addiceret seruitio miserorum. Igitur postquam constructo diuersorio, non modicam egenorũ ęgrotãtium turbam coegisset, Ministram se eorum fecit. Cumque à patre in Pãnoniam reuocaretur, noluit eò ire, talem vitam præponens regno. Hinc, vbi ea postremò in Sanctorum gloriam recepta, miraculorum patuit indicijs, apparuit verum esse quod Propheta ait: Quia melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Et verissimum quod à Domino dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Væ autem diuitibus, qui habent consolationem suam. Argentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini, dicit Dominus. *Conrad. in vita Elizabeth.*

Psal. 36. *Matth. 5.* *Sophon. 1.*

De vita solitaria. CAP. IX.

DIXIMVS de obseruatione paupertatis: nunc de his dicemus, qui vt liberiùs cælestium contemplationi vacarent, innocentiusque sese haberent, delinquendi occasione sublata, relictis vrbibus in solitudine victitarunt: habentes iam olim propositi huius duces, Eliam in torrente Carith propè Iordanum à coruis nutritum, Eliseum in monte Carmeli cum Prophetarum choro habitantem, Filios Rechap sub tentorijs demorantes, & incertis sedibus vagos, Ioannem denique Baptistam in Ennon iuxta Salim iam Baptismi mysteria auspicantem, & eos, qui ad se confluerent, nunc arguentem, nunc docentem. Erat enim vox clamantis in deserto: Dirigite viam Domini, rectas facite semitas eius. Et quoniam hos omnes, quo magis à consuetudine mortalium semoti erant, eo fa-

Elias. 3. Reg. 17. Eliseus Propheta. Sãcti filij Rechap. Ioannes Baptista. Ioan. 1.

eò familiariùs Dei colloquijs reuelationibusque vsos, nemo dubitat: multi deinde ex Christianis eorum exemplis incensi, solitariæ vitæ conuersationem iniêre.

QVORVM primus Paulus Thebeus apud inferiorem Thebaidam, cùm Decij & Valeriani persecutionem fugeret, sedecim annorum adolescens, solus deserta petijt. Et inuenta in montis radicibus saxea spelunca, quam iuxta molliter fluens riuulus terram irrigabat, & effusis desuper ramorum vmbraculis palma Solis defendebat ardores, captus amœnitate loci, vbi latere concupierat, habitare cœpit: intantum, vt cùm centum & tredecim vixisset annos, nusquam inde discesserit, hominem nunquam viderit, præterquam die vitæ supremo Antonium, à quo & humatus fuit. Palmæ primò fructibus nutritus est, deinde per annos LX. dimidiati panis fragmentum singulis diebus comedit, coruo alite homini ministrante. Neque aliud quàm aquam bibit: Indumento de palmarum folijs contexto nuditatem operuit. Hoc tenore vitæ, in Dei seruitio tamdiu perdurans, non effugisse mihi videtur martyrium, sed protraxisse, & qui diei vnius mortem non tulerit, mortem annorum septem & nonaginta tulisse. Tanto quippe tempore hic perpetuus eremi cultor, humanis aspectibus semper inuisus, quotidianis corporis mortificationibus sese afficere, vt in æternum cum Christo viueret, non cessauit. *Hieron. Epist. de vita Pauli.*

Paulus primus Eremita.

ANTONIVS verò XXXV. annorum erat, quando eremum adijt, multas dæmonum insidias insuper & verbera passus, à proposito deterrentium: Cùm sciret, se in solitudine vincendos, qui in frequentia solerent esse victores. Superatis igitur eorum machinationibus, montem conscendens, in quodam castello ab hominibus deserto se inclusit, vbi pane tantùm & aqua sustentatus, cùm iam XX. peregisset annos, vi eductus, & Abbas ordinatus, obstructis monasterij foribus manere cœpit, ita vt mutasse latebram videretur, non deseruisse. Cùm tamen multi varijs morbis laborantes eò ventitarent, & sani reuerterentur, cresceretque indies confluentium numerus: gloriam fugiens procul in vlteriorem deserti partem solus abijt,

Antonius Abbas.

& in loco ab Angelo ſibi monſtrato conſedit, vbi etiam ſementem fecit, & oluſcula coluit, fratrum labori parcens, ne ſibi neceſſaria deferendo fatigarentur, cùm tridui iter ab eis diſtaret. Ibidem vltimum Deo ſpiritum reddidit, cùm centum & quinque vixiſſet annos, miraculis ac virtutibus clarus. *Athanaſ. in vita eius.*

Habitaculum S. Antonij Abbatis.

NON alienum videtur de hoc Antonij habitaculo verba Hieronymi apponere, in Hilarionis Abbatis vita ſic dicentis: Saxeus & ſublimis mons per mille circiter paſſus ad radices ſuas aquas exprimit, quarum alias arenæ ebibunt, aliæ ad inferiora delapſæ paulatim riuum efficiunt. Super quem ex vtraque ripa palmæ innumerabiles, multum loco & amœnitatis & commodi tribuũt. De Hilarione deinde loquens, cùm poſt obitum Antonij diſcipulos eius viſendi gratia adiſſet: Videres, inquit, ſenem huc atque illuc cum diſcipulis beati Antonij Iſaac & Peluſiano diſcurrere. Hîc, aiebant, pſallere, hic orare, hic operari, hic feſſus reſidere ſolitus erat: has vites, has arbuſculas ipſe plantauit. Illam areolam manibus ſuis ipſe compoſuit. Hanc piſcinam ad irrigandum hortulum multo ſudore fabricatus eſt: iſtum ſarculum ad fodiendam terram plurimis annis habuit. Iacebat in ſtatu eius Hilarion, & quaſi calens adhuc cubile deoſculabatur. Erat autem cellula non plus menſuræ per quadrum tenens, quam homo dormiens extendi poterat. Præterea in ſublimi montis vertice, quaſi per cochleam aſcendentibus, & arduæ valde duæ eiuſdem menſuræ cellulæ viſebantur, in quibus venientium frequentiam, & diſcipulorum ſuorum contubernium fugiens, moratus eſt. Verum hæc in viuo exciſæ ſaxo, oſtia tantum adita habebat. His quidem verbis D. Hieronymus (vt mihi videtur) non ſolùm loci formam atque naturam pulchrè expediteque deſcripſit, verum etiam eleganter effinxit, enucleateque expreſſit, quantus in illis Dei ſeruis intimi amoris feruor accendebatur, dum ſingula circumſpectando, ſic penitus Antonij memoria commouentur, tanquam præſentem cernerent, non tanquam deſiderarent abſentem. Vſqueadeò ille efficax atque admirandum ſanctitatis exemplum fuit. *Hieronym. in vit. Hilar.*

POR-

PORRÒ ipse Hilarion, viuente adhuc Antonio, XV. annos natus, cùm visendi eius cupiditate flagraret, ad eremum est profectus. Vt autem eum vidit, repentè mutato habitu non antè discessit, quàm vitæ eius ordinem morumque præstantiam edidicisset. Deinde frequentiam ventitantium non ferens, cum quibusdam monachis ad patriam redijt, & postquam defunctis parentibus omnem hæreditatem partim fratribus, partim pauperibus distribuisset, solitudinem, quæ in septimo milliario à Maioma Gazæ emporio, per littus euntibus Aegyptum ad læuam flectitur, ingressus est. Sacco tantùm membra coopertus, & pelliceum habens ependyten, quem beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumque rusticum: vasta & terribili eremo fruebatur, nunquam in eodem loco mansitans, ne latronum pateret iniuriæ. Sed & dæmonum ibi multas variasque terrificationes constanter tolerauit. Multas tentationes, multas eorundem euasit insidias. A sexto decimò vsque ad vicesimum suæ ætatis annum, æstus & pluuias, iunco & carice texto tuguriunculo, declinauit. A vicesimo vsque ad tricesimum primum cellula vsus dicitur, cuius latitudo pedum quatuor erat, altitudo quinque, longitudo paululò protensior quàm eius corpusculum patiebatur, vt sicut Hieronymus ait, sepulchrum potius, quàm domum, crederes. Profectò qui talibus delectantur habitaculis, etiam si tacuerint, clamare cum Apostolo mihi videntur: Non habemus hîc ciuitatem manentem, sed futuram inquirimus. *Hieron. Ibidem. Sur. Tom. 5.* *Hilarion Abbas.* *Hebr. 13.*

HONOPHRIVS quoque Monachus cùm Hermopoli in monasterio sese aliquamdiu exercuisset, quasi è ludo ad certamen progredi cupiens, ad quandam vastissimam Aegypti eremum solus abijt, & in ea annos LX. hominibus prorsus incognitus permansit. Consumptis autem quæ secum tulerat indumentis, superiorem corporis partem barba & capillis, inferiorem, vbi plus pudoris inest, arborum folijs virgultisque contexerat, annos XXX. non alio pabulo vsus est, quàm quod arbores herbæque syluestres dabant. Totidem pane se & aqua frigida sustentauit. Hunc tandem humaniorem victum sibi ab Angelo, *Honophr.*

à quo etiam Euchariſtiam dominico quoque die accipere ſolitus erat, ſuppeditatum ferunt. Paſnutius Abbas, qui vitam eius Græco ſermone ſcriptam edidit, dum deſertum illud peragraret, eodem die quo in eum incidit, cum viuo collocutus eſt, & defunctum ſepeliuit. Non eſt enim paſſus Dominus, ſerui ſui, tantæ ſanctitudinis viri, neque corpuſculum dimitti inhumatum, neque conuerſationem poſteros latere: Illi prouidit tumulum, nobis virtutis exemplum. *In vitis PP.*

Ioannes Eremita. IOANNES Aegyptius Anachoreta, cuius reſponſis Theodoſium Principem (in ſuis aduerſus barbaros expeditionibus) vſum accipimus, habitauit in ea Thebaidis eremo, quæ adiacet oppido Lyco. Spelunca eius in prærupti montis vertice, aſcenſu difficili adituque obſtructo erat, ita vt nemo ad eum ingreſſus ſit à quadrageſimo vſque ad nonageſimum ætatis ſuæ annum. Per feneſtram aduenientibus præcepta ſalutis dabat. Eiſque extrinſecus, vbi commodè requieſcerent, hoſpitiolum fecerat. Ipſe intus ſolus (ſi tamen ſolus dici poteſt, cum quo Deus eſt) morabatur, finem expectans vitæ, vt vitam, quæ finem non ha-
Pſal. 140. bet, inchoaret: ea ſpe lætus forſan etiam decantabat: Singulariter ſum ego, donec tranſeam: tranſiturus vtique ad conſortium Angelorum, qui ſe à conſortio ſecluſerat hominum *In vitis PP.*

Theon. THEONEM etiam intra ſuam cellulam clauſum habitaſſe apud Thebaidam non procul ab vrbe, atque etiam porrectæ de feneſtra manus tactu infirmos curaſſe, ſed tamen noctibus ad eremum progredi ſolitum tradunt. De
Lucæ 21. Domino quoque Lucas ita ait: Erat diebus docens in templo, noctibus morabatur in monte qui vocatur Oliueti. Diſcamus igitur, & Domini & ſerui exemplo, locum tempuſque ſeruare aliud, quo iuuetur proximus, aliud, quo Deus adoretur. *In vitis PP.*

Apollon. APOLLONIVS Abbas, vt ætatis primitias Domino conſecraret, XV. annos natus eremum adijt, in finibus Hermopolis apud Thebaidam quadrageſimo ſeceſſionis ſuæ anno, propius vrbem redire diuinitus iuſſus, diſcipulos congregauit. Iam enim dignum ſe fecerat, per

quem

quem & cæteri immortalitatis præmia consequerentur. *In vitis PP.*

Elias Monachus. ELIAS Monachus in finibus ciuitatis Athineos (quæ quondam Thebaidis Metropolis fuit) annos LXX. in vastissima solitudine perdurauit. Erat desertum horroris plenum, semita, quæ ad ipsum ducebat, angusta scrupeaque, & inuentu etiam difficilis. Antrum quoque, quod inhabitabat, tetrum atque horrens, ac statim propiùs accedentibus nescio quid terroris incutiens. Hunc se ibi vidisse D. Hieronymus testatur, iam centum & decem annorum senem. Ferebatur autem interdum etiam futura prædicere, euentu haud incerto: Vt super eo quoque Eliæ Prophetæ spiritum requieuisse dicerent, cuius & nomen sortitus fuerat, & secutus propositum, Deo in solitudine seruiendo. *Hist. Tripart. lib. 8. cap. 1.*

Ioannes Eremita. RARISSIMVM est quod de Ioanne quodam relatum legimus. Dicitur enim cùm primùm ad eremum secessisset, tribus continuis annis sub cuiusdam saxi rupe stans semper orasse, nunquam resedisse, tantùm somni cepisse, quantum rectus capere potuit, cibum quoque non alium gustasse quam dominicis duntaxat diebus, Eucharistiæ Sacramentum à sacerdote sibi delatum. Denique de pedibus, quòd tamdiu immobiles perstiterint, fluxisse saniem aiunt. O beatum virum, qui tantam gratiam consecutus est, vt hæc agere vellet: beatiorem, vt posset! Non immeritò igitur post hæc Angelum Domini aduenisse dicunt, vlcera eius tactu curasse, labia sapientiæ spiritalis fonte perfudisse, & vt deinceps cæteros fratres per eremum visitando instituere ac docere pergeret, simul iussisse. Dignus quippe magisterio iudicatus est, cuius vel solus conspectus potuit esse non paruum hortamentum, aspera quæque pro Christo subeundi atque perferendi. Dicerem equidem talia nemini factu possibilia esse, si quicquam impossibile esset credentibus. *In vitis PP.*

Simeon Monachus. NEQVE tamen (vt mihi videtur) minùs stupendæ vitæ speciem præbuit Simon Susotionis filius. Hic annum tantùm cum fratribus in monasterio Antiochiæ conuersatus, ad desertum abijt, annos tres in spelunca clausus per-

mansit. Sed hoc ei commune cum multis: illud autem proprium & peculiare, quòd deinde super columnas dicitur habitasse, quarum altissimam cubitorum XXX. fuisse ferunt. In vna eum perstitisse annos IV. in alia XII. in alia rursum XII. in alia iterum IV. & in illa postremò, quæ procerrima erat, vsque ad obitum vitæ XVI. Eas pro pulpitis habuisse satis probabiliter videri potest, quandoquidem multi ex gentibus rei nouitate exciti ad videndum illum confluebant, & ab idolis ad Christum prædicationibus ipsius conuertebantur. Vtcunque tamen sit, proculdubio durum atque difficile, & quod nemo vel ante eum fecerit, vel postea imitatus sit. *Euagr. Hist. Eccle. lib. 4. cap. 33.*

Arsenius. QVANTI autem profectus sit, quantæque vtilitatis Christi seruis ipsa solitariæ vitæ obseruatio, locupletissimus testis est Arsenius. Etenim antequam religionem inijsset, rogasse dicitur sibi à Domino reuelari, qua se potissimum ratione saluare posset: & responsum accepisse, vti consortia hominum præcipueque secularium declinaret. Factus verò monachus, inter precandum rursus vocem audiuit dicentis: Arseni, fuge, tace, quiesce, vt scilicet deuitet, fuga, frequentiam: taciturnitate, iactantiam: quiete, fluxarum atque fragilium rerum solicitudinem. Proinde secedens in partes Syriæ, eò loci qui Troen dicitur, sedit solitarius annos XL. Deinde in deserto vastiore vltra Babylonem, Memphin versus, annos decem: postea ad Canopum Alexandriæ, annos tres. Rursum in Troe annos duos. Sicque peracto vitæ cursu, nonagenarius terram reliquit, & ad Dominum migrauit, bonis cælestibus semper fruiturus. *Metaphrast. & Sur. Tom. 4.*

Idem. IDEM cùm Theophilus Alexandriæ Archiepiscopus, quodam nobili Alexandrino ciue comitatus, ad eum non multo procul à Canopo habitantem venisset, rogatus ab eis sermonem, dixit se facturum, si modò quicquid præciperet seruare vellent. Sponsione autem facta: Præcipio, inquit, vt vbicunque Arsenium morari audieritis, illuc ne accedatis. Alia quoque die cùm ab eodem Pontifice, per nuntium, vt sibi adeundi copiam concederet, solicitaretur: Si veneris ait & quod petis concedam, & loco cedam.

cedam. Itaque Theophilus mutauit aditionis propositum, ne ille longiùs discedendo mutaret habitaculi locum. Grata enim ei erat in sua diœcesi talis ac tanti viri mansio, cuius merita sibi quoque adiumento esse credebat, ad conciliandam gratiam apud Deum. *Metaphrast. & in vitis PP.*

QVAMOBREM autem Arsenius se ab vllo hominum adiri ægrè pateretur, breui responso declarauit. Idem enim à Marco Abbate interrogatus: Cum Deo & hominibus simul se omnino esse non posse, dixit: Vsque adeò vel modica alicuius interpellatione, à diuinæ contemplationis dulcedine se auocari, indignè ferebat. Quamuis enim adhuc in terris esset, iure suo tamen cum Apostolo dicere poterat: Conuersatio nostra in cælis est. *Ibidem.* *Idem.* *Philipp. 3.*

HINC illud est, quòd sanctus Iudocus non dubitarit eremi angustias præponere Britanniæ regno, malueritque in deserto Christo seruire, quàm in patria Britannis imperare. Inde fugitans, ad Alzeum fluuium agri Pontini peruenit. Et cùm ibidem sedem sibi ponere vellet, ab Hymeone regionis Tetrarcha prohibitus est. Sed neque ideo propositi pœnitens, dum ad vlterioris solitudinis loca pergit, ab eo ipso, à quo pulsus fuerat, reuocatus rediit, atque etiam ope illius adiutus in qua cœperat ripa gurgustiolum compegit, & cum vnico discipulo solitarius habitauit. Vis nosse quantum in ea solitudine manens profecerit? Pro terreno & caduco regno, quod contempserat, cæleste & æternum accepit, quod concupierat. *Florent. Abb. & Rodolph. Agric.* *Iudocus.*

QVID mirum igitur, si & ipse aliquando vastæ solitudinis; nunc Paradisi incola Hieronymus, dum Heliodorum inuitat, sic demum illam laudibus efferat, dicens: O desertum Christi vernans! O solitudo, in qua illa nascuntur lapides, de quibus (in Apocalypsi) ciuitas magni regis construitur! O eremus familiariùs Deo gaudens! Quid agis, frater, in seculo, qui maior es mundo? Quamdiu te tectorum vmbræ premunt? Quamdiu fumosarum vrbium carcer includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio. Libet, sarcina corporis abiecta, ad purum ætheris vo- *Hieronymus de laude eremitarum.*

Matth. 5. lare fulgorem. Paupertatem times? sed beatos pauperes CHRISTVS appellat. Labore terreris? nemo athleta sine sudore coronatur. De cibo cogitas? sed fides famem non timet. Supra nudam metuis humum exesa ieiunijs membra collidere? sed Dominus tecum iacet. Squalida capitis horret inculta cæsaries? sed caput tuum CHRISTVS est. Infinita eremi vastitas terret? sed tu Paradisum mente deambula. Quotiescunque illuc mente conscenderis, toties in eremo non eris. Scabra sine balneis attrahitur cutis: sed qui in Christo semel lotus est, non habet necesse iterum lauare. Et breuiter ad cuncta audias Apostolum respondentem: Ioan 13. Rom. 8. Non sunt condignæ, inquit, passiones huius seculi ad superuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Delicatus es, frater, si & hîc vis gaudere cum seculo, & Lucæ 12. postea regnare cum Christo. Beatus seruus, quem Dominus inuenerit vigilantem. *Hieronym. Epistol. ad Heliodorum.*

Hieronymus. IPSE verò Hieronymus in illa, in qua hæc scripsit, eremo, in illa, inquam (vt ipse ait) vasta solitudine, quæ solis exusta ardoribus horridum Monachis præstabat habitaculum, annos quatuor moratus est, Scorpionum tantùm & ferarum socius, sacco vestitus, humi cubans, aquam frigidam bibens, & cibis crudis vtens, coctumque comedere luxuriæ deputans, carnis lasciuientis pugnas hebdomadarum interdum inedia vincens. Et tamen inter has tantas corporis fatigationes, adeò spiritu exultabat, vt diceret: Oppidum mihi carcer, solitudo paradisus est. Post hæc cùm ad Bethlehem accessisset, & constructo monasterio cum fratribus habitaret, flens fateri solebat, se iam non esse eum qui fuerat: adeò in solitudine sibi meliùs fuisse existimauit. Post labores, inquit, & lachrymas, & cælo inhærentes oculos, nonnunquam mihi videbar agminibus interesse Angelorum, & læ-

tus gau-

tus gaudensque cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. *Hieronym. Epistol. 22. ad Eustoch.* *Cant. 1.*

HAVD equidem dubitauerim, quin pari consolatione perfrui solitus sit etiam Martius ille, quem Gregorius in Marsico Campaniæ monte vitam duxisse tradit. Etenim tanti solitudinem fecit, vt ne quando vlla vel rerum difficultate, vel dæmonum molestia superatus inde recederet, ad ferream catenam, quam saxo affixerat, vix solubili compede ipse se deuinxerit. Attamen beatus Benedictus Abbas vbi id resciuit, volens vt iugis in deserto commoratio constantiæ potiùs viri, quàm ferreis nexibus ascribi posset, protinus nuntium ad eum misit, inquiens: Si seruus DEI es, non te teneat catena ferrea, sed catena Christi. Quamobrem ille vincula quidem deposuit, sed tamen speluncam ingressus, aditu obstruso habitare cœpit. Deinde etiam discipulos aliquot secum adunauit, multisque præterea miraculis nobilitatus est, atque inter sanctos habitus. Nunc spatia metitur paradisi, qui tam angustè habitauit in terris. *Gregor. Dialog. lib. 3. cap. 16.* *Martius Eremita.*

FVISSE etiam quoddam Monachorum genus legimus, qui per diuersa solitudinum loca errantes ac vagi, sedibus semper incertis, ne ab hominibus conueniri possent, peregrinabantur. Hos quia procul secedebant, Anachoretas appellatos. Alios ex illis pane & sale ad deserta secum delato victitasse, alios verò herbas tantùm & radices pro cibis habuisse. Tanta vitæ asperitas intolerabilis prorsus videretur, nisi etiam intolerabilia, tolerabilia fecisset Dei amor & Dei timor. *Isidor. de Off. Eccles. lib. 2. cap. 15.* *Anachoreta.*

SVBIICIAMVS aliquot etiam infirmioris sexus exempla, vt appareat, feminas quoque habere de sanctarum collegio duces, quas ad eremum sequi, secundùm diuinæ gratiæ donum, aut optent tantùm, aut simul & possint. *Feminæ.*

Maria Magdalena. Lucæ 10. Marc. 16. Ioan. 20.

MARIA Magdalena omnia peccata sibi dimissa esse iam pridem audierat, optimam partem, quæ non auferretur ab ea, Domino attestante, se elegisse cognouerat, resurgentem Dominum prima videre meruerat, pro amore illius omnia contempserat. Denique apud Massiliam Galliæ vrbem inanium Deorum simulacra, Christi prædicatione, iam prostrauerat, salutiferæque Crucis vexillum erexerat; necdum tamen se fecisse satis putauit, donec solitudinis angustijs carnem suam, aliquando delicti ream, macerasset afflixissetque. Annos itaque triginta nulli hominum visa, nulli cognita vixit in deserto, non humano cibo, sed Angelicis fomentis assiduè sustentata, vt ex hoc intelligas, Angelorum ministeria promereri, quisquis propter Deum declinauerit hominum consortia. Die verò obitus sui imminente sacram communionem de manu Maximini Episcopi accepit, ne sine illo ad cælum ascenderet, cui in terra toto corde, totis viribus seruierat, fidem ipsius in vrbibus prædicando, gloriam in solitudine meditando. *Iacob. de Vorag. Episc. Ianuens.*

Maria Ægyptiaca. Lucæ 19. Marc. 2. Matth. 9. Marc. 5. Lucæ 8.

MARIA Aegyptiaca cùm corpus suum vulgaret, viuens mortua erat. Sed qui venit quærere quod perierat, & non iustos, sed peccatores vocare ad pœnitentiam, ipse tandem cordis eius domum ingressus, ait: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit, quæ diu iacuerat in impudicitiæ cœno. Surrexit, vt Iesum, quem in delicijs amiserat, in amaritudine animæ suæ quæreret. Cùm enim de Alexandria Ierosolymam venisset, non potuit templum Dei ingredi. Vique inuisibili inhibita, subsistit in limine, miratur, stupet, & erubescit, & pedem inuita refert. Vbi recognouit, sacro aditu se indignam, quòd prophanis vitæ obscœnitatibus esset polluta, nequiter actæ ætatis pœnitudine grauiter angi animo cœpit, & lachrymas effudit, decernens ibi turpitudini finem imponere, vbi Dei erga se indignationem cœperat experiri. Rursumque tentato ingressu, liberè absque impedimento introiuit. Mox ante Crucem Domini suppliciter prostrata, tam diu flere non destitit, donec audiuit, si saluti suæ consultum vellet, Iordanem transiret. Transmisso ergo Iordane, desertum

pene-

penetrauit,iam aliam vitam,alios mores sequẽs, quã quos ad eam vsque diem non deseruerat. Iam primùm caput illud, quod sæpe margaritis & auro ornauerat, cæli obiecit iniuriæ,nullo tecto contenta,crines, quos frequenter calamistro intortos crispauerat, cùm desecuisset, pedibus conculcandos proiecit.Faciem, quam pluries cerussa & purpurisso fucauerat,lachrymis rigauit, & solus excoxit ardoribus.Pectus,ꝙ fasciolis papillarũ tumorẽ cohibẽtibus astringere cõsueuerat,pugnis diuerberauit. Totũ deniq; corpus,quod pri⁹ omni voluptatũ genere diffluxerat, extenuauit ieiunijs,vexauit vigilijs, fatigauit laboribus, solicitauit assiduitate orationum, deuenustauit nuditate, oppressit inopia. Sic penitus immutatam post quadragesimum conuersionis suæ annum,Zozimas Abbas (dum fortè per desertum illud solus incederet) vidit deprehenditque orantẽ procul à terra subleuari,trans flumẽ euntẽ super aquas siccis vestigijs ambulare. Ad tantã perfectionem eremi cultrix deuenit, tã disperdita vrbiũ cultrix.*In vitis PP.*

VERVM ne quis solitariæ vitæ affectione incautus, in laqueum incidat diaboli,cùm scriptum sit:Væ soli,quia cũ ceciderit, non habet subleuantem: Antè præparet domi viatica virtutum,qui vult diu vagari peregrè foris. Exerceatur priùs in simulacro pugnæ,qui ad singulare certamẽ callidissimi hostis cupit prodire.Hoc congrediendi genus veteranos desiderat,non tyrones. De ludo monasteriorũ Hieronymus noster inquit:Volumus huiuscemodi egredi milites,quos eremi dura rudimenta non terreant, qui specimen conuersationis suæ multo tempore dederint,qui omnium fuerint minimi,vt primi omnium fierent,quos nec esuries aliquando nec saturitas superauit, qui paupertate lætantur.Quorum habitus,sermo,vultus,incessus, doctrina virtutum est;qui nesciunt,secundum quosdam ineptos homines,dæmonum pugnantium contra se portenta confringere,vt apud imperitos & viles homines miraculum sui faciant,& exinde lucra sectentur. Qui ergo talis erit, qualem hic Ecclesiæ nostræ Plato luculẽter explicuit,huic solitudo non periculum, sed periculorum effugium erit, & puppis diu in alto iactatæ portus, & animi soli Deo va-

Pericula vitæ solitariæ.
Eccl. 4.
Hierō. ad Heliodorum.

cantis quies, & locus myrrha, lacte, casia, omnibus sanctimoniæ aromatibus fragrans, mannæ inuisibilis rore perfusus, sanctique Spiritus lumine illustratus, noctes quoque lucidas habens & iam quidam in terra paradisus.

De Vigilijs, & Somno, & Stratu.
CAP. X.

QVONIAM verò siue quis in solitudine solus, siue cũ multis in monasterio, vitam ducere constituerit, in primis eniti debet, ne somnolentiæ deditus, ad ea quæ religiosè obeunda sunt segniter exurgens, ignaua cunctatione obtorpescat: qua cura, quo studio, sacras vigilias obseruarint, qualibus etiam stratis vsi sint, ac quàm minimum sopori indulserint hi, quos veniens Dominus inuenit vigilantes, hinc iam perscrutemur. *Lucæ 11.*

Eremitæ. TRADITVM est, in ea eremo, cui Euagrius Abbas præfuit, fuisse monachos, qui sedendo somnum caperent, non iacendo, magis repugnantes sopori, quàm dormientes. Hi profectò iure suo dicere poterant: Omnes nos filij lucis & filij diei sumus, non noctis, neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut cæteri, sed vigilemus & sobrij simus. *1. Thes. 5.*

Hilarion. BEATVM Hilarionem, Hieronymus refert, super nuda humo stratuque iunceo vsque ad mortem cubitasse. Sciebat enim eos, qui exquisitioribus culcitris per luxum vtũtur, Prophetæ verbis deuoueri, dum ait: Væ vobis, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris. *Hieron. in vita eius, cap. 3.* *Amos 6.*

Pastum. PASTVMIO quoque, quamdiu in eremo moratus est, nudũ atq; interdũ sparsis ex industria scrupulis asperatũ solum lectus fuit. Quid hoc est, nisi nolle vnquam ita resoluto corpore obdormiscere, vt mens ad Deum non vigilet? Hinc sanè & Isaias Propheta semper cum Deo esse anhelans ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordijs meis de manè vigilabo ad te. *In vitis PP.* *Isaiæ 16.*

Honophr. HONOPHRIO verò, neque tectum vllum, neque certus quietis locus fuit. Ibi somnus erat, vbi per desertũ vaganti mox occurrisset. Sed & ipsa quoque nox peruigi-

lio magis quam dormitione peragebatur, vt illud seruaret à Propheta dictum: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. *In vitis PP.* *Psal. 133.*

ARSENIVS tam breui quidem somno naturæ satisfecit, vt etiam dicere solitus sit: Monacho satis esse, si horam vnam dormierit. Surrepenti somno obnixè repugnans, illum improbum seruum appellabat, quoniam non vocatus sese ingereret, & inuitum traheret ad quiescendum. Sabbatis omnibus hoc diligentissimè obseruauit, vt cùm occidente Sole orare cœpisset, non nisi ex oriente cessaret. Itaque semper sic cum somno pugnauit, vt sabbathorũ noctibus nihil ei cederet, alijs tam parum, vt etiam naturam vicisse videretur. *Metaphrast. & Sur. Tom. 4.* *Arsenius.*

BEATVS Hieronymus ad Eustochium virginem scribens, dum quibus in eremo corporis fatigationibus contra vrbanarum voluptatum cogitationem contenderit, enarrat, de ipsa etiam cubandi austeritate mentionem faciens: Si quando, inquit, repugnantem somnus imminẽs oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Et qui squã securum se arbitratur, si vel in stratis paleis vel vili tomento cubitauerit, vel plusculum, quàm compellit necessitas, quieti indulserit? Non potest resistere diabolo, qui facilè superatur à somno. *Hieron. ad Eustoch.* *Hieron.*

PROPTEREA quidem Martinus quoque Turonensis Episcopus (sicuti de illo Eusebius ad Seuerum scribens testatus est) substrato humi cilicio cubans, frangebat somni mollitiem lectuli rigore. Itaque nunquam tam altè consopitus est, vt sentire non posset furem illum, qui perfosso pariete pedetentim ingrediens expilat stertẽtium domos. Diabolus enim semper vigilat, vt eos, qui non vigilant, perdat, perimat, & mactet. *Seuer. Sulp. Dial. 2.* *Martinus Episcop.*

IDEM sanctissimus Præsul, cùm in monasterio quodam suæ diœcesis reuerenter susceptus, hora quiescendi cellã ingrederetur, cubili paulò apparatiùs instructo offensus, stragula paleasque euertit, & in nudis tabulis (sicut vestitus erat) sese collocauit. Iamque delibutis leni sopore mẽbris quiescebat, cùm stramenta, quæ eiecerat, igni succẽsa iacentem excitauerunt. Illicò exurgens ac trepidans cùm *Idem.*

cellæ

cellę exitum, per quem effugeret, fumo omnia inuoluente, non inuenisset, ad orationem se vertit. Mox flammæ vis illa omnis extincta, fumusque consumptus illæsum reliquerunt. Et impletum est in eo illud Prophetæ dictum: Probasti cor meum Domine, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Potuit quidem illi quiescenti turbare somnũ repẽtinus ardor, nocere nõ potuit: quoniã qui sic dormiũt, Dominus pro eis vigilat. *Ibid.*

Psal. 19.

Bernard⁹ Abbas. BERNARDVS Abbas & ipse præcipuus vigiliarum obseruator, dum ad eas capessendas alios hortatur, dicere solebat: dormientem monachum Deo mortuum esse; nec sibi, nec vlli vtilem. Huic sententiæ si contrariam apponere voluerimus, dicendum erit: Vigilantem monachum Deo viuere, nec non & sibi & alijs vsui esse. Iam ex hac oppositæ inter se diuersitatis comparatione nemo ignorare poterit, nisi qui animo magis quàm oculis dormitauerit, quãtum vigilia sopori præstet: quantum hoc iuuet, quantum ille officiat: quàm altera appetenda, alter fugiendus sit. *In vita Bernardi libr.* 1. *cap.* 4.

Idem. IDEM quoque conuersationis eorum, quibus præerat, non segnis speculator, si quem ex fratribus aliquãdo stertentem persensisset, parùm religiosè illum dormire aiebat, modum modestiamque ab eis exigens, sicuti cæteris in rebus, ita etiam in dormiendo. Quòd si breuis etiam somni ronchus viris religiosis vitio datur: quomodo non dabitur nimia dormitio? Cui quantumcunque temporis indultum fuerit, tantum à spiritualium actionum exercitatione computabitur cessatum: Scriptum autem est: Manè semina semen tuum, & vesperè ne cesset manus tua. *Ibidẽ.*

Eccl. 11.

German. Episcop⁹. GERMANVS Antisiodorensis Episcopus, lectulum suũ cilicio saccoque & cinere strauit, vt non lectum, sed luctum, & doloris potiùs quàm quietis locum diceres. Insuper ipse quoque (vt in vita eius scriptum legitur) sic iacens identidem suspirare ingemiscereque audiebatur; ita vt cũ parumper iacuisset (ad nocturnas enim ceremonias celebrandas primus exurgebat) multo minùs dormisse putaretur, quàm priusquam iacuerat. O te felicem, Germane, qui in cinere dormiens, in vitam euigilasti sempiternam, alcẽdens

dens ad illud Christi, beatorumque omnium immensum, inæstimabile, cœleste, diuinumque contubernium. Quàm exigui temporis labor, quàm ingentis iucunditatis tibi peperit quietem? *Hericius Monach. in vita Germani ad Car. Cal. Sur. Tom.* 4.

AD quam perueniendi cupiditate incensus non mediocre Ordinis prędicatorum ornamentum Vincentius, diem penè totum sermonibus ad populum faciendis, noctē multam obsecrationibus lectionibusque partem eius minimā somno dicitur impendisse. Cubitasse autem, cùm duriùs, sarmentis substratus: cùm molliùs, paleis: cùm honestiùs sacco. *Sur. Tom.* 2. *Vincentius Prædicator.*

PETRVS quoque eiusdem & Ordinis & sanctitatis vir, dum etiam ipse interdiu prædicando excubat, & noctu deprecando, psallendo, legendoque vigilat, ad martyrij vsq; palmam peruenit; & quia per omnia sanctorum Apostolorum vitam expresserat, ad eorū prouectus est & gloriā. *Antonin. Hist. part.* 3. *Petrus Prædicator.*

BERNARDINVS verò nec ideo illis (mea quidem sententia) minor, quia de collegio Minorum fuit, etiam antequam religionem profiteretur, religiosi vitā vixit. Quodq; ad rem pertinet, tunc quoque ad offerendum Deo laudis sacrificium noctu consurgens, ne quiete occuparetur, cōtemptis lecti stratis, super pauimento vestitus iacere consueuerat. Cùm hoc vigiliarum præludio ad monasterium venit, tanto deinde minus somno concessurus, quanto perfectius viuendi subibat institutum. Et quoniam sacris initiatus omni sanctitatis genere præcelluit, etiam vigilantissimum fuisse nemo dubitat. Quod ergo noctu didicerat vigilando, hoc die alios docuit prædicando. Multosque, qui peccatorum oppressi veterno, in morte dormiebant, excitauit in salutem. Dederat enim Dominus verbum Euangelizanti, dederat voci illius vocem virtutis. Nisi somni semper parcissimus fuisset, nunquam tantum in Dei seruitio profecisset, *Anton. hist. part.* 3. *Bernard.* *Psal.* 67.

PROPONAMVS & feminis quæ sequantur exempla, quibus attendentes, somnolentiæ grauedinem possint discutere. *Feminæ.*

PAV-

Paula. PAVLA illa Romana, quæ summam generis nobilitatē superauit vitæ sanctitate, in grauissima etiā febre (vt Hieron. inquit) mollia lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum in stragulis cilicinis quiescebat: si tamē illa quies dicenda est, quæ iugibus penè orationibus dies noctesque iungebat, illud implens de Psalterio : Lauabo per singulas noctes lectum meum lachrymis meis stratum meum rigabo. *Hieron. de laudib. Paulæ.* Psalm. 6.

Asella virgo. IDEM autor Asellæ virginis sanctitatem efferens laudibus ait: Vnius cellulæ clausa angustijs, latitudine Paradisi fruebatur: idem terræ solum & orationis locus extitit & quietis. *Hieron. Epist. ad Asellam.*

Virgines Deo dicatæ. LEGIMVS etiam in monasterio illo Thebaidis, in quo Euphrata Virgo summis effulsit virtutibus, moris fuisse, in terra cilicino stragulo tecta cubitare, ac quoties aliqua sororum minùs pudici somnij præstigijs ludificatam se cognouisset, Abbatissæ confiteri, & quantum visa displicerēt, cinere stratis inspersο testarī. Quis igitur dubitat, quin ijs, quæ somniatum crimen vt commissum dolebāt, dormitio ipsa multò plus solicitudinis attulerit, quàm quietis? semper verentibus, ne quam eiusmodi somnorinam speciem menti obuersari contingat. Præter hæc autem Euphraxia, cùm quicquam tale per quietem passa fuisset, biduanis triduanisque ieiunijs sese macerabat, vt in cinere iacens, etiam cùm obdormiuisset, cibos potiùs quàm abominationes somniaret. *In vitis PP. in vita Euphraxiæ.* Euphraxia.

Othilia Abbatiss. NON tamen minori curæ Othiliæ virgini vigilias fuisse accepimus. Cui quamuis Monasterij in quodam Bauariæ monte siti præposita esset, pro stragulo vrsina pellis, pro puluillo saxum erat. Solebat enim, vti in cæteris religiosæ conuersationis laboribus, ita & in hac parte grauius onus sibijpsi, quàm alijs, quibus præerat, virginibus imponere. Super vrsi autem pelle cubans, magisque vigiliæ, quā somno indulgens, conculcauit vrsum illum, quem Dauid
1. Reg. 17. typum gerens CHRISTI, scribitur interfecisse, & de quo
Thren. 3. per Ieremiam dicitur: Vrsus insidians factus est mihi. La-
Ephes. 3. pidem verò capiti supponens, placuit lapidi illi, qui factus est in caput anguli, qui fecit vtraque vnū, cui nunc insepa-

rabi-

rabiliter iuncta, & ipsum, quocunque ierit, sequens concinit canticum nouum, quod in Apocalypsi nemo potest dicere, nisi fuerit virgo. Virginitas autem ipsa in tantis quidẽ versatur periculis, vt nequando corrumpatur, custodiri à vigilantibus rarò potest, à somnolentis nunquam. *Iacob. de Vor. Episc. Ianuens.* *Apoc. 14.*

Vos igitur, siue virgines, siue viduæ, quæcunque estis, quibus castitatis & sanctimoniæ amor inest, quæque integritatem mentis ac corporis obseruare proponitis, iam suscipite tale vigilandi studium, si talem à Deo consequi exoptatis mercedem. Præparate lampades vestras, vt cũ spõsi aduentum media nocte repentè irruens clamor nũtiauerit, promptum vobis sit obuiam illi procedere, cum illo ad nuptias introire, per illũ supernę cęlestisq; celebritatis gaudijs perpetuò frui. At contrà cauete maximè & innitimini, ne quando in illam fatuarum virginum sortẽ concedatis, quæ veniente Sponso dormitauerunt & dormierunt, seriusque quàm oportuit excitatæ, tunc demum oleũ emere volebant, cùm peractis nũdinis iam nemo esset qui venderet. Extinctis iam lampadibus in tenebris remanentes, aditu beatitudinis indignæ, somnolentiæ suæ pœnas dederunt. Vigilate itaque, ait Saluator noster, quia nescitis quando Dominus domus veniet: serò, an media nocte, an galli cantu, an manè: ne cùm venerit repentè, inueniet vos dormientes. Præcipuè autem noctibus vigilandum esse etiam Prophetæ exemplò admonemur, qui in Psalmis ait: Memor fui in nocte nominis tui Domine: & custodiui legẽ tuam. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. Isaias quoque: Anima mea, inquit, desiderauit te in nocte. Et item Ieremias: Consurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum in cõspectu Domini: leua ad eum manus pro anima paruulorũ tuorum. Quid multa? ipsum noctis silentium, quiesque actionum, ad contemplanda cælestia, ad preces Deo offerendas, nos hortantur; vt scilicet à terra prorsus abstracti, atque mundo ipso altiùs mente sublati, soli iungamur Deo.

Exhortatio. *Matt. 25.* *Marc. 13.* *Psal. 118.* *Psal. 133.* *Isaiæ 26.* *Thren. 2.*

LIBER

LIBER SECVNDVS.

De cura & modo orandi.

CAP. I.

AGE igitur,hinc iam ſanctarum precum exẽpla perſcrutemur, deinceps etiam contemplationis altitudinem oſtenſuri, qua dinini homines,in terra degentes,mente cælos permeabant. Hi verò quantum orandi ſtudio dediti fuerint,vel quàm efficaciter orarint,vel quantas inter orandum diaboli moleſtias tolerarint, ſi quem conſiderare non piguerit,nec imitari fortaſſe pigebit. Quandoquidem nihil eſt,quod petenti ſalubre futurum ſit,vt illud nõ impetret oratio,dicente Domino:Petite,& dabitur vobis: quærite,& inuenietis,pulſate,& aperietur vobis. Omnis enim qui petit,accipit:& qui quærit,inuenit,& pulſanti aperietur.

Matth. 7.

Moyſes. DVX Iſraëlitici populi Moyſes,quàm olim ſolicitè pro eorum delictis Domino ſupplicarit,ipſe confitetur,dicẽs: Et iacui coram Domino xl.diebus ac noctibus,quibus eum ſuppliciter deprecabar, ne deleret vos, vt fuerat comminatus. Vtinam nos noſtris peccatis tam impensè atque perſeueranter veniam poſceremus,quàm ille alienis. *Deut.9.*

Deut. 9.

Dauid Rex. SEPTIES in die laudem Domino dicens, ipſe ſanctus Propheta Dauid,ſeptem Canonicarũ Horarum,quas nunc ſeruat Eccleſia,orandi documentum reliquit.Quali autem quantove mentis affectu orauerit,teſtatur, dicens: Deprecatus ſum faciem tuam ex toto corde meo.Et item:Clamaui in toto corde, exaudi me Domine. In corde ad Dominum clamant,qui ardenter orant: non qui tantùm vocibus obſtrepunt,& quod labijs volutant, mente non concipiunt.

Pſal. 118.

Salomon, Rex. POST illum Salomon omnium Iudææ regum ſapientiſſimus,in eo libro(ſi modò illius liber eſt) qui Sapientiæ inſcribitur:Adij,inquit Dominum, & deprecatus ſum illum,& dixi ex totis præcordijs meis. Ex toto quippe corde rogan-

Sapien. 8.

rogandus eſt, qui ex toto corde præcipitur diligendus. Negligenter autem orantes, & eum à quo aliquid petunt, parum reuereri, & id, quod petunt, non ſatis magni pendere arguuntur, ideoque nec impetrant. Reprobatur enim eiuſmodi rogator, dicente Domino in Apocalypſi: Quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo. *Apocal. 3.*

VIR deſideriorum Daniel ingreſſus cœnaculum, id eſt, ſuperiorem partem ædium, apertis feneſtris contra Ieruſalem, ter in die ſtatutis horis genua ſua flexiſſe, & adoraſſe Deum ſuum dicitur. Hinc tu quoties orare volueris, domum Dei ingreſſus, mente cælum conſcende, apertiſq; feneſtris puræ ſyncoræque intentionis, Spiritui ſancto ad cor tuum aditum para, & ſemper ad cæleſtem Ieruſalem animo conuerſus terrena contemne, ac die vno ter genua flectens, Trinitatem Perſonarum, Vnitatemque ſubſtantiæ in Deo crede, confitere, adora. *Daniel. 6.* *Daniel.* *Daniel. 6.*

TOBIAS cum lachrymis oraſſe perhibetur, & cùm caſu quodam oculos amiſiſſet, ab Angelo Raphaële de cælo in terras miſſo, meruit curari, adeò inter orandum illi fleuiſſe profuit. *Tob. 2.* *Tobias Pater.* *Tobiæ 2.*

TOBIAE autem filio eius, etiam nuptiarum celebritatem ſacris precationibus placuit initiari. Cum Sara enim vxore ſua, priuſquam copulæ coniugali operam darēt, tres noctes totas in cubiculo ſimul orando conſumpſerunt. Inde illa, quæ primo ſtatim concubitu iam ſeptem extulerat viros, cum hoc poſtremo diu feliciter vixit. *Tob. 8.* *Tobias filius.* *Tob. 8.*

POST hæc quoque & pater à cæcitate, & filius ab internecione liberati, vt pro beneficio gratias agerent, vterq; in faciem ſe proſternentes, per horas tres benedixerunt Deum. Et cùm exurrexiſſent (vt ait Scriptura) narrauerunt omnia mirabilia eius; vt ſcias, peractis etiam precibus, à laudibus Creatoris non eſſe ceſſandum. Præterea orationes eorum coram Deo ab Angelo oblatas fuiſſe legimus, ne quid precemur, niſi quod Angelorum relatione dignum ſit, quodque Dei aures delectet audire. *Tob. 12.* *Idem Pater & filius.* *Tob. 12.*

DELECTAT autem illum, quicquid de Scripturarum fontibus hauſtū orando effundimus, quod Prophetæ, quod *Quibus verbis orandum.*

Apostoli nobis tradiderunt, sed præcipuè quod Dominus
Iesus Christus. noster Iesus Christus. Ipse .n. est Patris verbum, ipse filius
suus dilectus, in quo sibi bene cóplacuit, ipsum audiamus.
Matth. 6. SIC, inquit, orabitis: Pater noster, qui es in cœlis. Si Pa-
Coloss. 3. ter in cælis, filij quæ sursum sunt quærant, quæ sursum sũt
Oratio dominica sapiant, non quæ super terram. Sanctificetur nomen tuum.
Ita, nequid à nobis existimetur sãcti⁹. Adueniat regnũ tuũ.
Ne in nobis regnet peccatum. Fiat voluntas tua sicut in cæ-
lo & in terra. Quoniam qui facit voluntatem tuam, manet
in æternum. Panem nostrum supersubstantialem, vel quo-
tidianum da nobis hodie. Panem qui de cælo descẽdit. No-
strum, quia pro nobis oblatus est. Supersubstãtialem, quia
omnibus substãtijs, omnib⁹ præeminet creaturis. Vel quo-
tidianum: quia Christus Iesus heri & hodie, ipse & in se-
cula. Da nobis hodie. Da semper, ne vnquam separemur
ab eo: quoties enim separamur, toties deficimus in via. Et
dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debi-
Lucæ 1. toribus nostris, vt cum ignouerimus in nos peccantibus,
tu nobis ignoscas quicquid peccauimus tibi. Et ne nos in-
ducas in tentationem, id est, ne patiaris nos tentari supra
id quod possumus, sed facias cum tentatione prouentum,
vt possimus sustinere. Sed libera nos à malo, vt tandem si-
ne timore de manu inimicorũ nostrorum liberati, seruia-
mus tibi, in sanctitate & iustitia coram te, omnibus diebus
nostris. Amen.

Iesus Christus. VERVNTAMEN idem saluator noster ac Dominus, si-
Fides, Spes. cuti nos orare docuit, ita etiam ante orationem vt piè nos
præparemus, iubet, fidem, spem, charitatem exigens à no-
Matt. 21. bis. Fidem ibi: Omnia quæcunque petieritis in oratione
Lucæ 12. credentes, accipietis. Spé ibi: Nolite timere, pusillus grex,
Charitas. quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Charita-
Marc 11. tem ibi: Cum stabitis ad orãdum, dimittite si quid habetis
aduersus aliquem.

Humilitas orantis. QVO deinde corporis gestu, quave humilitate orandũ
esset, suo sæpe exemplo monstrauit: Dum (sicut veritatis
Scriptores retulerunt) nunc procidens in faciem, nunc po-
sitis genibus, nunc eleuãtis in cælũ oculis obsecrat Patrẽ.

Locus. LOCVM quoque orantibus aptum designauit, vel di-

cens:

ceris: Domus mea, domus orationis vocabitur. Vel monẽs: *Matt. 21.*
Cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio *Matth. 6.*
ora Patrem tuum in abscondito. Vel faciens: Quando di- *Matt. 14.*
missa turba ascendit in montem solus orare.

TEMPVS etiam orandi pręscripsit, & vespertinum, Ve- *Tempus.*
spere facto orans in monte; & nocturnum, Pernoctans in *Matt. 14.*
oratione: & antelucanum, Valde diluculo surgens, & in *Lucæ 6.*
desertum locum secedens, vt ibi oret: & penè continuum, *Marci 1.*
dicens: Vigilate omni tempore orantes. *Lucæ 21.*

ASSIDVITATE denique in orando opus esse, tum ver- *Perseue-*
bis docuit, tum exemplo significauit. Dormientibus Apo- *rantia.*
stolis, ipse vigilans iterum & tertiò, eundem repetẽdo ser- *Matt. 26.*
monẽ orasse dicitur. Et vt Lucas ait: Factus in agonia pro- *Mar. 14.*
lixiùs orabat, ne scilicet aliter egisse videretur, quàm præ- *Lucæ 22.*
cepisset. Præceperat autem similitudinem afferens, ac di-
cens: Si quis nocte intempesta ad amici pulsans fores per-
seueret, ipsa poscendi improbitate coget illum de stratu
suo surgere, & panes quos petierat, sibi mutuò dare. Para- *Lucæ 11.*
bolam etiam proponens Iudicis Deum hominesque con-
tẽnentis, qui viduæ quotidie interpellãtis victus tædio, eã
ab aduersarij sui calumnia tãdem decreuit vindicare: Au- *Lucæ 18.*
dite, inquit, quid Iudex iniquitatis dicit, Deus autem non
faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die
ac nocte, & patientiam hãbebit in illis? Non vindictam in-
telligas contra inimicos, quos diligere iubemur, sed con-
tra tentationes, quibus resistere nemo valet, nisi Domini
ope auxilioque adiutus fuerit. Quamdiu ergo cum his no-
bis colluctandum est, tamdiu & orandum. Neque huic sẽ-
tentiæ illam contrariam putemus, quam idem salutis no-
stræ autor ac doctor protulit, dicens: Orantes autem no-
lite multum loqui, sicut Ethnici faciunt. Ethnici enim, id *Matth. 6.*
est, gentiles longas orationes orabant, orandi affectum nõ
habebant. Itaque non multum orare prohibuit: sed eos,
qui labijs multum, corde parum orant, imitari. Ideoque
subiunxit: Nolite vos assimilari eis.

SIQVIDEM & Apostoli, postquam ille deuicta morte *Apostoli.*
ad cœlos vnde venerat redijt, in Ierusalem reuersi, cũ cœ- *Actor. 1.*
naculum ascendissent (vt Lucas in Actis eorum testatur, *Actor. 2.*

perseuerantes erant vnanimiter in oratione cum mulieribus,& Maria matre Iesu,& fratribus eius. Inde refert, Spiritum sanctum aduenisse, domum vbi erant sedentes repleuisse, supra singulos eorum linguas tanquam ignis apparuisse, vt intelligas, perseueranti ac iugi oratione Spiritus sancti gratiam conciliare solere. *Actor*.1.*&* 2.

Petrus Apostol. Ioan. Apostolus. Actor.3. *Eccli*.35. PETRVS & Ioannes ascendebāt in templum ad horam orationis nonam,& languido ante vestibulum mendicanti pro eleemosyna sanitatem dederunt. Itaque documento nobis sunt, ne soli orationi vacantes, misericordiæ in egenos obliuiscamur. Scriptum est enim: Non apparebis ante conspectum Domini vacuus.

Pharisæus superbus. Publicanus humilis. Lucæ 18. *Eccli*.35. ARROGANTIAM quoque in orando fugiendam, humilitatemque sequendam, hinc Pharisæus, hinc Publicanus monent, alter insolenter sese efferens, & inani iactatione cæteris præponens, reprobatur: Alter verò cœlum intueri non ausus, sed in terram pronus pugnis pectus verberans, rediȷt (vt veritas ait) iustificatus præ illo. Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Oratio humiliantis se (vt Ecclesiasticus inquit) nubes penetrabit. *Luc*.18.

Paulus Apostol. Barthol. Apostol. Iacob. Apostolus. HINC ipse vas electionis Paulus in Apostolorum Gestis vbique memoratur, positis genibus preces Domino obtulisse, Bartholomæum quoque centies in die & centies in nocte flexisse genua, dum orationes iteraret, ferunt. Iacobo Alphæi vtrumque genu, in modum Camelorum, procumbendi assiduitate occaluisse. Quod si sic orarunt, qui iam Spiritus sancti igne excocti omni puriùs auro renitebant: quid nos facere oportet, qui peccatis peccata cumulantes, quotidie diuinam in nos indignationem prouocamus? Submissus supplicare debet, qui grauius delinquit.

Apolon. Abbas. Orationū frequens repetitio. PORRÒ Bartholomæum imitatus Apolonius Abbas, & ipse centenis genu flexionibus die noctuq; precationes repetisse perhibetur. In repetendo assiduitas, in genu flectēdo laudem meretur humilitas. *In vitis PP.*

Antonius Abbas. ANTONIVS Abbas, & ipse non nisi submissis genibus orans, sæpe diem noctemque peregisse dicitur precatione perpetua. Nescio quod maius miraculum, an illo corporis

gestu

geſtu tamdiu immotum perſtitiſſe, an tam continenter o-raſſe? Vtrumque ſanè difficile, ſed timor gehennæ & amor Chriſti omnem vincunt difficultatem. *Athanaſ. in vita S. Antonij.*

PASTVMIVS quoque Abbas vſque adeò orandi ſtudio ducebatur, vt nulla corporis debilitas animi debilitatem coerceret: aduerſa valetudine preſſus, cùm de lectulo ſurgere non valeret, iacens orabat. Iam languor vehemens expeditiùs loquendi ademerat facultatem, & tacitus labiorũ motus etiam tum illum orare teſtabatur. Denique diſcedens anima, non priùs orationem, quàm corpus reliquit. Orantem adhuc Angeli exceperunt, & ad cælum tollentes Domino obulerunt, vt ſemper lætari poſſit, eam ſe beatitudinem impetraſſe, quam ſemper petierat. *In vitis P P.* *Paſtum. Abbas.*

MOYSEN etiam Abbatem noctem penè totam orando peruigilare ſolitum ferunt, ac dum oraret, recto corpore patentibusque oculis, ne ſopori ſuccumberet, perſtitiſſe. Sic ſuperaſſe dæmonum tendiculas atque dolos, qui ſopitũ voluptuoſis phantaſmatum imaginibus ad illicita prouocabant. Experimento ergo didicit, quanti momenti illud Domini præceptum ſit: Vigilate & orate, ne intretis in tẽtationem. *Tripart. Hiſt. lib. 8. cap. 1.* *Moyſes Abbas.* *Matt. 26.*

STANTEM atque orantem & Ioannem Abbatem in ſuperioris Thebaidis eremo, ſub quadam cauę rupis fornice, annos treis perſeueraſſe legimus, nunquam procubuiſſe, ne minus orare, quàm vellet, cogeretur, quoniam cubanti citiùs obreperet ſomnus. Quietis mollitiem ſtandi frangebat labor, ſtandi laborem leuabat auiditas deprecandi. Miraculum auxit toto eò tempore nihil guſtans, præterquam Dominicis diebus ſacroſanctam Euchariſtiæ communionem: quæ illi ſimul & animæ cibus & ſuſtentamentum corporis erat. *Pallad. Hiſt. 61.* *Ioan. Abbas.*

PAR obſecrandi cura Siſinium Elpidij Abbatis diſcipulum commendat. Qui cum annos ſeptem ſub illius inſtitutionibus fuiſſet conuerſatus, tantum diſcedens, & in quodam ſatis grandi lapideo monumento ſe occludens, per triennium ſemper rectus oraſſe dicitur, neque interim aut ſediſſe, aut iacuiſſe, aut inde pedem extuliſſe. Quid priùs *Siſinius.*

mirer nescio, angustè, habitantem? an immobiliter stantem? an continenter orantem? Cuncta quidem dura, factuque difficilia, nisi quod corporis lassitudinem animus Deo intentus minùs sentire potuit. Qui enim tam perseuerãter orauit, is in cœlo magis quàm in sepulchro fuit. *Pallat. Hist.*109.

Paulus Abbas. PAVLVS in finibus Aphricæ quingentorum monachorum quondam pater, nullo vitæ suæ die quicquam priùs egit, quàm trecentas orationes genibus prouolutus Domino obtulisset, quas, calculos in sinum ingerendo, numerabat. *Orationum numeratio.* Atque hi multò felicius in sinum iactati sunt, quàm illi in sitellam, quibus in Senatu decerni magistratus solent: alteris terrenus honor quęritur, alteris Paulus cęlestẽ gloriam est adeptus. *Hist. tripart. lib.*8.*cap.*1. *Pallad. Hist.*23.

Isaac Monachus. ISAAC Syrus tunc quidem monachus, deinde etiam ipse Abbas, postquam Spoletum Piceni oppidum appulisset, presbyteros rogauit, vt ibidem orãdi, quamdiu vellet, copiam sibi concederent, nec sineret interim oranti quenquam impedimento esse. Ea re impetrata, dies treis continuos, & totidem noctes genibus innixus orauit. Hoc quidam hypocrisis vitio deputans, eò processit dementiæ, vt post verborum insultationem etiam colaphum illi incuteret. *Prou.* 14. Sed quoniam parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus: repentè maligno arreptus spiritu, vexari cœpit. At Isaac pietatis memor, iniuriæ immemor, percussorem suum precatione à supplicio liberauit. Offensamque omnem tunc remisit cum accepit, & eodem die remissam beneficio rependit, vt addito benignæ patientiæ cultu, triduanæ orationis vberior fructus fieret. *Greg. Dial.*3.*cap.*14.

Arsenius Abbas. ARSENIVM Abbatem (sicuti alibi iam diximus) hunc morem habuisse satis constat, vt vnoquoque Sabbati die submissis genibus à vespere vsque mane orationem protelaret, facie semper ad orientem versa, illum adorans orientem, de quo per Prophetam dicitur: *Zach.* 6. Ecce vir, oriens nomen eius. *Metaphr. & Sur. Tom.*1.

Stephan' Presbyter. SED nequando (vt vsu venire solet) inter orandum sopore correpti dimidiatas relinquamus preces. Stephani pres-

presbyteri Constantinopolitani exemplum nos hortatur. Qui cùm totum Psalterium singulis noctibus perlegere moris haberet, atque aliquando citius, quàm consueuerat, consopitus ipsum semilectum dimisisset, monitus est à Petro Apostolo in somnis, vti surgeret, & cęptum opus intétiùs perficere curaret. Quę res argumento est, non nisi peractis finitisque orationibus dandum esse quieti locum. *Niceph. lib. 22.*

Ne quando etiam à missarum auditione, orante tunc pro nobis Sacerdote, res aliqua non ita necessaria nos abducat, meminisse debemus, quòd quidam à Martino Bituricensi Monacho vocatus, vti die Dominico Missam vnà secum audiret, nondum finita, ne tardiùs negotio tunc vrgenti occurreret, abire voluit. Sed ascenso equo frustraq; calcaribus fatigato, vbi bestiam vt inde se moueret compellere nequiuit, semetipsum reprehendés desilijt, & Missam perfectè integreque audiuit. Atque eodem equo statim, quò optabat, est auectus. Et in tempore domum reuersus, rei gerendæ occasionem non amisit, sed promptiorem expeditioremque quasi præuenisset habuit. *Martinus Monach⁹.*

Haec eadem in re Ioannis Patriarchæ Alexandrini in primis laudanda est solertia, qua populum, audito Euangelio mox ab Ecclesia delabi solitum, curauit continere. Et ipse enim intermissa celebratione sequi egredientes cępit, dicens: Vbi oues, ibi & pastorem adesse oportere. Hoc modo redargutis pudorem iniecit, ita vt nunquam postea prius ab altari discederét, quam Sacerdos peracto Sacrificio benedictionem daret. *Leont. Episc. in vitis PP.* *Ioan. Patriarcha.*

Assidvvs autem deprecandi labor etiam Bonifaciũ Episcopum ad cœlum, imò supra cœlum, ad Dei vsq; conspectum exaltauit, quotidie duplicatum laudis sacrificium Domino offerentem. Monasticas enim Canonicasque precationes simul iungés, alteras Episcopus factus assumpsit, alteras iampridem Monachum professus non deseruit. Ad inferiorem Mysiam perueniens, primus Christum prædicauit, Ruthenorum regem baptizauit, martyrio coronatus est. *Apud Surium.* *Bonifac. Episcop⁹.*

Martinvs verò Turonensis Episcopus, ne tunc quidem *Martinus Episcop.*

dem cum, quicquam operis manibus exerceret, linguã ab oratione cohibebat, effecitque vt illud Apostoli præceptum, (Sine intermissione orate) illi etiam, qui simpliciter dictum intelligunt, à se planè seruatum non negent. *Seuer. Sulp.*

1. Thes. 5.

Idem.

IDEM Sanctus diem obiturus extremum, frigescentib⁹ membris iam immotus iacebat, labia tamen mouebantur. Denique orare non destitit, donec subito lumine circumfusus reddidit spiritum. Dum ergo moriendo orat, & orando moritur, mortis tenebras non sensit. *Idem in vita Martini.*

Seruatius Episcop⁹.

SERVATIO autem Traiectensi Episcopo oranti igneus supra verticem radius apparuit, qui mox in sublime euolans, cælum petijt, testatus (vt mihi videtur) in ignis specie, orationum eius feruorem: in splendore, vitæ puritatem, in ascensu, meritorum altitudinem. *Gregor. Turon. lib. 2. cap. 13.*

Philiber-tus Abbas.

PHILIBERTI quoque Abbatis apud Rothomagum (Galliarum vrbem) in Ecclesia deprecãtis oculi velut duo sydera fulgere visi sunt, vt ex hoc cognoscas, humiliter intenteque deprecantium mentis oculos Spiritus sancti fulgore illuminari, ne vnquam obdormiant in morte, ne quãdo dicat inimicus eorum: Præualui aduersus eos. *Sur. Tom. 4.*

Psal. 12.

Feminæ.

NVNC, vt alter etiam sexus sua habeat exempla, feminarum in orando studia breuiter explicemus.

Anna Elcanæ.

1. Reg. 1.

ANNA Elcanæ vxor ita ardenter orauit ad Dominum, vt temulenta putaretur. Heli Sacerdoti, sibi ebrietatẽ exprobranti, nihil turbata respondit: Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animã meam in conspectu Domini. Et tunc quidem homo faciem tantum videns deceptus est, sed scrutator cordis & renum Deus cõpunctionem considerauit orantis, & misertus quod rogabatur concessit; vt quæ propter sterilitatem contemnebatur, propter parum multis matribus honorabilior appareret, edito Samuele Sacerdote simul & Propheta. 1. Reg. 1.

Sara Tobiæ.

SARA Raguelis filia in superiori cubiculo se recludẽs,

dies

dies treis in oratione perseuerauit, cibi ac potus expers. Qua solicitudine à Domino meruit obtinere, ne priorum virorum interfectrix crederetur. Tobia viro seruato, cum hoc vnico felici admodum matrimonio iuncta, ad decrepitam vsque ætatem vixit sine querela. *Tob.3.* *Tobiæ 3.*

PORRÒ Iudith oratorium ingressa, cilicio induta, cinere consperſa, in terram prostrata Domino supplicauit, & sola meruit Iudæam vniuersam die vno ab Assyriorum oppressione liberare. Ausa enim facinus omnibus seculis memorandum, inter tot armatorum millia Holophernem ducem sua occidit manu. Quo cęso, reliqui metu perculsi, in fugam conuersi sunt. Si sic orauerimus, sternetur Satanas, vitia recedent, malarum tentationum nexus dissoluentur. *Iudith 9.* *Iudith.* *Iudith 9.*

ANNAM viduam in Euangelio legimus de templo nusquam discedentem, ieiunijs & obsecrationibus nocte ac die seruientem, & eodem in Templo vidisse Iesum, viso credidisse, creditum prophetando prædicasse. Tot illi simul attulit bona, nec sola viduitatis castitas, nec solum corporis ieiunium, sed vtrique accedens etiam assidua deuotæ mentis obsecratio. *Lucæ 2.* *Anna vidua filia Phanuel. Lucæ 2.*

VERVNTAMEN ne continenter orando defatigatus quandoque concidat animi vigor, & cogitationibus diffluat atque dilabatur, rectè maiores nostri horas diuiserunt, alias orationi, alias actioni, alias verò lectioni. Hinc quidam tradunt, Virginem Beatam, postquam à parentibus in templo cultui diuino fuit dedicata, à manè ad horam tertiam, precibus; à tertia ad nonam, manuum laboris tum sumpto cibo à nona ad vesperam, Scripturarum meditationi operam dare consueuisse. His vicissitudinum successionibus Deo seruiens, in tantum se à vitio alienam & virtutibus refertam præstitit, vt sola eligi mereretur, quæ Deum & hominem pareret, & virgo permaneret. Sic illa igitur sacris virginibus, sicuti est humilitatis integritatisque & cæterarum virtutum, ita & bene dispensandi temporis exemplum, vt scilicet nec semper orent, nec semper operentur, nec semper legant, & tamen semper hæc omnia, ne quis vnquam sit otio locus. Quoniam mul- *Maria Virgo.*

Eccli.33. tam malitiam (vt Ecclesiasticus inquit) docuit otiositas.

Mulier Chananæa. IN orando autem fidem, patientiam, humilitatem, necessaria esse, etiam Chananææ mulieris monstrauit euentus: à Domino sanari posse filiam credidit, & despecta supplicare non destitit, & canibus comparata non modò non contradixit, sed etiam ad catellorum vilitatem se submisit. Quamobrem audire meruit: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Sic & tu, quamuis multum aliquid diuque petitum, nondum acceperis: petere tamen adhuc ne cesses. Ideo dare differt Dominus, vt perseueranter instanti cumulatiùs tribuat.

Matth. 15.

Martha. MARTHA centies per diem, & centies per noctem, submittere genua solitam ferunt, dum illum supra cælos regnantem adorat, quem in terris morantem suscepisse hospitio, beneficij loco habuit, non iam minus in supplicando solicita, quàm olim fuerat in ministrando. *Petrus de Natal.*

Trasilla. HVIVSCEMODI solicitudinis æquè mirandum exemplum in Gregorij Pontificis Dialogo relatum legimus. Ipse enim testatur in vita Trasillæ virginis amitæ suæ, cùm vita defunctum lauare vellent, genibus cubitisque concretam callorum duritiem apparuisse: Palamque factum exanimi iam corporis indicio, quanta illi adhuc viuenti sanctarum precum cura studiumque fuerit. Sic conseruatur Virginitas, sic ad cælestis thalamum Sponsi peruenitur. *Dialog. lib. 4. cap. 16. & Homil. 38. in Euangel.*

Elizabet. SED neque coniugatis, quo minùs orationi animum intendant, maritalem thorum impedimento esse, Elizabeth Lantgrauij Turingiæ Principis vxor suo ostendit exemplo. Impetrata enim à viro noctis continentia, ad orationem secedebat, super pauimentum distento tapetulo cubitans, ne molliùs iacenti altior somnus horas interciperet orandi. Vir quoque sanctitudine illius delectatus, ad ea quæ Dei sunt, magis magisque inflammabatur. Inde & quod petiturus erat, faciliùs cōcedere, & ipsemet impensiùs orare. Diceres eos identidem recordari illud ab Apostolo præceptum: Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi: ita ambo, eius-

1. Cor. 7.

modi

modi curæ pariter incumbentes, ſpiritui magis quàm carni ſeruiebant. Sed illa deinde viduitate facta liberior, tanto ſoli Deo intenta orauit ardentiùs, quanto à rebus familiaribus iam aliena vixit expeditiùs. *Conrad. in vita Elizabeth.*

De orationis virtute. CAP. II.

HACTENVS de ſtudio modoque orandi, nunc de orationis vi ac potentia dicemus. Abraam orante, Abimelech Geraræ Regis vxor atque ancillæ, cùm antè ſteriles eſſent, prolem diu optatam ſuſceperunt, & matrum nomine lætatæ ſunt. Et nos ſi dignè deprecati fuerimus Dominum, gratia eius repleti, exuberabimus prole virtutum. *Geneſ.* 20. *Abraam. Gen.* 20.

PLAGAE Aegypti Moyſe intercedente ceſſabant, multiplicabantur autem & ingraueſcebant, quoties Pharao ad cordis ſui duritiam peruerſitatemque redibat, vt & oratione auerti mala intelligas, & obſtinatione augeri. *Exod.* 10. *Moyſes. Exod.* 10.

IDEM dum populus Iſraeliticus Ieſu duce contra Amalechitas decertarent, ſtans in vertice collis orabat. Cumque manus in cælum tolleret, vincebant Iſraelitæ: cùm remitteret, ſuperabantur. Perſeuerandum enim eſt, vt vincas. Nam & ipſe deinde non laſſatis manibus vſque ad occubitum Solis orans, ſuorum gladijs terga præbuit hoſtium. Ad hæc Dei iram, quoties ille populi flagitijs ac ſcelere prouocatus excandeſcebat, deprecando placauit. Mariam ſororem lepra perfuſam mundauit, peſtilentiam in diffidentes graſſaturam inhibuit. In ſeditionem verſos omnes pariter cum Dathan & Abiron repentinus terræ hiatus abſorbuiſſet, niſi ipſe reliquæ multitudini veniam orando impetraſſet. *Exod.* 17. *Num.* 12. 14. 16. *Idem. Exod.* 17.

RVRSVS cùm in illum & Aaron turbæ inſurgentes incendio diuinitus excitato diſperirent, eius monitu Aaron obtulit thymiama, proceſſit in medium, & cùm oraſſet, flamma ſubſtitit, internecio ceſſauit.

POSTREMO cùm in deſerto in Deum murmurantes paſſim ſerpentium ictibus ſternerentur, ſupplicante

Num. 11. pro eis Moyse, Deus placatus æneum serpentem in ligno suspendi præcepit, quem percussi dum aspicerent, sanabantur. Percussum quippe erat humanum genus antiqui serpentis mortifera seductione, sed Deo miserante Christum in ligno pendentem vidit, & remedium accepit salutis. *Num.* 11.

Elias Propheta. 3. Reg. 17 & 18. AD orationem Eliæ Prophetæ annos tres & menses sex non pluerat super terram, donec rursum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra fructum suum. Sareptanæ viduæ, quæ illum famis tempore hospitio susceperat, hydria farinæ non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus, & quę fame moritura erat, hospitis beneficio vixit. Insuper filium suum defunctum, ipsius precatione vitæ restitutum, accepit. Eodem Propheta inuocante, ignis de cælo lapsus quinquaginta & quinquaginta viros, alios post alios, ab Ochozia rege ad ipsum comprehendendum missos consumpsit. Inuocauit autem ille, non vt se vindicaret, sed vt Dei veri immensam expauescendamque potentiam, contra præuaricatores, qui eo relicto Beelzebub Deum Acharon adorabant, ostenderet. Post hæc Iordanem transiturus, comitante se Elisæo, pallio percussit flumen, & diuisis aquis per siccum aluei tramitem ambo ad ripam vlteriorem peruenere. Eodemque rursum pallio Elisæus, cùm solus reuerteretur, eandem expertus est virtutem. Quòd si tanta vis in Prophetæ pallio erat, quanto maior in oratione eius? Qua etiam rimatus est secreta cæli, & præuidit futura, & viuens atque sentiens è mortalium consortio ad paradisi loca transferri meruit. *In Lib. Reg.*

4. Reg. 1.

4. Reg. 2.

4. Reg. 4. ELISAEVS Propheta apud Ierichontem aquas potantibus noxias, cùm orasset, salubres fecit, terræ sterilitatem fœcunditate mutauit. Ascendens in Bethel, pueris sibi illudentibus malè imprecatus est, non vt suam sed Dei iniuriam vlcisceretur, qui statim ab vrsis laniati pœnas dederunt. In Samaria mulieris viduæ inopiam miseratus, modico oleo non modica vasa impleuit, ita vt illa eo vendito & à creditore se redimeret, & victum, qui satis esset, sibi filijsque pararet. In ciuitate Suna mulieri hospitæ infœcundæ ac sterili, vt viro suo filium pareret, à Domino impe-

impetrauit. Et eundem puerum postea exanimum ad vitam reuocauit. Reuersus in Galgala, pulmentum amarissimum in dulce conuertit. Panibus viginti hordeaceis viros centum satiauit, & superfuit. Naamam Syrum à lepra curauit. Securis ferrum in Iordanem delapsum enatare fecit. Obsessus in Dothaim, aduersarijs subita cæcitate percussis, liberatus est. Super ossa eius, defuncti proiectum cadauer statim reuixit, vt vel hinc facilè disci possit, quantæ ille virtutis fuerit viuens, qui mortuus alteri mortuo vitam dedit. *Ibidem.* 4. *Reg.* 5. 6. & 13.

QVID mirum autem, quòd Sanctorum quandoque vel meritis cedant, vel inuocationibus pareant terrena corpora, cùm ijsdem ab obsequendum inclinentur etiam cælestia? Iosue orante, Sol & Luna immoti steterunt, donec ipse vlcisceretur se de inimicis suis. Non fuit (inquit Scriptura) ante & postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel. *Iosue* 10. *Iosue.* *Iosue* 10.

PORRò de inimicorum potestate atque iniuria oratione liberari posse, Ioachim quoque regis Israel exemplo apparet. Qui cùm suos, eo quòd se idolorum cultura polluerant, in ditionem Syrorum redactos vidisset, ad Dominum conuersus pro ipsis deprecatus est, & à seruitutis iugo misericorditer ereptos recepit. 4. *Reg.* 13. *Ioachams rex.* 4 *Reg.* 13

EZECHIA rege Iuda deprecante, cùm in extremo rerum periculo esset constitutus, nocte vna Angelus Domini percussit in castris Sennacherib cẽtum octoginta quinque millia Assyriorum. Sicque eum, quem arma nequiuerant, oratio seruauit. Hinc nos, quoties siue occultis siue manifestis dæmonum oppugnationibus infestabimur, à Domino auxilium imploremus, & tunc cadent à latere nostro mille, & decem millia à dextris nostris: ad nos autem non appropinquabunt. 4. *Reg.* 19. *Ezechias rex.* 4. *Reg.* 19 *Psal.* 90.

SED neque illud nunc de Ezechia silentio est prætermittendum, quòd aduersa valetudine grauiter affectus, cùm Isaia prophetante se iam-iam decessurum audisset, facie ad parietem versa, multis cum lachrymis Deum rogando, & vitæ longius spatium, & corporis impetrarit sanitatem. Nonne magnum hoc & admirabile, vt pœnitentis ora- *Idem.* 4 *Reg.* 20 4. *Reg.* 10

tis oratio mutet Dei sententiam, & quem Deus ipse morti iam addixerat, eum rursus ne ægrotare quidem permittat? 4. *Reg.* 20.

Asa rex. 2. Par. 14

CERTE non paruam orationis vim & in Asa rege Iudæ belli euentus ostendit. Cùm exigua enim manu obuiam procedens Zaræ Aethiopum regi, cuius exercitus decies centum millium hominum armatorum & trecentorum curruum erat, inuocauit Dominum, & repentè lymphatico quodam pauore conterriti Aethiopes terga verterunt. Persequenteque eos Asa à Maresa vsque Geraра, ad internecionem cæsi sunt. Quia Domino cædente, sicut in secundo Paralipomenon libro scriptum legimus, contriti sunt, & exercitu illius præliante. 2. *Paral.* 14.

Iosaphat rex. 2. Par. 20

AEQVE sanè, sed aliquanto mirabiliùs, & Iosaphat regi diuinus propitiatus est fauor. Nam cùm innumera penè multitudo Moab & Ammon & Idumæorum venissent contra Iudam, proximeque Ierosolymam castrametati fuissent, Iosaphat metu perculsus, nihil aliud nisi Deum deprecari, indictoque ieiunio, se & sua illi impensiùs commendare. Denique vrbem egressus, gladium non eduxit, nec pugnam inijt, & hostes mutuis inter se vulneribus ante eum conciderunt. Iudæorumque tunc labor non in vincendo, sed in spoliando fuit, cùm prædam propè mœnia iacentem vix per triduum præ magnitudine auferre quiuerint. 2. *Paral.* 20.

Iudas Machabæus.

INDE quoque Machabæi orationes, magis quàm arma, de hostibus triumpharunt. Sæpe enim peracta prece solius Dei auxilio fretus, ad bellum egrediens parua manu ingentes copias vicit. Cum tribus millibus virorum penè inermium, Gorgiæ exercitum quinque millium peditum, & mille equitum, nec minùs armis quàm viris munitum, ab Ammaum fudit fugauitque, & tribus millibus eorum cæsis victor est reuersus. Iterum cum decem millium manu profectus in Bethoron, Lysiam superauit, cuius copiæ erant sexaginta millia peditum electorum, & quinque millia equitum. Rursum in Bethoron, non plus quàm tria millia bellatorum secum habens, cum validissimo Nicanoris exercitu, sicuti confidenter ita & feliciter

1. Mach. 7.

conflixit. Ea siquidem pugna aduersariorum castra fuere euersa, Nicanor interfectus, reliqui fugientes à persequentibus cæsi. Has tantas victorias Hebræis olim attulere, non Iudæ pauci milites, sed Iudæ Deo gratæ preces. 1.*Machab*. 7.

Etsi adeò magnificum esse existimatur, hostes vincere, spolijs inimicorum ditari: quantò magnificentius præstabiliusque est, animi magis quàm corporis bonis excellere? Sed & hæc quidem à Deo petentibus dari, Sapientiæ liber testatur, vbi scriptum est: Optaui, & datus est mihi sensus, & inuocaui, & venit in me Spiritus sapientiæ, & præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in comparatione illius. Iacobus verò Apostolus idem astruens, etiam qualiter petere debeamus docet, cùm ait: Si quis vestrûm indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei, postulet autem in fide, nihil hæsitans.

Sap. 7.

Iacob. 1.

Aliis quidem Prophetis Christi ventura reuelata fuere mysteria: Danieli verò etiam annorum numerus, vsque in diem ipsum quo nasci debuit, indicatus est, fortasse quia solicitior cæteris ac submissior ad orandum processerat. Posui, inquit, faciem meam ad Dominum Deum meum, rogare & deprecari in ieiunijs, sacco & cinere. Denique oranti apparens Gabriel Angelus, egressum se dixit, vt doceret illum. Ab exordio precum tuarum, inquit, egressus est sermo: ego autem veni, vt indicarem tibi. Is igitur gratiam recipiet cumulatiorem, qui deuotiùs rogarit. *Dan*. 9.

Daniel Propheta. Dan. 9.

Ionam Prophetam de ventre ceti ad Dominum Deum suum clamasse legimus, & die tertia Domini iussu à pisce in aridam vomitu effusum. Grande profectò miraculum, tum quòd deglutius tamdiu intra aluum vixerit, tum quòd eiectus nusquam vt læderetur impegerit. Vtrumque tamen hominis precibus, ab eo qui omnia potest, datum. *Ionæ* 2.

Ionas Propheta. Ionæ 2.

Et si his, qui sub seruitute legis erant, tanta ac talia concessa sunt: quid eorum precibus non concessum dicemus, quibus sub Euangelio dies illuxit libertatis, de quibus

Psal. 44. in Psalmo dicitur: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui, Domine, in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi.

Petrus Apostolus. Matth. 6. Ex his Apostolus Petrus (cui regni cælorum claues datæ sunt, ligandi atque soluendi ius tributum, cura commissa Ecclesiæ Dei) claudo Eleemosynam petenti sanitatem dedit, Aeneam paralysi laborantem curauit, Dorcam mortuam vitæ restituit: Denique vmbram illius contigisse, ægrotantibus saluti fuit. *Actor. 3. 9. & 5.*

Idem. Porrò idem in carcere positus, catenis duabus vinctus, à militibus custoditus, orante pro eo Ecclesia, ab Angelo de cælo misso liberatus est. *Actor. 12.*

Andreas Apostol. Andream fratrem eius ferunt, cuidam, cui Nicolao nomen fuit, qui toto vitæ tempore libidinibus deditus, ab his discedere, cùm etiam vellet, non poterat: deprecando continentiam à Domino impetrasse, & illum pœnitentia ductum, castitatem deinceps perpetuò custodisse. Plerique elata corpora oratione ad vitam reuocarunt: Andreas animam diu in peccatis mortuam suscitauit. *Abdias in vit. Apostol.*

Barthol. Apostol. Bartholomaei Apostoli oratio obsessos à dæmonibus liberauit, Polemi Indiæ regis filiam lunaticam mẽtis compotem fecit. *Abdias.*

Iacobus Maior Apostol. Iacobus Zebedæi filius, dum Herodis Agrippæ iussu decollandus duceretur, paralyticum in via iacentem saluti restituit. Et cùm spiculatoris gladius ciruicæ suæ immineret, necis propriæ oblitus, pro alterius sanitate orauit. Vtrumque autem vera charitas faciebat, vt & proximi misereretur, & pro Christo mori non timeret. *Abdias.*

Ioannes Apostol. Ioannes frater eius (quem Iesus amasse plurimum dicitur) cùm à Pathmo Ephesum reuerteretur, Drusianam defunctam ab ipso feretro, quo ad sepeliendum portabatur, sanam surgere ac domum redire fecit. Virgulta in aurum, littorales lapillos in gemmas mutauit. Ac ne diuitijs illi opus fuisse putes, eadem rursum pristinæ naturæ formæque restituit. Dianæ Ephesinæ templum funditus euertit, præ-

rit, præsentaneum venenum inoffensè hausit, eodemque haustu enectos ad vitam reuocauit. *Abdias.*

THOMAE Dydimi deprecatio, Sinticæ oculis captę visum redintegrauit, Idola lapsu præcipiti in puluerem redegit, vt ostenderet simulachra gentium opera esse manuum hominum. *Abdias.* *Thomas Apostol.*

AD MATTHAEI Apostoli inuocationem, Egippi Aethiopum regis filius, qui fuerat mortuus, exurrexit viuus, mortique pariter & diabolo ereptus, Christo viuere cœpit, contemptis idolis Baptismum suscipiens, ac Deo credens. *Abdias.* *Matthæus Apostol.*

IVDAS Thadæus Abagarum Medorum regem ab elephantiæ morbo liberauit, credentem baptizauit, corpus vitio, animum erroribus expians atque emundans. *Eusebius.* *Iudas Thadæus Apostol.*

PAVLVS vas Spiritu sancto plenum, Elimam magum fideles ludificantem cæcitate damnauit ad tempus, vt quamdiu mentis oculos non haberet, nec corporis habere posset. Claudum à natiuitate sanauit. Spiritum phitonicum à muliere expulit. Euticum vitæ, Publij patrem sanitati restituit. Sudaria & semicinctia à corpore eius ad ægrotos delata morbo liberabant, immundosque spiritus ab obsessis expellebant. Ipse à vipera percussus nihil sensit læsionis. Et cùm Philippis in carcere, vna cum Syla Discipulo, compedibus vincti tenerentur, nocteque intempesta Deo laudes concinerent, terra quatitur, carceris ostia aperiuntur, vincula soluuntur Postremò à magistratu, cuius iussu in carcerem coniecti fuerant, liberi dimittuntur. *Actor.* 13, *&* 16. *Paulus Apostol. Actor. 13. Actor. 16.*

BARNABAS Apostolus, Cypri aliquandiu commoratus, morbo affectos, Euangelio Matthæi manu scripto tangens, curauit, eum precatus, cuius religionem astruebat curando. *Abdias.* *Barnab. Apostol.*

HAEC quidem & alia huiuscemodi multa operandi facultatem Discipulis suis concesserat Dominus. Sed ne miraculorum autor ignoraretur, à Deo ea petere credentes voluit. Quodcunque petieritis, inquit, Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio. Et iterum: *IESVS Christus. Ioan. 14. & 15.*

Quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis. Et quid mirum, quòd sic ad nos Filius, si sic etiam ad Filium Pater? *Psalm. 2.* Postula à me, inquit, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Hinc illum in Euangelio non semel orantem legimus, quandoque tamen propria potestate vtentem: vt nec solum hominem, nec solum Deum credas, sed Deum & hominem vnum Christum Iesum, doctorem ac Saluatorem nostrum.

QVI tamen vt in Discipulis, ita & in illis, qui postea fuêre, Sanctis mirabilis apparens, eadem benignitate votis precibusque eorum semper fauit, & quicquid petierant, indulsit.

Ammon Abbas. AMMONIS Aegyptij Abbatis oratio immanem atque terribilem draconem, & qui iumenta hominesque enecaret, per medium crepare compulit, puerumque pestifero illius afflatu interemptum suscitauit: alteri vitam, alteri mortem dedit. Quoniam qui nocet, morte dignus est: cui nocetur, miseratione.

Rophilus & Mercurialis. ROPHILVS quoque Popiliensis, & Mercurialis Liuensis, ambo Episcopi, draconem æquè pecori atque hominibus infestum, stolis suis non repugnantem, sed quasi mansuefactum ligauerunt, ac post se trahentes in puteum altitudinis immensæ, nunquam inde exiturum deiecêre. Literæ ibidem in lapide incisæ factum hoc indicant, & adhuc extantes legentibus fidem faciunt.

Seuerinus Abbas. SEVERINVS in Pannoniæ finibus Abbas, cùm Phauianum oppidum Danubio adiacens fame laboraret, eò quòd concreto frigoribus fluuio frumentariæ naues iter agere nequibant, oratione glaciem soluit, & vectoribus nauigationem aperiens, periclitanti oppido incunctanter subuenit, ita vt repentè ingentem inopiam ingens copia secuta sit. *De hoc fortè Sur. Tom. 1.*

Idem. IDEM, quoniam Cuculli castelli agrum locustarum agmina deuastabant, iussit omnes loci incolas vnà secum ad Ecclesiam pergere. Dumque ibi simul orarent, omnis illa locustarum tempestas inde sublata fugam fecit. Ac ne casu aliquo discessisse viderentur, pars earum non minima in cuiusdam agro resedit, qui cum alijs ad orandum

sion venerat. Tantumque homini illi obfuit non orasse, quantum cæteros orasse iuuit.)

ROMVALDVS Abbas (qui Ordinis Camaldulensis fuit autor) cùm à Parentio Liburniæ oppido soluens nauigaret, & nauis magnis fluctibus iactaretur, omnesque qui cum eo erant de salute desperarent, pelagi ventorumque sæuitiam oratione placauit; illum vtique deprecatus, qui ventis & mari imperat, & obediunt ei. *Petrus Damianus, Sur. Tom. 3.* *Romualdus Abbas.* *Matth. 8.*

GERMANVS quoque Antisiodorensis Episcopus, Britanniam versus ad hæreses extirpandas contendens, vnà cum Lupo Episcopo Trecasino, dum nauis, qua vehebantur, vndis impetu ruentibus, illisa tantùm non operiretur, manus ambas in cælum sustulit atque orauit. Et continuò ponentibus ventis æquatum salum, tranquillum illis præbuit iter, cursuque, quò volebant, satis prosperè peruenêre. *Henric. Monach. ad Carol. Caluum.* *Germanus Episcopus.*

FANTINVS Syracusanus, cùm Messanæ à Stradicone Præfecto ad Martyrium quæreretur. Angelique monitu solus nauiculam ascendens fugeret, iam propè erat, vt ab insequentibus caperetur, quando Deum precatus, Myoparonem illorum stare fecit, ita vt neque velo neque remis vltrà impelli posset. Sicque aduersarijs pro se relictis, Dei quem inuocauit ope periculum euadens, Rhegium vsque delatus est. *Apud Aloysium.* *Fantinus.*

IDEM Tabritanam Calabriæ ciuitatem accedens, cùm Balzanio, diuite quidem viro, sed gentili, pro seruo se locasset, vt haberet quo aliorum inopiæ subueniret: & superbus Dominus equos, quos illi pascendos commiserat, strigosiores cernens, furore concitatus ipsum persequi cœpisset, nec ei vsque ad fugam iter patêret: Deum rogauit, & Motabrum flumen, quo includebatur, virga percutiens diuisit, atque per siccum alueum transiens, persequentis iram rursum iungentibus se aquis euasit. Persecutor autem præ stupore iam placatus, obsecrauit hominem, vt se quoque eodem modo transire faceret, percussoque iterum fluuio, idem secutum est miraculum. Tunc cognita Christi virtute Balzanius credidit, & simul cum multis Ba- *Idem.*

ptiſma ſuſcepit. Sicque Fantinus orando mortis periculum effugit, & ijs, quos effugerat, vitam quam non habebant dedit. Moyſen nobis, Aegyptios fugientem exhibens, niſi quòd tunc Pharao iuſtè ſubmerſus perijt, Balzanius verò miſericorditer ſeruatus vixit. Iam enim Filius hominis venerat, vt ſaluet non vt iudicet mundum. *Ibidem.*

Exod.14. *Ioan.3.*

Faro. AEQVE admirandum facinus & Faronis Maldenſis Epiſcopi fuit. Etenim ſubmerſam in flumine ſimul cum vectoribus nauim, miſeratus, cùm in ripa ſe proſternens Deum oraſſet, ab imo fundo in ſummas aquas enatare fecit, ſaluis omnibus qui in ea erant. Tale quid & Apoſtolo eueniſſe credimus, qui ad Corinthios ſcribens ait: Ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. *Fulcuinus Scholaſt.& Sur.Tom.5.*

2.Cor.11.

Hor Abbas. SED neque de illis nunc ſilendum, qui orando bonarum artium ſcientias, quibus operam nunquam impenderant, perceperunt. Hor montis Nitriæ Abbas, literas non didicerat, & oblato ſibi libello, cùm oraſſet, legere cœpit, neque minus doctrinæ illi vnius aut alterius horæ oratio contulit, quàm alijs multorum annorum ſtudium. *In vitis PP.*

Baſilius Epiſcopus. QVAM autem efficaciter Hor ipſe pro ſua eruditione orauit, tam pro aliena Magnus Baſilius Epiſcopus. Etenim Effrem Syriæ ſolitario Græci ſermonis vſum à Deo precibus impetrauit, cùm ille antehac non niſi Syram linguam, in qua natus erat, habuiſſet. Impletum eſt in his illud credentium ſignum: Linguis loquentur nouis. *In vitis PP.& Amphiloch.in vita Baſilij.*

Marc.16.

Thomas Prædicator. THOMAS Aquinas Chriſtianæ diſciplinæ egregius philoſophus, quoties aut ad legendum accederet, aut diſputationem iniret, aut ſcriptionem aliquam diuinæ tractationis aſſumeret, ſemper priùs orare ſolitus fertur: Nihil rectè auſpicari, nihil agi ratus, ſine maieſtatis Diuinæ inuocatione, cuius donum eſt, quicquid benefeceris, bene dixeris, bene cogitaueris. *Antonin. Pizamanus, & alij. Sur.Tom.2.*

Idem. IDEM ſacra Prophetarum vaticinia legens, incidit in

locum

locum explicatu difficillimum. Oranti ergo, Petrus & Paulus Apostoli in visu affuerunt, & sensum Scripturæ, quam percipere non poterat, aperuerunt. Hanc rem ab ipso adhuc viuente se audiuisse Reginaldus frater post obitum eius testatus est. Per orationem igitur, declaratio quoque sermonum tuorum, Domine, illuminat, & intellectum dat paruulis. *Ibidem.* *Psal. 118.*

Oratio pro defunctis.

PRAETEREA defunctorum animas, quæ nondum ita ad purum expiatæ sunt, vt cælo dignæ habeantur, viuentium orationibus iuuari, non solùm Ecclesiæ traditione, sed etiam reuelationibus exemplisque Sanctorum constat. Benedictus octauus Pontifex maximus, postquam vita defunctus est, apparuit Ioanni Portuensi Episcopo, seque ne æternis pœnis addiceretur, Odilonis Cluniacensis Abbatis intercessionibus consecutum dixit, & tantummodo temporariæ afflictioni, donec vitæ maculas diluat, deputatum. Id vbi resciuit Abbas, pro illo solicitiùs orauit, simulque monachis, vt pariter orarent, iniunxit: & ecce non multo pòst, idem Benedictus ingenti fulgore renitens, visus est primùm Edelberto monacho, deinde ipsi Odiloni, cui & gratias egit, asserens se suis fratrumque eius precationibus, à pœnis purgatorij ad beatitudinis quietem translatum. *Petrus Damianus, Sur. Tom. 1.* *Benedictus PP.* *Odilo Abbas.*

HIC idem sanctus Abbas diuinitus monitus, solennes pro mortuis precationes, die Festum omnium Sanctorum proximè sequenti fiendas instituit, primusque celebrauit. *Ibidem. Antonin. part. 2. 15. cap. 15.* non fiendas sed faciendas *Idem.*

ARNVLPHVS Turonensis Episcopus cuiusdam nuper defuncti animam à dæmonibus ad gehennam tradi vidit, & procidens diuinam clementiam, vt eius misereretur, implorauit. Tum demum reddito corpori spiritu surrexit, qui fuerat mortuus, ac se precibus Arnulphi seruatum palàm est testatus. *Gregor. Turonens.* *Arnulphus Episcopus.*

MALACHIAS Ceneroth Hiberniæ vrbis Episcopus, cuius vitam describit Bernardus Abbas, quotidie pro sorore sua defuncta missale Sacrificium Domino offerebat. Cumque magnis quibusdam occupationibus impeditus offerre intermisisset, illa per noctem quiescenti *Malach. Episcop.*

apparens conquesta est, iam triginta dierum inædiam se sustinere: (tantùm autem temporis ab oblatione Missæ cessatum erat) proinde petens, vt ipse tandem necessitati suæ subueniret. Quo visu ille admonitus, easdem pro sorore supplicationes nullo non die celebrans, iterum ipsam vidit, & primùm quidem in limine Ecclesiæ stare, deinde Ecclesiam ingredi, postremò altari proximam Albatorum quorundam choro iungi. Quo indicio patuit, ipsam fraternarum precum assiduitate, multò celeriùs, quàm suis meritis purgatam, ad consortium peruenisse Beatorum. Oratio ergo pro defunctis, quemadmodum & cætera pietatis opera, cibus eorum est, quo refocillati agiliùs illuc se transferunt, vbi (vt Ieremias ait) erunt quasi hortus irriguus, & vltrà non esurient. *S. Bernard. Sur. Tom.6.*

Ierem. 31.

Oratio pro correctione. Stephan. Abbas.

SED sicuti mortuis vt purgentur, ita etiam viuis vt corrigantur, suffragari solet oratio iustorum, Stephanus Abbas Ordinis Grandimontensis institutor, dum montis Moreti (qui est in Aquitania) solitudinem incoleret, pro milite quodam, vt flagitium in quo obstinatior videbatur dimitteret, orauit. Hinc ille, qui neque iam ab eo desistere se posse, neque, si posset, velle dixerat, repentè mutatus, peccatum suum fleuit, vitamque correxit.

Lupus Episcopus.

LVPI Senonum Archiepiscopi oratio quosdam ex clericis, mulierum libidinibus deditos, ad continentiam adduxit. Quosque dudum meretricius amor graui odio inter se dissidere fecerat, eos illo orante conscientiæ stimulus ad pœnitentiam, pœnitentia ad castitatis studium egit. Conuersis igitur veniamque petentibus, tam facilè Præsulis pietas indulsit, quàm ardenter vt conuerterentur orauerat. *Sur. Tom.5.*

Geraldus Monachus.

ECONTRA Geraldus castitatis cultor præcipuus ab ea desciuisset, si tentatus ad orationem non confugisset. Cùm enim & generis nobilitate & diuitijs polleret, atque in cuiusdam villici serui sui filiam oculos coniecisset, forma eius captus, an se illi venereo amore iungeret, deliberare secum cœpit, diu voluptas cum honestate contendit, & tandem vicit. Decreuit puellam domi suæ conuenire, sed

priùs, quàm id feciſſet, orauit. Vbi verò peracta oratione illam adijt, vſque adeò ſibi deformis apparuit, vt parentibus eius hanc ipſam eſſe, quam adamauerat, vix crederet. Itaque intactam relinquens, ad ſe redijt, & turpis propoſiti pœnitens, filiam dote, patrem libertate donauit, ac deinceps vixit cautiùs. Poſtremò monachus factus, meruit in catalogum redigi Sanctorum. At ſi tunc non oraſſet, cecidiſſet: ſi cecidiſſet, fortaſſe nec Monachus nec Sanctus fuiſſet.

ANSELMVS Epiſcopus cùm fratrem quendam ex languore, morti iam proximum, pauitare atque horrore concuti animaduertiſſet, cauſam rogauit, & ille reſpondens, duos ibi lupos adeſſe dixit, rabida toruitate terribiles, minaciterque ringentes, & inde ſe timere ne dilanietur ab eis. Tunc Epiſcopus pro ipſo Dominum orauit, ac poſt orationem eodem fratre referente audiuit, feras illas beſtias diſceſſiſſe, fugatas flamma ex ore orantis in fulguris morem promicante. Hoc demum remedio frater pauoris moleſtia liberatus, ac ſecurior factus, ad Dominum migrauit. Quæ res documento eſt, tunc maximè nobis opus eſſe precibus Sanctorum, cùm è vita diſcedimus, nullo tempore acriùs in nos inſurgente dæmonum pugna. *Ediner. Anglus. Sur. Tom. 2.* *Anſelm. Epiſcopus.*

NEC ſolùm dæmones, ſed quandoque etiam homines cum orantibus congredi non auſos legimus. Sauinianum martyrem, multos ad fidem Chriſti à gentilitatis errore miraculorum operationibus conuertentem, Aurelianus Imperator comprehendi iuſſerat: ſed qui miſſi fuerant, orantem inuenientes, timuerunt ei manus inferre. Alij deinde miſſi, cùm ſimiliter orantem offendiſſent, & ipſi animis concidentes, nec vim irrogare auſi deprecari hominem cœperunt, vti ſecum ad Cæſarem pergeret. Exoratus perrexit, & martyrium paſſus eſt. Profectò etiam Imperatorem, ſicuti & Imperatoris miniſtros, ſola oratione terrere poterat miles Chriſti; ſed pro Chriſto martyrium pati glorioſius exiſtimauit, quàm terrori eſſe inimicis. *Martyrol. Vſuardi.* *Sauinian. martyr.*

CRIMINATIONIBVS quoque circumuentos *Albinus Epiſcop.*

Albinus Episcop. oratione liberari posse, monstrauit Albinus Andegauensis Episcopus, qui quosdam tenebricosi carceris tristi squalore obsitos cernens, fleuit. Et cum Præsidem, vt dimitterentur, exorare nullo modo potuisset. Deum pro illis precatus est, Fatiscenteque carceris muro omnes euaserunt, Deo Deiq; seruo gratias agentes, cuius precibus homo restitit, & lapides paruerunt. *Fortunat. & Sur. Tom. 2.*

Magnobonus Episcopus. MAGNOBONVS eiusdem loci Episcopus, & ipse similiter ijs, qui in ergastulis & vinculis detinebantur, liberationem à magistratu frustra contendit, à Deo autem facilè impetrauit. Nam dum ipse ante aram suppliciter prouolutus deprecatur, claustra laxantur, compedes ferrei franguntur, & qui vincti erant, liberi euadunt. Itaque quos durus magis, quàm iustus, Iudex perdere cogitabat, misericordis hominis oratio seruauit. *Vsuardi Martyrol.*

Lupus Episcopus. SED neque Lupi Trecensis Episcopi orantis virtutem tacebimus. Attila ciuitatem eius obsidione cinxerat, cùm ille Deum precatus portas aperiri, hostem admitti iussit. Ingressi, omnia extemplo euersuri putabantur: rectà pertransierunt, ac veluti per solitudinem iter facientes, nihil prorsus hostiliter egêre, nunquam armata manus minùs nocuit suis, quam tunc isti alienis. Quid multa? Lupus lupis omnibus rapatiorem, tyrannum, non bellando, sed Deo supplicando à se repulit procul, & spe prædæ frustratus est. *Turon. de gloria Confess. lib. 27. 28. & alij, Sur. Tom. 4.*

Ita ferè sentiunt nostrorum temporum Hæretici. VANA est ergo sententia dicentium: Non votis neque supplicijs muliebribus auxilia Deorum parantur: vigilando, agendo, bene consulendo prospere omnia cedunt. Nisi enim Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilant qui custodiunt eam. *Psal. 126.* Quod etiam Aniani Aureliensis *Anianus Episcopus.* Episcopi exemplo probari potest. Hic etiam Gothis Aurelium obsidẽtibus, vna cum suis Clericis de muro ipso Sanctos & Sanctas omnes inuocans, Litanias decantabat. Sacerdos autẽ vnus ex captiuis, quem ne captiuitatis quidem iugum à procacitate oris coërcere poterat, cùm fortè in acie vrbi proxima versaretur, vocem intendens, vt ab omnibus audiri possit: Cassa, inquit, spe duceris, ô Aniane, si verbis abigi posse aduersarios credis: eædem precationes va-

nes validioribus etiam vrbibus nihil profuerũt. His dictis corruit exanimus, nec vltra quicquã est prolocutus. Posthæc barbaris oppidum inuadentibus, tanta vis aquæ de cœlo cecidit, vt coacti sint dimissa oppugnatione in castra se recipere. Sic misericors & iustus Dominus simul & orantibus adfuit, & orationum virtuti detrahẽtis vltus est scelus. *Gregor. Turon. Hist. libr. 2. cap. 7. & Sidonius libr. 8. Epist. penult.*

Si quis igitur, quo faciliùs Dei gratiam conciliet, de sãctorum cœtu deligere sibi patronos optauerit, vtatur quibus volet, id est, siue illis, quos præcipuos putat, siue illis, quibus hoc priuatim à Domino indultum legimus, vt aduersos casus eorum, qui se inuocauerint, aut imminentes repellant, aut incidentes leuent. Huiusce autem prærogatiuæ hi sunt: Honophrius Monach⁹, cuius in vastissima Aegypti eremo defuncti animam ab Angelis ad cœlum ferri vidit Pasnutius Abbas. Decem millia Martyrum, qui apud Alexandriam pro Christo omnia penè Christi tormenta sibi ab impijs illata constanter sustinuerunt. Niceta Martyr Maximiani Nicomediæ regis filius, qui & supplicijs, & patri, à quo ea passus est, superstes, populum antè in idolis mortuum docendo, reuiuiscere in Christo fecit. Venerãdus Martyr Trecasij passus, qui de fide ab Angelo meruit instrui, & à Christo ad fluuium Sequanam sibi apparente baptizari, cuius interfecti sanguis interfectori suo Cæsari Aureliano illitus, vt beneficium referret pro iniuria, oculum amissum reparauit. Veneranda Virgo & Martyr, quæ in Gallia Christum prædicando multos vnà secum ad palmam adduxit Martyrij, Antonino Imperatore Ecclesiam persequente. Catharina Virgo & Martyr, per quam Dei sapientia mundi sapientes vicit, & cuius corpus de Alexandria, vbi pro Christo passa est, ad montem Syna Angelicis manibus translatum dicunt, vt nemo dubitet, eam multum posse in cœlo, quæ sic honorata est in terris. *Simon. Metaph. Sur. Tom. 6.*

Honofri⁹ Sur. Tõ. 3. Decem millia Martyrũ. Niceta Mar. Metaphr. & Sur. Tõ. 5. Venerandus Mar. Histor. Fran. lib. 2. cap. 13. Veneranda. Catharina.

Sed profectò inter Sanctos Sanctasque omnes, vt primum apud Deum locum obtinet, ita prior inuocari debet Regina cœli gratia plena, benedicta in mulieribus, Maria

Maria B. Virginis Oratio

 Virgo,

& inuocatio. Virgo, Maria simul & mater, cuius immaculatus & intact° venter Spiritu sancto repletus edidit Saluatorem mundi. *Hæretici moderni quã sunt alieni ab hac fide.* Nihil certius speratur, largius tribuitur, tutius conseruatur, quàm quod ipsa pro nobis popoſcerit Filium. An quicquam maternis precibus non gratificaturum credimus, quem cum Deo Patre legem, quæ matres honorari iubet, sanxisse scimus.

Fœmina. NVNC ne à proposito discessisse videar, quantum fœminæ quoque orationũ vi efficere potuerint, breuiter exponam, quibus nihil obstitit sexus fragilior, quin par cùm viris meritum, & æquam mirabilium faciendorum potestatem adipiscerentur.

Anna Elcanæ. 1. Reg. 2. ANNA Elcanæ coniux diutinæ sterilitatis opprobriũ, cùm Deum orasset, fœcunditate compensauit. Genuit primo Samuelem, genuit deinde filios tres, duasq; filias. Phenenna verò altera Elcanæ vxor, cõsorti suæ semper infensa, post susceptos liberos parere desijt, & in idem vitium, *Ibidem.* quod illi petulanter obijcere cõsueuerat, ipsa incidit. Denique sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirmata est. Vltio enim superbiã, orationem sequitur gratia. 1. *Reg.* 2.

Iudith. Iudith 12. IVDITH in humilitate cordis Deum precata, tantum audaciæ concepit, vt à Bethulia ad hostes, qui eam obsederant, egressa inter tot millia militum armatorum Holophernem ducem, qui iam Ciliciam, Mesopotamiam, Syriãque deuicerat, ipsa & sola, & inermis, & mulier interimeret, interempti caput abscinderet, abscissum secum in vrbem ad suos referret. Iam seruitutis iugum Israëlitarum imminebat ceruicibus: omnes simul vno die vna Iudith liberauit. Nunquam tantum facinus perpetrare potuisset, nisi priùs perpetrandi facultatem à Domino precibus obtinuisset. *Iudith.* 12.

Susanna. Dan. 13. QVID de Susanna dicam, quæ Iudicum sententia morti iam addicta, exclamauit ad Dominum, & Dominus exaudiuit vocem ipsius. Spiritum quippe Danielis pueri suscitauit, qui malignos accusatores falsitatis conuictos talionem subire compulit, plebe illos ijsdẽ ipsis lapidibus obruente, quos in Susannam apprehenderat, Duo erant, senes

erant, Presbyteri erant, numerus, ætas, dignitas verbis fecerat fidem. Nisi inuocatus præstò adfuisset, qui manifestat occulta cordium, pudicitia infamiam, innocentia necem passa fuisset. *Daniel.* 13.

Et in Barbara quidem virgine, vt constans sanctæ Trinitatis confessio, ita efficax fuit pro necessitate deprecatio. Barbara Dum enim infidelem & iratum fugeret Patrem, & fugam prærupti montis crepido inhiberet: orauit Dominũ, ac protinùs illo, in quo hæserat, saxo in aduersam paris altitudinis partem se inclinante euasit, neque tamen tanto miraculo inclinatus est impius pater, vt vel sic elapsam quærere cessaret. Proh nefas! Pater persequitur, saxa miserantur, & ad inuocationem Christi montes mollescunt, hominis infidelitas obduratur. *Simeon Metaphrast. Sur. Tom.* 6.

Ad Radegundis Clotarij Gallorum regis vxoris, sed Radegũ. magis Christi Ancillæ orationem, ferreæ pedicæ eorum, qui in vinculis publicis erant, contritæ sunt, illi absoluti. Sic & nos orare oportet, vt peccatorum nostrorum nexibus liberemur, & liberati Deo gratias agamus, dicentes: Diripuisti, Domine, vincula nostra, tibi sacrificabim⁹ hostiam laudis. Psal. 117. *Fortun. in vita eius. Gregor. Tur. libr.* 9. *cap.* 39. *Sur. Tom.* 4.

Elisabeth vidua, & ipsa quidem regia progenies, sed Elizabet vidua. melius regnans cum Christo, pro iuuene quodam seculi vanitatibus dedito orasse dicitur, qui continuò nouum induens hominem, seculi huius amorem in amorem conuertit Christi, religionisque suscepto voto, Ordinem Fratrum Minorum subijt. Et ingenuè confessus est, se illa orante ita intimis flagrasse præcordijs, vt ardori remedium nullum inuenerit, donec vitam mutare decreuit. Ad eius ergo orationem Dominus ignem misit in terram: & quid voluit, Luca 12. nisi vt accendatur? *Iacob. Montan. Spirens. Conrad. Concio. Sur.* 6.

Theodora Romana Sisinij coniux, à Clemente Pontifice conuersa, & ab hoc à viro infideli odio habita, pro Theodora. conuersione eius orauit & exaudita est. Petrus Apostolus oranti apparens, Sisinium precibus eius à Domino con-

cessum

cessum nunciauit. Hinc demum deposito errore Sisinius,
1. Cor. 7. Christianitatem accepit, & vir infidelis per mulierem fidelem saluatus fuit. Non illum suasionibus non argumentis est aggressa, ne peruicacis animi hominem, dum lenire
Esai. 40. nititur, grauiùs irritaret. Tacita Dominum rogauit, & lupus in agnum mutatus est, factaque sunt praua indirecta, & aspera in vias planas. *In gestis Alexandri PP.*

Orationes ab Angelis offeruntur Deo. QVID mirum autem, tantum virium inesse orationib⁹ Sanctorum, cùm hæ vsque ad illius solium auresque perueniant, qui quodcũque vult, facit in cœlo & in terra? Angelus ad Tobiam: Ego, inquit: obtuli orationem tuam Domino. Et in Apocalypsi dicitur: Ascendit fumus incensorũ de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Sancti orant, Angeli ministrant, Deus dat gratiam, qui facit mirabilia solus: & cuius potẽtiam, sapientiam, bonitatem admirari licet, comprehendere non licet.

Tobiæ 12. *Apoc. 8.* *Psal. 135.*

De Tentationibus tempore orationis. Cap. III.

QVONIAM verò orationes arma sunt, quibus prosternitur omne diaboli robur, idcirco maligni spiritus interdũ orantibus nobis impedimenta struũt, vt vel torpeamus pertæsi, vel territi obmutescamus, vel vagis cogitationibus abducti, verba quæ pensiculatè ruminanda sunt, contemptim effugiamus, similes ebrijs, qui sæpe multa quidem loquuntur, nec tamen quid loquantur satis sciunt, Detegamus nunc huiusmodi inimici dolos atq; insidias, Sanctorumque in cauendo industriam simul consideremus, vt hos imitando, illos, qui neminem nisi volentem vincunt, floccifacere atque contemptui habuere possimus.

Sulpitius Episcop⁹. SVLPITIVS Bituricensis Episcopus, dum nocturnis precibus incumberet, horrendos circa se strepitus vocesque terribiles audiuit, neque tamen aut loco cessit, aut o-
Psal. 124. rare desijt, donec sedatus est tumultus. Qui enim cõfidit in Domino, sicut mons Sion, non commouebitur in æter-
Psal. 26. num: par terrori erit, atque dicet: Si consistãt aduersum me

castra

castra, non timebit cor meū. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. *Sur. Tom.* 1.

Qvi Sulpitium terrere volebant, idem Maximum Monachum (qui postea Rhegiensis Episcopus fuit) seducere conati sunt. Nam cum noctu ad littus processisset vt oraret, (Monasterium enim non procul à mari erat) vidit nauē applicuisse, à qua descendentes nautæ ipsum reuerenter adierunt, atque laudibus attollere cœperunt, quòd scilicet fama eius vsque ad Syriæ fines peruenisset, quodque multi eum videre desiderarent, quòd denique si illò proficisci vellet, saluti plurimis foret, & si modò secum ire disponeret, se iam in rem paratos esse, pro lucro habituros, si talem virum vehere sibi contigisset. His inanis gloriæ officijs diaboli calliditas nitebatur subuertere hominis mentem, vt qui in orando humilitatem imitabatur Publicani pectus percutientis, iam tandem imitaretur iactantiam Pharisæi sese arroganter efferentis. Attamen Maximus antiqui hostis captiosas tendiculas circumspecto, sagacique animo percipiens, positis in litore genibus, sicut proposuerat, orauit. Et statim auersi sunt erubescentes, qui dixerunt illi: Euge, euge. Discamus eius exemplo cauere adulantium adopertos delinificis sermonibus dolos, melleque circumlita venena, cùm etiam Salomon præcipiat, dicens: Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. *Dinamius Patritius in vita eius, & Gregor. Turon. de glor. Cōfess. cap.* 83.

Maximus Monach.

Psal. 69.

Prouer. 1.

Lavnomaro Abbati Cornotensi noctu oranti, lucernam ter à dæmonio extinctam fuisse ferunt, & ter ab Angelo rursum accensam. Non enim passus est Dominus, illum deridiculi gratia in tenebris derelinqui, qui orando seruiebat luci. Quoniam Deus lux est, & tenebræ in eo nō sunt vllæ. Quid tūc solatij, quid gaudij cepisse Launomarū dixerim? cùm pro se, contra nequitiæ spiritum, stare Dominum videret. Potuit lætus concinere Dauidicum illud: Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine, Deus meus, illumina tenebras meas. In te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum. *Sur. Tom.* 1.

Launomarus Abbas.

2. Ioan. 1.

Psal. 17.

Leonardo Corbiacensi monacho oranti serpens à pedi-

Leonard. Monach.

pedibus in sinum vsque sursum versus reptauit, quem quidem ille vsque adeò nihil expauit, vt immobilis permaneret, donec precum finem fecit. Quin etiam peractis precibus, vltrò sese pestiferæ bestiæ ingerebat, dicens: ne facere differret, quicquid faciendi facultatis aduersus ipsum à Domino accepisset. Sed illa sicuti orantem non terruit, sic etiam omnia pati paratum minimè læsit. Quotus quisque vel viso tantùm iuxta se serpente, non continuò trepidus exiluisset? At Leonardus etiam intra gremium illabentem contempsit. Cur ita? nisi quia verum est, quod in prouerbijs Salomon ait: Fugit impius, nemine persequente: Iustus autem quasi Leo confidens, absque terrore erit.

Prou. 28.

SERPENS autem ille antiquus, qui fraudulentis perniciosisque suasionibus seducere mortales non cessat, neutiquam decipere potuit humillimum precatorem, fidissimumque Dei seruum Franciscum. Qui cùm die quodã prolixius oraret, audiuit clamantem: Francisce, pœnitẽtibus ignoscit Deus, non se tam pertinaci fatigatione conficientibus: Agnouit in verbis dolos, & sicut cœperat, orando perseuerauit, atque etiam ad perferendos pro Christo labores magis exarsit. Sciebat enim, inimici consilia semper eò spectare, vt fallant, nunquam vt doceant, scriptumque esse: Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij. *S. Bonauent. in vita eius, cap. 5.*

Frãciscus. *Prou. 22.*

Idem. RVRSVM tamen humani generis perpetui hostes, quoniam fraudulenta inductione nihil profecerant, terrificationibus aggredi illum decernunt. Dũque ipse nocte quadam precationi operam daret, super tectum domus immaniter strepere atque horribiliter mugire cœperunt. At ille intrepidus exurgẽs: En adsum, inquit, nequissimi spiritus, venite, exercete in me quicquid vobis permissũ est. Quòd si corpus hoc verberibus affeceritis, quid aliud quàm vindicabitis me de aduersario meo? His dictis confusi discesserunt. Ille ad preces Deo persoluendas redijt, nullis tentationibus cedens, sed fiduciam habens in Domino semper.

Idem. CAETERVM neque sic superata Satanæ improbitas cõquiescere potuit, iterumque oranti illi plus etiam mole-

ſtiæ intulit tacita ſuggeſtione, quam intulerat manifeſta infeſtatione. Intimo namque medullarum titillatu, cogitationem ei libidinis excitauit, atque ille intermiſſa precatione repentè exurgens, violentum mentis motum dura corporis flagellatione repreſſit, venarumque caleſcentiũ pruritum, ſemet in gelida niue nudum proſternens, extinxit. Hoc enim eſt genus illud quod non eijcitur, niſi per ieiunium. *Ibidem.* *Marci. 9.*

His iam dictis exemplis Agathonis Abbatis ſententia probari poteſt, qui interrogatus: Cuinam ſpiritualium actionum plus laboris ineſſet: Precationi, reſpondit: Quoniam precationis tempore, ipſe nequam ſpiritus plurimũ nobis negotij exhibet, nunc apertè oppugnans, nunc occultè inſidians, modiſque omnibus enitens, vt confundat deprecantium mentes atque conturbet, haud ignarus, quãti apud Deum momenti ſit conſtans, continua perſeuerans humiliter orantis intentio. *In vit. PP.* *Agathon Abbas.*

De Contemplatione. CAP. IV.

SATIS hæc de oratione: nunc res ipſa poſcere videtur, vt gradum faciamus ad contemplationem. Prius enim orandum, deinde contemplandum, vt cùm gratiam impetrauerimus, tunc demum in cubiculum introducamur regis, iam tacito mentis obtutu conſideraturi Maieſtatem gloriæ illius, cuius potentia nihil potentius, ſapientia nihil ſapientius, bonitate nihil melius, æternitate nihil prius, nihil poſteriꝰ, neq; eſſe, neq; excogitari poteſt.

HVIVSCEMODI meditationum altitudine abſorpti, quidam ita obſtupeſcunt, vt ſenſibus corporis alienati (quod Græci extaſin vocant) mortui magis quàm viui videãtur. Sed interim animus cœleſtium viſione fruitur, diuini luminis dulcedine paſcitur, reuelationes quandoque accipit Myſteriorum Dei. *Extaſis vnde.*

SIC credimus Abraham, Iſaac, Iacob, cum Deo collocutos, futurorum notitiam recepiſſe: Moyſem etiam, præteritorum. Is enim mundum à Deo in principio creatum verè didicit, & omnibꝰ palã fecit. Sic præterea Dauid verſu oracula ceciniſſe, de quibus gloriatur, dicens: Incerta *Abrahã. Iſaac. Iacob. Moyſes. Dauid.*

Psal. 50. & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Sic denique Isaiam, Ieremiam, Ezechielem, cæterosque Prophetas omnia in spiritu hausisse, quæ quondam ad populum nunc prospera, nunc aduersa vaticinantes effuderunt. Semper enim de Deo cogitantes, digni habiti sunt, qui cum Deo etiam sermones miscerent, & (vt ait Scriptura) facie ad faciem loquerentur. Latiùs contemplationis eorum typicæ visiones reuelationesque modò à nobis enarrari possent, nisi omnibus satis notæ forent; & ab ijs, qui sub lege erant, ad eos, qui sub Euangelio fuerunt, nostra festinaret oratio.

Prophetæ omnes. *Exod.* 33.

Petrus Apostol. *Act.* 10.

DE Simone Petro in Actis Apostolorum traditum legimus, quòd cùm in cœnaculum circa horum sextam oratū ascendisset, cecidit super eum mentis excessus, & vidit cęlum apertum, & inde vas quatuor initijs submitti, immūdis animalibus plenum, sed quæ à Deo mundata dicerentur. Ex quo significatum est, Gētiles quoque, qui planè immundi errorum inquinatione erant, per fidem Euangelicæ veritatis mundandos, & Ecclesiæ gremio excipiendos esse, sicuti & Iudæos. Quoniam non est, inquit, personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet eum & operatur iustitiam, acceptus est illi. *Actor.* 10.

Paul⁹ Apostolus. 2. *Cor.* 11. *Rom.* 11.

PAVLVS Apostolus raptus vsque ad tertium cœlum, vtrùm in corpore, an extra corpus, nescit; Deus scit, audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Hinc demum in illam prorupit vocem: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Quis enim cognouit sēsum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula, Amen. 2. *Cor.* 11.

Ioannes Apostol. *Apocal.* 1.

IOANNES Apostolus: Fui, inquit, in spiritu dominica die, & audiui, & vidi, ea vtique quæ in Apocalypsi commemorat. Quorum præstantiam diuus Hieronymus admirās, ait: Apocalypsis Ioannis tot habet Sacramenta, quot verba. Parum dixi, in verbis singulis multiplices latent intelligentiæ, & pro merito voluminis laus omnis inferior est. *Apoc.* 1.

APOSTOLICI quoque viri cœlum ipſum animo trā-ſcendentes,& viderunt,& prædicauerunt multa non mediocri admiratione digna. Antoninus Abbas, dum ſeculi voluptatum malignas illectationes ſecum conſiderat, totum terrarum orbem laqueis refertū vidiſſe dicitur. Quæ res nònne apertè nobis indicat, in quantis verſemur vitæ periculis, qui quotidie inter mortiferarum cupiditatum tam multiplices pedicas veſtigia figimus? Quòd ſi ijs nolimus implicari, meditanda ſunt cœleſtia, relinquenda terrena, contemplationis alis ad ſuperna euolandum, inferiora dimittenda atque contemnenda. Qui ſic agunt, ſecuri ſunt. Et de illis in Prouerbijs dicitur: Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. *Athanaſ. in vita eius.*

Antonius Abbas. *Prouer. 1.*

BONITIVS Auernenſis Epiſcopus, dum noctu in Eccleſia meditationibus inuigilat diuinis, ecce pulchram vt Lunam, electam vt Sol, beatam virginem Mariam virgineis choris comitatam ad ſe venire videt, iuſſus Miſſam celebrat, indumentum miri candoris ab ipſa Dei genitrice ſibi oblatum accipit. Viſio abijt: Ille ad ſe reuerſus in ſomnium fuiſſe putabat, donec idipſum indumentum iuxta ſe iacēre conſpexit, quod adhuc extare dicitur, & cernentibus rei fidem facere, nemine deprehendente neque lini neque texturæ genus. Magnum fuit tale munus accepiſſe, ſed maius tali ſpectaculo interfuiſſe, & eius viſionis dulcedinem, qua nunc fruitur in cœlo, guſtare cœpiſſe in terra. *Sur. Tom. 1.*

Bonitius Epiſcop.

ROMVALDVS Abbas ordinis Camaldulenſis autor, cū ad Sutrij montis monaſterium deueniſſet. & ibidem Miſſam celebraret, aliquandiu in extaſi raptus ſtetit. Poſthæc Pſalmorum effici meruit expoſitor, quorum paulò antè ne lector quidem ſatis idoneus fuerat. Dum enim ipſum Dei verbum (qnod tunc manibus contrectabat) intentiùs conſiderat, ſanctorum verborum percipere meruit anagogem, latentemque ſub litera ſenſum. Plurimorum annorum ſtudium ad tantum eruditionis profectum nunquam illum extuliſſet, ad quantum die vna Chriſti perduxit contemplatio. *Petrus Damian. Anton. part. 2. tit. 15. cap. 15.*

Romualdus Abb.

August. Episcop. AVGVSTINVS Hipponensis Episcopus, Philosophiæ Christianæ assertor egregius, dum sanctæ Trinitatis mysterium solus in cubiculo sedens contemplatur, ita se à seipso abscesserat, vt à muliere, quæ illum quadam de re consulere vehemēter cupiebat, sæpius interpellatus, nihil responderet, imò ne respiceret quidem. Mulier denique quia se contemptam putauit, abijt tristis. Postero autem die cū eum in Ecclesia Missam celebrantem audiret, in spiritu rapta vidit de Trinitate disputantem, atque audiuit, idcirco se illum die hesterno frustra quidem adisse, quòd eiusmodi meditatione occupatus, ipsam neque videre, neque omnino sentire potuisset. Ac proinde ne redire dubitaret. Redijt, & quod petierat consilium, sine cunctatione accepit. Maiorique deinde reuerentiæ habere hominem cœpit, quàm antè habuerat, cùm talia de illo sibi videre contigisset. Quid igitur mirum, si tam copiosè, tamque argutè de Trinitate scripserit, qui mente sic abstracta Trinitatis Sacramentum fuerat contemplatus? sed nec contemplando tantum apprehendisset, nisi vt apprehenderet, piè prius ac iustè viuendo dignus euasisset. Vitæ sanctitate meritum sibi comparet, qui vult contemplatione proficere. Scriptum est enim: Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, & scientiam, & lætitiam, *Possidius, & alij, Sur. Tom.*4. Eccles. 2.

Hieronymus. QVA quidē bonitate præditus diuus Hieronymus, meruit etiam ipse spiritalis contemplationis ingentem & ineffabilem haurire dulcedinem. In eo quippe libro, quem de Virginitate seruanda edidit: Post multas, inquit, lachrymas, post cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensq; cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. Et ad virgines Deo dicatas scribens, ait: Experto itaque seni deuotè consulenti credite, filiæ, si semel gustastis quàm dulcis est Dominus, ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum, poteritis ab eo illud audire: Venite, & ostendam vobis omne bonum, & tunc ostendet vobis talia, qualia non nisi mentes assuetæ norunt. Scio quid loquor, charissimæ. Cant. 1. Psal. 117. Exod. 33.

ſimæ. Nam vt meam inſipientiam loquar, ego homunculus ſic abiectus, ſic vilis in domo Domini, adhuc viuēs in corpore, Angelorum ſæpe choris interfui, de corporeis per hebdomadas ſuſtentationibus & nutrimentis nihil ſentiens, diuinæ viſionis intuitu. Poſt multorum fortè dierū ſpatia præſcius futurorum, redditus corpori flebam. Quid ibi manens felicitatis habebam, quid inenarrabilis delectationis ſentiebam, teſtis eſt ipſa Trinitas, quam cernebam, neſcio quo intuitu. Teſtes ſunt & ipſi beati ſpiritus qui aderant, teſtis eſt etiam conſcientia mea, qui tantis bonis ipſe fruebar, quot & qualia neſcit proferre mollities corporis mei. Denique ſubiungit, dicens: Non poteſt ad tātæ contemplationis dulcedinem cor ſecularibus plenum negotijs aſpirare, ſed oportet vt ſeculo moriatur, vt ſoli Deo per tantas meditationes & deſideria ſupernis inhæreat. Vnde granum frumenti cadens in terram, niſi mortuum fuerit, ſemper ſic ſolū manet vt cecidit: quod ſi moritur, fructum plurimum affert. *Epiſt. ad Euſtochium.* *Ioan. 12.*

THOMAM Aquinatem Catholicæ veritatis locupletiſſimum diſſertorem, dum de Deo diu multumque cogitat, à ſolo attolli, & altitudine ferè cubitali in aëre pendere viſum ferunt. Neque deinde tantæ contemplationis fructum diſſimulare potuiſſe, vultu prodente iucunditatem, quam intima conceperant præcordia. Extaſi autem tam profunda rapi ſolitum, vt interdum candelam accenſam tenens, ea demum ad manum vſque conſumpta, flammæ calorem non ſenſerit. Quem prorſus non ſenſiſſe, ijs etiā, qui id factum non viderunt, fidem facere poterant nō pauca in manu ipſius ac digitis aduſtionis veſtigia. Qualia ergo illa aut quantæ delectationis fuiſſe dixerimus, quibus occupatus animus non aduertebat corporis tormenta; vel ad quæ ſeſe mens erigens, carnis quoque pondus ſecū trare videbatur, dum ſupinum ſtare, & humum non contingere cogit. *Antoninus Pizaman. & alij, Surius, Tom. 2.* *Thomas Aquinas.*

NEC in Bernardo Clareuallenſi Abbate non ſatis clarū ſignum mentis in cœlo verſantis fuit, quòd cùm aliquando equum aſcendens fratres Cartuſienſes inuiſere perrexiſſet, & Præpoſitus eorū ephippio nimis decoro illū vſū *Bernard. Abbas.*

arguisset: quęrere à comitibus cœpit, quale equi sui ephippium esset, neque enim aut insiliendo, aut desiliendo, aut etiam insidendo animum aduerterat quale foret. Iterum prope ripam Lausanensis lacus diei iter fecerat: Cumque iam occaso Sole ad hospitium diuertisset, & fratres qui eũ comitabantur, inter se de lacu ipso verba iactarent, rogauit vbi lacus ille fuisset. Postquam audiuit, miratus est, seque eum penitus non vidisse asseruit. Nec tamen mirum videri debet, si rem oculi cernere non potuerint, cui animus non attenderit, qui sæpius quidem cum Deo quàm cum hominibus erat. *In vita Bernardi. libr. 3. cap. 1. Sur. Tom. 4.*

Benedict. Abbas. AEQVE altæ contemplationis indicium in Benedicto Abbate mirabilis visus præbuit. Nocte intempesta cælum per fenestram intuens Deum adorabat, quando lumen vidit, quo nox ipsa ita resplendui, vt cum die posset contendere. Mox totum mundum conspexit arctè atque angustè constipatum perexiguæ pilæ instar. Cœlũ quippe intuens, supra cœlum mente euectus est, & per creaturæ consideratione, ad Creatorem vsque peruenit. Illius ergo lucem, quam animo agitauerat, oculus vidit, & in illius luce tanquam in speculo mundum vniuersum. Sed ideo quidem tã paruum, quoniam tanquam momentum stateræ (vt Scriptura ait) sic est ante Deum orbis terrarum, & tanquã gutta roris antelucani, qui descendit in terram. *Greg. Dialog. lib. 2. cap. 15.* *Sapiẽ. 11.*

Francisc. SED quid nunc de te, Pater Francisce, dicam? Quantum tibi quoque adhuc in terra degenti tua contulit contemplatio? Vidisti fulgentem Saluatoris nostri crucem, vidisti sanctum Seraph. à quo Seraphicus dici meruisti. Inde tibi singulari quodam priuilegio Dominicæ crucifixionis cicatrices corporaliter vendicasti, vt cuius paupertatẽ, mãsuetudinem, humilitatem fueras imitatus, eius etiam sacratissimæ Passionis signa in manibus, in latere, in pedibus referres, & cum Paulo gloriari posses, dicens: Christo cõfixus sum Cruci: viuo autem, iam non ego, viuit verò in me
Galat. 2. Christus. Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini
Galat. 6. nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est,

& ego

& ego mundo. Ego enim ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo porto. O felicem ſeruum, cui Dominus quinque tradidit talenta, vt quibus ille perditum redemit mundum, hic labentem repararet Eccleſiam. *In vita Franciſ. capit.* 13. *Matt. 25.*

NVNC quæ fęminis in meditando miracula contigêre, vt inſtituti noſtri ordo ſeruetur, referamus. *Fæminæ.*

MARIAM Magdalenam, cùm in ſolitudine ætatem ageret, ſtatutis diei horis ſuper cœlum ab Angelis vectatã tradunt: quòd ſi (vt aiunt) in corpore, cùm Apoſtolus de ſe dubitet, quanti illam meriti fuiſſe dixerim? Mirarer poſt hæc mori potuiſſe, ſi non eodem die ſemper ad terras relatam dicerent. Tantillum temporis in illis æternitatis locis morabatur, quantum competere poterat mortali. Interim ergo, etiam corpori proxima illi inhærebat, quem mente atque animo nunquam amittebat: adeò aſſidua Dei meditatio prius carnem ipſius cælo dignam fecerat, quàm terrena labe liberam. Et ſi tantus fuit Mariæ in deſerto contemplantis fructus, quanta eſt nunc in Paradiſo cum Chriſto regnantis gloria? Iam ibi perpetuò habitat, vbi quondã vel vnius horę momento manſiſſe felicitatis fuit. *Silueſt. Prierias, & alij, Sur. Tom* 4. *Maria Magdalena.*

MARIAM quoque AEgyptiacam, quæ Vrbanæ luxuriæ mollitiem eremi aſperitate fregit, Zozimas Abbas orantem corpore ſupra terram ſuſpenſo altitudine fermè cubitali vidit. Itaque quantum olim per corporis turpitudinem in profundum perditionis corruerat, tantum poſtea per mentis contemplationem, necdum ſarcina carnis depoſita, extolli meruit, dum oraret. Quàm malè cum illa actum erat cùm delicijs difflueret, tam deinde benè, cùm reſipiſcere cœpit, & in ſenſu cogitare circumſpectionem Dei. *In vitis PP.* *Maria Aegyptiaca.*

ELISABETH Pannonum regis filia, cuius ſæpe mentionem fecimus, dum ſe ſupra ſe tollens cœleſtia meditatur, in extaſim abibat, & mente cernebat, quod oculi peruidere non poſſunt: quod ne tum quidem, cùm ad ſe rediſſet, diſſimulare poterat, tantam etiam tacita facies hilaritatem præferebat. Eadem cum aliquando nimio labore fa- *Elizabeth vidua.*

tigata, laſſaq́; reſediſſet, oculis in cœlum intentis, fronte modò iucunda modò triſti apparuit. Et confeſſa eſt, ſe in nubibus vidiſſe Ieſum, qui nunc ſe oſtendens, lætam reddebat, nunc tegens, mœſtam. Denique ipſum ſibi dixiſſe: Bono animo eſt, filia: ego tecum ſum. Et ſe reſpondiſſe: Ita Domine, tu mecum, atque ego tecum. Magnum profectò diuinæ liberalitatis beneficium, vt homo Deum alloquatur, maius, vt alloquentem audiat, maximum, vt vnà cum illo ſit. Et tamen quoties eum contemplamur, nihil in fide hęſitantes, quoties eius amore deſiderioque inardeſcimus, toties cordi noſtro inſidet. Et verè nobiſcum atque adeò
1. Cor. 6. intra nos eſt, dicẽte Apoſtolo: Qui adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt. *Conrad. Concion. Elizabeth.*

Elizab. virgo. HINC etiam Elizabeth virgo, egregium Comagienſis monaſterij decus, cùm ſeſe cœleſtium contemplationi penitùs dediſſet, obſtupefactis interdum corporis membris ac ſenſibus, diu veluti exanimis iacebat. Inde illi non pauca, quæ futura erant, diuinitus reuelata fuiſſe perhibent, ſolitamque beatæ Virginis frui colloquijs. Librum etiam, qui viarum Dei dicitur, Angelo dictante ab ea ſcriptum. Cùm hæc ita ſint, nonne Paradiſum habuit in terris, quoniam mente ſemper in cœlis fuit?

Clara. CLARA Virgo beati Franciſci præceptis imbuta, dignaque tanto magiſtro diſcipula, pridie quam natalis Domini veniret, ægrotauit, nec licuit illi cum reliquis ſororibus ad agendas ſacræ noctis precationes pergere. Verũtamen aduerſa valetudo corpus impedire potuit, animum non potuit, & ancilla Chriſti adfuit in ſpiritu, vbi in carne adeſſe nequibat. Reuerſis quippe ſororibus, quicquid inter abſentes actum dictumque eſſet ordine retulit, & mirantibus adiunxit: Sibi tunc ibidem loci, vbi abſens cum ipſis fuit, Ieſum puerum qua hora quondam naſci voluit, apparuiſſe. Ieſum ergo deuotè contemplata, cùm in lectulo iaceret, omnia quæ procul in Oratorio agerentur, perſpiciebat. Et quod ne ipſæ quidem, quæ illò conuenerant, viderunt, videre meruit. *Sur. Tom. 4.*

Eadem. ALIAS etiam, à die cœnæ Domini, vſque ad Sabbatum ſanctum, corporeorum ſenſuum vſu ſubtracto, quaſi mortua

tua permansit. Sed interim toto animi vigore in Deũ trãslato, omnia dominicæ passionis mysteria ijsdem horis, eodem ordine geri cernebat, quo gesta nouerat. Vbi autẽ corpori fuit reddita, haud ampliùs quàm vnius horæ spatio se dormisse putauit. Ex quo facilè percipi potest, quàm illi gratum erat huiusce dormitionis spectaculum. Breue enim videri solet omne quod delectat. Delectabat autem eam, non Christum pati videre, sed vidẽdo compati Christo. *Ibidem.*

Nos quoque Sanctos pro virili parte imitati, abiecta atque contempta terrenarum rerum cura, ad cœlestium meditationem accingamur. Pensemus quàm potens sit, à quo condita sunt omnia; quam sapiens, qui gubernat vniuersa; quàm bonus, per quem cuncta quæ vbique sunt conseruãtur, ac in sua natura permanent; quàm magnificus sit, cui semper adsistit cœlestis militiæ innumerabilis exercitus, Angeli, Archangeli, Throni, Virtutes, Potestates, Dominationes, Cherubin & Seraphin, & omnis beatorum Spirituum concio gloriosa. Quem viginti quatuor Seniores in facies suas cadentes adorant. Et cuius Maiestatem venerantur centum quadraginta quatuor millia signatorum ex omni tribu filiorum Israel, & illa omnis generis omniũq; populorum turba, quam in Apocalypsi dinumerare nemo potest. Hunc omnis spiritus laudat, omnis lingua confitetur, huic omnia famulantur elementa, huius nutui cuncta etiam inanimata, & omni prorsus sensu carentia, absque vlla tardatione parent. Cùm igitur talem ac tantum cogitauerimus, qualis quantusq; nec verbis explicari, nec cogitatione possit comprehẽdi, semper Dauidicũ illud occurrat: Seruite Domino in timore, & exultate ei cũ tremore.

Exhortatio ad cõtẽplationem, eiusque fructus. *Apocal. 4. & 7.* *Psal. 150.* *Rom. 14.* *Psal. 2.*

AD hæc, multum quidem nobis conferre poterit suorũ erga nos beneficiorum assidua iugisq; meditatio. Ad imaginem & similitudinem suam nos fecit, cœlum, terram, mare vsui nostro subdidit, Patriarchas, Prophetas, leges, cæteraq; multa egregia sanè & admiranda, quæ in veteri Testamẽto continẽtur, quibus & in viã iustitiæ & agnitionẽ sui pleniùs dirigeremur, nobis indulsit. Postremò cum omne hominũ genus primorũ parentũ culpa sub maledi-

Dei beneficia. *Genes. 1.* *Psal. 8.*

Hebr. 9. Ioan. 1. ᵭo deperiret, ita vt neque lex ipſa quenquam iuſtificare poſſet, miſertus noſtri expandit pietatis ſinum, Filiumq́ue ſuum vnigenitum nobis miſit, qui non vitulorum aut hircorum, ſed proprio ſanguine nos redemit, & filios fecit lucis, qui fuimus tenebrarum. Erat enim Deus in Chriſto mundum reconcilians ſibi, pro nobis Chriſtus Dominus formam aſſumpſit ſerui, Diſcipulorum pedes lauit, paupertatem inopiamq́ue ſuſtinuit, perſecutiones tulit, labores ſuſcepit, omnia aduerſa atque aſpera tolerauit, ieiunauit, eſuriuit, ſitiuit, peruigilauit, fleuit, à ſuis proditur, ab impijs comprehenditur & ligatur, alapis cęditur, conſpuitur, irridetur, flagellis verberatur, ſpinis coronatur, arũdine percutitur, manibus pedibusq́ue Cruci affigitur, felle aceto diluto ſitiens potatur, lancea vulneratur. Denique occiditur ac ſepelitur, Deus pro hominibus, Dominus pro ſeruis. Iuſtus pro peccatoribus. Quæ quidem omnia tam patienter excepit, vt & accuſatus taceret, & pendens pro crucifixoribus ſuis oraret. Nos quoque iſta tam grauia tãq́ue acerba quotidie ſecum recenſentes, quæ pijſſimo Domino pro nobis ſubire libuit, viciſſim enitamur, pro nomine illius quæcunque voluptatis & otij & arrogantiæ eſſe videntur, euitare: dura autem laborioſaque & humilia ſemper ſectari. Ne fortè cùm ille ad iudicandum mundũ venerit, ipſi nulla præ nobis ferentes vitæ eius inſignia, audiamus: Amen dico vobis, neſcio vos: diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Denique vt breuiter concludam: Dominus noſter pro nobis mortuus eſt, & reſurrexit. Commori Domino noſtro nos oportet in humilitate, ſi cum illo cupimus conſurgere in gloria.

Perquã elegans oratio.

Matth. 2.

De Scripturarum lectione. CAP. V.

HIs & alijs huiuſcemodi meditationibus eò commodiùs vtemur, quò diligentiùs lectioni Scripturarum incubuerimus. Ad quam accedere ſi quãdo faſtidierit animus, excitandus erit ijs, quæ modo referem⁹, Sanctorum exemplis, vt eorum legendi ſtudium ſecutus, fructũ quoq; percipere, quem illi perceperunt, mereatur.

Hilarion Abbas. HILARION Abbas in omni ſanctitatis genere memo-

morandus, Scripturas diuinas (vt inquit Hieronymus) post orationes & Psalmos, quasi Deo præsente, recitabat. Quæ enim per Prophetas & Apostolos, dictante Spiritu sancto, prolata nouerat, ea non irreuerenter, nec inconsideratè, neque omnino ineptè legenda iudicauit. *Hieronym. in vita eius, cap. 3.*

BASILIVS ille magnus, cum primitus mundanæ philosophiæ studijs plurimum delectaretur, vbi deinde scientiæ spiritalis dulcedinem gustare cœpit, illa contempsit, & huic soli totum se dedit. Sunt qui eum dicant panis ac vini vsum sibi interdixisse, donec mysteriorum intelligentiam pleniùs perciperet. Parum erat secularem sapientiam diuinæ postposuisse: duo præcipua vitæ humanæ sustentamenta panem & vinum à se abdicauit, dum cibos colligit vitæ æternæ. Quorum suauitatem Propheta quoque admiratur, dicens: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine? super mel ori meo. *Sur. Tom. 1.* *Basilius Magnus.* *Psal. 118.*

DIVVS Hieronymus vanitatem seculi fugiens, Roma relicta, Ierosolymam petijt, & cùm nec adhuc se tenere posset, quin Gentilium libros, præcipueque Ciceronis, auidiùs legeret, fatetur in quiete sibi visum fuisse, se ad superni Iudicis tribunal in cælum trahi, accusari, verberibus affici, quòd Ciceronianum dicerent esse, non Christianum. Denique cum iuramento dimissum, ne vnquam posthac alios, præterquam diuinos codices, præ manibus haberet: tanto deinde studio legisse diuina, quanto antè mortalia non legerat. Itaque latentium sub velamento mysteriorum dulcore iam tandem pleniùs hausto exclamauit, dicens: Quæ pars fideli cum infideli? quæ communicatio luci ad tenebras? quis consensus Christo cum Belial? Quid facit cum Psalterio, Horatius? cum Euangelijs, Maro? cum Apostolo, Cicero? Demum ait: Non debemus bibere simul calicem Christi, & calicem dæmoniorum. Eadem sentire, si quem non mouet admonentis autoritas, moueant saltem patientis flagella, quæ ille experrectus, cùm & vibices in corpore apparerent, & discedente somno, dolor non discederet, intellexit non soporis fuisse, sed punitionis. *Hieronym. Epist. ad Eustochium.* *Hieronymus Presbyter.* *2. Cor. 6.*

Augustin. Episcop. AVGVSTINVS dum inter Dialecticorum sophismata Christum quęreret, hæresi se implicauerat Manichęorum. Tandem Pauli Apostoli epistolas euoluens, reperit scriptum: Induimini Dominum Iesum Christum. *Rom. 13.* Ac statim discussis erroris tenebris, aspicere cœpit lucem veritatis, consuluitque Ambrosium Episcopum, quid primùm de scripturis legere deberet, quò iam confidentiùs Catholicæ fidei posset adhærere. Et audiuit: Isaiam sibi lęgendum esse, vtpote qui ea, quæ in Christo contigerint, explicatiùs prophetarit, & Gentium vocationem annis multis post futuram, quasi præsentem, viderit. Denique ab Ambrosio baptizatus, Diuinos codices perlegendo, non solum fidelis, sed etiam Ecclesiæ Doctor præstantissimus euasit; cuius paulo antè, dum sæculari tantùm scientiæ studeret, fuerat oppugnator. Contra Ecclesiam cum Manichæo consurrexerat: pro ea mox decertans, & ipsum & reliquos omnes hæreticos facilè conuicit. Scripturas igitur Catholicas legant, qui puræ synceræque veritatis luce cupiunt illustrari, dicente Propheta: *Psal. 118.* Lucerna pedibus meis, Domine, verbum tuum, & lumen semitis meis. *Augustin. Confess. lib. 8. cap. 12.*

Thomas Aquinas. THOMAE verò Aquinati vaticinia Prophetarum legenti, vt alibi diximus, cùm in locum obscuriorem incidisset, hæreretque velut in salebra, atque adeò intelligentiam efflagitaret, Petrus & Paulus Apostoli apparuerunt, & quod quærebatur exponentes, satis ei fecère. Id quoties legentibus nobis vsu venerit, doctiores consulamus, vel Thomæ exemplo, à Deo erudiri instruique precemur: nec interim Scripturam ab Ecclesiæ institutione dissentire putemus, sed nos non intelligere. Et sanè melius est, aliquid non intelligere, quàm malè intelligendo errare. *Anton. Pizam. Sur. Tom. 2.*

Quàm longè aliter faciunt nostri temporis hæretici.

Idem. IDEM sanctus ita solerti studio lectitasse Scripturas perhibetur, vt interdum neque propriùs astantes viderit, neque interpellantes audierit, sensibus omnibus cùm mente simul vni lectioni intentis. Hinc est, quòd ad confirmationem Fidelium, infideliumque confutationem, tales nobis Commentarios reliquit, vt nihil in Ecclesia quio-

quicquam scrupuli sit, nihil nodi, quod non explanatum in illis absolutumque inueuies. Declaratio sermonum eius illuminat, & intellectum dat paruulis. Et ipse verè Scriba doctus in regno cælorum, proferens de thesauro suo noua & vetera. *Ibidem.*

Psal. 118. *Marc. 13.*

BERNARDVM Abbatem, cuius non inelegans ingenium, neque mediocrem doctrinam testantur Opuscula ipsa quæ edidit, nullo magistro vsum aiunt, sed sola legendi orandique assiduitate mysticos de Scripturis sensus elicuisse. Vt legeret, intelligendi cupiditas fecit: vt intelligeret, oratio impetrauit: vt autem impetraret, quid nisi vitæ sanctitas promeruit? Sic cupiat, sic oret, sic viuat, qui sic intelligere, Spiritu sancto docente, desiderat. *In vita Bernard. Sur. Tom. 4.*

Bernard. Abbas.

BERNARDINVS, cuius prædicationibus Fratrum Minorum collegium creuit, primum quidem Pontificij Iuris disciplinis operam dedit: postquam autem ad Theologiam animum applicuit, ei studio se prorsus totum tradidit, adeoque ipsum delectauit de Deo sermo, vt mox relicto seculo, Religionem sit ingressus. Itaque iuris peritia virum quidem bonum constituit, sed Theologiæ ratio etiam perfectum reddit. Altera neminem offendere docet, altera semetipsum quoque abnegare, & Crucem tollere, & Christum sequi omnibus suadet, multisque persuadet. *Sur. Tom. 3.*

Bernard. *Matth. 16.* *Marc. 8.*

SACRARVM literarum studiosissimum etiam Stephanum Presbyterum Constantinopolitanum fuisse accipimus. Qui quoniam omni vitæ perfectione præstantissimus fuit, videtur, quicquid legerat, opere implesse. Vt se probaret, non viam, de qua semen verbi Dei ab auibus aufertur: non petrosam, in qua arescit: non spinas, in quibus suffocatur, sed terram illam bonam, in quam cùm ceciderit, fructum affert virtutum. *Nicephor. lib. 12. & Zonar. in Copron.*

Stephanus Presbyter. *Matth. 13.* *Luc. 8.*

EQVITIVS Valeriæ vrbis monasterij Abbas, nè qua die deesset quod legeret, quocunque ibat, scorteas manticas libris refertas secum deferebat, neque illi oneris huius molesta erat grauitas, dum lectionis sacræ compensa-

Equitius Abbas.

pensatur vtilitas. Sic nec militem strenuum ferrea lorica, cassis, ensisque grauant, quæ sibi saluti fore sperat. Vtque ijs munitus in certamen prodire, & confidenter cum hoste congredi solet; ita qui sese lectionibus diuinis libenter instruit, omnia diaboli machinamenta facilè contemnit. *Gregor. Dialog. lib. 1. cap. 5.*

Antonius Monach. ANTONIVS monasterij olim à B. Gregorio Romæ constructi monachus non (vt multi) captiosam argutamque scientiam in legendo perquisiuit, sed piè viuendi doctrinam, cordis compunctionem, pœnitentiæ lachrymas. Illis duntaxat lectionibus occupabatur, vnde tales fructus posset carpere: multò malens effici sanctus, quàm variarum quæstionum dissertatione eruditus, cùm scriptum sit: Melior est indoctus timens Deum, quàm doctus transgrediens legem. *Gregor. Dialog. lib. 4. cap. 47.* *Eccli. 18.*

Geruasius & Prothasius. GERVASIVS & Prothasius gemelli fratres, qui se, vno partu editos, non magis formæ quàm morum similitudine comprobabant, cùm persecutionem fugientes, annos decem domi latuissent, toto eo tempore nihil aliud quàm orasse atque legisse narrantur. Quantæ autem hoc vitæ institutum perfectionis esset, diaboli inuidia patuit. Qui in idolo loquens dum consuleretur, non se priùs responsa daturum dixit, quàm Geruasius Prothasiusque sibi thura adolerent. Sed qui legendo fidem, orando constantiam perceperant, occidi potuerunt, cogi autem vt Christum negarent, non potuerunt. Itaque inimici malignitas atque doli in contrarium cessêre: quos perdere cupiebat, martyrij corona honestatos vidit. Armis enim, quæ de manibus illorum eripere cogitauerat, ipse victus succubuit, hoc est, oratione & lectione. *Ambros. Epist.* 85. *Metaph. & alij, Sur. Tom.* 3.

Seruulus. SERVVLVS mendicus, & æger, & literarum ignarus, Ecclesiastica opuscula ex eleemosynis comparauerat, alijs quidem legenda, quoties lectorem nactus fuisset; sibi verò auscultanda atque ediscenda. Audiendi assiduitas reddidit eruditum, vt in alijs memoriter prædicaret, quæ ipse legere nesciebat. Quo magis illi arguendi sunt, qui literatura imbuti, proficere negligunt, & legendi laborem

refugientes, otio ſeſe ignauiæque corrumpendos tradunt. Inde fit, vt ad omnem fortunæ ictum pauidi imbecilleſque ſint. At Seruulus noſter mundi calamitates ridens, inopiam diuitijs, ægritudinem ſanitati præferebat. Quia lectiones audiendo didicerat: Vſque in tempus ſuſtinebit patiens, & poſtea redditio iucunditatis. *Gregor.* 4. *Dialog. cap.*14. *& homil.*15. *Euangel.* *Eccli.* 1.

QVAM verò grata acceptaque Deo ſit ſanctæ lectionis cura, miraculorum quoque teſtimonijs probari poteſt. Eadmundus Cantuarienſis Archiepiſcopus, dum Biblia legit, ſoporatur, candela ardens ſuper paginas delapſa ipſa conſumitur, ſed librum inoffenſum relinquit. Flamma ceras deuorauit, chartam non aduſſit, vetita literas delere, quas Dominus extare, vt perlegantur, voluit. *Abb. Floriacon. Sur. Tom.*6. *Eadmundus Epiſc.*

IDEM cùm aliquando inter legendum obdormiſſet, mox expergiſcens, lucernam extinctam reperit, & legendi ſibi occaſionem ſublatam dolens, Sanctam Virginem inuocauit, lucernaque repentè illuxit. Hinc ille, legendo quod cœperat proſecutus eſt, cùm priùs Deo & Deiparæ Virgini gratias egiſſet, quòd ſic fauerent ijs, qui ſacris lucubrationibus libenter inuigilant. *Ibidem.* *Idem.*

SED ne fœminas quidem ab hoc ſtudij genere alienas fuiſſe monſtrabimus. Traditum eſt, hanc ipſam (cuius modò mentionem fecimus) ſanctam Dei genitricem Virginemque Mariam, ab hora diei nona vſque ad occubitum Solis, lectionibus veteris Teſtamenti ſeſe exercuiſſe, vt ſcias huic rei tempus certum decerni oportere, ſicuti & orationi cæteriſque huiuſmodi negotijs. Nam vt arborum fructus, qui ſtatutis diebus proueniunt, paulatim aucti dulceſcunt, qui autem præcoces vel ſerotini, id eſt, non ſuo tempore apparent, ſæpe decidui ſunt, & priùs corrumpuntur, quàm ad maturitatem peruenerint: ita religioſæ actiones, ordine ſeruato, iuuant: confuſo, tædium ſui faciunt, & plerumque mentis affectum languere cogunt. *Fœminæ.* *Virgo Dei genitrix Maria.*

EI curæ nocturnum tempus Syluia Ruffini Alexandriæ præfecti ſoror dedicauerat, quam quidem eloquentiſſimam *Syluania legit Palladium.*

mam fuisse aiunt, & cùm in eremo Thebaidis vitam duceret, fama sanctitatis plurimum claruisse. In solitudine ergo inuenerat, quemadmodum sola non esset; eorum propè consuetudine ac familiaritate vtens, quorum in Deum pietatem lectitando considerabat, considerando æmulabatur, æmulando æquabat. *Pallad. Hist.* 142.

Cæcilia. CAECILIA Romana Patritij quidem generis virgo, sed fidei claritate superans genus, dicitur Euangelicum codicem nunquam à se dimisisse, & si quò illi eundum esset, in sinu repositum secum tulisse, colloquijs eius in Scripturis assiduè fruens, quem gestabat in præcordijs. Sic castitatem conseruauit, sic ad Martyrij palmam peruenit, tormentorumque acerbitatem forti animo pertulit, dum ad Christum festinat, cuius dulcedine quotidie aliquid de illo legens capta fuerat. *Metaphrast. Sur. Tom. 6.*

Marcella vidua DE Marcella verò vidua nobili ac sancta fœmina Hieronymus sic ait: Diuinarum Scripturarum ardor incredi-
Psal. 118. bilis ei semper cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et illud de beato viro: In Lege
Psalm. 1. Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Meditationem Legis non in replicando, quæ scripta sunt (vt Iudæorum existimant Pharisæi) sed in opere in-
1. Cor. 10. telligens, iuxta illud Apostolicum: Siue comeditis, siue bibitis, siue quid agitis, omnia in gloriam Domini facien-
Psal. 118. tes: Et Prophetę verba dicentis: A mandatis tuis intellexi, vt postquam mandata complesset, tunc se sciret mereri intelligentiam Scripturarum. Quod & alibi legimus. Quia
Actor. 1. cœpit Iesus facere & docere. Erubescit enim quamuis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia, frustraque eius lingua prædicat paupertatem & docet eleemosynas, qui Cræsi diuitijs tumet, vilique opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Hæc ille. *Hieronym Epist. ad Marcellam.*

Hieron. ad Furiã. SED idem & ad Furiam viduam scribens: Post Scriptu-
Matth. 13. ras sanctas, inquit, doctorum hominum tractatus lege, eorum duntaxat, quorum fides nota est. Non necesse habes aurum in luto quærere: multis margaritis diuenditis, vnam redime margaritam. *Hieronym. Epist. ad Furiam.*

ILLI igitur haud immeritò reprehendendi ſunt, qui gentilium Poëtarum nænijs figmentisque deliniti, ne reſpicere quidem ad Scripturas ſacras volunt. Delegerunt ſibi magiſtros (vt Apoſtolus ait) prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auerterunt, ad fabulas autem conuerſi ſunt, & tamen eò impudentiæ proceſsêre, vt ſe doctos putent, cùm mendacia didicerint. Sed eſtò, eruditorum famam conſecuti ſint, apud omnes magnæ æſtimationis habeantur, ab omnibus vbique prædicentur. Nunquid vita defunctis, cùm ad inferos deſcenderint, inter tormenta horribileſque cruciatus, vacabit poſt ſe relictæ laudis nuntios audire? & non magis magiſque affligentur earum rerum recordatione, quibus effectum eſt, vt ad tam miſerandæ ſortis perpetuam infelicitatem deuoluerentur? Quàm tunc vellent, animarum ſuarum ſaluti, non inani gloriæ comparandæ, operam impendiſſe, cùm iam pro cantu perſonatus fletus, & pro cithara dentium ſtridor, cùm iam pro iocis, & luſibus, & riſu prement tenebræ, torrebit ignis, rodet vermis, nunquam conquieſcent dira atque horrenda ſupplicia. Hic fructus, hæc merces operis eorum erit, qui poeſim præponunt Euangelio, id eſt, Barrabam Chriſto. Non me quidem fugit, quoſdam ſanctorum multa etiam verſibus luſiſſe, ſed quæ ad Chriſtianum dogma pertineant, non quæ ſapiant gentilitatem. Procul eſt ab ore eorum Saturnus, Iupiter & Mars, cæteraque non numina, ſed portenta, quæ Chriſtianæ religionis aſſertores vt adorarent, nullis minis, nullo vnquam ſupplicio compelli potuerunt. Nobis, ſi quos aliquando vel Poeticæ fabuloſitatis, vel mundanæ ſapientiæ libros euoluere cupido inceſſerit, enitendum erit, vt inutili delectatione penitus ſecluſa, id ſolum exquiratur, quod piæ inſtitutionis diſciplinam iuuare poſſit. Itaque ſecernenda erit à voluptate continentia, à laſciuia honeſtas, ab omni vitio virtus. Zizania paleæque leues in faſciculos colligendæ ad comburendum, triticum verò in horreum, ad ſalubrioris vitæ vſum, recondendum. Neque tamen his cõtenti, Domini noſtri ſermones, in quibus perfectæ conſummatæque iuſtitiæ certiſſima documenta ſunt, die vllo vel

In eos qui fabularũ magis quàm veritatis lectione delectantur.

1. Tim. 4.

Euangelia aliaque sacra scripta. legere vel audire prætermittamus. Quoties ab ijs discedimus, toties periclitamur, ne in sempiternæ perditionis barathrum corruamus. Horrent verba, iacet oratio. Sed si maturè discutiantur, nihil est eorum præstantia sublimiùs, autoritate grauius, traditione verius, præceptione iustius, sensu suauius, pollicitatione felicius. Abest quidem nimis compti eloquij lenocinium, & elaboratæ dictionis ornatus, quoniam sua synceritate satis nitida veritas non indiguit fuco alieno. Et quod æquè ad omnes pertinebat, communi sermone tribunalibusque verbis exponendum fuit. Alioquin alij non intelligerent, alijs autem daretur calumniæ locus, qua credentium numerum argutæ potiùs facundiæ, quàm rectæ fidei ascribere conarentur.

De fide vnius Dei contra Gentiles.
CAP. VI.

QVAM ipsam fidem nos peropportunè nunc more nostro exemplis astruere pergemus, ne quis in scrupulum aliquem incidat infidelitatis, cùm nusquam *Hebr.11.* plus periculi sit. Impossibile enim est (vt Apostolus ait) sine fide placere Deo.

Abraam Pater. PER hanc autem primùm placuit pater noster Abraam. Cùm enim promissiones seminis sui, id est, Christi, in quo benedicendæ omnes nationes erant, accepisset, sic de illo *Genes.15.* scriptum legimus: Credidit Abraam Deo, & reputatum *Rom.14.* est ei ad iustitiam. Non est autem scriptum tantùm propter ipsum, inquit Apostolus, quia reputatum est illi ad iustitiam, sed & propter nos, quibus reputabitur, credentibus in eum qui suscitauit Iesum Christum Dominum nostrum à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. *Genes.15.*

AD hæc fidei veritatem sępissimè apertissimeque ostendit *Moyses.* errantium pertinax contentio. Moysi signa & miracula diuinitus operanti, cùm diu restitissent Pharaonis malefici *Exod.8.* incantores, victi tandem confitentur, dicentes: Digitus *Ibid.14.* Dei est hic, Pharao, qui cedere noluit, perijt. Fidelibus verò mare ipsum, discussis aquis, vt illæsi euaderent, siccum præbuit

præbuit iter, fideique virtutem etiam insensibilia senserunt, Pharaonis duritia non admisit. In aquis maris Pharao, in aquis Baptismi diabolus interijt: credentes verò saluati sunt. *Exod.* 8.

ELIAS quoque Propheta cum prophetis idoli Baal contendens, coram Achab rege in monte Carmeli, vt eos qui auersi erant reuocaret, ita conuenit, vti duos boues in frustra concisos, super geminam lignorum struem separatim componerent, offerentes holocausta pro se quisque Deo suo. Et cuius Deus ignem mitteret ad perficiendum sacrificium, is esset omnium Deus, alijs Dijs repudiatis. Sacerdotibus ergo Baal & Prophetis nomen Dei sui, à manè vsque ad meridiem frustra inuocantibus, vbi ad Eliam sors inuocandi peruenit, struxit altare de lapidibus, fossa circumdedit, ligna cum carnibus superposuit, omnia aquis perfundi, donec fossa impleretur, iussit. Et cùm Deum Abraam, & Isaac, & Israel inuocasset, illicò ignis è cælo delapsus carnes, ligna, lapides, aquamque & omnem fossæ limum hausit atque absumpsit. Quo miraculo commotus populus, & in Deum verum credidit, & Eliæ seruo eius obediuit, mactans Prophetas Baal, Deo volente vt qui mortiferum idolorum cultum alijs persuaserant, impietatis crimen morte luerent. Et quoniam propter illorum flagitium atque scelus diutina siccitate (annos enim tres & menses sex non pluerat) omnia in agris exaruerant, orante Elia, Dominus dedit pluuiam, & terra protulit fructum. Fides restaurauit, quod vastauerat perfidia. 3.*Reg.*18.

Elias Propheta.

3.Reg.18.

De fide Christi contra Iudæos.

CAP. VII.

CREDERE deinde in Iesum Christum Dei filium, Patribus promissum, nobis datum, & quicquid de illo Apostolica autoritate sancitum firmatumque esse nouimus, quàm certum atque indubitatum sit, cùm veterum Prophetarum iam impleta vaticinia, tum quotidiana penè miracula, tum etiam itidem, vt suprà mul-

torum in diuersum agentes, eiectæ tamen explosǽque sententiæ docent.

Stephanus Protomartyr. Actor. 6.

PRIMVS ergo Religionis nostræ propugnator Stephanus, cùm signa & prodigia faceret in populo, infidelium in se inuidiam concitauit. Conspirant omnes de synagoga Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum, Cilicum, & Asiaticorum, vt inita cum illo disputatione, fidem ab eo prædicatam, quoquo modo possint, sugillent. Nec tamen resistere potuerunt sapientiæ & spiritui qui in Sancto loquebatur, & dum pudet tam multos ab vno superatos, innocentem blasphemiæ aduersus Moysen insimulant. Postremò quem argumentis vincere non poterant, vi opprimunt, & lapidibus obruentes enecant. Tantum autem profecerunt, vt nisi sic egissent, minùs patuisset, eos de fide disceptando succubuisse. Obstinatorum enim est, cùm ratione nequeunt, malignitate cōtendere. Sed si fidelis cælos ad se suscipiendum apertos vidit, quis dubitat, quin infidelibus ad eos diglutiendos aperiatur infernus? *Actor. 6.*

Petrus Apostol. Actor. 2.

NEC tamen omnes vsque adeò obfirmato nisu repugnarunt, vt non quàm plurimi eorum victos se faterentur, veritatíque concederent. Nam (vt Lucas de Apostolorum gestis scribens testatur) Petro Ierosolymis Christum euangelizante, die vno tria millia hominum baptizati sunt: Et quidem in tanta fidei vnitate, vt omnia inter eos communia haberentur. Altero etiam die, eorum qui Christo credidère, quinque millium numerus fuit: indies præterea crescente multitudine, de synagoga ad Ecclesiam, de circuncisione ad Baptisma salutis confluentium. *Actor. 2. &c.*

Paulus Actor. 9.

SED dicet aliquis veritatis calumniator, facilè fuisse rudem plebeculam verbis decipere, suasione supplantare. Quid; Paulus in Lege doctissimus, qui priùs spirans minarum & cędis in Christi discipulos erat, nónne mox conuersus eorum, quos persequebatur, factus est socius, collega, coapostolus? nónne synagogas ingressus prædicauit, quòd Iesus esset Christus Dei filius? Denique qui priùs in gratiam Iudæorum vinciebat Christianos, idem deinde

pro Chri-

pro Chriſtianis confundebat Iudæos qui Damaſci erant. Qui, cùm quod reſponderent non habuiſſent, in necem illius coniurarunt. Sed qui iam apertis mentis oculis Chriſtum aſpiciebat, nullis minis, ne illum prædicaret, coërceri poterat; atque in ipſum, qui vita eſt credenti, mortem non pertimeſcebat. *Actor.* 9.

CONTENDIT cum illis & Sylueſter Pontifex, ſed ita fœlici ſucceſſu, vt ſuperatos baptizaret. Hic primus Romanum Imperium Chriſto ſubdidit, Conſtantino Cæſare in fidem recepto. Conſtantini verò mater Helena, cùm eſſet in Bithynia, vt conuerſionem filij audiuit, eidem ſcripſit, ſe quidem gaudere, quòd idola vana reliquerit, ſed moleſtè ferre, quòd hominem crucifixum adorare maluerit, quàm Deum Iudæorum. Poſtremò cùm vtra eorum vera eſſet opinio, diſceptatione dirimi placuiſſet, Helena Romam rediens, Phariſæorum Scribas in Lege peritos ſecum aduexit, ex his duodecim præſtantiſſimos delegit vni Sylueſtro aduerſaturos. Cauſæ cognitio alienæ ſectæ viris defertur, ne iudicium ſuſpectum foret, id eſt, gentilibus Philoſophis, Cratoni Zenophiloque. Quibus tandem Sylueſtri rationes approbantibus, ventum eſt ad experientiam miraculorum. Iudæus Zambri magicis incantationibus taurum ferociſſimum repentè corrui mortuum fecit, ſed eundem Syluiſter, Chriſtum ſuum precatus, & viuum & manſuetum reddidit; quod ille efficere nequibat, vtpote mortis, non vitæ, ſcientiam tenens. Omnes ergo ſe victos fatentes, ipſi Sylueſtro conſensêre, & Ieſum, quem modò calumniati fuerant, ſanctè colere atque adorare cœperunt. Impletum eſt illud Iſaiæ vaticinium dicentis: Venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te; & adorabunt veſtigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi. *Pontifical. cap.* 34. *Metaphraſt. & alij, Sur. Tom.* 6. *Mart. Vſuard.*

Sylueſter Papa.

Iſaiæ 60.

CONSTANTINVS præterea Chriſtiano nomini templa poſuit, dona contulit, vrbem, oppida, agros ceſſit. Quod idem Propheta prçuiderat futurum, ſic olim ad noſtram hanc nouam Ieruſalem loquens: Aedificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum miniſtrabunt

Conſtantinus Auguſtus.

Iſaiæ 60.

 tibi.

tibi. Et iterum: Suges lac Gentium, & mammilla regum lactaberis. Tunc primùm quidem Roma ipsa, Ecclesiæ iugum vltrò suscepit, multò feliciùs iam Christo seruiens, quàm quondam orbi terrarum imperitans. *Euseb. de vita Constant. lib. 4.*

Basilius Magnus. BASILIVS Magnus eò quidem maior, quòd iam desperatæ pertinaciæ virum euidentissimi tandem experimenti argumento ad credulitatem egit. Cùm enim morbo grauiter affectum Ioseph Iudæus medicus adiens, deprehensis mortis signis, eum vesperi illius diei decessurum, dixisset: Quid, inquit, si & alterum diem superuixero? se ille tunc Christianum fore, cùm id contigisset, respondit. Igitur Basilius non vitæ suæ in terris producendæ, sed salutis proximi cupidus, orando à Domino impetrauit exitus dilationem. Maneque hora tertia sanus de lectulo consurgens, ad Ecclesiam venit, ac Iudæum tanto miraculo stupentem baptizauit. Et quem sæpe antehac testimonijs conuictum Scripturarum flectere nequiuerat, fidei tandem virtute molliuit. Mox deinde ad stratum suum rediens, extemplò expirauit: Ita vt dubium non sit, quin hora illa, qua prædictum erat, fuerit moriturus, nisi mortis suæ mora vitam medico esset allatura. *Amphiloch. in vita Basilij.*

Ioannes Damascenus. IOSEPHI huius cæterorumque conuersionem minùs mirabitur, qui animum attenderit, quòd Ioannes Damascenus Mesuæ Iudæi filius, Iudæorum omnium doctissimus, Hæbraicis Græcisque literis æquè eruditus, nemine cogente, contulerit sese ad Christianitatem. Nunquid nesciuit Legem? Ignorauit Prophetas? Non intellexit Psalmos? Imò quia ista omnia percalluit, ideo credidit in *Ioan. 3.* eum, quem in ijs scriptum reperit, ipso dicente: Scrutamini Scripturas: illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Et iterum: Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi. De me enim ille scripsit. Signanter (vt mihi videtur) dixit forsitan. Sciebat enim quosdam ex illis futuros, qui etiam Moysi credentes, magis eligerent obstinatione sua perire, quàm Christum à Moyse & Prophetis præmonstratum confitendo suscipere, & per eum saluari. Neque

enim

enim est aliud nomen sub cælo datum hominibus (vt Petrus Apostolus ait) in quo oporteat nos saluos fieri. *Ioan. Patriarch. in vita eius.* *Actor. 3.*

De fide Christi contra Gentiles.
CAP. VIII.

VICIMVS Iudæos: nunc vertenda est acies aduersus Gentilium fatuitatem, quorum Dij dęmonia erant.

BARTHOLOMAEO Apostolo in partibus Indiæ Templum ingresso, idolum Astaroth desijt responsa dare, atque obmutuit. Demum iussu Apostoli se non Deum, sed diabolum esse, seductorem hominum, confiteri cœpit; vt cùm sibi cultum diuinum exhibuerint, secum simul ad inferna corruant. Tunc rursum iubente Apostolo simulachrum in puluerem redigitur, teterrimus dæmon catenis circumligatus, visibiliter apparet, omnibusque palàm fit, quàm peruersa hactenus fuerit, eorum religio. Ille magno & horrendo edito vlulatu, è medio abijt, populus conuertitur, Templum Deo vero dedicatur, Polemus rex baptizatus, relicto regno, Apostolum sequitur, vt in paupertate Christum adoret, qui in diuitijs & potentatu adorauerat diabolum. *Abdias.* *Bartholomæus Apostolus.*

EPHESII quoque fidem à Ioanne Apostolo prædicatam recepturi, vt eam signis approbaret, petierunt. Qui Christi nomine inuocato, vetustum Dianæ Templum ruere fecit, vt in qua illi plus confidebant, minus pro ipsis valere intelligerent: quandoquidem semetipsam Dea defendere nequibat. Aristodemus verò templi Antistes adhuc incredulus, aliud etiam experimenti genus perquisiuit. Venenum propinat, quo dudum capitis reos necauerat. Id acceptum Apostolus hausit inoffensè. Et impletum est, quod Dominus noster de credentibus prædixerat: Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Ipsos insuper, qui necati fuerant, ad vitam reuocauit. Tunc demum Aristodemus, & qui spectaculo aderat Consul, reliquumque vulgus, derelicta idolorum superstitione, ad salutis lauacrum confugerunt. Et Apostoli iussu per omnem Asiam, euersis Deorum simulachris, Crucis vexillum erexêre, *Ioannes Apostol.* *Marc. vltim.*

1.Cor.3. cùm iam compertum haberent, verbum Crucis pereuntibus quidem stultitiam, his autem, qui salui fiunt, Dei virtutem esse. *Abdias.*

Pergentinus & Laurentinus fratres.

ARETII verò Tiburtius Præfectus, Pergentinum & Laurentinum fratres, ne Christum prædicarent, suasionibus primùm blanditijsque lactat. Vbi id parum successit, comprehensos fustibus verberari iubet, verberantium brachia aruerunt. In carcere conclusis cibum denegat, ab Angelo aliti sunt. Eductos super candentes prunas ambulare nudis pedibus cogit, vt super arenam, ierunt illæsi. Allato Iouis simulachro vt adorarēt, minaciter hortatur: Illis autem Iesum inuocantibus, æneus Iupiter in puluerem solutus perijt. Parum nempe fuerat Tiburtij sæuitiam immanitatemque calcasse, nisi & Deos eius contriuissent. Multi Gentiles, cùm illos Dijs suis fortiores vidissent, ad Christum conuersi sunt. Ad impijssimus tyrannus capite eos postremò cædi iussit, nullo tamen manifestiore indicio victum se ostendens, viuere permissurus quos occidit, si vicisset. *Sur. Tom.3.*

Augustinus Anglorum Episcopus.

AVGVSTINVS præterea Anglorum Episcopus, à Gregorio Pontifice (vt Beda tradit) in Britanniam missus, cùm Iesum Dei filium asseruisset, Edilbertum regem, magnamque Procerum eius partem credentes baptizauit. Cęterùm multis adhuc religioni refragantibus, cum idolorum Pontificibus contendit. Qui quoniam satis firmam rationem, qua causam suam tueri possent, non habebant: miraculis certare decernunt, atque oculis captum quendam in medium producunt, nescientes minus veri se videre, quàm ille lucis, pro eo, vt visum reciperet, supplicarunt Dijs, quasi verò lapides preces possent audire, & non etiam ipsi cæci, insuper & surdi, & muti essent. Cùm ergo cura laborque eorum omnis incassum recidisset, Augustinus Christum suum deprecatus, sine cunctatione hominem sanum reddidit, & reliquam plebem eo signo conuertit, Britanniam totam eripiens diabolo, & subijciens

Ezech.36. Christo. Tunc terra illa inculta (iuxta Ezechielem) facta est vt hortus voluptatis, iam exuberans fructibus salutis. *Beda hist. lib.1. cap.25.26.*

QVID

QVID de Mutio Abbate dicemus? Qui dum esset Gentilis, natura ferox, & latrocinijs deditus, ita vt etiam Sanctorum delubra expoliando prophanaret, vidit tandem in quiete virum forma habituque augustiore quàm humano, comminantem sibi necem, nisi protinus à flagitijs sacrilegioque se submoueret. Cumque pauore perculsus repentè euigilasset, nihil moratus ad Ecclesiam confugit, & baptismate suscepto eremum petijt. Tantæque sanctitatis fama breui illustratus est, vt aliquando iter faciens, Solem stare (sicuti de Iosue & Ezechia legimus) fecisse feratur. Iactent se Gentiles Romani orbem subegisse terrarum, virtute ac robore ante omnes semper stetisse: Sideribus imperare, non nisi fidelium fuit. *In vit. PP.*

Mutius Abbas.

Iosue 10.

1. Par. 4.

PRAETER hæc etiam licet populus Romanus omnes reliquas nationes suo subiecerit imperio, lateque dominatus sit, fidem tamen Christianam euertere (cùm maximè conaretur) non potuit. Cædes passim in Christianos sæua atque horrenda peragebatur, sed interdum, & ij, qui eos cædebant, repentè mutati conuertebantur, & iam credentes in Martyrum numero censeri gaudebant. Ita vnius supplicium, conuersionis multorum causa erat. Videbant enim signa inde sequi, pro quibus vitam hanc deseri, non graue videbatur, sed iucundum. Aut si nihil viderint (vt quidam calumniati sunt) maius profectò miraculum est, nullo apparente miraculo, simplici nudoque sermoni credidisse mundum, & ipsos quoque Romanos Imperatores ijs tandem cessisse, quos disperdere decreuerant. Qui cùm omnium potentissimi essent, totis viribus persequebantur pauperculos homines, inermes, nudos, non repugnantes, sed occidi pro Christo cupientes. Et ecce persequendo, torquendo, occidendo victi sunt. Quam enim religionem Dijs suis obsequendo delere nitebantur, eandem contempta inanium Deorum cultura vltrò susceperunt. Neque illis rubori fuit fidem Christi palàm profiteri, quam palàm oppugnantes expugnare nunquam potuerunt. Reliquum est, vt tanto triumpho læti ac gestientes concinamus: Omnes Dij Gentium dæmonia: Dominus autem cælos fecit.

Fidei virtus præualuit.

Psal. 25.

De fide Christi contra Magos.

CAP. IX.

AT quoniam non defuerunt, qui Christicolarum supra humanam naturam virtutem Magicæ arti deputarent, operæpretium est referre, qualiter ab his, Magi quoque ipsi confutati sunt, vt appareat, non fuisse maleficia, quibus etiam maleficiorum magistri succubuerunt.

Simon Magus.

MAGORVM igitur princeps Simon, Samaritanos præstigijs dementabat, & eò temeritatis proruperat, vt se Dei virtutem magnam diceret. At cùm Philippus Diaconus illò accessisset, & Euangelium Christi miraculorum operationibus confirmasset: Samaria verbum Dei accepisse dicitur, & ad Baptismum simul venisse. Nónne ideo, quia maiora quædam certioraque in discipulo Domini deprehendit, quàm deprehenderat in Mago? Qui vbi se Philippo longè inferiorem vidit, & ipse credere se dixit, baptizari voluit, non fidei ardore, sed operum, quæ ipse facere nequibat, cupiditate: ratus, recepto baptismate, se etiam æquè grandia admirandaque facturum. *Actor.* 8. *Actor.* 8.

Petrus Apostol. Actor. 8.

VENIT deinde Petrus, & cùm baptizatis manum imposuisset, acceperunt Spiritum sanctum. Hinc Simon offerre pecuniam cœpit, petens sibi potestatem dari, Spiritum sanctum conferendi cui vellet. Nunquid igitur Magus Apostolus? Cui Simon supplicat, & se quidem non habere, quod ille habebat, auidiùs poscendo manifestat. Pecuniam autem offert, sperans, si petita obtineat, multum se inde lucri facturum. Sed qui spiritalia credentibus gratuitò erogabat, maledixit procacis hominis peruersam nequitiam, quam ille donum Dei pecunia parandum putauit. Qualis ergo arbor, talis & fructus eius. In malefico infirmitas & auaritia, in Christi seruo virtus & pecuniarum contemptio. *Ibidem.*

POST hæc Simon (vt quidam Scriptores asseruerunt) de Samaria Romam vnà cum suis maleficijs se transtulit. Et cùm eodem loci Petrus & Paulus aduenissent, cum

ipsis coram Nerone miraculis certauit. Denique se relictis terris cœlum petiturum dicens, à spiritibus immundis in aêra ferebatur, iamque ferè omnes Simonem verè Deum esse acclamabant. Tunc in tanto errantium periculo, Apostoli minimè cunctandum rati, spiritibus in nomine Christi præceperunt, vt illum dimitterent. Itaque dæmonum auxilio destitutus, præceps ad terram corruit, ac repentino elisu extinctus, qualis ipse Deus esset ostēdit. Dignus certè qui sic interiret, ne illi, quos maleficis incantationibus deluserat, pernitiosa crudelitate perirent. *Egesip. de excid. Hieros. libr. 3. cap. 2.*

PAVLVS Apostolus cùm Paphum applicuisset, Barrieū Elymam magum, qui Paulum Cypri Proconsulem à fide auertere moliebatur, cęcitate damnauit, vt nec Solem hunc super iustos & super iniustos oriētem posset aspicere, qui tam aduersus abibat à Sole iustitiæ. Proconsul autem Apostolum secutus, Magum contempsit, nec in illo veritatis lumen esse iudicauit, qui oculorum lumen amittere dign⁹ fuit; sed in illo, qui dum veritatem doceret, eum, qui veritati repugnabat, in tenebris reliquit. *Actor. 17.* *Paulus Apostol.*

PHILETES quoque Hermogenis Magi discipulus, cum Iacobo maiore de fide certamen inijt; victus autem credidit, & ad Magistrum suum reuersus: Magus abieram, inquit, redeo Christianus. Indignatus Hermogenes, Philetē vbi constiterat incantationibus fixit, ita vt se loco mouere non posset. Tunc Apostolus Sudariolum suum misit, cuius tactu liberatus Philetes, discipulum diaboli relinquens, adhæsit Discipulo Christi. Rursum tamen Hermogenes imperat spiritibus, vt extemplò ambos coram se vinctos sisterent. Sed in foueam, quam fecit, ipse incidit. Profectò enim spiritus ne tangere quidem Dei seruos potuerunt. Supra illos in aera pendentes, fremebant ac lamentabantur, quòd ab Hermogene missi vt eos ligarent, ipsi igneis catenis ligati ibidem detinerentur. Expediti tandem, & Apostolo, quàm Mago, obsequentiores facti, Hermogenem ipsum vinculis complicatum, in medium adducunt, nihil præterea ei mali inferre iussi. Qui deinde libertati redditus, ab Apostoli latere discedere non audebat, ne quid gra- *Iacobus Maior Apostol.*

uius à dæmonibus pateretur, donec baculo eius accepto abijt securus, plus iam confidens Apostoli ligno, quàm veneficijs suis. Conuersus igitur maleficæ artis libros flammis tradidit, & se fidei Christi satis expertus, nihil ea neq; verius, neq; fortius, mortalibus datum. *Euseb. Eccles. Hist. lib. 2. cap. 8. Isidor. de Patrib. cap. 73.*

Taurinus Episcop. AD Taurinum Aurelianensem Episcopum, Magos Cābisem & Zamrim cum discipulis irruisse legimus, vt eum interimerent: quoniam cum viuente contendere, neq; dictis neque factis poterant. Illo autē sese Crucis signo muniente, diuinitus inhibitos ne propiūs accederent, & ob id magis furore concitatos, sibimetipsis mortem consciuisse. Confer nunc cum Magorum vanitate Crucis virtutem. Illa sibi seruientes occidit, hæc à cædis periculo liberauit. Quam rem etiam maleficorum discipuli considerantes, Christiani facti sunt, & Sanctum, quem capitali odio persecuti fuerant, reuereri cœperunt *Vincent. in Spec. lib. 10. cap. 78. 79.*

Cyprianus Damascenus. CYPRIANVS Damascenus primum quidem Magus & Gentilis, deinde verò Episcopus Christique martyr. Cùm enim totis maleficorum viribus Iustinam virginem in amorem Aglai iuuenis, qui eam deperibat, pellicere molitus fuisset: & dæmones re infecta reuersi, nullum sibi in ipsam peccandi locum relictum dixissent, eo quòd Crucis munimine Christiana fęmina castitatem suam protegeret: continuò relictis dæmonijs, Christianorum religionē sequi decreuit. Baptizatus ergo tantum fide & sanctitate profecit, vt ad Episcopatum promoueri meruerit & martyrio coronari. Idem igitur, qui Magus fęminam vincere nullo modo potuit, Christianus factus tyrannorum tormenta facilè superauit. *Greg. Nazianz. in orat. Hieron. in 2. Ionæ, & alij.*

De fide Christi contra Philosophos.

CAP. X.

SVBIVGATIS Magis, congredi nunc cum Philosophis pergamus, vt & hi discant, quia quod stultum est Dei

Dei,sapientius est hominibus; & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.

DIONYSIVS Areopagita,cùm Apostoli Pauli prædicationes audisset,& ea,quæ sibi iam similia veri videbantur,credere adhuc dubitaret,verbis fidē se habiturū dixit. si Paulus cęco,qui fortè aderat,Christi inuocatione visum restituisset. Tunc ill:Ne me,inquit,magico carmine vsum, Dionysi,suspicari possis,tute ipse accedens cæco illi iube, vt videat in nomine Domini Iesu Christi. Id vbi peregisset prospero euentu,protinus Areopagum reliquit, atque Apostolum secutus, & ipse Christum prædicare Gentibus cœpit,tanta constantia, vt sæuientes tyrannos nihil timeret,& mori pro Christo cuperet,quandoquidem illi ratio iam constabat:Beatos esse mortuos,qui in Domino moriuntur. *Metaphr.& alij,Sur. Tom.5.* — *Paulus Apostol. Dionysius Areopagita.* — *Apoc.14.*

BASILIVS ille Magnus,cum esset Gentilis , & bonarū artium apprimè eruditus,inter confli&tantes Philosophorum sententias,nihil certi asserentium,nutabat, donec ab Athenis transiens in AEgyptum, explorato Philosophiæ nostræ sensu,Christo credere cœpit. Inde reuersus Eubolum præceptorem suum de ratione veræ sapientiæ disputando superauit,& ad Domini Dei nostri cultum conuertitur. Reperit ergo Basil. in Ecclesia,quod in Academia nō poterat reperire;& discipulos docuit,quod non didicerat à magistro. Dum autem vterque Ierosolymis à Maximino Episcopo baptizaretur circumfusos lumine viderunt qui aderant,eaque res indicio fuit,eos antehac veri ignoratione in tenebris fuisse. *Amphiloch. in vita Basilij.* — *Basilius magnus.*

CONSTANTINVS Imperator,ob Christi cultū quoniā nouam religionem in Rempublicā Romanam inducere piaculare videbatur,à Philosophis redargutus, diem constituit,quo cū Christianis ad rem inter se contentione discutiendam conuenirent,vt hi qui probabiliora in mediū attulerint, cæteris sequendi authores fierent. Id agebatur Bizantij . Aderat Alexander Episcopus, mundanæ quidem sapientiæ non satis gnarus , sed morum sanctitate præstans . Is cùm disputarent, vni ex Philosophis dicere paranti , in nomine Christi silentium imperauit. — *Constant. Imperat.* — *Alexāder Episcop.*

Cumque ille veluti elinguis, ne verbum quidem proloqui potuisset, manum Alexandro dedit, victum se confitens: reliqui miraculo conuersi, sepositis altercationibus, volentes fidem receperunt, ac si & ipsi Dominum audissent
Ioan. 10. dicentem: Si mihi non creditis, operibus credite. *Euseb. in vita Constant.*

Cathar. MAXENTIVS quoque Imperator cùm esset Alexādriç, & Christianos ad sacrificandum dijs cogeret, Catharinam virginem, ne eximium formæ eius decorem sæuiendo deformaret, à fide Christi Philosophorum suasionibus auerti cupiebat. Igitur ex omuibus prouinciæ oppidis quinquaginta sapientissimos deligi curauit, qui illam, respondere paratam impugnarent. Ferunt ita tunc locutam, vt omnium animos in stuporem versos tandem ad crudelitatem induxerit. Immanissimus tyrannus credentium ceruicibus cum gladio imminebat, illi verò maluerunt iugulũ præbere ferienti, quàm cognitæ iam & perceptę contradicere veritati: ea & certissima & saluberrima esse, quæ à virgine didicerant, affirmantes. Vna ergo ancilla Christi disputando vicit, quos tota Platonis Academia vincere nõ potuisset. *Metaphrast. & Sur.*

De fide Christi contra hæreticos.

CAP. XI.

DEVICTIS etiam mundanæ sapientiæ professorib', reliquum est, vt cum Hæreticis confligamus. Qui superseminantes zizania in medio tritici, subuertere Scripturas conati sunt, sensum deprauare, veritatem polluere, sectas impijssimi erroris perniciosissimæque doctrinæ inducere.

Alexāder Episcop. ALEXANDER Episcopus Constantinopolitanus, Cõstantini Augusti temporibus, cùm Arrium Hæresiarcham publicè argueret, ac proinde orta plurimorum vtriusque partis contentione, sedari tumultus non posset, Dominũ orauit, ne Ecclesiæ suæ Catholicæ fidem impijs ludibrio esse pateretur. Vix ipse preces finierat, cũ Arrius dysenteriæ morbo laborare cœpit. Et dũ citā torminibus aluum exonerare vellet, intestinis profluentibus expirauit. Reliquos

quos obmutescere fecit timor, atque illum, quem prima Nicena Synodus damnauerat, etiam Dei iudicio damnatũ omnibus palàm fuit. *Hist.Trip.lib.3.cap.10.*

MATTHAEVS quoque Palmerius Florentinus in suo Chronicon libro testatur: Olympium quendam Arrianũ Episcopum quingentesimo decimo Dominicæ humanitatis anno, dum apud Carthaginem in balneis lauans sanctã Trinitatem sacrilego ore lacessisset, tribus igneis iaculis ab Angelo visibiliter percussum conflagrasse. Rectè quidẽ tot ictibus scelestus ille interijt, quot in Deo Personas offenderat, quarum Trinitatem vnius esse substantiæ vnus percussor, iuxta fidei nostræ confessionem, declarauit. *Platina in vita Anastasij 2.* *Olympius Arrian*⁹.

VERVM Dominus noster, vt fidei veritatem ostenderet, sicuti sæpe ab impijs hæreticis prauitatis pœnas exegit, ita ab eorũdem insidijs tutatus est seruos suos. Ioannes Chrysostomus Episcopus Byzantinus, quoniam Gainæ militiç magistro, volenti in Diœcesi ipsius Ecclesiam ponere Arrianorum, obnixè restitit, ab illo capitali odio petitus, Dei beneficio protectus est. Gainas enim iræ impatiens, quibusdam ex militibus suis negotium dederat, vt domũ, in qua Ioannes erat, noctu aggressi incenderent, atque ipsum, si fortè flammas euasisset, ferro perimerent. Qui vbi domui appropinquassent, visis circa eam Angelorum copijs, territi fugam petierunt. Iterum nocte insequenti missi eadem visione repelluntur, & re infecta ad Gainam redeunt. Postremò ipse Gainas ratus Episcopum conducticios habere, qui sibi præsidio essent, cum validiore militũ manu ad eum inuadendum profectus est, sed & ipse simili modo perterrefactus, celeriùs abijt quàm venerat. Et quoniam putauit ciuitatem cum Ioanne stare, furore percitus, perrexit in Thraciam, coëgit exercitum, & reuersus deuastabat Byzantinum agrum, etiam vrbi proxima incursans. Arcadius verò Imperator molestiam hanc absque hominũ cæde auertere cupiens, cùm ad illum placandum legationem destinare vellet, Ioannem vltrò se offerentem misit. Eius aduentu Gainas consternatus humi procidit, & ab eo, quem interempturus putabatur, veniam supplex petijt. Tũ *Ioan. Chrysost.*

præda restituta amouit exercitum matureque recessit, tam deinde fauens Christianis, quàm antea fauerat impietati perfidiæque Arrianæ. *Metaphr. & alij, Sur. Tom.* 1.

Basilius Magnus. BASILIVS etiam Episcopus verè calumna ignis (vt cuidam visum fuit) calore æstuans charitatis, non est veritus Valentem Imperatorem increpitare, quod Ecclesiam quandam, quæ Christianorum iuris erat, tradidisset Arrianis, Sublatis iurgijs, eò deducta est res, vt fidei periculum facerent. Clauserunt Ecclesiæ fores, decernẽtes vt ad quorum precationem per se patefierent, illis eius possessio cederet. Arriani dies treis perpetuis supplicationibus incassum orarunt. Basilius verò postquam precatus est, leui bacillo portas tetigit, dicens: *Psal. 23.* Attollite portas, Principes vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Et statim ac si vocem iubentis sensu aurium, quas non habebãt, percepissent, sic obsecundanter paruerunt. Idcircò nemine refragante, Ecclesia adiudicatur Christianis, & plerique etiam Arrianorum relicta hæresi, fidelibus sese iunxêre, quòd solis illis apertum esse cœli aditum dicerent, ad quorũ inuocationẽ sic aperiri Ecclesiæ aditũ viderant. *Amphiloch. in vita Basilij.*

Copres Presbyter. SED mira profectò extitit pertinacia nonnullorum, qui ne signa quidem vidẽtes conuerti voluerunt. Copres Presbyter eremi Thebaidis cultor, cùm quẽdam, de grege Manichæorum prauitatis suæ contagione alios corrumpentem, cohibere nullo modo posset, aduocata populi concione, pyram extrui iussit, proponens vt qui ipsorum duorum ignem ingressus aduri nequiret, ei fidem omnes probatam haberent. Manichæus timidum animal Copretem priùs rem experiri petijt. Copres autem, in Domino confidens, sine cunctatione in flammas irrupit, ac qualis intrauerat, talis exijt, non nidoris, non caloris molestiam sensit. Dubitantem posthæc Manichæum auertentemque sese, hi qui spectacula aderant, vi corripientes in ignem impegerunt. Ardoris impatiens Copretis opem implorauit, & ab illo exemptus periculum euasit. Sed tamen cuius virtutem & tentando cognouit, & inuocando confessus est, & euadendo sensit, eius credulitatem sequi noluit: tanta iam men-

mentem illius præoccupauerat insania, tantus furor. Itaq; in malo perseuerans thesaurizauit sibi iram in die irę. *Pallad. Laus. Hist.* 54.

AT non ita Ecclesiæ sanctæ illustrator Augustinus, qui in initio eadem hæresi pollutus, cùm Ambrosium prædicantem audisset, perspexit errorem in quo erat, atque abiecit: & tandem omnis expers ambiguitatis, Christi suscepit fidem, iuxta traditionem Catholicæ religiositatis; non signa requisiuit, non experimenta tentauit, audiendo tantũ agnouit veritatem, & de tenebris venit ad lucem. Denique eandem sectam illam, quam reliquit, nemo postea fortiùs impugnauit, nemo acriùs est persecutus. Peruersissima impietas, cuius assertione tutam se putabat, eius confutationum telis confossa perijt. *Confess. lib. 5. cap.* 14. *August. Episcop.*

EVTICIANAE verò prauitatis error, quam Chalcedonensis Synodus damnauerat, etiam tunc manifestò apparuit, cùm Anastasius Augustus, vt ab eo discederet, summi Pontificis Hormisdæ denuntiationibus monitus, sed obtemperare negligens atque contemnens, fulmine ictus pœnas dedit. Reliqui, ne idem paterentur, Catholicæ fidei adhærentes, ab eodem Pontifice in Ecclesiam recepti sunt. Non enim dubitarunt, eam religionem esse verissimam, pro qua Deus ipse sic depugnaret, vt neque Imperatoribus aduersus eam niti impunè esset. *Platina in vit. Hormisdæ PP.* *Hormisda PP.*

SVMMVS quoque Pontifex Agapetus Constantinopolim profectus, cùm Iustinianum Augustum adisset, verbis aliquot vltrò citroque habitis, deprehendit illum in hanc ipsam Eutichetis hæresim incidisse, atque ait: Putaram me cum Iustiniano loqui, non cum Diocletiano: apertè ostẽdens, quanta esset erroris huius malignitas, ob quam solã mitissimum Principem sæuissimo Christianorum persecutori duxit comparandum. Veruntamen cum aliquandiu inter eos fuisset disputatum, Augustus tandem, Pontificis sententiæ cedens, Catholicum se fecit. Porrò Antonium Episcopum de eadem prauitate publicè conuictum, improbè tamen in flagitio persistentem, & ab Agapeto depositum, in exilium egit, suffecto in locum *Agapet. PP.*

suum

ſuum ſancto ac fideli viro Menna. Sicque ſapientiſſimus Princeps cùm fidei noſtræ ſynceritatem paulò pleniùs didiciſſet, vſque adeò approbauit, vt & ipſe correctus crederet, & credere renuentem puniret. *Platina in vita Agapeti PP.*

Hieron. MAGNVM ea etiam res indubitatæ fidei teſtimonium fuit, quam Cyrillus coram ſe Ieroſolymis ita actam tradit. Poſt diui Hieronymi obitum, Hæreſiarcha quidem Sabinianus opuſculum execrandi dogmatis à ſe confectum, quo errori ſuo adſciſſeret authoritatem, à Hieronymo editum aſſeuerabat. Eum autem falſitatis palàm arguens Syluanus Nazarenſis Epiſcopus, propoſuit conditionem, vt niſi librum illum die craſtino ipſe Hieronymus oſtento manifeſto reprobaſſet, tum ſe pœnam capitalem ſubiturum. Sin econtrà, idem ſupplicij pro mendacio Sabinianus referret. Qui cùm tale miraculum nunquam euenturũ timeret, ſed magis ſperaret, Syluani exitio ſuam ſententiam firmam fore, accepit conditionem. Dies præſtituta venit, ad Eccleſiam frequentes conueniunt, ſignum nullũ apparet. Syluanus ex pacto ad ſupplicium poſcitur, præbet ceruicem, mori pro veritate paratus. Sed præſtò illi fuit Hieronymus, cunctiſque cernentibus, tenuit ſpiculatoris manum iam ad feriendum erectam. Mox ad hæreticum conuerſus, acerrimè illum increpuit, doli & fallaciæ accuſans. Abijt viſio, & maius ſecutum eſt miraculum: Sabiniani caput, nemine percutiente, ab humeris auulſum in terram procidit. Denique qui aderant Orthodoxi, pro victoria, quam paulò antè deſperauerant, Deo & diuo Hieronymo, gratias egerunt. Reliqui ad Syluanum confugiẽtes, illius fidei ſeſe dedidere. Et pernicioſiſſimus error (qui iam latè manare cœperat) vnà cum ſuo autore extinctus defecit. *Auguſt. Epiſt. 106. cap. 4.*

Cum Hæreticis nõ communicandum. Ioannes Apoſtol'. CVM eiuſmodi hominibus ne communicandum quidẽ, duorum exemplo docebimus: Ioannis Apoſtoli, & diſcipuli eius Polycarpi. Ioannem, Euſebius Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ Scriptor tradit, dum Epheſi moram traheret, balnea ingreſſum, viſo ibi Cherinto hæretico, ſtatim retuliſſe pedem, & ad ſuos conuerſum dixiſſe: Fugiamus hinc ne balnea-

nea nos ruina opprimant, in quibus Cherinthus lauat veritatis inimicus. *Hist. Eccl. lib. 4. cap. 14 Iren. cont. hær. lib. 3. cap. 3.*

POLYCARPVS autem Martioni aliquando obuiam factus, quærentique an se agnosceret: Agnosco, inquit, primogenitum Satanæ agnosco, atque auersus ab eo pertransijt. *Ibidem* *Polycarp.*

SIC etenim & Paulus Apostolus ad Titum scribens monet ac dicit: Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit, cùm sit proprio iudicio condemnatus. Et ipse Ioannes Epistola secunda: Si quis, inquit, venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit ille Aue, communicat operibus eis malignis. Et in Apocalypsi: Angelus, id est, Episcopus Pergami Ecclesiæ arguitur, nõ quod fidem negarit, fidelis enim erat: sed quòd prope se habeat tenentes doctrinam Balaam, doctrinã Nicolaitarũ. Quod si cohabitare cum illis crimini est datum, quantò grauiùs peccant, qui familiaritate & consuetudine eorum vtuntur? *Paulus Apostol. Tit. 3. Ioannes Apostol. 2. Ioan. 1. Apocal. 1.*

FACESSANT igitur à nobis in vestimentis ouium lupi rapaces, Dominico semper insidiantes gregi. Recedant spinæ & tribuli, de quibus nec ficus nec vua colligi possunt. Procul absit hæreticæ insaniæ fermentum, ne purissimá orthodoxæ fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foueæ, & volucrum nidi, in quibus Christus non habet vbi reclinet caput suum. Quos & Apostol us cauendos rursum præcipit, dicens: Obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. *Contra Hæreticos. Luca 9. Rom. 6.*

De spe Diuinæ misericordiæ.

CAP. XII.

POSTQVAM autem & de istis sicuti de cæteris omnibus triumphauimus, hęc est enim victoria quæ vincit mundum, fides nostra: rectè nunc de spei virtute disfere- *1. Ioan. 5.*

feremus, vt bonum quod maximum cum Deo esse credimus, etiam sperare discamus.

VTILITER sperat, qui nec adeò misericordiæ Dei confidit, vt iustitiam non timeat: nec adeò iustitiam timet, vt misericordiæ diffidat. Itaque semper attendendum est, ne ad proxima Spei vitia imprudenter delabamur. Ea sunt desperatio & præsumptio. Qui desperant, non satis perpendunt diuinæ misericordiæ magnitudinem, & conscij delictorum, ante se damnant, quàm damnantur. Qui præsumunt, iustitiæ seueritatem obliuiscuntur, & dum nihil timent, licentiùs peccant. Neque hi præsumerent, neque illi desperarent, si meminisse voluissent, quòd iustus pariter & misericors sit Dominus, quòd simul & sontes puniat, & pœnitentibus ignoscat.

Desperatio & Præsumptio.

IMPIVS Cain, inuidia stimulante, fraternæ cædis cruore sceleratas polluit manus. Credimus tamen eum maledictionis pœnam vitare potuisse, si pœnitens Dei misericordiam implorasset: execrabilior factus est post reatum fratricidij, dicens: Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear. Illos autem, qui vitijs suis fauentes præsumptione labuntur, Ecclesiasticus arguit, dicens: Ne dixeris, peccaui: & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adijcias peccatum super peccatum: & ne dicas: Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proximat, & in peccatores respicit ira illius. *Gen.* 4.

Desperatio Cain. Genes. 2. Præsumptio. Eccli. 5.

NOS igitur errorem istorum refugientes, eos sequamur, qui vel grauissimè lapsi, sic sese (dum flagitij pœnitet) erexêre, vt spem recuperandæ gratiæ non amitterent, & quod sperarunt, Deo indulgente adepti sunt.

Spes.

DAVID adulterij homicidijque crimine nequiter corruerat, sed per Nathan Prophetam reprehensus: Peccaui, inquit, Domino. Dixitque Nathan: Dominus quoque transtulit peccatum tuum, non morieris. Peccatum confitendo doluit, & de misericordia Dei non diffidit. Idcirco non est spe deceptus: tunc veniam impetrauit, cum commissa ingemuit. Sed si Dauid sic cecidit, nemo continentium

Dauid rex. 2. Reg. 12

se ar-

se arbitretur securum:rursum si idem tanti reatus damnatione absolutus est, nemo delinquentium desperet. 1. *Reg.* 12.

MANASSES Regum omnium, qui Ierosolymis regnarunt, sceleratissimus stellas adorauit, aras *Baalim* erexit, in Templo Dei idolum posuit, somnia obseruauit, auguria sectatus est, super hæc, sanguinem innoxium fudit, interficiens Prophetas, Isaiam serra medium secans. Cumque ob hæc Flagitia Dominus tradidisset eum in manus Principū Assyriorum, ferroque vinctus ductus esset in Babylonem, angustijs cōpellentibus agnouit peccatum, egit pœnitentiam, orauit, exauditus est, Deoque propitio redijt Ierusalem, & recuperauit regnum, atque in alium mutatus, idolis sublatis, prophanata expiauit, & vnum Deū Israël impensè coluit. Quis igitur veniam desperet, si Manasses inuenit? Aut quis adeò pessimis morib⁹ viuit, vt euadere bonus non possit, si ille euasit. 1. *Paral.* 33. *Manasses rex.* *1. Par. 33.*

NINIVITAE cùm Iona prophetante vrbis excidium imminere didicissent, peccatorum, ob quę id passuri erāt, pœnitentiam agentes, dixerunt: Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus? Grandis fiducia, in ipso diuinæ vltionis procinctu sperare misericordiam, sed frustra quidem sperassent, nisi vitijs finem statuissent. Quod sperauerant, pœnitendo obtinuerunt, dicente Scriptura: Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est super malitiam quam locutus fuerat vt faceret eis, & non fecit. Ea igitur spes impetrandæ salutis non fallitur, quam vitæ correctio comitatur. *Ionæ* 3. *Niniuitæ* *Ionæ 3.*

EVANGELII tempora percurramus. Cuius spem non incitat atque accendit latro in Cruce pœnitens? Quā quidem Crucem, si nihil mali cōmisisset, si nemo cogeret, sua ipse sponte hac mercede ascendere debuit, vt à Domino audiret vocem illam, qua nihil iucundius: Hodiè mecum eris in Paradiso. Ob latrocinia noxæ deditus, mortique addictus, dum moriens dignum se supplicio confitetur, dum in Christum credit, dū iuxta se pendentē deprecatur, transiuit de morte ad vitam, de Cruce ad Paradisum. O di- *Latro in Cruce.* *Lucæ 23.*

uinæ clementiæ immensitas, quam seræ conuersioni quàm grandem tribuisti mercedem? *Lucæ* 23.

Matth. Apostol. Marc. 2. *Lucæ* 5. *Zachæus Publicanus.*

SED neque de illis quidem desperandum est, quos in omne vitium egit cumulandarum opum immoderata libido, & impudens exigendi fœnoris cupiditas, Mattheus de Telonio ad Apostolatum vocatus est. Zacheus Publicanorum princeps, & ipse diues, Saluatorem mundi hospitio suscipere meruit. Vterque igitur cùm vsuras reliquissent, lucrati sunt regna cœlorum. Talem quæstum facere solẽt, qui conuersi spem suam de terrenis diuitijs in Deum trãsferunt, cœlestium diuitiarum æternæque beatitudinis largitorem. *Marci* 2. *Lucæ* 5.

Petrus Apostol.

NEQVE enim Nouatianorum impietati adhibenda est fides, qui aiunt ijs, qui post Baptismi lustrationem peccati maculam contraxerunt, gratiæ recuperandæ non esse locum. Petrus de piscatore Apostolus, iam carni & sanguini Domini communicauerat, iam speciali priuilegio cũ Iacobo & Ioanne eiusdem Domini gloriam in monte viderat: Iam Iesum Dei filium confessus fuerat: & tamen dominicæ passionis tempore, dum homines timet, Deũ negauit. At quoniam post negationem amare fleuit, non solùm quòd peccando amiserat, pœnitendo iterum est assecutus, sed etiam omnium Princeps factus, claues regni Ecclesiæque gubernandæ potestatem accepit. Benignissimus Dominus plus contulit eius pœnitentiæ, quàm contulerat innocentiæ, pristinis beneficijs cumulum faciens tam excel tis præpositruræ honorem. *Matth.* 26. *Marci* 14. *Lucæ* 22.

Iudas Iscarioth.

AT econtrà Iudas de culmine ipso Apostolatus in barathrum inferni infęliciter corruit. Non vtique quia Dominum vendidit, sed quia, eo vendito, magis de flagitio doluit, quàm de venia sperauit. Peccaui, inquit, tradens sanguinem iustum. Conueniens pœnitentiæ, si sibi humiliter ignosci postulasset, & non sceleri scelus addẽs, ad laqueũ priùs quàm ad Dominum confugisset. Nunquid proditori suo non dimisisset, qui dimitti crucifixoribus suis rogauit? Nunquid se vendenti non pepercisset, qui lancea latus suũ fodienti sic pepercit, vt coronã indulgeret Martyrij? *Matt.* 26. 27.

SED quis præterea desperet, quamuis impius, & crudelis, & omni immanitate præditus, si Paulus, Christiani nominis persecutor, factus est Christi Apostolus? si vas iræ conuersum est in vas electionis? si is, qui infensissimus fuerat Ecclesiæ hostis, repentè euasit constantissimus eiusdem Ecclesiæ propugnator? Sed dices: Ille in via vocatus est, & vt se corrigeret, penè coactus est. Quid tu, quoties peccatorum conscientia compungeris, nònne vocaris? Quoties aduersitate aliqua solicitaris, nònne cogeris? Quid ergo auerteris? quid reluctaris? Ille increpitus statim obediuit, & tu quæso, ne obdurescas. Ille cùm in terram cecidisset, iussus est surgere & ciuitatem ingredi, vt ibi audiat quid se oporteat facere: & tu terrenarum cupiditatum malignitate subuersus, iam tandem surge, & ingredere ciuitatem mandatorum Dei, vt ibi discas quid te facere, quid fugere oporteat, vt salutem tibi parare possis. Illi Ananias manũ imponens visum, quem cadendo amiserat, restituit. Ananias interpretatur donum gratiæ Domini. Hoc donum tibi manum imponet conferens virtutem, vt in spe confirmeris, & visum recipias, quem peccando perdidisti. Nõ visum carnis, neque oculorum, sed quo Deus videtur, mentis & intellectus: vt demum cum ipso Paulo gloriari queas, dicens: Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed gratia eius in me manet semper. *Actor.* 9.

Paulus Apostol. Actor. 9.

1. Cor. 15.

AVDI & aliud id genus exemplum. Dauid quidam in finibus Hermopolis grassatorum princeps, cùm diu exercendis latrocinijs operam impendisset, tandem pœnitudine pulsatus ad monasterium venit, monachusque factus, Deo in humilitate seruiuit: Et cùm post aliquod dierũ pœnitentiam, dimissa sibi esse peccata quæ commiserat, Angelo referente accepisset, multitudinis eorum conscius dubitauit an vera audiret. Ob incredulitatem linguæ officio caruit. Sed cum vehementer doleret, quòd solitas Deo laudes ore impedito concinere non posset, vocis vsum ad eam duntaxat rem recuperauit, ad cætera mutus permansit. Sperauit ille quidem futuram aliquando delictorum veniam, sed spem eius præcessit Dei clementia. Et vt præcessisse

Dauid Monach⁹.

cessisse crederetur, nō credentē puniuit, vt scias quia non est ponere numerum neque finem misericordiarum eius.

Moyses Abbas. MOYSEN quoque Abbatem Isidori Abbatis apud Thebaidem discipulum, natione AEthiopem, singularis sanctitatis ac patientię virum, latronem antea fuisse memorant, multorum spolijs cædibusque infamem. Igitur compunctus ad mentem redijt, misericordiam Domini orando & pœnitendo quæsiuit, sperando assecutus est. Et qui aliquādo de latronum numero fuerat, in Sanctorum censum redigi meruit. Sic AEthiops mutauit pellem suam, & pardus varietates suas. Sic lapus rapax conuersus est in agnum, *Pallad. Laus. Hist.* 23. Ierē. 13.

NVLLVM execrabilius crimen, quàm post agnitā perceptamque veritatem à fide decidere. At etiam inde reditum patêre ad spem salutis certissimam, non solùm Petri exemplo, sed etiam aliorum satis edocemur. Iacobus Martyr, à præfectis membrorum nodis Denodatus dictus, cū esset fidelis, fidelibusque ortus parentibus, atque inter regis Persarum aulicos primo loco haberetur, gentili dominio gratificari cupiens, eò prolapsus est, vt idolum adoraret. Deinde à matre per literas increpitus, culpam agnouit, animo resipuit, pęnitentiam egit, honores quibus fruebatur contempsit. Regem nihil veritus, idola eius detestatus est, & se Christianum esse palam asseruit, tam constanter, vt articulatim dilaniatus nō formidaret supplicia, sed appetere videretur. AEternæ denique fęlicitatis bona, quibus præuaricando se indignum fecerat, diuina clementia suffragante martyrio suo redemit. Bonum est ergo (vt Propheta ait) confidere in Domino, quàm confidere in homine. Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in principibus. *Iacob. de vorag. Episc. Ianuens.*

Iacobus Denodatus. Psal. 117.

Nicolaus senex. SI quis verò delinquendi assuetudine ita duratus est, vt per se omninò corrigi nō possit, non ideò desperet, sed senem illū Nicolaum imitetur: qui cùm libidinibus ætatem consumeret, & neque anni ad finem vitæ vergeñtes, finem turpitudini facere possent. Andreæ Apostolo supplicauit, vti pro se Deum obsecraret. Se enim sceleris conscientia, ne orare quidem satis audere. Precibus ergò Apostoli pla-

catus

catus Dominus, veniam indulsit, & ille correctus, peracta semestri pœnitentia, hinc decedens misericorditer in fine saluatus est. Exemplum nobis reliquit, vt si quando spes vitæ emendandæ, veniæue impetrandæ, ob peccandi vsum difficilior contigerit, ad eorum, qui Deo placent, confugiamus auxilia. Nostris .n. flagitijs irritata Diuinitas, Sanctorũ meritis, qui pro nobis orauerint, faciliùs mitigabi- & ad miserandũ citi* conuertetur. *Abdias in vita S. Andreæ.*

FVERE præterea qui non modo verbis, sed etiam scriptionibus Christianitati renuntiantes, diabolo se dedêre non dubitauerant; posthæc tamen cùm pœnitentiam egissent, gratiam à qua deciderant, recuperarunt. Ierosolymis Proterij principis viri seruus Phanias, filiæ eius amore captus, quoniam potiundæ spes nulla esset, Magos consuluit. Exciti maligni spiritus, eam illi vxorem fore dixerunt, si ipse se diaboli seruum adscripserit, contempto Christo. Conditioni assentiens, chirographum dedit, & nuptias cũ ea, quam adamauerat, inijt. Posthæc deprehendit mulier, nihil prorsus Christiani moris inesse viro, non orare, non ad Ecclesiam ire, non Crucis signum facere. Deniq́ue causã ab eo curiosiùs sciscitans, plenè didicit, & anxia remediũ quærens, Basilio Episcopo rem detulit. Tunc accersitum Phaniam Basilius hortatur, vt reuerti vellet, vnde per præuaricationem recesserat, & credere, & confidere in Domino: conuersum secum domi retinuit, ac pro illo orauit. Et post XI. dierum ieiunium, multasq́ue interea Satanę insultationes eduxit, vt purgatum reconciliaret Ecclesiæ. Ibi frequenti Clero plebeq́ue vrbis astante, voces terribiles auditæ, frementium ac lamentantium dęmonum aduersus Basilium, quasi raptorem alieni serui. Sed eo iubente etiam chirographum inuiti restituunt. Quo discisso, apparuit deletum esse Phaniæ crimen. Ita per mulierem fidelem, vir infidelis saluatus est, & qui desperauerat, Episcopi operâ ad spem redijt salutis. *In vitis PP. in vita Basilij, Surius, Tom.* 1.

Phanias.

1. Cor. 7.

THEOPHILVS quoque Ciliciæ Archidiaconus ab Episcopo, officio motus, chirographũ confecerat, quo Deũ matremq́ue Dei abnegare se, & diaboli subijci seruituti dixit,

Theophili Archidiaconus.

dixit, promittente diabolo se facturum, vt ipse in locum suum gradumque restituatur. Restitutus demum animaduertit, quantum sceleris flagitijque commisisset, & animo conflictatus lachrymas fudit, & veniam orauit. Die quadragesimo dormienti Virgo Dei mater, cuius opem inuocauerat, apparens dimissum ei peccatum nuntiauit. Somno excitatus, chirographum suum iuxta iacentem reperit. Ea re lætus, & peccatum suum & Dei erga se misericordiam cunctis audientibus publicè enarrauit. Die tertio vita defunctus, etiam miraculis claruit. Quòd si tāti criminis reus ad tantam beatitudinem peruenit: profectò nemo perit, nisi qui pœnitere nō vult: nemo condemnatur, nisi qui desperat. *Metaphrast. Sur. Tom.* 1.

Feminæ. NVNC ne quid desit, quo spem nostram minùs intra nos labascere patiamur, in feminas etiam Domini miserationes considerabimus.

Mulier in adulterio deprehensa. MVLIERI in adulterio deprehensæ pepercit, iniungens tamen ei ne amplius peccaret: vt intelligas, tunc nos rectè veniam sperare, dū desinimus peccare. Malignis autē in illam frementibus iniecit ruborem, propria eis exprobrans delicta, qui accusatum venerant aliena. Et hi sanè vnus post alium abierunt, sicut aduenerant, nequitia & impietate pleni. Illa verò perstitit, donec condonato reatu dimissa est. Perseuerare enim sperando debemus, nec vllo expectationis tędio affecti deficere, dicēte Apostolo: *Hebr. 7.* Christi domus sumus nos, si fiduciam & gloriam spei vsque ad finem firmam retineamus. Quādiu ergo speramus in Christo, habitat in nobis Christus: procul est ab ijs qui desperant. *Ioan.* 8.

Maria Magdal. MARIAM Magdalenam, ob impudentis lasciuiæ crimen, cęterorumque vitiorum infamiam, cognomento peccatricem dixēre, & tamen cùm sese pænitendo Domino *Lucæ 7.* submisisset, dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multū, & quę diu serua fuerat peccati, meruit effici Di- *Marc. 16.* scipula Christi, eiusque Resurrectionem videre prima, at- *Lucæ 10.* que audire: Maria optimam partem elegit, quæ non aufere- *Rom. 8.* tur ab ea. Sic vbi abundauerat peccatum, superabundauit misericordia, & in pænitente, omni spe maior spei merces fuit. *Lucæ 7.*

MA-

MARIA Aegyptiaca meretricio quæſtu diu infamis, cum aditu etiam Eccleſiæ indignam ſe diuinitus eo prohibita cognouiſſet, poſt lachrymas eremiq́ue labores, ad tantam vitæ perfectionem deuenit, vt orans in terra terram non tangeret, & Iordanem tranſiens ſuper aquas ambularet. Ad Dominum migratura à ſanctiſſimo viro Zozima ſacroſanctam Communionem accepit, à leonibus ſepulturam, cum ſcrobem in terra carptim vnguibus excauaſſent, ſanctæ corpuſculi capacem. Vſque adeò Dominus conuerſam exaltauit, quam peccantem ne in templum quidem intrare permiſerat, tam erga pœnitentem miſericors, quàm erga delinquentem iuſtus. *In vitis PP.* *Maria Ægyptiaca.*

MARIA Abraam Eremitæ ex fratre neptis, virginitatis ſeruandæ voto, ipſum ad deſertum ſecuta, eodem cum illo contubernio annos ſeptem vſa, piè ſanctéque vixerat, clauſis ſemper ianuis, nuſquam inde diſcedens. Sed quid tam clauſum, quò diaboli non penetret inuidia? Iam vigeſimum ætatis agebat annum, cùm inimici dolis ſuggeſtionibusque ſubuerſa, iuueni cuidam eò ventitanti conſentiens, in turpis luxuriæ foueam corruit. Sceleris conſcientia, veniam deſperauit, ſolitudinem reliquit, proximam ingreſſa ciuitatem, priſtinas virtutes vitijs æquauit, permiſit libidini frenos, & quæ diu virginitatem accuratiſſimè ſeruauerat, proſtibuli obruta eſt ſpurcitijs. Poſtquam verò ab ipſo Abraam ſene, vehementer de eius perditione ſolicito, diu quæſita, & tandem inuenta, illo hortante ad montem redijt, ſanctitatis meritum, quod peccando amiſerat, pœnitendo recuperauit. Sic perdita ouis boni Paſtoris humeris reportata, lupi fauces effugit, & electo tandem dominico gregi meruit computari. Nunquam in Deo vana ſpes pœnitentis fuit. *Ephren. in vitis PP.* *Maria neptis Eremitæ Abraam.*

PELAGIA Antiochena, cùm & diuitijs & corporis facie multum emineret, luxuriæ ac libidini dedita, vſque adeò frontem fregerat, vt gloriaretur, nullam ſe neque ornatiorem, neque laſciuiorem, in publicum procedere. At vbi Nonij Heliopoleos Epiſcopi prædicationes audiuit, recognouit errorem ſuum, penituſque immutata, ornatum omnem abiecit, & quicquid habebat opum, pau- *Pelagia.*

peribus erogauit, atque impudicitijs finem statuens, in monte Oliueti, iuguriolum sibi posuit, tum ne quis in solitudine, manenti fœminę insidiari in animum induceret, sexu celato Pelagium se nominari fecit. Tantumque deinde vitæ sanctitate excelluit, vt de pelago vitiorum facta diceretur pelagus virtutum, amarissimas Maris aquas in dulces conuertens. *In vitis PP.*

Thais. THAIS etiam Aegyptia meretrix, crebris Pasnutij Abbatis admonitionibus ad pœnitentiam conuersa, facultates, quas non modicas corporis vulgatione parauerat, constructa pyra in ignem coniecit; & de prostibulo, vbi diu diabolo seruierat, ad monasterium transiens seruiuit Christo. Post triennem eius clausuram, Paulo Antonij Abbatis discipulo reuelatum est, dimissa esse à Domino Thaidi peccata. Itaque à Pasnutio de cellæ carcere educta, cùm dies quindecim superuixisset, migrauit ad Paradisum, & consortio inserta est Angelorum. Talis beatitudo eos manet, qui vitam corrigunt, & spem suam in sola Dei misericordia semper collocant. *In vitis PP.*

HAEC est enim de qua Dauid in Psalmis gaudet, ob quam Domino benedicit, quam admiratur, in qua sperat. *Psal. 30.* Exultabo, inquit, & lætabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici. *Psal 102.* Et in alio Psalmo: Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te *Ibidem.* in misericordia & miserationibus. Et paulo pòst: Misericors & miserator Dominus, longanimis & multum misericors. Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur. Non secundùm peccata nostra fecit nobis, neque secundùm iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundùm altitudinem cæli à terra corroborauit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus super timentes se. Et rursum in alio Psalmo:

Miserator & misericors Dominus, patiens & multum misericors. Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Et iterum: Alleuat Dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant Domine: & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Et rursum idem alibi: Dominus, inquit, soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos, Dominus erigit elisos. Et item alibi: Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine, quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te Domine. Sustinuit anima mea in verbo eius, sperauit anima mea in Domino. A custodia matutina vsque ad noctem, speret Israel in Domino. Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius. Philo etiam sapientiæ spiritu plenus: Misereris omnium, inquit, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. Diligis enim omnia quæ sunt, & nihil eorum odisti quæ fecisti. Et paulo pòst: Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas. Et per Isaiam Dominus ipse ad populum fidelem ait: Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te, muri tui coram oculis meis semper. Et per Ezechielem: Nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus: reuertimini, & viuite. Item in Euangelio: Non veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Et item: Non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in cælis est, vt pereat vnus de pusillis istis. Venit, inquit, Filius hominis quærere & saluum facere quod perierat. Et alibi de se testatur, & ait: Ego sum Pastor bonus. Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis. Hinc Apostolus Paulus: Si Deus pro nobis, inquit, quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Hinc idem alibi Patrem misericordiarum & Deum totius consolationis eum appellat. Et rursum alio loco dicit: Cùm autem benignitas

Psal. 144. Ibidem. Psal. 145. Psal. 129. Sap. 11. Ibidem. Isaiæ 29. Ezech. 18. Lucæ 5. Matth. 18. Lucæ 19. Ioan. 10. Rom. 8. 2. Cor. 1. Titum 3.

gnitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundùm suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundùm spem vitæ æternæ. Has tantas ac tales Domini nostri erga nos miserationes si quis rectè secum reputet, nemo grauiùs delinquit, quàm qui post delictum à spe impetrandæ veniæ decidit, & plus se peccasse, quàm quod à Deo dimitti possit, existimat: tanquam si vllum sit tam magnum peccatum, tam immane crimen, quod non condonare possit, & velit, & soleat Deus pœnitenti.

LIBER TERTIVS.

De Charitate erga Deum. CAP. I.

CHARITAS quoniam & tertia in ordine harum, de quibus modò diximus, ab Apostolo ponitur, & de tribus maior ipsa prædicatur, ideo satis congruum arbitror, vt tertij nunc voluminis principium teneat, & quasi in arce collocata consistat. Quæ virtus cùm talis sit, vt sine ea cæteræ nihil sint; neminem ignorare volumus, de ipsa simul tractari, vbicunque de aliqua à nobis tractetur. Quædam tamen, quæ illi magis propria censui, conabor hoc loco referre, & Sanctorum exemplis (primò quatenus Deus diligendus sit, deinde proximus, postremò inimicus) digerendo explicare.

DEVM toto corde, tota animá, totis viribus iubemur diligere. Quod vtique ita fit, vt sola erga eum dilectio omnes alias superet dilectiones. Super omnia enim amandus est autor ipse omnium atque conseruator. Nulla res vnquam cordi nostro sic inhærere debet, vt eius causa ille, qui est causa omnium, minùs honoretur, minùs colatur. Despiciantur opes, deserantur parentes, repudietur vxor, abijciantur liberi, perferantur supplicia, vita ista effun-

effundatur, nihil denique vel non agendum vel non sustinendum putetur, quod ab homine agi sustinerique possit, dummodo soli pareatur Deo, soli semper deseruiatur.

ABRAAE vnicus filius erat Isaac, & cùm vnicè illum amaret, manibus proprijs mactare voluit, vt obediret Deo. Pluris fecit mandatum Dei, quàm vnici vitam, neque se crudelem esse, si sanguinem filij effudisset, existimauit; sed pientissimum, si (eo effuso) iussioni paruisset diuinæ. Promissionem acceperat de Isaac, dicente Domino: Dabo tibi filium, cui benedicturus sum, eritque in nationes, & Reges populorum orientur ex eo. Et tamen de quo tanta sibi promittebantur, mox eundem impuberem adhuc iubetur immolare. Cuius hîc non titubasset fides? quis non dubitasset, ne illo sublato irritum fiat oraculum? At verò Abraam & pollicenti credidit, & iubenti obediuit, & certissimo tandem euentu quod promissum fuerat accepit. *Genes.* 22. *Abraam. Genes.* 22. *Genes.* 17.

HELI Sacerdos nimia in filios indulgentia, malè agentes remissè molliterque corripiens, Deum offenderat, & tamen cùm illos tam tenera amplexaretur pietate, à Philistijm interfectos audiens, satis æquo animo tulit: Postquam autem & Arcam Domini simul captam fuisse intellexit, impatiens doloris, de sede corruit. Et quia nonagenarius iam erat, eo lapsu collisus expirauit, ostendens quanto sibi grauius erat præsentia Domini, quam arca exhibebat, quàm liberis (quamuis charissimis) orbari. 1. *Reg.* 4. *Heli Sacerdos.* 1. *Reg.* 4.

QVANTVM de Arcæ amissione doluit Hæli, tantum de eius reductione à Philistinis restitutæ lætatus est Dauid. Nam cùm Rex esset, & rerum gestarum gloria omnibus qui in Iudæa regnauerant præferretur, non erubuit, dum Arca à Læuitis portatur, omni regiæ dignitatis ornatu deposito, & ephod lineo sumpto, pedester incedere, saltare, ludere, & quasi vnus è plebe iucunditatis gesticulationibus vti, donec illa in vrbem inuecta, sub tabernaculo, quod ipse tetenderat, venerabiliter collocaretur. Ex quanta autem in Deum pietate, quantoque amore ea Regis exultatio proueniret, Michol vxoris suæ pœna testatur, quæ *Dauid rex.* 2. *Reg.* 6.

tur, quæ quoniam scurrilis leuitatis illum arguerat, Deo vlciscente perpetuæ sterilitatis damnum tulit. 2.*Reg.6.*

Dauid. 2.Reg.7. IDEM post hæc anxiè secum quæri cœpit, se in ædibus habitare cedrinis, Arcam verò Testamenti Dei manere sub pellibus, quibus tabernaculum tectum erat. Hinc iam in animum inducens, constituere Templum Domino, sacrisque illius magis decenter reponendis dedicare, Regiam cessisset, nisi multò magnificentius habitaculum ijs, quàm sibi faciendum decreuisset, & quidem tale, quale deinde à filio suo Salomone legimus ædificatum, cuius opulentiæ amplitudinisque gloria, apud posteros vix fidem inuenisset, si eam humanæ tantùm, non etiam diuinæ Scripturæ monumenta retulissent. Sed mirentur alij opus, nos animi Deo deuoti affectum pensemus, qui mea quidem sententia maior in Dauid quàm in Salomone fuit. Multa quippe postea populo populique Principibus indulsit Dominus, & propter seruum suum Dauid, ea se indulsisse protestatus est. Vt quia ipse Deum plùs cæteris dilexerat, plùs etiam à Deo dilectus nosceretur. Quòd autem Salomon potiùs quàm ille, vt Templum Domino construeret, electus sit, non tam meritum quàm mysterium fuisse constat. 1.*Reg.7.*

Tres pueri. PERFECTAE charitatis cultum & in pueris illis in Babylonem abductis viguisse quis negauerit? quando captiuitatis necessitatem, in qua erant, superare potuerunt, *Dan.1.* nunquam Religionis suæ obseruationem deserentes. Leguminibus & frigida aqua nutriri, quàm dapibus regijs, ne cibo lege vetito incestarentur, maluêre. Statuamque auream adorare iussi, mori præoptarunt, quàm fidem præuaricari. Hinc in fornacem, septuplo quàm solitum erat accensam, missos flamma non adussit. Illæsi inter igneos globos laudes Deo concinebant, & idem ardor, qui illis intra fornacem ignouit, raptim exhalans eos qui foris aderant, regis ministros corripuit atque consumpsit. Motus tanto miraculo rex, non iam statuam à se erectam, sed Deum Israel adorandum, edicto iussit. Sic constans ac vera pietas captiuos rege ipso, à quo fuerant capti, fortiores reddidit, & in igne positos periculi expertes fecit, par-

cente illis incendio, & in suos sæuiente autores, quos peremit. *Dan.* 1.

ELEAZARVS Scriba, Antiocho Epiphane fideles persequente, vt suillam carnem gustaret, compelli (quoniam illegitimum erat) nullo modo potuit; sed neque pro illa suppositam aliam, qua vesci licebat, vt sumeret exorari, volentibus amicis ea simulatione ipsum subtrahere neci, vtque cæteris constantis animi perpetuæque in Deum obseruantiæ exemplum fieret, extrema pati maluit, quàm quicquam prophani aut agere aut omnino egisse videri. Itaque corpus carnifici crudelibus pœnis conficiendum tradidit, vt spiritum absque labe commissi pariter suspectique sceleris conseruatum Deo offerret. 2. *Machab.* 6. *Eleazarus.* *2. Mac. 6.*

MACHABAEI quoque septem fratres neque ingentibus regis promissis corrupti sunt, neque minis territi: ad perferenda fortiter supplicia mater hortatrix aderat, & magis ipsa animo torquebatur, verens ne tormentis victi contra Dei Legem aliquid agere inclinarentur. Sed & illi fœliciter consumpti, plùs Deum quàm semet diligendum documento fuêre: & mater, sic amando filios, vt eos quocunque mortis genere affici mallet, quàm peccare. Ac ne in se quàm in liberos indulgentiorem fuisse putes, quos ad necem præmiserat, continuò sequi voluit. Et id quidem tantò lubentiùs, quantò iam de eorum erga Deum fide magis fuit secura. Non supplicia reputabat, sed an Deum amarent gloriosam experientiam; multaque charitate ardens, probari tam se quàm filios pœnis acerbioribus gestiebat. O dignam talibus filijs parentem! O dignos tali parente filios! Vtrique pari animi constantia ostenderunt, quàm omni morte fortior esset sola Dei dilectio. 2. *Machab.* 7. *Machabæi fratres.* *2. Mac. 7.*

HIC est ignis ille, quem Dominus noster Iesus venit mittere in terram, & quid volo, inquit, nisi vt ardeat? Videamus ergò qualiter in illis arserit, qui ipsum Iesum Dei Filium esse certa atque indubitata fide credidêre. Simon Petrus in illius amorem semper propensissimus, cùm totius noctis piscationem casso labore peregisset, ipso *Apostoli.* *Petrus.* *Lucæ 5.*

tandem

tandem in nauiculam suscepto ac iubente laxauit rete, & tantam vim piscium traxit, vt attonitus indignum se talis Domini præsentia iudicaret: Et genibus simul prouolutus diceret: Exi à me, Domine, quia homo peccator sum. Profectò qui sic humiliabatur, iam diligere cœperat. Hinc & subleuari meruit, ne timeret, quòd deinde non pisces, sed homines esset capturus. Quibus verbis ita allectus est, vt quem modò exire à se volebat, mox exeuntem sequi maturaret, & quidem relictis omnibus, vt iam palam esset, nihil se præter Christum appetere, nihil habere velle. *Luc.* 5.

Idem. ITERVM cùm nauigantes discipuli Dominum super mare gradientem conspexissent, & an ipse esset ambigerent: Petrus reliquis feruentior: Domine, inquit, si tu es, iube me venire super aquas: non ambulare super aquas petijt, sed venire, quàm primùm amplecti illum, non miracula facere, cupiens. Nauis velo remoque satis properè obuiam agebatur, sed amantis cupiditate tardior erat. Annuente Domino, succinctus prosilijt, super vndas cucurrit, mox crebrescentibus ventis, commotoque mari pauefactus, dubitauit, & cùm ob hanc animi hæsitationem mergi cœpisset, clamasse dicitur: Domine, saluum me fac. Arguitur itaque quia timuit, sed saluatur, quia eius ope etiam saluari posse credidit, cuius virtute super mare incessit. Vt dubitaret, fragilitas compulit: vt inuocaret, fides iussit: vt periculum euaderet, charitas impetrauit. *Ioan.* 21. [margin: *Ioan.* 21.]

Idem. *Ioan.* 6. IDEM cùm quibusdam ex Discipulis durus ille sermo Domini videretur: Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & sanguinem eius biberitis, non habebitis vitam in vobis: ideoque post sensum suum abeuntes ab ipso desciuissent, reliquos duodecim interrogante Domino, an & ipsi abire vellent, pro omnibus respondit: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei. Sic considerabat etiam tum Petrus Dominum, vt nihil eum sine ratione dicere, nihil facere arbitraretur: sic eidem adhæserat, vt si etiam reliqui omnes dilapsi fuissent, ipse solus non re-

non recessisset. Cæterùm & se & illos non modò nusquam recessuros, verùm etiam minimè dubios esse, quin ipse Filius Dei sit, affirmat, vt scilicet discas, Neminem posse perfectè diligere, qui non plenè crediderit. *Ioan.6.*

Post hæc prædicente Domino, ea quæ propediem Ierosolymis passurus esset, ait: Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Vide quali amoris ardore flagrabat: quem in omnibus verissimum esse nequaquam dubitat, ab eodem id solum patienter audire non poterat, quod ipsi valdè indecens & abominabile esse, nondum mysterium intelligens, existimabat. Absit à te, Domine, imprudenter optat: sed error hic ex affectu prouenit charitatis. Increpatur ergò vt ab errore resipiscat, non vt à charitate discedat, imò vt correctus perfectiùs diligat. *Matth.16.* *Idem. Matt. 16. Marc. 8.*

Inde & in monte, cùm reliqui fulgentis Domini splendore stupefacti mutire non auderent, primus prorupit in vocem: Domine, bonum est nos hîc esse. Non attendebat loci solitudinem, non deserti incommoditatem, non rupium asperitatem, ibi sibi optimum esse censuit, vbicunque cum illo vnà esse contigisset. Si vis, faciamus hîc tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Heliæ vnum. Cur etiam sibi vnum non poposcit? quia eodem cum Iesu contubernio vti, & nullo prorsus intersepto ab eo seiungi velle, consilium erat. Semper oculis illum coràm intueri cupiebat, quem semel animo complexus fuerat. *Matth.17. Marci 9.* *Idem. Matt. 17. Marc. 9.*

Tunc quoque separari ab eo pertimuit, cùm ille Discipulorum pedes loturus, sibi obnixè renitenti minaretur ac diceret: Nisi lauero te, non habebis partem mecùm. Hoc vt audiuit, protinus se totum eius exponens voluntati respondit: Domine, non tantùm pedes, sed & manus & caput. Modò dixerat, non lauabis mihi pedes in æternum, & tam citò mutauit sententiam, quàm citò illam Domino minùs placere intellexit. Vtrobique tamen summi amoris argumentum, cum & reuerentiam præ se tulerit renuendo, & permittendo obsequij solicitudinem; veritus ne quam ob causam consuetudine eius, qua sibi nihil dulcius neque suauius erat, carere cogeretur. *Ioan.13.* *Idem. Ioan.13.*

Idem. *Ioan.* 13. QVID illud? cùm audiſſet quòd vnus ex Diſcipulis conſpiratus eſſet aduerſus Dominum ſuum, & à Ioanne quæreret, quis ille eſſet? quo eum animo quæſiſſe crederemus? nónne in ipſum protinùs irruendi, ipſum membratim diſcerpendi, & in fruſta concidendi laniandique, ſi cognouiſſet? quandoquidem nec armatorum cohortem timuit, vnum ex illis gladio feriens, dum pro Domino, cui iam manus iniecerant, furibundus contempto vitæ periculo decertat, plures inuaſurus, niſi Dominus inhibuiſ- *Matt.* 26. ſet. Tunc gladium vaginæ reddidit, cùm is, cui etiam ligato parendum erat, iuſſit.

Idem. *Ioan.* 20. ILLVD etiam obiter conſideremus, quantæ pietatis quantæque teneritudinis fuit, cùm Dominum audiſſet dicentem: Quo ego vado, vos non poteſtis venire; ſolus percontatur & interrogat: Domine, quo vadis? & quare non poſſum te modò ſequi? animam meam pro te ponam. Omnia quidem præſumere cogebat amor, ſed imbecillitas non omnia potuit præſtare. Iam ad ſupplicium raptum à longè ſequitur, nec in atrium ingredi audet, ſed foris ante oſtium præſtolatur, & ab alijs introductus accedit ad ignem, quoniam ſurrepente formidine frigeſcebat charitas. Denique interrogatus, ſe noſſe illum negat, pro quo paulò antè ne vitæ quidem ſuæ parſurum, ſi res ita poſtulaſſet, dixerat. Ceſſit tunc ſanè timori amor, vt pateret quanta eſſet humana fragilitas, vbi auxilium ſubtrahitur diuinum. Sed & ſi ceſſit, non tamen receſſit. Rurſum ſe ille colligens, cùm in ipſum reſpexiſſet Ieſus, vſque adeò timuiſſe doluit, vt dolore mors leuior fuiſſet. Haud igitur minoris dilectionis teſtimonium præbuit viuus dum crimen luget, quàm præbuiſſet mortuus, ſi Dominum omninò non negaſſet. Proindè etiam poſt reatum, his quoque qui nihil tale commiſerant, præferri meruit, omnium Princeps conſtitutus, quia omnibus plùs dilexit *Ioan.* 20.

Idem. PERSEQVAMVR & illa intimi amoris ſigna, quæ poſt Reſurrectionem Saluatoris, in eo apparuiſſe Euangelica veritas docet. Cùm igitur ſingulari cultu atque obſeruantia, Dominum vſque ad Crucem proſecutus fuiſſet, mortuum quoque ac ſepultum quærere non ceſſauit. Cucurrit

vnà

vnà cum Ioanne ad monumentum, vt citiùs cæteris videret illum, quem cæteris ardentiùs amabat. Præcurrit quidem Ioannes, sed antè introiuit in monumentum Petrus, corpore tardior, sed amore aliquantò feruentior. *Ioan.* 20. *Ioan.* 20.

Ita & cùm piscationem facerent, Dominum ipsôs de littore alloquentem, prior agnouit Ioannes, sed ad eum prior venit Petrus. Sic quippe traditum est: Simon Petrus cùm audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se, (erat enim nudus) & misit se in mare; alij autem Discipuli nauigio venerunt, non enim longè erant à terra. Non patitur moras charitas, tametsi prope littus erant, haud quaquam distulit Petrus, quin ipsum nauiculæ cursum suo præueniret, dum ad Dominum properat. Non petijt nunc vt super aquas ambularet, quia & id petere tardatio videbatur, & cum miraculo velle agere aliquid, quod sine eo perfici potest, Deum tentare est. Itaque vado, quò volebat, peruenit, reliqui deinde applicuêre. Tum demùm iubente Domino afferri de piscibus, quos ceperant primus ascendisse dicitur, & traxisse rete in terram magnis piscibus plenum. Qui enim impensiùs amat, soliciiùs paret. Magnisque affluit virtutibus, qui perfectè eum colit. Et cùm tanti essent, inquit, non est scissum rete. Non enim rumpi nexus possunt, quos verus innodauit amor, neque virtutum aceruus dissipari poterit, si in sinum congestus fuerit charitatis. *Ionn.* 21. *Idem. Ioan.* 21.

Illvm ergò Dominus, cui plus inesse erga se pietatis nouerat, dignum iudicauit, quem ad Ecclesiæ gubernacula sedere faceret. Ter interrogato, & ter respondenti, quòd ipsum amaret, oues suas vltrò committit. Quòd autem tertiò interrogatus Petrus contristatur, iam ne quid vt antè imprudenter temereque præsumpserit dubitat, & idcircò consideratiùs respondet: Domine, tu nosti omnia, tu scis quia amo te. Aliàs multùm pollicitus, tam nihil præstitit, vt etiam veritatem abnegaret: modò nihil promittere ausus tantum exhibuit, vt post persecutiones, verbera, carcerem, catenas quæ pertulit, etiam crucifigi pro nomine illius non recusarit. Hinc *Ibidem.*

apparet, nihil eo esse imbecillius, qui in se confidit: neque fortius, qui in Deo. In Deo confidens, Neronem contempsit, qui in se confidens, expauerat ancillam. *Ibidem.*

Paulus Apostol. Actor. 21. De Paulo quoque Apostolo in Actis legimus, cùm esset Tyri, ab Agabo Propheta & à Spiritu sancto fuisse prędictum, quòd vincula tribulationesque passurus Ierosolymis esset; ipse tamen, eodem spiritu confirmatus, illò proficisci nequaquam dubitauit, nihil supplicia veritus, dum prædicat Iesum. Lugentibus Discipulis, & magistrum indulgentissimum pariter ac doctissimum à proposito deterrentibus: Quid facitis, inquit, flentes & affligentes cor meum? Ego autem non solùm alligari, sed & mori in Ierusalem paratus sum, propter nomen Domini Iesu. Iuit, in insidias incidit, comprehenditur, ligatur, cæditur, torquetur. Et tamen cùm ei fandi copiam fecissent, tortores suos in viam salutis dirigere moliebatur, non pro se solicitus, vt vel sic acceptus dimitteretur, sed pro illis, ne errantes in æternum perirent, pro iniuria referens beneficium, pro malo bonum. Non enim languescit odium sustinens charitas, sed accenditur, si vera fuerit. *Actor.* 21.

Rom. 8. HINC idem ad Romanos à Corintho scribens, clamat: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecu- *Psal. 43.* tio, an gladius? sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, & æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

Idem. Philip. 1. HINC etiam à Roma ad Philippenses scribens: In omni fiducia, inquit, sicut semper & nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem. Mihi enim viuere Christus est, & mori lucrum. Et rur- *Philip. 3.* sum: Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Chri-

Chriſtum detrimenta. Veruntamen exiſtimo omnia detrimentum eſſe, propter eminentem ſcientiam Ieſu Chriſti Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaciam, vt & inueniar in illo, non habens meam iuſtitiam quæ ex Lege eſt, ſed illam quæ ex fide eſt, Chriſti Ieſu. Ad hæc & Corinthios hortatur, dicens: Siue manducatis, ſiue bibitis, vel *1. Cor. 10.*
aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Et de ijs qui Deum amant, ad Romanos ait: Scimus quia diligenti- *Rom. 8.*
bus Deum omnia cooperantur in bonum, ijs qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt ſancti. Et de ijs, qui negligunt, ad Corinthios: Si quis non amat Dominum noſtrum *1. Cor. 16.*
Ieſum Chriſtum, ſit anathema, maranatha, quod Syrum eſſe aiunt, & ſonare, Dominus venit: vt ſit ſenſus: Eum in aduentu Iudicis, à fidelium conſortio ſeparandum, qui à Chriſti charitate inuentus fuerat alienus.

CHARITATEM autem Dei habet, quiſquis ea, quæ ab illo præcepta ſunt, ante omnia exequi ſtudet. Ioannes Apoſtolus: Hæc eſt charitas Dei, inquit, vt mandata eius cu- *1. Ioan. 5.*
ſtodiamus, ac ne quid excuſes, ſubiungit: Et mandata eius *2. Ioan. 1.*
grauia non ſunt. Idem alibi: Et hæc eſt charitas, vt ambu- *Ioan. 14.*
lemus ſecundùm mandata eius. Ipſe quoque Dominus in Euangelio: Si diligitis me, inquit, mandata mea ſeruate. Et iterum: Qui habet mandata mea, & ſeruat ea, ille eſt, qui diligit me: qui autem diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum. Et rurſum: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.

QVANTA verò vel quàm neceſſaria ſit charitatis virtus, Paulus pleniſſimè declarat illa Epiſtola, quam primam ad Corinthios ſcribit, affirmans vni charitati omnes ineſſe virtutes, & omnes prorſus virtutes nihil eſſe, ſi hæc vna defuerit. Cuius quidem ſententiæ verba, quoniam non ſolùm diſcenda, ſed etiam ediſcenda ſunt, operæpretium erit hîc apponere.

SI linguis hominum, inquit, loquar & Angelorum, *1. Cor. 13.*
charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſo-

nans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero Prophetiam, & nouerim mysteria omnia & omnem scientiam: Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam: charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit, siue Prophetiæ euacuabuntur, siue linguæ cessabunt, siue scientia destrueretur. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cùm autem venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Cùm essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus, Quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem manent, fides, spes, charitas, tria hæc. Maior autem horum est charitas.

HAEC charitas Sanctos tuos, Domine, non modò diuitiarum dignitatumque secularium atque honorum, verùm etiam vitæ lucis huius contemptores fecit. Nullis Tyrannorum minis supplicijsve absterreri potuerunt, ne nomen vbique palàm prædicarent atque extollerent. (*Apostoli.*) Petrus, Andreas, Philippus crucifigi non recusarunt. Iacobus & Paulus capite truncari, Iacobus alter de pinna Templi deijci, & fullonis fuste mactari, Ioannes in bullientis olei dolium nudus demitti. Thomas & Matthæus lanceis confodi, Stephanus lapidibus obrui. Matthias securi percuti. Simon & Iudas irruenti sacrilegorum impetu elidi atque obteri. Reliqui omnes Discipuli diuersis tormentorum (*Martyres.*) generibus absumi ac perimi. Quid post illos de tot millibus Martyrum dicam? Dulcia illis tormenta erant, per quæ ad te ascendere, tecum iungi properabant. Nihil illis formi-

formidini, nihil timori esse poterat, quoniam perfecta charitas foras mittit timorem. Vehementiores pœnas expetiêrunt, vt maioris erga te amoris testimonium redderent. Sed nulla tam vehemens à persecutoribus excogitari potuit, vt æquaret patientium affectum: grauiora tolerare parati erant, quàm nouerat inferre rabies inimici in ipsos debacchantis.

SED ne fœminarum in Deum pietatem omninò prætérijsse videamur, vnius exemplo contenti erimus, pietatem deinceps proximis debitam prosecuturi. Maria Magdalena mundi dilectione, in dilectionem Domini commutata, soli illi placere cupiens, venit in domum Pharisæi vbi ipse recubuerat, humique prostrata, pedes eius osculari cœpit, lachrymis rigare, capillo tergere, vnguentis perfundere: & quoniam charitas operit multitudinem peccatorum, continuò de illa dictum est: Remittuntur illi peccata multa, quia dilexit multum. *Luc.* 7. *Fœmina. Maria Magdalena. Lucæ* 7. *1. Pet.* 4.

ITERVM in domo Simonis leprosi eiusdem Domini caput vnxisse refertur vnguento pretioso. Impetrata quippe delictorum venia altiùs promouetur, & quę pedes vnxerat, iam digna fit quæ vngat & caput. Sic paulatim progrediendo, ab infimis ad summa vsque peruenitur. *Eadem. Matt.* 26. *Marc.* 14.

IMMENSI amoris indicium & illud fuit, cùm Martha soror eius, Dominum accipiens hospitio, parandi conuiuij cura distringeretur, illa audiendi verbi dulcedine delinita, nullis eisdem germanæ compellationibus auelli potuit, vt ab eo parumper secedens ipsam in ministrando iuuare vellet. Ideoque optimam partem elegisse dicitur, quæ non auferetur ab ea. Charitas enim nunquam excidit. *Lucæ* 10. *Eadem. Lucæ* 10. *1. Cor.* 13.

SED vt alia omittam, quis dignè explicare nedum laudare queat, iam sepulto Domino animi eius solicitudinem assiduumque angorem? Comparauit aromata, ante lucem ad monumentum venit, & non inuento corpore recurrit ad Discipulos: Tulerunt, inquit, Dominum de monumento, & nescimus vbi posuerunt eum. Rursum reuertitur, identidemque super vacuum sepulchrum inclinata prospectat, perquirit, plorat: recedunt Disci- *Eadem. Ioan.* 20.

puli, permanet illa. Qua perseuerantia atque inquietudine tandem obtinuit, vt Domini à morte resurgentis gloriam prima videret, prima crederet, prima cæteris nunciaret. *Ioan.* 20.

De Charitate erga proximum. CAP. II.

QVONIAM verò neque Deum diligere probatur, quisquis non dilexerit proximum suum: discamus Sanctorum exemplis, ipsi quoque proximi, id est, omnes homines (omnium enim vnus pater est Deus) quali amore, quantoque animi affectu prosequendi sint.

Ionathas. IONATHAE erga Dauid amicitiam non imminuit
1. Reg. 18. Saulis patris indignatio, sed auxit. Pater sæpe vitæ Dauid
19. & 20. insidiatus est, semper filius detexit insidias patris, frequenter iratum placauit, & à persecutione amici auertit. Cumque die festo Neomeniæ in celebri conuiuio requireretur, excusauit eius absentiam, & patris odium in illum concitatum in se penè excepit, lancea ab eo petitus, sed à Deo protectus. Exurgens ergò ne gustatis quidem solennibus epulis latebras adijt Dauid, eumque monuit, vt fuga sibi salutem quæreret. Denique (vt Scriptura testatur) diligebat Ionathas Dauid sicut animam suam, in tantum de salute eius solicitus, vt potiùs patrem regem sibi infensum sustineret, quàm illum desereret. Documentum est, non oportere parentum aliorúmve dissidijs aut insultationibus nos moueri, vt ab officio discedamus, quod pro-
Eccli. 6. ximis debemus. Scriptum enim est: Noli fieri pro amico inimicus proximo.

Dauid. DAVID regis erga populum charitas cum in multis, tum in eo præcipuè apparuit, quòd postquam ob illegitimam simul & arrogantem plebium enumerationem pu-
2. Reg. 24 niendus, ex tribus malis vnum optare cogeretur: neque famem in terram suam, neque cædem suorum ab inimicis inferendam elegerit, cùm sibi & frumenti satis suppetere
1. Par. 1. posset, vt Regi & multorum armis tectus, necem minùs ipse timere: elegit autem communem tam sibi, quàm reliquis omnibus metum, pestilentiam, imò quàm in se potiùs, qui deliquerat, quàm in alijs desæuituram speraret.

At vbi

At vbi vidit, se prætermisso, populum vastari cædíque, Angelo percutiente, exclamat: Ego sum qui peccaui, ego iniquè egi; isti, qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me, & contra domũ patris mei. Qua pietate diuinam placauit iram, sibíque & ijs qui superfuerant veniam impetrauit, tam iustus in pœna eligenda, quã promptus in perferenda. Sed cùm neque populus à culpa credatur alienus, ipse corporis, ille animi dolorem passus est, minùs doliturus, si soli patri contigisset. 2 *Reg.* 24.

ABDIAS, Iezabele impia Prophetas interficiente, centum ex eis speluncis abditos pauisse dicitur. Non pepercit impensæ, tot homines pascendo, & magnum vitæ suæ adijt discrimen eos occultando, quibus cùm sibi vnà moriendũ esse non dubitaret, si deprehensi fuissent. Quamobrem & ipse diuinatione donatus, quarto loco censetur in catalogo duodecim Prophetarum. Qui enim Prophetam accipit in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. 3. *Reg.* 13. *Abdias.* *3. Reg.* 18. *Matt.* 10.

TOBIAE charitatem Babilonica captiuitas probationem fecit. Quippe in eadem necessitate constitutis, quoquo modo potuit, opitulari non cessauit, nunc verbis consolãdo, nunc rebus iuuando, & eos qui ab impijs hominibus cædebantur, sepeliendo. Hinc cùm & ipse regis Sennacherib iussu necandus perquireretur, Deo fauente vnà cum suis periculum effugit. Postea rege, filiorum manu interẽpto, reuersus, omnia quæ sibi sublata fuerant recuperauit, ne benefaciendi materia deesset, cui non deerat animus. Pius ergo in medio inimicorum seruari meruit: crudelis autem nec inter filios tutus fuit. *Tob.* 1. *Tobias* *Tobia* 1.

ET beati Iob pietatis opera percensentur, dum ad eum dicitur: Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti, vacillantes confirmauerunt sermones tui, & genua trementia confortasti. Cur ergò post hæc ærumnis concutitur, calamitatibus premitur, ad extremam redigitur miseriam? Cur? nisi vt aurum igne probatur, sic is qui prosperis in rebus semper continẽtissimus fuerat, etiam in aduersis eiusdem integritatis esse noscatur? Post probationem à malis liberatus, duplicia recipit, temporale vtique & æternum *Iob.* *Iob* 4.

nũ, ne ignores multò maximã esse pietatis mercedẽ. *Iob.4.*

Abdemelech. *Ierē. 38.* ABDEMELECH Aethiops Eunuchus Sedechiæ regis seruus, Ieremiam ab ijs, qui vera audire non poterant, in cœnoso lacu ignominiosè deiectum miseratus, cum regẽ pro illo exorasset, solus eduxit. Inde qui Prophetam malè habuerant, in hostium potestatem deuenerunt, è quibus alij interfecti, alij in Babylonem captiui ducti sunt. Ad ipsũ autem Abdemelech per Prophetam dicitur: *Ibid. 39.* Liberabo te in die illa, ait Dominus, & non traderis in manus virorũ, quos tu formidas. Sed eruens liberabo te, & gladio nõ cades, sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus. O grande charitatis meritum! Capitur, quatitur, vastatur, funditùs euertitur Ierusalem, & inter tot gladios furentium inimicorum is, qui proximum ab iniuria liberauerat, diuina virtute protectus liber expersque periculi fuit. *Ierem. 38. & 39.*

MVLTA quidem id genus exempla de veteri Testamẽto adduci in medium possent, nisi plura noui, modò sese *Christus.* ingererent referenda. Iam primùm Christi erga nos charitas effecit, vt nisi proximos nostros dilexerimus, nõn iniusti solùm, sed etiam ingrati simus. Si enim Dei Filius pro hominibus homo factus est, si formam serui accepit, si mori voluit: quanta ingratitudo est, nos tantillum gratiæ illi referre nolle, vt eos diligamus, quos ipse sic amauit? Profectò indignus est beneficio redemptoris, qui communis Redemptionis aspernatur cõsortem, & inter feras belluas computandus, dum ita exuit humanitatem, vt hominem contemnat, quem iuuare cõditio, genus, natura, Deus hortantur. Ne malos quidem odisse debemus, sed modis quibus commodiùs fieri potest, vt corrigantur, curare.

Ioannes Apostol. IOANNES Apostolus, cùm iuuenem, quem, baptizatũ peregrè proficiscens, Episcopi cuiusdam fidei commiserat custodiendum, discessisse atque in solitudine cum multis latrocinia exercere audisset, vehementi dolore affectus est, incusauitque Episcopi negligentiam, in eiusmodi deposito seruando, nec cunctatus conscenso equo ad grassatorum latibula abijt solus, periculi immemor, dum perditam ouem vestigat inter lupos. Eo viso, iuuenis commis-

ſi conſcientia verecundatus, fugere cœpit, Ioannes inſequi, conſecutuſque eum, blanditijs promiſſiſque allicit, & ad ſpem veniæ animat, ſe pro illo rationem redditurum, modò pœnitere ac ſecùm redire ne detrectaret. Itaque reuerſum ſic inſtituit, vt lucraretur Chriſto. Nobis documẽto eſt, nullo labori parcendum, vt proximum pernicioſis vitæ erroribus implicatum expediamus ad ſalutem. Alioquin contempſiſſe arguemur, quem ſicut noſipſos diligere iuſſi fuimus. *Euſeb. Hiſt. Eccle. lib. 3 cap. 17.*

HOC loco nõ omittendæ videntur Sancti huius de odio charitateque ſententiæ, quò accuratiùs enixiuſque hãc ſequamur, illud euitemus. Qui dicit, inquit, ſe in luce eſſe, & *1. Ioan. 2.*
fratrem ſuum odit, in tenebris eſt vſque adhuc. Qui diligit fratrem ſuum, in lumine manet, & ſcandalum in eo non eſt. Qui autem odit fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quò eat, quia tenebræ occæcauerunt oculos eius. Nos ſcimus, quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non dili- *1. Ioan. 3.*
git, manet in morte. Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Et ſcitis, quoniam omnis homicida non habet vitã æternam in ſe manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrem ſuum neceſsè habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodò charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lin- *1 Ioan. 4.*
gua, ſed opere & veritate. Chariſſimi diligamus nos inuicem, quia charitas ex Deo eſt. Et omnis qui diligit, ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum, quoniam Deus charitas eſt. Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Si quis dixerit, quoniã diligo Deũ, & fratrem ſuum oderit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrem ſuum quem videt, Deum quem non videt, quomodo poteſt diligere? Et hoc mandatũ habemus à Deo, vt qui diligit Deũ, diligat & fratrẽ ſuũ. *Paulus*

PAVLVS quoque Apoſtolus, qualem erga proximos *Apoſtol.*
charitatem haberet, oſtendit ad Romanos, dicens. Opta- *Rom. 9.*
bã ego ipſe anathema eſſe à Chriſto, pro fratribus meis. Et ad Ce-

2. Cor. 7. ad Corinth. in cordibus nostris estis, ad commoriendum, Philip. 1. & ad conuiuẽdum. Et ad Philip. Testis mihi est Deus, quo- 1. Thess. 2. modo cupiam omnes vos esse in visceribus Iesu Christi. Et ad Thess. Facti sumus paruuli in medio vestrum: tanquam si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes vos cupidè, volebamus tradere vobis non solùm Euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniã charissimi nobis facti estis. 1. Cor. 9. Rursum ad Corinthios: Cùm liber essem, inquit, ex omnibus, omnium me seruum feci, vt plures lucrifacerem, & factus sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer; ijs qui sub Lege sunt, quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub Lege, vt eos qui sub Lege erant lucrifacerem. Omnib' omnia factus, vt omnes facerem saluos. Idem denique ait Ibid. 10. Ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant.

PRAETEREA charitatis proximi præcepta nobis insi- Rom. 13. nuans. Qui diligit proximum, inquit, legem impleuit. Nã non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximũ tuũ sicut teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Ple- Galat. 5. nitudo ergò legis est dilectio. Rursum alibi: Omnis enim lex in vno sermone impletur. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quòd si inuicem mordetis & comeditis, vi- Ephes. 5. dete ne inuicem consumamini. Alibi quoque ait: Estote imitatores Dei sicut filij charissimi. Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsũ Hebr. 13. pro nobis oblationem & hostiam Deo, in odorem suauitatis. Iterum alibi: Mementote, inquit, vinctorum tanquam simul vincti, & laborantium tanquam & ipsi in corpore morantes. Atque alibi breuiter omnia comprehendens, Galat. 6. ait: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.

Apostoli & eorum sectatores. APOSTOLORVM postremò omnium, & eorum qui illos secuti sunt, vnum hoc charitatis propositum fuit, neq; rerum præsentium, neque quietis, neque vitæ mortalis vllam habere rationem, dum consulitur spiritali saluti proximorum.

SERA-

SERAPION Abbas oppidum quondam infidelium ingressus, cùm publicè prædicantem in medio pellerent, venundare sese illis cœpit in seruum, vt saltem cum dominis priuatim colloquendi potestatem haberet. Vbi verò frequenti assiduaque suasione, illum cui seruiebat credenté, de Idolorum seruitute in fidei Christi libertatem vendicasset, reddito ei pretio ad alium transibat. Hoc gentiles erudiendi genere etiam Lacedæmone & Athenis vsum dicunt. Itaque non recusauit venalis mancipij vilitatem Abbas, vt alios à pernicie liberaret erroris. *Pallad. Laus. Hist.* 83. Serapion.

MAGNA & Abraam Eremitę in neptem charitas, quam secùm in solitudine commorantem Deo seruire & virginitatem custodire docebat assiduis monitis, quotidianaq; adhortatione. Sed illa tandem à iuuene quodam sollicitata, cùm sceleri consensisset, patrui sanctissimi viri conspectum ferre non valens, clã discessit, & de venia desperans, impudicitiæ se dedit. Quid ageret, amissa oue, pastor iam senex nesciebat, & tamen quiescere præ dolore ne poterat. Denique eremum relinquere, tegumentũ vt non agnosceretur mutare, vrbes quas fugerat intrare, nihil intentatum relinquere, donec illam inuenisset, decreuit. Hoc igitur consilio vsus, quæsitam inuenit, inuentam conuertit, conuersam secum reduxit, & tanto labore recuperatam diligentiùs custodiuit, ita vt illa salutem, de cuius spe deciderat, pœnitendo acquisierit. Quòd si ipse delinquenté neglexisset, nũquam fortasse illa à delictis resipuisset. Sed nescit torpere charitas, quousque subleuet corruentem. *Ephren. in vit. PP.* Abraam Eremita.

PAVLINVS Nolæ vrbis Episcopus (sicuti alio loco de ipso diximus) viduæ cuiusdam filium, in Africa apud Vandalos captiuum, cùm pecunia non suppeteret, vicaria seruitute redemit, mulieris orbitatem miseratus: simul ne ille iuuenis, dum superbis dominis seruit, eorum ritus secutus, seruire inciperet diabolo, maluit vitam suã quàm proximi animam periclitari. *Aug. de Ciuit. Dei. lib.* 10. *cap.* 10. *& suprà pag.* 18. Paulinus Episcop.

ANTIDIVS Turonensis Episcopus, Cacodæmonem lætum Antidius Episcop.

læturn ac gestientem videns, quòd Zozimum Summum Pontificem septennio solicitatum, tandem ad stuprum cõmittendum, se impulisse diceret: haud cunctandum ratus, illi præcepit, vti se eadem celeritate, qua venerat, Romã perferret. Die altero Põtificem adijt, relatisque quæ de illo dæmon iactauerat, ruborem ei pauoremque iniecit, & confitentem protinùs ad pœnitentiam conuertit, eodemque vectore vsus, diei spatio ad Turonem redijt. Timuisset sese dæmoni credere, nisi proximi charitas foras misisset timorem. Cuius quidem charitatis merito effectum est, vt is qui Papam corruere fecerat, Episcopo obediret. *Antid. habet Martyr. Vsuar. Iunij 25.*

Pacomius Monach. PACOMIVS Monachus animaduertens proximi vici colonos, rerum ignaros, à cultu abesse diuino, & tantummodò in pascendis pecoribus studium protrahere, vehementer indoluit, nihilque moratus, eremum dereliquit, & inter illos tuguriolum sibi constituit. Neque priùs ad solitudinis locum redijt, quàm illos edocuisset Deum honorare, Christo credere, piè atque innocenter viuere. Fugerat frequentiam, sed fugientem reuocauit charitas: Veluti qui maris periculum euadens, iam in portu atque in tuto se recepit, tum si quos naufragari respexerit, rursum cõmittit se fluctibus, vt in alto laborantibus opem ferat, suæ ipse quieti salutem præponens aliorum. *In vitis PP.*

Vitalius Monach. VITALII etiam Monachi in vrbe Alexãdrina mira admodùm charitatis opera extitêre. Prostibula adibat fœminarum, & cum ea quæ impudentiore lasciuia diffluere videbatur, noctem pactus pretium offerebat. Admissus autẽ in aliquo fornicis angulo, procumbens deprecando peruigilabat, donec illucesceret dies. Factum admirans mulier, cogebatur interim tacita intra se cogitare, non iam quantum lucri fecisset, sed quantum turpiter viuendo Deũ offendisset. Itaque multæ ab eo hoc modo conuersæ, vitam correxêre. Ipse verò peruersa hominum opinione iactatus, quoniam circa lupanaria frequens erat, palamque reprehensus patienter tolerabat, cùm plus vtilitatis ex correctione alieni delicti caperet, quàm ex sua infamia damni. *In vitis PP.*

PANV-

PANVFIVS quoque Abbas, qua ratione Thaidem nobile scortum ab impudicitia auerteret, excogitauit. Cùm enim ab ea secretiorem congrediendi locum poposcisset, & in abditissimum postremæ domus cubiculum ductus, ibi etiam ne ab aliquo conspiceretur, vehementer se vereri diceret: Ne dubita, inquit illa, nemo hîc te iam videre præter Deum potest. Captata occasione Abbas interrogauit, an Deum esse crederet, quem latêre nihil possit, tum qui bonis præmia & malis proponat pœnas. Annuenti subiũxit: Cùm hoc non ignores, nònne infelicissima es, quę propter breuissimi temporis voluptatem, & te, & omnes quibus tui copiam facis, perditum eas, cruciatibusque æternis deputes? Scelerum conscia mulier statim in lachrymas prorupit, ac deinceps lasciuiam carnis frenans ieiunijs, orationumque fatigationibus domans, pudicè sanctéq; vixit. Itaque neq; ipse Panufius timuit in se suspicionis notam, dum in alios timet reatus pœnam. *In vit. PP.* *Panufius Abbas.*

BERNARDINVS antequàm Minorum Religionẽ profiteretur, vitam imitabatur in omni charitatis negotio assiduam. Senæ pestilentia laborabant: plerique contagiosã morbi vim timentes vrbe excesserant, & illi quoque qui resedissent cum ea familia, in qua æger erat, commercium habere formidabant. Solus Bernardinus sic destitutis, necessarium præstare ministerium decreuit. Duodecim iuuenibus persuadet, vt secum infirmis seruiendo, Christo seruiant: cum hoc comitatu domos laborantium ingredi, sanos consolari, ægrotis mederi, Indigentibus victum, defunctis sepulturam prouidere, sed ante omnia curare, vt confessi contritique, quicquid euentus ferret, expectarent. Magis verebatur, ne quid decentibus officeret ad beatitudinem consequendam, quàm ne sibi ad vitam propagãdam. Cæterùm tantæ pietatis vir in tam præsenti periculo, sanus atque incolumis meruit conseruari, dignusque effici, qui multò magis postea prodesset hominibus prædicando, quàm tunc profuerat ministrando. *Sur. Tom. 3.* *Bernard.*

SANCTVLVS Nursiæ Prouinciæ Abbas, cùm sibi pecunia non suppetisset, qua Diaconum suum à Longobardis *Sanctulus Abbas.*

dis latronibus captum redimeret, aliam longè difficiliorem redimẽdi rationem inijt, & vt sibi cum illo colloqui, diesque aliquot vnà esse liceret, rogauit. Qui rogabantur hac lege concesserunt, vt si Diaconus effugisset, tunc Abbas qui per ætatem effugere non poterat, capite puniretur. At ille pro Diacono mori paratus, fugam persuadet, eumque noctu emittit. Qua de causa ad necem petitus, præbuit ceruicem. Cæterùm iam ad feriendum elatam videns spiculatoris manum, protinus exclamat: sancte Ioannes, tene illam. Immota mansit, & rigentibus neruis flecti nequiuit. Reliqui miraculo territi, Abbatem liberum fecêre. Qui mox rogatus, malè affectam manũ oratione curauit. Multiplicia dona certatim offerebant, venerantes iam quẽ dudum occidere voluerant, nihil illi accipere libuit, præter captiuos, qui omnes libertati redditi, cùm eis gratias egissent, abiêre. Itaque Sanctulus Abbas dum se morti opponere pro vnius salute non dubitat, vnà cum multis meruit seruari, Deo id tribuente hominis pietati. *Greg. Dial. lib.3.cap.37.*

Carpus. CARPVS Pauli Apostoli Discipulus (sicuti de illo Dionysius ad Theophilum scribens testatus est) cum fidelem quendam ab infideli subuersum cerneret, præ dolore languere cœpit. Cumque vt conuerterentur orare debuisset, vt ambo è vita decederent optauit: veritus, ne alterius suasu, alterius exemplo, alij corrumperentur. Vidit autem in quiete illos in fornacem ardentem, à spiritibus immundis trahi, violenterque impelli, & cum eo spectaculo delectari cœpisset, aspexit Christum cum Angelis è cælo delabi in terram, ipsosque ab ignis periculo ereptum accedere. A quo & audiuit, iterum paratum se pro peccatoribus pati. Hac visione admonitus, pro vtriusq; conuersione Domino supplicauit, & quos antea mori concupierat, demũ in fide viuificatos recepit. Hinc discimus, neminem appetere debere delinquentium pœnas, sed pœnitentiam, orãdumque esse etiam pro incredulis & iniquis. Sic est enim amplectenda religionis fides, vt non deseratur proximi charitas. *Dionys. Areopag. Epist.8.*

Fœmina. NVNC ne alterius etiam sexus, pium in proximos amorem

rem silentio prætermittamus, idem amor nos hortatur, vt scilicet & legentes vberiorem referant fructum, & sanctę Fæminæ sua laude, quantùm in nobis est, minùs fraudentur.

CATHARINA Virgo duode-viginti annos nata, cùm Maxentij Alexandriæ Præsidis edictum audisset, in quo referebatur, gladio in illos animaduerti placere, qui die prę-stituta Templum ingressi, Deos non adorassent: in mediũ prorupit, & Præsidem ipsum nomine compellans, atque insaniæ palàm arguens, Christum crucifixum adorandum esse asseuerauit: inanium autem Deorum simulachra contemptui habenda, simul cum ijs, qui adorant ea. Non est verita, sæuissimo insultare tyrãno, vbi proximorum periclitari vidit fidem. Corporis mortem contempsit, ne fideles, suppliciorum metu perterriti, in mortem ruerent infidelitatis. *Metaphrast.* *Cathar.*

ANASTASIA Romana infideli quidem viro tradita, sed tantùm Christo iuncta, cùm Patricij generis esset, prætulit nobilitatis altitudini, charitatis humilitatem. Quippe vilibus induta ne agnosceretur, Martyrum carceres inuisebat, vincula exosculabatur, ad patientiam exhortationibus animabat. His officijs digna euasit, quæ & ipsa coronam referret Martyrij. *Suidas apud Sur. Tom. 6.* *Anastas.*

MARIA Decegnies cognomento dicta, de pago Niuella Episcopatus Leodij, ipsa vitæ sanctitate maritum pellexerat, vt castitatem seruaret. Ambo ergò Christo, non mundo, seruientes, lepræ morbo affectis ministerium impendisse dicuntur. Non languoris deformitas, non tabes, non sanies fœculenta, non morbi euitanda contagio, obstitit charitati. Miserabilior ægrotantium facies, ministrantiũ curam magis accendebat. Nunc cum Christo regnant in cælis, qui leprosis ministrarunt in terra, pro breui labore præmia consecuti sunt beatitudinis æternæ. *Iacob. Vitriac. Card. Sur. Tom. 3.* *Maria Decegnies.*

BONA Virgo in finibus AEgypti, in sanctarum Virginũ cœnobio Deo seruiens, dum vnam inter illas, quam præcipuè dilexerat, ex graui valetudine iam morti proximam miseratur, orauit Dominum, vt cùm ea simul diem obiret, *Bona Virgo.*

ret, perpetuaque morientis fieret comes. Vt orauerat, impetrauit, ambæ eodē die vita defunctæ sunt, ambæ vno sepulchro conditæ. O inseparabile pij amoris vinculū, quod ne morte quidem soluere licuit! Simul cælum petiêrunt, quæ simul in terra Christo seruierant, vt conuiuere sic etiā commori exoptantes.

Theodora Virgo. CHARITATE inter se contenderunt apud Antiochiā Theodora Virgo & quidam miles. Illa ob Christi confessionem ab infidelibus in prostibulum truditur: Miles ignotus eam primus adiens, persuadet vt mutatis secum indumentis, virili habitu euadens, Virginitatē intactā conseruet. Cumque ipse cum muliebri veste deprehensus, pro virgine ad supplicium traheretur, non sustinuit illa, vt cuius ope pudicitiam tutata fuerat, ei necis causa fieret: palā proclamat, se esse ei pœnæ addictam, non ipsum; econtrà ille, imò se Iudicis sententia damnatum, non illam. Diu certarunt, vterque alterum sua morte redimere cupientes. At verò quoniam Christum confitentibus mori viuere erat, Deo disponente, ambo simul capitis obtruncatione, gloriosum Martyrium peregerunt, ne eos tyranni gladius separaret, quos iunxerat amor Christi. *Ambr. lib 2. de Virg. Sur. Tom. 2.*

De Charitate erga inimicos. CAP. III.

SED quoniam qui ait: Dilige proximum tuum sicut teipsum, idem deinde dixit: Diligite inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos: hanc quoque dilectionis partem prosequamur, vt Sanctorum exemplis discamus, nulli malum pro malo reddere, ne malè agenti pares simus, & quæ ab alijs facta reprehendimus, eadem ipsi faciamus. Tempore non opere differunt, inferens & vindicans iniuriam.

Ioseph. Genes. 37. Ibid. 43. IOSEPH ingentem fratrum inuidiam ingenti rependit beneficio: occidere eum voluerunt: in cisternam deiecerunt. Ismaëlitis vēdiderunt. At ille cùm deinde Pharaonis Præpositus esset, & fames septennis premere cœpisset terram, venientes in AEgyptum conuiuio excepit, frumento & pecunia iuuit, singulos exosculatus est, iniuriam omnem

nem remisit. Ac ne sequentibus annis, qui quinque donec septennium perageretur restabant, fame confecti perirêt, vt ad se in AEgyptum cum patre totaque familia transmigrarent, curauit. Permissuque regis terram, in qua commodè habitarent, dedit. Quid multa? Qui sibi innocenti necê seruitutemque intentauerant, eos, cùm victus penuria laborarent, benignè suscepit, opiparè aluit, largè beneficijs affecit. *Gen. 45.*

MOYSES pro Maria sorore Deum orauit, & à lepra curatam reddidit, quam petulanter in se oblocutã nouerat, & ob hoc quidem lepra perfusam. Dimittere illam Dei iudicio voluntatique licebat, sed ipse pietate victus, vt morbo eo liberaretur, precibus impetrauit. *Num. 12.* *Moyses. Num. 12.*

IDEM à populo, quem de seruitute AEgyptiã liberatũ, in terram lacte & melle manantem, id est, bonis omnibus affluentem, perducere tanto labore tantoque vitæ periculo moliebatur, sæpè murmuratione lacessitus est, sæpè furore impetitus, & ad Tabernaculum fugere coactus. Et tamen tali ac tanta ingratitudine nunquam sic commotus est, vt benefacere cessaret. Prostratus pro illis orauit, Deũ placauit, Manna de cælo, aquam de petra, dum deserta peragrant, ad esum potumque eius impetrauit; Legem digito Dei scriptam dedit: de inimicis victoriã à Domino exorauit, ducem, qui eos in terram promissionis inferret, reliquit. Si nihil in illum vnquã deliquissent, sed semper iussis omnibus fuissent obsequuti, magis pro ipsis solicitus esse non potuisset. *Idem.*

DAVID quoque Saulis Regis capitale in se odium beneficijs æquauit. Saul enim virtuti eius laudibusque inuidens, & lancea præsentem appetierat, & fugientem armis persequebatur. At ille persecutorem suum bis absque sui periculo interimere potuit, si voluisset. Semel in spelunca vbi ipse latebat diuertentem, cùm chlamidis laciniam nõ sentienti abscidit. Iterum sub tentorio, cùm noctu iuxta caput dormientis scyphum hastamque sustulit, & nulli custodum visus ad suos rediit. His quidem argumentis ostendere volens, quantum deferret regi etiam ini- *David Propheta* *1. Reg. 18.* *Ibid. 24.* *Ibid. 26.*

quo, cùm ab illo declinare mallet, quàm hostiliter persequentem lædere. Denique à Philistæis cæsum luxit, & cædis eius nuntium, qui ex vulnere morientem, vt doloribus liberaret, ab ipso rogatus, insuper percusserat, occidi iussit, vt reliqui discerent, manum continere à Christo Domini. Benedixit autem illis, qui mortui cadauer mandauerant sepulturæ. Ad hæc illos, qui post Isboseth Saulis filiū dolosè interfecerant, licet ipse de regni successione secum contendisset, vlcisci iussit, tā in aliorum offensores iustus, quàm in suos pius.

Propheta 2.Reg. 15 QVIDAM ex Prophetis, cùm venisset Bethel, Ieroboā Israël regem idolo sacrificantem increpuit, aduersa illi prophetans, familiæque eius. Iratus Ieroboam extendit manum, iubens apprehendi hominem, & continuò arefactam retrahere nequibat. Vir Dei autem misertus, pro illa manu, quam in sui iniuriam extensam mouerat, Dominū rogauit, pristinæque sanitati protinùs restituit. Facillimè quippe diuina exoratur pietas, ab exercente pietatem. 2. *Reg.15.*

Martyres. QVID de Discipulis Martyribusque Christi dicam? qui etiam in eos, à quibus grauissima passi sunt supplicia, beneuolentiam benignitatemque præ se tulêre. *Stephan⁹ Protomartyr.* Stephanus pro illis, à quibus falsò accusatus, iniquè damnatus, crudeliter lapidum ictibus impetebatur, genibus prouolutus orauit, ne ipsis hoc ad peccatum imputaretur, quod sibi cedere sciebat ad gloriam. *Actor.7.*

Iacobus Minor Apostolus. IACOBVM quoque Apostolum, Alphæi filium, tunc cū de pinna Templi lapidum ictibus deturbaretur, ac deturbatus insuper fullonis fustè cæderetur, orasse accepimus, illis ignosci postulantem, à quibus iniustè necabatur. Sæuiendo impij efficere nequiuerunt, vt pius in se sæuientibus benè optare desisteret. *Euseb.lib.2.cap.23.*

Sabinus Episcop. VENVSTIANVS Tusciæ Præses, Sabinum Assisij Episcopum, cum duobus Diaconis Exuperantio & Marcello, ob Christianitatem comprehendi fecerat, & in carcerē trudi. Hos ambos diuersis pœnis excruciatos interfecit, illi vtramque abscidit manum. Mox ipse graui oculorū dolore vexatus, ab eodem remedium poposcit, cui iam tot

intulerat mala. Atque ille veluti beneficijs obstrictus, & nulla affectus iniuria, libenter accessit, diligenter orauit, efficaciter sanauit, sanando insuper hominem, ex infideli, Christianum fecit. Maius bonum pro malo reddere non potuit, quàm vt inimicum suum diligendo, Deum amicũ faceret, & eum pro Christo ad patientiam suppliciorum animaret, à quo ipse pertulerat supplicia. *Beda & Ado, Sur. Tom. 3.*

PERGENTIVS & Laurentius fratres, sub Decio Cæsare Aretij Martyrium passi, cum fustigarentur, & verberãtium brachia repentè obriguissent, vt illi sanitatem recuperarent orarunt: inimicorum potiùs, quàm suæ pœnæ, remedium exquirentes. *Sur. Tom. 3.* *Pergẽtius & Laurentinus.*

IOANNES & Paulus, Iuliano Apostata imperante, Romæ passi sunt. Eorum corpora humi defossa, Terentiani militum Præfecti (cuius manu cæsi erant) filium ad tumulũ ipsorum adductum, à dæmoniaca vexatione liberum reddidêre. Hinc patet, quales erga alios vixerint, qui hos à quibus necati sunt, etiam mortui dilexerunt. *Terentianus. Sur. Tom. 3.* *Ioannes & Paulus.*

CHRISTOPHORVS Martyr, à Dago Lyciæ rege passus, cùm post multa tormentorum genera, stipiti alligatus, tandem sagittis appeteretur, atque earum vna reflexo mirabiliter ictu regis oculum confixisset, vulneris remediũ monstrauit. Rex itaque decollati Martyris cruore oculo illito sanatus est, & conuersus, cadauer eius sepulturæ honore affecit, cuius vitam extinxerat: Tunc demum considerans Christi virtutem, cùm expertus est erga se Martyris charitatem. *Rugger. Fulden. Sur. Tom. 4.* *Christop.*

NAZARIVM & Celsum Martyres, ij qui in mare suffocandos de naui iactauerant, cùm orta statim tempestate periclitari cœpissent, eosque super vndas ambulantes cõspexissent, vt sibi subuenirent, suppliciter petiêre. Illis ergò in nauem reuersis, atque orantibus, resederunt fluctus, posuerunt venti, periculum omne sublatum est. Sancti igitur tantum beneficij retulerunt, quantum iniuriæ acceperant, curantes ne illi mergerentur, à quibus ipsi submersi fuerant. Accessit beneficio cumulus, quoniam sic à *Nazar. & Cels.*

mortis periculo liberatos, etiam quomodò in æternum beati viuerent, docuerunt. *Ambros. Sermon. 92. Ado, & alij.*

Spiridion Episcop. HAEC in Martyrio charitas, illa citra Martyrium. Spiridion Cypri Episcopus, fures nocturnos domi deprehensos, cùm multis vt eiusmodi scelere abstinerēt admonuisset, non solum impunitos, sed etiam veruece, quem furatū venerant, donatos dimisit. *Metaphrast. & alij, Sur. Tom. 6.*

Felix Monach. FELICIS quoque Monachi in furem benignitas, à Gregorio in primo Dialogi sui libro, commendatur. Cùm enim hortuli curam gereret, ac subindè illum expoliari animaduertisset, serpenti præcepit, vt aditum custodiret, neminem læderet. Proh nefas, serpentes famulos Christi reuerentur, homines infestant. Fur adueniens, in primo statim ingressu viso serpente, pauidus retulit pedem, quo vepribus altè implicato, ipse in caput corruens, pronùs pependit, donec superuenit Felix. Qui pendentem miseratus, confestim deposuit, & oleribus abundè collatis, amicè hortatus est, ne per scelus quæreret, quod innocenter se largiente habere posset, quoties petitum venisset. Magis forsan impensæ parceret Felix, si illum furari permisisset: sed à furandi peccato rem copiosiùs impartiendo auertere hominis animum, satiùs existimauit. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 3.*

Odo Abbas. TALIS in furem & Odo Cluniacensis Cœnobij Abbas fuit, illum enim, qui sibi equum noctu subducere attentauerat, eoque conscenso, neque discedere cùm vellet, neq; omninò descendere quiuerat, manè compertum benignè ac perhumanè corripuit, & ad pœnitentiam criminis adduxit. Data etiam stipe veluti equi mercenarium custodē, non tanquam deprehensum abactorem, dimittendum curauit. *Sur. Tom. 6.*

Amos Eremita. AMOS quoque AEgyptius, dum in eremo manenti panem, quo in diem vesci solebat, furto subtraherent homines impurissimi, duas serpentes cellæ custodiæ apposuit, quarum afflatu illi, cùm furandi animo propiùs accessissent, semineces concidêre, eos tamen superueniens Christi seruus, manu quenque prehensans erexit, & criminis blanditer arguens, ad pœnitentiam inflammauit, atque ita

amplexus est, vt ex furibus monachos faceret. Nunquid se suppilari doluit, qui suppilatoribus suis tam se benigum præstitit? Non vt vlcisceretur inimicos, custodiam serpentibus mandauerat, sed vt deprehensos à flagitijs auerteret, & iungeret Christo.

NON minùs æquo animo quidam latronum violentiā tolerarunt, quàm hi dolos furum. Clodoueo rege aduersus Gothos arma mouente, quidam ex militibus prædę cupiditate Maxentij Abbatis Pictauiensis Monasterium inuaserunt, & cùm vnus Abbatem sacrilegio (vt poterat) renitētem ferire vellet, manum cum gladio sublatam demittere nequiuit, reliqui nescio qua stupiditate mentis correpti, immobiles constitêre. At Maxentius, immanitatis violentiæque eorum oblitus, pœnam miserari cœpit, & precatione liberos ab ægritudine reddidit. Qui deinceps inferre illi iniuriam & timuerunt castigati, & erubuerunt beneficio victi. *Sur. Tom.* 3. *Maxentius Abbas.*

ELPHEGVS Cantuariensis Archiepiscopus Romam versus pergens, cùm in vrbem Ausoniam diuertisset, omnibus quæ secum habebat exutus, vrbeq; eiectus fuisse dicitur. At cùm, Deo vlciscente Sancti iniuriam, repentino tecta incendio cōflagrare cœpissent, reuocatus oratione flāmas extinxit. Quo miraculo malignitas hominum in munificentiam versa, plurima offerebant dona: ipse verò nihil accepit præter ea, quę sibi modò per vim erepta fuerāt, vt gratuitò potiùs inimicos suos, quàm mercede diligere videretur. *Osbernus Monach. Sur. Tom.* 2. *Elphegus Archiepiscopus.*

IDEM Deo supplicando, & panem benedictum morbo affectis porrigendo, pestilantiā sedauit, in ipsos tantū Cantuariæ occupatores grassantem, qui ab Ethelredo rege secedentes, cum pyratis societate, in vrbem hostiliter irruperant, magnam ciuium partem sustulerant, Monachos interfecerant, Templum incenderant, sibi graue vulnus inflixerant, & carcere teterrimo constrictum menses septem incarcerauerant. Omnes Dei vltione deleti fuissent, nisi Elphegus intercessisset, ipsis etiam benefacere cupiens, à quibus tot mala se suosque passos sciret. *Ibidem.* *Idem.*

MAVRO Abbati, qui beato Benedicto in gubernatione *Maurus Abbas.*

ne successerat, monasterium in agro Andegauensi construenti, quidam ex operarijs inter se blaterantes detrahere licentiùs cœperunt, idipsum monasterij opus non pietati Religionique eius, sed hypocrisi simulatæq; sanctitati deputando. Proinde Satanæ traditi, vnus qui criminis causa & caput fuerat, instanter expirauit, reliqui mirabiliter à dæmonio vexati sunt. Mauro autẽ pro illis cum lachrymis deprecante, & mortuus reuixit, & qui nequitiæ spiritu agitabantur, liberati sunt. Non, n. solet ad indignationem detractione moueri, quisquis etiam laudari contemnit. *Sigibert. Gembl & alij, Sur. Tom. 1.*

Appollō. Abbas. HINC etiam Apollonius Monachus & Martyr cùm in carcere detineretur, & Philemon choraules omnibus eum opprobrijs oneraret, suspirans: Fili, inquit, misereatur tui Deus, & nihil horum quæ modò in me obloquendo effudisti, reputet ad peccatum. His verbis ille corde cōpunctus, & fidem quam persequebatur suscepit, & non recusauit martyrium.

Vitalius Monach. VITALIVS Alexandrinus Monachus, hominem à quo alapam acceperat, statim â dæmone arreptum ac volutatim humi iactatum, dũ pro illo orasset, omni prorsus molestia impediuit. Tam facilis exauditio nònne apertè declarat, quanti apud Deum momenti sit erga inimicos charitas? *In vit. PP.*

Isaac Abbas. ISAAC quoque Abbas eum, à quo alapa percusus fuerat, cùm ob hoc à dæmonio vexaretur, superincumbens pœna liberauit. Idem ijs qui noctu in hortum suum furtim irrepserant, & nec auferre quicquam, nec inde discedere potuerant, manè inuentos è proposito quidem corripuit, sed quasi hospites prandio excepit, & collectis hortuli fructibus, quos furatum venerant, donauit, atque abeuntes deduxit. *Gregor. Dial. lib. 3. cap. 14.*

Ioannes Eleemosinarius. MEMORABILIS admodùm & Ioannis eleemosinarij Episcopi contra iniuriam gratia. Conquerenti nepoti de villico conuitiatore, respondit se ita in eum vindicaturũ, vt nemo non miraturus sit. Accersitumque villicum annuis pensionibus liberum fecit; docens hoc exemplo nepotem, iniuriam hominũ haud secùs vindicandã esse, ab ijs præ-

præsertim, qui Deo, non sibi placere student. *Leontius, Metaphrast. & alij, Sur. Tom. 1.*

IDEM cùm à quodam mendico, pro data eleemosyna, contumeliam recepisset, clericos in eum insurgentes cohibuit, se in causa esse asserens, quòd petenti minùs quàm indiguerat impendisset. Illoque accito, omnem quam habebat pecuniam coram effudit, vt quanta sibi opus esset, suo arbitrio sublatam ferret. Alius ab ingrato data repetijsset: ille contumeliam passus, datis etiam superaddendum existimauit. *Ibidem.*

IOANNES Damascenus pro eo, cuius occulta calliditate perfidię in Theodosium Imperatorem innocens damnatus dexteram amiserat manum, diu intercessit, ne in dolo deprehensus capite puniretur. Imperator admiratus hominis patientiam, ipsum pro quo rogabatur interfici vetuit, sed tamen ne tantum scelus omninò impunitum abiret, in exilium ablegari iussit. Sanctum honore affecit: Scribæ illi officium, in quo antea fuerat, restituens, cùm eidem manus quoque redintegrata beatæ Virginis beneficio fuisset. Quis acceptam remittere iniuriam arduum putabit, si tantæ offensionis odium, tanta repensum est animi benignitate? *Ioan. Patriarch. & alij.* *Ioannes Damascenus.*

SAMSON Dolensis Archiepiscopus eum, qui sibi veneni poculum propinauerat, spiritu immundo oppressum miseratus, Deo supplicando sanitati restituit, ad pœnitentiam hortatus est, veniam indulsit, viuere illum in æternum cupiens, qui sibi per insidias molitus fuerat necem. Sic neque venena incautè sumpta nocere ipsi potuerunt, qui sibi antidotum iam præparauerat perfectæ charitatis. *Baldricus & alij.* *Samson Archiepiscopus.*

HVNC quidem & fœmineis in pectoribus flagrantem charitatis ardorem nequiuêrunt extinguere aliena odia. *Fœmina.*

CHRISTINA Virgo & Martyr, pro fide ac veritate horrendos constanter perpessa est cruciatus. Cùm autem etiam serpentes in eam missi fuissent, sed mordere omninò nollent, veneficum, à quo ad mordendum irritabantur, inuadentes, rabidis ictibus multaque veneni vi statim interimunt. At Christina sui ipsa carnificis vicem dolens, *Christiana Virgo.*

Christum precata, & serpentes in fugam conuertit, & ab eis peremptum ad vitam reuocauit, & eundem iam credentem ad certam beatitudinis spem erexit. *Vincent.Spec. lib.12.cap.86.& alij,Sur.Tom.4.*

Anatol. Virgo.

ANATOLIAM etiam Virginem angusto carcere vnà cum terribili serpente conclusam, nec tamen ab eo læsam, cùm tandem consumptam putarent, carcerisque ostium reserassent, serpens inde erumpens, Audacem, à quo immissus fuerat, morsu apprehensum, sinuosoque spirarum volumine colligatum, humi deijcit moribundum. Mox autem ipsius Virginis oratione serpens procul effugatur, & Audax sanus erigitur. Christianorum enim conuenit pietati, eos, à quibus offensi sunt, defendere pro viribus ac tueri, nec ab vno lædi permittere. *Aldhelim. lib. de Virginib.Sur.Tom.4.*

Potamiena Virgo.

POTAMIENA Virgo Alexandriæ passa, Basilidi Præfecto, à quo omnia penè tormentorum genera, in suo exceperat corpore pro Christi nomine, postquam ad Dominum cum palma migrasset Martyrij, per visum apparuit, & coronam quam ei à Domino impetrauerat, si credere vellet, ostendit. Credidit ille, & per Martyrium æternitatis gloriam consecutus est. Tantæ curæ fuit Virgini eum, per quem torta interfectaque fuerat, saluum beatumque facere. *Pallad.Lauf. Hist.3.*

Veneranda Virgo.

VENERANDA quoque Virgo, dum pro Christo multis magnisque afficeretur supplicijs, & nunc humi dispassis manibus pedibusque diuaricatis extenta, neruis bubalis cæderetur, nunc sic resupinata grandi lapide ventri aduoluto premeretur, nunc in cacabum sulphure, pice, oleo plenum demersa, subiectis ignibus coqueretur; eius, cuius iussu talia patiebatur, propiùs astantis oculum bulloris aspergine cæcatum, terra saliua diluta liniens reparauit, & ipsum tandem patientia sua superatum, Christo credere compulit. Quis conuitium, contumeliam, maledictum non æquo animo feret, si pro tam grauibus tormentis tam magnum redditum est beneficium?

Daria Virgo.

DARIAE Virginis integritatem, ab infidelibus ad prostibulum tractæ, leo de cauea fugiens, atque illi assistens, tuta-

tractatus est. Qui eam vitiandi animo adire ausi fuerant, ipsos inuadens, in primo statim limine strauit, nihilque præterea mali intulit, ipsa Virgine sic iubente, vt essent quos ad fidem pœnitentiamque converteret, non qui in erroris tenebris vitæque nequitia disperirent. Parci igitur illis iussit, qui sibi ereptum venerant rem omnibus diuitijs atque etiam vita ipsa pretiosiorem virginitatem. Neque enim Virginitas illi ad beatitudinem consequendam satis fuisset, si abfuisset pietas.

PARIS exempli & Agnetis Virginis erga inimicum dilectio. Eum quippe, qui ipsam stuprare moliebatur, à diabolo necatum vitæ restituit. Vitæ restitutus Christum confiteri palàm cœpit. Illa ergò orante, is qui pudicitiam ipsius inquinare conatus fuerat, duo præcipua retulit bona; vitam, qua adhuc in terris viueret: & fidem, qua supra cælum æternitatem consequi posset. *Amb. Serm. 90 & alij, Sur. Tom. 1.* *Agnes Virgo.*

EVGENIA Virgo Philippi Alexandriæ Præfecti filia, sub virili habitu sexum dissimulans, inter Monachos religiosè versata, & iam digna cui monasterij gubernacula committerentur: Melanciæ tandem matronæ, quam ad illicitos amplexus prouocantem contempserat, accusatione capitis rea constituitur. Accusationis summa erat. Eugenium Abbatem domi suæ sibi vim inferre voluisse. At illa cum se non iam Eugenium, sed Eugeniam esse, vt infamiam purgaret, prodere vellet, priùs accusatrici suæ ignosci petijt. Deinde coram Patre (cuius iudicio neci iam addicta erat) pectus suum detegendo, detexit fallacis mulieris impium commentum. Simul cuius ipsa filia esset indicauit. Sic omni prorsus periculo probroque sese expediuit, antè tamen venia impetrata illi, cuius tam mendaci ac tam fœda delatione in tanta inciderat mala. *In vit. PP.* *Eugenia Virgo.*

AT etiam in Monasterijs aliquandò locum sibi vendicat inuidia. Euphraxia Deo dicata virgo ob humilitatem frequenter sese vilibus occupabat officijs. Quædam autem inter sorores, nó satis linguæ temperans, illam carpere & simulatæ sanctitati facta dictaq; eius adscribere palá ausa, cum ab Abbatissa punienda decerneretur, eiusdem *Euphraxia Virgo.*

quam lacessierat intercessione liberatur. Euphraxia enim & ante ipsam se suppliciter prosternens, quasi quæ læsisset, non quasi quæ læsa fuisset; veniam sibi petijt, & ante Abbatissam illi impetrauit. *In vitis PP. & Sur. Tom.2.*

Othilia Virgo. OTHILIAM Virginem pater occidere in animo habebat, solo corporis vitio offensus, quia cæca nata fuerat. Mater autem periculo subtractam Monasterio tradidit. Hinc ipsa virtutibus proficiens, defectumque oculorum mentis perspicacitate supplens, pro eo patre, quem sibi tam indignè capitali odio infensum nouerat, feruenter orando effecit, vt & viuens pœnitentiam delicti ageret, & defunctus Purgatorij pœnas cum Paradisi delicijs commutaret. Ipsa verò corporei quoque visus vsum à Deo accipere meruit, quem non acceperat à parentibus. *Iacob. de Vorag.*

HOC quidem charitatis genus tum veteri tum noua *Exod. 23.* Lege præcipitur nobis obseruandum. In Exodo dicitur: Si occurreris boui inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacêre sub onere, non pertransibis, sed subleuabis cum eo. Et in Prouerbijs legi- *Prou. 24.* mus: Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuum, ne fortè videat Dominus, & di- *Ibid. 25.* spliceat ei, & auferet ab eo iram suam. Et iterum: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus *Luca 6.* reddet tibi. In Euangelio quoque ipse Dominus ait: Dili- *Matth. 5.* gite inimicos vestros, benefacite ijs qui oderunt vos. Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos. Iterum: Diligite, inquit, inimicos vestros, bene- *Luca 6.* facite, & mutuum date, nihil indè sperantes, & erit merces vestra multa, & eritis filij Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos & malos. Quod autem verbis præ- *Christus.* cepit, exemplo præstitit. Proditori quippe suo Corporis & Sanguinis sui Sacramentum obtulit, pedes lauit, osculum non negauit. Illis etiam, à quibus Cruci affigebatur, *Luca 23.* veniam dari petijt: Pater, inquit, ignosce eis, quia nesciunt quid faciunt. Si tam clemens erga tantam sæuitiam Dominus, quomodo seruus eius erit, qui vindictam expetierit?

tierit? Aut quomodo Christiano nomine censeri merebitur, qui in diligendis inimicis Christum imitari contempserit? Omnibus mandatum est, benefacere omnibus, si fieri potest: sin minùs, benè optare: Ita tamen, vt homo semper ametur, malignitas hominis nunquam. Omnis enim malignitas diaboli seruitus est, homo autem Dei opus est, & quidem ad imaginem & similitudinem autoris sui factum. *Sap. 2.* *Eccli. 17.*

De Officio Doctoris Euangelici. CAP. IV.

SED profectò inter omnes omnium charitates ea præcipua est habenda, qua alius alij non tam ista temporalia & caduca bona, quàm illa æterna atque perpetua optare, & quantum in illo est, prouidere ac procurare debet. Enitendum igitur erit ijs maximè, qui diuinarum rerum scientia præstant, ignaros instruere, timidos animare, desides vrgere, omnes denique ad capessendas virtutes, quibus veræ fœlicitatis præmia comparantur, sedulò exhortari. Huiusce rei exempla more nostro ab ijs, quos Deo placuisse nouimus, petamus.

MOYSES & Aaron Dei iussu diriguntur, vt populum suum de Pharaonis iugo ereptum, ab Aegypti finibus educant, & populus ipse sacrificium sibi offerat in deserto, & sic terram ingrediatur promissionis. Doctoris igitur partes erunt, peccatores ad pœnitentiam compellere, de diaboli seruitute in libertatem gratiæ vendicare, & de terrenis secularibusque negotijs ad cælestium meditationem iugiter excitare: Vt quam beatitudinem animo contemplati fuerint, pietatis iustitiæque operibus parare sibi nitantur. *Exod. 5.* *Moyses. Aaron. Exod. 5.*

ISAIAS Propheta cùm se ab Angelo carbonis de altari sumpti tactu purgatum animaduertisset, & Dominus diceret, quem mittam, & quis ibit ex nobis? vltrò se obtulit, dicens: Ego sum, mitte me. Quod vsurpare nequaquam ausus fuisset, nisi se priùs à delictorum inquinatione prorsus expiatum excoctumque agnouisset. Carere enim debet omni vitio, qui aliorum prauitatem paratus est corrigere, vt auditores non tam verbis ad emendationem vitæ prouocet, *Isaias Prophet. Isaiæ 6.*

Prou. 20. uocet, quàm exemplo. Labia enim iusti (vt in Prouerbijs dicitur) erudiunt plurimos. *Isaia 6.*

Idem. VNDE alibi ad eundem dicitur: Super montem excel-
Isaia 40. sum ascende tu qui euangelizas Sion, vt scilicet culmen sanctitatis piè viuendo inscendat, qui prædicationis munus assumit. Exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem. Nempe vt, & qui propè sunt, & qui longè, audiant. Exalta & noli timere, ne timendo illis adulari incipias, quos debes increpare; & sublato cauterio, dum lædere cutem formidas, latens sub ea malum suppetare
Deut. 14. permittas. Ideo namque præceptum est, Non coquas hœdum in lacte matris suæ, id est, peccantibus ne blandiaris.

Isaia 58. RVRSVM dicitur illi: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Proinde qui in Ecclesia declamant, apertè, perseueranter, audacter suo fungantur officio: Ita tamen malefacta omnium detestando, vt sem-
Iona 4. per veniæ spem proponant pœnitentibus. Quia Deus clemens & misericors est, patiens & multæ miserationis, & ignoscens super malitia.

Ieremias IEREMIAS immaturam ætatem excusans clamat: a, a,
Propheta. a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. No-
Ierem. 1. li, inquit Dominus, dicere, quia puer sum, quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loqueris. Ne timeas à facie eorum, quia ego tecum sum, vt eruam te. Denique misit, inquit, Dominus manum suam, & tetigit os meum, & dixit: Ecce dedi verba mea in ore tuo. ecce constitui te hodie super Gentes & regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Si quis igitur ad prædicationis opus diuinitùs eligitur, nulli rei diffidat, nihil trepidet, omnia adesunt cui aderit Deus. Disce tamen, omne Doctoris studium eò spectare debere, vt euellat & destruat hominum vitia; plantet autem & ædificet virtutes. *Ierem. 1.*

Ezechiel EZECHIELI etiam Dominus liberè vaticinandi præ-
Propheta. stitit audaciam, dicens: Tu ergò, fili hominis, ne timeas
Ezech. 2. eos, neque sermones eorum metuas. Et rursum: Verba eorum ne timeas, & vultus eorum ne formides. Ad hæc datur il-

tur illi pro cibo volumen intùs & foris scriptum. Etenim prædicator & exteriorem Scripturæ historiam in exemplum auditorum proferre debet; & interiorem mysticumque sensum, qui sub ea latet, cùm res postulauerit, non tacere. Cuius quidem disciplinæ scientiam si assecutus fuerit, & ipse dicere cùm Ezechiele poterit: Comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce. Vel cum David: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua? super mel ori meo. *Psal. 118.*

AC nequando vel intempestiua ætas prædicandi minuat autoritatem in eis, qui diuinitùs inspirantur, Danielis adhuc infantis spiritum suscitatum legimus, & puero iudicante damnatos senes. Spiritus enim vbi vult spirat, cordaque hominum non annos metitur, quibus lumen sapientiæ suæ infundat. Et interdum quidem, vt virtutem suam ostendat, ex ore infantium & lactentium perficit laudem. *Dan.13.* *Daniel Propheta. Dan. 13. Psalm. 8. Ioan. 3.*

IONAS ad Niniuitas prophetare iubetur, & fugit. Quàm autem inconsideratè diuinæ reluctatus voluntati sit, casus ostendit: Nauigat, tempestate concutitur, in mare præcipitatur, à pisce deglutitur. Sed citò pœnitens liberatur, moremque Domino gerens prædicat. Et Niniue, quæ mox subuertenda erat, auditis Prophetæ verbis, pœnitentiam egit, Deum placauit, seruata est. Quid hoc exemplo discitur, nisi tam dignum diuina vltione Doctorem, qui dissimulat populi crimina, cùm ad prædicandum mittitur, quàm populum qui ab his auerti negligit, cùm redarguentem audierit. Neque enim tantam calamitatem Niniuitæ tunc effugissent, si Ionæ minas contempsissent. *Ionæ 1.* *Ionas Propheta. Ionæ 3.*

IOANNIS quoque Baptistæ vox clamantis in deserto pulchrè nobis modum formamque prædicandi videtur exhibuisse. Vitia primùm omnium acriter increpanda, maximeque eorum quos in ijs obstinatiores cernimus, docuit, Pharisæis insultans, ac dicens: Genimina viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira? Remedium deinde ne desperent, continuò ingerendum ostendit, dum subiungens ait: Facite ergò fructũ dignum *Ioannes Baptista. Matth. 3. Lucæ 3.*

pœni-

pœnitentię. Poſtremò proponendum iuſtis præmium, impijs pœnam, dicens: Congregabit triticum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili. His etiam qui talia docent neminem timendum declarauit, corripiendo Herodem regem, vincula, carcerem, necem perferre ſatiùs ſibi exiſtimans, quàm illicitum illius coniugium adulatione obtegere, & præceptorum Dei immemorem ſe præbere. *Matth.5. Luc.3.*

Chriſtus. Matth.13. POST Ioannem autem cœpit prædicare, ipſe olim prædicatus, ſemperque prædicandus, mundi Saluator ac Dominus. Lex enim & Prophetæ vſque ad Ioannem, exindè Euangelium Chriſti, & hactenus quidem terrenorum pręmium bonorum, nunc iam cæleſtis regni æterna promit-
Matth.3. titur pœnitentibus beatitudo, Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquauit enim regnum Dei. Nec certè priùs Ieſus prædicare cœpiſſe dicitur, quàm tentatus famem viciſſet in deſerto, auaritiam in monte, vanam gloriam in Templo. Quâ in re oſtendere voluit, qualem priùs eſſe oporteat, qui diuini verbi paſſim diſſeminandi curam aggredi decernit. *Matth. 3.*

HINC iam reliquarum nationum ſaluti conſulens, Diſcipulos aſſciſcit ſibi, vt habeat quos diſcedens doctrinæ ſuæ per orbem propagandæ relinquat magiſtros, vtque is qui docet, alijs etiam docendi diſciplinam impendere diſcat. Circuit totam Galilæam, vt doctoribus poſt ſe futuris vrbes, caſtella, vicos, peragrandi ſolicitudinem inſinuet. Docet in ſynagogis, vt illi ibi magis verba facere ſtudeant, vbi pluribus prodeſſe poſſint. Prædicat Euangelium regni Dei, ne quid aliud in Eccleſia prædicandum inani iactatione præſumant. Cum diſcipulos docet, aſcendit in montem: cum turbas, deſcendit in planum, vt meminerint, perfectioribus excellentiora vitæ præcepta dari oportere: imbecillioribus leuiora: lac paruulis, ſolidum iam adultis cibum.

Cum infidelibus cautè loquendum. INFIDELIBVS verò his duntaxat, qui audire veritatem concupierint, Religionis noſtræ quæque creditu faciliora primùm inſinuanda ſunt, non ſtatim Myſteria ingerenda. Ne ſanctum detur canibus, & margaritæ mittan-

tur an-

tur ante porcos, & conculcent eas pedibus, contemnentes quicquid capere non possunt. Audiuimus quendam Sacerdotalis ordinis virum, cùm ipso præsente inter Mahometanos quosdam de Deo mentio incidisset, & multa vltrò citroque iactata fuissent, tandem dixisse: Deum ipsum sæpe à se manibus contrectatum, sæpe ore haustum. Quod & si verum dixerit, inconsultè tamen apud Sacramenti ignaros, atque adeò incautè, vt illi non modò non crederent, sed etiam ipsum quasi blasphemum vlcisci vellent. Denique parum abfuit, quin eidem quod sequitur, tunc contingeret, & canes conuersi dirumpant vos. Cuius quidem periculi non ignarus Salomon: Qui custodit, inquit, os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

Nota. — *Prou.13.*

PRAEDICANDI autem donum ne quis leuè putaret, non nisi precibus proponitur impetrandum. Rogate, inquit, Dominũ messis, vt mittat operarios in messem suam. Cæterùm ne quis lucri & nõ tantùm hominum causa prædicationis opus sibi vendicet, ait: Gratis accepistis, gratis date. At verò ne in quærendis vitæ necessarijs rebus occupatus animus docendi studium remitteret. Dignus est operarius, inquit, cibo suo. Vt scilicet quibus seminant spiritalia, ab ijs sibi corporalia metant, non plura tamen, quàm præsens necessitas poposcerit, ne prædicationem, quæ gratuita esse debet, venalem faciant.

Donum prædicandi. — *Matth. 9.* — *Lucæ 10.* — *Prædicatio gratuita.*

PRAECIPIT quoque Dominus ac monet, vt huiusce professionis viri, ciuitatem ingressi, apud dignos maneant, ne scilicet integritati autoritatique eorum quicquam deroget turpis hospitij nota, & in suspicionem incidant, qua linguam honestiorem quàm vitam habere existimentur. *Matth.* 10.

Apud quẽ manere debeat prædicator.

PRAETEREA licet illi, qui in auditorio conueniunt, parum aut nihil omninò profecerint: non tamen ei qui docet præmium supprimitur laboris, dicente Domino: Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super eum pax vestra: sin minùs, ad vos reuertetur. Neque enim inuitantium gratia perire debet, si ad conuiuium inuitati, venire fastidierint. *Lucæ* 10.

Prædicatoris non deperit meritum propter obstinationẽ auditorum.

In obstinatos. QVI autem vsque adeò inueterata animi peruicacia obdurant, vt pijs hortatibus mollescere prorsus nequeant, eos Dominus anathemate videtur execrari, dicens: *Marc.* 10. *Lucæ* 9. Quicunque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris. Minis quoque horrendis exterret, subiungens: *Matt.* 10. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quàm illi ciuitati. Inexcusabilior procul dubio erit, quisquis prædicationes audiens, emendari corrigiq́ue neglexerit, quàm qui omninò non audierit, casu aliquo impeditus. Seruus enim qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit, plagis vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna, plagis vapulabit paucis. *Lucæ* 12.

Prædicator sit prudens & simplex. Matt. 10. POSTREMO ipsos Doctores cautè incedere, ne dolis hæresum capiantur, simplicitatem custodire, ne ad hypocrisim malitiamq́ue declinent, iubet, dicens: Estote prudentes sicut serpentes. Serpente enim minùs prudens Adam, à serpente deceptus est. Et simplices sicut columbæ. Ne scilicet sanctiores videri, quàm esse, malint. Ná & Spiritui sancto ideo fortasse in columbæ specie interdum apparere libuit, vt ad imitandum auiculæ illius puritatem nos inuitaret. Profectò qui tales extiterint, non immeritò iam audire poterunt: Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Itaque nihil neque in præmeditando, neque in pronuntiando laborabunt, quibus affatim omnia, quoties vsus fuerit, diuina benignitas suppeditabit. *Matth.* 10.

Apostoli. Actor. 2. DE Apostolis ita traditum est: Varijs linguis loqui cœperunt, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Hoc ideo sanè, quia diuersis Gentibus fidei Christianæ Mysteria prodi iam, vulgariq́ue oportebat, & diu errantibus viam aperiri salutis. Hinc tu quoque, si vnam alterámve ciuitatem ad Deum sanctiùs atque synceriùs colendum conuerteris, nondum te existimes fecisse satis, donec datur facultas, etiam ad reliquos instruendos proficisci. Pij sanè ac

boni

boni medici est, plurimis curatis, alios insuper qui curatione indigent perquirere, & opportuna omnibus remedia conferre. *Actor.* 2.

LEGIMVS Petro Ierosolymis primùm verba ad populum faciente, die vno tria millia hominum baptizata fuisse, indies quoque credentium creuisse numerum. Sed & alio deinde die, quinque millia superioribus addita. Cùm autem Petrus Gentiles quoque, Domini iugo subijciendos per visum cognouisset, Cornelium Centurionem, & qui cum illo domi erant, credentes baptizauit. Qui ergò paulò antè vna tantùm atque altera prædicatione tam multos conuerterat, idem etiam paucos non contempsit, ita vt neque itineris laborem ab Ioppe Cæsaream vsque euocatus recusaret. Illi igitur qui, in magna etiam auditorum frequentia, non suam gloriam sed alienum profectum quærunt, tunc quoque cùm rariores conuenerint, docere non erubescunt. *Actor.* 2. 4. *&* 10. *Petrus Apostol.*

PAVLVS segregatus in Euangelium Dei, cum collega suo Barnaba, peragrant oppida Iudææ, in Synagogis prædicantes. Inuidentibus verò Iudæis, & ad conuitia furente rabie prorumpentibus, dixerunt: Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes. Relinquendi ergo sunt qui peruersa obstinatione durati à peccandi proposito diuelli nullo modo possunt: Ne, dum in sterili solo sementem iacimus, fœcundæ interim glebæ, nullo subactæ aratro, fructu vberiore fraudentur. In summa, quicunque Ecclesiam audire noluerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Nemo saluatur inuitus. *Actor.* 13. *Paulus Apostol. & Barnabas. Actor.* 13.

IDEM hi (vt Lucas inquit) prohibiti sunt à Spiritu sancto loqui Verbum in Asia. Quæ res documento est, non passim omnibus euangelizare nos debere, & ijs prę sertim, quos Euangelium ipsum contemptui habituros non ambigimus. Ne & hi exinde grauioribus pœnis obnoxij sint, & nos sanctum dedisse canibus arguamur. Vnde & Salomon in Prouerbijs ait: Qui erudit derisorem, ipse iniuriam sibi facit; & qui arguit impium, sibi maculam ge- *Actor.* 16. *Prou.* 9.

nerat. Noli arguere derisorem, ne oderit te: argue sapientem, & diliget te.

RVRSVM illis libentissimè docendi operam debemus exhibere, à quibus vltrò inuitamur. Iam enim se institutionibus nostris pro sua virili obsecuturos polliceri videntur, dum inuitant. Hinc est quòd Paulus transire maturauit in Macedoniam, cùm vir Macedo in visu apparens ei suppliciter poposcit, vt eò veniens ipsos adiuuaret. Non petit auxilium, qui non agnoscit periculum. Quis autem petit, nisi is qui periculo liberari cupit? *Actor.* 16.

Paulus Apostol.

MVLTIS tandem vrbibus regionibusque docendo peragratis Paulus contulit se Athenas, disseruitque cum Epicuræis & Stoicis, palàm ostendens, quantò præstaret eorum Philosophiæ disciplina Christi. Quanta autem vel argumentorum vi disputarit, vel miraculorum operatione illa quæ dixerat approbarit, Dionysius Areopagita indicio est, factus Apostoli discipulus, qui magister fuerat Philosophorum. *Actor.*17.

Idem. Actor. 7.

RELICTIS Athenis venit Corinthum, & Aquilæ Priscillæque hospitio vsus, artem schœnofactoriam cum illis factitasse dicitur: Sabbatis verò in Synagoga disputationes exercuisse. Hinc ipsemet quidem ad Corinthios scribens: Laborамus, inquit, operantes manibus nostris. Et ad Thessal. Non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrûm grauaremus, non quasi non habuerimus potestatem, sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam cùm essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet. Nemo igitur Euangelio seruiens, assiduè sibi de Euangelio viuendum putet: Et quod prædicationi superest temporis, otio conterat. Ne & petendis eleemosynis crebriùs insistens, non petere, sed exigere videatur, & corporis quieti indulgens, ad socordiam paulatim deuolutus, à labore quoque spiritualium actionum animo obtorpescat. *Actor.*18.

Idem. Actor. 18. *1.Cor.* 4. *1.Thess.* 3.

PETRVS & Paulus postremò Romæ ad Martyrium vsque prædicando perseuerarunt. Reliqui etiam Apostoli dimissa Iudæa, in diuersas prouincias Idolorum cultores ad Religionem Christi conuersuri disperguntur. Andreas Achaiam, Philippus Scythiam, Bartholomæus Lycaoniam, Iacobus Zebedæi Hispaniam, Ioannes Ephesum, Thomas Parthiam, Hyrcaniamque & Indiam, Matthæus Macedoniam & Aethiopiam, Iacobus Alphæi Ierosolymam, Iudas Thaddæus Mediam, Mesopotamiam, Pontum, & cum Simone fratre Persidem, in sortem prædicationis accepêre: nulli labori parcentes, nullum vitæ discrimen deuitantes, dum communi omnium saluti consultum volunt. Neque Tyrannorum minis neque supplicijs deterriti sunt, ne Christi nomen vbique circumferrent. Sic in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sic habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta est eis. Meritò igitur illi sedebunt super Thronos cum Christo iudicantes, qui nunquam conquierunt Christum annuntiantes. *In Actis Apostol.* *Apostoli.* *Psal.28.*

INTER Apostolicos autem viros Ambrosius Episcopus eruditione, ingenio, ac diligentia Dei verbum prædicando ita præstitit, vt facilè persuasum sit, non commentum fuisse, quod de illo quondam iactatum constat, ob os scilicet eius in cunis iacentis volitasse apum examen, stridulo tinnitu eloquij futuri suauitatem portendens. Hic Aurelium Augustinum Manichæa hæresi tabescentem suis prædicationibus purgauit, sanumque reddidit. Qui iam Catholicæ fidei disciplinis eruditus, omnium tandem hæreticorum dogmata certissimis destruit argumentis, nostraque confirmauit, obscura quæque in Scripturis declarauit, & ab ijs quæ dubia erant ambiguitatem sustulit. Religiosis viuendi præcepta dedit, nemo in disserendo acutiùs vidit, nemo meliùs explicauit. Quid multa? vnum tunc hominem conuertit Ambrosius, sed in vno homine totum penè terrarum orbem doctrinæ illius radijs illustrandum recepit. Qui enim docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam eru- *Ambros. Episcopus.* *Augustin. Confeß. lib.5.c.14.* *Dan.12.*

diunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. *Paulinus, Isidor. & alij, Sur. Tom. 6.*

Anton. Abbas.

ABBATEM Antonium aliquando ad hereticos conuincendos, relicta solitudine, Alexandriam venisse legimus. Intermisit ergo eremi quietem, dum ad bellum egreditur, contra illos pugnaturus, à quibus Catholicæ fidei murus quatiebatur. Accesserunt quidam Philosophi quasi rusticano homini & literaturæ ignaro illusuri. Verùm vbi loquentem audissent, demirati verborum vim sententiarumque grauitatem, veritati ab eo prædicatæ adhæserunt, & cuius corporis habitum paulò antè subsannauerant, scientiam amplexi sunt Christo credentes. Nesciebant vtique sub terra latere aurum, & interdum sub vili panno habitare sapientiam. *Athanas. in vita Antonij,*

Regulus Episcopus.

REGVLVS Episcopus, Ioannis Apostoli discipulus, in Gallia cælestis frumenti granum oppidatim disseminat, & plurimis baptizatis, fructum vberrimum in horreis Ecclesiæ recondendum cogit. Cæterùm cùm apud quendam vicum in magna virorum ac mulierum celebritate suggestum concionaturus ascendisset, ranarum è proximo lacu coaxantium strepitu præpediebatur, ne commodè audiri posset. Igitur vt silerent imperauit, atque ex illo etiamnum lacum illum ranis quidem refertum, sed nullam earum vocalem esse asseuerant. Quid mirum, si homines eius doctrinam secuti sint, cuius iussis irrationale animal obediuit? Ranæ obmutuerunt, & homines confiteri Christum cœperunt.

Patritius Episcopus.

PATRITIVS Episcopus in partibus Prouinciæ Scotiæ, Christi fidem euangelizasse primus dicitur. Qui cùm per Hiberniam iter faceret, & se prædicationibus nihil proficere videret, Deum precatus est, vti ostento aliquo, hominum illorum duritiem commolliret, quo ab erroribus iam tandem resipiscerent, & ad Religionem veram conuerterentur. Diuinitùs admonitus, humi circulum designauit, atque inibi terra penitus subsidente, hiatus ingens apparuit, magnumque omnibus incussit terrorem, ne in profundum acti, pœnas iam incredulitatis darent. Hunc hiatum adhuc extare ferunt, & occulto quodam sinuoso-

Specus S. Patricij.

nuoſoque meatu ad neſcio quæ Purgatorij loca deducere. Id verùm verum ſit, ſcire nihil noſtra refert. Credimus enim Purgatorium animarum alicubi eſſe, etiamſi ibi non ſit, magiſque illud nunc conſiderare expedit, quanta hic Sanctus humanæ ſalutis cupiditate flagrabat, cui non ſatis fuit verbis docuiſſe, niſi etiam miraculorum terrificationibus, quod docuerat, credere cogeret vel inuitos. *Beda, Tom. 3. Sur. Tom. 2.* *Dictum ſapienter.*

ALDEBERTVS verò Pragæ Epiſcopus, cùm effrenem & indomitam plebem nullis prædicationum ſolicitationibus ad modeſtiùs viuendi rationem redigere potuiſſet. Epiſcopatum reliquit, & ſummi Pontificis permiſſu ad Cœnobium Caſſini montis perueniens, Monachum ſe fecit. Pertimuit eo fungi officio, poſtquam ſibi commiſſos meliores efficere nequiuiſſet, ne quæſiſſe videretur quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti, id eſt, ſuum honorem, non aliorum profectum. *Crom. lib. 3. Sur. Tom. 2.* *Aldebert. Epiſcopus.*

COGITENT nunc quàm rectè agant, qui ſibi creditum gregem pabulo prædicationis paſcere negligunt, & ſe paſtores profitentur: ſi is qui quotidianis exercitationibus ſeſe fatigabat, non ſolùm parere nolentes dimiſit, ſed etiam dignitati renuntiandum cenſuit. Quòd ſi is, qui tanta animi ſolicitudine vociſque contentione in monendo vſus fuerat, ob incorrigibilem tamen plebis peruerſitatem locum tenere Pontificis dubitarit: quantò magis timere debet lucerna ſub modio poſita, ſal fatuum, canis mutus non valens latrare? cui Dominus per Prophetam comminatur, dicens: Speculatorem te dedi domui Iſrael: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via ſua impia & viuat: ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram. Ob hoc quidem & Propheta contremuit, dicens: Væ mihi quia tacui. Et Apoſtolus: Væ mihi eſt, inquit, ſi non euangelizauero. *In Epiſcopos prædicationis officium exercere nolentes.* *Ezech. 3.* *Ezech. 33.* *Iſaiæ 6.* *1. Cor. 9.*

IVVENALIS natione Apher, arte Medicus, ordine Presbyter, cùm à Pontifice Romano, vt Narnienſi infideli populo Chriſtum euangelizaret, ius poteſtatemque ſibi *Iuuenalis Epiſcopus.*

concedi petiſſet, Epiſcopus eorum conſtitutus, illò ſe contulit, Multiſque ibi Catholica credulitate prædicando confirmatis, quendam de obſtinatorum numero, cui præter cæteros error veritate charior erat, ſibi infenſiſſimum habuit, Qui comprehenſum (poſtquam vt carnem idolo immolatam guſtaret, cogere verbis non potuiſſet) viribus aggreditur. Cultellum ori admouet, ſtrictoque dentium dirimere ordines molitur, viam facturus cibo intra fauces reſpuentis indendo. At multò ſecùs quàm cogitarat euenit. Repentè enim quadam lymphatæ mentis inſania correptus, cuſpide in ſe verſa, ipſe ſibi iugulum ferit, & ad pedes eius quem inuaſerat, exanimis corruit. Sic tutatus eſt Dominus pij Doctoris diſertum guttur, vt hic, qui illud per vim polluere attentauerat, ſuum confoderet, & ſua ſibimet manu mortem conſciſceret. Eo cadente, reliqui omnes, qui in pari infidelitate diu iacuerant, per fidem ſeſe erexêre Chriſti, & vnius increduli pœna, multis credendi cauſam præbuit. *Gregor. homil. 37. Euangel.*

Seruatius Epiſcopus. SERVATIVM Traiectenſem Epiſcopum hac Spiritus ſancti gratia dotatum fuiſſe ferunt, vt prædicantem audientes alienigenæ, diuerſæque nationes, vnaquæque ſua lingua locutum putarent, nihil non intelligentes, quod ab illo eſſet prolatum. Ad hæc tot miraculis claruiſſe dicitur, ita purè ſanctéque vixiſſe, vt prædicatione, virtute, moribus ad perfectionem Apoſtolorum proximè acceſſiſſe videatur. Igitur vitæ ſanctimonia præſtet oportet, qui præſtare cupit prædicandi doctrina operationeque ſignorum. *Gregor. Turonenſ. lib. 2. cap. 5. & alij, Sur. Tom. 3.*

Iuo Preſbyter. IVONI Presbytero ad prædicandum eunti fluuius non modico incremento ponti ſupereffuſus viam incluſerat, mox in ſeſe collectus ac ſubſidens, velut veritus tam ſalubrem operam remorari, tranſitum præbuit, rurſumque pontem operuit aquis. Huic ſimili miraculo olim Leuitis arcam ferentibus Iordanus ad fontem reuerſus aridum ceſſit iter, ſed qui illos ſecuti ſunt, in terram promiſſionis peruenerunt, qui verò Iuonem, in cælum aſcenderunt: alterum Legi, alterum Euangelio datum. *Sur. Tom. 3.*

EADMVNDVS Cantuarienſis Archiepiſcopus, cùm in Gallia apud Vigorniã vrbem ſub diuo prædicaret, & populus imminentem ſupra ſcatræ nubis contractionẽ cernens, pluuiam timeret, dilabiq́ue ſub tecta pararet: ne dubitarent præcepit, & imbri ne verbum Domini impediret iuſſit. Magna vis aquarum circa eos, qui ad audiendum conuenerant in terram defluxit nullum tamen ex tanto ĥominuh numero attigit. Et pauor pariter ac pudor omnes cepit, nolle illius prçceptis obedire, cui inſenſibile elemẽtum paruiſſet. Itaque non ſine melioris vitæ propoſito, finita prædicatione, abierunt multi, dum commiſſa deflerent, lachrymis madidi, pluuia nemo. *Oſbertus, Abbas Floriacenſ & alij, Sur. Tom. 6.* *Eadmundus Epiſcopus.*

DOMINICVM Ordinis Prædicatorum futurum Inſtitorem præſagijs quibuſdam antè monſtratum fuit. Mater eo fœcunda catellum ſe peperiſſe ſomniauit, qui faculam mordicus arreptam præferens, mundum incendere videbatur. Eodem iam nato, cuidam non ignobili matronæ viſũ eſt, ſtellam fronti eius inſediſſe, cuius fulgore perinde ac ſolaribus radijs totus terrarum orbis luceſcebat. Breui ergò effectum eſt, vt ab eo plurima euangelizantium turba per omnes ferè prouincias nationesq́ue diffunderetur, paſſimq́ue diſcurreret. Sic ille ardentis prædicationis facibus mundum ſuccendit, ſic doctrinæ ſpiritalis luce illuſtrauit. *Conſt. Vrb. Ioan. Garzo. & alij, Sur. Tom. 4.* *Dominicus.*

EIVS itaque collegij vir nominatiſſimus Vincentius tãtum prçdicatione valuit, vt in Hiſpania quinque millia Iudæorum ad Chriſtum dicatur conuertiſſe. in Mauritania octo millia Saracænorum, in vrbe quoque Granata docuit infideles, donec à rege eiectus ad ſuos redijt inuitùs. Italiã etiam Galliamq́ue prædicando peragrauit, nec labore victus, nec periculo deterritus, dũ ad æternæ ſalutis beatitudinem adipiſcendam omnes inuitat, illud in Pſalmo Prophetæ promiſſum implens: Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. *Pet. Rauſ. & alij, Sur. Tom. 2.* *Vincẽti⁹.* *Pſal. 50.*

MINORVM verò Pater Franciſcus etiam illud executus videtur: Ite in mundum vniuerſum, & prædicate Euangeliũ omni creaturæ. Sic enim hominibus prædicauit, vt mundũ *Franciſc⁹* *Mat. vlt.*

repleret Monasterijs: sic auibus, vt ad audiẽdũ dociles intẽtęq; silentiũ tenerẽt, ac se manu ab eo cõtrectari nõ formidarent. Illos vt piè religioseque viuerent hortatus est, has tantùm vt creatorem suum laudarent, cuius beneficio pennas haberent ad volatum, vocem ad cantum, fructus terræ absque omni vel serendi vel metendi labore ad alimentum vitęque sustentationem. Quo hunc amoris studio eos, quos ad fruendam beatitudinem genitos nouerat, docuisse dixerim, si etiam irrationabilia, quantum illis conueniret, monere non neglexit? *Bonauent. cap.* 12.

Idem. IDEM apud Castellum Gallinarium prædicans, hirundinibus multiplici garritu obstrepentibus silentium imperauit, nullaque deinde, quamdiu ipse verba fecit, ne minimum quidem sonum aut susurrum edidit. Et quisnam tã impudens est, vt dubitet, Spiritum sanctum per os eius locutum; cum etiam bestiæ interdum, præter naturæ suæ vsum, quod locutus est, intellexerint, & quod iusserit obediendo peregerint? *Idem cap.* 8.

Antonius Abbas. ANTONIVS Hispanus huius Ordinis vir sanctitate percelebris, cùm apud forum Iulij moram traheret, prædicare verbum Dei iussus, imperitiam excusabat, nunquã antea eiusmodi declamationibus vsus. Veruntamen iussioni Maiorum optemperans, talem fecit sermonem, qualis exercitatissimo tribui potuisset. Exinde prædicationibus operam dare cœpit. Cumque aliquando de Cruce Domini nostri Iesu Christi verba faceret, Patrem Franciscũ, qui viuus adhuc alia in Prouincia longè sepositus degebat, propè astare in aëre vidit, nutu confirmantem omnia quæ ab ipso dicebantur. Ad tam sublime euangelizandi munus nõ nisi per humilioris gradum ascendit, hoc est, dum se eo indignum reputat, & tamẽ quod iubebatur obediendo experiri non recusat, sed & tunc confitens ac di-
Ioan. 7. cens: Doctrina mea non est mea, sed eius qui misit me. *Ib. cap.* 4.

Bernard. Abbas. DE Bernardo Clareuallensi Abbate traditum est, quòd mater eum editura antè in quiete vidit se catellum in vtero latrantem habere. Id interpretatum est, eam diuini verbi præconem egregium parituram. Quam sanè interpre-

pretationem minimè falsam fuisse euentus docuit. Quanti enim hic Sanctus in dicendo ingenij industriæque fuerit, quantæ in exhortando virtutis, ipsa scripta eius quæ in manibus habentur, indicio sunt, quæ quoties legimus, toties dicere occurrit: Argentum electum lingua iusti. *In vita Bernardi, Sur. Tom.* 4. *Prou.* 10.

HIC cùm aliquando inter prædicandum sibiipsi placere cœpisset, ad inanem gloriam occulta suggestione illici se animaduertens, aduersus dæmonem protinùs inclamauit: Neque per te, maligne spiritus, prædicationem hác inchoaui, neque per te finiam Hoc repetens & arrogantiam cauit, & conseruauit humilitatem. Ex quo satis patet, quãtum illi reprehendendi sint, qui suis prædicationibus inanem tantùm laudationis humanæ fucum captant, seque doctos dici malunt, quàm docere: quandoquidem disciplinis non ita necessarijs occupantur, dum docent, dilatãtes philacteria sua, & magnificantes fimbrias, ita sanè, vt qui audiunt mirentur magis, quàm discant. *Ibidem.* *Idem.* *Matt.* 23.

ISTOS & Stephani Anachoretæ arguit exemplum. Qui cùm aliquando illiteratus ac rudis haberetur, tantum in Mareotidis eremo manens profecerat, vt neminem ad eũ, discendi aliquid gratia, accessisse ferant, quin idem discedens se satis edoctum diceret. Mira illi Scripturarum intelligentia inerat, Deo ijs præcipuè Mysteriorum suorum abdita reserante, qui non tam se multa scire, quàm alios docere, vt salui fiant, charitatis studio exardescunt. *Hist. Trip. lib.* 8. *cap.* 3. *Stephanus Anachoreta.*

EQVITIVS apud Valeriam vrbem Abbas, postquam scalpello sibi quandam linguæ rubiginem ab Angelo leuari vidit, ab eodem iussus est ad prædicandum egredi. Diuersa igitur peragrauit loca, passim Euangelium prædicans, ac se sacrisque codicibus iumento impositis iter faciens. Accusatus autem, quòd nulla Apostolicæ Sedis authoritate prædicationis officium exerceret, Romam citatur. Et dum eò proficisci pararet, interim Pontifex per sõnium exterritus, rursum illi ne venire fatigaretur per nũtios iussit, simulque opus, quod cœperat, facere pergeret, quandoquidem id faciendi facultatem non ab hominib⁹, *Equitius Abbas.*

ſed à Deo accepiſſet. Spiritalis enim (vt Apoſtolus inquit) omnia iudicat, ipſe à nemine iudicatur. *Greg. Dialog. lib.* 1. *cap.* 4.

1. Cor. 2.

Feminæ. 1. Cor. 14. Maria Magdalena, & Martha ſoror.

Hoc docendi genus Apoſtoli ſententia interdictum feminis eſt. Mulieres, inquit, in Eccleſijs taceant. Nō enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe, ſicut & Lex dixit: Si quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogēt. Turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia. Mariæ tamen Magdalenæ prædicatione Maſſilia Euāgeliū recepit Chriſti, & Marthæ ſororis eius Rhodani accolæ. Decuit ſolas Apoſtolatus fungi officio, vt, quæ cum Chriſto & viuente & reſurgente conuerſatæ fuerant, quicquid de illo vel oculis conſpexiſſent, vel ab illo auribus excepiſſent, fide certiore teſtarentur. Si quidem & ijs iure ſuo dicere licebat: Non poſſumus, quæ vidimus & audiuimus, non loqui. *Sur. Tom.* 4.

Actor. 4.

Prædicator ſolicitus. 2. Tim. 4. Prædicator caut⁹. 2. Tim. 1. & 2.

Qvali verò diligentia quantoque ſtudio in docendo vti debeat Catholicæ profeſſor diſciplinæ, Paulus Apoſtolus oſtendit, dum Timotheum hortatur, dicens: Prædica verbum, inſta, opportunè, importunè, argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Eundem quoque in loquendo cautum circumſpectumq; eſſe oportēre mōſtrauit, cùm ait: Formam habe ſanorum verborum, quæ à me audiſti, in fide & dilectione in Chriſto Ieſu. Et paulò pòſt: Noli, inquit, contendere verbis. Ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium. Solicitè autem cura teipſum probabilem exhibere Deo, operarium inconfuſibilem, rectè tractantem verbum veritatis, prophana autē & inaniloquia deuita. Multum enim proficiunt ad impietatem, & ſermo eorum vt cancer ſerpit. Et iterum ait: Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens quia generant lites. Ad Titum etiam: Loquere, inquit, quæ decent ſanam doctrinam. Sic & Dominus noſter Ieſus Diſcipulis ſuis, vt Euangelium regni Dei prædicarent mādauit, non inanes Poëtarum fabellas, non rerum, nihil ad inſtitutionem vitæ pertinentium inutiles veſtigationes, non captioſa ſophiſmatum argumenta, quibus occupatus animus confunditur magis, quàm eruditur.

Titum. 2.

PRAE-

PRAETEREA modum modestiamque in corripiendo seruandum idem pręcipit, dicens: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt sorores, in omni castitate Sic & Galatas admonet, cùm ait: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui speritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, cōsiderans teipsū, ne & tu téteris. Illos tamen qui plus nimio duri videntur, & delinquendi assuetudine iam occaluerunt, acriùs increpandos esse, cùm Ioānis Baptistæ tum Saluatoris nostri exemplo edocemur. Dū enim Pharisæos palàm arguerent, alter illos viperarum progeniam appellauit, alter hypocritas generationemq; peruersam & adulteram dixit. Et cùm in flagitijs obstinatiores esse vidisset diaboli, non Abrahæ filios nuncupauit, Ferrum enim ferreis malleis procuditur, cera autem (quoniam tenellæ naturæ sit) manibus formatur. Hinc Paulus Corinthios per Epistolam interrogans: Quid, inquit, vultis, in virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis? Denotare vtique volens, quòd si adhuc in errore perseuerarent, quo subuersos fuisse rescierat, virga iā, non mansuetudine, opus esse in castigando. 1. Tim. 5. Qualiter corripiēdi peccatores Galat. 6. Matth. 3. Ibid. 12. & 16. 1. Cor. 4.

DOCTOREM enim procul ab omni assentatione esse decet, quòd idem significauit, cùm de se diceret: Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Alibi quoque ait: Ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, Deus testis est, nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab alijs. Qua in re non est pręermittenda Salomonis sententia dicentis: Qui dicunt impio, iustus es; maledicent ei populi, & detestabuntur eos Tribus: Qui arguunt eum, laudabuntur, & super eos veniet benedictio. Et iterum: Homo, inquit, qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius: Adulator enim non coërcet malos, dum palpat, sed licentiores efficit. Hoc vitio facilè carebit, qui omnibus rebus antetulerit veritatem, & cum Psalmista dicere poterit: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar. Sic etiam Galat. 1. 1. Thess. 2 Prou. 24. Ibid. 29. Psal. 118.

Elias Propheta Achab regi irato ac dicenti: Tu ne es ille, qui conturbas Israel? audacter respondit: Non ego turbaui Israel, sed tu & domus patris tui, qui reliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim. Idem quoque Ochoziam regem, qui ipsum comprehendere quæsierat, vltrò adijt, & eo morbo quo affectus iacebat, eò quòd de recuperanda valetudine Deum Accaron consultum miserat, periturũ prædixit. Azarias etiam Sacerdos Oziæ regi super altare Thymiamatis incensum adolenti reclamauit restititque intrepidè, & quasi sacrilegio pollutum eijcere de Templo Domini non dubitauit. Tam ergo hi sanctissimi viri ab omni simulatione dissimulationeque alieni fuerunt, quàm reges illi ab æquo honestoque. Quorum quidem potentiam, dum quicquam accusandi esse viderentur, haud formidabant. Perindè ac si & ipsi cum Apostolis audissent: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autẽ non possunt occidere.

4. Reg. 1. *Azarias.* *Matt. 10.*

Quantum prosint boni prædicatores.

QVANTVM porrò expediat mortalibus, cùm supersunt illis boni doctique Prædicatores, quantumvè obest cùm desunt, Niniue seruata, Sodoma & Gomorrha euersæ docent. Illa Iona prophetante pęnitentiam egit, hæ absq; Doctore in omne scelus præcipites iêre, Deoque vlciscẽte ad internecionem redactæ sunt, implentes illud Salomonis oraculum: Cum Propheta defecerit, dissipabitur populus. Et vt ad nostra veniam: Petro prædicante cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Paulo autem absente, & inter Corinthios, quos ad Christũ cõuerterat, schisma oritur, & Galatæ à Pseudoapostolis tẽtantur. Huc accedit, quòd qui prædicatores acceperint, Christum accepisse, & qui eiecerint, eiecisse probantur. Et quid hac re peius, quid illa melius?

Prou. 29. *Actor. 10.*

Non omnib⁹ prædicãdi officiũ conuenit.

SED & illud obiter animaduertendum, non omnibus prædicandi officium conuenire. Diu disce quod doceas, cùm à Salomone præceptum sit: Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, & postea ædifices domũ tuam: Et Iacobus Apostolus non inconsultè moneat, dicẽs: Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudiciũ sumitis. In multis enim offendimus omnes.

Prou. 24.

Si quis

Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Docti *Iacob. 5.*
igitur in populo docebunt plurimos, vt in Daniele legi- *Dan. 11.*
mus. Et vt in Euangelio: Scriba doctus in regno cœlorum
profert de thesauro suo noua & vetera. Quamobrem ad *Matt. 13.*
Apostolos quoque dicitur: Sedete in ciuitate quoadusque
induamini virtute ex alto: Ne quis diuinæ ac cęlestis prædicationis onus assumere sibi ausit, donec vires roburque conceperit, ad sustinendum illud, Spiritus sancti ope atque dono & sacrarum cognitione Scripturarum. Tum demum præparato domi conuiuio, in publicum prodeat, & ad exitum viarum confidenter procedat, multos inuitet, laxet retia in capturam, seminet semen suum, & veræ Catholicæque scientiæ sale omnia condiat. Sed tamen calceamenta habeat in pedibus, ne terram attingat, vt tota ei' conuersatio in cœlis sit. Quod alijs præcipit, priùs ipse *Matth. 5.*
præstet: quia qui fecerit & docuerit sic, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Qui verò aliter prædicant ac viuunt, & ab eo quod ore præcipiunt factis atque animo dissident, ijs dicitur: Væ vobis Legispertis, qui oneratis ho- *Lucæ 11.*
mines operibus, quæ portare non possunt, & ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. Tales quidem etiam indigni, qui legem Dei prædicent, habentur, dicēte Prophe- *Psal. 45.*
ta: Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis Testamentum meum per os tuum? quasi diceret: Nolo te quisquam audiat, quamuis benè prædicantē, ne fortè sequatur malè viuentem Sin verò aliqui ex eo tātùm quòd peritia ingenioque nonnihil polleāt, prædicare aliquandò arroganter præsumpserint, viam veritatis docentes: tunc ijs qui audiunt, salubriter profectò consulitur, vt magis disciplinæ eorum, quàm vitæ rationem habeant, dicēte Domino: Quæ dicunt facite, secundùm autē *Matt. 23.*
opera illorum nolite facere, dicunt enim & nō faciūt. Nemo autem efficatiùs ad bene beateque viuendum instruit, *Ioan. 4.*
quàm cuius facta dictaque consentiunt, cuius non minùs vita quàm os prædicat. Et hic quidem est qui magnus vocabitur in regno cœlorum. Hic, inquam, est qui mercedē accipit, & congregat fructum in vitam ęternā, vt qui seminat simul gaudeat & qui metit. Quod si beatus est qui iustè pie-

pieque vixerit, quantò beatior qui simul & docuerit? vt nō sibi soli, verùm etiam alijs saluti sit.

De Sacerdotibus honorandis.

CAP. V.

QVAE ad Euangelicæ institutionis Doctorem spectarent, hactenus diximus: nunc quantum honoris Sacerdotali dignitati deferri debeat, explicemus.

Melchis. PRIMVS in Scripturis diuinis Melchisedec, Sacerdos memoratur, qui panem & vinum obtulerit Deo, & cui A- Gen. 24.
braam Patriarcha decimas dederit, quique etiam Rex Salem extiterit. Sed dum Rex tantùm erat, non illi licuit Sacrificium ministrare, non decimas exigere: Sacerdos enim factus est, vt potestate præcederet reges, & sanctitate Aaron. Deo proximior fieret. *Genes.* 24.

AD hæc si quis vestes & ornamenta Aaron Pontificis & filiorum eius Sacerdotum in Exodo consideret, inueniet Exod. 28. in eis creaturarum omnium typum, & hoc quidem quan- Isa. 44. tū ad allegoriam pertinet. Quantum verò ad tropologicū sensum, virtutum cunctarum imaginem. Et si anagogen contemplari voluerit, figuram Christi. In fronte nomen Dei ineffabile sculptum in auro rutilat, quia caput Christi Deus est, & caput Ecclesiæ Christus. Oleo sanctificationis consecrantur, vt eundem significent, de quo & prædictum est: Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Et si tanta Pontifici ac Sacerdotibus Dei tribuuntur, vt mundum totum virtutesque omnes contineāt, & simul mundi virtutumque Dominum nobis exhibeāt: quis non eos ante cunctos mortales, qui in terra sunt, ponendos arbitretur? quis vel sola officij autoritate non omnibus magis reuerendos existimet? Soli Pontifici sancta sanctorū ingredi licet, solis Sacerdotibus in altari Deo ministrare, solis panes propositionū sumere, & pro populo supplicare. Cedat omnis terrena potestas, nihil in Sacerdotis potestate conspicimus, quod non cœlo dignū sit. *Exod.* 28.

HINC

HINC sanè est, quòd emissarij Saulis regis iussi interimere Sacerdotes Nobe, eo quòd Dauid (quem ipse rex persequebatur) suscepissent, non sint ausi manum eis inferre. Aderat rex, in facinus vrgebat, cunctantibus iratus minabatur. At illi immoti fixiq; stetêre: adeò ipsimet occidi, si sors ita ferret, quàm occidere Dei ministros malebant. Serui denique, morte contempta, prætulerunt furẽtis Domini iussioni reuerentiam Sacerdotum. Doeg verò Idumæus, cui nulla religio, nullus Dei metus erat, nec Sacerdotum quidem eius cruore manus suas fœdare timuit, nec distulit pios coram impio rege iugulare, vt illi morẽ gereret. Doeg interpretatur mortuus, ne nescias, morte æterna damnandum esse, quisquis tam excellentis Ordinis viris iniuriam irrogare non perhorret. Ac ne tam immane flagitium vel Sauli vel ipsi Doeg impunè cessisse existimes, ambo simul, cum in Gelboe Philisthinos fugerent, iusto Dei iudicio proprijs mucronibus incubuerunt semet interficientes, qui Sacerdotes interfecerant. 1. *Reg.* 22. & 31. *Sacerdot. Nobe.* *1.Reg. 31.*

SED si tantæ æstimationis fuit sacerdotium Legis: quãto maiori esse debet sacerdotium Euangelij, quod non iam pecudum neque vitulorum, sed Christi sanguine cõsecratum est? *Sacerdotium nouæ Legis.*

ANACLETI Pontificis epistolam extare ferunt, qua præcipitur, summum ac præcipuum honorem Presbyteris à fidelibus deferendum. Non solùm igitur Presbyterum offendit, qui dignè non honorat, sed etiam Pontificis edictum negligit atque contemnit: & cùm gemini criminis reus existat, alteras irreuerentiæ, alteras inobedientiæ pœnas dabit, si modò pœnitentiam non egerit, & correctus tantò deindè Ministros Dei coluerit submissiùs, quantò erga eosdem insolentiùs se gesserat peruersus. *Con. 2. Matiscon. Can.* 15. *Anaclet. Pontifex.*

A Constantino quoque Imperatore Legem editam tradunt, qua decernat, plus honoris deberi homini in sacerdotali dignitate constituto, quàm vlli alij vel domino vel regi; certum enim esse, in illis honorari Christum, qui vicem Christi in terga gererent: non in illis, qui *Constant. Imperat.*

imperarent terræ. Solis autem Apostolis, quorum locum sacerdotes tenent, à Domino dictum esse. Qui vos recipit, me recipit: & qui me recipit, recipit eũ qui me misit. *Gratian. Distinct.* 9.

Matt. 10.

Martinus Episcop.

IVRE igitur Martinus Turonensis Episcopus à Valentiniano Imperatore inuitatus, cùm multis Principibus viris vnà recumbentibus primus poculum accepisset, in quo circumferendo (sicuti tunc mos erat) honoris ratio ducebatur: eo gustato, Presbytero suo post se hauriendum porrexit, neminem ex omni illo conuiuarum numero digniorem decernens, cui secundum honoris locum daret, ne ipsum quidem Valentinianum Augustũ. *Seuer. Sulpit. Sur. Tom.* 6.

Idem.

IDEM Valentinianus cùm aliquando adeunti se Martino non assurrexisset, atque etiam rem quandam petenti subiratus repulsam daret: statim flãma à solo sursum versus emicante, assurrexit inuitus, & miraculo perterritus petita concessit, multoque deinde honore afficere Episcopos pariter & Presbyteros cœpit: Liquidò iam perspiciés, terrenam dignitatem diuinæ cedere debere, & sacerdotio præditos æquum esse etiam ab Imperatoribus honorari. *Ibidem.*

Ambros. Episcop.

PROPTEREA quidem & Theodosius Augustus quoniam iratus in Thessalonicenses, suprà quàm quod iustum æquumque esset, animaduerti fecerat, Mediolani ab Ambrosio Episcopo Ecclesiæ aditu prohibit⁹, palãq; reprehẽsus, patienti animo pertulit, & cõmissum cõfitens pęnitẽtiam egit. Vide quanta est Sacerdotis autoritas, qui tanto Principi publicè insultare non dubitauit, & cui tantus Princeps, populo inspectante, cedere non erubuit. *Hist. Trip. lib.* 9. *cap.* 36.

Idem.

IDEM cùm Paschali quodam die Ecclesiam ingressus intra chorum consedisset, audiuit, non eum locum purpuratorum esse, sed sacerdotum, iubentique Ambrosio vt inde suscitatus recederet, obediuit. Post hæc Constantinopoli ad Ecclesiam veniens, vt in choro sessum accederet, à Patriarcha inuitatus, nequaquam acquieuit, magis Ambrosij sententiam sequens atque approbans, qui ne Impera-

rato-

ratores quidem ſacerdotum confeſſione ſatis dignos iudicauit. *Ibidem.*

ANTONIVS AEgyptius Abbas, virtutibus & miraculis vbique clarus, ipſos Presbyteros ac ſacerdotes in ſumma veneratione dicitur habuiſſe, ſolitusque eiſdem caput ſubmittere, benedictionem ſibi captare, & pro magno beneficio ducere, ſi accepiſſet. Profectò tam ſanctus vir haudquaquam tanti ſacerdotalem benedictionem feciſſet, niſi per eam ſanctiorem ſe fore cognouiſſet. Benedici à ſacerdote voluit, vt benedici mereretur à Deo, non in illa ſola vitæ ſuæ integritate confidens, verum etiam aliunde ſpiritalia ſibi ſubſidia comparans. Nam & palmes ille in Euangelio, quamuis fructuoſus atque fœcundus, adhuc tamen purgatur, vt fructus plus afferat, & prouentu indies lætiore copioſius exuberet. *Athanaſ. in vita Anton.* *Antonius Abbas.*

FRATRVM quoque Minorum inſtitutor ac Pater Franciſcus, licet omni ſanctitatis genere præſtiterit, non minimum in hoc laudatur, quòd maximo ſemper honore Sacerdotes proſecutus ſit. Dicere ſolitum tradunt, ſi cui Sanctorum è cęlo in terram delapſo, & cum illo ſimul Sacerdoti fortè occurriſſet; prius ſe Sacerdotis manibus oſculũ daturum, deinde reuerentiam facturum Sancto. Plus quidem ſe debere illi ſignificans, à quo miniſtrante ſacratiſſimum Chriſti corpus acciperet; quàm illi, quem iam cum Chriſto regnare noſſet. Quanta autem res eſſet Sacerdotium, in eo oſtendit, quòd ſe indignum illo iudicans, nunquam promoueri paſſus ſit, ſoloq; Diaconatus officio cõtentus, quoad vixit, fuit. Cogitent nunc Sacerdotes, qualis eos deceat perfectio, ſi Franciſcus ſuam non ſufficere credidit. *Bonauent. cap.* 4. *Franciſc.*

IOANNES primus, qui Hormiſdæ in ſummo Pontificatu ſucceſſit, Conſtantinopolim verſus pergens, cùm Corinthum diuertiſſet, equum ei, à quo commodatum acceperat, reſtituit. Hoc equo, quòd inter manus manſuetior eſſet, vti ſolebat vxor eius qui cõmodauerat. Poſt hæc verò cùm illa inſcendere vellet; ferocire equus ac veluti effrenis & indomitus circumagere ſeſe, nec omninò pati, vt cuius dorſo Pontifex iam ſediſſet, mulier ſederet. Cuius *Ioannes PP.*

rei non mediocris admiratio tum ipsam, tum virum cepit, seque illo equo deinceps indignos iudicantes, eum Pontifici, cui priùs commodato cõcesserant, muneri obtulerũt. Docuit iumentum, quod homo ignorabat, non solùm Ecclesiæ Antistitis personam esse honorandam, sed etiam locum in quo constiterit, atque adeò sedem ipsam, in qua se aliquando collocarit. *Gr. Dial. lib.* 3. *cap.* 2.

Marcell. Episcop. MARCELLINVS Anconę vrbis Episcopus, cùm podagrę morbo fractus ac debilitatus, incedere pedes non posset, gestari se iussit, & contra incendium, quò vrbs ipsa cõflagrabat, deponi. Mira res, ad illum vsque flamma perueniens retrocedere cœpit, paulatimque vanescens sæuire desijt, & sopita defecit. Quòd si ignis, id est, animale elementum, Sacerdotij virtutem sensit atque refugit, quis tã impudens est, vt eandem reuereri eidemque sese inclinare subijcereque contemnat? *Greg. Dial. lib.* 1. *cap.* 6.

Fæminæ. Maria Aegyptia. Zozimas Abbas. PROFERAMVS in medium alterius quoque sexus huic præceptioni congruens exemplum. Mariam AEgyptiacam Zozimas Abbas in deserto orantem corpore supra terrã attolli vidit, supra aquas Iordanis ambulantem non mergi, & stupefactus congenuare ante illam reuerentiæ gratia voluit. At mulier, Sacerdotalem ab ipso dignitatem animaduertens, non permisit: sed econtrà honorem, quo se indignam censuit, ei detulit. Maius quiddam existimans Sacerdotem esse, quàm miracula facere, imò omnibus miraculis mirabilius iudicans, ex pane & vino Corpus & Sanguinem Christi conficere, quod solis Sacerdotibus est datum. *In vitis PP.*

Sacerdotij laus. AD hæc ligandi soluẽdique potestas eis tribuitur, prædicationis officium, gubernandæque Ecclesię regimen cõmittitur, & vt credentes expiationis lauacro, cæterisque diuini instituti Sacramentis, ad cœlestem beatitudinem a-*Matth.* 5. dipiscendam idoneos reddant, mandatur. Ipsi sunt sal terræ, ipsi lux mundi, ipsi ciuitas supra montem ædificata, ipsi lucerna supra candelabrum posita, & lucens omnib' qui *1. Pet.* 2. in domo Dei sunt. Ipsi ab Apostolo dicũtur genus electũ, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Denique stellarum Angelorumque vocabula in Apocalypsi

psi promerentur. Et in Psalmo audiunt: Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt. Hæc sunt igitur quæ sanctus Propheta Dauid suspiciens & admirans, clamat: Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum. Hæc & nos certè mouere debent, vt illos præcipua & singulari quadam veneratione afficientes, quicquid honoris, quicquid officij in eos contulerimus, in Deum contulisse arbitremur, Deo præstitisse. *Apocal. 1.* *Psal. 131.* *Psal. 131.*

CAETERVM & Sacerdotes ipsi videant, vt quantũ autoritate atque honore reliquos mortales antecesserint, tãtum & virtutibus præstẽt. Cui multum donatum est, multum ab eo exigetur. Quòd si ijs, qui semel in anno sacrosanctam Communionem de manu Sacerdotis accipiunt, vt se priùs probent, præcipitur, & sic de Pane illo edant, & de Calice bibant: quantò magis debet probari viuereq; synceriùs is, qui quotidiè ad Altare Dei accedit, & tã mirabile stupendumque Sacramentum verbis conficit, manibus contrectat, ore sumit, & sumendum quãdoque alijs porrigit? Castum igitur mente & corpore, præ omnibus pium, humilitate multa submissum, patientia firmum, puritate mundum, sanctitate perfectum, omni denique virtutum odore præter cæteros fragrantem esse oportet sacerdotem, vt ei animo consentiat, cui corpore sic adhærere præsumit. Si enim castitatem illius consideres, virgo est & Virginis filius. Si humilitatem, formam serui accepit, cum esset Deus. Si patientiam, opprobria, cõtumelias, verbera, necem sustinuit, vt nos saluaret. Si puritatẽ, peccatum non fecit, & non est inuentus dolus in ore eius. Si sanctitatem, sanctus sanctorum est, gratia & veritate plenus. Si perfectionem, nec augeri in illo nec minui potest. Hic quippe ille est, vnigenitus Dei filius, per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil, α & ω, principium & finis, Christus Iesus, cuius nomen super omne nomen, cui omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, in quem Angeli prospicere desiderant. Quem cũ Patre & Spiritu sancto simplicem inseparabilemque substantiam tremunt Archangeli, reuerentur Dominationes, *Quàm perfectus esse debeat Sacerdos.* *1. Cor. 11.* *Christus.*

venerantur Potestates, adorant Virtutes, Cherubin & Seraphin confitentur, omnis spiritus laudat. Ineffabile verbum, incircumscripta Deitas, incomprehensibilis Maiestas, sub visibili ista palpabilique specie ad te è cœlo dignatur descendere, ô sacerdos. Cogita, perpende, examina, quem te exhibere debeas, ne talis ac tantus Dominus à te inuitatus, ad te veniens, in te inueniat quod ipsum offendat.

De Pace colenda. CAP. VI.

DIXIMVS de sacerdotali dignitate honorãda, nunc de pace colenda obseruandaque dicemus. Nam neque sacerdotem pontificemve satis honorare videtur, qui quod ab ipso inter Missarum solẽnia sacra quotidiè præcipitur, negligit atque contemnit. Pontifex autẽ ab Altari ad populum conuersus dicere solet: Pax vobis: hac nempe precatione nobis innuens, vt cum proximis pacem habeamus, si Deo reconciliari cupimus.

Isaac Patriarcha. Genes. 26. ISAAC Patriarcha (vt in Genesi legimus) Geraræ apud Abimelech Palæstinorum regem considens, cùm multa rerum hominumque copia auctus fuisset, in inuidiam incidit. Eiectus ergo abijt, & semper vbi tranquilliùs viuere posset quærens, in Bersabee sibi posuit sedem: At cùm idẽ Abimelech, potentiam eius formidans quem offenderat, vltrò amicitiam petitum venisset, ipse oblitus iniuriæ, quod petebatur facilè cessit, initoque inter se fœdere, ac pace iureiurando firmata, hospitium conuiuiumque illi & omnibus qui cum illo erant indulsit. Vlcisci offensorẽ suum poterat viribus iam superior, sed sicut expellenti nõ repugnauit, ita amicitiam petenti annuit. Et quo sibi magis obnoxium faceret, ad epulas inuitauit lautè opipareq; instructas: in tantum pacis concordiæque amator fuit. *Genes. 26.*

David. 1. Reg. 24. & 26. DAVID quoque Saulem regem, se vbique hostiliter prosequentem, fuga declinabat, & cùm posset lædere, noluit. Chlamidis eius oram latẽter abscidit, hastam & scyphum secus caput dormientis positum abstulit, vt ea res fidem faceret, ideo se parcere vitæ persecutoris, vt esset cũ

quo

quo tandem placato in gratiam rediret. Itaque beneficio Dauid victa est Saulis inuidia, pacē inter se iniêre. Dauid tamen Saulis inconstantiæ non ignarus, ne præsentia sua illum turbaret, in Palæstinam ad Achim Gethæorum regē se transtulit, habitauitque in Siceleg vrbe, donec Saule hostium armis cæso, rediens illi successit in regno, cuius odium placare, quam vlcisci, maluerat. Sic ergo Dei benignitas ac pauor pacis patientiæque exaltauit cultorem. 1. *Reg.* 24. & 26.

VERVM quoniam ipse Dauid, in negotijs militaribus assiduè versatus, hostium cruore manus fœdauerat, prohibitus est ædificare Templum Domino: Salomō autem iussus, vt qui semper pacificus & belli abstinens fuit. Numquid igitur peccati arguitur Dauid, qui Deo fauente prostrauerit inimicos? Minimè quidem, sed tamen ideo ædificatio Templi illi interdicitur, vt omnibus constet, quanti apud Deum momenti sit perpetua in homine pacis obseruatio, imperturbataque tranquillitas. 1. *Paral.* 22. *Idem.* *1. Par. 22*

EZECHIAS rex Iuda, cùm responsum accepisset, thesauros quos Babylonijs gloriæ cupiditate ostentauerat, ijsdem futuros prædam, delicti conscius: Bonus est, inquit, sermo Domini: sit tantùm pax & veritas in diebus meis. Non negauit iustum esse Dei aduersum se iudicium, sed mala differri precatus est, non ob hoc, ne thesauros, sed ne thesauris chariorem pacem amitteret. Et quoniam pro pace, non pro diuitijs orauit, quoad vixit hostem non vidit, Deo in posteros calamitatem illam quā interminatus fuerat transferente, vt monstraret, præponendam esse opibus pacem. 4. *Reg.* 20. *Ezechias rex.* *4. Re. 20* *Isaiæ 39.*

CERTE ipse æterni Patris coæternus Filius non priùs de homine nasci voluit, quàm totus terrarum orbis positis bellis pacem ageret. Cur ita, nisi vt pacem & concordiam sibi gratissima esse significaret? Tunc & Angeli lætātes cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ipse insuper Discipulis suis, cū eos ad insinuandam Gentibus veritatem mitteret, præcepit, vt quamcunque domū ingrederentur, statim in primo aditu pacem offerrent, pacem domui illi, pacem habitantibus *Christus.* *Lucæ 2.*

tibus in ea. Et ad Crucem iturus, hanc hæreditario illis dimittere voluit, dicens: Pacem relinquo vobis, pacem meã do vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Mundana enim pax vtilitatem respicit, diuina charitatem. Hãc etiam à Deo poscere nos instruit, dum pro omnibus in se credituris Patri supplicat, vt sicut ipse cum Patre vnum sunt, ita & hi in ipsis vnum sint. Non possunt vnum esse in Christo, qui non vnanimiter adhærent vni Christo, vt vnius capitis membra esse mereantur. Non est pax impijs, ait Dominus: Et in Euangelio legimus, non alio erga Discipulos salutationis genere eum fuisse vsum, quam vt diceret: Pax vobis. Tunc quoque, cùm post resurrectionem insufflaret eis: Pax vobis, inquit: Accipite Spiritum sanctum. Nimirum vt doceret, illum, qui Spiritus sancti charismata vellet promereri, priùs cum proximis suis cócordem æquanimemque esse oportêre. Vnde Apostolus: Idem sapite, inquit, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Et Dominus ipse ait: Si duo ex vobis cõlenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cœlis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. O inæstimabilis beatæ concordiæ merces. Quid enim maius dari potuit hominibus inter se consentientibus, quàm vt quicquid petunt impetrẽt, & Christus illis semper præsens, semper medius sit?

Lucæ 9. *Ioan. 14.* *Isaiæ 4c.* *2. Cor. 19.* *Matt. 18.*

TALIS pax in Apostolis, in Discipulis, in Martyribus, in Confessoribus Christi fuit. Non potuit eam discindere Tyrannorum sæuitia, non voluptatum illecebra conuertere, non perpetuum diaboli odium supplantare. Omnes discordiarum machinationes sola pax in arce veræ fidei collocata superauit. Haud illi pacem nunc haberent in cœlo, si eam habere desijssent in terra: idem velle, & idem nolle, supernæ beatitudinis dignos fecit. Concordia enim hæc, atque consensio veritatis, non erroris fuit.

QVI eiusmodi pacis tranquillitate delectari solẽt, non in se tantùm, sed in alijs etiam mentem irritatione aliqua alienatam, allicere ac mollire modis omnibus conantur. Vbald' Eugubinæ vrbis Episcop' cũ ciues suos, in seditionem

Vbaldus Episcop.

nem versos, verbis placare non potuisset, & iam ad arma esset concursum: inermis inter tela strictosque mucrones irrumpens, humi prono corpore sese prostrauit, nec exsurrexit, donec illi saucium iacêre rati, mutua odia in vnius miserationem conuertissent. Iacens diremit pugnam, quam stans nequiuerat inhibere. Audacem autem & periculi impauidum fecerat ipse pacis amor. Idem Fredericum Imperatorem Eugubinis infensum iratumque, & ob id graue æris vectigal acceptis obsidibus imperantem, suppliciter adiens placauit, ita vt ille & pecuniam remitteret, & obsides restitueret, & ipsum vbi multo honore affecisset, discedentem deduci iuberet. Sicque pastor bonus in tanta ouium suarum trepidatione nunquam conquieuit, donec securas redderet, factus eis vix speratæ pacis impetrator simul & nuntius. *Stephan. Cremon. Sur. Tom.* 3. *Idem.*

IVO quoque Presbyter, cùm multis miraculis tum imprimis pietatis operibus clarus, dolens quendam cum matre non leui odio dissidere, postquam reconciliare nulla prorsus ratione quiuit, Missale pro eis Sacrificium obtulit Deo. Exinde nemine iam solicitante, solo diuino instinctu ita animis resipuêre, vt & hic filium se agnosceret, & illa matrem. Documento est, vt quos exhortando ad concordiam reuocare non possumus, reuocemus pro eis deprecando, quandoquidem non hominum, sed Dei donum est pax. *Sur. Tom.3.* *Iuo Presbyter.*

PAFNVTIO Abbati in solitudine vitam agenti reuelatum est, quendam Heracleæ illius regionis vrbe sibi vitæ meritis esse parem, & quærens, inuenit, eum quidem & vxorem & filios habere, sed post secundam susceptam prolem, castitatem cum ipsa seruare, iustitiæ studere, pietatem colere, & hoc præcipuè moris habere, vt si quos inter se odio distractos cognouisset, continuò in gratiam reducere niteretur. Non fuisset (vt opinor) ciuis iste tam religioso solitario comparandus, nisi hoc sibi virtutis genus adsciuisset, quo ille procul ab hominibus manens vti non poterat. Assidua quippe cura in reconciliandis aliorum animis indignationibusque leniendis vrbanum hominem *Pafnut. Abbas.*

dignum fecit, qui sanctis eremi cultoribus esset æquandus. *Pallad.Hist.*64.

Agathon Abbas. NON immeritò igitur Agathon Abbas gloriatus est, se nunquam cepisse somnum, nisi priùs & suam aduersum alios, & aliorum aduersum se indignationem placando sopiret: implens illud breue quidem sed multę perfectionis præceptum: Diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam. *Psal.*33. Eundem dicere solitum accepimus. Iracundos Deo atque hominibus odio esse. Sicut enim humilitas pacem conseruat, ita iracundia concitat lites, concordiam dissipat. *In vitis PP.*

Ioannes Abbas. HINC & Ioannes Monasterij in Scythi positi Abbas cum ad Pesium Anachoritam visendum venisset, & ab eo quæreret, quantum in solitudine per annos XL. quibus in ea permanserat, profecisset, isque referret, quòd sol omnia collustrans nunquam se conspexerit manducantem: nec me iratum respondit, haud minoris meriti existimans non irasci, quàm corpus quotidianis tenuare ieiunijs, inediaque atterere. *In vitis PP.*

Pastor Abbas. PASTOR de Scythi Abbas, interrogatus super illud Euangelij: Qui irascitur fratri suo sine causa, solam iu- *Matth* 5. stæ iræ causam definiuit, separationem à Deo: cæteris quamlibet magnis iniurijs acceptis qui irascitur, eum sine causa irasci. Igitur cum offensis lacessimur, n[illegible] isse debemus, nos non habere indignationis causam, sed patientiæ. Ita fiet, vt pacem etiam cum inimicis habeamus. Non est enim cur illis irascamur, quos diligere, & pro quibus orare iubemur. *Luca* 6. Diligite, inquit Dominus, inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos, & orate pro persequentibus vos.

Beno Abbas. CVIVS quidem præcepti Benonem deserti Thebaidis Abbatem non immemorem fuisse constat, cùm nunquam visus sit iratus. Qui nemini irascitur, nónne semper in pace versatur? Profectò tametsi persecutiones sustinet, fatigantur persecutores odij stimulis agitati: illę omnia æquanimiter ferens, in spe præmij cælestis conquiescit, *Rom.*12. dicente Domino: Mihi vindictam, & ego retribuam. *Pallad. Hist.* 49.

SECVLARIS quoque potentiæ in pace conseruanda studium æternæ beatitudinis præmio est repensum. Edgaro enim Britannici regni diadema suscipiente, Dunstanus Cantuariensis Archiepiscopus sibi diuinitus prædictum audiuit, pacem Britanniæ futuram, quamdiu ille viueret. Igitur annos XVI. quibus regnauit, omnia in summa quiete tranquillitateque fuêre. Perpetuo quippe amicitiæ fœdere vicinos reges sibi deuinxerat, piratas mari, prædones terra submouerat, in feras etiam prædæ auidas seuerus, à Guidualo Gualdensium rege tributum exegit, annis singulis lupos XXX. venatione captos. Id seruatum, donec illud bestiarum genus assiduis cædibus defecit. Nihil esse in regni finibus passus est, quod à pacis quiete foret alienum. Tantus ergo pacifici status amor ipsum vsque ad quietem euexit sempiternam, & ad cælestis regni gloriam sublatum inter Sanctos collocauit. Hunc imitentur terrarum Principes, & illorum qui turbas c'ent ferocitatem coerceant, bonos sibi concilient, malos persequantur, bello nihil aliud quàm pacem quærant, si Deo pacis placere, & ab eo pro talibus factis, post terreni regni successum, supernæ quoque fœlicitatis recipere mercedem exoptant. *Osbertus & alij, in vita Dunstani, Sur. Tom. 3.* *Edgarus rex.*

EST præterea pacis genus, quæ conspiratio siue coniuratio dicitur, mala hæc & detestanda, odiumque potiùs eligendum, quàm consentiendum ijs, à quibus in societatem sortemque flagitij vocamur. Talis pax filios Iacob in Ioseph fratris necem concordes fecerat, nisi quòd Ruben, Deo inspirante, in cisternam deijciendum censuit, & Iudas Ismaelitis vendendum. Vixit ille Dei beneficio, qui fratrum malignitate perierat. At quantò melius erat talem inter se dirimere concordiam, quàm tanto sceleri consentire? Hæc est illa pax de qua Saluator ait: Non veni pacem mittere in terram, sed gladium: quo scilicet talis pax scindi, distrahi, separarique deberet. *Genes. 37.* *Pax mala.* *Matt. 10.*

DE Herode quoq; & Pilato in Euangelio legimus quòd ad inuicem inimici erant, & facti sunt amici, vt Iesum perderent. *Herodes & Pilatus.*

derent. Sic facinorosos homines par perpetrandi mali voluntas coniunxit, quos alienauerat odium. Minùs nocentes fuissent, si in pristinis simultatibus perseuerassent. Non debet esse reconciliationis causa consensio mali, sed boni. *Luca* 23.

Pax simulata. Est & illa pax oppido quàm fugienda, qua obtegitur dolus, sub qua latent insidiæ, fraudesque de improuiso erupturæ cubant. Nemo plus nocet, quàm qui simulat se profuturum: personam amici malignus induit, vt incautos ducat in foueam, Lactat blanditijs, adulatione palpat, promissis allicit, omni palàm permulcet officio, & occultè gladium acuit, quo iugulet. De talibus per Ieremiam *Ierem.* 5. dicitur: Impij insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes, & pedicas ad capiendum viros. Sicut decipula plena auibus, sic domus eorum plena dolo. His Dauid Spiritu san- *Psal.* 27. cto plenus imprecatur, dicens: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundùm opera eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. Idem ab ijs circumueniri formidans, o- *Psal.* 42. rat Dominum, & ait: Ab homine iniquo & doloso erue *Psal.* 141. me. Et iterum: Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem. Sed profectò sicut malum est ab huiusmodi hominibus irretiri capique, ita pessimum eos velle imitari. Nam qui decipitur, imprudens est: qui decipit, iniustus: alter miserationem, alter meretur pœnam.

Ioab perfidia in Abner. 2. Reg. 3. Igitur quò vtrumque faciliùs deuitetur, pauca adhuc id genus exempla subnectam. Licet enim nobis propositum sit de virtutibus tractare, expedit tamen interdum & vitij mentionem interseruisse. Abner filium Ner, qui (vt in Regum libro legimus) principibus Israel persuaserat, vt eiecto Isboseth Saulis filio, regem sibi acciperent Dauid in Hebron regnantem: cùm ob hoc ipsum negotium illuc venisset, seque ipsi Dauid fœdere iunxisset, & re peracta iam discederet, Ioab, Dauidici ductor exercitus, ad colloquium reuocatum interemit. Quid hac perfidia nequius? vt regis seruus regis amicum amicitiæ simulatione supplantet atque occidat? & duplicis criminis

reum se constituat, capitalis fraudis in Abner, summæ ingratitudinis in Dauid. 2. *Reg.* 3.

IDEM Amasæ collegæ suo cùm obuiam occurrisset: Salue mi frater, inquiens, faciem ad osculum applicuit, sicam ad latus, vnoque ictu miserum nihil timentem confecit, ob hoc solùm, ne militaris gloriæ secum particeps esset. Illi inuidit laudem, sibi perpetuam perfidiæ comparauit notam, minùs in hostem quàm in socium ferox. Meritò postea & ipse à Salomone rege occidi iussus, malignæ impietatis pœnas dedit. 2. *Reg.* 20. *Idem in Amas. 2. Reg. 20*

GODOLIAS per Nabuchodonosor regem (sicut in Ieremia habetur) reliquijs terræ Iudææ Præfectus. Ismaëlem Nathaniæ filium, à Bahali Ammonitarum rege ad se in Masphath missum, cum multis qui cum illo venerant, vt socium & amicum domi perquam lautè acceperat, pro charissimo habuerat, ab ijs, quibus suspectus erat, lædi prohibuerat. Ille tamen contra tot beneficia (sicuti iam animo propositum habebat) incautum cum omnibus ferè qui in Masphath erant Iudæis ac Babylonijs simul trucidauit, vrbeque potitus est. Quod bellum quoque hac pace plus habuit crudelitatis: si pax dici debeat, qua nihil aliud nisi nocendi quæsita est occasio. *Ierem.* 41. *4. Reg. 25 Ismael in Godoliā. Ierem. 48*

NONDVM fama tam nefandi facinoris percrebuerat, & idem Ismael inde digressus octoginta viros de Sichem, Silo, & Samaria Ierosolymam versus ad offerenda in Templo dona petentes, vt ad Godoliam diuerterent, blandè amiceque hortatus est. Nota erat Godoliæ hospitalitas, quamobrem facilè quo volebat persuadet, in vrbemque perductos interemit? Sicque nequissimus hic impostor ore pacem præferebat, corde meditabatur carnificinam. Nihil nocere potuisset, si quicquam se interim nociturum ostendisset. Non difficulter cauetur periculum, si patet: neque inimicus, si minatur. *Ibidem.*

ANTIOCHVS quoque Eupator (vt in Machabæorum libro traditum est) cùm Silon arcem loci natura munitam vi expugnare non potuisset, dolo aggressus est. Obsessis pacem iurat, obsidionem soluit. Sed intra mœnia receptus, omnia funditùs euerti iubet, non minùs hostiliter *1. Mach. 6. Antiochi dolus in Iudæos.*

agens,

agens, quam si iratus repentè cum armis irrupisset. Quos igitur obsidio domare non poterat, simulata pax vicit. 1. *Machab.* 6.

Alcimi in Assidæos. 1. Mac. 7.

ALCIMVS Sacerdos cum pessimis ex Israel ad Demetrium Asiæ regem defecerat. Et coactu exercitu cum Bachide regis Præfecto venerat contra Iudam. Tunc Assidæis, qui de stirpe Israel erant, amicum se ostendens, iurauit nihil se mali illis illaturum. Sic deceptos atque euocatos cùm comprehendisset, LX. ex ipsis die vna neci dedit. Nescio infœliciùs an inconsultiùs confisos dixerim. Non enim erat cur crederent sacerdoti etiam iuranti, quem aduersariorum partes secutum non ignorabant. Quomodo enim periurare homini timeret, qui apostatare à Deo non pertimuit? 1. *Machab.* 7.

Triphon in Ionathan & in regem suum. 1. Mac. 13.

TRIPHON Antiochi adolescentis Syriæ regis Præpositus, dominandi cupidine incensus, Ionathæ Israel duci socioque & amico regis, quem sibi impedimento fore spectabat, quamprimum imponere deliberat. Ad ipsum venit in Bethsan, dona offert, Ptolemaidam ei se traditurum spondet, vtque eò secum pergere maturet, persuadet, cùm non aliam ob causam se illum adisse diceret. Ingressus vnà cum eo in vrbem, claudi portas, ipsum comprehendi, reliquos qui cum illo venerant, ad vnum cædi fecit. Acceptis deinde centum talentis & duobus Ionathæ filijs, quæ vt ipsum dimitteret poposcerat, nequaquam dimisit, sed simul cum filijs interimi iussit. Antiochum deinde dominum suum, dum confabulando cum illo iunctis lateribus incederet, transfigit, ac regnum occupat. Habeatur sanè cum talibus pax, si vlli vnquam plus obfuit Triphon, quàm ijs qui sese illi credidêre. 1. *Machab.* 13.

Ptolomæus in Simonem liberosque eius. 1. Mac. 16

PTOLOMAEVS Abobi filius Præfectus Iericho, Simonem Machabæum filiosque eius Mathathiam & Iudam hospitio suscepit, honore affecit, multoque luxu apparatum conuiuium dedit. Cæterùm cùm pasti potique essent, crapula grauatos, ac semisomnes cum armatis subsessoribus repentè inuasit, oppressit, occidit; mensas eorum cruore fœdans, quos tam benignè conuitauerat. Haud alia pax villici esse solet cum porcis, quos ideo saginat vt ma-

ctet. Nostra interest, talium hominum & cauere dolos, & mores execrari, ac prorsus neque decipi neque decipere velle. At si alterum necesse fuerit, pati mala, quàm inferre, satiùs iudicemus. Sustinendo autem, non vindicando iniuriam, pax paratur. 1. *Machab.* 16.

Vt ergo vera synceraque pace vti fruique possimus, magno atque constanti animo contemnamus insolentium hominum contumelias, probra, maledicta, memores à Salomone sapientissimo preceptum esse: Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Rixas & odiosas verborum cōcertationes abijciamus, quia alius quoque Sapiens ait: Abstine te à lite, & minues peccata. Vbi autem zelus & contentio (vt Iacobus Apostolus inquit) ibi inconstantia, & omne opus prauum. Paulus etiam ad Titum scribens, ait: Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant litem. Seruum autem domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Rursum Salomon: Honor est homini, inquit, qui separat se à contentione, omnes autem stulti miscentur contumelijs. Et iterum: Ne contendas cum pessimis, ne emuleris impios. Et alibi scriptum est: Non litiges cum homine linguato, & non strues in ignem illius ligna. Profectò qui pungentes altercationum aculeos non cauerit, præceps agatur necesse est in perpetuam inquietudinem mentis pariter & corporis. Et hoc quoque Salomonis sententia astruemus: Vir sapiens, inquit, si cum stulto contenderit, siue irascatur, siue irrideat, non inueniet requiem. Modis omnibus igitur enitamur, vt à velitationibus ac iurgijs alieni pacem tranquillitatemque possideamus, vel Apostolo hortante, qui ait: Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Mala est luxuria, mala auaritia, mala ventris ingluuies, malum otium, sed tamen vnumquodque crimen sua blanditur voluptate, sola discordia nihil in se habet quo delectet. Gignit inuidiam, concitat iram, prorumpit ad conuitia, non temperat manibus. Hinc cædes, hinc exilium, domorum orbitas, vrbium excidia, regnorum desolatio. Vnde rectè quidam: Concordia, inquit,

Prou. 26.
Eccli. 18.
Iacob. 3.
Titum 3.
Prou. 20.
Prou. 24.
Eccli. 8.
1. *Cor.* 1.
Sallust.

quit, paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur.
Matth.12. Sed & veritas (quæ falli omninò non potest) ait: Omne regnum contra se diuisum, desolabitur. Et omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. At verò in pace omnia læta, iucunda, suauia sunt. Si quid aduersi incidit, pax eleuat mœrorem: si prosperi quid contingit, pace gaudium augetur. Hanc itaque eleganter definiuit Augustinus, dicens: Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis: Nec poterit, inquit, ad hæreditatem Domini peruenire, qui testamentum pacis noluerit obseruare. Nec potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Concordes autem erimus, si dabimus operam, ne ab ijs, quæ à Domino nobis præcepta sunt, di-
Psal.118. scedamus, dicente Dauid: Pax multa diligentibus Legem tuam, Domine, & non est illis scandalum. Et per alium
Baruch 3. Prophetam populo Israel dicitur: Si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram.

De Consortio habendo fugiendoqúe.
CAP. VII.

QVONIAM verò in via Dei ambulare volentibus nobis, id est, piè & innocenter viuere, multum interest nosse, quorum consuetudine consortioque vti debeamus: hoc nunc docere aggrediemur, commemorantes tum eorum, qui malè sibi hac in parte consuluerunt, ruinam; tum eorum, qui bene, vtilitatem atque profectum.

Adam & Eua. Genes. 3. IAM primi hominum quoniam callidissimi serpentis colloquio vsi sunt, virulentis mortiferisque eius suasionibus solicitati, à mandato Dei desciuerunt, & amissa Paradisi amœnitate, ad huius vitæ miserias redacti sunt. Hinc discitur, nequaquam miscendos esse sermones cum ijs, qui soli sibi videntur sapientes, & dedignati cum multis quæ vera sunt sentire, captiosis argumentorum sophismatibus peruertere fidelium simplicitatem moliuntur. *Genes. 3.*

FOEMINARVM quoque vti familiaritate quis tutò pote-

poterit : si earum aspectus atque conuersatio Samsonem *Samson.*
fortissimum compulit ad necem. Dauid sanctissimum ad *Dauid.*
adulterij homicidijque crimen. Salomonem sapientissi- *Salomon.*
mum ad simulacrorum cultum? Ideo ipse in Prouerbijs
vociferatur & clamat: Longè fac ab ea viam tuam, & ne *Prou. 5.*
appropinques foribus domus eius. Nemo veriùs iudicat
periculum, quàm qui expertus est damnum. *Iud.* 16. 2. *Reg.* 11. 3. *Reg.* 21.

TOBIAS cùm filium suum in Mediam mittere vellet: *Tobias.*
Perge nunc, inquit, & inquire tibi aliquem fidelem vi- *Tobiæ 5.*
rum, qui eat tecum. Quem ille inuentum, percunctatus est
vnde esset, & an viam, quæ in Mediam ducit, sciret. Huius
exemplo eos nobis comites admittere debemus, quorum
nota est fides, & compos veri scientia, nequando errore a-
liorum seducti, ab itinere deuiemus virtutum. *Tob.* 5.

IOSAPHAT rex Iuda, licet rectè vixisse predicetur co- *Iosaphat.*
ram Domino, quia tamen amicitia illi intercesserat cum
Ochozia rege Israel omnium pessimo, per Prophetam ar- *Ochozias.*
guitur, & classis, quam cum ipso communem habebat, *3. Reg. 22.*
priusquam in Tharsis, quo missa fuerat, peruenisset, nau-
fragio perijt. Rursum alias naues communicatis impensis
ædificare ab Ochozia tentatus, renuit: iam damno satis e-
doctus, ne innocentem quidem securum esse, cum perditis
hominibus commercium habentem. 3. *Reg.* 22.

MAGOS ab Oriente ad Christum in Bethlehem natum *Magi.*
Stella perduxit, sed tamen cum interim ad Herodem Iero- *Matth. 2.*
solymam diuertissent, latuit illico, subtraxitque sese ob-
tutibus eorum. Cùm verò inde discessissent, rursum com-
paruit, & vsque ad locum quò ibant fideliter præcessit.
Quid est hoc? nisi quia caligat in nobis rectæ rationis lu-
men, quamdiu illis iungimur, quos nebulæ premunt vitio-
rum. Tunc nitescit & exoritur, cùm his relictis ad quæ-
rendum Deum conuertimur. Quoniam Deus lux est, & te- *1. Ioan. 1.*
nebræ in eo non sunt vllæ.

PETRVS ipse Apostolus, Christi amore inter omnes *Petrus*
ardentissimus, tunc quidem refrixit, cùm atrium Caiphæ *Apostol.*
ingressus, impiorum hominum se implicuit colloquijs, *Matt. 26.*
compulsusque est negare se illum nosse, quem paulo antè

Dei viuentis filium confessus fuerat. Corrumpunt itaque
1. Cor. 15. (vt Paulus ait) bonos mores confabulationes pessimæ. Et
Eccli. 13. qui tangit picem, inquinabitur ab ea. *Matth. 26.*

Christus. Matth. 8. IDCIRCO Dominus noster petenti Discipulo, vt abiens parentaret patri, non permisit, ne infidelium cognatorum, quos affore funeri necesse erat, consortio maculaterur. Sine, inquit, mortui sepeliant mortuos suos, tu me
Lucæ 9. sequere. Quia scilicet ego vita sum, mecum viue, & dimitte mortuos, ne fortè & ipse simul moriaris.

Ioannes Apostol. AB ijs etiam qui hæresi aliqua deprauati sunt, vt declinemus, ipsa Sanctorum exempla nos monent. Ioannes Apostolus balnea cum Discipulis ingrediens, vt eos, qui illò conueniunt, Euangelium doceret, vidit inter lauantes Cherinthū hæreticum, atque inde relato statim gradu ad suos conuersus: Fugiamus hinc, ait, ne balnea nos opprimant ruina, in quibus Cherinthus lauat veritatis inimicus. Adeò non fidem solùm, sed etiam vitam periclitari cum hæreticis conuersantium existimauit. *Euseb. lib. 4. cap. 14. Iren. lib. 3. cap. 3.*

Polycarp. discipul. POLICARPVS quoque eius discipulus Marcioni hæretico fortè occurrens, cùm ab eo an se agnosceret interrogaretur, respondisse dicitur: Agnosco, agnosco diaboli primogenitum. Itaque docet, haud molliter cum huiuscemodi hominibus loquendum esse, si quando loqui necesse fuerit. Cur enim dissimulemus, eosdem nos habere inimicos, quos Dei esse nouerimus; tanto maiore odio dignos, quanto dolosiùs Catholicæ insidiantur veritati? Amplius aliquid dicam: etiam cum fidelibus, mundana tractantibus, religioso viro periculosa est conuersatio. *Ibidem.*

Anton. Abbas. ANTONIVM Abbatem Alexandrinum dicere solitum ferunt: Non expedire Christi seruis, eorum qui seculo seruiunt domos frequentare, aut consuetudine vti. Sicuti enim pisces de aqua eductos continuò languescere & emori solere; ita Monachum extra cœnobij septa vagantem, si quicquam confabulationi vacuerit alienorum, ad cordis tepiditatem redigi, & circa spiritalia exercenda effici tardiorem. *Athanas. in vita Antonij.*

HINC

HINC sanè est, quòd plerique cum feris bestijs in solitudine viuere sibi satius duxerunt, ne in cœtu hominum mentem, quam in sola Dei contemplatione fixam & locatam habere vellent, diuersis cogitationibus diffundere atque distrahere cogerentur. Ob hoc sanè Arsenius, cur tantopere accessum hominum deuitaret cùm interrogaretur, non posse se cum Deo simul & hominibus esse aiebat. *In vitis PP.* *Arsenius.*

CAPITON itidem rogatus respondit, vereri se, ne ex hoc imbecillior ad sustinendos inimici impetus redderetur, quocum adhuc sibi superesse certamen sciret. Alterum ergo contemplandi amor, alterum peccandi timor ab humano submouerat consortio: nunc vterque consortio fruitur Angelorum. *In vitis PP.* *Capiton.*

PAVLVS primus inter Christianos Eremi cultor annos septem & nonaginta, Honophrius septuaginta, hominibus inuisi incognitique fuêre. Ac postremò ne incogniti essent, tunc visi sunt, cùm de solitudine terrena ad celebritatem cælestem transferendi erant, Domino nobis prospiciente, vt eorum exemplo ad virtutes capessendas, viamque perfectionis confidenter aggrediendam, magis accenderemur. *Metaphrast. & in vitis PP.* *Paulus primus Eremita. Honofrius Eremita.*

QVIS autem perfectionem vitæ professus in ædibus Magnatum securè versari poterit, si seraphicus Franciscus eam ob causam diuino permissu dæmonum verbera passus sit? Apud Leonem sanctæ Crucis Cardinalem dies aliquot moratur, pœnam sustinuit, & culpam agnouit, illicoque dicessit, atque ad Monasterium rediens, rem quæ sibi contigerat, vt cæteri cauerent, indicauit. Ouis quippe quæ de ouili egreditur, lupi morsibus patet. *Bonau. cap. 6.* *Francisc.*

SED profectò sicuti secularium & potentium consortium ijs, qui seculo renuntiarunt, fugiendum est; ita omnibus Sanctorum quærenda familiaritas, quos vel vidisse incitamentum virtutis est. Hilarion visendi Antonij cupiditate ardens eremum adijt, ac statim vt illum vidit, habitum mutauit, Religionis propositum suscepit, duobus ferè mensibus apud eum mansit, cōtemplans ordinem vitæ eius, morumque grauitatem, quàm creber in oratione, *Anton. Hilar.*

quàm humilis suscipiendis fratribus, seuerus in corripiendis, alacer in exhortandis: & vt continentiam cibique eius asperitatem nulla vnquam infirmitas frangeret. His imbutus exemplis in solitudinem secessit, tantaque præstitit sanctitate, vt vbique latebras quæritans, nusquam latêre potuerit, miraculis eum semper prodentibus, vsque adeò quidem adisse aliquando Antonium, & cum Antonio fuisse iuuit. Hoc ita vsu venire & Propheta testatur, dicens: Cum sancto sanctus eris, & cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris. *Hieronym. in vita Hilar. cap. 1.*

Psal. 17.

Bernardus & soror eius. Fœminæ.

SIC sanè & Bernardi Abbatis soror, (vt etiam & hoc loco de fœminis aliquid dicamus) dum fratrem visitat, mundum contempsit. Ornata multo cum fastu ad monasterium venerat, aditu interdicta est. Causa cur repelleretur cognita, lugens pro foribus stetit. Et peccaui, inquit, sed pro peccatoribus Christus mortuus est: Si delinquentem despicis, ne despicias corrigi volentem. Admissa audiuit quantæ vanitatis esset ille ornatus, quo caro mox in terram cessura, & in putredinem resoluenda, comitur decoraturque. Tunc domum rediens, impetrata à viro cui tradita erat coniugij solutione, Religioni sese addixit. Ac tanto deinde Deo seruire cœpit humiliùs, quanto ambitiosiùs antè seruierat mundo. Magnum profectò fuit, virentis adhuc ætatis & liberalis formæ fœminæ tam citò contempsisse vestem sericam, inaures, monilia, armillas, mytras, vittas, reticula, crepitulum, discerniculum, speculum, strophea, anulos, gemmas, margaritas, vniones, aureaque segmenta, & cum vnguentis, labaciariscos, multaque alia muliebris insaniæ fomenta. Sed longè maius fuit, iuuenem reliquisse maritum, nuptialisque thori illecebras, & omnem carnis lasciuiam seposuisse. Cuncta hæc fecit illa, postquam locuta est cum fratre. Vis etenim inesse solet confabulationi Sanctorum, quæ interdum (quamuis dura) peccatorum corda frangit, macerat, emollit, ac prorsus à vanitatibus resipiscere cogit. *In vita Bern. lib. 1. cap. 7.*

Scripturarum sententiæ.

CONFIRMEMVS nunc diuinarum Scripturarum autoritate hoc quod exemplis monstrauimus.

CAVEN-

CAVENDVM eſt ab ijs qui linguis ſuis doloſè agunt, *Maligni.*
& venenum aſpidum ſub labijs eorum. Tales enim auer-
ſans Propheta ac repellens clamat: Declinate à me ma- *Pſal. 118.*
ligni, & ſcrutabor mandata Dei mei.

NEC cum fœminis conuerſandum eſt, cùm ſcriptum *Fœminæ.*
ſit: In medio mulierum noli commorari. De veſtimentis *Eccli. 42.*
enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Et alibi
dicitur: Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne cir- *Eccli. 9.*
cunſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris
multi perierunt, & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis ex-
ardeſcit. Et rurſum: Cum aliena muliere ne ſedeas omni-
no, nec accumbas cum ea ſuper cubitum.

SED neque illorum conſuetudine vtendum eſt, qui ma- *Detracto-*
lignis ſugillationibus lacerant famam aliorum. Antiſtes *res.*
enim ſapientiæ Salomon in Prouerbijs ait: Remoue à te *Prou. 4.*
os prauum, & detrahentia labia ſint procul à te.

ILLI quoque nobis valde declinandi ſunt, quorum ad *Iracundi.*
iram procliue ingenium, quique leuiſſimis de cauſis ex-
candeſcere ac ringi ſolent. Idem quippe Salomon: Noli, *Prou. 22.*
inquit, amicus eſſe homini iracundo, neque ambules cum
viro furioſo, ne fortè diſcas ſemitas eius, & ſumas ſcanda-
lum animæ tuæ.

NEQVE cum ſuperbis eſſe communicandum, quia di- *Superbi.*
citur: Qui communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiam. *Eccli. 13.*

NEQVE cum rationis impote ac deliro: Ait enim Scri- *Stulti.*
ptura: Cum ſtulto ne multum loquaris, & cum inſenſato *Eccli. 22.*
ne abieris.

NEQVE cum ijs qui ſemper iocis cachinniſque indul- *Iocoſi.*
gent, ſcurrilique leuitate iugiter delectantur. Quando-
quidem Ieremias Propheta gloriatur, dicens: Non ſedi *Ierem. 15.*
cum concilio ludentium. Et Salomon ipſe dicit: Riſum *Eccle. 2.*
reputaui errorem, & gaudio dixi, quia fruſtra deciperis.
Et iterum: Cor, inquit ſapientium vbi triſtitia eſt, & cor *Ibidem.*
ſtultorum vbi lætitia.

AB infidelium præterea conſortio nos amoliri opor- *Infideles.*
tet, qui ad Eccleſiam conuerti neglexerint, Apoſtolo di-
cente: Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim
participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci

ad tenebras? quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? quis consensus Templo Dei cum
Matt.10. idolis? Et Dominus in Euangelio: In viam Gentium, inquit, ne abieritis.

Hæretici. EADEM quidem ratione neque ijs, qui hæresi aliqua deprauati sunt, familiariter vtendum erit. Nam hoc quoque Paulus Apostolus admonet, & hortatur, dicens:
2.Thess.3 Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non secundùm traditionem quam acceperunt à nobis.
Titum 3. Et ad Titum ait: Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita. Ioannes quoque Apostolus:
2.Ioan.1. Si quis venit ad vos, inquit, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis.

In malitia obstinati. POSTREMO ab omnium illorum conuersatione secedendum est, qui vitijs assueti pertinaciter obdurant, corrigique & emendari omnino nolunt. Præceptum quippe
Matth.18. Domini est: Qui neque Ecclesiam audire voluerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Et ij quidem, sunt qui nihil præ se, neque Christiani præter nomen, neque hominis præter figuram gerunt. Cum quibus vna accumbere
1.Cor.5. Paulus vetat, dicens: Si is, qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumite.
Prou.24. De ijs & in Prouerbijs dicitur: Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia rapinas meditatur
Marci 9. mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur. Hi sunt membra illa quæ scandalizant, & idcirco abscindi proijcique iubentur, vt potiùs sine illis vitam ingrediamur æternam, quàm simul cum illis mittamur in gehennam
Psalm.6. ignis inextinguibilis. Discedite igitur à nobis omnes qui
1.Cor.5. operamini iniquitatem. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Nihil tam perniciosum est, quàm societas hominum perditorum. His itaque cautè sapienterque repudiatis, ad illos conuerti, illis inhærere, ab illorum latere nunquam (si fieri potest) discedere nos decet, quorum
Eccli.37. vox, gestus, incessus, habitus, norma virtutum est. Cum viro san-

ro sancto assiduus esto, quemcunque cognoueris obseruantem timorem Dei. Quia scilicet nihil æquè proficit ad bene beateque viuendum, ac optimi cuiusque accessibus identidem copulari.

De Vestitu cultuque corporis. CAP. VIII.

REIECTIS iam tandem reclamatisque malorum hominum consortijs, postquam collegio nos intulimus bonorum, vti dignè cum illis versari possimus; videamus quo indumentorum genere, qualive corporis cultu vsi sint, vt eodem & ipsi vtamur, ne quando cum rubore audiamus: Amice, quomodò huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sed profectò qui spiritalibus virtutum indumentis animam suam tegere & ornare student, non opus habent corporis indumentis, nisi quantum naturæ necessitas requirit. Adam & Eua in Paradiso nudi erant. Tunc illis parandæ vestis cura irrepsit, cùm propter mandati transgressionem inde eiecti, terram colore, hoc est, terrenis occupari negotijs cœperunt. Sed ne tunc quidem vsque adeò conditionis humanæ obliti sunt, vt carnem iam morti obnoxiam luxuriosè vestiendam putarét; consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata, tunicis denique pelliceis contenti vixerunt. *Genes.* 3. *Matt.* 22. *Adam & Eua.*

IOANNES Baptista, quo non surrexit maior inter natos mulierum, de pilis camelorum vestem contextam, & pelliceam zonam circa lumbos habuisse dicitur. Et de illo ad turbam Dominus: Quid existis, ait, in desertum videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Aspera vtique vestis & cilicina, continentioris vitæ indicium est, mollis & delicata, lasciuioris. Et vt habitacula quoque de moribus hominum nonnihil attestari cognoscas, desertum prælatum est aulis regum. In his namque voluptatis mundanæ mancipia versari solent, in illo Christi serui. *Matth.* 11. *Ioannes Baptista.* *Matth.* 11.

APOSTOLIS in Euangelio iussum legimus, ne soliciti essent, in perquirendis quibus operirentur, sed confiderent in eo qui lilia, id est, momentaneam creaturam tam eximio vestit candore, multo magis vestiturũ ipsos, quos

ad imaginem suam rationis capaces æternæque vitæ destinatos condiderit: Quærite, inquit, primùm regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. *Matth. 6.*

VERVNTAMEN quia modicum quid terrenæ opis adiumentique sufficere debet ei, cui multa reposita sunt in regno cælorum, ijsdem iussum est, ne duas tunicas habeant; non vt simplici tunica contenti sint, si frigoris intemperies non patitur, sed ne metu futurorum aliam induant, aliam reseruent. Superflui itaque amictus solicitudo reprimitur, non necessarij cura.

Actor. 12. IN calceatu quoque sandalijs tantùm vsos constat, quæ in Actorum libro alio nomine caligæ appellantur. Quod sanè calceamenti genus non operit pedem, sed sicut expositores dicunt, suffulcit. Igitur ne calcearium saltem paulo cupidiùs nobis expetendum duceremus, exemplo ostenderunt, satis esse, si ea pars pedis tecta sit, quæ terram terit, nuda relicta, quæ cælum spectat. Rectè enim & religiosè incedentem cælo patêre non terræ decet, Deo non hominibus.

Petrus Apostol. HINC ipsi Apostolorũ Principi Petro nihil amplius tegumenti fuisse creditur, præter tunicam & pallium, nihil aliud calceamenti prçter caligas. Illud in Clementis libro relatum dicunt, hoc in Apostolicis Actis legimus, dicente ad eum Angelo: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Rideant hanc tenuitatẽ, qui ignorant, Ecclesiam ab ipso fundatam, olim in paupertate gloriantem, postquam cumulari diuitijs cœperit, virtutibus decreuisse. Nemo diuitum nunc ægrotos verbo sanat: tunc autem seminudi Pontifices etiam mortuos reuiuiscere fecerunt. *Clem. in recogn.* *Actor. 12.*

Barthol. BARTHOLOMEVM quoque Apostolum collobio albo, pallioloque purpureo & sandalijs vsum, memoriæ proditum est, sed hoc miraculi adijcitur, quòd quinque & viginti annos vestimenta eius, nec sordes vllas, nec vetustatem contraxerint, nec sandalia subtrita sint. Veruntamen hunc etiam communis nuditas piscatoribus parem fecerat, nisi purpureus color regiæ stirpis insigne fuisset: sed hic ideo reseruatus est, vt indicio foret, quanta ille reliquerit, vt Christum sequeretur. *Abdias.*

IACOBVS Iuſtus, frater Domini ob formæ ſimilitudinem appellatus, & vt Egeſippus ait, ab vtero matris ſuæ ſanctus, non laneum ſed lineū habuit amiculum: ad hæc, quod ad corporis cultum pertinet, nunquam attonſus eſt, nec oleo vnctus, nec balneo vſus. Sic indutus, ſic obſitus, etiam apud Iudæos in tanta veneratione fuit, vt ſoli permiſſum ſit Sancta Sanctorum intrare, & Deo laudis ſacrificium pro populo offerre. *Egeſip. lib. 5. Euſeb. Hiſtor. Eccl. lib. 2. cap. 23.* *Iacobus Apoſtol.*

IOANNEM etiam Apoſtolum ſola ſyndone amictum Ieroſolymis aliquando inceſſiſſe, ex Euangelio conſtat, quoniam dum à Iudæis apprehenderetur, ea relicta nudus effugiſſe dicitur. Nulli ergo nudum Chriſtum ſequamur, ne ab aduerſarijs comprehēdamur. *Beda in 14. Marc.* *Ioannes Apoſtol.*

AVRELIVS Auguſtinus Epiſcopus, veſte non magis compta magiſve ambitioſa, quàm illi quibus præerat, vti voluit. Si quis excultiorem ſibi dono offerret, acceptam venum iubebat dari, vt pecuniam inde exactam cum alijs communicaret, quandoquidem veſtis ipſa communis eſſe non poſſet. Itaque Clericis ſuis dignitate præſtitit; habitu atque veſtitu par fuit. *Sermone de vita Cleric.* *Auguſtin. Epiſcopus.*

BERNARDVM Abbatem veſte quidem ſatis vili, ſed minimè ſqualenti vſum memoriæ proditum eſt. Ac etiam dicere ſolitum, tunicam ſordibus obſoletam, teſtem deſidiæ atque ſocordiæ eſſe: Et eius immunditiem interdum ad hypocriſim ſpectare, qua inanis gloria, dum videatur contemni, quæritur. Cū ergo etiā cilicio ſub veſte latentē carnem attereret, vbi id reſcitum eſt, & ipſum depoſuit. Nec vnquam deinde aſperius indumentum, quàm cæteri fratres ferre voluit, ne fortè illis præſtare ſanctitate videretur, quorum ſe ipſe minimum reputaret. *In vita Bernard.* *Bernard. Abbas.*

STEPHANO Abbati Grandimontenſis Ordinis autori, qui in Moreto Aquitaniæ monte vitam ſolitariam duxit, tametſi rudis modicuſque amictus fuerit, hoc tamen admirationem auget, quòd ſub eodem & æſtiuos calores, & brumæ frigus pertulerit, nunquam quicquam panni ſibi vel addens vel demens. Vtramque profectò diuerſorū *Stephan. Abbas.*

temporum molestiam leuare posset solertia, nisi vtramq; tolerare mallet in Deum charitas.

Apollon. Eremita. APOLLONIVS apud Thebaidam in finibus Hermopolis, collobio stuppeo, quod lebithem vocabant, operiebatur, neque tamen vllum capitium habuit, sed lineo linteolo collum caputque obuoluebat. Et hoc magis mirandum, quòd cùm quadraginta annos in deserto manês peregerit, eius tegmina neque vsu consumpta neque vetustate labefacta ferantur: vt inde facilè appareat quanti apud Deum sit humilis habitus, & absque vlla simulatione contemptus. *In vitis PP.*

Paulus primus Eremita. PAVLVS primus Eremita, cum nihil haberet, nisi quod inculta solitudo suppeditare poterat, tunica de palmæ folijs contexta nuditatem texit. Et qua ille veste in necessitate vsus est, hanc ipsam Antonius, cùm defunctum sepelisset, habuit in delitijs, non nisi festis solennibus eam induens, quam etiam diuus Hieronymus plurimi faciês: Si mihi, inquit, Dominus optionem daret, multò magis eligerê tunicam Pauli cum meritis eius, quàm regum purpurã cum regnis suis. *Hier. de vita Pauli.*

Ioannes. Andreas. Thadd. Philippus Eremita. PALMEIS quidem tegminibus & illi quatuor, in vastissima AEgypti eremo Pafnutio inuenti, Ioannes, Andreas, Thaddæus, & Philippus, amicti erant. Hunc tamen tam syluestrem vestitum haud multò tempore pòst cum veste immortalitatis commutarunt. Tantò nunc feliciùs cœlesti lumine illustrantur, quantò antea perusta solis ardoribus cute contemptiùs squallebant. *In vitis PP.*

Serapion Abbas. SERAPIONEM Abbatem primitus quidem sola tunica simpliciq́ue palliolo contentum, deinde his etiam carere pietas compulit, quippe seipsum despolians pauperes cõtexit. Nec erubuit nudus incedere, dum nuditatem miseratur alienam. *In vitis PP.*

Timoth. Eremita. TIMOTHEO quoque in AEgypti solitudine degenti ea duntaxat corporis pars non fuisse nuda perhibetur, quam barba comaq́ue nunquam tonsæ contexerant. Et hunc Pafnutius inter bestias incedentem cùm vidisset, syluestre magis quàm humanum animal ratus, expauit: mox cùm loquentem attendisset, agnouit Dei seruum, simulq́ue di-

dicit, satis indutum esse, qui cum Christo nudus esset. *In vitis PP.*

ONOPHRIVS itidem nudus in vlteriori deserto ab eodem Pafnutio repertus, verenda tantummodò folijs arborum operuerat. Consumptis enim vestibus quæ secũ attulerat, alia deinde, quàm quæ natura dabat, non quæsiuit. Cumque vita functus esset, sanctam animalam eius visibili specie ab angelis in cœlum ferri visam tradunt. Et quisnam nostrum paululum vsu detritos ferre dedignabitur pannos, cùm nudi etiam ab Angelis honorentur. *In vitis PP.* *Onophr. Eremita.*

HILARIONEM Abbatem accepimus, nihil aliud quo corpus suum operiret habuisse, præter saccum ac pelliceũ ependitem rusticumque sagum. Capillum semel in anno Paschæ die totondisse, nunquam lauisse, quod superuacaneum esse diceret, munditias in cilicio quærere, neque tunicam alteram sumpsisse, nisi cum prior penitus descissa esset. *Hier. in vita eius, cap. 3.* *Hilarion Abbas.*

DIVO quoque Hieronymo saccea tunica erat. Hanc Eusebius discipulus eo defuncto accepit, honorique habuit, tactu eius valetudinarios curans, & ad vitam mortuos reuocans. Cuius, quæso, regum auro gemmisque refulgens, aut cocco purpuraque rubens vestimentum, tantę vnquam virtutis fuit, quantæ Sancti huius saccus iste cilicinus? *Aug. Epist. 206. cap. 2.* *Hieron.*

NEQVE te, Pater Francisce, hoc loco prætelibo, cuius tegendo corpori tunica vna, & ea sanè crassi admodum fili impolitæque texturæ, satis fuit, quam pro cingulo præcinxerat funis nodo astrictus, vbi committebatur, non fibula: caput & ceruix cuculla velabantur, pedes prorsus nudi erant, nisi fortè ligneis socculis veluti sandalijs, ne terram contingerent, suffulti. Quem morem nunc à professoribus Institutionis tuæ seruari videmus. Multis tunc habitus iste ludibrio erat, nunc per orbem celebratur. Sed quàm tu sapienter cuidam nuditatem hanc tuam hyemis tempore calumnianti, ac petenti, vt guttulam sibi sudoris venderes; eam te Christo non hominibus vẽdere respondisti? O felix ille sic irrisæ nuditatis sudor, quẽ tu soli Chri- *Frãciscus.*

Christo dedicans, mercatus es regna cœlorum. *Bonauent. in vita eius.*

Feminæ. *Elizabeth vidua.* PAVCVLA nunc feminarum exempla proferam, quibus ipsa vestium vtilitas pro ornatu fuit. Elisabeth Pannonum regis filia, & Christi ancilla, quàm poterat abiectiore amictu se velabat. Scissuras alterius interdum coloris panno assuto, quo vilior appareret, resarciebat. Itaque vna de grege mendicantium videbatur, contemnique gaudebat, vt humilitatem conseruaret. Maluit ergo sic pannosa sicque despecta in Xenodochio pauperculis morbo affectis ministrare, quàm in regis patris aula, cũ amisso marito ab eo in Pannoniam accerseretur, sericis auroque renitere, atque omnibus venerationi esse. Christo enim placere volebat, non mundo. *Conrad. Concionat. Elizabeth.*

Tora virgo. TORAM Deo dicatam Virginem in Monasterio Thebaidis memorant, nunquam noua tunica, aut nouo melote, aut nouis calceis vsam, semper alijs sororibus recentia cessisse, & ab ijsdem sibi sumpsisse vetustiora tritioraque, vt quantò cæteras forma præstabat, (erat enim omnium pulcherrima) tantò inconcinniore magisque inepto habitu se deuenustaret. Neque enim ignorabat, animi non corporis decore Sponsam Christi excellere debere, vt cœlesti thalamo digna sit. *In vitis PP.*

Maria AEgyptiaca. MARIA AEgyptiaca turpis aliquando voluptatis quæstui dedita, omni ornamentorũ genere sese decorabat, nec à pigmentis fucoque abstinens, vt placeret viris. At postquam conuersa Christo seruire cœpit, tantæ illi vestitus nullus curæ fuit, vt eo consumpto, quem secum ad eremũ tulerat, nuda in solitudine viueret. Et quia sine tecto degebat, æstus pluuiasque corpore nulla in parte velato excipiens, nigritiem quandam cutis situmque contraxerat, sed iam non paucis miraculis clarebat. Vide ergo, quantũ interfuit inter ornatum illum, & nuditatem istã. Ille impudicitiæ fomes fuerat, iste meritum præbuit mirandæ sãctitatis. *In vitis PP.*

1.Tim.2. QVID est autem, quòd Paulus Apostolus ad Timotheũ scribens, velle se dicat, vt mulieres orent in habitu ornato? Nunquid in sericis aut purpura eas orare præcipit? Minimè

nimè quidem. Quippe qui habitum istum continuò temperauit, subiungens: cum verecundia & sobrietate ornantes se: vt scilicet verecundia luxum declinet, & modum seruet sobrietas. Non in tortis crinibus, inquit, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. Et si mulier citra modestiam ornare se & componere prohibetur, quæ coniugio excusare posset ornatum, ne incomptior displiceat viro: quanto minus ornari debet Virgo, quæ sese totá dedicauit soli illi, de quo dictum est: Erit iustitia cingulũ lumborum eius, & fides cinctorium eius. Et in Psalmo: Indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se virtute. Qualia ergo Sponsi ornamenta, talia sint & Sponsæ: iustitia, fides, fortitudo, cæteræque virtutes: non aurum, non gemmæ, non sericum, non purpura. Nam & Petrus Apostolus: Sit, inquit, non extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumentum vestimentorumque cultus, sed qui abscóditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Alium ergo quàm spiritalem cultum atque ornatum quærentibus, quid Dominus per Prophetam minetur, operæpretium est audire: Dixit Dominus Deus, inquit: Pro eo quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras, & discriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & inaures, & anulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & specula, & syndones, & vittas, & theristra; & erit pro suaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine caluitium, & pro fascia pectorali cilicium. Per alium quoque Prophetam dicitur: Cùm vestieris te coccino, cùm ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris, cótempserunt te amatores tui, animam tuam quærent. Et vt bre-

Isaiæ 11. *Psal. 92.* *1. Pet. 3.* *Isaiæ 3.* *Ierem. 4.*

vt breuiter discamus, quantum obsit elegans pretiosumque vestimentum, aut quantum prosit humile & despectũ:
Lucæ 16. Diues ille, qui purpura & bysso induebatur, sepultus est in inferno: Mendicus autem Lazarus, qui nihil penè quo indueretur habebat, ab Angelis sublatus, & in Abrahæ sinu collocatus. Tantaque repentè facta est rerum statusque commutatio, vt & temporalibus delicijs æterna succederent supplicia, & temporali miseriæ æterna beatitudo.

De operibus manu exercendis.
CAP. IX.

HACTENVS de vestitu cultuque corporis nostri: nunc ne idẽ corpus inertiæ se dedat, otioque corrumpatur, de exercitijs eius ac labore dicendum videtur. Sequenda est quidem illa Hieronymi sententia, maximeque obseruanda: Fac aliquid operis semper, vt te semper diabolus inueniat occupatum.

Apostoli. NON fuit satis Apostolis, tantùm spiritalia curare ne-
Actor. 18. gotia, prædicare, orare, legere: si quid supererat temporis,
Paulus manuum labori impendebant. Lucas Euangelista in Actis
Apostol. Apostolorum testatur, Paulum Apostolum, cùm Corinthi apud Aquilam & Priscillam hospitaretur, Sabbatis quidẽ in Synagoga disputare solitum, reliquis verò diebus artẽ schenofactoriam exercuisse. *Actor.* 18.

ET ipsemet in Epistola ad Corinthios ab Epheso scri-
1. Cor. 4. bens, ait: Laboramus operantes manibus nostris. In Epi-
2. Thess. 3 stola quoque ab Athenis ad Thessalonicenses missa: Non inquieti, inquit, fuimus inter vos, neque gratis panem mãducauimus ab aliquo: sed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus, non quasi non habuerimus potestatem, sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitãdum nos. Nam cùm essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet. Rursumque in Actis, ad maiores
Act. 20. natu Ecclesiæ quæ Ephesi erat, loquens, ait: Argentum & aurum, aut vestem nullius concupiui, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea quæ mihi opus erãt, & ijs qui mecum sunt, mi-

nistrauerunt manus istæ. Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Iesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare, quàm accipere. His verbis monstrauit, etiam Episcopos huiusmodi labori vacare quandoque debere, vt habeant vnde alijs largiantur, ne dum vnde ipsi viuant. Pauperculis olim Episcopis hoc iure præceptum fuisse, dicet aliquis: nunc autem opulentis, vt quid necesse est laborare? At ijs etiam, sed alia tamen laborandi causa erit, ne scilicet in multa (vt fit) rerum copia lasciuire illos, & voluptatibus diffluere, otium cogat. In desiderijs enim est (vt Salomon ait) omnis otiosus. *Episcopi.* *Notate.*

Ab Haymone quoque Cantuariensi Archidiacono de Paulo traditum est, quòd à gallicinio vsque ad horã quintam operi manuum, & inde vsque ad horam vespertinam faciendis ad populum sermonibus vacare solitus sit: residuum verò temporis impertierit cibo, somno, precationi. Ita nullam horam illi præterisse immunem, expertemque laboris, nisi quam edendi dormiendiq; necessitas interpellarit. Sed in his omnibus ita eum se gessisse credimus, vt mentem nunquam non Deo intentam habuerit. Illudq; ꝙ alijs præceperat, prior ipse impleuerit: Sine intermissione orate. Sic ergo nobis opus aliquod faciendũ erit, vt dũ man⁹ artificio occupatur, anim⁹ ipse interim oret, & in cęlestiũ meditatione iugiter versetur. *Haymo in 2. Cor.* 11 *Idem.*

Petrvm, & Thomam, & Iacobum, & Ioannem, post susceptum etiam Apostolatus officium, piscatione se exercuisse, quinimo iubente Domino laxasse rete, in Euangelio legimus. Quis tale opus reprehendere audeat, si Dominus iubendo approbauit? Iam de eleemosynis eorum, quos docebant, viuere licebat, iam dignus erat operarius mercede sua: & tamen crebriùs ad tendenda retia, quàm ad accipienda munera manum porrigebant, vt nõ auaritiæ sed honesti laboris exemplo essent. *Ioan.* 21. *Ioan. 21. Apostoli. Petrus. Thomas. Iacobus. Ioannes.*

Lvcam etiam Euangelistam arte picturæ animum spiritalibus negotijs fatigatum remittere consuesse accepimus. Romæ duæ imagines visuntur, altera Christi in Sãcta sanctorum, altera beatæ Mariæ virginis in Ecclesia quæ *Lucas Euangelist.*

San-

Sanctæ Mariæ maioris dicitur: eas ab ipso pictas ferunt, similitudinem exprimentes eorum quorum nomini dedicatæ sunt. Cōstantinopoli etiam extare eiusdem Virginis effigiem pictam cōstat, quam ab eodem delineatam ac fabrefactam fama celebrat. Hoc exercitij genere si quis vti voluerit, illud tantummodo pingendum fingēdumve sibi meminerit, quod ad virtutem capessendam prouocet spectatores, non quod ad vitia inani oblectatione possit illicere. Hoc enim opus diaboli est, illud Christiani. *Niceph. lib.1.cap.34.& lib.2.cap.34.& alij.*

Antonius Abbas.

ANTONIVS Abbas hominum ad se confluentium frequentia inquietatus, relicto Monasterio vlteriorē eremū petijt, ac ne fratres victum ipsi deferendo vexarentur (tridui enim itinere ab eis distabat) terram coluit, sementemque fecit, & olusculа plantauit, vt etiam ijs, qui inuisendi gratia eò accessissent, ad conuescendum satis esset. Si quid insuper otij suppeteret, sportulas de palmarum folijs texebat, vt suo potiùs labore, quàm alieno impendio, sibi necessaria in solitudine compararet. *Athanasius in vita Anthonij.*

Ioannes Abbas.

EOS autem qui nihil agendo, nihil sibi defuturum sperant, præsumptione falli, Ioannis Abbatis monstrabimus exemplo. Huic in Scythiotica eremo ætatem agenti incidit in animo, vt diuinæ cōtemplationi absque aliqua corporis operatione cibive cura, iam quasi Angelus Dei vacaret. Itaque cellam deserens, per vastam solitudinem euagari cœpit, sed die tandem septimo fame vrgente, cùm iam vesper esset, redijt, & cùm cellæ fores occlusas offendisset, contubernalem suum, quem ibi reliquerat, vt sibi aperiret inuocauit, se Ioannem esse contestans. At ille: Nequaquam, inquit, nam Ioannes in Angelum mutatus est, nec cibo illi opus est, nec cum hominibus commorari necessarium. Tali exprobatione taxatum dimisit, passus eum nocte illa sub diuo ante ianuam iacēre. Manè verò cōcesso aditu, cùm longa inedia lassum refecisset, fraterna charitate monuit, debere se hominem meminisse, materialibus adhuc escis nutriendum, vt sufficere possit actioni spiritali: proinde laborem Monachis communem ne detrectaret.

ctaret. Eo enim non solùm corpori opportuna facilè parari, sed etiam animum ipsum recreari solere, vt semper quasi nouus ad agendas Deo gratias, laudesque persoluẽdas, redire cum alacritate festinet. Correctus igitur Ioannes, diuina deinceps negotia fabrilis operis vicissitudine impensiùs est executus, & quantum sua præsumptione lapsus fuerat, tantùm consilio alieno vsus profecit. *In vitis PP. Iacob. de Vorag.*

IOANNES alius Abbas, qui in Thebaidis eremo vitam duxit, singulis dominicis diebus pane ab Angelo delato se sustentasse perhibetur: cæteris verò diebus fiscellas texẽdo victum sibi parauisse. Quòd si & alijs diebus, quemadmodum Dominico, feriandum esset: quotidiè Angelus cibum illi attulisset. Quo tempore non attulit, id minimo otio conterendum esse iudicauit. *In vitis PP.* *Ioannes Abbas.*

SERAPIONIS Abbatis monachos ita institutos fuisse accepimus, vt manuũ mercede sibi in diẽ alimenta cõquirerent. Eosdem, cùm in agris tempestiua messis esset, operam locare, & quicquid stipis inde exegissent, totum indigentibus (hisque maximè qui vinculis publicis arctati erant) erogare atque distribuere cõsueuisse. Sic illi ne minimam quidem partem desidiæ dabant. Prncipuæque largiendo, cum quicquam sibi superesset, pietatẽ excolebant, sed nec minus humilitatem, cum seruiles operas non dedignarentur. Vno igitur labore, trium virtutum fructum colligebant, solertiæ, pietatis, humilitatis. *Pallad. Hist. 76.* *Serapion Monach.*

MANVVM etiam labore victitasse fertur Hilarius Abbas in monte Emiliæ commemoratus, atque ibidem suis impensis Ecclesiam construxisse. Cùm ergo corpus exercendo animæ integritatem conseruarit, & tandem cœlestem beatitudinem consecutus sit, apparet verissimum esse illud in Ecclesiastico scriptum: Vita sibi sufficientis operarij conculcabitur, & in ea inuenies thesaurũ. *Hist. Trip. lib. 6. cap. 12.* *Hilarius Abbas.* *Eccli. 40.*

VANDO Abbas in finibus Galliæ Monasterij Fontanellæ, quod ipse ædificauerat, cum Guidone nepote Deo seruiens, postquam egere cœpisset, à Batylda regina diuinitus monita plaustrum cibarijs onustũ accepit. Sed dein- *Vando Abbas.*

inceps de operibus manuum victui suo necessaria suppeditauit. Quòd si is, qui dum penuria premeretur, Dei erga se benignitatem expertus fuerat, manualem laborem non detrectauit, ne tentare videretur benefactorem suum in eo exigendo, quod ipse sibi præstare posset: victui necessitati tuæ non succurrere laborando, cùm possis? quasi dignus qui ab Angelis, non ab hominibus pascaris? At ob hoc ipsum te indignum statuis, quòd præsumptione vtaris, teque marcescere odio sinas.

Venerius Abbas. QVOD quidem cauens Venerius Abbas, dum solitarius in Palmaria insula, qui à continenti Lunensis oppidi octo millia passuum abest, vitam durè admodum aspereque ageret, diu herbis pomisque syluestribus sustentatus, tandē ad agriculturam se accinxit, tanto Domini fauore, vt vnū sarculum hordeique modicum habēs, die vno humū proscinderit, semen sparserit, messem secuerit. Quo miraculo & hominis necessitati consultum est, & palàm factum, quā istud exercitij genus Deo esset gratum. Nisi enim illi perplacuisset, nunquam tam præcoqua fruge, tam repentino prouentu laborantis curam compensasset. Hinc illud est in Ecclesiastico dictum: Non oderis laboriosa opera, & rusticationem ab Altissimo creatam. *Eccli. 7.*

Stephan⁹ Solitari⁹. STEPHANVS Anachoreta in Mareotide regione, sanctitate vitæ & miraculis clarus, quamuis herniæ morbo (quem Græci Hydrocelam appellant) laboraret, non tamē intermittebat, quin certa diei hora de palmarum folijs funiculos intorqueret, maiorem morbum existimans otiositatem. *Hist. Trip. lib. 8. cap. 1.*

Daniel. Abbas. DANIELI AEgyptio Abbati & Presbytero in Scythiotico Monasterio degenti sicuti facere aliquid operis post spiritales labores libuit: ita ea quæ confecerat, ad vicum aliquem deferendo venditare rubori non fuit. Pretium omne pauperibus dilargiebatur, eleemosynas de proprijs laboribus impendens, comperta ratione, qua & minimè otiosus & maximè pius esset: vtque dignus appareret, cui⁹ exemplo cæteri viuerent, miraculis nobilitatus est. *In vitis PP.*

Anton. Abbas. NVNQVAM autem magis patet vanis cogitationibus

mens nostra, quàm cùm otio corpus ipsum indulget. Et hoc quidem Antonij exẽplo probare possumus. Qui quõdam solitudinis tædio affectus, cùm dubius animi æstuaret, clamare cœpit: Saluari cupio, Domine, & ecce cogitationes meæ mihi aduersantur. Mox vbi de cella prodijt, conspexit hominem monachali habitu succinctum, nunc calathos texentem, nunc ad orandum procumbentem. Et dum rẽ tacitus miraretur, ab eodem tandem audiuit: Sic & tu age, Antoni, sic enim agendo saluaberis. Cumq́ue id loquentem statim non comparuisse animaduerteret, Angelũ Dei fuisse intellexit. Ac deinde operum orationumq; vices monitu eius diligenter seruans, ad tantam perfectionẽ conscendit, vt nemo illis temporibus, vel Abbatum, vel Monachorum, Anachoretarumq́ue maiori admirationi fuerit. *Athanas. in vit. Anton.*

ARSENIVM Abbatem, dum opus faceret, lachrymas effundere solitum, Scriptores tradunt. Quę res indicio est, longè aliud illum cogitasse, quàm quod manibus fabricaret. Manus quidem labori intentæ erant, sed mens diuinis meditationibus assueta ad Deum tollebatur, & eius desiderio accensa à fletu temperare non poterat. O cælestem virum, qui etiam inter laborandum futuræ beatitudinis dulcedinem degustabat! *Metaphrast.* *Arsenius.*

PHYLORONIVS Presbyter, dum in quodam Galliciæ monte multa se abstinentia fatigaret, non minùs manuum operatione exercebatur. Inde illi suppetere potuerunt, longinquæ peregrinationis impensæ. Romam Ierosolymamq́ue itineranti. Et quoniam nunquam neque ieiunij angustijs, neque manuum, neque pedum inquietudine defatigatus est, sempiternæ quietis indicibili bono perfrui meruit, Martyrum coronam adeptus, non quòd Martyriũ passus esset, sed quòd pares martyrio pro Christo susceperit labores. *Phyleron Presbyter*

DE Archebio Cassianus refert, quòd dum adhuc in cœnobio cum fratribus versaretur, laborem, quo ibi omnes suis horis exercebantur, sibi duplicando pro matre creditori satisfecerit, cùm ipsa ob inopiam soluendo non esset. At neq; patrẽ neque matrem agnouerat, dum religionem *Archeb. Monach.*

profiteretur: tunc verò matrem se habere intellexit, cum illam egestate liteque coarctari vidit, vt ei scilicet, qui parentes honorare iussit obediret, cuius amore & ipsam reliquerat & patrem. Archebius igitur præceptum Domini seruauit, matri oppressæ subueniẽdo: otium locum nõ dedit, laborem super dolorem cumulando: Religionis cultũ non intermisit, in Monasterio permanendo: & charitatis opus auxit, miserendo calamitati alienæ. *Cass. de gastri. cap.* 38.

Idem. DEINDE solitariorum institutum secutus, cùm in insula Nili vitam duceret, Cassiano eò aduenienti, atque ibidem inter Anachoretas residere cupienti, cellam cum suppellectili dono obtulit, se inde transmigrare velle dicens: Post paucos autem dies reuersus, alteram multo labore sibi construxit. Sed mox & illam simul cum instrumento pari simulatione alijs eo appulsis concessit, & iam tertiam (vt ipse Cassianus tradit) sibi ponere moliebatur, hanc etiam daturus si habitatorem inuenisset. Tali itaque liberalitate ad seruitium Dei aduenas inuitabat, tali commento ne recusarent circumueniebat, tali denique labore perniciosam otij mollitiem excutere atque abigere lætus alacerque solebat. Non sensit laboris tædium, dum opus exercet pietatis. *Ibid. cap.* 37.

Pacomij Abbatis Monachi. CVM Pacomio Abbate in quodam Thebaidis monasterio mille quingenti Monachi erant, omnes manibus sibi victum comparantes, ita vt etiam extra monasterium pauperibus alimoniæ subsidia mitterent. Plurima inter eos artificum opera, & præcipuè quidem exercendi corporis gratia, cudebantur, vt edomita assiduis fatigationibus caro disceret seruire spiritui. Manus enim fortium (vt Salomon inquit) dominabitur: quæ autem remissa est, tributis seruiet. *In vitis PP.*

Prou. 12.

Paulus abbas. SIQVIDEM & Paulus Abbas, in AEgypti eremo (cui Porphyrio nomen est) considens, cum sibi ad victum hortulus, quem ipse fecerat, & palmarum ferax regio satis essent: quotidie tamen aliquot horis palmæ texturæ operã impendebat. Ea verò, quæ texuerat, annis singulis concremabat. Septima enim & eo ampliùs mansione ab hominũ habita-

habitaculis remoto, neque dare illa cuiquam neque vendere promptum erat. Quotidianus igitur labor non nisi fugiendi otij causa insumebatur: Quòd si desidiæ torporique se dedisset, nec in deserto solus permanere, nec ad perfectionem sanctitudinis peruenire potuisset. Multam enim malitiam docuit otiositas. *Cassianus lib.10.cap.24.* *Eccli. 33.*

DIVVS Hieronymus ad Virgines scribens: Hoc vnum, inquit, apud omnes obseruationis præcipuum est, & celebre per AEgyptum, vt neminem nisi obedientem & humilem ad omnes labores perficiendos & opera suscipiant. Quatenus domita caro, ex grauedine, cogitationibus vanis & voluptatibus nō vacet ex otio. Teneatis firmissimè, quòd omnis concupiscentiæ & immunditiæ atque peccati mater est otiositas. *Hieron. ad Eustochium.* *Hieron. de monachis AEgypti.*

IDCIRCO Simeoni Monacho ex Italiæ partibus, in illam Nili insulam (cuius paulo antè mentionem fecimus) sese conferenti, cùm nullam artem calleret, præter Latinæ literæ (cuius illic vsus nullus erat) scriptionem, à quodam Seniorum prouisum est ne otiosus esset. Finxit enim pijssimus simulator, habere se fratrem in Italica cohorte militantem, latinis literis instructum, & Simeonem petijt, vt sibi Apostolicum Pauli codicem latinè conscriberet, fratri mittendum, quo ille legendo animi virtutibus proficere posset. Sub tali prætextu & ipsum ad scribendi exercitium excitauit, & quasi mercedis loco cuncta eius victui necessaria obtulit, veritus ne vel propter regi inopiā, vel otij copiam, nouus homo illis in locis diutius perdurare nequiret. Quantæ ergo vtilitatis est, post spiritales actiones aliqua manuum operatio, si per eam in proposito bene beateque viuendi perseueretur? quantæ necessitatis, si sine illa coli habitarique solitudo non possit? *Cassianus lib.5.cap.39.* *Simeon Monach.*

APVD Syluanum Abbatem in Scythiotico cœnobio quidam hospitatus, cùm fratres eius multum manibus laborantes vidisset, eam solicitudinem quasi rem superfluā cauillatus: Maria, inquit, optimam partem elegit, sedens secus pedes Domini, & audiens verbum illius. Post hæc cum hora cœnæ ex industria ipsum non vocassent: vbi *Syluanus Abbas.* *Lucæ 10.*

cœnatum est, miranti ac quærenti cur ita se prætermisissent? Abbas respondit, ratos fuisse, ipsi qui se totum spiritalem profiteretur cibo potuque minimè opus esse. Tunc demum? illo errorem confitente, subiunxit: Scias igitur, Mariam Marthæ ministerio indigere, auxilioque iuuari. *In vit. PP.*

Doroth. Abbas. Ob hoc quidem & Dorotheus in desertis AEgypti Abbas, minimo somno indulgens, noctis quoque partem operi manuum dabat. Tunc nempe sportulas contexere solitus, interdiu autem lapides conuehere, & cellas ædificare, quas ibi habitare volentibus (vt modò de Archebio diximus) vltro offerebat. Sportulis autem diuenditis, pretiũ omne indigentibus donabat. Itaque semper laborando, semperque laborata alijs largiendo; & otium declinauit, & pietatem coluit. *Hist. Trip. lib. 8. cap.* 1.

Feminæ. Maria mater Domini. ALTERIVS nunc sexus in hoc exercitationis genere solertiam expediamus. Ferunt ipsam beatam Virginem, (quæ & virgines castitate, & matres partu superauit) dum adhuc in Templo seruiret, à summo mane vsque ad horam tertiam precationes extendisse, à tertia ad nonam lanificio sese occupasse. Inde demum sumpto modico cibo vsq; ad occubitum Solis lectitasse Scripturas, & in earum meditatione pernoctasse. Hac itaque vitæ institutione ad tantam morum sanctitudinem deuenit, vt sola præ omnibus eligi meruerit, quæ & Saluatorem mundi pareret, & post partum Virgo permaneret. Quòd si hæc, quæ sine peccato concepta, omnis prorsus peccati semper expers fuerit, id temporis quod orationi lectionique supererat, manuum labore sibi transigendum duxit: quomodo te ignauia, otij mollitudine quandoque desidentem securam arbitraris? ô virgo, quam in peccatis genuit mater, quam quotidiè interiùs cogitationes, exterius proni ad vitia sensus impugnant? Crede mihi, non effugit decipulas diaboli, quisquis laborem fugit. *Metaphrast. & alij.*

Euphrax Virgo. HVIVSCE quidem sententiæ non ignara illa Monasterij Thebaidis antistita, quæ Euphraxiæ Deo sacratæ Virgini & adhuc puellæ, præter domesticos, id est, communes cum alijs labores, hoc iniunxit, vt quotidiè magnum lapidum

aceruum de loco ad locum transferret, & translatos rursũ restitueret. Quamuis enim ieiunijs vigilijsque haud parũ illam fatigari cerneret, timebat tamen, ne si quicquã paulo remissiùs egisset, aliqua residens iuuenili in corpore turpis cogitationis scintillula incendium excitaret peccati. Eam autem sopiri, vel etiam extingui posse hoc exercitationis additamento sperabat. Neque ipsam spes fefellit, quandò quidem satis constat, Euphraxiam Virginẽ inter sorores virtute atque integritate præstitisse. *In vitis PP.*

HAEC sanè exercendi corporis cura etiam coniugatas honestauit. Lantgrauij Turingæ Principis vxor Elisabeth, & eadem Pannonum regis filia (cuius non semel mentionem fecimus) cùm multis ante viduitem opibus polleret: nequandò per otium luxu difflueret, ancillarum officia vsurpabat lanã, linũq; carpendo, nendo, texẽdo, suendo, cęteraque id genus opera conficiendo, se plurimum fatigabat. Sic pudicitiam conseruauit, sic humilitatem custodiuit, sic ipsa Euangelicæ perfectionis insignia, quibus post obitum mariti abundè eluxit, comparauit. Etenim ad illã veræ beatitudinis quietem perueniri non potest, nisi per vitæ præsentis frequentes assiduosque labores. *Conradus Conc. Elisabeth.* *Elisabeth regis filia.*

AC ne plura huiuscemodi exempla enarrando modum excedat oratio, libet in fine capitis huius apponere verba D. Hieronymi ad Demetriadẽ Virginẽ accuratè admodũ eleganterque scribentis: Statue, inquit, quot horis sanctam Scripturam ediscere debeas, quanto tempore legere, non ad laborem, sed ad delectationem & instructionem animæ. Cumque hæc finieris spatia, & frequenter te ad figenda genua solicitudo animæ suscitauerit: habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alueolis fusi vertantur, aliarumque neta, aut in globum collige, aut texenda compone; quæ texta sunt respice, quæ errata reprehende, quæ facienda constitue. Si tantis operum varietatibus fueris occupata, nunquam dies tibi longi erunt, sed quamuis æstiuis tendantur solibus, breues videbuntur, in quibus aliquid *Hieronymus ad Demetr.*

quid operis prætermissum non est. Hæc obseruans, & teipsam saluabis & alias, erisque magistra sanctæ conuersationis, multarumque castitatum lucrum tuum facies: Scriptura dicente: In desiderijs est omnis anima otiosi. Nec idcirco tibi ab opere cessandum est, quia Deo propitio nulla re indiges: sed ideo cum omnibus laborandum est, vt per occasionem operis nihil aliud cogites, nisi quod ad Domini pertinet seruitutem. *Hieronymus ad Demet. circa finem.*

De corporis Castigatione per flagella.

CAP. X.

AT quoniam contra lasciuientis carnis petulantiam nec ipsa interdum operum occupatio satis sufficit: alijs insuper castigationibus eam coërcendam esse Sanctorum exempla, quæ modò proponemus, docent.

Paulus Apostol. PAVLVS Apostolus castigat corpus suum, & in seruitutem redigit, ne fortè cum alijs prædicauerit, ipse reprobus inueniatur. Ad hæc Angelus Satanæ colaphizat eum, ne reuelationum magnitudine extollatur. Et si illi, qui vas electionis erat, in quo Spiritus sanctus habitabat, non fuit satis, peregrinando prædicandoque fatigari, & vbique sæuientibus persecutionis procellis iactari atque concuti, sed ad domandos corporis sensus, aculeosque cupidinum retundendos, verborum quoque ictibus quati affligiq; oportuit: quis tutum se putabit, & non proprij corporis imperio se subditum iri timebit, si in eo castigando non æquè solicitus fuerit? *2. Cor. 12.* *1. Cor. 12.*

Thomas Archiepis. THOMAS Cantuariensis Archiepiscopus tunicam & femoralia poplitum tenus cilicina sub vestimentis gestauit. Quippe indignum se qui Ecclesiæ præesset arbitratus est, nisi & membris suis præesse posset. Membra igitur tegminis asperitate contrita sibi subijcere studuit, nequando ipse illi subiectus appetitum illorum sequi cogeretur, non suum. *Sur. Tom. 6.*

Maiorus Episcop. MAIORVS quoque in Insula Britanniæ Sarina Episcopus

ſcopus, qui Epiſcopali dignitati ſolitudinis præpoſuit humilitatem, ſpretis honoribus, eremum penetrans, præter incredibilem cibi potusque abſtinentiam, ſemper cilicio eſt vſus. Et quia virgo fuerat, virginitati inimicam indumentorum mollitiem declinauit. Qui enim mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt. *Matth.11.*

EADEM cilicij geſtatio Eadmundum Cantuarienſem Archiepiſcopum commendat, & hoc plus adijcitur, quòd Quadrageſimæ diebus pro cilicio loricam plumbo contextam induere ſolitus ſit. Itaque non duritia ſolùm cilicini tegminis, verùm etiam plumbei grauitate carnis concupiſcentiam frenans, & ipſe virginitatem perpetuò incorruptam ſeruauit. *Abbo Floriac.& alij, Sur.Tom.6.* *Eadmūd. Archiep.*

MEDERICI verò Eduenſis Abbatis cilicium alijs etiam aduerſus immundas tentationis remedio fuit. Monachus quidam libidinoſæ cogitationis iam ſtimulos ferre non valens, cùm illud induiſſet, nequam ſpiritu confeſtim recedente, in caſtitatis puritate perſeuerauit. *Mederic. Abbas.*

QVINTO Ludouico Galliarum regi multo plus contulit interius cilicium, quàm purpura exterior. Hæc terreni regni inſigne erat, illud cæleſtis aditum præbuit. Ad cilicij quippe ſqualorem reſpiciens Deus, non ad purpuræ luxuriam, Chriſtianiſſimo regi & temporale regnum tutatus eſt, & æternum indulſit. *Bonifac.8. Sur.Tom.4.* *Ludouicus rex.*

MACHARIVS Alexandrinus Abbas, cùm corporis affectibus paulò improbiùs vrgeri ſe videret, ſaccum ſabulo repletum, vix homini portabile onus, per eremum incedens humeris baiulauit. Theoſebio fortè obuiam factus, & quid ageret interrogatus: quòd vexatorem ſuum vexaret, reſpondit. Niſi ergo corpus noſtrum fatigatione aliqua agitauerimus, periclitabitur animæ fortitudo. Quandoquidem naturali quodam inſtinctu duo iſta ſibi inuicem aduerſantur, & alterius vis alterius debilitate conſtat. *Pallad. Lauſ. Hiſt.20.* *Machar. Abbas.*

DIVVS Hieronymus, in eo libello quem ad Virgines Deo ſacratas conſcripſit, vidiſſe ſe in eremo affirmat vnum ex Monachis, qui à ſeniore iuſſus prægrandem lapidem iam octo annos bis in die per tria ferè milliaria ge- *Hieronymus de quodam Monacho.*

 ſtaue-

ſtauerat in ſcapulis, ita alacri animo, vt intermedio tempore ſemper noua ſibi iniungi opera vltro Patrem rogaret. Haud irritus hic videbitur labor, ſi conſiderabimus quanti fructus ſit, cùm obedire Patribus, tum otioſitatem fugere. *Hieronym. ad Virgin.*

Hieron. SI quis autem ipſius Hieronymi in legendo ſcribendóque laborem conſideret, dicet: quomodo ſic occupato animo vlla turpis cogitatio potuit irrepere? Tum ſi ad Euſtochium ad Virginē ſcribenti atque cōfitenti crediderit; (Memini me, inquit, clamantem diem crebrò iunxiſſe cum nocte, nec priùs à pectoribus ceſſaſſe verberibus, quàm rediret Domino increpante tranquillitas) planè intelliget, etiam inter labores cogitationum tentationi eſſe locum, easque cùm labor nequit repellere flagellis ac verberibus excutiendas, & ſemper auxilium diuinæ miſerationis implorandum. Neque enim ex nobis ſufficimus 2.Cor.3. (vt Apoſtolus inquit) ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo eſt. *Hieronym. ad Euſtoch.*

Bonifac. Archiep. ILLVD quoque macerandi corporis genus, quod à Bonifacio Myſiæ inferioris Archiepiſcopo ſeruatum legimus, non eſt ſilentio prætermittendum. Ferunt enim cùm ad illas gentes Chriſtum Euangelizaturus proficiſceretur, equitantibus ijs, qui cum illo erant, ipſum medio brumæ tempore ſine equo nudis pedibus inceſſiſſe. Et cùm ad montium aſperiora itinera perueniſſent, equum conſcendiſſe, ſed tamen calceamenta minimè induiſſe, ita vt ſæuiente hyeme, & niue quæ pedibus inciderat gelaſcente, plantas de ſtapede amouere nequiuerit, donec aqua feruente ſuperinfuſa glacies ſolueretur. Hanc in illo algoris patientiam imitentur, qui bullientem in medullis libidinis æſtum cupiunt extinguere. Frigeſcente enim corpore, facilè & ipſa frigebit Venus.

Hoſpitius Monach. IDCIRCO fortaſſe & Hoſpitius apud Nuceriam ſolitarius (vt Paulus, qui Longobardorum Hiſtoriam ſcripſit, refert) ferro ſolido lumbos nudos præcinxerat, vt ſcilicet eam corporis partem magis attereret, vnde magis voluptatis motum exurgere ſolere ſciret. Iob. 40. Virtus enim eius in lumbis eius, & fortitudo illius in

vmbi-

vmbilico ventris eius. *Paul. Diacon. in Hist. Longobard.*

PHYLORONIVS item Presbyter intra saxeam spelun- cam inclusus & ferreis nexibus manibus pedibusque re- uinctus, vixisse perhibetur, vt carcerem simul vinculaque perferret. Hic extremo vitæ die confessus est, nullum à se temporis momentum, quo non de Deo aliquid cogitaret, prætermissum. Dum igitur corpus voluntaria castigatio- ne premeretur, spiritus ipse, terrenis affectibus liber, sem- per cælestia meditabatur. *Pallad. Laus. Hist.* 113.

Phyloron. Presby- ter.

MARTINVS in Marsico Campaniæ monte solitarius manens, vt euagandi facultatem sibi surriperet, catena saxo affixa pedem vinxerat. Et cùm diu angustiam hanc libenter pertulisset, Benedicto Abbate id demum rescien- te, iubenteque ne committeret, vt catena ferrea potiùs quam catena Christi ibi illum fixum teneret: statim qui- dem nodos dissoluit, sed nunquam inde longiùs discessit, quam discedere vinctus poterat. Durum profectò & diffi- cile fuit, hominem veluti rabidum canem ferreis vinculis constrictum permanere, sed multò difficilius, compede soluto longiùs abeundi voluntatem semper tenere liga- tam, vtramque autem difficultatem superauit amor Chri- sti. *Gregor. Dialog. lib. 3. cap. 16.*

Martinus seu Mar- tius.

IOANNEM Monachum sub caua montis rupe, annos treis rectum perstitisse tradunt, talique corporis gestu, & cibum & somnum cepisse. Et diuina tandem immobili- que statione tibias imas intumuisse? vlceraque fecisse. Quid hac patientia intolerabilius, si quicquam intolera- bile est? quo beatitudinis æternæ præmia compensantur. Ac ne dubites, Ioannem nunc in cælesti gloria esse cum Angelis. Angeli ministerio pedum eius languor in terra curatus est. *In vitis PP.*

Ioannes Mona- chus.

PACOMIVS Abbas per dumeta & obducta senti- bus loca nudis vestigijs deambulabat, vt voluptatis acu- leos spinarum aculeis quasi clauum clauo expungeret. Cruentatis quidem pedibus ad cellam suam redibat, sed superata tentatione magis de victoria quàm de vulneri- bus dolens. De talibus Propheta Dauid cecinit, dicens: Euntes ibant & flebant mittētes semina sua: Venientes au- *Psal. 125.*

Pacomius Abbas.

tem

tem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. *In vitis PP.*

Simeon Monach. SIMEONEM Monachum accepimus, dum apud puteum aquam hauriret, fune de situla soluto, nudum corpus multo volumine circunduxisse, vesteque superiniecta vincula illa nullo conscio operuisse. Sed cùm tandem penetrantibus nodis exesa & iam suppurata caro fœtore secretum prodidisset: Abbatis iussu funem detractum, ipsum de Monasterio pulsum fuisse, quoniam id facinus magis animi stultitiæ quàm deuotioni imputabatur. Pulsum autem abijsse in solitudinem. Et cùm ab eodem Abbate nocturnis terrificationibus per visum agitato reuocandus quæreretur, in cisterna sicca inuentum, atque ad Monasterium reductum, ostendit Deus, quanti talem in illo vitæ austeritatem faceret, sine cunctatione disponendo, vt ab his ipsis honoraretur qui expulerunt. *Euag. Hist. Eccle. lib. 4. cap. 33.*

Franciscus. PATER etiam Minorum Franciscus, quàm in se durus extiterit, cùm sępe aliàs tum illo potissimo tempore monstrauit, quando connubij cogitationibus eum impugnari contigit. Sibimet enim iratus, proiectis repentè indumentis, & fune quo præcinctus fuerat arrepto, durè admodum sese diuerberauit. Cæterùm vbi verbera parum profecissent, (vsque adeò vehemens tentatio erat) extra Monasterium prorumpens, in altam niuem (sicut nudus erat) se deiecit, diuque volutauit. Ac deinde ex illa compactas hominum effigies identidem toto corpore astringens, ipse se alloquebatur, increpandoque dicebat: En tibi, Francisce, vxor, en tibi liberi: aut vesti illos ne sic algeat, aut dimitte omnia, & vni Domino serui. Sic ille tandem carnis petulantiam domuit flagellis, & libidinis incendium gelidas niues nudo amplexans pectore extinxit. *Bonauent. cap. 5.*

Fœminæ. Elizabeth Vidua. IN hoc virtutis genere muliebris quoque sexus laude sua non est fraudandus. Elizabeth Turingiæ Ducis coniux, Regia progenies, cùm incolumi sospiteque adhuc marito Christum induisset, in secretiori cubiculo cum ancillis conclusa, vti se flagellorum ictibus onerarent iubebat.

Ita sub-

Ita submitti sese, & humilitate deijci didicit, experiendo, an patienter ferret verbera ancillarum suarum tam clari generis fœmina. *Conrad. Concion.*

Illa quoque Elizabeth Deo dicata Virgo, quam in Comagiensi latentem Monasterio, fama virtutum mundo prodidit, & ipsa statutis horis quotidie flagello se cædebat, vt carne mortificata Christo viueret: non immemor, quòd ipse etiam pro nobis perpeti flagella voluit, flagellisque atrociora. *Esbertus Monach.* *Elizabeth Virgo.*

MARIA Decegnies Virgo, inuita à parentibus viro tradita, cùm præter quotidiana ieiunia crebrasque precationes etiam flagris acriter se distringeret, monuit maritum, vt communi vtriusque voto castitatem seruarent. Naufragium fecerat, Virginitas matrimonij commissa fluctibus, sed dum tabulæ innititur ieiunij, orationis, castigationis, illæsa intactaque ad portum enatauit salutis. *Iacob. Vitriac. Sur. Tom. 3.* *Maria Decegn.*

RADEGVNDIS Clotharij Gallorum regis vxor sub pretiosis & delicatis vestibus vile & asperum cilicium tulit. Sicque omnem penitus venereæ voluptatis motum de suo excussit corpore, vt tamdiu à viro precibus contenderit, donec impetrarit vinculi coniugalis dissolutionem castitatis obligatione, quod fortasse non petisset, nisi priùs carnem cilicio domuisset. Carne igitur spiritui subiecta, præponere cœpit Christum marito: Monasterium Regno. *Sur. Tom. 4.* *Radegundis Regina.*

QVID de Cæcilia virgine dicam? quæ Valeriano desponsata, ne ipso quidem nuptiarum die ciliciolum suum dimisit. Exteriùs noua nupta auro textis fulgebat vestibus, interiùs Christi ancilla cilicio squalebat. Cumque Fescennini concinerentur, & musici generis perstreperent instrumenta: illa tacita Virginitatem ipsi, cui se priùs desponderat, Deo commendabat. Deus igitur per Angelum suum eam ita tutatus est, vt integram inuiolatamque seruarit, Martyrio coronarit, & pro cilicio lucē induerit immortalitatis. *Ado in Mart.* *Cæcilia Virgo.*

SARA in Scythi Virginum Præposita, cùm ad fluminis ripam posito Monasterio annos LX. habitasset, haud sustinuit, *Sara Abbatiss.*

nuit, vt aliquando aſpicere per feneſtram vellet leniter præterlabentes aquas, prative adiacentis amœnitatem, ne ex eo aſpectu aliquid caperet voluptatis. Neſcio an cilicio vſa ſit, vel flagellis, ſed affirmare auſim, tantam hanc oculorum continentiam difficilius obſeruari poſſe, quàm cilicium flagellaque tolerari. Huius exemplo conſtanter depugnandum eſt, cum ſenſuum noſtrorum affectibus, qui ab illicitis, nedum à vanis, auerti nullo modo poſſunt, niſi ſubdatur & laboribus corpus, & animus Deo. *Petr. de Natalib.*

Modus ſeruandus.

CAETERVM corpus ipſum ita affligendo moderari debemus, vt rationi pareat, non vt occidat. Sicut & paulò durior ſeruus, non vt diſpereat, puniri debet, ſed vt mitior ſubmiſſiorque fiat, & domini ſui imperium magis prompto exequi maturet famulatu. Certè nauis ipſa, ſi ſupra modum oneretur, ſubſidet, & fundum maris citiùs continget, quàm littus: & ſi infra modum, ad omnem flatum inſtabili alueo alternaque laterum iactatione dum vacillat, periclitabitur. Etſi laſciuienti iumento plus oneris quàm ferre præualet imponatur, in itinere corruet: ſin minùs, contra ſtimulum calcitrabit. Tentandæ ſunt igitur examinandæque vires, & æquandum cum viribus pondus, quod ferrentem neque grauitate opprimat, neque leuitate licentiùs inſoleſcere ſinat.

LIBER QVARTVS.

De Corporis caſtigatione per Ieiunium.

CAPVT I.

VARTVM nunc operis huius volumen, Domino adiuuante, inchoabimus: ſed ne præcedentem materiam nimis cito reliquiſſe videamur, adhuc de ipſa corporis caſtigatione (quod reſtat) loqui pergemus. Et primum quidem illam, quæ ieiunijs conſtat, explicare aggrediemur: Vt qui volent hac quoque in parte Sanctorum vitam ſpeculari, cibi potuſque

que abſtinentia ritè ſeruata, ad illud tandem ſpiritale à Deo electum ieiunium, quod eſt vitiorum derelictio aſſumptioque virtutum, faciliùs peruenire poſſint. Vt ſcilicet, eſurientes & ſitientes iuſtitiam, cum his ipſis, quos ſibi propoſuerint imitandos, æternæ beatitudinis pabulo ſaturentur.

QVANTAE enim virtutis quantæque apud Deum æſtimationis ieiunium ſemper fuerit, & vetus Scriptura indicat & noua. Moyſes in monte XL. dies & totidem noctes nihil guſtans, facie ad faciem cum Deo loquitur, & Legem digito eius in tabulis lapideis conſcriptam accipit, quibus ob populi culpam confractis, rurſum ieiunans, Domini indignationem placauit, & Legem recuperauit. *Exod.* 24. *Moyſes. Exod. 24.*

HINC in Leuitico præcipitur filijs Iſrael, vt ſeptimi menſis diem decimam celebrem habentes, ieiunio affligant animas ſuas vſque ad veſperum, pro ſatisfactione vtique peccati quod vitulum adorando commiſerant, vnde dies expiationum dicitur: & in memoriam, quia Moyſis ieiunio ac precibus exoratus Dominus, veniam illis indulſerat, vnde idem etiam dies, dies Propitiationis nuncupatur. Ieiunio igitur & Dei vindicta reprimitur, & commiſſa purgantur. *Dies Expiationis vel Propitiationis. Leuit. 23.*

ELIAS Propheta poſt ſubcineritij panis eſum, & aquæ potum, cùm dies XL. ieiunus ambulaſſet, peruenit vſque ad montem Dei Oreb, atque ibi igneo curru ſublatus, tranſuectus eſt in Paradiſum. Si illic ſatiari cupimus, hîc ieiunemus. 3. *Reg.* 19. *Elias Propheta. 3. Reg. 19. 4. Reg. 2.*

SAMVELIS deprecationes ac ſimul populi ieiunium reſpiciens Deus, Philiſtinorum in Maſphath exercitum in ipſos iam irruentem, repenti fragore tonitruque perterruit, & in fugam conuertit. Si ſic ſtat pro ieiunantibus & orantibus Dominus, quis à tentationibus ſuperatur, niſi qui neutrum diligenter exequitur? 1. *Reg.* 7. *Samuel Propheta. 1. Reg. 7.*

SAVLIS item regis edictum obſeruans populus Iſrael, quo die nihil comedit, ingentes Philiſtinorum copias, quas paulo antè metu perculſus fugerat, fugientes perſecutus eſt à Machmis vſq; in Hailon, multiſque interfectis *Saul rex. 1. Reg. 14.*

præda

præda potitus eſt. Inermis erat, & ieiunio ſe muniens armatos vicit. Quippe neminem ex Iſraelitis arma tunc habuiſſe aſſerit Scriptura, præter Saulem & Ionatham. Non ergo armis ſed ieiunij virtute præualuerunt. Et cùm vix decem millium numerum implerent, aduerſariorum autem exercitus eſſent triginta curruum, ſex equitum, reliquum vulgus ſicut arena: fauente Domino multitudo ceſſit paucitati, armatura nuditati, ſaturitas ieiunio. 1. *Reg.* 14.

Ioſaphat rex. 2. Par. 20 IOSAPHAT etiam Iudæ regem legimus ieiunium cunctis quibus præerat indixiſſe, cùm Moab & Ammon & Idumæi innumera penè multitudo, contra illum venientes, mutuis inter ſe vulneribus concidêre, & qui cibo vacui erant, non tentato pugnæ periculo, repleti ſunt ſpolijs inimicorum. 2. *Paral.* 20.

Achab rex. 3. Reg. 21. 4. Reg. 1. ACHAB rex ſcelere quondam quàm regno inſignior, impietatis ſuæ pœnam ſacco & ieiunio humiliatus diſtulit in poſteros. Illo defuncto, Ochozias filius cecidit per cancellos cœnaculi, & mortuus eſt. Ioram filius à Iehu ſagitta percuſſus perijt. Iezabelem vxorem vi de feneſtra præcipitatam, equorum vngulæ contriuerunt, contritam dilacerauerunt fruſtatim canes, reliqui LXX. filij in Sa-
4. Reg. 9. maria occiſi ſunt. Et qui in Iezrael de domo eius erant, om-
4. Reg. 10 nes Iehu regnante interempti, & omne prorſus genus Achab internecione ſublatum. Tantam ſuorum ruinam, tam miſerabile ſpectaculum vidiſſet ipſe, (ſicuti per Prophetam interminatus fuerat Dominus) niſi ieiunaſſet: ieiunauit, & vſque ad tertium regni ſucceſſorem ea familiæ delata eſt clades.

Dauid Propheta. 2. Reg. 12. PECCAVERAT Dauid, & peccatum confitens à Nathan Propheta audierat: Tranſtulit à te Deus peccatum tuum, & poſt hæc tamen infirmata ſunt, inquit, in ieiunio genua mea. Sed cuius genua infirma ieiunio erant, eius in
Pſal. 30. Deo ſpes firma fuit, vnde ait: In te, Domine, ſperaui: non confundar in æternum. 2. *Reg.* 12.

Daniel Propheta. DANIELI ieiunanti diuina reuelantur myſteria, & dies à ſole iuſtitiæ illuminandus præfinito hebdomadarum numero panditur. In lacum leonum miſſus, per dies

ſex ni-

ſex nihil comedit,& inter ferociſſimas beſtias manſit il-
læſus. Cumque eſuriret,Abacuc Propheta, per Angelum *Daniel.* 6
Domini de Iudæa translatus in Babylonem, appoſuit illi
pulmentum quod meſſoribus coxerat, & refocillatus eſt.
Ieiunijs igitur Daniel ſacramenta diſcit,leonum ferociã
domat,prãdium diuinitus miſſum accipit.Denique de fo- *Dan.* 14.
uea in quam proiectus fuerat liberatur.Et qui Deum Iſraël
prædicanti non crediderant,ſaluato credidêre, mirantes
& confitentes,verum timendumque eſſe Deum Danielis.
*Dan.*6.*&* 14.

AT verò Propheta ille de Ieruſalem veniens in Bethel, *Propheta*
cùm alterius fraude mendacioque deceptus fregiſſet ieiu-
nium,à leone(quod animalis genus ieiunanti Danieli pe-
percerat)ſuffocatus perijt. Qui tamen dum ieiunium ſer-
uabat,manum Ieroboam regis,ipſum ferire volentis,are-
ſcere fecerat,& arefactam,cùm illum pœnituiſſet, rursũ
ſanitati reſtituerat. Tanta itaque ieiunantis virtus fuit,
quanta ſoluentis ieiunium imbecillitas. Nam quem irati
regis potentia lædere non potuit,vnius beſtiæ vis intere-
mit.3.*Reg.*13.

NVNC noſtra percurramus.Quadraginta dies ieiuna- *Christus.*
uit Saluator noſter,& à diabolo tentatus,oſtendit quomo- *Mat.* 4.
do inſidias eius euitare & virtutem poſſimus vincere, dũ
ieiunando vincit.Quamobrem in hoc pugnæ genere non
eſt nobis viribus corporis opus ad vincendum; ſed magis
imbecillitas,ne in illo diabolus fomitem inueniat, quem
concupiſcentiæ igne ſuccendat.Hic eſt enim faber ſufflãs *Iſaiæ* 54.
in igne prunas,& proferens vas in opus ſuum.*Matth.*4.

ATQVE idem Dominus noſter,cum in monte transfor- *Idem.*
matus totus Diuinitatis ſuæ luce reſplenduiſſet, Moyſen *Lucæ* 9.
& Eliam iuxta ſe apparere fecit,quia & ipſi aliquãdo qua-
dragenarij ieiunij obſeruatores extiterãt, vt ex hoc nobis
inſinuaret,eos qui libenter ieiunauerint,ſuo glorioſo cõ-
ſortio eſſe dignos.*Luc.*9.

QVID eſt autem quòd cùm Diſcipulis orandi rationẽ *Idem.*
tradidiſſet,continuò ieiunandi documenta ingeſſit: niſi
quia illa demum fortis & efficax eſt deprecatio,quam cibi
comitatur abſtinentia? Hoc enim duplici telo validiora

inimici machinamenta demoliri ac dirui posse monstra-
Matth.17. uit, cùm de nequissimo spiritu effugando diceret: Hoc ge-
nus non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium.
Idem. NE autem abstinentiæ bono abutamur ad iactantiam,
Matth. 6. & virtutem in vitium commutemus, ait: Cùm ieiunatis, nolite fieri, sicut hypocritæ, tristes. Et vt potiùs sub aliquo iucunditatis velo lateat alios corporis nostri maceratio: Tu, inquit, cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in abscondo, & Pater tuus, qui videt in abscondo, reddet tibi. Palæstinorum ista mollities erat, cùm festum agerēt, caput vnguentis delibutum, & lotam præferre faciem. Non ista facienda, dum ieiunatur, præcipit Dominus: sed metaphora vtitur, per quam lætari & gaudere iubet, vt hypocritarum simulatæ sanctitatis tristitiam arguat. Vis igitur omnia prorsus, quæ hîc mandantur, implere? Hoc quod ieiunas, quod abstines, totum Deo, nihil ostentationi offeras.

Apostoli. POST Dominum Iesum primi inter Christianos Apostoli ieiunio vsi sunt. Ipse enim (vt in Euangelio legimus)
Marci 2. cùm in Matthæi domo accubuisset, quibusdam interrogantibus, quare Discipuli eius, sicut Ioannis & Pharisæorum, non ieiunarent, respondit: Nunquid possunt filij nuptiarum, quamdiu Sponsus cum illis est, ieiunare? Venient autem dies, cùm auferetur ab eis Sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. Peracta igitur spiritalis connubij celebritate, Passionis ac Resurrectionis tempus aduenit, & sublatus est ab ijs Sponsus. Exinde illius desiderio vehementer solicitati, ieiunare & esuritione se afficere cœpêre, nec vnquam ab his abstinentiæ angustijs recesserunt, donec in cælesti thalamo rursum eidem, quem tam ardenter desiderauerant, feliciter iuncti sunt: Vbi nunc ieiuniorum famem, quam hîc haud multum sustinuerunt, æterni perpetuique conuiuij refectione compensant.

Nicolaus Episcopus. APOSTOLICVM autem virum Nicolaum Miræ vrbis Episcopum ferunt infantulum adhuc in cunabilis vagientem, & fasciarum inuolucris colligatum, cùm nu-
tricis

tricis vberibus admoueretur, quarta & sexta quaque feria non nisi semel sugere lac voluisse. Mira profectò res, nondum adbuas pappasque peruenerat, hoc est, potus cibique vsum, & iam ieiunia obseruabat. Sed si adulti sanctitudinem considerauimus, non erit mirum quòd talis ac tanti hominis etiam infantia mirabilis fuerit. *Ioan. Diac. Sur. Tom.6.*

IDEM miraculum vel portentum potiùs de Sisinio Thaunensi Episcopo refertur. Scilicet ipsum quoque, cùm editus lacte genitricis suæ aleretur, quarta & sexta feria tantummodò semel tenelluli oris labella vberibus admouere consueuisse. Cùm autem & hunc multa animi sanctitate præstitisse manifestum sit, cur non speremus, eum sanctum ac beatum euasurum, quisquis vel integræ iam ætatis vitam ab hac ieiuniorum obseruatione auspicabitur? *Sur. Tom. 3.* *Sisinius Episcopus.*

EOSDEM quartæ & sextæ feriæ dies Maiorus Sargiensis Episcopus ita ieiunio suo consecrauit, vt in illis prorsus nihil degustaret. Alijs verò diebus pane hordeaceo victitabat. Vis nosse quantùm illi sic ieiunasse profuerit? Virginitatem perpetuò seruauit. *Maiorus Episcopus.*

EADMVNDVS Cantuariensis Archiepiscopus, ipse quoque Virginitatis coronam adeptus est: lasciuiam carnis domans ieiunijs, feria sexta sicco pane tantùm & aqua frigida semper est vsus. Nunquam illi curæ fuit, vt pasceret corpus, sed vt sustentaret. Propterea quidem cibauit illum Dominus pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Fuit enim Doctor egregius, disciplinis diuinis apprimè eruditus, multis præterea miraculis clarus. *Osbertus & alij, Sur. Tom. 6.* *Eadmundus Archiepiscopus.* *Eccli. 15.*

BONIFACIO Martyri Misiæ Archiepiscopo quotidiana ieiunia pro delitijs erant, atque vt ad inediam per biduum quatriduumque protelaret, Dominicis tantùm diebus quintisque ferijs cibum capiens. Cùm tamen docendo Gentiles per Misiam iter faceret, viæ ac frigoris asperitate fatigatus, ita temperauit ieiunium, vt quotidie dimidio panis & aquæ poculo vires reficeret. Et quoniam neq; equo vehi voluit, sed pedes ire, detractis etiã calcea- *Bonifac. Archiepiscopus.*

mentis,(vt alibi diximus) magis mirandum existimo, tanto labori talem ac tam modicam cœnulam sufficere potuisse,quam quòd sine illo tot dierum, quot dictum est,inediam tolerarit. Tali vitæ tenore cucurrit ad Martyrium. Et alij quidem Martyres vnam martyrij coronam receperunt: hic duas, ieiunij martyrium sanguinis martyrio copulando.

Iuo Presbyter. IVONEM Presbyterum, & ipsum solicitum inprimis abstinentiæ cultorem, omnia ab Ecclesia indicta ieiunia sola panis & aquæ refectione obseruare solitum legimus, vt plus aliquid faceret quàm quod præceptum fuerat, & alimenti tenuitas obedientiæ cumulus esset: aliàs etiam abstemium fuisse, & nunquam vel modico vino vsum. *Sur.Tom.3.*

Anton. Abbas. DE Antonio quoque Aegyptio Abbate memoriæ proditum est, quòd semel in die hora vespertina panem cum sale comederit, & aquam frigidam biberit: & cùm perseuerantiùs ieiunaret, nunc bidui, nunc tridui inediam passus sit. Tum quòd eam rem illi inuidens diabolus aliquando sumpta monachi forma apparuit, cibos porrexit, & vt aliquid sumeret, nec se fame confici permitteret, exhortatus sit; quòd tandem deprehensa fraude Antonius Crucis signo se munierit, & ille euanuerit. Ex quibus facilè apparet, quàm magno emolumento nobis ieiunium sit, cùm tantæ molestiæ diabolo sit: & ieiunantes tentari posse, superari non posse. *Athanas.in vita Antonij.*

Samson Archiep. SAMSONIS quoque Dolensis Archiepiscopi ieiunia fuêre, modò biduo, modò triduo transacto, modò post hebdomadam cibum sumere. Toto verò Quadragesimæ tempore bis, aut ad summum ter, parcissimo victu lassum & effœtum viribus corpus recreare. *Baldric. scripsit eius vitam.*

Seuerus Abbas. SEVERVS Abbas natione Syrus, Dominico quoque die manè sacram Communionem, vesperi panem vnicum sumebat: altero cibo animam alens, altero corpus sustentans. Reliquis autem diebus cibo pariter ac potu vacuus perdurabat.

Hoc idem & à Mederico Abbate apud Heduam Galliæ vrbem obseruatum legimus. *Medericus Abb.*

Elpidivs etiam Abbas genere Cappadox, cùm desertum quoddam incoleret, & squalentis antri angusto carcere se occlusisset, tantùm bis in hebdomada, id est, Dominicis & quartæ Feriæ diebus, vesci solitus dicitur. *Pallad. Laus. Hist.* 106. *Elpidius Abbas.*

Mvtivm item Abbatem in solitudine singulis Dominicis singulo pane diuinitus sibi allato nutritum accepimus, alijs verò diebus absque cibo ieiunum permansisse. *In vitis PP.* *Mutius Abbas.*

Illos quatuor, quos Pafnutius Abbas in remotissima Aegypti Eremo commorantes reperit, Ioannem, Andræam, Thaddæum & Philippum, hebdomadarum continuata ieiunia Dominicis diebus soluere solitos ferunt: Angelo tunc iuxta eorum numerum panes deferente, & in aduentu Pafnutij quintum panem additum fuisse dicunt. Nec sanè mirum videri debet, quòd quidam sanctissimi homines in solitudine de cælo receperint alimenta, cùm etiam præuaricator populus Manna in deserto nutritus sit. *In vitis PP.* *Quatuor Eremitæ.*

Illvd ego maiore admiratione dignum reor, quod de Stephano Presbytero Constantinopolitano traditum est, quòd scilicet nondum editus ieiunia colere cœperit. Nam (vt aiunt) mater eo grauida, non vinum, non carnem, non lacticinia gustare poterat: & si gustasset, præ nausea euomebat. Post hæc ipse iam natus, cùm vberibus applicaretur, sugere matrem, nisi ieiunantem nolebat. Tali ostento mox significatum est, quantæ ille abstinentiæ obseruator mox futurus esset. Vbi enim cum ætate creuit virtus, in Templo beati Petri Apostoli clausuram subiens, herbas cum sale coctas absque alio condimento semper vesperi comedebat. Deinde Presbyter factus, pristino victui salem ademit, & ne hoc quidem tam fatuo cibo quotidie vti voluit, sed aut semel, aut bis tantùm in hebdomada eum sumere, aut ad Dominicum vsque diem inediam proferre. Postremò cùm in solitudinem secessisset, herbis crudis pascebatur, à cocto abstinebat, & monachum pro- *Stephan. Presbyter.*

fessus, cùm à seniore iuberetur modico vino vti propter stomachum, vnicam vini guttulam in vrceum aquæ plenum instillare cœpit, vt & obediret, & aquam tamen nihilo penè quàm antè sapidiorem biberet. Pauculas etiam ficus festiuis duntaxat diebus in cibo habuit, neque hoc quidem sua sponte, sed obedientiæ iure. Hic igitur iam ab initio in parentis visceribus à Deo electus, prædestinatus & sanctificatus, quàm magna res esset ieiunium ostendit, cùm ipsam matrem ad id compellendo, tum semet vsque in finem eo incredibiliter macerando, id est, à duodevigesimo vsque ad septuagesimum tertium ætatis suæ annum, tunc demum pascuis cælestibus satiatus est, tantò quidem vberiùs, quantò hîc vixerat abstinentiùs. *Niceph. lib. 22. rerum Rom.*

Liberalis. Iacob. 1. SANCTO Liberali, cuius ossa Taruisij posita honorantur, vitæ merito de cælo concessum fuit, (omne enim donum perfectum desursum est) vti Dominico quoque die percepta spiritali alimonia Corporis & Sanguinis Christi sine vllo alio cibo reliquum tempus perduraret. Itaque quod ad animæ salutem sumptum erat, illius virtute etiam caro sustentabatur.

Ioannes Abbas. IOANNES quoque Abbas in Thebaidis Eremo, quem sub rupe quadam manentem toto triennio nunquam sedisse diximus, ipsam sacrosanctam Communionem Dominicis diebus à Sacerdote sibi delatam sumens, nihil aliud gustabat: hoc illi & Sacramentum & victus fuit. *Pallad. Laus. Hist. 61.*

Apelles Monach. APELLES item Aegyptius faber ferrarius, vt Christo seruiret, eremum penetrans, quemadmodum ferrum malleis, ita semet cudere cœpit ieiunijs, atque à Deo omni morum sanctitudine limatus & expolitus euasit: vt etiam ipse nihil vnquam degustaret, præterquam Dominicis diebus panem illum qui de cælo descendit, quem qui dignè manducauerit, non esuriet in æternum. *In vitis PP.*

Epesius Monach. EPESIVM Anachoretam annos quadraginta, quos in Scythiotica eremo peregit, Sol non vidit manducantem. Nunquam enim ante vesperum quicquam gustauit. *In vitis PP.*

Hilar. Abbas.

DIVVS Hieronymus teſtatur etiam, Hilarionem Abbatem nunquam ante Solis occaſum, nec feſtis diebus, nec in grauiſſima valetudine ſoluiſſe ieiunium, cùm tamen duro admodum parciſſimoque victu vſum dicat, herbarum ſylueſtrium, hordeaceique panis, & non coctæ, ſed aqua frigida maceratæ lentis, ita vt ei aliquando caligarent oculi, corpus ſcabredine rigeret, & tunc oleum pro remedio in cibatu addidiſſe. Denique à ſexageſimotertio, vſque ad octogeſimum ætatis ſuæ annum, cùm pane quoque abſtineret, ſorbitiunculis ex farina & olere comminuto ſuſtentatum fuiſſe, donec reddito ſpiritu conuiuij cæleſtis perpetua & ineffabili dulcedine, quam ſemper appetierat, ſatiari cœpit. *Hieronym. in vita eius, cap. 3.*

Hieron. Presbyter.

DE ſe quoque ipſe Hieronymus, ad Euſtochium Virginem ſcribens, loquitur ac dicit: Repugnantem ſpiritui carnem hebdomadarum inedia ſubiugabam. Non tacuit quod olim in eremo ſecretiùs egerat, vt illam quam docebat ſuopte exemplo magis moueret: & tamen confitetur, cogitationum in corde laſciuientium illecebris vix interdum ſe reſiſtere potuiſſe. Pallebant, inquit, ora ieiunijs, & mens deſiderijs æſtuabat in frigido corpore, & ante hominem ſuum iam carne præmortua, ſola libidinum incendia bulliebant. Et ipſi nos tutos putabimus, ſi diem vnum aut alterum in hebdomada ieiunauerimus? Neſcio, an etiam ieiunium dici debeat, quod conſequentis diei obruit repletio, cuius famem ſuccedens exſuperat ſaturitas. *Ad Euſtoch. circa finem.*

Sylvanus Abbas.

SYLVANVS Abbas, in deſerto Scythi ieiunij die vnà cum Zacharia diſcipulo iter faciens, ad quoddam Monaſterium diuertit, & humaniter acceptus manducauit. Cùm autem diſceſſiſſent, diſcipulum in via reprehendit, quòd eo potu ieiunium ante tempus ſoluiſſet. Et cùm ille tunc ſe ambos iam ſoluiſſe ieiunium diceret, cùm in Monaſterio comediſſent: Minimè, inquit, nam illud non ieiunij ſolutio, ſed charitatis communicatio fuit. Itaque exiſtimauit, abſque ieiunij detrimento poſſe aliquid prægustari in ſodalitio exterorum, id eſt, cùm aut ipſe alios hoſpi-

hospitio susciperet, aut ab alijs susciperetur. Quem morem apud Aegypti Monachos celebrem fuisse, autor est Cassianus: Ita tamen, vt illam prægustationem districtiore postea ieiunio compensarent, vsque adeò neque charitatem dimittere, neque abstinentiæ quicquam derogare volebat. *In vitis PP.*

Caßian. l. 5. c. 26.

Odilo Abbas.

ODILIO Cluniacensis Abbas Quadragesimale ieiunium soliciitiùs obseruans, cùm panem cinere aspersum comedisset, aquam potui poposcit: qua accepta, & statim in vinum mutata, ministrum increpuit, quòd vinum pro aqua sibi attulisset. Illoque admirante, & rursum de fonte haustam afferente, idem secutum est miraculum. Vbi tandem agnouit Dei voluntatem, timuit recusare quod ab ipso offerebatur, & asperiorem cibum molliore poculo temperauit. *Petr. Damian. Sur. Tom.* 1.

Gregorius PP.

GREGORIVS Pontifex ingenio ac sanctitate æquè clarus, dum adhuc monasticam vitam ageret, aduersa implicitus valetudine, ieiunium Quadragesimale seruare non poterat. Adueniente verò Sabbati sancti die, flens Eleutherium Abbatem rogauit, vti precibus à Domino tantillum sibi virium impetraret, quod satis esset ad eam saltem tam celebrem diem ieiunio excolendam. Quo orante tantum concepit vigoris, vt etiam in alterum diem inediam facilè producere posset, si voluisset. Sic quidem ipsemet in tertio Dialogi sui libro testatum reliquit. Quo exemplo apertè admonemur, vt si qua res ad seruandum ieiunium nobis impedimento fuerit, non negligamus, imò vt ab ea expediamur, votis precationibusque Dominum solicitemus. Petenti dabitur, & pulsanti aperietur. *In vit. Gregor. lib.* 1. *cap.* 8.

Fœminæ. Anna Elcanæ. 1. Reg. 1. Ibidem 2.

NVNC fœminis, si quem fortè viros imitari piget, fœminarum proponamus exempla. Anna Elcanæ vxor non capit cibum, sed luget & orat, & sterilitatem ab æmula exprobratam Domino miserante fœcunditate compensat, mœroreque in gaudium verso, concinit, dicens: Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo. Vinum & quod inebriare potest nunquam bibit, & bibentibus vinum hilarior efficitur, dum prolis generositate lætatur. 1. *Reg.* 1. & 2.

SARA Raguelis filia septem iam maritis, antequam ab eis tangeretur, viduata, octauum Tobiam triduano ieiunio seruauit incolumem. Cumque coniugum suorum interfectrix diceretur, omni penitus probro, dum ieiunasset & orasset, meruit liberari. Ipse denique Asmodæus dæmon, qui ipsos septem viros interemerat, vnius mulieris victus ieiunio religatur in deserto, amittitque nocendi facultatem, qui habuerat occidendi. *In libro Tobiæ.* *Sara Tobiæ.*

IEIVNABAT Iudith omnibus diebus vitæ suæ, & Assyriorum exercitu fit fortior. Ozoias Bethuliæ princeps, & qui cum illo erant, iam se suaque dedere hosti decreuerant, quem illa interemit. Itaque quos arma à seruitutis iugo defendere non valebant, vnius fœminę ieiunio, & orationibus munitæ virtus liberauit. *In libro Iudith.* *Iudith vidua.*

ANNA Phanuelis filia quotidianis ieiunijs & obsecrationibus ad prophetandi culmen peruenit, puerum Iesum, quem Simeon sacerdos in vlnas acceperat, ipsa superueniens adorat, & Redemptorem Israel confitetur Spiritu sancto plena: quia cibo vacua, abstinendo & orando intellexit, quod Scribæ & Pharisæi legendo non perceperunt. *Lucæ 10.* *Anna Phanuelis filia.*

ASELLAM Virginem Hieronymus laudibus efferens: Ieiunium, inquit, pro ludo habuit, inediam pro refectione, & cùm eam non vescendi desiderium, sed humana conditio ad cibum traheret, pane, & sale, & aqua frigida concitabat magis esuriem, quàm restinguebat. *Hiero. Epist. de laudibus Asellæ.* *Asella Virgo.*

IDEM Paulæ vita iam defunctæ virtutes enarrans: Tantæ, inquit, continentiæ fuit, vt propè mensuram excederet, & debilitatem corporis nimijs ieiunijs ac labore contraheret. Exceptis diebus festiuis, vix vnquam aliàs oleum in cibo cepit, vt ex hoc vno æstimetur, quid de vino, & liquamine, & piscibus, & melle, & ouis, & reliquis quæ gustu suauia sunt iudicarit, in quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant, & si ijs ventrem iniurgitauerint, tutam pudicitiam suspicantur. Post multa tandem ait: Nulla iuuenum puellarum sano & vegeto corpore tantæ se dederat continentiæ, quantæ ipsa fracto, & senili, debilitato- *Paula vidua.*

que corpusculo. Postremò dicit, quòd cum febre laboraret, nec medicorum consilio, nec Epiphanij Episcopi suasionibus compelli potuerit, vt vinum biberet. Et ipse Epiphanius ab ea exiens, tantùm se profecisse dixerit, vt è cõtrario sibi iam seni aquam bibere penè persuasum esset. Quod si hæc & languore, & ætate confecta fæmina vinum, in quo est luxuria, vsque adeò gustare timuit: quomodò nõ magis timere debeant, quæ sanæ sunt, & iuuenilis ætatis feruore, etiam cùm multùm ieiunauerint, incalescunt? *Hieron. de Epitaph. Paulæ.*

Euphraxia Virgo ET in illo Thebaidis Monasterio, in quo Euphraxia Virgo omnium spiritalium vnguentorum odore fragrauit, quotidiana seruabantur ieiunia, & non carnem, non lacticinia, non vinum, non oleum, non denique dulcium genera fructuum gustare fas erat. Euphraxia verò biduo triduoque & tota interdum hebdomada inediam protrahebat, vacuum cibo ventrem gerens, vt animam repleret virtutibus. *In vit. PP.*

Maria Ægypt. MARIA AEgyptiaca, quæ meretricium quæstũ in quæstum vertit Paradisi, in solitudinem secedens, tres tantùm panes pro viatico secum tulerat. Et quoniam ibidem Deo seruiens plus minus xl. vixit annos, nec vnquam interim hominem vidit, præter (anno illo quo ad Dominum migratura erat) Zozimam Abbatem, apparet eam hoc toto ferè tempore sine panis esu perdurasse. Et si quicquam ederit, more feræ syluestrium herbarum pastu fuisse sustẽtatam. Quicquid culpæ olim per ingluuiem contraxerat, tali ieiunio purgauit, & quæ diu præstata fuerat in prostibulo, post eremi angustias incola efficitur regni cœlorũ. *In vitis PP.*

Felicula Virgo. DE Felicula Virgine & Martyre traditum est, carcere inclusam dies septem nihil gustasse, & iterum in templum Deæ Vestæ sub custodia translatam, alios septem dies pari inedia peregisse. Hac igitur abstinentiæ virtute roborata, constanti & imperterrito animo martyrij pertulit supplicium, nihil horrescens tyranni sæuitiam, sed mori cupiens, & esse cum Christo. *In gestis Marcelli, Surius Tomo 3. fol. 177.*

MARIA

MARIA Decegnies, cuius ortu Niuella Leodiensis Episcopi viculus nobilitatus est, à festo Exaltationis Crucis vsque ad Pascha ieiunium cum sola panis & aquæ refectione per annos tres obseruauit. Eandem ferunt aliquando quinque & triginta dies absque cibo perseuerasse, diuinis fruentem colloquijs. Tres item & quinquaginta dies ante obitum suum nihil aliud gustasse, præter vitale viaticum Carnis & Sãguinis Christi. Hinc defunctæ animam ab Angelis in cœlum ferri visam, vt quæ à terrenis alimentis identidem abstinuerat, cœlesti pabulo repleretur in æternum. *Iacob. Vitr. Sur. Tom. 3.* *Maria Decegnies*

CAECILIA Virgo & Martyr, biduanis & triduanis ieiunijs meruit Virginitatis suę Angelum habere custodem, & palmam obtinere Martyrij. *Ado in Martyrolog.* *Cæcilia.*

CAETERVM non omnibus data est eadem abstinentiæ mensura, idemque modus. Alius dies multos inediam pati potest, alius ne vnum quidem. Alij ad sedandam famem dimidium panis sat est, alij integer parum est. Tantùm ergo sibi quisque ieiuniorum imponat, quantùm ferre præualet, tantùm comedat, quantùm ad regendos corporis sensus sufficiat, non ad extinguendos, quodque ad continuanda ieiunia congruere visum fuerit, non vt duorum aut trium dierum nimia abstinentia, subsequẽtium repletione indigeat, & probro locus sit dicentium: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Turrim igitur ieiunij constructurus, computet sumptus, atque ita moderetur, vt futuro operi ad culmen vsque educẽdo suppetere possint. *Ieiunia moderata*

SED cauendum est, ne dum abstinentiæ immodestiam fugimus, in vitium incidamus gulositatis. Quo subuersi Adam & Eua mandatum Dei contempserunt, & de Paradiso eiecti sunt. Noe pudenda nudauit, Loth incestum commisit, Esau Primogenituræ ius vendidit, Populus Israeliticus in deserto perijt, Heli sacerdotis filij hostili gladio cæsi sunt, Sodomæ quoque euersio (vt ait Scriptura) superbia & saturitas panis fuit. Ideo Dominus in euangelio: Attendite, inquit, vobis, ne fortè grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat *Cauenda gulositas.* *Genes. 3.* *Genes. 9.* *Genes. 19.* *Genes. 23.* *Num. 11.* *1. Reg. 4.* *Ezech. 16.* *Lucæ 21.* *Luca 6.*

in vos

in vos repentina dies illa. Et, Væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Mediocritate igitur opus est, vt nec nimiũ, nec parum, cibis abstineamus. Alterum seipsum incautè perdere est: alterum ventri, non Deo, seruire est.

Ieiunandum à vitijs. OMNI præterea ope & totis viribus enitendum, vt sẽper à vitijs magis, quã à cibo, ieiuni inueniamur. Alioquin nec à cibo ieiunasse proderit, si inter ieiunandum peccato *Rom. 14.* locus erit. Non est (inquit Apostolus) regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Pietatis igitur & iustitiæ cura curam superat ieiunandi. *Isaiæ 58.* Hoc est enim ieiunium quod elegit Dominus, & propter quod per Isaiam ait: Sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob patris tui.

Cauenda ieiunij iactantia. AD hæc ne quid simulatè, ne quid iactanter fiat: Nolite ieiunare, inquit, sicut vsque ad hanc diem, vt audiatur in excelso clamor vester. Tales quippe Pharisæum imitan- *Isaiæ 58.* tur, qui ait: Non sum sicut cæteri homines: Ieiuno bis in *Lucæ 18.* sabbatho. Sed dum insipienter gloriatur, Publicano, quẽ despexerat, factus est deterior. Hos & per Zachariam ar- *Zach. 7.* guit Dominus, dicens: Cùm ieiunaretis & plangeretis, nũquid ieiunium ieiunastis mihi? Non enim Deo & iustitiæ, sed vanitati ieiunant, qui ieiunando hominum rumusculos & inanes gloriolas aucupantur, & dici, quàm esse sãcti malunt. Qui sæpe quidem, vt se efferant, alijs detrahunt, *Rom. 14.* nec Apostolum audiunt dicentem: Qui non mãducat, mãducantem non iudicet. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim Deus statuere illum.

Qualia debeant esse ieiunia. SINT igitur examinata, sobria, pura, simplicia, humilia ieiunia: non immoderata, non lauta, non animi vitio polluta, non ficta, non suæ laudis cupida, alienæ inuida, & liuoris magis quàm abstinentiæ pallore infecta.

De cibi potusq́ vilitate ac parcimonia.
CAP. II.

QVANTA autem ij qui Deo non mundo seruiebant, cibi ac potus vtilitate parcimoniaque vsi sint, & iã ieiunia eorum explicãdo diximus, & nunc priua-

tim pleniùs dicemus: Vt victum illorum contemplantes, dapsiles helluonum cœnas, & immoderatas vini potationes corpori æquè atq; animo noxias, facilius contẽnamus.

Iam primi illi humani generis parentes Adam & Eua, quamdiu in paradiso fuêre, arborum fructibus aliti sunt. Eiecti quoque, non nisi pomis, olere, frugibus vescebantur, & aquæ frigidæ potu. Carnium verò & vini vsus ad Diluuij vsque tempora dilatus est, id est, post duo millia & ducentos quadraginta duos annos quàm mundus conditus. Et si tot seculis harum rerum vsu carere potuit humanum genus: profectò si cui nunc earundem abstinẽtia nimis difficilis videatur, gulæ non rationi fauet. *Genes.1.&c.* *Adam & Eua. Hieron. libr. 1. aduersus Iouin. Ambros. Epist.8.*

Post hæc igitur Noë primus vineam plantauit, vinum bibit, & inebriatus, detectis verendis, iacuit indecorè, ita vt spectantibus ludibrio esset. *Genes.9.* *Noe. Genes.9.*

Israeliticvs populus in deserto per annos xl. Mãna alitur & aqua potatur; Carnium auiditas atque esus illis exitio fuit. Vnde in Psalmo dicitur: Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum, & electos Israël impediuit. Vbi autem sepulti sunt, sepulchra concupiscentiæ appellata, vt posteros locus ipse admoneat, non concupiscere illud, ob quod alij morte multati sunt. *Genes.16.Num.11.* *Populus Israel. Psal.77.*

Viginti panibus hordeaceis centum homines pauit Elisæus, quinq; panibus hordeaceis turbã quinque milliũ Dominus satiauit. Vtrumque miraculum, sicuti cætera omnia, soli Deo tribuendum. Sed quod ad propositum nostrum pertinet, attendamus, hordeacei panis esum nec in veteri nec in nouo Testamento fuisse despectum. Pudeat nos, id panis genus respuere, quo Prophetæ & Apostoli, & cum Apostolis Dominus vsi sunt. *4.Reg.4.* *Elisæus Christus. Ioan.6.*

Ad Aaron reliquosque Sacerdotalis Ordinis viros in Leuitico pręcipitur: Vinũ & omne quod inebriare potest non bibetis tu & filij tui, ne quando intrabitis in Tabernaculũ testimonij, moriamini: & vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum & prophanum, inter pollutũ & mũdum, doceatisque filios Israel omnia legitima mea, quæ *Aarõ Sacerdos. Leuit.10.*

locu-

locutus sum ad eos per manum Moysi. Vide igitur quod ipsa vini potatio, & à rerum cognitione animũ seuocat, & in mortis periculum ducit. *Leuit.* 10.

IDEM in Ezechiele, quinto & quadragesimo capite, repetitur his verbis: Et vinum non bibet omnis Sacerdos, quando ingressurus est atrium interius. Præcipuè ergo sobrios esse oportet Ecclesiæ Altarisque ministros, quorum vita documentum aliorum est.

Nazaræi. ET in libro Numeri Nazaræis & sanctificatis Domino præceptum est, vt à vino & ab omni quod inebriare potest abstineant, nec quicquã quod ab vua expressum est bibant, vuas præterea, neque recentes, neque siccas gustét cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrati fuerint. Quòd si ista perfectio eos etiam decuit, qui ad tempus se Dei seruitio dedicabant: quantò magis nostris conuenit, qui perpetuam seruitutem vouent? Et illis quidem matrimonij ius erat, nostri verò maximè castitatem profitentur. Quid autem tam castitati contrarium, quam vinum in quo est luxuria? *Num.* 6.

Salomon Rex. Eccle. 2. SALOMON sapientia plenus, sapientiorem se fore putauit, si abstemius viueret. Cogitaui, inquit, in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum transferrem ad sapientiam, deuitaremque stultitiam, donec viderem quid esset vtile filijs hominum. Impedit ergo sapientiam, & nutrit stultitiam, nec quid in vita vtile sit satis peruidere sinit, quantuluscunque fortasse vini haustus. Nam si etiam modicus non noceret, haud ita penitus ab eo se abstrahere Salomon cogitasset. *Eccle.* 2.

Rechabit. Ierem. 35. RECHABITAE etiam patris præceptis obsequentes, scyphos & calices vino plenos, cum sibi propinarentur, respuerunt: Et non bibemus vinum, inquiunt, quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Nõ bibetis vos & filij vestri vsque in sempiternum. Quamobrem merentur à Domino audire: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus. *Ierem.* 35.

Tobias. TOBIAE in comedendo laudatur continentia, quòd in Niniue vrbe captiuus, & iugo seruitutis pressus, nunquam

vt Gen-

vt Gentilium escis inquinaretur, animum induxerit: rituque eorum spreta atque despecta, semper legitima Dei sui seruarit. *Tom.*1.

DANIEL, Ananias, Misael, Azarias, & ipsi Babylone ca- *Daniel*
ptiui, contempta regis mensa, legumina comedunt, & a- *Propheta.*
quam bibunt, & eis qui Regijs epulis enntriti erant, apparent rubicundiores, obesioresque. Atque his ipsis qui legumina carnibus & aquam vino prætulerunt, à Deo datam scientiam legimus & disciplinam in omni libro & sapiétia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Denique omne verbum sapientiæ & intellectus, quod sciscitatus est ab eis rex, inuenit in eis decuplũ super cunctos Ariolos & Magos, qui erant in vniuerso regno eius. Certè neque legumina amara sunt, neque aqua acerba: & si essent, nònne tanta mercede præoptãda ac præsumenda fuissent? *Daniel.*1.

ALIBI Daniel ipse: Panem, inquit, desiderabilem non *Dan.* 10.
comedi, & caro & vinum non introierũt in os meum. Sed hic interim visiones videt, cum Angelo loquitur, futura discit: Intantum Deo placent, qui talibus abstinent. *Daniel* 10.

NER nos mouere debet, quòd Saluator noster ad epu- *Christus.*
las ierit nuptiarum, & conuiuijs interfuerit Publicanorũ, & vorator, & potator vini, & peccatorum amicus à Pharisæis appellatus sit. Non vt se pasceret hoc egit, sed vt alijs prodesset. Medicus ad curandos ægrotos accessit, non ad inuitatores conuiua. Quippe qui, vt modestiam victus doceret, quadraginta diebus nihil gustauit. Esurientes & sitientes beatos dixit, à muliere Samaritana potum aquæ petijt, Discipulis vt manducaret hortantibus: Cibus meus est respondit, vt faciam voluntatem Patris. Quòd autem corpus suum & Sanguinem sub specie panis & vini sumẽdum obtulit, Sacramentum id cibi spiritalis est, quo animus pascitur, non corpus. Nam post Resurrectionem quoque, vt veritatem resuscitati corporis approbaret, cum Discipulis comêdit, non carnem tamen, nec quicquam aliud præter panem, piscem, fauum. *Luc. vlt.*

EIVS præcursor Ioannes Baptista Spiritu sancto reple- *Ioannes*
tus, *Baptista.*

tus, antequam natus, locustis in deserto & sylvestri melle pascitur, ob quam victus austeritatem à Pharisæis dæmonium habere dicitur: à Domino neque comedens neque bibens appellatur, non quòd nihil omninò sumeret, sed quòd ijs duntaxat sustentaretur, quæ alij vt insipida viliaq; despiciebant. *Matt.3.& 11.*

Apostoli. APOSTOLI ipsi spicas segetum manibus confricant, & hoc tam simplici cibo esuriem quo modo possunt leuant. Cumque numero duodecim essent, nihil aliud quàm quinque panes hordeaceos, duosque pisces habuerunt in deserto, quando Dominus turbam quinque millium saciauit. Iterum nihil omnino præterquam septem panes & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum saciata sunt. Rursum transfretantes obliti sunt panes secum ferre, vsque adeò cibariorum curam non habebant, dum eius, quem relictis omnibus secuti fuerant, dulcedine saciantur, & tamen quòd non ieiunarent, adhuc excusabantur, quia Sponsus cum eis erat. Quanto ergo continentiùs atque tenuiùs eos victitasse censebimus, postquam ablato Sponso, hoc est, crucifixo Domino, nuptiarum gaudiũ versum est in persecutionis luctum, & iam terrena omnia minùs placere cœperunt desiderantibus cælestia.

Iacobus Apostol. IACOBVS frater Domini appellatus, cognomento iustus, vinum & siceram non bibit, carnem nullam comedit, reliquæ vitę sanctitate sic excelluit, vt multi suspicati sint, propter necem eius Ierosolymam fuisse subuersam. *Euseb. hist. Eccl. lib.2. cap.23.*

Petrus Apostol. PETRO quoque Apostolorum Principi, post Ascensionem Domini, panis cum oliuis, rarò cum olusculis cibus fuit, vt moderati victus exemplum foret ijs, quibus abstinentiæ præcepta dabat: iam piscator hominum factus, qui fuerat piscium.

Paulus Apostol. Rom.4. 1.Cor.1. 1.Tim.5. PAVLVS Apostolus ad Romanos scribens: Bonum est, inquit, non manducare carnem, & non bibere vinum. Et ad Corinthios: Si esca scandalizat fratrem meum, non mãducabo carnem in æternũ. Et ad Timotheum: Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Cui propter aduersam

ſam valetudinem modico vino vti præcipit, eum, dum ſanus eſſet, aqua vſum oſtendit. Sic etiam malè affecto modicitatem non copiam imperat, quod ſcilicet ad digerendam ſtomachi cruditatem ſatis ſit, non quo etiam ſopita genitalium voluptas excitari poſſit, ne corporis remediũ vertatur in animæ pernitiem

Fulgent. Epiſcop. HINC ſanè Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, ne morbo quidem affectus, carnis alimento, vel vini poculo vti voluit, veritus ne infirmitati blandiens, ſemel intermiſſum vitæ rigorem ſanus poſtea repetere nollet, ſuperatus gulæ voluptate. *Sur. Tom.* 1.

Honorat. Abbas. HONORATVS Fundenſis Monaſterij Abbas (vt Gregorius refert) puerulus adhuc, à parentibus inuitatus, cùm à carnibus abſtineret, deridiculi gratia interrogatur, an piſcari in montibus vellet, qui tam procul à mari & fluminibus conſtitutus, piſcibus nõ carne veſci optaret. Cũque ipſe taceret, ecce is qui ad aquam hauriendam perrexerat, piſcem de puteo ſitula ſublatum attulit. Quo miraculo effectum eſt, vt omnes conuiuam, cuius continentiã irriſerant, venerari inciperent. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 1.*

Antonius. Serapion. Ethbinus. Stephan. Abbas. ANTONIVM in ÆEgypto, Serapionem in Arſenoite regione, Ethbinum in quadam Hyberniæ ſylua, Stephanũ Abbatem in monte Moreto, pane tantum & aqua ſuſtentatos fuiſſe legimus: ſed Antonium cùm iam infirmior ætas priſtinæ auſteritati par eſſe non poſſet, oluſcula & arborum fructus cum pane comediſſe. *Pallaſt. Hiſt.* 15.

Elias Eremita. ELIAE Eremitæ in finibus Antinoi, quæ eſt Metropolis Thebaidis, iam ætate decrepito, exiguus panis & pauciſſimæ oliuæ cibus erat: robuſtioribus verò annis interdum hebdomadarum inediam tolerauit.

Paſtum. Abbas. PASTVMIO AEyptio Abbati panis tantùm & aqua victus erat, vtrumque appendere ſolitus, ne edendi auiditas plus hauriret, quam quod ſuſtentando corpori ſufficere poſſit. Ante hac verò dum ſolitarius viueret, crudæ herbę illi cibum, fontes potum ſuppeditabant. *In vitis PP.*

Hor Abbas. HOR etiam Abbas, quàm diu ſolitudinem incoluit, herbis, radicibus, aqua, ſuſtentatus eſt, pane abſtinuit, donec Monaſterio præpoſitus, communi cum alijs cibo vti cœ-

pit, vt ipsos lucrifaceret, & quadam vitæ æqualitate contineret. *In vitis PP.*

Apollon. Abbas. APOLLONIVS Abbas panem, olus, herbas edere solebat, sed ita sanè, vt ea vel sale condiret, vel aceto maceraret, coctum gustauit nihil. *In vitis PP.*

Theon Monach. THEONEM qoque Monachum cruda comesse accepimus, nec in vescendo ignis opera vnquam vsum. *Ibidem.*

Honophr. Abbas. HONOPHRIVS item Abbas, cùm sede incerta per solitudinem vagaretur, diu herbis tantùm & fructibus sustétatus dicitur: demum pane & aqua nutritus, Angelo homini ministrante. *Ibidem.*

Palæmon & Pacõ. PALAEMON Monachus, in Thebaidis deserto habitás, celebri Paschæ die Pacomium contubernalem suum rogauit, vt solito largiùs obsonaret. Coxit ille olus, oleoque & sale condiuit. Sed posita mensa, Palæmon suspensus parũper stetit, ingemuit, lachrymas effudit, & Dominus meus, inquit, crucifixus, felle & aceto potatus est, & ego oleum addam? Auertentem se ac lugentem, Pacomius hortabatur vt sumeret, & illam olei lautitiam, non tam sibi, quàm Festi solennitati concederet, tantum profecit, vt nec ipse aliud gustarit quam quod consueuerant, pané scilicet cum sale, aquamque frigidam. Sic refecti, Deo gratias egêre, hoc tantum festo tribuentes, quòd escas tunc sapidiores parauerint, quàm comederint: adeò oleum in cibo sumere, luxuriæ deputabant. *In vita Pacom. cap. 7. in vitis Patrum.*

Amand⁹ Episcop. AMANDVS Turoni ad Beati Martini sepulchrum XV. annos mansit, & hoc toto tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit. Postea Traiectensis Episcopus factus, miraculis illustratus est, Heracleo in Oriente imperante. *Sur. Tom. 1.*

German. Episcop. GERMANVS etiam Altisiodorensis Episcopus tenuissimo victu contentus, vino abstinuit. In solennibus tamen Festis ita aqua diluto vtens, vt vinum non saperet. Ante hac hordeaceo pane & leguminibus vixerat, & his non sale, sed cinere conditus, quotidianum seruans ieiunium. Cùm hac cibi ac potus vilitate luxuriam commutauerat

epu-

epularum, ex Burgundiæ Præfecto Monachus factus, deinde Episcopus Altisiodori. *Henric. Monach. Sur. Tō. 4.*

EVAGRIVS Presbyter quadraginta annos pane, oleo, & aqua vsus est, deinde annos xvj. pomis coctoque abstinuit. Postea verò etiam panem sibi interdixit, ac per biennium olere tantùm & lentibus vixit. Hic duorum Machariorum discipulus fuit, quorum mores imitando adeptus est meritum. *Pallad. Hist. 86.* *Euagrius Presbyter*

SANCTVS quoque Presbyter Hieronymus ad Eustochium virginem scribens, quanto labore in eremo carnis tentationibus repugnarit, recenset, atque inter multa: De cibis, inquit, & potu taceo, cum etiam languētes Monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepisse luxuria sit. *Hieron. ad Eustoch.* *Hieron. Presbyter*

IDEM Pauli primi Eremitæ vitam describens, Iesum & Angelos eius testatur, in Eremi parte qui iuxta Syriā Saracenis iungitur, vidisse se Monachos, quorum vnus per annos triginta clausus, hordeaceo pane & lutulenta aqua vixit, alter in cisterna veteri, quam Gentili sermone Syri Cubam vocant, quinque caricis sustentabatur. *Hieron. de Pauli vita.* *Idem.*

PAVLVS autem (vt idem refert) à sextodecimo ætatis suæ anno vsque ad sexagesimum, palmæ fructibus vixit. Deinde vsq; ad cxiij. quo terris relictis ad cœlum migrauit, dimidiati panis fragmentum quotidie coruo alite deferente acceptauit. In aduentu Antonij integer allatus, Deo donante quantum vtrique satis esset. Qui cùm comedissent, ad fontem accedentes, prono ore manibus concauis aquam hauriendo sitim expulerunt. *Hieronymus de laudibus Pauli.* *Paulus primus Eremita.*

TIMOTHEVS quoque Anachoreta, in deserto AEgypti pœnitentiam agens, palmæ fructibus & aqua de fonte hausta, sustentatus est. *Timoth. Solitari⁹.*

DOROTHEO Abbati in AEgypto vnciç panis sex, & olusculorum fasciculus, & aquæ congius refectio erat. *In vitis PP.* *Doroth. Abbas.*

PAMBO Abbas, cùm animam ageret confessus est, quòd ab eo die, quo solitudinem ingressus fuerat, panem non *Pambo Abbas.*

gustarit, neque quicquam cuius ipsum pœniteret prolocutus fuerit, & se tamen sic è vita discedere, tanquam qui modò cœpisset, non tanquam qui profecisset.

Pion Abbas. PION Abbas in Thebaidis deserto, quo minus in edendo voluptatis caperet, deambulãdo sumebat cibum, aqua in potu vsus, quam ipse effosso puteo amaram in dulcem verterat exorato Domino. *In vitis PP.*

Philoron. Presbyter PHILORONIVS Presbyter, in Galatia annos duodeuiginti in cella clausus, pane & cocto abstinuit, dein duobus & triginta annis nullum pomi genus gustauit, vt omni ciborum dulcedine seposita, edendi auiditatem coercere faciliùs posset. *Pallad. Laus. Hist.* 113.

Hilarion Abbas. HILARIONEM Abbatem D. Hieronymus tradit, à decimo quinto vsque ad vigesimum ætatis annum, quindecim caricas post Solis occasum comedisse. Triennio deinde dimidium lentis aqua maceratæ sextarium, ac deinde totidem annis panem cum sale & aqua, & totidem alijs virgultorum radices herbasque syluestres crudas. Deinde annis nouem hordeacei panis vncias sex, & coctum modicè olus absque oleo. Postea debilitate corporis cõpulsum, olei parum addidisse vsque ad tertium & sexagesimum vitæ annum. Inde vsque ad LXXX. pane abstinuisse, sed sorbitiunculis vsum de farina & olere comminuto factis, potu ciboque vix vncias sex appendentibus. Cæterũ nunquam ante Solis occasum quicquam gustasse, & neque diebus festiuis, neq; in grauissima febre soluisse ieiuniũ. *Hieronymus in vita Hilarion. cap.* 3.

Hospiti⁹. HOSPITIVS ille, qui Longobardorum in Italiam aduentum longè antè prædixit; pane & pomis vescebatur. Quadragesimæ verò ieiunia herbarum tantùm radicumq; refectione trãsigebat semper abstemius. *P. Diacon. de gest. Longob. libr. 3. cap. 1. Gregor. Turon. Histor. libr. 6. cap. 6, & 7.*

Romual. Abbas. ROMVALDVS Abbas Ordinis Camaldulensis institutor, dum in Eremo vitam ageret, panem & fabam aqua maceratum comedit. *Surius Tomo 3. ex Petro Damiano.*

Maxent. Abbas. MAXENTIVS Pictauiensis Abbas pane hordeaceo & aqua

aqua victitauit. Arido in loco cùm Monachi siti laborarēt, terram virga percutiens fontem scaturire fecit, vt scias elementa ei seruire, qui gulæ & ventri dominatur.

Gregorius Episcop. GREGORIVS Lingonensis Episcopus panes hordeaceos triticia crusta oblitos esitabat, in aquæ poculum tantillum vini addere solitus, vt aqua suum saporem seruaret colore mutato. Sic occultabat victus angustioris vsum, ostentationem fugiens, & soli Deo placere affectans; tametsi ciuitas in monte posita latêre non potuit, semperque fugientem sequitur gloria, sequentem fugit. *Greg. Turon. de vitis PP. Galliæ lib. 7. & alij.*

Ioannes Presbyter Martyr. IOANNEM Presbyterum, qui in Gallia apud Castresiū pagum Martyrio coronatus est, crudis herbis & aqua frigida sustentatum ferunt. Qui sponte corpus suum sic afflixerat, illud & Martyrio exponere sine hæsitatione potuit, dissolui cupiens & esse cum Christo. Phil. 1.

Columb. Abbat. COLVMBANVS in Gallia Abbas, annis sexaginta herbis tantum ac radicibus sustentatus est. Fontem de petra Deum precatus eduxit, qui hodie quoque effluit vbertim, & terram irrigat. *Beda cap. 8. in vita eius,*

Alcibiad. Martyr. ALCIBIADI Martyri apud Lugdunum panis, sal, aqua, victus erat. Sed tādem in carcerem trusus, ne scandalo esset ijs qui secum erant, reliqua immunda forrasse credituris, cùm adhuc infirmi essent, nihil recusauit eorum, quibus ipsi vtebantur, malens abstinentiæ aliquid remittere, quàm fidei scrupulum proximis generare, monente Apostolo ac dicente: Noli esca illum perdere, pro quo Christus mortuus est. Rom. 14.

Blasius Episcopus & Mart. BLASIVM Sebastæ Episcopum, cùm, Diocletiano Ecclesiam vastante, ad deserta sine viatico declinasset, aues aluerunt, donec inuentus in Christi confessione vitam finiuit. Non solùm igitur in necessitate seruum suum Deus non deseruit, sed etiam prærogatiua Passionis honestauit: esurienti misit cibos, latenti Martirij coronam. *Ado Metaphrast. Sur. Tom. 1.*

Benedict. BENEDICTO Abbati, cùm saxeæ rupis olim spelunca clauso panis defecisset, Presbyter quidam diuinitus monitus, prandiolum suum attulit, & quoniam tunc solemnis

 nis

nis Paschæ dies erat, secum cibum liberiùs capere hortatus. Deo gratias egit Benedictus, tum quòd sibi victum in tempore prospexisset, tum quòd Sacerdotem suum sibi in solitudine videndum obtulisset, talique lætus hospite, gratanter ea, quæ allata erant, vnà cum illo comedit. *Gregor. Dial. lib. 2. cap. 1.*

Lupus Archiepi. LVPVS Senonum Archiepiscopus, cùm secum cœnantibus vinum defecisset, sperare omnes in Domino iussit, nec metuere sibi quod sperassent defuturum. Vix dum sermonem finierat, ei nuntiatum est, cados vini plenos ante ianuam stare, ipso qui attulerat incognito atque incerto, neque inter conuiuantes dubitatum est, quin à Deo missi fuissent. *Sur. Tom. 5.*

Egidius Abbas. EGIDIVS Abbas ad Rhodani ostia latebram sibi eligens, triennio nulli cognitus, ceruа lac præbente nutritus est. Postea inuentus atque inde eductus, præesse Monachis cœpit. Igitur quàm diu hominum commercio caruit propter Deum, bestiæ obsequio dignus fuit. *Fulbertus Carnotens.*

Erasmus Episcop. ERASMVS Episcopus Diocletiani persecutionem fugiens, in monte Libano à coruis pascitur, ab Angelis visitatur, feræ etiam siluestres posita ferocitate illi blandiuntur. *Iacob. de Vorag.*

Anton. Martyr. ANTONIVS Martyr Apameæ passus, cùm de via fatigatus sitiret, & arentis loci solum nullis rigaretur aquis, preces ad Deum fudit, virga humum percutit, atque inde fons emanauit, cuius potu refocillatus, iam confidentiùs ad Martyrium cucurrit.

Basolus Abbas. BASOLVS quoque Rhemensis Abbas, in Galliæ partibus, dum montem solitarius incoleret, nec aquam haberet, Deum precatus, fontem de rupe manare fecit, qui etiã num fluere dicitur. *Sur.*

Frãciscus. BEATVS enim Franciscus, dum rustici cuiusdam sitim in solitudine miseratur, procumbens Dominum deprecatus est, moxque humus fonticulum emisit, cuius haustu rusticus, qui iam moribundus sicco ore anhelabat, recreatus, vixit. Ac ne plura eiusmodi enumerem: nudos ad prædicandum Apostolos miserat Dominus, & interrogati, an

missis

missis sine sacculo, & pera, & calceamẽtis aliquid defuis-set, responderunt, nihil. Quid enim deesse potest ijs, quib⁹ adest ille, per quem facta sunt omnia? *Bonauent. cap. 7. Sur. Tom 5.*

SED ne à proposito diuertisse videamur, illud quoque hoc loco puto referendum, quod in Monasterio Tabernensi, vbi Amos Abbas mille quingentis Monachis præfuit, legimus obseruatum. Fratres ad mensam congregati, pendentibus à fronte cucullis, ita oculos tegebant, vt alius alium videre comedentem non posset. Itaque tantùm quisque sumebat, quantùm collibuisset, & singulorum continentia singulos latebat, ne inani gloriæ daretur occasio, sed diuino conspectui munus illud sinceriùs offerretur, quod submouebatur humano. *In vit. Patrum.* *In Monasterio obseruatum.*

PROMAMVS aliqua etiam hoc in genere fœminarum exempla. Agar Ancilla, cum Ismaële filio eiecta, panem tantùm & vtrem aqua plenum secum in solitudinem defert. Consumpta deinde aqua, puer & ipsa siti vexati, fonte Angeli pietate ostenso refocillantur. Abraam diues erat, & inuitus illam emittebat: in Angelo diuina virtus omnia poterat: sed & ille ægrè dimittens, & hic multum miserans, aquam solam ad potum cessisse ei scribuntur, vt hinc facilè conijci possit, iam tum mulieribus nefas fuisse vinum bibere. *Fœminæ. Agar ancilla. Genes. 21.*

RVTH Moabitis in agro Booz, cùm spicas deciduas legeret, benignè ab ipso accepta, panem tantùm iubetur comedere, & buccellam intingere in aceto, & cùm sitierit, easdem aquas potare, quas potabant messores. Quod illa quidem pro magno munere habens, gratias egit, comeditque & bibit. At ipse quam victu tam parco, tamq; simplici delectari vidit, dignam censuit, vt sibi acciperet vxorẽ, & ex ea filios procrearet, non dubitans de pudicitia illius, cuius sobrietatem fuerat expertus. *Ruth. 2.* *Ruth Moabitis. Ruth. 2.*

IVDITH cùm ad illud grande facinus, quod mente agitauerat, perficiendũ properaret, imposuit (vt ait Scriptura) Abrahæ suæ ascopam vini, & vas olei, & polentam, & lapates, & panes, & caseũ, & profecta est: à carnibus ergo *Iudith vidua. Iudit. 10.*

 abſti-

abſtinebat, atque (vt ego exiſtimo) etiam à vino, tunc tantummodo illo via, cùm & animi audacia opus eſſet, & vires quas ieiunio cilicioq́ue antè fregerat, excitandæ acriore potu eſſent, vt fœminæ dextera ad ſecãdam toroſam tyranni ceruicem poſſet ſufficere. Quæ enim vinum contra Holophernem tulit, eam contra carnis moleſtiam ieiunijs & abſtinentia certaſſe nouimus. Quoniam aliter quidem pugiles & gladiatores alendi ſunt, aliter ſerui Chriſti. *Iudith.* 10.

Anna Elcanæ. PRAETEREA non minor Iudith viduæ, quam Annæ Elcanæ vxoris ſanctitas in Scripturis prædicatur, Anna tamen vinum, & quod inebriare poteſt, nunquam ſe bibiſſe dixit. Etſi coniugalis pudicitia minùs tutam ſe putauit, ſi vinum guſtaſſet: quomodo vidualis caſtitas eodem guſtu corrumpi non formidaret, cùm hæc illa interior ſit, difficiliusq́ue ſeruetur? 1. *Reg.* 1.

Martha Virgo. MARTHA Virgo Chriſti hoſpita & Chriſti ſponſa, poſt eius ad cœlos aſcenſum, carnem nullam comedit, à lacticinijs quoque & vino abhorruit, quotidianum ſeruans ieiunium, donec rurſum ſuauiſſima hoſpitis & Domini ſui præſentia ſatiari ſibi liceret, iam nunquam ab ipſo receſſuræ. *Iacob. de Vorag.*

Maria Magdal. Luc. 10. MAGDALENAM verò ſororem eius in deſerto diuinis magis, quàm humanis alimentis, fuiſſe ſuſtentatam accepimus, dum partem illam optimam poſſidere nititur quam elegerat, & quæ non auferetur ab ea. *Iacob. de Vorag.*

Aſella. ET vt quædam, quæ præcedenti Capite dicta ſunt, hîc etiam breuiter repetantur, Aſella virgo pane, ſale, & aqua contenta fuit. *Paula Euphraxia.* Paula oleum in cibo non cœpit, lacticinia, mel, & alia palato ſuauia, guſtare noluit, vinũ ne infirma quidem. *Maria AEgypt.* Euphraxia præter hæc, fructus guſtu dulces repudiauit. Maria AEgyptiaca vel crudis herbis radicibuſq́ue, vel cibo nullo vixit. *Maria Ogniacen.* Maria de Oignies pane & aqua vacuũ & ieiunũ ventrẽ reficiebat, inediã ſemel ad trigeſimum, iterũ ad quinquageſimum produxit diem, rapta in ſpiritu, vt dictum eſt. Quiſquis ad iſtarum gloriæ ſublimitatem peruenire cupit, harũ quantum poteſt imitetur

conti-

continentiam. *De his diuus Hieronymus ad Asellam. In vitis PP. Iacob. de Vitriac.*

MVLTA sunt huiuscemodi exempla, quæ longum esset enarrare. Te tamen, Otilia Virgo, tacere omnino non possum, quæ leguminibus & hordeaceo pane lassum ieiunijs corpus sustentasti, donec in cælestibus regnis grano illo frumenti satiari meruisti, quod cadens in terram multum fructum attulit. O quàm breuem esuritionem æternæ immensæque dulcedinis subsecuta est saturitas? Dum te cibi vilitate mortificas, facta es immortalis. Pro hordeaceo pane, panem accepisti vitæ, pro leguminibus vberrimum perennis lætitiæ fructum. *Iacob. de Vorag.* *Otilia Virgo.*

HIS iam dictis exemplis, operæpretium est etiam paucas è multis D. Hieronymi sententiolas apponere, vt illa sequi volentes, præceptis quoque tanti viri instructi cautiùs incedant. Ad Lætam de institutione filię scribens: Ante annos robustæ ætatis, inquit, periculosa est teneris & grauis, abstinentia. Vsque ad id tempus, si necessitas postulauerit, & balneas adeat, & vino vtatur modico propter stomachum, & carnium edulio sustentetur, ne priùs deficiant pedes, quàm currere incipiant. Et hoc dico iuxta indulgentiam, non iuxta imperium, timens debilitatem, non docens luxuriam. Deinde cùm iam adulta & firmior fuerit, ait: Cibus eius olusculum sit & similia, caroque pisciculi. Sic comedat, vt semper esuriat, vt statim post cibum possit legere, orare & psallere. Ad Nepotianum: Fortissimum ieiunium est, inquit, aqua & panis, sed quia gloriam Dei non habet, & omnes pane & aqua viuimus, quasi publicum & commune ieiunium putatur. Caue ne hominum rumusculos aucuperis, ne offensam Dei populorum laude commutes. Virgines quoque Deo dicatas erudiens: Quando vos, inquit, ad refectionem hora debita adunauerit, in cibis vestris minimè refulgeat coquorum industria: non ciborum nobilitas appetitum moueat, sed fames: non apponantur incitamenta libidinum, sed quæ possint famem extinguere, aut legumina, aut olera codiantur in oleo. Carnes verò solùm sint, ex licentia Abbatissæ, indultæ debilibus & infirmis, alioquin cuius sint saporis, ignoret *Sententiæ Hieron. Epistol. ad Lætam. Epist. ad Nepotianum. Ad Virgines 35.*

cœnobium. Oua & lacticinia post ieiunia debilitatis sororibus, & præcipuis Festiuitatibus permittantur ex gratia. Rarò sciantur, quæ in aquis oriantur & viuant, nisi parui pisciculi: Deinde subdit: Tanta sit in sumendo sobrietas, tanta talisque parcitas, vt venter potiùs conqueratur, quàm gaudeat, non egeat in digerendo stomachus medicinis, ructum potiùs vacuatio, quàm nimia repletio inducat: Idem ad Matutam Virginem: Carnis & vini species, quasi caloris fomenta & libidinis incitamenta, fuge, & tunc fortè vino vteris exiguo, cùm stomachi dolore nimio corporis compellit infirmitas. Et ne plura id genus congerendo longior sim, ad Demetriadem Virginem scribens, ait: Optimus est in omni re modus, & laudabilis vbique mensura. Corpus non frangendum, sed regendum est. Sic ergo debes ieiunare, ad Rusticum Monachum, inquit, vt non palpites, & respirare vix possis, sed vt fracto corporis appetitu, nec in lectione, nec in Psalmis, nec in Vigilijs solito, quid minùs facias. *Hieronymus ad Rusticum.*

Ad Matutam Virginem.

Ad Demetriadem Virginem.

De obedientia seruanda. CAP. III.

QVONIAM verò nihil prodest corpus ieiunijs & abstinentia tenuari, si mens pariter intumescat superbia, hinc iam Dei Seniorumque mandatis obediendi humilitatem docebimus, Sanctorum sequentes vestigia. Neque enim errare poterimus, si semper eorum dirigeremur exemplis, qui Deo placuerunt.

Abraham.

ABRAHAM vt Deo obediret, patriam, domum, cognationemque reliquerat, se suosque omnes circuncidi sustinuerat, denique filium vnicum vniceque dilectum suis immolasset manibus, si Deus quod iusserat impleri voluisset. Non dixit: In Isaac mihi promissum est semen: quare nunc puer adhuc occidi mandatur? Non dixit: Quomodò vnici filij sanguine infœlix pater manus polluam? Tacitus iussa exequi maturat, vt discas, non discutiendum mandatum esse eorum, qui præsunt, sed perficiendum. *Genes.12.&c.*

Saul &

SAVL iussus disperdere Amalechitas, bello superatos

neci dedit. Agag autem regi eorum pepercit, Deoque *Samuel*
inobedientiæ crimen vlciſcente, ſublatum eſt ab eo re- *Propheta.*
gnum, & traditum alteri. Non enim Lex impletur, niſi to- *1. Reg. 15.*
ta ſeruetur. Cui autem ille pepercerat, eum Samuel propheta corám adductum, fruſtatim concidit, vt crudelitatem pietatem eſſe doceret, dum obſequium prę́ſtatur Deo. 1. *Reg.* 15.

PROPTEREA quidem & Achab rex per Prophetam à *Achab*
Domino arguitur, quòd deuictis Syris regem eorum Be- *rex.*
nadab dimiſerit illæſum, cùm morte dignus eſſet, & dicitur illi: Erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. 3. *Reg.* 20.

ILLE quoque, qui eundem Prophetam, vt ſibi vulnus *Ibidem.*
infligeret ex Dei voluntate imperantem, ferire noluit, à leone laceratus inobedientiæ pœnas dedit. Alter verò obediendo percutiens, ſeruatus eſt. Hinc apparet, quàm grande nefas ſit, vt alicui mortalium parcas, Deo omnium conditori ac Domino obſequi nolle. *Ibidem.*

IEHV verò rex Iſrael, cùm omnes qui de domo Achab *Iehu rex.*
regis erant, iuſſu Domini interfeciſſet, continuò audire meruit: Filij tui vſque ad quartam generationem ſedebunt ſuper domum Iſrael. Itaque obedientiæ eius meritum filijs etiam, poſteriſque eorum vſui fuit. Quartę enim generationis huius extitit finis in Zacharia filio Ieroboam, Sellum filio Iabes regnum occupante. 4. *Reg.* 10.

AMASIAS rex Iuda, cùm aduerſum Syros expeditio- *Amaſias*
nem paraſſet, viro Dei obediendo, exautoritatis atque di- *rex.*
miſſis centum millibus militum, quos conduxerat de Iſrael, cum triginta millibus ſuorum copias hoſtium inuadens ſuperauit, cum vtraque multitudine ſimul vincendus, niſi paruiſſet. Cæterùm hac elatus victoria, cùm eiuſdem Prophetæ monita contempſiſſet, à rege Iſrael Ioas victus captuſque, cognouit, quantùm ſibi priùs profuerit obediſſe, cùm tantùm poſtea non obediſſe nocuerit. 2. *Paral.* 25.

RECHABITAE patris Ionadab inſtitutionem ſecuti, *Rechabita.*
vinum non bibunt, domos non ædificant, non ſerunt, non
plantant, ſed in tabernaculis ſemper vagi peregrinanteſ- *Ierem. 35.*

que habitant. Et si illi tam difficilia patris præcepta impensè coluerunt, quàm iniquus est, qui multò faciliora leuioraque Dei mandata seruare contemnit? Hinc proposita eorum obedientia, Iudæorum inobedientiam per Prophetam increpans Dominus, alteros captiuitatis iugo affligendos minatus, alteros autem semper suo fruituros conspectu repromittit. Et si sic remunerantur, qui obtemperant patri, quantò magis qui parent Deo? *Ierem.* 35.

Isaiæ 56. QVI custodierint Sabbata mea, inquit, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus, nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

Apostoli. NVNC Euangelij exempla, proprias voluntates cruci affigentes, aggrediamur. Mirabilis in primis iam à principio Apostolorum obedientia fuit. Nondum Christum miracula facientem conspexerant, nondum cælestis regni retributionem per illum futuram audierant, & statim vt vo-
Matth. 4. cauit eos, relictis omnibus, ipsum secuti sunt, atque ita eidem adhæserunt, vt nulla deinde aduersitate, nullis persecutionum tempestatibus auelli separarique potuerint. Qui enim semel gustauerit quàm suauis est Dominus, omnes alias suauitates facilè contemnet.

Idem.
Ioan. 6. SED neque tunc paruum obedientiæ specimen dedêre, cùm in deserto turbæ discumbenti iussi cibos apponere, quinque panes & duos pisces, id est, totum quod habebant, nihil sibi reseruantes, porrexerunt: Siquidem ipsi fame periclitari, quàm necessitatem excusando Domino suo non statim obtemperare, malebant. Et quoniam lubenter paruerant, multò plura collegerunt quàm obtulerunt.

CVM deinde ad insinuandam Gentibus veritatem destinarentur, & supplicia & neces sibi perferendas didicis-
Psalm. 18. sent, nunquid, quo minus obedirent, exterriti sunt? In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et cùm verberibus minisque agitarentur, vt
Actor. 5. tacerent, responderunt: Obedire oportet Deo magis quam hominibus.

IPSE quoque Dominus, vt nobis obedientiæ suopte exemplo præberet documentum, parentum obsequio subdi voluit. Et erat (inquit Euangelista) subiectus illis, & hoc quidem cùm iam sapientia, & ætate, & gratia proficeret apud Deum & homines, ne puerorum more blanditijs aut metu subiectum fuisse putes. Non fuit infirmitatis, sed pietatis, & liberi gratuitique obsequij ista subiectio. *Iesus Christus. Lucæ 2.*

QVALITER autem & cælesti Patri obsequendum esset monstrauit, cùm diceret: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me. Et: Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me Patris. Et: Descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et ad Patrem: Non sicut ego volo, inquit, sed sicut tu. Dimisit voluntates hominis & Dei Deus, & homo Christus, vt discamus diuinam voluntatem semper humanæ præferre, & carnis affectum spiritus affectui subiugare. Denique Apostolus de illo: Humiliauit, inquit, semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis. *Idem. Ioan. 4. Ioan. 5. Ioan. 6. Matt. 26. Philip. 2.*

QVOD autem Episcoporum Abbatumque & aliorum, qui præsunt, iussa mandataque sine cunctatione capessenda sint, etiam cùm nobis minùs rationis habere videbuntur, Petri Apostoli exemplo patet: Non lauabis mihi pedes in æternum, inquit, indecens & indignum ratus, vt Dominus fungatur officio serui, & seruorum quasi dominorum suorum lauet pedes. Sed quòd indecens esse non poterat, quicquid illi iuberet, mox intellexit, cùm audiuit se non habiturum partem cum ipso, nisi lauari permitteret. Ideo protinus obediens exclamat: Domine, non tantùm pedes, sed & manus & caput. Nos igitur quicquid Præpositi nostri nobis iniunxerint, priùs exequi quàm causas inquirere curemus. Præposterum enim videtur, vt cuius officium est obedire, is de Seniorum sententia iudicet. *Petrus Apostolus. Ioan. 13.*

PAVLVS Monachus cognomento Simplex, Antonij discipulus, cùm primitus mysteriorum ignarus quæsisset, esset ne Prophetis prior Christus? ineptam interrogationem silentio diluere iussus, triennio tacuit. Post hæc cùm multa illi absurda & superuacua experiundę tantùm obedien- *Paulus Simplex.*

dientiæ causa imperarentur, veluti necessaria perficere nunquam distulit, sicuti aquam haurire, & haustam effundere, vestes dissuere, & easdem dissutas iterum consuere, & alia huiusmodi, quæ ille non quòd friuola futiliaque essent, sed quòd iussa perpendens, libenter exequebatur, diligenterque implebat. *In vitis PP. & Pallad. Laus. hist.* 28.

Interseramus adhuc aliquod inobedientiæ exemplum, vt quantùm hæc nocuerit, tantùm obedientia ipsa profutura noscatur.

Quidam inobediens.

FRATER quidam ægrotans in Monasterio Scythi, cum adire ciuitatem pararet curationis gratia, & Moyses Abbas à proposito illum deterreret, simulque prædiceret, si discessisset, fornicatione polluendum: Iniussu eius abijt, & mulierem quæ languenti ministrabat, cùm conualuisset, vitiauit. Quantò illi melius erat morbo perisse, quàm peccato? Mori timuit, & multò grauiorem mortem incurrit, dum obedire negligit. *In vitis PP.*

Ioannes Abbas.

IDCIRCO quidem Ioannes Abbas in Scythi, quem Sol iratum non vidit, ex hac vita ad meliorem migraturus, præcipuum Discipulis suis documentum relinquere volens, nunquam quicquam se ex sententia sua egisse dixit, sed Seniorum: nunquam aliquid docuisse, quod prior ipse non fecisset. Hoc erat propriæ renunciare voluntati, & in docendo nihil præsumere. In hoc ille summam penè virtutum putauit, qui dum decederet, fratres suos plura monere necessarium non esse censuit. *In vitis PP.*

Ioannes alter.

IOANNEM alterum, apud Lycum Thebaidis oppidum commorantem, obedientiæ virtus eò prouexit, vt futurorum præscium faceret. Huic obsequij experiundi causa Abbas præcepit, vt palum aridum in terra defixum, aqua, quæ duo millia passuum à Monasterio distabat, bis per diem aduecta totidem vicibus irrigaret. Cumque vidisset, neque labore illum defatigari, neque ligni nunquam ad viriditatem redituri desperatione commoueri: post annum in tali opere consumptum interrogat, an lignum illud iam radices egisset, & ne nescire respondentem, euerso ligno, vt ab irrigatione desisteret iussit. *Cassian. de Institutione, lib. 4. cap. 23.*

ALIVD

ALIVD deinde obedientiæ eius periculum facere volens, cùm multi adessent promptitudinis eius in obsequendo fama exciti, mandauit vt de cellario lenticulam, quæ oleo plena erat, proferens per fenestram proijceret: tantillum illis olei erat, & quidem in deserto, vbi is liquor neque mutuo sumi, neque emi poterat. Concitus tamen ipse, non inopiæ, non loci rationem ducens, quod iubebatur, perfecit. *Ibidem, cap.25.* *Idem.*

ALIAS quoque saxum ingens, & quod multi simul mouere non valerent, solus aduolueret, Abbas præcepit. Tunc ille quidem toto conatu frustra nitens, vires experiri non cessauit, donec multo sudore madentem, iam quiescere idem Abbas iussit. Hac obsequiorum simplicitate Ioannes prophetandi donum consecutus, in magnis bellorum difficultatibus Theodosium Principem, ne cum hoste congredi timeret, suis animauit oraculis, certissimo victoriæ euentu: ita vt ille deinceps certamen nullum iniret, nisi ipso consulto. Igitur qui olim omnibus Abbatis sui iussis fuerat obsecutus, eius deinde responsis obediuit imperator. *Ibidem, cap.23.* *Idem.*

ALBINVM Andegauensem Episcopum, dum adhuc adolescens in Monasterio degeret, & ad perficiendum Abbatis mandatum pergens, effusum repentè imbrem sub tecto declinasset: eo procellæ vi diuulso ac perpluente, cæteris qui illuc conuenerant, haud parum madefactis, ipsum solum aqua non aspersit. Mirabantur omnes, & cùm audissent eum ab Abbate missum iter facere, miraculum obedientiæ merito imputarunt. O prægrandis virtus, quam inanimatum elementum ita reueritum est, vt attingere non auderet! *Gregor. Turonens. de glor. Conf. cap. 96. Sur. Tom. 2.* *Albinus Episcopus.*

GVILIELMVS Aquitaniæ quondam & Prouinciæ Dominus, postea verò ita humilis monachus, vt nihil tam paruum neque tam infirmum esset, quod se indignum iudicaret, dum id sibi faciendum Abbatis authoritas iniunxisset. Iussus ergo aliquando panes coquere, cùm iam cœnæ tempus instaret, confestim succendit fornacem, rutabulo ignem circumuertit, sed scopam, qua prunas euerteret, lo- *Guilielmus monachus.*

ret, locumque ponendis panibus aptaret, non habuit. Insiliens ergo in fornacem melote pro scopa est vsus. Tunc demum coctos panes fratribus nihilo tardiùs quàm res poscebat attulit, nulla corporis aut indumentorum parte læsa, vt propensæ obedientiæ alacritatem intelligas, & inter pericula securam, & inter infima nobilem. Factus erat hic quidem de Aquitaniæ Prouinciæque Domino monachorum furnarius, sed de monachorum furnario factus est regni cælestis perpetuus possessor, terræ regibus maior, Dei Angelis par. *Theobaldus & alij, Sur. Tom. 1.*

Berchar. Abbas.

BERCHARIVS Luxouiensis Monasterij Abbas, antequam præesse cœpisset, singularem apud omnes obedientiæ suæ commendationem miraculo auxit, dum vinum de cado in vrnam traheret, ab Abbate vocatus, relicta vrna festinus cucurrit. Vinum verò sicuti fluebat, repleta vrna, non est effusum, sed sic stetit ac si gelu concretum esset, donec ille reuersus cadi foramen tereti in mucronem ligneolo obturauit. Tunc qui aderant, haud dubitarunt, quin hoc illi alacris admodum atque impigræ obedientiæ merito contigisset, vt qui se totum Abbatis voluntati libenter tradiderat, ad eius votum fluentis naturæ liquor pro tempore suspensus persititerit. *Vincent. in Spec. Histor. lib. 24. cap. 144. 145. Sur. Tom. 5.*

Gallus Monach.

GALLVS Columbani Abbatis discipulus, & Hildeboldus Diaconus, pisciculos quos de flumine retiaculo traxerant, in solitudine assaturi, ignem concinnabant, cùm interim Vrsus miræ magnitudinis propiùs accedens Diaconum quidem terruit, sed Gallo iubente vt ligna igni inferret, obediuit. Hoc ideo sanè hîc referendum duximus, vt qui Præpositis suis reniti audent, tali exemplo magis confundantur, quando & syluestres feræ iussa Sanctorum reuereantur & obseruent. *Sigeb. de viris illustrib. cap. 71. & alij.*

Hieron. Presbyter.

SIC & diuo Hieronymo vrsis etiam belua ferocior Leo obsequium præstitisse dicitur. Asellum monasterij ad pascua educere, pascentemque comitari suetus, agasonis fungebatur officio. Sed asello amisso iussus ipse ligna dorso offerre, onerari se multa cum mansuetudine patiebatur, do-

tur, donec postea inuentum ante se ad monasterium agens reduxit. Ecce bruta animalia Seniorum iussis obsequuntur, & homo rationis capax audet refragari. Certè quisquis eorum restiterit imperio, ijs iam dictis exemplis, feris beluis asperior irrationabiliorque conuincetur. *In vita Hieronym.*

ID oppidò cauens Marianus monasterij Bituricensis Monachus, Mamertino Abbati ita se subiecit, vt bubulci seruitio fungi iussus, non grauatim obediret, nihil vile aut contemptibile arbitratus, quod sibi agendum ille iniunxisset. *Iacob. de Vorag.* *Marian. Monach.*

FRATREM quendam refert Cassianus non obscuro loco natum, cum relictis mundanę conuersationis rebus Religioni se tradidisset, sportulas venales Abbatis iussu publicè circumtulisse, vnamquamque singulatim distrahendo, ea tantum de causa, vt diutius in foro esset, & an illum tam abiectæ negotiationis depuderet, longiore experientia pleniùs nosceretur: omnia summa animi constantia curaque peregisse, postposita generis nobilitate, sanctæ obedientiæ humilitate, ne stiuam manu tenés & aspiciens retro, ineptum se faceret regno Deo. *Cassian. de institut. lib. 4. cap. 29.*

IDEM author Mutij Abbatis miram obedientiam, ac nisi veteris Instrumenti par exemplum ei adstipularetur, penè incredibilem enarrat, dicens eum vnico filio suo non pepercisse, vt Abbati obediret. Vnà enim cum illo paruulo adhuc Monasterium ingressus, vt cellulis dispararentur sustinuit, & cum puer de industria in conspectu eius increpitaretur, verberaretur, miseris acciperetur modis, neque lachrymis, neque clamoribus eius moueri potuit, vt verbum vnum proferret. Denique simulata in puerum indignatione Abbas, patientiam pariter obedientiamque Mutij quam maximo probaturus argumento, iussit vt arreptum filium efferret, & in proximum flumen suffocandum iactaret. Nihil moratus ille, vnicum vt mergeret tulit, sed quibus negotium datum erat, cùm ad ripam fluminis ventum esset, sese opponentes inhibuerunt. Post hæc Abbati reuelatur, Mutium Abrahæ Patriarchæ obedientiæ *Mutius Abbas.*

meritò comparandum, dignumque cui post se Monasterij cura committeretur. Cùm hoc ita sit, quis dubitat, quin Præpositorum iussa perinde seruanda sint ac Dei, parique sedulitate adimplenda? *Ibidem, cap. 27.*

Lambert. Episcop. HINC & Lambertus Traiectensis Episcopus cùm inuidorum malignitate Episcopatu motus ad Monasterium Stabulense confugisset, monachalem seruans vitæ modum, & nocte quadam ad orandum à lectulo desiliens, percusso pedibus pauimento strepitum fecisset: Abbas eò quòd silentij ea hora erat, quasi subindignè id ferens, voce sublata ait, vt quisquis illud culpæ commisisset, continuò ad crucem exiret, non antè, quàm diei crepusculum esset, reuersurus. Crux autem ipsa extra Monasterij septa sub diuo erecta stabat. Repentè igitur Lambertus, sicut nudis pedibus adhuc, & cilicio tantum indutus erat, abijt, & hoc quidem brumæ tempore, vt multi mirarentur, quomodò algore contractus non expirasset. Mane semiuiuum reduxerunt, & Abbas veniam petijt, affirmans nunquam se putasse, hoc Monachorum aliquem facturum, nedum Episcopum. Ideoque ioco, magis quàm seriò, verbum protulisse. Hac tamen obedientiæ subiectione Lambertus meruit, & in Episcopatus sui sedem restitui, & tandem Martyrio coronari. *Godescalc. & alij, Sur. Tom. 5.*

Ioannis Abbatis duo discipuli. NON minus constantis, licet minus prudentis, obedientiæ est exemplum quod sequitur. Ioannes Abbas eremique Scythiæ œconomus, ficus de Mareote Lybiæ sibi muneri missas, duobus adolescentulis ad senem quendam, procul in vlteriore deserto manentem, deferendas dedit. Quos dum iter agerent, nubilosa circumfudit caligo, ita vt quò pergerent, nescirent. Per vastam igitur errando solitudinem, diem noctemque consumpsere, senis cellula nusquam inuenta. Cumque diu expectati non redirent, reperti sunt positis genibus animas efflasse, illibatis ficubus quas secum tulerant. Siquidem inedia perire, quàm Abbatis præuaricari mandatum, maluerunt. Quàm id rectè nescio, cum mandantis voluntas non eò tenderet, vt innocentes discipulos fame confici vellet, & escam quam in manibus habebant non gustare: illi tamen

men stupendę cuiusdam cóstantię prębuerunt exemplum.

COLVMBANVS Abbas Gallo discipulo (cuius paulo antè mentionem fecimus) inobedientiæ crimen obiecisse dicitur, quòd ad Ligonem fluuium piscationem fecisset, quam ad fluuium Bruscam facere iussus fuerat. Gallus autem vtrùm in hoc an in illo fluuio piscaretur, nihil referre arbitratus, dummodo opus quod iubebatur peregisset, tum demum aduertere animum cœpit, secumque cogitare, quòd ideo fortasse sine piscibus redisset, quia cuncta quæ iussa fuerant, non plenè fuisset executus. Itaque iterum tentata piscatione, multisque in illo quod sibi assignatum fuerat flumine captis piscibus, didicit mandati non rem solum, sed etiam verba singula diligentiùs esse perpendenda. *Beda, Sur. Tom. 3.*

Gallus Columbani discipulus.

VENERII quoque Monachi obedientia non est silentio inuoluenda, cùm & ipsa plurimis documento esse possit. Hic solitariæ vitæ cupiditate ardens, inscio Abbate discesserat, tuguriolumque sibi posuerat in deserto. Cæterùm à sancto Romualdo reprehensus, quòd absque Præpositi sui permissu monasterium reliquisset, ideoque casso & infructuoso labore ipsum cælum versus niti, quàm diu inobedientiæ premeretur grauitate, non distulit quin statim ad Abbatem suum rediens, & culpæ veniam rogaret, & in solitudine viuendi copiam. Vtroque impetrato, iam certiore promerendi spe Christo solitarius seruiuit. Igitur ex beati Romualdi sententia & Venerij exemplo faciet, quisquis ad districtioris vitæ institutum, non nisi eo qui præest consulto ac permittente, transierit.

Venerius Solitarius.

Alterius nunc sexus exempla perpauca subiungam, ne modum excedat oratio. Elizabeth regis filia, cuius sæpe fecimus & sæpe facturi sumus mentionem, adeò vna omnibus ferè affluit virtutibus, nolens ne in ipsa quidem mariti domo, suo viuere arbitrio, Conradum mendicum & religiosum senem sibi magistrum adsciuerat, cuius imperio ac nutu in viam Domini dirigeretur. Igitur die quadam illo iubente, vt ad audiendum Dei verbum Ecclesiam peteret, Marchionissæ Mesenensis improuiso superuentu præpedita ire omisit, ne si tantam fœminam modò domi ac-

Fœminæ Elizabeth Vidua.

ceptam tam citò reliquisset, parum honori habuisse videretur. Non accepit excusationem Conradus, & vt inobedientiæ culpam flagellis dilueret, mandauit. Continuò illa positis vestibus, linea tantùm tunica quæ nuditatem tegeret derelicta, ipso spectante tamdiu se loris diuerberauit, donec idem vt cessaret præcepit. Minus obsequiosi animi argumentum edidisset, si tunc ad Ecclesiam, cùm iussum fuerat, accessisset. Leui in re non obediuit, vt in multo difficiliore se obedientem probaret, *Conrad. Concion.*

Euphros. Virgo. EVPHROSYNA Virgo Pafnutij Alexandrini filia (Smaragdus monachus dicta & credita) quoniam illi multus in vultu decor inerat, quocunque se verteret, omnium in se oculos conuertebat. Hanc ob rem ne fratrum mentes Deo intentas præsentia sua labefactaret, iussa est cellulæ suæ ianuam vltrà non egredi, sed ibi humanis pariter diuinisque defungi officijs. Paruit non libenter minùs quàm constanter, octo & triginta annos carcerem passa perpetuum. Tunc tandem quòd fęmina fuisset deprehensum est, cùm defunctæ corpusculum de more lauarent. O patientiam animi incredibilem, qua sustinuit tanto tempore sexum vestibus, se cellula tegere, vt & Christo seruiret, & Abbati obtemperaret! Quanti autem meriti esset apud Deum, miraculo patuit. Frater quidam cadauer osculatus, oculum, quem olim amiserat, integrum recepit. Illa igitur quæ obediendo, oculis omnium se subtraxerat dum viueret, mortua postea, solo tactu reparare erutos poterat. *In vitis PP. Sur. Tom.* 10.

Obedientia triplex. HAEC sunt perfectæ consummatæque obedientiæ exempla, non seruilis, non mercenariæ, quarum alteram elicit timor, alteram præstat cupiditas: neutra laudatur, sed seruilis melior. Per hanc enim plerumque aditus fit ad istam de qua loquimur, quæ propria filiorum est, qui non tam patris reuerentur seueritatem, quàm probitatem amant. Ea verò obedientia quæ venalis est, nihil nisi lucrum sequi solet, & si quando Ecclesiæ seruit, non amore vel timore Dei ducitur, sed pensione pecuniaque, quam seruiendo capit. Itaque prauis auaritiæ solicitudinibus, quasi stimulis furoris percita, non facilè resipiscit, nec

pecca-

peccata deuitat, nec virtutes amplectitur, cùm omne eius studium in parandis cumulandisque diuitijs sit. Hanc fugiamus, & ad illam, quam proposuimus, totis viribus contendamus, vt ad Paradisi celsitudinem, vnde per inobedientiam superbiamque eiecti fuimus, per obedientiæ humilitatem ascendamus. Omnis anima (vt Apostolus inquit) potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Idem alibi: Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis. Apostolorum quoque princeps Petrus: Adolescentes, inquit, subditi estote senioribus, omnes inuicem humilitatem insinuate, quia Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Ne quis præterea impatientiam suam excusare possit Præpositi duritia asperitateque, idem alibi ait: Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modestis, sed etiam discolis. Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniustè. Præpositis verò Ecclesiæ rectè religioseque præcipientibus ita obsequi debemus, vt Deo. Ad illos enim locutus est Dominus, dicens: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Vetus etiam lex (vt in Deuteronomio legimus) nolentes obedire Sacerdotis imperio, morte mulctandos definiuit. Et si filius contumax & proteruus patris iussa contempserit, lapidibus obrui iubetur. Per inobedientiam vxor Loth versa est in statuam salis. Onan Iudæ filius à Domino percussus perijt. Dathan & Abiron terræ hiatu absorpti sunt. Saul à Deo reprobatus, & hostili gladio traditus. Ahiel Iericho vrbis reædificator vnà cum liberis interijt. Amasias rex, cùm obediuit, vicit: cùm obedire noluit, victus est. At si fortè quicquam aliquando iussum fuerit, de quo non ambigitur quin diuinæ repugnet sanctioni, Deo potiùs, quàm homini, mos geratur. Omnibus omnium mandatis, Dei mandata præferenda sunt. Neque vlla alia causa prior potiorve esse debet, cur dignitate vel ætate præstantibus parendum sit, quàm vt Deo placeatur,

Ad obedientiam exhortatio.

Rom. 13.

Hebr. vlt.

1. Pet. 5.

1. Pet. 2.

Lucæ 17.

Deut. 16.

Vxor Loth.

Onan.

Dathan & Abirō.

Saul.

Ahiel.

Amasias.

1. Petri 2. tur, Deoque seruiatur, dicente Petro Apostolo: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Postremò, vt Prophetæ testimonio discas, quanti apud Deum momenti sit ista virtus: Melior est obedientia, inquit, quàm victimæ, & auscultare, magis quàm offerre adipem arietum. 1. Reg. 15.

De Veritate colenda, mendacioque fugiendo.

Cap. IV.

HACTENVS de obedientia, nunc de veritatis obseruatione nobis sermo erit. Quæ virtus cùm omnibus conuenit, tum præcipuè Religiosis. Alioquin quomodo Christi serui dicerentur qui veritas est, si mendacijs animum applicarent? Aut quomodo Deo placere possent, si diaboli opera æmularentur? Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo: cùm loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est & pater eius. Ioan. 1. Ioan. 8.

VETVS Testamentum summos veri cultores habuit Prophetas, qui quidem pro eo asserendo vitæ periculum adire non formidabant.

Vir Dei in Bethel. VIR Dei ille in Bethel nequaquam veritus est Ieroboam regis præsentiam, vt prophetaret aduersus sacerdotes excelsorum ab ipso cóstitutos. Rex verò ira percitus, protenta manu, prophetantem comprehendi iubebat, & manus quam protenderat aruit. Ita vt quem vlcisci voluerat, continuò eundem pro instauranda manu supplex rogaret. Vsque adeò is qui vera prædicere ausus fuerat, ipso etiam rege tunc maior fuit, lædi nó potuit, læsum sanauit. 3. Reg. 13.

Micheas Propheta. 3. Reg. vltim. MICHEAS quoque Propheta, cùm de belli euentu, quod Achab & Iosaphat reges contra Syriæ regem parabant, consuleretur, nihil ad gratiam est locutus, prædixit Israelitici exercitus fugam, & Achab regis necem, ipso audiente, ac Pseudoprophetis è diuerso prospera omnia pollicentibus. Sed quoniam malis inimica est veritas, à Sedechia in maxillam percutitur, ab Achab in carcerem truditur: Cùm autem euenissent quæ prædixerat, mendacium interijt, veritas mansit, & qui vera vaticinanti manus intulerant,

lerant, ab aduersarijs cæsi pœnas dedêre, ipse vinculis liberatus est. 3.*Reg. vltim.*

ZACHARIAS Ioiadæ Sacerdotis filius, veritate, id est, Dei spiritu imbutus, non dubitauit Ioam regem Iuda palàm arguere, quòd patriæ ritu relicto, ad idolorum cultum conuersus fuisset, prophetantem in atrio domus Domini, lapidibus obruerunt. At verò Deo innocentis necem vlciscente, ingentes illorum copiæ à paucis Syris prostratæ sunt, Ioas à seruis interfectus. Qui autem pro veritate mori non timuit, vitæ æternæ præmia recepit. 2.*Paral.*24. *Zacharias Propheta. 2. Par. 24*

QVONIAM verò os quod mentitur, occidit animam, idcirco Ananias Azur Gabaonitæ filius mendaciter prophetans, per Ieremiam arguitur deuoueturque. Quia prophetasti, inquit, & non misit te Dominus, hoc anno morieris. Et eo ipso anno mendacium morte diluit. *Ierem.* 28. *Ananias Ierem. 28*

AT etiam Ieremiam in AEgypto lapidatum dicet aliquis, licet vera annuntiaret. Cui breuiter respondebimus: Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum: mors autem peccatorum pessima. Ideo iustos occidi permittit Dominus, vt beatificet: ideo malos, vt damnet. *Ieremias Propheta. Psalm 15. Psalm. 33.*

MVLTI præterea ex Prophetis extrema pati, quàm vera reticere, præoptarunt; cùm ob hoc à Deo dirigerentur, vt regum populorumque vitia corriperent, & eis pœnas denuntiarent. Isaias in duas partes sectus est, Ieremias lapidibus obrutus, Amos vecte per tempora transfixus. Alij etiam sancti homines (fateor) talia passi sunt, sed de morte transierunt ad vitam, de laboribus ad quietem. O præoptanda supplicia, per quæ beatitudinis cumulus augetur, & quorum patientia Deo nos efficit chariores! *Isaias. Ieremias. Amos.*

NE quis tamen ad solos Prophetas veri obseruationem spectare arbitretur: Achior Ammonitarum ductor, ab Holopherne Bethuliam obsidente de Iudæorum virtute interrogatus, quod sentiebat non dissimulauit, asserens inexpugnabiles esse, Deo ipsorum cum ipsis stante, nisi quando eo relicto ad Deos alienos declinassent. Ob hoc vinctus in Bethuliam mittitur, vt simul cum illis, contra *Achior.*

quos bellum erat, captus puniatur. Sed longè secus, quàm veritatis persecutores crediderant, euenit. Holophernes, qui nihil armis suis resistere posse gloriabatur, fœminæ manu interimitur, reliqui fugam petunt. Achior verò vitæ periculum euadens, ne quid in se gentilitiæ falsitatis resideret, etiam circuncisionem accepit. Qui ergo pro veritate steterat, salutem: qui contra nitebatur, necem & nece grauiorem ignominiam, & vtroque acerbiora gehennæ supplicia est consecutus. *Iudith 5. & 6.*

Apostoli. Martyres. POST Prophetas fidissimi veri assertores extitere Apostoli Martyresque, & reliqui qui eos imitati, aut docendo, aut reprehendendo, aut prædicando, nunquam quicquam locuti sunt, vel metu, vel odio, vel gratia. Contempserunt potentum minas, deriserunt tyrannorum supplicia, mortem ipsam subire non recusarunt, dum pro veritate starent, soli illi semper placere studentes, qui ait: Ego sum via, veritas & vita. *Ioan. 14.* Hinc quidem multos leuissimi etiam mendacij culpam sedulò cauisse accepimus.

Theonas Abbas. THEONAS Abbas in Eremo Scythi nunquam mentitus dicitur, cùm tamen tribus millibus Monachorum præfuisset. Mirum est inter tantam multitudinem non fuisse lingua lapsum. Hoc idem & Beonem Abbatem in vita præstitisse tradunt. *In vitis PP. Pallad. Hist. 49.*

Beon Abbas. AC semper quidem illo mendacij genere abstinendum est, quod in detrimentum verti possit animarum, corporum, rerum: cætera leuiora sunt, nullum tamen (vt arbitror) culpa vacuum: Omnem quippe simulationem, quantum à veritate, tantum & à Deo abesse necesse est, cùm summa veritas ipse sit. *Quando simulare & mentiri necessarium.* Interdum tamen simulare, & dissimulare, & mentiri necessarium, cùm scilicet ita res cadet, vt nisi mendacium perpetretur, aut grauius peccatum committendum erit, aut maius bonum omittendum. Huiusce rei subijciemus exempla.

Abraam. Gen. 20. ABRAAM cùm per spiritum nosset Saræ vxoris suæ pudicitiam, Domino protegente, quocunque perrexisset tutam fore; vitæ tamen suæ ob eius formam improbos homines insidiaturos dubitans, sororem suam esse dicebat. *Isaac. Gen. 26.* Itidem & Isaac illius filium de Rebecca coniuge sua

ge sua pari imminente periculo simulasse legimus, neque propterea hunc vel illum ob hoc aliquando reprehēsum. Ea namq́ue simulatione occasio vitabatur homicidij, & grauius deliquissent, si verum confitentes, causam malis sæuiendi darent. Quæ quidem danda fuisset, nisi pudicitiã simul periclitari posse dubitassent, ne vitæ parcendo, animæ dispendium incurrerent. A mendacio sanè excusantur, quoniam consuetudo erat, vt quibus aliqua sanguinis intercedebat cognatio, fratres & sorores inter se quandoq́ue vocarentur. Sara autem Abraæ ex patre neptis erat. Rebecca autem Bathuel filia, qui Isaac frater patruelis fuit. Non tamen eos à simulatione defenderim, cùm eo animo locutos constet, vt propriæ sorores crederentur, sed tam leuem noxam puto, vt primo statim conscientiæ stimulo expungatur. Itaque etiam in necessarijs delictis aliquo remorsu opus erit, vt animus ipse & purior euadat, & semper humilitatem seruet, dum non insurgit ad excusandas (vt dicitur) excusationes in peccatis. *Gen.* 12. *&* 26.

Iacob etiam cum benedictionem primogenituræ, iure quod emerat, à fratre, sibi debitam aliter vendicare nõ posset, primogeniti formam assimulat, patrem decipit, benedicitur. Denique supplantatum se quæritur Esau eiulatu magno, sed Iacob dolus minimè imputatur, quandoquidem nemini iniuriam facit, qui suo vtitur iure. Decepit patrem, inquies: sed nisi decepisset, bonorum sibi debitorũ possessionem amisisset. Ita ergo decepit, vt neminem offenderet, & quod suum erat acciperet. Non audeo dicere hoc commento eum quicquam deliquisse, qui mox discedens, cùm obdormisset, meruit videre scalam ad cœlum vsque erectam, Angelos ascendentes & descendentes, Dominum summitati innixum, à quo non fraudis alicuius exprobrationem accepit, sed è contrario terræ in qua dormierat possidenti regniq́ue per orbem propagandi promissionem. Nunquid peccauerat, qui ita remunerabatur? Neque tamen ipsum non simulasse dicere possumus cum hedinis pelliculis Esau fratris pilositatem effingeret; neq; non mentitum, cùm se esse ipsum Esau responderet; sed ista ita dispensantur, vt non vitium iudicentur, sed mysterium;

Iacob. *Gene.* 24.

rium; & si mysterium non essent, proculdubio delicti aliquid haberent, sed (vt reor) in tali casu non cauendi, propter commodorum, quæ iure quærebantur, magnitudinē atque fructum. *Gen. 27.*

Ioseph. Gen. 42. IOSEPH apud Pharaonem in AEgypto primo loco habitus, fratres, à quibus venditus fuerat, eò venientes, vt frumenta emerent, se non agnoscere, ipsis incognitus fingit, obiectoque quod exploratores essent, in carcerem cōpulit, deinde de carcere eductis iurat (per salutem Pharaonis) non abituros inde, nisi minimum fratrum Beniamin, quem domi cum patre relictum dixerant, adduci facerēt: quasi hoc experimento deprehensurus, vtrum terram exploratum venissent, an parandæ annonæ gratia à patre missi, & tamen omnes mox abire permisit præter vnum, quem pro obside tenuit secum. Postremò reuersi vnà cum Beniamin, scypho suo argenteo in sacco eius clam indito, furti insimulat. Nunc ergo quæritur, an illi tunc licuerit, his ex industria confictis circumuentionibus vti: & videtur licuisse, cùm eo spectarint, vt pœnitudinem elicerent, per quam ipsi saluarentur, qui in fratrem peccauerāt. Vnde toties vexati dicunt: Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum: haud ita doluissent, si se ille repentè prodidisset. Qui postquam eos animo angi vidit, palàm facit se, inuriam omnem remittit, singulos exosculatur, & vt cum patre totaque familia ad se in AEgyptum transmigrare maturent, persuadet. Eos cum aduenissent, aluit, possessione terræ optimæ donauit, bonis multis affecit. Euacuata est igitur mendacij culpa, finis merito, dū per illam Ioseph eis plurimum prodesse nititur, à quibus grauissimè offensus fuerat. *Genes. 44. &c.*

Obstetrices Pharaonis. Exod. 1. AEGYPTIAE obstetrices iussæ præfocare mulierū Hebræarum mares pueros, obtemperaturas se Pharaoni mōstrabant: nec tamen obtemperauerunt, & quoniam non morerētur puerperia, accusatæ respondent, ipsas Hebræas obstetricandi artem callentes, antequam se ad illas applicuissent, parere solere. Maluerunt mendaciunculo isto vti quàm crudeli regi præstare obsequium. Quamobrem dicit Scriptura: Quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit

cauit eis domos, per quas alij temporalia, alij æterna bona illis repensa intelligunt. Quicquid tamen horum sit, mercedem meruit pietas, etiam mendacio velata. *Exod.* 1.

RAAB meretrix certa, Israelitas Iosue duce vrbem Iericho, in qua erat, funditus euersuros, exploratores eorum domi exceptos non prodidit, quinimo operuit lini stipula, & quærentibus abisse dixit. Cumque Iericho solo æquata omnes passim trucidarentur, ipsam cum suis omnibus intactam reliquerũt. Insuper in tribu Iuda recipi meruit, Salomoni vni ex principibus iuncta. Nisi hoc mendacio hospites suos texisset, vnà cum reliquis interisset, & nisi seruandæ pietatis causa illi mentiri licuisset, ad tam præclarum coniugium infamis mulier nunquam peruenisset, vt inter illas censeretur, de quibus per successionis lineã nasci voluit Dei filius Iesus Christus. *Iosue* 2. *Raab meretrix.*

MENDACIVM Gabaonitis attulit salutem, sed abstulit libertatem. Dederat illis Iosue in castris Galgalæ iusiurandum, quod vitæ illorum parceret, ratus eos (quemadmodum ipsi referebant) gentem magis longinquam esse, quàm quæ terræ promissionis finibus concluderetur. Mox falsos fuisse deprehendens, viuere quidem permisit, sed calones lixasque constituit redactos in seruitutem. Quod si seruari promissum debuit, ne illi cum alijs perderentur, nõ frustra cõposito pellacique sermone vsi sunt. Quod autem seruari debuerit, ex secundo Regum volumine apparet, vbi dicitur: Ideo iam trium annorum fame laborare populum Israel, quia rex Saul Gabaonitas contra fidem, quam à Iosue acceperant, interfecisset. Sed si præceperat iampridem Dominus omnes gentes illas internecione deleri, cur solis deinde mendacibus parci voluit? quod scilicet nulli obesse, sed tantum sibi prodesse mendacio quæsierant, ac ne omninò impunè mentitos crederes, mancipiorum more seruierunt. *Iosue* 9. *Gabaonitæ.* *2. Reg. 21.*

DAVID secundùm cor Dei electus, capitale Saulis odium declinans, cùm Nobem peruenisset, finxit se à rege missum, & decepto Achimelech Sacerdote, panes ab eo accepit, ensemque Goliæ Gethæi, quem ipse ex prouocatione interemerat. Inde pergẽs venit ad Achim Gethæorũ *Dauid Propheta.* *1. Reg. 21.*

regem,

regem,& periculum veritus,insaniam simulauit,dimissúsque abijt. Vtrumque dolum summa excusat necessitas: Sacerdoti illusit,ne inedia periret:regi,ne gladio. 1. *Reg*. 21.

Idem. *1.Reg.27.* ITERVM ad Achim fugiens cum suis benignè admodū est receptus,& cùm è Philistinorum pagis prædas ageret, viros ac mulieres internecione tollens, ne res ad regē deferri posset,ita illi verba dabat,vt crederet ipsum mala Israelitis inferre. Et hoc profectò dignum venia mendaciū, quo se suosque tueri,& idololatras potiùs quàm fideles offendere fas erat,dicēte Domino: Disperdite nomina eorum de locis illis.1.*Reg*.27. *Deut. 12.*

Idem. IDEM,Absalone filio persequente cùm ab Ierosolymis fugeret,negotium dedit Chusi Arachitæ, vt Absaloni adhærens Achitophelis ducis eius consilia suggillaret. Cùm ergo Achitophel sententiam diceret, Chusi intercessit, & clandestinò per internuntios egit, vt regem subtraheret periculo. Quantum autem Chusi simulata amicitia Absalonem fallendo peccarit,cùm aliter pijssimum regem seruare non posset, Scriptura testatur, dicens: Domini nutu dissipatum est consilium Achitophelis vtile, vt induceret Dominus super Absalonem malum. Quis igitur Chusi factum accuset,si Dominus non reprehendit?2.*Reg*.17.

quædam mulier. QVID mulier illa,quæ extento super os putei velamine finxit se ptisanas siccare,& nuntios Dauid ibi latentes, Absalonis seruis insequentibus non indicauit, sed gustata aqua illos festinanter abijsse respondit? debuit ne, quod res erat,non dissimulare, & innocentes prodere interfecturis? Nonne magis Deum offendisset,dum verum dicit, pios neci exponendo, quàm dum falsum,à periculo liberando?Meâ quidem sententia minùs displicet,si modò displicet,pietate mixta simulatio,quàm veritas crudelitate. Vtrunque tamen auctoris fine intentioneque metiendum est.*Ibidem.*

Salomon rex. SALOMON regum sapientissimus in re dubia sententiā laturus, non nisi simulationis vsurpatione inuestigauit veritatem. Afferte mihi gladium,inquit,& diuidite infantem viuum in duas partes,& date dimidiam partem vni,& dimidiam partem alteri. Tunc inter altercantes prodit

pie-

pietas matrem, impietas alienam: & non fuit diuisus puer, vt rex callidè simulateq; iusserat, sed integer ac viuus datus matri, vt in animo proposuerat. Et hoc sapientia, non mendacium fuit. Sic enim dicitur: Et audiuit omnis Israel iudicium quod iudicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo, ad faciendum iudicium. Hæc quidem indagandi veri ratio vsitatior, nec tolerabilis tantum, verùm etiam probata, sed non ita & decipiendi. 3. *Reg* 3.

QVIS tamen Iudith viduæ sutelas dolosque & mera mēdacia audet accusare, quibus patriam obsidione, Iudęā omnē, hoc est, Dei populum seruitutis periculo liberauit? Omnibus se ornamentis comit, & Dominus auget illi formæ decorem, orisque venustatem, vt trahere possit Leuiathan hamo. Egressa ergo occurrit exploratoribus. Et filia sum Hæbræorum, inquit, ideo ego fugi à facie eorum, quoniam futurum agnoui quòd dentur vobis in deprædationem. Denique Holopherni se indicaturam pollicetur, quo aditu sine suorum pernicie capiat ciuitatem. Postremò cum ipso collocuta, sermone, promissis, vultu fallit, atque eundem quem adorauerat, cuius se ancillam dixerat, captata occasione incautum interemit. Nemo illi dolos vitio vertit, factum omnes laudibus extulerunt. Summus ipse Sacerdos Ioachim cum magno presbyterorum comitatu de Ierusalem Bethuliam venit, vt faciem eius videret, cuius famam admirabatur. Quid multa? omnes vni fœminæ gratias agere, & eius virtute beneficioque salutem, quam iam desperauerant, se consecutos palàm fateri, nihil laudis, nihil gloriæ omittere, quod magno fortique animo dignū esset. Tot igitur bona illo figmento comparata sunt, quot sine illo mala secutura erant. Quis enim tot millibus Assyriorum, tantis armatorum copijs aperto Marte resistere valuisset? Et ecce qui multas iam gentes vrbesque vno impetu subiugauerant, vnius mulieris fraude capti succubuerunt. Et cùm id Dei voluntate auxilioque factum nemo neget, certè sic imponere impio non illicitum fuit. *Iudith*. 10.

Iudith.
Iudit. 10.

AC ne hoc simulandi fingendique genus veteribus tan-

cùm (vt multa) non ratione, sed indulgentia, permissum fuisse putetur, videamus an etiam nouis & euãgelica perfectione excultis hominibus licuerit aliquando simulasse.

Paulus Apostolus. Act. 10. & 18. Ibid. 21.

De Paulo Apostolo in Actis relatum legimus, quòd cũ Timotheum discipulum, cùm matre Iudæus esset, propter Iudæos circunciderit: tum quòd sibimet in Cenchris Nazaræorum more caput totonderit: demum quòd Ierosolymis Iacobi Apostoli & seniorum consilio atque persuasu, ne videretur discessionem docere à lege, Iudæisque fidelibus prohibere Circuncisionem, quibusdam Nazaræis secum assumptis vnà purificatus templumque ingressus sit, ac tamdiu cum illis fuerit, donec tonsis de more crinibus vota perficerent, Sacrificiumque offerrent. *In Actis Apostolorum.*

Sententia August. in Epist. ad Hier.

Hoc quidem multi piȩ simulationi adscribunt, sed ego magis Augustino assentior, qui ait. Diebus illis intermedijs, qui inter Christi Ascensionem & Euangelij vulgationem fluxêre, veniam hanc Iudæis ad fidem venientibus datam, vt simul etiam legalia tenerent si vellent, non autẽ ita & conuersis ex gentilitate, ne sibi Circũcisionem quoque necessariam esse suspicarentur. Ne verò Lex ipsa cum idololatria pariter execrabilis videretur, noluerunt vtrãque eodem tempore relinquendam iubere. Lex igitur, paulatim ostendente se gratiæ plenitudine, est euacuata. Idololatriam verò statim repellendam iudicarunt, vt constaret, alteram Dei opus fuisse, alterã diaboli. Sic ista omnia, quæ dicta sunt, Paulum non simulatè, sed licenter, vt Iudæum inter Iudæos egisse credimus, omnibusque omnia factum, vt omnes lucrifaceret. In tantum autem Gentiles à legis obseruatione prohibuisse, vt ad Galatas scriberet: *Galat 5.* Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit. Et de Tito discipulo: Sed neque Titus, inquit, qui mecum erat, cum esset Gentilis, compulsus est circuncidi. Quin etiam Principem Apostolorum Petrum aliquando ausus est reprehendere, quod ex Gentibus fideles iudaizare fecisset. Cùm, inquit, venisset Petrus Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehẽsibilis erat. Priùs enim quã venissent quidam ab Iacobo, cũ Gen-

tibus edebat: cùm autem venissent, subtrahebat & segregabat se, timens eos qui ex Circuncisione erant, & simulationi eius consenserunt cæteri Iudæi, ita vt Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem, quod non rectè ambularent ad veritatem Euangelij, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu, cùm Iudæus sis, gentiliter viuis, & non Iudaicè: quomodo Gentes cogis Iudaizare? Quod certè Paulus nequaquam dixisset, si etiam ipse ea, quæ suprà dicta sunt, per simulationem & non per licentiam potiùs peregisset, Iudæorum saluti consulens; sed Gentiles ne eadem facerent, coercens.

POSTQVAM autem satis omnibus notificatum est, veteres ceremonias legumque sanctiones signa figurasque fuisse futurorum, quæ in Christo impleta sunt: cœptũ est infidelitati ascribi, si quis ea adhuc seruaret, veluti qui venturum & nondum venisse Christum asserat, quod Iudaicæ proprium perfidiæ est.

SED quid de ista Petri simulatione dicemus? Reprehensibilem eam fuisse non nego: quis enim sum, vt Paulo cõtradicam? cùm præsertim neque Petrum illi contradixisse constet, sed tam facilè venia dignam tunc extitisse nõ dubito, cùm adhuc Moysi lex apud Iudæos in Christo credentes non illicitè vigeret. Postea vero neque propter Iudæos, neque propter Gentiles in fide quicquam simulandum fuit. Cùm tandem non simulatio, sed error dici debuit, quicquid iam peruulgatæ officeret veritati. *Petrus Apostolus.*

CAETERIS autem in rebus etiam Apostolicis ac Sanctis viris, ac mulieribus simulare, fingere, mentiri, summæ interdum pietatis ingentisque prudentiæ fuit. D. Hieron. ad Rusticum Monachum scribens testatur, vidisse se in AEgypto adolescentem, cùm stimulis libidinis resistere atq; obniti posse iam desperasset, Abbatis solerti simulatione seruatum. Dicam, inquit, quod in AEgypto viderim: Græcus adolescẽs erat in cœnobio, qui nulla continẽtia, nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem Pater monasterij hac arte seruauit. Imperat cuidam viro graui, vt iurgijs atque conuitijs insectaretur hominem, qui post irrogatã iniuriam primus ve- *Abbas quidam. Circa finẽ Epist.*

nit

nit ad querimoniam. Vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliam fecerat. Flere ille cœpit contra mendacium, nullus alius credere veræ veritati: solus pater defensionem suam callidè studuit opponere, ne abundantiori tristitia absorberetur frater. Quid multa? Ita annus ductus, quo expleto, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, an adhuc aliquid molestiæ sustineret? Papè, inquit, viuere mihi non licet, & fornicari libet? Num, quæso, consultiùs meliùsve fecisset Abbas nihil tale confingere, & discipulo in æternæ mortis discrimen ruenti non subuenire? cùm præsertim nullo alio remedio ab imminenti pernicie eximi potuerit. *Hieron. epist. ad Rustic.*

Archeb. solitarius. At neque Archebij quidem sanctissimi viri simulatio improbanda, qui in quadam Nili Insula inter Solitarios & ipse solitariam vitam ducens, si quis eò accessisset eiusdem propositi cupiditate accensus, ei suum ipse domicilium cũ vtensilibus cedebat, ne qua cellulæ construendæ quærendæve supellectilis difficultate vict⁹ abiret, ac ne fortè illũ quod offerebatur accipere pudor impedisset, certum sibi ac deliberatum esse ad alia transmigrare loca mentiebatur. Et tantisper inde secedens, donec impensas compararet, reuersus alteram sibi cellam non paruo cum labore ponebat. Hac ille simulatione vsus officio fungebatur veræ charitatis, eos in Dei seruitio pia circumuentione retinens, quos fortè necessitas dilabi compulisset, multoque plus lucri largiendo faciebat, quàm detrimenti mentiendo. Et sapientis erat, modico damno magnam vtilitatem quærere. *Cassian. lib. 5. cap. 37.*

Abbas quidam. Illivs quoque Abbatis laudatur mendacium, qui (vt Cassianus tradit) Simeoni monacho prospexit, vt in proposito vitæ perfectionis perseueraret. Hic nuperrimè ex Italiæ partibus ad AEgypti solitudinem se contulerat, nullius exercitij gnarus, præterquam Latinos libros transcribendi, quorum illis in locis vsus nullus erat. Senior igitur fingit, olim quæsisse se qui sibi Pauli epistolas Latino charactere conscriberet, volens eas (vt aiebat) munere mittere fratri in cohorte Latina militanti, latinique sermonis non ignaro, vt aliquid de Scripturis diuinis habeat,

quo

quo sese etiam inter militiæ labores vtiliter occupet. Hac itaque simulatione illum ad scribendum compellens, & quæ operi & quæ vitæ necessaria erant dedit, tum otio subtrahens adolescentem, tum penuriæ eius mercedis occasione succurens. Nisi sic abbas finxisset, Simeõ ipse vel cogitationibus per inertiam expugnatus, vel inopia superatus, diu ibi manere non potuisset. Neque enim puduit accipere quod offerebatur pro labore: Puduisset autem, si nihil agenti vltro impenderetur. *Ibid. cap. 39.*

QVID Abrahę celebratissimi inter Aegyptios Anachoretas viri simulatio, quantæ erga proximũ charitatis, quantæ miserationis fuit? Posito quippe monachali habitu, secularia sumpsit indumenta, ne posset agnosci. Et peregrè profectus, neptim quãm, iuxta se nutriens, diu sanctorum operum sociam habuit, diaboli tandem latrocinio sublatam anxiè perquisiuit. Illa enim iuuenis cuiusdam libidini semel consentiens, criminisque conscia patrui conspectum ferre non valens, clàm ad vrbem effugerat, & iam desperatione quadam corpus vulgando, pecuniam demerebat. At senex vbi tandem illam conuenit, notam incognitus aliquandiu considerauit, ac deinde in colloquium euocatam, cùm se prodidisset, flens exhortatus est vt secum rediret. Redijt, & multa vitæ districtione commissa diluens, cum ipso pariter Sanctorum collegio meruit annumerari. At nisi Abraam alieno se amictu occuluisset, fama aduentus sui prænuntia, vt qui vbique celebris erat, illam exterruisset, & vel fugam vel latebram petere coegisset. Alium ergo se finxit, vt amissam inueniret, & non alium se dixit, vt inuentam secum reduceret, reductam sanctificaret. Quanti igitur fructus tunc simulasse fuit, liquidò sciemus, si perpenderimus, quanti e contra dãni non simulasse fuisset. *Effrem. in vitis PP.* *Abraam solitarius.*

POSTREMO fingi aliquid etiam sine vlla culpa posse quis dubitat? quandoquidem veritas illa, in quam nullum prorsus vitium cadere potest, in Euãgelio fingere dicitur. Et ipse, inquit, se finxit longiùs ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Sed talis hæc Domini erga discipulos *IESVS.* *Lucæ 24.*

fictio, qualis & illa quondam erga Abraam tentatio. Ille tentatus est an obediret Deo, isti an hospitalitatem seruarent. Non quia Deus futura nesciat, sed vt nos habeamus virtutum exempla. Huiusce rei causa fingere ac simulare Patribus Præpositisque proprium atque vsitatum, dum iuniorum animos probare student, dumque probatos cæteris ad imitandum exhibent. Non sunt igitur hæ fictiones mendacij, sed veritatis. Neque enim aliter ijs mores hominum ingeniaq; experimur, quam artifex experiri solet Indice lapide aurum argentumue, vt quale sit cognoscatur, & experimento veritas ipsa pateat.

Nicolaus Peregrin. QVIDAM etiam obtegendæ sanctitatis causa simulationis latebram subiere, ne fortè honorati placerent sibi, & pro inani gloria veram amitterent. Nicolaus cognométo Peregrinus, natione Græcus, in oppido Apuliæ Theano seminudus incedens, & Crucem ligneam manu præferens, Kyrie eleyson clamitabat, eo clamore puerorum turbam excitabat, & hoc ipsum iteratis vocibus vt secum decantarent, innuebat. Excogitauerat vtique quemadmodum & stultus hominibus appareret, & à laudibus Dei non cessaret, qua insaniæ simulatione tantum placuit, vt Deo donáte defuncti cadauer multorum languores tactu sanaret.

Marcus Solon. FVISSE etiam Alexandriæ quendam Marcum Solonem nomine, qui se stultum fingens, nudus incedebat, operibus tamen intentus charitatis. Cùm enim humanum labore victum quæreret, quidquid in diem sibi superesset, indigétibus erogabat. Cumque iam sedecim annos in hac simulatione perdurasset, postremò adiuratus, manifestauit se aliquando Monachum fuisse, sed libidini deditum annos quindecim in concubinatu perseuerasse, tandemque ad pœnitentiam conuersum, decreuisse tantundem temporis seruire Christo, quantum Diabolo seruierat, atque mox vita functus est, & in Sanctorum numero habitus. Tali ergo simulatæ insaniæ humiliatione, mundi sapientibus præferri, ac supra cœlum inter Angelos meruit collocari.

Quædam Virgo monialis. IN Thebaïdis Monasterio, quod sancti Ieremiæ nuncupabatur, fuisse Virginem quandam memoriæ proditū est,

quam

quam omnes reliquæ mentis impotem existimabant. Danieli autem Abbati reuelatum, quod fatuum Dei sapientius esset hominibus: proinde ad eam visendam illum perrexisse. At ipsam, cùm se deprehensam vidisset, clam abijsse, schedula postibus Monasterij affixa, in qua scriptum erat: Quicquid in vos peccaui, remittite, atque in Domino valete. Quæso, si dementiæ simulatio illi crimini dari debet, quomodo cæteris, quæ ibi erant, sanctior Dei reuelatione iudicaretur? profectò simulatio ista conseruatio sũmæ humilitatis erat, non culpa. *In vitis PP.*

SED neque illis figmenta obfuerunt, quas virorum nominibus tegumentisque sexum aliquando celasse constat, cum id ea ratione egerint, vt commodiùs Christo (quẽ nihil latet) deseruirent. Eugenia Philippi consulis filia Eugenius credita) etiam Abbatis officio defungi Alexandriæ meruit. In eadem vrbe Euphrosyna virgo sub Smaragdi nomine latens, Monachi vitam duxit. Sic Marina Marinus, Theodora Theodorus, Pelagia Pelagi⁹ creditæ, inter viros pręstiterũt sanctitate, sexu occultato. Finxerũt se esse quod non erant, vt essent quod esse debuerunt, nihil omittentes quod ad perfectæ consummatæque religionis cultũ pertineret. *In vitis PP.* *Eugenia.* *Euphros.* *Marina.* *Theodor.* *Pelagia.*

HAEC sunt quidem iustæ atque interdum etiam (vt diximus) necessariæ fingendi ac mentiendi causæ. Cætera verò mendaciorum genera perniciosa mortiferaque habentur. Sicuti fuit mendacium Gihezi, Pseudoprophetarum, Ananiæ & Saphiræ, Pontificum in Euangelio & Pharisæorum, & his similium. Simulatio quoque ac dolus Ioab in Abner & Amasã, Triphonis in Ionathã & in Antiochũ, Ismaelis in Godoliã, Andronici in Oniã, Iudæ in Dominũ. *Mendaciũ perniciosũ* *4. Reg. 5.* *3. Reg. 18.* *Actor. 5.* *Lucæ 23.* *2. Reg. 3. & 10.* *1. Mac. 12. & 13.* *2. Mac. 4.* *Matt. 26.*

DE talibus dicitur: Simulatores & callidi prouocant iram Dei. His & Propheta imprecatur, dicens: Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa. Et iterum: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinuentionum ipsorum. In Exodo quoque præcipit Dominus: Non suscipies vocem mendacij, nec iunges manum tuam, vt pro impio dicas falsum testimonium. Et in Leui- *Iob 36.* *Psal. 11.* *Psal. 27.* *Exod. 23.*

Leuit. 19. tico: Non mentiemini, nec decipiat vnusquisque proximū suum. In Deuteronomio: Testis falsitatis conuictus plecti *Deut.* 19. talione iubetur, vt quod in alterum molitus sit, ipse ferat. Vnde Salomon in Prouerbijs: Falsus testis, inquit, non erit *Prou.* 19. impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit. Et rursum: *Ibid.* 21. Qui congregat thesauros lingua mēdacij, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis. Ideo eo vitio inquinari veritus, Deum deprecatur, dicens: Vanitatem & ver- *Ibid.* 30. *Psal.* 118. ba mendacia longè fac à me. Et ante illum Dauid, ne auferas de ore meo Verbum veritatis vsquequaque. Ieremias autem Propheta, quo ipsa maligni impostoris dolositas illi, non alijs noceat, præmonet vt caueamus, & clamat: V- *Ierem.* 9. nusquisque se à proximo suo custodiat, & omni fratri suo non habeat fiduciam. Quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, vt iniquè agerent, laborauerunt: Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est. In ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias. Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut in gente huiuscemodi nō vlcis- *Apoc.* 21. cetur anima mea? Vis scire quomodo vlciscatur, vel qualiter visitet? Apocalypsim lege: Et omnibus mendacibus, *Psal.* 5. inquit, pars eorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Breuiter idē in Psalmo expressum *Ephes.* 4. est: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Cuius rei haud ignarus Apostolus ad Ephesios, ne fortè in tantam *Colos.* 3. incidant perditionem: Deponentes mendacium, inquit, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra. Et ad Colossenses: Nolite *Matt.* 10. mētiri inuicem. Saluator etiam noster ad Apostolos: Sim- *Matth.* 6. plices estote sicut columbæ. Et, si oculus tuus fuerit sim- *Matt.* 18. plex, totum corpus lucidum erit. Et, nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Siquidem & cordis simplicitate & oris veritate nobis opus est, vt eò felicitatis perueniamus, vbi nullus fraudi, nullus fallaciæ restat locus, vbi misericordia & veritas obuiauerunt sibi. *Prouer.* 3. Quas duas virtutes Salomon etiam cōiungens, pariter colendas

lendas docet: Misericordia, inquit, & veritas te non deserant, circunda eos gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam & disciplinam bonam coram Deo & hominibus. Misericordia & veritas præparant bona. *Ibid.14.* Misericordia & veritate redimitur iniquitas, & in timore *Ibid.16.* Domini declinatur à malo. Demus operam igitur, & enitamur, vt illo digni simus elogio, quod in Malachia legimus: Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. *Mala. 2.*

De mansuetudine animi.
CAP. V.

NVNC de his dicemus qui auersis ab omni asperitate animis mites mansuetique vixerunt, affectum ita moderantes, vt vel nunquam in alterum commoti sint, vel adeò temperatè, vt non deliquerint. Obseruarunt enim præceptum illud: Irascimini & nolite peccare. *Psalm. 4.*

MANSVETI igitur iracundique exempla primi ab homine geniti Abel & Cain nobis exhibuerunt. Respexit, inquit, Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autem & ad munera eius non respexit. Humilia enim respicit, & alta à longè cognoscit. Hinc ergo Cain inuidiæ stimulis ictus, & furore fremens, fratrem, cuius mansuetudinem imitari debebat, interemit. Itaque sine causa in fratrem iratus, Dei in se iram magis prouocauit, & à Deo maledictus fuit. *Genes.* 4. *Abel. Cain. Genes. 4. Psal. 137.*

MITIS Noe in Arca seruatur, superbi diluuio pereunt. Sic & Pharao in mari rubro mergitur. Moyses saluatur, cuius mansuetudo tunc egregiè apparuit, cùm pro eis, qui sibi insultauerunt, Deum est deprecatus. Vnde dicitur: In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum. Pharaonis autē obduratione grauissimis quidem flagellis mollescere potuit, nec antè ipse sæuire desijt, quàm viuere. *Noe. Moyses. Eccle. 45.*

IACOB fratrem suum Esau, capitali odio sibi infensū, se illi submittendo mitigauit. Occurrentem in Galaad septies in terram pronus adorauit, munera obtulit, Dominum suum appellauit. Idcirco quem ille perdere cogitauerat, amplexatus osculatusque est adeò tenerè, vt fleret. Itaque *Iacob.*

que magnum interdum odium magna frangit mansuetudo:& ira illius,alterius humilitate coercetur, *Genes.33.*

Ioseph. IOSEPH quoque,mitissimi ingenij adolescens, in cisternam à fratribus deijcitur, & externis in seruitutem venditur:& tamen eos, à quibus talia passus fuerat, benignè suscipit,largè educat,non malum pro malo reddens, sed vincens in bono malum.Irasci enim nescit mansuetus; & benefacere ijs etiã,à quibus offensus est,nouit, *In Gene.*

Dauid. DAVID Saulis toties in se repetitum furorem non vindicando sed parcendo leniebat, & quem nullo officio ne rursum indignaretur mouere potuit,eius in regno successor fieri meruit.Qui ergo persequebatur innocentem,hostium gladijs occubuit. Qui verò persecutori suo manum inferre noluit, regnauit. Proinde iure suo dum oraret,dixit:Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. *In lib.Reg.* *Psal.131.*

Christus. SALVATORIS nostri ac Domini mansuetudo maior est,quàm vt verbis explicari queat. Neminem ad se in veritate venientem repellit,aut sine beneficio dimittit, turbas docet,paruulos suscipit,pauperes eligit, ægrotos visitat ac sanat,proditoris osculum non refutat,vincientibus se & cædentibus non repugnat, pro crucifixoribus suis orat.Mansuetissimus Agnus ad victimam currit: maledicitur,& tacet:irridetur & sustinet.Quamobrem se nobis in exemplum præbens,clamat: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris: requiem in terra, requiem in cœlo, dicente Propheta: Mansueti hæreditabunt terram,& delectabuntur in multitudine pacis. *Matt.11.* *Psal.35.*

Apostoli. APOSTOLI quoque reliquique Discipuli,iugum suaue & onus leue Domini circumferentes, dum Euangelium prædicarent, persecutorum immanitatem patiendo non contendendo vicerunt. Flagellis cædebantur,& ibant à conspectu concilij gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.Et impletum est illud Isaiæ vaticinium:Et addent mites in Domino lætitiam, & pauperes homines in sancto Israel exultabunt. *In Actis Apostolorum.* *Actor.5.* *Isaiæ 29.*

Mul-

Multorum præterea, qui hos ſecuti ſunt, placidæ mentis facilitatem etiam beſtiæ cognouerunt, neque tactum illorum formidantes, neque recuſantes imperium.

CLOTARIO Britannorum rege venationi indulgente, aper à venatoribus actus, ad Deicolum Abbatem confugiſſe perhibetur, & ab eo ſeruatus, ſylueſtre animal tutiorem ſe in Deicoli ſinu putauit, quàm ſi ſyluas fuga petiſſet, præſagio quodam lenitudinis pietatiſque eius. Qui inſequebantur, pepercere beluæ ob reuerentiam viri, non auſi eam lædere, quæ ſeſe fidei commiſerat Sancti. *Deicolus.*

MARIANVS quoq; Bituricenſis Cœnobij monachus, bubulci officio defungi non dedignatus, aprum ad ſe confugientẽ tutatus eſt. Canibus inſequentibus imperauit, ne illum tangerẽt. Mira res, canes obędierunt, aper diſcedere noluit, & cuius benignitate ſe ſeruatum agnouit, eidẽ veluti iampridem manſuefactus, humiliter adhæſit. *Marian. Monach.*

EADEM fera ad Baſoli Rhemẽſis Abbatis cellam confugiẽs, pedibus eius prouoluta ſic in tuto fuit, vt canes qui magno curſus impetu iam tergo fugiẽtis imminebant, repẽtè ſubſiſterẽt. Tunc Attila venator rem admiratus, prædium quod ibi habebat, Abbati conceſſit, dignum omni beneficio aſſerẽs, cuius & manſuetudinem aper & virtutẽ canes teſtati ſint. *Beda in vita eius, cap. 7.* *Baſolus Abbas.*

COLVMBANO Abbati vrſi in ſyluis obtẽperauerunt; Heleno onagri crocodiliique. Hos inſiliẽs trans fluuium ibat, illos autem ſarcinis onerabat. Haud ita repentè manſueſcerẽt ſylueſtria aquaticaque animalia, niſi in homine manſuetudinis vim ſentirent, cui obſequebantur. *Columb. Abbas. Helenus Abbas.*

D. HIERONYMVS cùm inuidorum malitiam atque infeſtationes ne ferendo quidem poſſet reprimere, Roma ceſſit. Manſueti enim placidiq; hominis proprium eſt, dare locum improbitatibus aliorum, neque cum pertinacium malignitate contẽdere. Sed cui Romæ homines aduerſabantur, in Syriæ deſerto feræ ſeruierunt. In Bethlemitico deinde monaſterio manentẽ leo poſita ferocitate blãditer adijt, & reliquis, qui aderãt, metu dilabẽtibus, ipſi pedẽ ſpina vulneratum porrexit, ſanatus famulatum exhibuit, nulliq; iam monachorũ metuẽdus aſellum ad paſcua *Hieron. Presbyter*

pascua educebat, reducebatque ad stabulum, agasonis fungens officio, qui quondam prædonis functus fuerat. Ferocire nempe non potuit, vbi hospitis benignitatem experiri cœpit, nec ab eo prorsus discedere, cuius beneficio se nouerat conualuisse. *Marian. victor. Sur. Tom. 5.*

Marinus solitarius. MARINVS, in Arba Dalmatiæ insula natus, apud Ariminum vitam solitariam duxit. Cùm autem aliquando cellam suam versus ab vrbe Roma rediret, asellum, quo in via vtebatur, vrsus terribilis inuadens peremit. Ille vrsum tenuit, & vt asini vices subiens ad cellam vsque se deferret, iussit. Subitò syluestrem exuens animum immanis bestia dorsum homini præbuit, cuius asello non pepercerat: diceres humanitatis eius conscientiam, quoniam illi amissi iumenti iacturam passus, in autorem damni non excanduit, neque indignatus est, sed tantùm seruitio eius vsus, quo probaret, posse se ab ipso pœnas exigere si vellet, cuius dorso potuit tam imperiosè insidere. *In vitis PP.*

Baßianus Episc. AT etiam timidissimum animal cerua, dum venatorum tela saucia fugeret, ad Bassianum Laudensium Episcopum se recepit: qui persequebantur, miraculo obstupefacti stetêre. Quidam verò licentiùs accedens, eam de manu Episcopi eripere voluit, sed ipse prærептus à diabolo vexari cœpit. Episcopus autem qui bestiam blandè amiceque exceperat, & clementer fuerat tutatus, nec in hominis violẽtiam irasci potuit, ab immundo spiritu oppressum, miseratus incunctanter pristinæ restituit sanitati. Idem igitur & tutelæ fidem, & patientiæ benignitatem seruauit, amicis, inimicisque iuxtà fauens. *Paulin. in vit a Ambrosij.*

Aegidius Abbas. AEGIDIVS quoque Abbas ad ostia Rhodani solitarius manens, & hominibus incognitus, cerua lac præbente (vt alibi diximus) vixit. Sed dum illa à venaticis canibus agitaretur, perpeti fuga cellam ipsius petijt, & trepida ac solito mœstiùs immugiens, ante senis pedes prouoluta iacuit, vt cuius humanitatem diu experta fuerat, eius etiam auxilio ab imminenti periculo tegeretur. Igitur illo orãte, canes propiùs accedere nequiuere. Vnus autem de venatoribus (quia locus vepribus obductus erat) incertò sagittã dirigens, Abbati vulnus inflixit. Post hoc penetrãtes

latebram, reperiunt senem ceruamque iuxtà accubantem, & religione quadam concussis animis procidentes, veniam ab eo, quem imprudenter læserant, suppliciter petunt, atque impetrant, & ceruam dimittunt intactam. Tam enim ille libenter ijs, à quibus vulnus acceperat, offensam dimisit; quàm pro cerua orauit, pari simplicitate & de ipsa solicitus, & in illos mitis. *Fulbert. Carnotens.*

AD Remigium Rhemensem Archiepiscopum passeres aduolare solitos accepimus, & de manu eius certatim cibum capere. Cur ita, nisi quòd non sic tutò se pasci posse in apertis campis putarunt, vt in mansuetissimi Præsulis sinu. *Sur. Tom. 1.* *Remigius Archiep.*

BLASIO Sabasteæ vrbis Episcopo, in solitudine persecutionem declinanti, syluestres auiculæ victum suppeditarunt. *Metaphrast. Sur. Tom. 1.* *Blasius Episcopus.*

A Iudoco Regis Britanniæ filio, dum contempto regno soli Christo seruiret, columbas piscesque escam manu porrectam acceptasse ferunt. *Rodolph. Agric.* *Iudocus Solitarius.*

IVONEM Presbyterum ad mensam recumbentem, auis quædam albo viridique colore spectabilis, de improuiso adijsse dicitur, & tangi se ac contrectari ab eo passa, post acceptam benedictionem euolasse. Testata mihi videtur naturam eius non gestu solùm, quo se illi libere atque vltro obtulit, sed etiam pennis varietateque colorum. In candore signabatur mentis puritas, in virore spei alacritas, in plumarum mollitie animi lenitudo atque facilitas. *Sur. Tom. 3.* *Iuo Presbyter.*

MAXENTII etiam Pictauiensis Abbatis humanitas effecit, vt agrestes volucres non cupidiùs arborum ramis quam manibus suis insiderent. Panis micis, aut tritici granis, ab eo pastæ auolabant. Hinc discamus, non sine beneficio eos dimittere, qui sine hæsitatione nostræ se crediderint fidei. *Maxent. Abbas.*

SEVERVS Agathensis Abbas passerem aduolantem ità humanitùs excepisse dicitur, vt cum ille fracto crure aliorum aucupium effugisset, ipse sua precatione sanatum dimiserit. Qui enim benignè alios accipit, facilè quod à Domino petit impetrat. Scriptum quippe est: Mansuetis dabit gratiam. *Seuerus Abbas.* *Prou. 3.*

Franciscus. FRANCISCI quoque lenitatem auicularum audacia mirabiliorem fecit. Ad prædicantem confluebant, neque refugiebant manum eius, vsque adeò obsequentes, vt non nisi cùm ipse iussisset abirent, non nisi cum ipse innuisset, garritum comprimerent: non quòd iussa intellexerunt, sed quòd iubentis autoritatem virtutemque senserint. *Bonauent.cap.*8.

Idem. CVM aliquando in horto inter fruteta deambularet, cicida, ficulneam linquens, super euocantis manum consedit, & Deum laudare iussa, voce tinnula, gutture fistulato suauiorem solito stridorem edidit. Humanum igitur consortium effugere solitæ bestiolæ, Franciscum omnibus ex mansuetudine applaudentem creaturis adire non timuerunt, neque potuerunt non obtemperare imperanti, cui iam diuina inerat virtus. Talibus enim dictum est: Si monti huic dixeritis: Tolle, & iacta te in mare, fiet. *Ibidem, cap.* 8. *&* 12. Matt. 21.

Apollon. Abbas. APOLLONIVM Abbatem ferunt cuidam fratrum suorum humilitatis mansuetudinisque virtutem suis precibus à Domino impetrasse, ita vt ille, cuius rigidæ mentis asperitatem nulla mitigare castigatio poterat, postea multis patientiæ ac lenitudinis exemplum fieret. Si quando igitur vllum animi morbum industria nostra leuare non poterimus, ad precationum remedia recurramus. Quia quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. *In vitis PP.* Lucæ 18.

Feminæ Brigida Virgo. ET ne fœminarum mansuetudinem silentio pertransisse videar; Brigida Virgo apro ferocissimo, & qui in pecudum gregem repentè irruerat, præstò occurrens vsque adeò reddidit mitem, vt eidem gregi ipsum præficeret pastorem. Itaque tam modò immanis fera tam tenellas oues, quas laniatum venerat, mox & ad pascua educere, & pastas reducere domum cœpit. Voluit autem Deus beluæ feritatem Virginis humanitati cedere, vt ostenderet, quanti apud se ponderis esset talis virtus. *Sur. Tom.* 4.

Ancillæ Christi. SED earum mansuetudo fœminarum, quæ in cœnobijs perpetuæ seruituti se addixêre, vt Deum promererentur, in eo apparet, quòd Præpositis libenter obediant, quòd labori

bori

bori alacriter insistant, quòd dicto factóve lacessitæ non reclament, non murmurent, non mussitent, non denique vultum mutent, sed semper eandem animi lenitatem præ se ferant. Harum exempla partim dicta sunt, vbi de labore obedientiaque tractauimus: partim dicentur, cùm de patientiæ virtute disseremus. Igitur ne eadem sæpius repetere necesse sit, hoc loco de illis loqui supersedebo.

OMNES tamen Christi seruos ancillasque admonitos velim, vt meminerint, talium hominum & preces à Domino faciliùs exaudiri, & opera largiore remuneratione compensari. Nisi id verum esset, non illos potissimùm in magno rerum discrimine Sophonias Propheta citaret, vt Domino supplicent, dicens: Quærite Dominum omnes mansueti terræ, quia iudicium eius estis operati: quærite iustum, quærite mansuetum, si quo modo abscondamini in die furoris Domini, quia Gaza destructa erit, & Ascalon in desertum, Azotum in meridie eijcient, & Accaron eradicabitur. Tantum infortunium auerti posse sperauit precibus mansuetorum. Hinc & Eliachim Sacerdos, cùm excidium ab Holopherne timerent, ad populum dixisse fertur: Si in humiliationibus permanseritis, exaudiet vos Dominus. Hinc & sancta Iudith Dominum obtestata ait: Nec superbi ab initio placuerunt tibi, sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Ipse etiam Dauid: Suscipiens, inquit, mansuetos Dominus, humilians autem peccatores vsque ad terram. Et in alio Psalmo: Exaltauit mansuetos in salutem. Et in Euangelio Veritas ait: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Non igitur temere in Ecclesiastico præceptum est: Fili, in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris. Quando magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam: profectò si quis ista memoriter tenuerit, recteque perpenderit, studio diligentiore, diligentia studiosiore contrarijs animi motibus temperabit.

Exhortatio. *Sophon. 2.* *Iudith 4.* *Iudith 9.* *Psal. 146.* *Psal. 149.* *Matth. 5.* *Eccli. 33.*

De Taciturnitate sermonisqúe moderatione.

CAP. VI.

NVNC quoniam mansuetos præcipuè taciturnitas decet, moderatioque verborum, satis congruè de ijs dicendum videtur, qui vtroque laudabiliter vsi sunt, vt discamus linguam ipsam & coercere, cùm seruandum erit silentium, & cùm loqui expediet, pensitare.

Prou.10. Quandoquidem Salomonis sententia est: In multiloquio non deerit peccatum. Qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est.

Iob. IOB à Domino arguitur, quòd contendere ac disputare secum concupierit, dum calamitatum suarum causam anxiè perquireret. Et respondens ait: Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum: Confitetur se non habere quo excuset inconsultam locutionem, & vt pœnitendo

Iob 39. veniam consequatur: Manum meam, inquit, ponam super os meum. Vnum locutus sum, quod vtinam non dixissem, & alterum, quibus vltrà non addam. Hinc tu si quando res inciderit, in qua diuinæ prouidentiæ rationem inuenire nequiueris, caue ne quid imprudenter proferas, sed tacitus mirare, & nihil à Deo nisi bonum æquumque proficisci posse, semper tibi habe persuasum.

Ezechias rex. EZECHIAS quarto-decimo regni sui anno obsessus in Ierusalem, plebem silere iussit, ne colloquijs Rabsacis nunc minantis, nunc blandientis, ad deditionem solicitarentur. Exemplo est, ne quid is, qui de plebe imperitorum est, respondere præsumat captiosis Hæreticorum argumentis, ne dum confutare ea nescit, etiam ipse in retiaculo diaboli inuoluatur, & arce veritatis incautè custodita, ab erroribus captus pereat. Tacitus ergo obediat Ezechiæ, id est, Christo regi, & in silentio oret, & ipse mittet Angelum suum, qui perimat copias Assyriorum, hoc est, dissipet malignorum insidias, mentemque orantis illuminet, vt amota dubietatis nebula, iam clarè videre possit, eos verè mortuos esse, qui ipsum nitebantur in mortem trahere secum. 4.Reg.18.

Imperiti ne disputent cum Hæreticis.

Iesus fi- IESVS filius Syrach, dum efficere nequit, ne inter loquen-

quendum peccato aliquo non implicetur, sic in Ecclesiasti- *lius Syrach.*
co suo conqueritur & clamat: Qui dabit ori meo custo- *Eccli.22.*
diam, & super labia mea signaculum certum, vt non cadam in ipsis, & lingua mea perdat me? Hoc ipsum periculum, quod in se deprehenderat, alios cauere iubet, dicens: Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.

IEREMIAS in matris vtero sanctificatum se audit, & *Ieremias Propheta.*
tamen ait: A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia *Ierem.1.*
puer ego sum. Quomodo ergo illi lingua non delinquant, qui irrequisiti garriunt: si peccare loquendo timuit, quem loqui Deus inuitabat? Qui tunc demum ad prophetandum populo se accinxit, cùm Dominus non iam inuitaret, sed imperaret, dicens: Noli dicere quia puer sum; quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loqueris. Ad hæc ne quid dubitaret, mittit manum suam, tangit os eius. Et ecce dedi, inquit, verba mea in ore tuo. Toties quippe lapsus timendus est, quoties nostra, non Domini, verba prolaturi sumus, cùm etiam de otiosis, hoc est, quæ neque dicenti, neque audienti prosunt, reddenda ratio sit.

AT ne quis propterea semper tacere operæpretium sibi *Isaias*
existimet, Isaiam lamentantem audiat: Væ mihi, inquit, *Propheta.*
quia tacui. Reprehensibilem se agnoscit Propheta, quòd *Isaia 5.*
Oziam regem, populumque in vitia præcipitem, verbis non corripuerit, iuxta illud: Ne reuerearis proximum *Eccli.4.*
tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis.

SED propositum nostrum consequentes, veteribus ex- *Agathon*
emplis noua subnectamus. Agathonem Abbatem lapillo *Abbas.*
assiduè ori indito tacere didicisse ferunt, idque ab eo annos tres obseruatum, ne etiam cùm fari vellet, expeditum sibi foret. Legerat quippe illud in Prouerbijs: Qui custo- *Prou.13.*
dit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. *In vitis PP.*

PAVLVS Monachus, cognomento Simplex, cùm quæ- *Paulus*
sisset, essetne Christus prior Prophetis, insulsam interro- *Monach.*
gatiun-

gatiunculam silentio diluere iussus, per triennium nemini quicquam proloqui est ausus. Itaque quæ dictu digna indignaque haberentur, tacendo didicit. *In vitis PP.*

Pambo Abbas. Psalm. 38. PAMBO Abbas, cùm etiam ipse discere priùs quàm loqui proposuisset, ad illum, qui trigesimum-octauum Psalmum sibi legere cœperat: Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: Sat est, inquit. Reliqua audiam, cum istud opere impleuero. Multo deinde tempore pòst reuersus, cùm interrogaretur, cur tantum ad magistrum redire distulisset? nondum se illud quod didicerat, perfecisse dicit, & Apostolicum esse præceptum: Iacob. 1. Estote factores verbi, & non auditores tantùm. *Hist. Tripart. lib. 8. cap. 1.*

Idem. IDEM Theophilo Episcopo se aliquando adeunti, & aliquo sermone ab ipso spiritaliter refici petenti, respondit: Si taciturnitate sua non reficiebatur, nec sermonibus eum refici posse. Hinc quidem die vitæ suæ iam supremo audacter affirmauit, ex quo eremum incolere cœpisset, nullum se vnquam protulisse verbum, quod prolatum Psalm. 38. nollet. Perfecit ergo quod initio promiserat: Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Quàm igitur lætus, quàm securus hinc decedebat, quem nullius propè culpæ conscium taciturnitas ipsa fecerat?

Beon Abbas. BEONEM quoque Abbatem in Thebaidis deserto habitantem, in summo silentio vixisse accepimus, ita vt perquam rarò loqueretur, nec nisi quantum auditoris exigere videbatur necessitas, taciturnitatem seruans, & simul officio fungens charitatis. *Pallad. Hist. 49.*

Theon Abbas. THEONEM etiam in cellula sua clausum annos triginta, silentij habuisse continentiam perhibent, & quantum ea re profecisset, miraculis postea ostendisse, neminem non sanum dimittendo, qui æger ad se curationis gratia accessisset. *Ibidem, Hist. 50.*

Amona Abbas. IN illo Tabennensi Monasterio, quod in eremo Scythiotica positum erat, Amona Abbas mille quingentis Monachis præfuisse dicitur. Et cùm tot essent, horis quibus silentium indictum erat, sæpenumero aduenæ locum adeuntes neminem ibi adesse putauerunt, donec interiùs

ingres-

ingressi, illos vnumquemque, seorsum in suis cellulis orantes, aut aliquid aliud facientes conspicerent, adeò non strepitus aliquis, non susurrus, non saltem screatus audiebatur, denique multitudo solitudinem taciturnitate æquabat. *Pallad. Hist.* 48.

LIBET hoc loco apponere, quanta diligentia qualique circumspectione hoc idem ab AEgyptijs Monachis olim seruatum, Ioannes Cassianus de Cœnobiorum institutis tractans, dicat: Cùm solennitates, inquit, (quas illi Synaxeis vocant) celebraturi conueniunt, tantum à cunctis silentium præbetur, vt cùm in vnum tam numerosa fratrum multitudo conueniat, præter illum qui consurgens Psalmum decantat in medio, nullus hominum penitus adesse credatur, ac præcipuè cum consummatur oratio, in qua non sputum emittitur, non execratio obstrepit, non tussis intersonat, non oscitatio somnolenta dissutis malis & hiantibus trahitur, nulli gemitus, nulla suspiria etiam astantes impeditura promuntur, nulla vox absque sacerdotis voce precem concludentis auditur, nisi fortè hęc quę per excessum mentis claustra oris effugerit, quæque insensibiliter cordi obrepserit, immoderato scilicet atque intolerabili spiritus feruore succenso, dum ea quæ ignita mens in semetipsa non præualet continere, per ineffabilem quendam gemitum ex intimis pectoris sui conclauibus euaporare conatur. *Cassian. de Instit. lib.* 2. *cap.* 10.

POST hæc qualiter se gerant, describit dicens: Finitis itaque Psalmis, & quotidiana congregatione (sicut superiùs commemorauimus) absoluta, nullus eorum vel ad modicum subsistere aut sermocinari audet cum altero, sed ne quidem per totum diei spatium à cella sua progredi, aut deserere opus, quod in ea solitus est exercere, præsumit: nisi fortè cùm fuerint ad officium necessarij cuiusque operis euocati; quod ita explent foras egressi, vt nulla inter eos sermocinatio penitus conferatur. Sed sic vnusquisque opus exequitur iniunctum, vt Psalmum vel Scripturam quamlibet memoriter recensendo, non solùm conspirationi noxiæ, vel consilijs prauis, sed ne otiosis quidem colloquijs, vllam copiam vel tempus impartiat, oris

pari-

pariter & cordis officio in meditatione spiritali iugiter occupato. Summa namque obseruantia custoditur, ne quisquam cum alio, ac præcipuè iuniores, vel ad punctum temporis pariter substitisse, aut vspiam secessisse, vel manus suas inuicem tenuisse deprehendantur. Hinc discant, qui soli Deo placere student, vel tacere, vel ea tantùm quæ Dei sunt loqui, vt cum Propheta dicere possint: Quod egressum est de labijs meis, rectum in conspectu tuo fuit. *Ibidem, cap.15.*

Ierem.17.

Seuerus Presbyter.

SEVERVS Sulpitius Presbyter, cùm multa catholicè scripsisset (vt Gennadius Presbyter tradit) in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, vt peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret. *Gennad. de viris illust. cap.19.*

Hieronymus de quibusdam solitarijs.

DIVVS Hieronymus libro quem de institutione sanctarum Virginum ad Eustochium scripsit, plerosque se in eremo reperisse testatur, qui per septennium nullum prorsus verbum homini alteri emiserant, scientes quòd non in multiloquio Dominus potest haberi. Puto qui sic se ab humanis colloquijs sequestrauerunt, diuinis familiariùs perfruebantur, non interpellata meditatione illa, quæ hominis animum terrenarum rerum cura excussum cælestibus inserere solet. *Hieron. in Reg. Monach. cap.22.*

Romuald. Abbas.

ROMVALDVS etiam Abbas, Ordinis Camaldulensis author, dum montem solitarius incoleret, septenni silentio spiritalem Psalmorum intelligentiam meruit percipere. Quos cùm argutè eleganterque exponeret, dicere videbatur: Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum. Post hæc etiam miraculis nobilitatus est, vt qui propter Deum tamdiu tacuerat, propter eum signa loqueretur. *Sur. Tom.3.*

Thomas Aquinas.

THOMAM Aquinatem, dum inter scholasticos versaretur, naturaque taciturnus esset, & corporis habitu reliquis paulo obesiore, bouem mutum appellabant. Magister verò vbi ingenium illius disputatiunculis experiri cœpisset, deprehendens quorsum eius tenderent silentia: Bos iste mutus, inquit, talem mox edet mugitum, vt sonum eius to-

tus ad-

tus admiraturus ſit mundus. Et cùm omnium doctiſſimus euaſiſſet, tunc ſanè apparuit, quantum docilis taciturnitas vanæ & arroganti loquacitati eſſet præferenda. *Anton. Pizam. Sur. Tom. 2.*

CAETERVM & hac in parte diaboli inſidiæ vitandæ ſunt. Cuidam ex fratribus, perpetuum ſilentium ſeruanti, Pater Franciſcus vt ſemel tantùm in hebdomada confeſſionem faceret, perſuadere non potuit, & ille ſibi de ſe magis quàm Præpoſito ſuo credens, excidit è ſanctorum collegio, & ad vomitum eſt reuerſus. Primùm irrationabile erat, tam obnixo obſtinatoque animo tacere, vt confiteri nollet, quaſi qui nihil vnquam deliquiſſet: deinde arrogans ac ſuperbus, maiorum voluntati ſuam præponere, cùm Dominus dicat: Obedientiam volo, & non ſacrificium. Et qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum. Profectò qui obedire negligit, ſubijci dedignatur: & qui ſubijci dedignatur, ſuperbit: & qui ſuperbit, nunquam proficiet. Igitur ipſum quoque oris ſilentium ſemper mentis humilitate niti debet, vt obſeruatori ſuo prodeſſe poſſit. *In Speculo S. Franciſci.*

Quidam fratrum Minorum. — *1. Reg. 15* — *Lucæ 9.*

QVIS autem ipſam taciturnitatem perutilem eſſe ambigit, ſi præter iam dicta Sanctorum exempla etiam apoſtolicis propheticiſque præceptis ad eam colendam excitamur? Iacobus Apoſtolus: Sit, inquit, omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum. Et paulo pòſt: Si quis autem putat ſe religioſum, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio. Et Paulus ad Timoth. Prophana & vaniloquia deuita. Salomon in Prouerbijs: Qui moderatur ſermones ſuos, doctus & prudens eſt. Et idem alibi: Tempus tacendi, tempus loquendi. Et iterum in Prouerbijs: Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata eſt, conteret ſpiritum. Sermo opportunus eſt optimus. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore ſuo. Idem procacitatem garrulorum damnans: Os lubricum, inquit, operatur ruinas. Et, vidiſti hominem velocem ad loquendum: ſtultitia magis ſperanda eſt, quàm illius correctio. In Eccleſiaſte quoque: Stultus verba multiplicat.

Sanctorum ſententiæ. — *Iacob. 1.* — *Ibidem.* — *2. Tim. 2.* — *Prou. 17.* — *Eccli. 3.* — *Prou 15.* — *Ibidem.* — *Ibid. 25.* — *Ibid. 26.* — *Ibid. 29.* — *Eccle. 10.*

Prou.18. Et rursum in Prouerbijs: Mors & vita in manibus linguę. Postremò ipse veritatis magister & vitæ Dominus in *Matth.12.* Euangelio, ait: De omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Ideo diuitem quoque in inferno positum, quoniam loquacitatis petulantia maximè deliquerat, linguæ ardorem sentire magis fecit, & ille linguam tantùm refrigerari petijt, qui ardebat totus.

Fœminæ. EADEM hæc sanctæ taciturnitatis moderandęque linguæ exempla atque præcepta etiam fœminas respiciunt, *1.Cor.14.* & quidem magis quàm viros. Paulus Apostolus: Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceant. Non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesijs.

Hieron. DIVVS etiam Hieronymus ad Celantiam scribens: Sit intentus, ait, ac vigilans, & aduersus peccata semper armatus animus tuus, sermo in omnibus moderatus ac parcus, & qui necessitatem magis loquendi indicet, quàm voluntatem. *Hieron. ad Celantiam.*

Moniales Hieron. in Reg. Manial. IDEM eas, quæ in Monasterio sacris initiatæ sunt instruens, etiam silentij tempora obseruare monet, sic dicens: Volo charissimæ, vt in conuentu vestro ter aut pluries in hebdomada, exceptis Festiuitatibus, loqui omnino, nisi vrgente causa perutili & necessaria, nullatenus liceat, nec simul, nec cum alijs extrà. Diebus verò omnibus, quibus & pro remedio & pro salute loqui conceditur, non singulis horis vacandum est verbis, quæ vix proferri sine peccato possunt, sed hæc inuiolabilis obseruatio vigeat, quòd singulis noctibus post peractam horam Completorij vsque post missam, & à Tertijs vsque ad Nonam sacra obseruētur silentia. Quatenus & linguæ Deum laudandi cōcedatur opportunitas, & inutilia verba penitus abscindantur. In choro verò Ecclesiæ ad diuinas laudes parato. Dormitorio, Cœnaculo, Claustro, ac Capitu- *Aduertant Religiosi.* lo, omni tempore loqui non deceat, nisi ea quæ ordinata sunt in laudibus Dei, vt iam & tēpus & locus religionis vestræ prædicēt sanctitatem, & loquacibus compunctionem

nem ingerant, & intrandi ad societatē vestram sancta desideria incitent, & affectus ad cælestia moueantur. Satis de hoc multa: Nunc castitatis indagabimus exempla. Frustra enim os loquacitati clauditur, si mēs libidinibus pátet. Vt igitur castū silentiū in casto seruetur pectore, discamus incestas voluptates sāctę pudicitię amore calcare.

De Castitate seruanda exempla virorum.

CAP. VII.

DE Castitate tractaturi, nouam potius quàm veterē Legē sequamur. Primis quippe hominibus recenti adhuc vacuoq; mundo præceptum est: Crescite & multiplicamini, & replete terram. Repleta verò terrâ, posteris, id est, nobis continentia cōmendata est, monente Domino lumbos præcingi, vt ex illo eunuchorum genere simus, qui se castrauerunt propter regnum cęlorum. Vnde & Apostolus: Bonum est homini, inquit, mulierem non tangere. Dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permanserint sicut & ego: quòd si non se continent, nubant: melius est enim nubere, quàm vri. Et de virginibus tanquam de eminentiori virtute, magisque angelica quàm humana, præcipere non audet, sed consulere, atque concludens, ait: Qui Matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Ex ijs patet, Virginitatem viduitati, viduitatem Matrimonio præferendam esse. Sed ne veterum etiam testimonia idem asserentia nobis aliquis prorsus deesse putet, docebimus olim quoque non nisi castos ad Deum accedere, & iratum placare potuisse.

Genes. 1. *Lucæ 1.* *Matth. 19.* *1. Cor. 7.*

POPVLO Israelitico Dominum de monte Sinai loquentem auditurо Moyses, imò per Moysen ipse Dominus præcepit, dicens: Estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis vxoribus vestris. Et quisquam Matrimonium audet æquare castitati, si coniugatos alloqui noluit Deus, nisi cùm per triduum sese continuissent? *Exod. 19.*

Populus Israel. *Exod. 19.*

ANTEHAC Moysi in monte Oreb de rubo loquens Dominus dixisse scribitur: Non appropies huc, solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, ter-

Moyses *Exod. 3.*

ra sancta est. Itidem dictum est ad Iosue, cùm transmisso
Deut.25. Iordane in agrum vrbis Iericho peruenisset: Calceamentum autem solui ei, qui nuptijs propinquitatis iure sibi oblatis renuntiasset, mos erat, dicebaturque domus discalciati. Igitur Deo appropinquare, vel in loco sancto stare volentes, iubentur calceamenta soluere, id est, curæ coniugalis obliuisci, & cælibatus signa præferre.

Lex. *Leuit.12.* PRAETEREA Matrimonio copulatos, quoties coierint, aqua lauari Lex iubet, & vsque ad vesperum immundos esse denuntiat. Mulier quoque cùm masculum peperit, immunda est dies septem: cùm fœminam, quatuordecim: purificationis quoque dies hic sexagesimus sextus, illic trigesimus tertius præscribitur, nec antè puerperæ ingredi Sanctuarium licet, quàm purificata fuerit. Ex quo apparet, Matrimonij operam absque aliqua honestatis labe munditiæque detrimento fieri non posse. *Leuitic.12.*

Leuit. 22. SI filia sacerdotis inquit, cuilibet ex populo nupta fuerit, de his quæ sanctificata sunt, & de primitijs non vescetur. Sin autem vidua, vel repudiata & absque liberis, reuersa fuerit ad domum patris sui (sicut puella consueuerat) aletur cibis patris sui. Nónne & in hoc videmus, nuptijs præpositam fuisse viduitatem? *Leuitic.22.*

Leuit. 21. SACERDOTIBVS ipsis neque viduam, neque repudiatam accipere vxorem, sed tantùm virginem fas erat. Ergo & viduitati præcellebat Virginitas.

Num. 31. MADIANITAS ab Israelitis duce Phinee superatos, Moyses occidi ad vnum iussit, præter virgines puellasque, vt vel hinc intelligas, matrimonia morte dissolui, virginitatem verò vita æterna esse dignam.

1.Reg.21. ACHIMELECH Sacerdos panes sanctificatos Dauid esurienti & ijs qui cum illo erant daturus, interrogat: Si mundi sunt, maximè à mulieribus, vsque adeò cibos sacros dare etiam fame periclitantibus, nisi castis, non licebat. Et si hoc olim in pane illo seruatum est, quantò nunc mundiores esse decet, quibus sub eadem specie sumendum datur purissimum Christi Corpus, spiritalis Caro, ineffabile Sacramentum? *1.Reg.1.*

IOEL Propheta vastationem atque excidium per Chal- *Notens*
dæos futurum prædicens, diuinam leniri iram posse spe- *hæret.*
rat populi ieiunio & fletu,& supplicationibus,ijsque ad-
dens: Egrediatur,inquit, sponsus de cubili suo, & sponsa *Ioel.2.*
de thalamo suo. Continentiam indixit, vt precatio ieiu-
niumque & pœnitentium gemitus puriora offerrentur,
nec illa sufficere putauit sine hac castitatis obseruatione.
Ioel.2.

HIS testimonijs cõgrua quoque exẽpla subdantur. Io- *Ioseph.*
seph forma insignis adolescens,ab AEgyptia domina ada- *Gen.39.*
matus,cùm consentire libidini impudenter se ingerentis
nollet, vim inferre conantem, relicto quo apprehensus
fuit pallio, effugit. O fortem & inuicti animi iuuenem,
cum id ætatis esset,quæ ad voluptatem est procliuior, cõ-
tempsit blanditias,preces,minas,omnia deniq; impatien-
ter ardentis fœminę machinamenta pro nihilo habuit,&
veluti repentino premeretur incendio, penè nudus ab
ædibus erupit,vt castitatem illæsam conseruaret. *Gen.39.*

MOYSES quidem, sicut omnes ferè qui sub Legis iugo *Moyses.*
seruierunt, vxorem habuisse describitur. Sed Iesus Naue *Iosue.*
(qui Euangelij libertatem figurabat) nec vxorem habuit,
nec filios, & hic cælebs terram promissionis ingreditur,
quam ille maritus tantùm vidit,& ingredi non potuit.

SED neque Eliam, neque Elisæum,vxores habuisse aut *Elias.*
liberos habuisse legimus, & à nemine ante Euangelium, *Elisæus.*
præterquam ab ijs, mortuos ad vitam excitatos, vt mira-
culi raritas ac magnitudo seruatæ castimoniæ testetur
meritum.

IEREMIAS quoque diuinum accipit mandatum, ne *Ieremias.*
vxorem habere velit, néve prolem suscipere. Itaque *Ierem.1.*
quòd in matris vtero sanctificatus fuisset, virginitate
probauit. Qua etiam meruit, vt vrbe à Chaldæis capta
temploque direpto, solus apud hostes liber esset, & qui
Sancta sanctorum violare non timuerant, ipsum muneri-
bus honoreque affecerunt: vt hinc agnoscas, hominem
qui castitatis professione Deo sese dedicat, omni templo
sanctiorem esse. *Ierem.1.*

AC ne etiam coniugatis pudicitiæ colendæ ratio desit, *Iob.*

non minus continentiam quàm patientis Iob exemplum in medium adducam. Hic vnica vxore contentus ac monogamus: Pepigi, inquit, fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hæreditatem omnipotens de excelsis? Et paulo pòst ait: Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei insidiatus sum: scortum alterius sit vxor mea, & super illam incuruentur alij. Hoc enim nefas est & iniquitas maxima, ignis vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina. Quibus profectò verbis & continentissimum se fuisse ostendit, & quàm graue crimen adulterium sit, explicauit. *In lib. Iob.*

Iob 31.

HAEC de veteri libauimus Instrumento, plura de nouo hausturi, vtpote cuius initium ipsa virginali castitate consecratum est.

Christus.

DOMINVS noster Iesus Christus ita de Virgine nasci voluit, vt perpetuam illi de qua nascebatur virginitatem conseruaret, per portam clausam in mundum hunc veniens, per quam vir non transiuit, & ipse in virginitate perseuerans, pudicitiæ puritate se plurimum gaudere significauit. Vnde: Sinite pueros, inquit, venire ad me: talium est enim regum cælorum. Tales quippe & in Apocalypsi, qui canticum cantant nouum, quod nemo alius canere potest, & sequuntur Agnum quocunque ierit. Sine macula enim sunt ante Thronum Dei, & cum mulieribus non fuerunt coinquinati. *In Euangel.*

Matt. 19.

Ioannes Baptista.

IOANNEM Baptistam, vt illum baptizaret, Virginitate meruisse credimus, cùm maximè decuerit, vt baptizari volens castus Dominus, casta editus matre, casti serui opera ministerioque vteretur. Itaque Ioannes plusquam Propheta est, quoniam plus est virginem esse, quàm futura prædicere. Ipse est Elias, id est, robustus dominator, qui carnis lasciuiam animi puritate superauit. Denique inter natos mulierum nemo maior est illo, quia perfectæ castitatis merito iam inter Angelos computatus erat. De ipso enim dictum est: Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, Angeli igitur magis

Lucæ 7.

Malach. 3.

quàm

quàm homines ſunt, qui virginitatem ſanctè integreque cuſtodiunt. *In Euangel.*

IOANNEM Apoſtolum, quoniam & ipſe Virgo erat, præ cæteris à Domino dilectum Euangelia teſtantur. Ob hoc ab eodem Domino illi matrem commendatam, & illum matri. Virginitatis etiam priuilegium fuit, quòd idem & Apoſtolus eſt, & Euangeliſta, & Propheta, quodque in feruentis olei dolium miſſus lædi non potuit, & in terra relegatus, quæ in cælo gerebantur, vidit. *Hieronym. contra Iouinian. lib.1.cap.14.* *Ioannes Apoſtol.*

IACOBVM Apoſtolum, qui frater Domini nuncupatus eſt, intantum caſtitate ſanctitateque præſtitiſſe ferunt, vt etiam Iudæis incredulis admirationi eſſet. Soli Sancta ſanctorum intrare permittebant. Plerique deinde ob illius necem Ieroſolymam euerſam putauerunt. Hunc Paulus, & Cepham, & Ioannem, veluti reliquorum Præſides columnas vocat, & ab iiſdem ſibi dexteras datas ſocietatis gloriatur. *Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib.2. cap.23.* *Iacobus Apoſtol.*

AC ne quis calumnietur, Petrum non ſine vxore fuiſſe, nec nos imus inficias, cùm & ſocrum habuiſſe dicatur ac filiam: ſed pro certò affirmamus, tum ipſum, tum ſi qui alij inter Apoſtolos vxores habuerunt, eas repudiaſſe propter Chriſtum, cùm præſertim repudij ius nondum ſublatum eſſet, alioquin mendacij arguerentur, cùm ipſe Petrus pro ſe & pro reliquis diceret: Ecce, nos dimiſimus omnia, & ſecuti ſumus te. Quòd autem etiam vxoribus renuntiaſſent, ex Domini reſponſione apparet; Amen, inquit, dico vobis, nemo eſt qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in ſeculo futuro vitam æternam. Igitur palàm eſt, & quæ reliquerant, & quam pro relictis remunerationem accepturi erant, nec ſolùm ipſi, ſed etiam omnes qui ipſos poſtea imitati fuerint, vt Apoſtolorum præmia conſequi poſſe ſperet etiam is, qui Apoſtolatus dignitate caret. *Lucæ 18.* *Petrus Apoſtol.* *Lucæ 18.*

PAVLVS Gentium Apoſtolus viduas virginesque ad perpetuam caſtitatis obſeruationem ſuo hortatur exemplo, di- *Paulus Apoſtol.*

1.Cor. 7. plo, dicens: Bonum est eis si sic permanserint, sicut & ego. Quod nequaquam dixisset, nisi se ab omni penitus mentis & corporis immunditia expertem alienumque cognouisset. Hic ille est, qui raptus vsque ad tertium cælum audiuit verba arcana, quæ non licet homini loqui, & nescit in corpore an extra corpus raptus fuerit. Sic qui castitatem colunt, se in corpore esse nesciunt, quia corporis affectiones non sequuntur, sed supra cælum animo elati diuina concipiunt Mysteria, quæ quidem terrenis voluptatibus dediti scire non possunt.

Quantum igitur in hac virtute seruanda sancti viri ac mulieres soliciti constantesque fuerint, innumeris penè exemplis patet. Nos non multa subijciemus, quæ tamen, cùm ad probandum quod dicimus, tum ad imitandum, sat erunt.

Amon Abbas. AMON AEgyptius Abbas, à parentibus accipere vxorem coactus, virgini, vt virginitatem seruaret, persuasit. Diuisis ergo lectulis vsi, sed tamen eodem contubernio, cùm iam decem & octo annos corpore ac mente integri vnà peregissent, vtilius tutiusque sibi visum est, si digrederentur. Itaque illa mansit domi, ipse verò ad solitudinem Nitriæ abiens, ab hominum consuetudine semotus vixit. Quid magis mirer, nescio, tres pueros illos in Babylonica fornace, inter flammas vinculis constrictos ardere nequiuisse, an istos vigente iuuenta nuptiali thoro iunctos, nuptiale opus, cùm tamdiu simul vixissent, exercere nunquam voluisse? Magnum vtrumque miraculum, sed multo maius donum, mentem castam habere, quàm illæsum corpus. *Pallad. Hist.* 8.

Iulianus & Basilissa. HOC idem in Iuliano Antiocheno Martyre & Basilissa virgine mirari licet, qui nuptijs inter se celebratis, cùm Iulianus continentię votum suscepisset, brumę tempore rosarum ac liliorum fragrantiam in cubili collocati senserunt: stupescentique puellæ Sponsus dixit, odorem hunc munditiæ virginalis esse. Cuius quidem suauitate illa capta, vnà cũ ipso in Virginitate perseuerare decreuit. Propositum amborum confirmauit visio; Christus cũ matre Virgine illis apparuit, pudicitiæq; corollis donatos

natos dimisit. Cumq; diu simul castè sanctéque vixissent, Religioni sese tradidêre, alter Abbas monachus, altera Abbatissa præfuit Virginibus. Iulianus postremò Martyrij quoque palma glorificatus, sicut carnis lasciuiam pudicitia, ita tormentorum vim patientia superauit. *Sur. Tom* 1.

AMATOR quoque Antisiodorensis Episcopus, parẽtum suorum voluntati cedens, inuitus puellam genere & forma insignem, cùm in matrimonium accepisset, suadendo induxit, vt secum castitatem profiteretur. Suscepto vtrinque voto, Angelum Domini viderunt, quẽ antè videre non poterant, & Virginitatis coronas de manu eius acceperunt. Mox illa virginum Monasterium ingreditur, ipse Clericus efficitur, Eladioque in Episcopatum succedit, dignus Ecclesiæ sponsus, qui cùm maritus esset, se maritum nesciuit. *Amator Episc.*

HENRICVM Imperatorem, qui annos tres & viginti imperauit, Virginitatem vnà cum Kunegunde vxore seruasse tradunt. Non illos regalis luxus ad carnis inflexit lasciuiam, non suscipiendæ sobolis cura, cui Imperij fasces reliquissent, perpetuæ castitatis mutare propositũ fecit. Omnia contempserunt, vt se mente & corpore integros Deo offerrent. Id antè multis incognitum, vir ipse vita decedens palàm fecit, testatus se vxorem suam vt virginem acceperat, ita virginem dimittere. *Iacob. de Vorag.* *Henricus Imperat.*

ARNVLPHVS natione Gallus, genere clarus, Stambergam Clodouei regis neptim duxerat vxorem. Sed vt Spiritu non carne iungerentur, sancto suadẽte Remigio, inter se conuenerunt. Ne verò præsentia oppugnaret propositum, ipsa domi resedit, ille peregrè profectus est. Cumque multa morum sanctitate polleret, Turonensem Episcopatum Domino per Angelum iubente suscepit, ne scilicet Apostolica careret dignitate, qui Apostolorũ vitam secutus fuerat, matrimonio præferens castitatem. *Greg. Turonens.* *Anulphus Episc.*

NON minor casti propositi constantia Vandonis Abbatis fuit. Nam cum Pipini Galiorum regis nepos esset, *Vando Abbas.*

à Dagoberto regni successore (cui inprimis charus erat) compulsus est ducere vxorem, neque tamen ne castitaté seruaret, compelli potuit, nuptæ persuasit, vt Deo potius quàm mũdo seruirent. Itaque illa sacrarum Virginum collegium inijt, ipse Monachorũ Abbatisq; officio functus est, & miraculis nobilitatus. At si in carne seminasset, de carne & messuisset corruptionem: Seminauit auté in spiritu, & de spiritu messuit vitam æternam.

Eduardus rex. EDVARDVM quoque Britannorum regem, cum Edgida vxore virginitatem custodisse, memoriæ proditum est. Non tam illi vrbes, populos, prouincias vicisse gloriosum foret, quàm quòd seipsum vicerit, nullum Venereæ voluptati relinquens locũ. Hunc tamen si quis imitari voluerit, imitetur castitaté, consortiũ fugiat. Difficile .n. creditu est, nedũ factu, vt vir & mulier vnà habitent, & neque hæc se sciat vxorem, nec ille maritũ. Nulla securitas est vicino serpente dormire. *Osbert. Sur. Tõ.* 1.

Faron Epis. FARON Meldensis Antistes, postquam pari cum coniuge consensu Religionem professi, altera inter Moniales, alter inter Monachos diu sãctè vixissent, formæ pulchritudinisque eius memoria solicitatus, ipsam vt ad se veniret, rogatum misit. At prudés femina sagaci mẽte id quod erat cõcipiens, ire omninò recusabat. Eo ille magis ardere, nec animo conquiescere, nec euocando cessare. Venit tandé mulier cilicio induta, squalore obsita, vultu lugubri, & ipsum immundæ cogitationis arguens resipiscere fecit. Quod si sanctissimum virum procul à mulieribus separatum recordatio ipsa penè ad vomitum redire cõpulit, quantò propius periculo erunt, qui cũ his simul habitare præsũpserint? *Fulcuinus Meldẽs. Sur. Tom.* 5.

Theonas Abbas. THEONAS Scythiotici Monasterij Abbas, & ipse parentibus non sibi obsecutus, coniugij iugum tulit. Cæterũ cũ quinquenniũ vxori seruisset, ad continentiam est conuersus. Ille verò vt itidé se contineret, & iam spiritu secum non carne copulari vellet, persuadere nullo modo potuit. Vbi auté omnes adhortationes incassum cedere vidit, grauiter ingemiscés: Ego te, inquit, mulier abstrahere à morte nõ possum, nec tu me seperabis à Christo.

ſto. Melius eſt mihi cum homine quàm cum Deo habere diuortium. Poſt hæc relictis omnibus, dimiſſaque vxore, Monachum ſe fecit. Sed nemo legem putet vnicum exẽplum, vt repudiet inuitam. Neſcis enim an ſic voceris, vt hic vocatus eſt, ſingulari quadam vocatione non communi. Quippe qui breui tanta profecit ſanctitate ac ſcientia, vt ſub Ioanne Abbate Monaſterium ingreſſus, in ſucceſſoris eius Heliæ locum, omnium ſuffragijs ſuffici meruerit, cunctis prælatus, qui vxori prætulerat Chriſtũ. *Caſsian. col. 21. cap. 9.*

AD Ioannem Abbatem quendam ſeculari habitu hominem veniſſe, autor eſt Caſſianus, primitiasq; obtuliſſe. Cuius aduentu dæmon ab obſeſſo, quem ſanare Abbas non potuerat, repentè effugit, propter eum ſe fugere cõfeſſus. Admiratus Ioannes vnde ex illo ſeculi homine tãta virtus emicuiſſet, curioſiùs percunctari cœpit, atque audiuit, eum olim, dum monaſticæ profeſſionis deſiderio afficeretur, à parẽtibus compulſum ducere vxorem, & iã annum vndecimũ cũ illa in virginitate perſeuerare, ipsã deniq; omnibus inſcijs, ſororis, non coniugis, loco habere. Quare in ſtuporem verſus ſenex, protinus exclamauit: Non immeritò talis viri præſentiam immundum ſpiritum ferre nequiuiſſe, cuius pudicitiæ conſtantiam ipſe imitari formidaret, ne quod illi in laudẽ, ſibi cederet in perniciẽ. Tale quippe facinus omniũ prædicatione dignũ eſſe, ſed nõ ab omnibus experiendũ: cũ ſẽper inter caſtimoniæ obſeruatores is, qui feminarũ familiaritatem vitat, ſecurior ſit, fortior, qui nõ deuitat. *Caſſ. Col. 14. c. 7.*

Ioannes Abbas & quidã ſolitarius

TIMOTHEVS Anachoreta in vaſtiſſima AEgypti eremo, nulli hominũ cognitus, iã annos triginta peregerat, quando à Pafnutio Abbate fuit inuentus, toto eo tempore nudus, & ſqualidus, & palmæ tantum fructibus vitam ſuſtentans, ac lugens peccatum ſuum, quòd nimia ſui fiducia, cũ primũ ſeceſſiſſet, mulierem religioſam ſecũ habitare paſſus fuiſſet. Quã tandem cognitã, annos ſedecim ſe abuſum fatebatur. Et dum fateretur, lachrymas tenere non poterat. Vide igitur, quàm periculoſum ſit maris feminæq; conſortiũ, etiam cùm ambo perpetuam vouerint

Timoth. ſolitarius.

castitatem, ambo soli Deo seruire proposuerint. Quod iste expertus, eò iam profugerat, vbi nec nomen fœminæ audire posset. *Metaphr. Sur. Tom.3.*

Leo Papa PRIMVM Leonem Pontificem maximum ferunt, dum solenni Paschæ die sacrosanctam Corporis & Sanguinis Christi Communicationem populo daret, à quadam matrona in manu osculum excepisse, & cùm ex hoc intimis in medullis improbæ cupidinis excitatum sensisset incendium, in semet iratum, manum illam abscidisse. Verissimum est igitur illud Apostoli oraculum: Bonum est mulierem non tangere, postquam tetigisse tam malum fuit. *1. Cor. 7.* *In vita Leonis.*

Benedict. Abbas. SED si Benedicto Abbati in deserto procul ab hominũ consuetudine commoranti necesse fuerit nudum inijcere sentibus corpus, & totum multo volutatu cruentare, vt visæ aliquando feminæ incastam recordationem dolore sedaret: profectò bonum est etiam mulierem non videre. Qui enim viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est eam in corde suo. *Matt. 5.* *Gregorius Dial. lib. 2. cap. 2.*

August. AVGVSTINVS interrogatus, quare cum sorore habitare refugisset: quia, inquit, quæ cum sorore mea sunt, nõ sunt meæ sorores. Et hanc eiusdem sententiam esse perhibent: „Malum est mulierem videre, peius alloqui, pessimum tangere. „Ex sensibus igitur corporis nostri, vt quisque periculo proximior, ita magis continendus. „*Possidon. in vita August. cap. 26.*

Ioannes solitarius. PROPTEREA quidam Ioannes Anachoreta, in quadam AEgypti præruptæ rupis spelunca obstruso aditu degens, cum feminis nunquam est locutus, rarò cum viris, ad se tamen intrare permisit neminem. Tribuno roganti, vti se coniugi suæ conspiciendum sustineret, non est assensus, sed in quiete se illi appariturum promisit, quòd eam pio desiderio affici sciret. Proxima igitur nocte mulier somnians ipsum vidit, quem vigilans nunquã viderat, & quòd viderit, formam habitumque corporis & cuncta vultus lineamenta rectè vereque referẽdo, fidẽ fecit. Quantæ, quæso, perfectionis vir iste fuit, qui imagi-

nem sui dormienti feminæ spectandam mittere potuit, cui tamen accessum ad habitaculum suum interdixit? Et si talis lapsum pertimuit, quis tutum putabit ingerere se obtutibus mulierum? *Pallad. Laus. Histor.* 43.

PAVLVM quoque Abbatem, qui solitudinem Panephiso oppido proximam incoluit, ne feminam videret, impensè cauisse accepimus. Et cum aliquando cum Abbate Archebio ad quendam senem pergeret, videns à longè obuiam venire mulierem, protinus retulit pedem, & comite frustra retinente, ipso relicto tuguriolum suum cursu concito repetijt. Cassianus tantam deuitandi seducitatem immodestiæ asscribit, Deique iudicio factum asserit, vt qui tantoperè femineum conspectum execrabatur, paralysi resolutus ad Cœnobium Virginum deferretur, & languenti mulier assideret. Sed ego reor etiam dono Dei factum, ne à muliere prius tangeretur, quàm cùm se tangi penè nó sentiret, valetudinis vi oppressus. Quod si ab ea tangi antè contigisset, grauius fortassè animo quā corpore ægrotasset. Puritatis autem eius etiam apud feminas iacentis testimonium fuit, quòd languentes oleo, quo ipse contactus fuisset, peruncti sanabantur, & infirmus infirmis remedio erat. *Cassian. Col.* 7. *cap.* 26. *Paulus Abbas.*

PAFNVTIVS Abbas dum hospitibus pulmentū lenticulæ, quod atheram appellabant, pararet, & subuolantis flammæ vapor manum eius adussisset, cogitare secum tacitus cœpit, cur qui iampridem & dæmonum infestationes deuicisset, & illicitos carnis motus mortificasset, tam modicæ flammæ læsionem persentiret? Quiescenti Angelus apparuit: Et quid, inquit, Pafnuti ab igne te offendi potuisse miraris, cùm necdum ignem, qui in te est, sic penitus vt putas extinctum geras? Tunc te illum extinxisse crede, cùm puellam nudam atque formosam cōplexus, nullo te libidinis motu solicitari deprehenderis. Euigilans ille expauit tale experimentum, & liquidò intellexit, tutiùs esse cum dæmonijs colluctari, quā iuuenculę mulieris lateri adhærere: & ab igne offendi, quā ab ea tangi. *Cassian. col.* 15. *cap.* 10. *Pafnut. Abbas.*

ARSENIVS Abbas, virorum quoque, nedum feminarum *Arsenius Abbas.*

rum declinare solitus consortia confabulationesque, vt expeditiùs diuinæ contemplationi vacaret, cùm quędam non obscuri generis matrona illum videre cupiens, de improuiso ante hospitiolum suum ipsi occurrisset, repetè auertit sese; & muliebrem audaciam gestu pariter ac verbis incusauit. Rogo, inquit illa, ne indignè feras aduentum meum, quæ sincera mente & pio affectu huc veni. Aut si eo quicquam offensus es, veniam da, ac pro me Deum (cui soli seruis) deprecare. Precabor Deum respondit, & quidem multum, ne vnquam meminerim tui. Documento nobis est, vt quas etiam aliquando vidisse contigerit, mente ne retineamus. *In vitis PP.*

Pior Abbas. PIOR Abbas Antonij Abbatis discipulus, in tantum feminas aspicere timuit, vt nec sororem viduam, valetudineq; affectam, videre vellet. Cùm.n. ab ea accerseretur dicente, si ipsum vidisset, tam sibi gratum fore, vt inde sanitatem se recuperaturã speraret, ire omninò recusabat. Mox tandem Abbate iubente profectus est, & sororis cubiculum oculis clausis alterius ductu ingressus, se quidẽ illi videndum præbuit, sed illã ipse minimè vidit, nec ab ea cognitus abijt. Cumq; rursum vt veniret, inuitaretur: Et fui tecum, inquit, & vidisti me. Sic ille excogitauit, quẽmadmodum & Abbati morẽ gereret, & sororẽ præsentẽ non conspiceret, ob hoc solũ, ne à proposito discederet, quo tuendam castitatẽ existimauit. *Pallad. Hist.* 87.

Vrsinus Presbyter VRSINVS Nursiæ Presbyter vxorem habuisse dicitur, sed cùm Presbyteratum accepisset, ita ab ea fuisse alienus, vt nulla necessitate ipsam ad se propiùs accedere passus sit. Post annos quadraginta in tali continentia trãsactos, dum ille animam ageret, & tandem cessante nouissimi singult⁹ anhelitu decessisse putaretur, ipsa admota adnares aure, an adhuc spiraret, explorare cœpit. Mira res, persentit mulieris tactum, qui seipsum iam nõ sẽtiebat: tum quicquid vitalitatis in mortuo penè corpore residuum erat, totum ad os collegit, prorupitq; in vocẽ, dicens: Recede mulier, nondum penitus extinctus est ignis, tolle paleam. Recedente illa, apparuerunt Petrus & Paulus Apostoli, quos ipso vidente cæteri videre non poterant.

terant. Et dũ ab eis (vt aiebat) inuitatus se venire respondisset, expirauit. Si tales comites habeat hinc discedens casti hominis anima, quis nescit, quales habere soleat eius qui libidini seruit? Aut quò hæc vocetur, si illa vocabatur ad cœlum? Heu, heu, momentanea voluptas, quantum decipis, cùm finis tuus æternum malum sit? *Gregor. Dial. lib. 4. cap. 11.*

Martius solitarius.

PROPTEREA quidem Martio Marsici Campaniæ montis Solitario decretum ac deliberatum fuit, ne feminam aspiceret, & dum quædam non Sancti visendi cupiditate, sed magis propositi eius turbandi causa, illi captata occasione repentè astitisset, pronus humi corruit, vultuque inter palmas collecto, tamdiu Deum, vti se in tali pudicitiæ discrimine tueretur, orauit, donec illa lõgioris moræ victa tædio inde discessit. Ac ne quis Christi seruis negotium facere leue crimen putet, fama est, mulierem hanc simul atque de monte descendisset, vita decessisse, Deo temeritatẽ eius vlciscẽte. *Greg. Dial. l. 3 c. 16.*

Carileph. solitarius.

EIVSDEM audaciæ, sed diuersi euentus femina, Carilephum in Gallia, loci, qui Cassagalla dicitur, Solitariũ adijt, virili amictu sexum dissimulans, cùm & ipse muliebres congressus semper refugisset, & dum singula nemine impediente perlustrasset, oculis capitur, ac protinus facti pœnitens, nec iam se celãs, nec merito eiusmodi infortuniũ se passã negans, & corã illo prouoluta suppliciter venia petẽs, ipso orãte visũ recepit, vitãq; correxit, satis experta sub tutela Dei esse casti propositi viros.

QVOSDAM verò (sicut de Leone Pontifice paulo antè dictum est) in magno castitatis periculo in seipsos sæuisse constat, satius existimãtes mutilato corpore intrare in regnum cœlorum, quàm integro mitti in Gehennam.

Anianus Episcop.

ANIANVS Alexandrinus Episcopus, Marci Euangelistæ successor ac discipulus, mulierẽ quandam intuitus mortẽ sensit intrare per fenestras, & scandalizantẽ oculũ eruit, proiecitque à se: posthæc solitus in gelidis mersare corpus aquis, inediaque & vigilijs fatigare, vt æstuantem in præcordijs libidinem extingueret. Et qui tanto labore castitatem custodierat, montes dicitur trãstulisse, quod

nescio

nescio an vllus alius, monte quodam Numidæ Babylonē vsque, ad roborandam Christianæ religionis veritatem, ire iusso atque obediente.

Niceta Martyr. NICETA Martyr à patre Maximiano Nicomediæ rege ob Christianam professionem supplicia passus, postquam omnia constanti animo pertulisset, super plumea culcitra resupinus collocatur, vinculisque cōstringitur, ne inde se mouendi facultas esset. Tum adducta est meretrix forma prædita, vestitu compta, arte instructa, quæ & minus fortes allicere, & non ita cautos posset peruertere. At verò Niceta vbi se ab illa modis omnibus ad impudicitiam concitari vidit, manibusque femineis verenda etiam in parte improbè ac petulâter attrectari, ne lasciuia vinceret, quem non vicerant tormenta, præcisam mordicus linguam in osculantis se faciem expuit, & vi doloris vim repulit voluptatis. Exhorruit viri cruore perfusa mulier, abijtque admirans ac stupens, & iam maius quiddam homine illi inesse reputans, quem, vt libidini suæ cederet, ne vinctum quidem cogere potuit.

Quidam Martyr. PAR huic exemplum in vita Pauli primi Eremitæ refert Hieronymus, sub Decio & Valeriano persecutoribus apud AEgyptum passi iuuenis. Sed illum, postquam omnia tormentorum genera superasset, in amœnissimos hortulos adductum, inter lilia candentia & rubentes rosas, lectuloque compositum, leni aquarum murmure iuxta labente riuulo, mollisque sibili vento arborū stringente folia, ita vt locus ipse turpem voluptatem mouere posset, nisi dissectæ dentibus linguæ dolor etiam thori mollitiem, & meretriculæ procacitatem, blandimentaq; contempsisset. *Hier. in Epist. de vita Pauli.*

Quidam solitarius. FERVNT etiam quendam in deserto AEgypti solitarium singularis probitatis virum, ad quem corrumpendum, cum venisset meretrix (acceperat autem sponsionē à quibusdam lasciuis & sui similibus iuuenibus, si illum ad coeundū secū compulisset) finxit se via aberrasse, & quoniā iam vesper erat, flens petijt, vti nocte illa tecto susciperetur. At ipse animi suspensus aliquandiu stetit. Castitatis periculū denegare quod petebatur suadebat,

chari-

charitas verò cedere cogebatur, ne quid feminæ foris manenti aduersi contingeret, cũ locus feris frequens esset. Denique receptam in vno tugurioli angulo posuit, & se in altero collocauit. Noctu tamen cogitationibus ad impudicitiam pulsatus, iam in eo erat vt vinceretur, cùm subitò in mentem venit, quòd pro tam breui voluptate ignem æternum passurus esset. Exurgens igitur accendit lucernã, & experiar, inquit, an ignẽ sustinere possim, quẽ sustinere cogerer si deliquissem, digitosq; ad lucernam admotos, vrere pertinaciter cœpit, adustionis cruciatu libidinosas cogitationes dissipauit, & Gehennæ timor intimã voluptatis titillationẽ repressit. Mulier autem, quæ seruum Christi in mortis foueam præcipitare moliebatur, ipsa ibidẽ vitã cũ morte cõmutauit. Manè iuuenes illi adueniunt, & quam vicisse putauerant, mortuam iacere offendunt. Sanctus verò, vt pro malo redderet bonum, ipsam quæ pudicitiæ suę insidiari ausa fuerat, precatione sanitati restituit. Hic attendendum, incauta charitas quàm malè cessisset, si tentatus ipse sibimet minus pepercisset, si carnis pruritum flammæ cauterio non curasset, si denique digitos pro castitate dare distulisset. *In vitis PP.*

DE Hilarione Abbate D. Hieron. scribens, ita ait: Iratus sibi, & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes percussione manus posset excutere: Ego te, inquit, aselle faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis, fame te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per æstus agitabo & frigora, vt cibum potius quàm lasciuiam cogites. Herbarum ergo succo & paucis caricis post triduum vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Indicauit nobis Hieronymus aduersus libidinem tria præcipua remedia, dum Sancti huius recenset gesta, ieiunium, orationem, laborem. *In vita Hilarion. cap. 2.* *Hilarion Abbas.*

PRAETER hæc, Euagrium Presbyterum hybernis noctibus in puteum, Bernardum Abbatem in lacum descẽdere solitos accepimus, vt gelascẽtiũ aquarũ frigore, calorem *Euagrius Bernard.*

lorem corporis temperarent castitati infestum. *In vita Bernard. lib. 1. cap. 3.*

Audom. fortè Taruan. Francis. AVDOMARVM Tamensem Episcopum in vepribus, Patrem Franciscum in niuibus nudum volutasse corpus, vt ea castigatione voluptatem carni insitam edomarent. *Bonauent. cap. 5.*

Bernard. Abbas. Thomas Aquinas. RVRSVM Bernardus illam, quæ libidinis furore percita vim castitati suæ inferre conabatur, clamoribus abegit: Thomas Aquinas, rapta de proximo foculo torre. O fida atque inuicta seruorum Christi pectora, quæ dum pro pudicitiæ arce starent, nec occultis inimici insidijs nec aperto bello capi potuerunt. *In vitijs ipsorum.*

Apelles Monach. APELLES quoque Monachus, diabolum sub mulieris forma se dolosè illicientem, candenti ferro manu è fornace rapto (erat enim faber) perculit in faciem, & ille edito eiulatu, vt à multis audiretur, fugiens euanuit. Apelli deinde, sicuti tunc, candens ferrum manu non forcipe tenere, cùm opus faceret, moris fuit. Quem libidinis calor diabolo succendente vrere non potuit, iam nec ferri poterat. *Pallad. Hist. 60.*

Christop. Martyr. CHRISTOPHORVM Martyrem, qui mundi opificē in humeris gestare meruit, cui ducenti milites manum inijcere non sunt ausi, quo viso Ammonitarum rex est territus, vicissent feminæ, nisi ille repentè ad orationis arma confugisset. Vinctus & in carcere positus, dum illū duæ insignis impudicitiæ sorores Niceta & Aquilina ad hoc à rege missæ, vt turpi voluptate delinitum à Christo auerterent, complexu, osculis, alloquijs oppugnare cœpissent, sentit in tali certamine suam sibi haud sufficere virtutem, & Domini inuocauit: Eo orante, carcer illuxit, subito perstrinxit oculos fulgor. Mulieres expauidæ in terram corruunt, mortem sibi timentes quæ mortem intentauerant viro. Sed tãdem ab eo spe veniæ recreatæ, Christo crediderunt, dumque ipsum palàm confiterētur, tyranni gladium immotis iugulis excepêre. Tantum itaque valuit casti cordis deprecatio, vt Christophorus & periculū euaderet, & quas pudicitiæ oppugnatrices habuerat, socias haberet Martyrij *Sur. Tom. 4.*

HELE-

HELENVS Abbas discipuli, qui carnis petulantia acriùs quàm ferre posset infestabatur, cellam digito per humum ducto circumscribens, immundis spiritibus ne signum illud transgrederentur præcepit. Et ille deinceps eiuscemodi molestia liber fuit. Nos quoque si discipuli eius fuerimus, qui in digito Dei eijciebat dæmonia, nunquam casti propositi locum deseremus. *In vitis PP.* *Helenus Abbas.* *Luca 11.*

MEDERICVS quoque Eduensis Abbas, & ipse malarum tentationum victor ac virgo. Monachum quendam, assiduis incestæ cogitationis oppugnationibus tantû non superatum, tunica sua vnica induens periculo liberauit, ita vt ille deinde omnis huiusce molestiæ se expertem palàm affirmare solitus sit. *Medericus Abbas.*

ANTONIO Alexandrino Abbati diabolus deformi admodum tetraque facie apparens, dixit se fornicationis spiritum, & ab eo superatum esse. Nec tamen ideo Antonius laxauit ieiunij rigorem, precum assiduitatem, laborisque solitudinem, sed potiùs auxit. Veritus ne diabolo credendo, dum se stare putaret, caderet: & remissis armis quibus vicerat, occasionem vincendi victo daret. *Athan. in vita Antonij.* *Antonius Alexand. Abbas.*

EVSEBIVS Episcopus & Martyr quam virginitatem ab ineunte ætate solicitè custodierat, Deo protegente nullius insidijs amittere potuit. Mulier quædam forma illius capta cùm ad ipsum impudēter irrumpere vellet, cubiculum aditu aperto intrare non potuit, & culpæ cōscia, ac terrore simul perculsa, ante ianuam excito Episcopo, crimen confitendo veniam impetrauit, atque abijt mœrens, dum secum reputat quantum malum est libido, ob quam pudicitiæ cultorem ne adire quidem digna fuerit. Et illum profectò, quem nulla vnquam obscœnitas vicerat, nec persecutoris gladius vicit. *Eusebius Episcop.*

EQVITIVS in Valeriæ partibus Abbas, dum iuuentę immundis tentationibus quateretur, ad precum cōfugia recurrebat. Post quas somnianti visum est, astitisse Angelum, omnemque sibi genitalium modum ademisse, nec postea sensit se tentari. Quinimo Dei dono fretus præesse monasterio feminarum cœpit. Interim tamen dis- *Equitius Abbas.*

cipulos admonere non cessabat, ne se in eo priùs æmulari vellent, quam pari miraculo iusuperabiles facti fuissent. *Gregor. Dial. lib. 1. cap. 4.*

Elias Abbas. ELIAS quoque Abbas, cùm triginta annos natus Cœnobij Virginum curam suscepisset, & carnis molestias ferre nequiret, ad desertum Scythiæ profugit. Deinde in quiete apparentibus Angelis, cur Deo dicatas Virgines reliquisset, interrogatus causam dixit: Et cùm ab eis virilia sibi abscissa putasset, somno experrectus, & corpore se integrum & mente comperit, Virginumque curam securus repetijt, nullum postea pruritum (licet inter feminas versaretur) improbæ cupidinis in se sentiens. Quisquis igitur, quantum potest, periculum cauerit, Dei tandem auxilio reddetur tutus. *Pallad. Hist. 35.*

De Castitate seruanda exempla feminarum. CAP. VIII.

SED aliquanto lõgiore quàm oportuit ductu protractus sermo iam admonet, vt feminis quoq; demus femineæ castitatis exempla: ne si ijs tantum quæ diximus contenti erimus, ipsę dedignentur sequi sexum alienum.

Susanna Dan. 13. IAM primùm Susannæ in coniugio fides nuptis omnibus documẽto est, vt mori malint quàm consentire corruptori. Melius est mihi, inquit, absque opere incidere in manus hominum, quàm peccare in conspectu Domini: propterea quidem nec Deus innocentem cædi permisit, nec impunè pudicã infamari sustinuit. Hi qui iam reã iudicauerant, sententiam verterunt in accusatores, lapidibusque obruti sunt, quos furens & effrænata libido ad mendacium egerat & impietatem. *Daniel 13.*

Iudith. IVDITH viduam & multæ diuitiæ, & iuuenilis ætas, & elegans præ cæteris forma ad repetendum connubium hortabantur. Illa tamen viduitatẽ prætulit nuptijs, molli indumento cilicium, luxuriæ ieiunium, somno atque otio vigilias & orationem, hisq; armis instructa, Holophernis, id est, diaboli, dissecuit caput, nullũ ei ad se corrumpendam relinquẽs locum. Hinc illi, quæ sic vicerat, *Iudit. 13.* dici-

dicitur:Confortatum est cor tuum, eo quòd castitatem amaueris,& post virum tuum alterum nescieris, & ideo manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in æternum.*Iudith* 13.

ANNA Prophetissa,Phanuelis filia,cùm septem tantũ annos vixisset cum viro,in viduitate ad quartum vsq; & octogesimum vitæ suæ annum perseuerauerat, quando Christum videre,& de illo vaticinari meruit. Didicisti incorruptæ viduitatis præmiũ: disce & quo sale, ne corrumpi posset,condita fuerit.Non discedebat de Templo, & ieiunijs & obsecrationibus seruiẽs die ac nocte.*Luc*. 2. *Anna Prophet.* *Luca* 2.

VENIMVS ecce cum viduis in Templum. Sed iam cũ Virginibus etiam ipsa Sancta sanctorum ingredi licebit, quandoquidem illum, quem nec cœli cœlorum capere possunt,Virginis vterus tulit.Virgo electa est,quæ Deum & hominem pareret, & vt propter Virginitatem electã scires,mater facta,Virgo esse non desijt. *Virgo Maria Mate- Dei.*

QVAE hanc secutæ sunt, non hominis mortalis sed Christi Sponsarum nomine censentur,cœlestibus dignæ nuptijs,quoniam terrenas contempserunt. *Spon'a Christi.*

HINC Iphigenia AEgypti AEthiopũ regis filia, Matthæi Apostoli prædicatione à falsa ad veram Religionẽ conuersa,cùm virginitatem Domino vouisset,& iã constructo cœnobio multis præesset Virginibus, neque minis neque blanditijs moueri potuit,vt Hirtacum paterni regni successorem acciperet maritum, æterni regis Spõsam se esse dicens,nec licere sibi illo relicto alteri nubere.Tunc Hirtacus ex amore in furorem versus, Iphigeniam cum reliquis quæ cum illa erant, atque adeò cum ipso Monasterio,concremari iussit. Admoto verò igne flamma virginalis pudicitiæ vltrix inde se auertens, in regiam prosilijt,quam,Hirtaco cum vnico filio vix euadente,funditus consumpsit.Sed tamen filius à dæmonio correptus interijt,Pater elephantia perfusus, morbi dolorem non ferens,ipse sibi mortem consciuit.Itaque qui malè perdere Iphigeniam cum suis Virginibus cogitauerat,teterrimè ipse cũ filio disperijt.*Abdias in vit. Matt.* *Iphigenia Virgo.*

TECLA etiam Virgo Paulo Apostolo Iconij Christũ *Tecla Virgo.*

 euan-

euangelizanti credidit. Cumque iam desponsata esset, repudiato coniugio virginitatem seruauit, & ob fidei confessionem in ardentem rogum missa, vri non potuit, subitis imbribus igne extincto. Deinde leonibus, vrsis, tauris exposita, tot feris beluis repentè mansuefactis euasit inoffensa. Puduit Proconsulem vltrà in illam sæuire velle, cui tam atroces bestiæ pepercerant, & liberam dimisit. *Ambr. de virgin. lib. 2, Sur. Tom. 5.*

Quatuor Philippi filiæ. Actor. 21. PHILIPPI Apostoli veriùs Diaconi quatuor filiæ, quia virgines erant, prophetandi donũ accipere meruerunt, etiam post Ioannẽ, cũ Prophetas cessare oportebat.

Agatha Virgo. AGATHAM Cathanensem virginem, nec Aphrodisiæ meretricis illecebræ, nec Quintiani Prætoris promissa, minæ, supplicia, ad impudicitiam trahere potuerũt. Omnia contempsit, vt Virginitatem illibatam Deo offerret. Cùm apparuisset illi in carcere Apost. Petrus, mamillam quæ Quintiani iussu auulsa erat curaturus, exhorruit virilem attactũ, & chirurgicam refugiebat manum, donec quis esset agnouit, & statim ipso abeunte se sanatã sensit. Cùm super acutas testas ardentesque prunas nuda volutaretur, minùs pęnam doluit, quàm nuditatis ignominiã. Quod scelus nec terra ferens intremuit, vrbs cõcussa est, muri ruina Prætoris asseclas oppressit, ac ne ipsi quoque in Virginem impietas impunè cederet, equorũ suorũ calcibus dẽtibusq; petitus perijt. Ipsa autẽ Virgo, cùm omnes vicisset cruciatus, vltro optauit mori & esse cũ Christo; Quo annuente læta decessit. Meritò ergo venit Angelus ad exequias eius, tumuloque insculpsit: Mentẽ sanctã, spontaneam, Deo honorem, & patriæ liberationẽ: ne angelicis in morte careret laudib⁹, quę in vita castitatis puritate par Angelis fuit. *Metaphrast. & alij, Sur. Tom. 1.*

Lucia Virgo. LVCIA quoque Syracusana Virginitatem vita habuit chariorem. Iuueni, cui pacta fuerat, iungi noluit, vt iungereretur Christo, pro cuius amore martyrium constanter pertulit, cum illo viuere recusauit. Igitur Paschasio consulari potestate tumenti haud tantum licuit, vt ei castitatem posset eripere. Impietatis furijs ardens, puellam duci ad lupanar iussit. Sed illam vis nulla, nulli prorsus

cona-

conatus mouere potuerunt. Funibus circumligatam mille viri, mille boum iuga trahere nitebantur. Sed eodem loco quo eam fixerat Dominus, veluti montis rupes immota stetit, atque ibidem vri, cædi, iugulari potuit abduci vt prostitueretur, non potuit, quoniam Deo vouerat castitatem. *Sigeb. & alij, Sur. Tom. 6.*

In Catharina Virgine, victi Philosophi scientiam, patienter tolerata tormenta constantiam, rotarum fractio impiorumque percussio meritum testantur. Sed ne Virginalis quoque cādoris ac puritatis deessent testimonia, de abscissæ ceruicis vulnere, lac non sanguis effluxit. Exanime corpus Angeli sepelierunt, monumentum oleo manat: & si tantus honor mortuæ in terra, quanta beatitudo viuentis in cœlo? *Metaphrast.* *Cathar. Virgo.*

Caecilia Virgo Valerianum, cui desponsata fuerat, ipso nuptiarum die ita perterruit, cùm Angelum virginitatis suæ defensorem esse asseruisset, vt ipsam ne cōtingere quidem ausus sit. Quinimo deposito Gentilitatis errore ad Christum conuersus, & ipse visionibus perfrui meruit Angelorum: Sed & Martyrij coronam cum fratre Tibutio laudabiliter consecutus est. Ergo non solùm intacta permansit Cæcilia, cupidissimo iuueni tradita, verū etiam eidem saluti fuit, non auso prophanare illud quod virtute protegi vidit diuina. Denique ambo rubentibus rosis & candentibus lilijs ab Angelo coronari meruerūt, vt hoc Virginitatis insigne esset, illud Martyrij. Neque enim supplicijs vinci potuerunt, quos non vicerat voluptas. *Idem & Sur. Tom. 6.* *Cæcilia. Virgo.*

Margareta Antiochena Christo deuota Virgo & patris Gētilis odia & omnes corporis cruciatus pati maluit, quā Olybrio Antiochiæ Præfecto matrimonio copulari. Equuleum, virgas, vngulas, ignem, grauiora morte supplicia, sed ipsam mortem capite truncata fortiter pertulit, ne nuptijs Virginitatem mutaret: Hinc quidem pro Olybrio repudiato accepit Christum, pro breuibus pœnis æterna gaudia, pro morte vitam. Nec immeritò à dracone deglutita fracto ventre exiuit incolumis, quæ carne circūdata, carnalis impudicitiæ veneno infici *Margar. Virgo.*

 non

non potuit, lasciuiam vincens pudore, & in fragili corpore seruans mentis integritatem. *Idem.*

Barbara Virgo. BARBARAM Nicomediæ ciuem, forma, genere, diuitijs, floreque ætatis præstantem, fidei tamen ardore talia contemnentem, cùm multis eam petentibus nulli nubere vellet, & se Christianam Virginitatis votum suscepisse diceret, furens Gentilis pater Dioscorus, stricto gladio illam persequi cępit. Sed quam pater persequebatur, saxa miserata sunt. Eam namque montis crepido, ad quã fugiens constiterat, inclinata trãs vallem in aduersa rupe deposuit, & rursum se erigens persecutorem impediuit. At neque miraculo mollitus, omni silice durior pater, tamdiu per deserta latitantem quæsiuit, donec inuenit. Tunc per capillos tractam Martiano Præsidi torquẽdam tradidit. Quam Martianus post multos cruciatus, & vtramque auulsam papillam, ignominiæ causa nudã per vrbis fora duci iussit. Exhorruit nuditatem Virgo, quam non terruerant supplicia. Et cùm Dominum orasset, extemplo affuit illi Angelus, papillas restituit, sanatumque corpus candenti stola contexit. Sed quoniam miracula maleficijs nõ virtuti imputabantur, iussa est decollari. Et ne quid ad immanitatem deesset, prꝗuenit carnificem pater, filiamque gladio, quo antè persecutus fuerat, interemit. Qui omnibus feris ferocior, interficere quidẽ illam quam genuerat potuit, cogere autem vt vel idola adoraret, vel Virginitati nuptias præferret, non potuit. *Idem.*

Agnes Virgo. SED neque te hoc loco tacitus prætermittam, celeberrima Agnes Virgo. Præfecti vrbis filium nuptias tuas petentem despexisti, diuitias, quæ illi affatim suppetebant, offerentem neglexisti, patrem quoque eius vt minantem ita iniuria afficientem risisti, ob quam constantiam Dominus, dum te impij expoliant, capillorum vestiuit incremento. Dum ad prostibulum trahunt, sua tutatus est luce. Infamem locum micantis fulgoris decore honestauit. Perculit horrore corruptores, & in fugam conuertit. Procum autem illum libidinis furijs actum, nihilque pensi habentem, cùm ad te irruisset, repentina nece multauit. Tu in medias proiecta flammas, non es adusta.

Neque

Neque enim quam in te exureret obscæni rumoris maculam ignis inuenit. Dissipatus ergo ardor crudelitatis appetijt ministros, & insonti parcens, conuersus est contra nocentissimos, Dei voluntati obsequente elemento. Denique suscepto per iugulum gladio, intactam Virginitatem eidem, cui deuoueras, Christo Sponso obtulisti. Cuius nunc sequeris vestigia quocunque se ille verterit, perpetuoque eius frueris consortio, recepta victoriæ palma, quoniam pertinacissimos pudicitiæ tuæ oppugnatores magnificè superasti. O fœlix victoria, cuius merces est Christus! *Prudent. & Ambros. Serm. 90.*

Et ne qua aliquando dubitet, ne vi eripi possit castitas, Columbam virginem apud Senones passam cùm inter meretriculas vitiandam pertraxissent, vrsus ab iniuria tutatus est. Martianam Cesareæ defendit paries, inter ipsam & corruptores mirabiliter se interponens. Hyrenem Romæ liberauit Angelus, ijs qui eam ad lupanar trahebant illudens. Flauiam Domicillam Terracinæ intactam reliquit repentina eorum insania, qui vim inferre parabant. Seraphiam apud Vendinenses eripuit horrendus fragor, motusque terræ illos exanimans, qui ipsam polluere nitebantur. *Surius & Ado in Martyrolog.* *Columb.* *Martian.* *Hyrene.* *Flauia.* *Seraphia.*

Iustina Damasci munita Crucis signo magijs Cypriani supplantari non potuit, vt viri copulam virginitate potiorem haberet. Vide igitur quantæ virtutis sit Deo dicata Virginitas, vt violari nullo modo queat, ipso eam protegente cui dicata est. *Gregor. Nazianzen. Orat. 20. Breu. Rom. 26. Septemb.* *Iustina.*

Hvivsce propositi pariter & constantiæ fuêre Dorothea passa Cæsareæ, Euphemia Chalcedone, Iuliana & Dula Nicomediæ, Euphemia, Dorothea, Tecla, Erasma Aquileię, Susanna, Basilla, Domicilla, Anastasia, Felicula, Daria Romæ, Victoria Tiburi, Valeria Lemouici, Vrsula cum vndecim millibus Virginum Coloniæ. Hæ & aliæ, tum in ijs, tum alijs orbis partibus, multæ nuptijs Virginitatem, vitæ prætulerunt Christum, nec coniugalis voluptatis illecebris, nec tyrannorum tormentis victæ. *Virginum plurimarum exempla.*

Sed dicet aliquis, nefas fuisse Christianis puellis ma-

ritos habere infideles, ideoque Martyrium potiùs elegisse quàm illicita coniugia, legis obseruandæ gratia, non Virginitatis. Cuius argumentum vna interrogatiuncula confutabimus. Cur antè fidelibus maritis, cùm multi superessent, non se tradiderint, si tantummodo infideles displicebant? Aut cur Cæcilia Virgo Valerianum iam credentem & baptizatum, Martyrij maluit quàm thori habere consortem? Et ne vllus calumniæ relinquatur locus, subijciemus etiam illarum aliquot exempla, quæ ne legitimi quidem Matrimonij nexibus implicari voluerunt, vel etiam implicatæ (quod multo difficilius est) castitatis cultum nunquam deseruere.

Cæcilia Virgo.

Brigida Virgo.

BRIGIDA Virgo, inter Scotiæ puellas pulcherrima, cùm à potentibus (& quidem Christianis) viris in matrimonium peteretur, & illa virginitatem Domino vouisset, eundem orauit, vt aliquo corporis vitio ipsam deuenustaret, quo procorum inquietudo facilè sedari posset. Itaque cùm oculorum decore maximè placuisset, alterum subitò vlcere percussum amisit. Cui ergo charior oculis fuit Virginitas, nóne tanto pulchrior fuit in conspectu Sponsi cælestis, quanto istis terrenis (qui iam illam, quam paulo antè tam ardenter appetierant, desponderi sibi dedignabantur) visa est deformatior? *Sur. Tom.* 1.

Angadrisina Virgo.

ANGADRISINA Virgo in Gallia Lothario regnante fuit, quæ cùm à parentibus Ansberto principi viro (qui postea Rothomagensem Ecclesiam rexit) inuita desponsaretur, multis cum lachrymis Dominum obsecrauit, ne suam pollui Virginitatem pateretur. Moxque lepræ morbo totum corpus occupante, ob fœditatem intacta dimittitur, & ne in incerto esset, cur id mali contigisset, vbi cœnobium Virginum ingressa sanctum velamen accepit continuò sana euasit. Puto quæ tam enixè orauerat, lepram etiam ipsam quoad vixit pati maluisset, quàm Virginitatem amittere. *Sur. Tom.* 1. *in vita Ansberti.*

Aliàs Phara Virgo.

FARRA Virgo, cùm à patre Agerico (qui primo loco apud Theodebertum Galliæ regem habitus erat) ad nuptias

nuptias vrrgeretur, sic vbertim fleuisse dicitur, vt nimio lachrymarum humore oculorum aciem hebetauerit. At cùm visum B. Eustochij Episcopi precibus à Domino impetratum recepisset, rursum patris molestijs infestationibusque & iam odio agitata ad Ecclesiam confugit. Ille iratus inde raptam in carcerem detrusit. Nec tamen efficere potuit, vt voto suo filia consentiret, quę se iam Christo desponderat. Vbi verò firmam in proposito permanere vidit, & neque minis neque verberibus moueri, iam placatior, dimitti iussit, nec deinde impedimento fuit, quin ipsa inter sacras Virgines perpetuam virginitatem profiteretur. Tanta pro castitate perpessam Martyrem dicerem, nisi obstaret fidelis pater. Martyrij tamen coronam meruit, quæ sic oppugnata Virginitatem non amisit. *Gregor. Turonens.*

GREGORIAM Romanam Virginem, à B. Gregorio traditum est, ipso nuptiarum die ad Ecclesiam confugisse, & perpetuæ Virginitatis voto Deo se consecrasse. Reliquit virum, & amplexata est Christum. Reliquit corporis voluptates, & voluptatibus fruitur paradisi. Prudens deliberatio, sed felicior euentus, & qui perrarò sequi soleat in tam pręsenti periculo. Maioris ergo prudentię est, antè in portum se recipere, quàm procellæ turbinem exspectare. *Gregor. Dialog. lib. 3. cap. 14.* **Gregoria Virgo.**

SICVTI fecisse Spoletanam Virginem idem autor est. Quæ diuitis & principis viri filia, cùm pater ipsam nuptui collocare decretijsset, illo insciò ad Monasterium abiens, Virginitatis velum habitumque accepit. Quòd si nuptias sustinuisset, nescio an ei integrum fugere fuisset. Auidiùs enim sponsam sponsus, quàm pater filiam obseruasset. Quamuis & ipse indignatus illam exhæredauerit, Sed quam exhæredauit pater, Deus regni sui cælestis hæredem fecit, & quæ nihil acceperat à parente, à Domino accepit vt ab obsessis dæmonia pelleret, sicuti de illa testatus est S. Eleutherius Abbas. *Ibidem.* **Spoletana Virgo.**

EVPHRAXIAM Virginem Antigoni filiam, quia cuidam Romano Patritij generis iuueni à parentibus antè pacta fuerat, quàm Religioni se dedisset, cùm illum **Euphraxia Virgo.**

acci-

accipere Theodosij Imperatoris literis in Thebaidem, quò concesserat, missis vrgeretur, respondisse tradunt, Sponsum se habere in cælo, non in terra, & certum sibi esse omnia priùs extrema perpeti, quàm fallere fidem illi datam. Cumque insuper Theodosius opulentas viri nuptias suis donis se cumulaturum polliceretur: Opes meæ, inquit, Christus est, dona tua alijs dato. Quid priùs mirer, nescio, senilem teneræ ætatis in respondendo sapientiam, an puellaris animi in proposito constantiam? Sed idem ille hanc Christiano Principi respondere docuit, qui gentilibus Philosophis Catharinam: & qui fecit ne Luciam Virginem homines bouesque mouere possent, fecit & hanc ne Imperator. Perpetuum namque Spiritus sancti habitaculum est impolluta Virgo, quæ perpetuæ sese dedicat castitati. *In vitis PP. Sur. Tom. 2.*

Maria Oegniacens.

MARIA de Oegnies puellula duodecim annos nata, parentum (non sua) voluntate cuidam Ioanni nuptui tradita, vitæ districtione ac sanctitate commouit virum, vt intactam dimitteret. In Virginitate ergo perseuerans, multa virtute multisque miraculis celebris euasit. E vita decedenti Christus, Angeli, Apostoli in visu apparuerunt. Quorum consolationibus iucundata, mortis angustias non sensit. Solutam deinde à corpore animulam à beata Virgine cum Angelorum comitatu in cælum ferri conspexit Episcopus Tolosanus. Haud immeritò tantam consecuta est beatitudinem, quæ ne viro quidem iuncta virilem copulam admisit, & matrimonij iugo cui iam subdita fuerat excusso, incorrupta & corpore & mente permansit. *Iacobus à Vitriaco, Sur. Tom. 3.*

Edildrida Virgo.

TAM ancipitis pugnæ gemina victoria potitam Edildridam Virginem Sigebertus & Beda scriptores tradunt, quæ Annæ regis Orientalium Anglorum Christianissimi filia, primùm Tonberto Australium Griuiorum Principi in coniugium tradita, cum eodem pari voto Virginitatem seruauit. Deinde eo defuncto, iterum à patre inuita desponsatur Egfrido Regi: Sed cum ipso quoque in Virginitate annos duodecim vixit. Postea verò eius permissu Religioni se consecrauit, & securiorem quidem in

Monaſterio, ſed nunquam domi caſtiorem vitam duxit. Haud dubium quin caſtitatis merito tanta gratia illam donauerat Deus, vt etiam ijs quibus nubebatur, ſtatim continentiam perſuaderet. Rariſſimum ſanè exemplum, ac neſcio an à condito æuo alterum tale, vt aliqua & bis maritata ſit, & ſemper Virgo. *Beda, Hiſtor. Eccl. lib. 4. cap. 19.*

SEMPER quidem Virgo, ſed tamen vnius viri coniux Kunegundis Henrici Imperatoris fuiſſe dicitur. Denique vero muliebri conſtantiæ diffidenti, ac zelotypo ſuſpecta ſuper candentes vomeres nudo, ſed inoffenſo veſtigio ambulando caſtam ſe probaſſe. Eo amiſſo liberiùs Deo ſeruire potuit, non caſtiùs viuere. In eadem ergo caſtitatis puritate perſeuerans, nulli poſtea nubere voluit, ne cum Henrico ſimul amitteret Virginitatem. Qui ambo, quoniam in coniugiò cælibes permanſerunt, cælo digni effecti, & ad cælum ſublati, multò felicius perenniusque regnum acceperunt, quàm reliquerunt. *Iacob. de Vorag. Sur. Tom. 2.* *Kunegundis Virgo.*

GVNZONIS Arbonæ Ducis filia, Galli Abbatis precationibus à dæmonio liberata, Virginitatem vouit. Cœperat enim Spiritus ſanctus ibi habitare, vnde immundus fugerat. Cumque à Sigeberto Galliæ rege in matrimonium peteretur, à patre tradita, Sponſam ſe cæleſtis regis eſſe dixit. Quæ vox ita exterruit Sigebertum, vt puellam contingere non auſus, Monaſterio Virginum delegaret, ei ipſam cedens, cuius ſe Sponſam aſſerebat. Illa itaque in cæleſti beatitudine Chriſto iungi meruit, quia dum in terris viueret, pluris fecit caſtitatem quàm Galliæ regnum. *In vita S. Galli, lib. 1. cap. 21. Sur. Tom. 5.* *Filia Gunzonis Ducis.*

EDITAE Virginis Edgari Anglorum regis filiæ corpuſculum, poſt annos aliquot quàm conditum fuerat, aperto ſarcophago redactum in puluerem inuentum eſt, præter ventrem & genitalia. Cunctiſque mirantibus, cur ea pars tantùm integra extaret, cuidam ipſa Virgo in quiete apparens, minimè mirandum eſſe dixit, ſi reliquo corpore fatiſcente, vterus incorruptus maneret, qui Virginitate ſanctificatus eſſet, & nulla libidinis labe inquinatus. *Edita Virgo.*

natus. Dumstano quoque Episcopo de illa reuelatur, celebrandam esse in terra, quæ digna fuerit vt in cælo celebris esset inter sponsas Christi. O grande Virginalis pudicitiæ meritum, quo tanta comparatúr felicitas, vt anima hominis honoretur in Dei regno, & corpus cariem nesciat in sepulchro. *Huius mentionem facit Polyd. Verg. Histor. lib. 5.*

Luceia Virgo. QVASDAM autem etiam apud infideles reuerenter habitas legimus. Luceiam Romanam Virginem rex quidam barbarus, nomine Ancias, cùm captam stuprare vellet, Dei cæli sponsam esse audiuit, & vi abstinuit, ac simul liberam fecit. Quin etiam ad Christum conuersus, cùm ipsam Romæ Martyrio consumptam audisset, captiuæ suæ sorte incensus, relicto regno Romam perrexit, & pro veræ Religionis assertione supplicia pertulit, magis iam desiderans regnare in cælo, quàm in terra. Tantum illi profuit venerationi Virginem habuisse. *Metaphrast.*

Flora & Lucilla. EVGENIVS etiam barbarus Aphricæ rex Floram & Lucillam sorores Deoque dicatas Virgines, Latium incursans, captas abduxerat. Sed cùm eas perpetuam castitatem deuouisse intellexisset, vitiare pertimuit, & libertate donauit. Ad bella procedens earum precationibus se commendabat, victorque redibat, & frequenti successu lætatus, Christus ab ipsis prædicato credidit, in tantum vt Romam ad Martyrium tendentes relinquere noluerit. Iam quippe didicerat, fragilem & caducam esse regni sui coronam, sed Martyrij stabilem & æternam, atque vnà cum illis passus cælum petijt. Tantum & isti attulit vtilitatis honorata Virginitas.

Euphrosyna Virgo. VIRGINITATIS amor effecit, vt Euphrosyna Alexandrina, domum, parentes, patriam fugeret, & ne iuueni (cui pacta fuerat) inuita traderetur, sub virili habitu latens, proximi cœnobij Monachos adiret, seque in eorum numerum solenni professione redigeret, dicta Smaragdus. Cur, inquies, vnum fugiens tam multis se credidit? quia eos quibus se credebat, æquè ac se castos esse nouerat. Quem autem fugiebat, longè disparis voti diuersi-

uersique propositi erat. Neque tamen negare possum difficillimum esse foeminæ cum viris versanti mentem integram gerere, & inter scopulos nauigantem nulla in parte elidi. Quàm ergo fortis Virgo Euphrosyna, quæ saluas pudicitiæ merces per media ipsa pericula vsque ad portum perduxit salutis? *In vitis PP. Sur. Tom. 1.*

Margar. Virgo. HOC idem mirari licet in Margareta Ægyptia Virgine, quæ & ipsa de Sponsi thalamo ad thalamum peruenit Christi. Prima quidem nocte illo ex lassitudine altiùs dormiente, vt qui diem totum in choreis & tripudijs desudasset, ipsa dormire non poterat, assiduè secum voluens, quomodo Virginitatis suæ thesaurum subtraheret eius rapinæ. Clanculum ergo pedetentimque sese de cubili proripuit, ædibusque excessit, & virum assimulata, monasteriumque ingressa, inter Monachos latuit vocata Pelagius, vbi persanctè vixit, neque quòd foemina fuerit, vlli ante obitus sui diem cognitum fuit. Igitur non dormiendum Virgini vbi periculum imminet, sed vigilandum fugiendumque est, si sese integram cupit conseruare. Et nisi huiuscemodi incumbat necessitas, nunquam viris Virgo se credat; vbi diuersus sexus est, diuersarum cogitationum pugnas incidere necesse est. *Simon Metaphrast.*

Quædam Virgo. IDCIRCO beatus Martinus Episcopus, cùm Virginem quandam vitæ sanctitate percelebrem inuisere vellet, & illa aditu negato ei excusando dixisset: Mi pater sancte, ora pro me, quia à viro nunquam sum visitata; gratias egisse Deo fertur, quòd illa talibus imbuta moribus castam custodiret voluntatem, ac benedicens eam abijsse lætus. *Seuerus Sulpit. & Hieron. Epist. ad Oceanum.*

Petron. Virgo. LVBRICA siquidem res castitas est, nisi summa circumspectione fulciatur, facilè labescit. Quod bene intellexit Petrus Apostolus, qui cùm omnes morbo aliquo laborantes passim curaret, filiam Petronillam Virginem febri vexari dimisit. Et cùm interrogaretur, cur qui alios sanasset, filiam ægrotare sustineret? sic ei expedire, respondit. Didicit virgo in infirmitate esse fortior, & iam nec sana de corporis voluptate cogitare. Maluitque casta

que casta mori, quàm Flacco Consuli (à quo petebatur) nupta viuere. Exaudiuit Deus deprecantem,& vitæ pariter Consulisque libidini iam vim parantis ipsam surripuit. Atque eandem,quæ hominis vxor esse noluit,Sponsam fecit Christi, cælestibus fruituram nuptijs, quia terrenas contempserat. *Apud Aloysium.*

Abra Virgo.

SIC & Hilarius Pictauiensis Episcopus, cùm filiam suam Abram castè sanctęque viuendi præceptis imbuisset, & illa aliquandiu in Virginitatis proposito perseuerasset, veritus ne malitia mutaret mentem, Dominum deprecatus est, vt ipsam è medio sublatam iam in tuto collocaret. Itaque tam lætus & alacer mortuam extulit, quàm, ne Virginitatem in coniugium verteret, anxius ac solicitus fuit.His exemplis & timere discat ancilla Christi, vt securior sit: Et si casus inciderit, vitam amittere optet priusquam castitatem. *In vita eius,Sur.Tom.1.*

SATIS hæc de virginibus. Viduarum nunc nostrarum castitatem exponamus, ne à veteribus (quarum superiùs fecimus mentionem) victi videamur.

Natalia Virgo.

NATALIAM Hadriani Martyris coniugem (quoniam forma multis præstabat) Tribunus Nicomediæ in coniugium petijt. Denegare non erat quod tribunus peteret,& ancilla Christi iam, quò se verteret, nesciebat. Impetrat tamen tridui spatium ad deliberandum, atque interim Dominum votis precibusque solicitat, vt pudicitiam, quam illi vouerat, ipse tueatur. Et somnio edocta, inde soluens Constantinopolim versus fugam fecit. Quod vt resciuit Tribunus, conscensa naui fugientem persequitur.Iam propè erat vt consequeretur,cum contrario flante vento coactus est reuerti, illa suo,quà volebat, peruenit. Itaque in viduitate,ieiunijs & precationibus vacans, Deo seruiuit; seruisset autem homini, si iterum nupsisset. *In vita S. Hadr. Mart.*

Paula Vidua.

PAVLAM Romanam, à Hieronymo proditum, legimus post mariti mortem non solùm nubere noluisse, sed etiam cum viris nunquam comedisse. Casta mulier vix se viduam esse putauit, si cum non sui sexus hominum, vel ipsa tantùm cōuiuendi familiaritate, iungeretur. Sic itaque vi-

que viduitatem sanctè pureque custodiuit, vt in Monasterio sacris virginibus præesset: quas etiam æquauerat castitate, cæteris virtutibus superabat. *Hieronym. de Epitaph. Paulæ.*

ELIZABETH Lantgrauio tradita votum vouit, si marito superesse sibi contingat, Deo se in castitate seruituram, & casti propositi meritum habuit etiam coniugata. Post viri obitum, de ingentibus diuitijs ad vltimam deuoluta est paupertatem, rapientibus omnia, qui se Lantgrauio succedere dixerant. Vnde ab Episcopo Bambergensi suscipitur, pieque sustentatur. Quo rursum ad nuptias hortante, dotemque multam pollicente, respondit: Si id conari pergeret, sibi in animo esse, truncatis naribus vel scissa facie ita se deformem reddere, vt qui ducere velit, futurus nemo sit. Igitur inops & egena mulier, nec prioris fortunæ fœlicitatem amissam doluit, nec secundæ oblatam accepit, dum sola castitate gaudet. Adeoque impatienter tulit ad coniugium repetendum se inuitari, vt nisi qui inuitabat cessasset, suam ipsa faciem lacerasset. Quanta autem sanctitate profecerit, hinc nosse licet, quòd nullum ferè virtutis genus in hoc opere, eius exemplo, vacuum sit. Profectò nisi perpetuam castitatem tam ardenter adamasset, ad tantam perfectionem nunquam peruenisset. *Conrad. Concion.* *Elizabeth Vidua.*

GALLA Symmachi Consulis filia (vt Gregorius refert) Gothis Italiam vastantibus viduato viro, cum quo annum tantum vixerat, nulli postea nubere voluit, licet & ætate integra esset, & non illiberali forma. AEgrotanti fœdaque corporis scabredine affectæ medici consulebant, rursum vti marito, alioquin eo morbi genere vel perituram, vel si vixerit, contra sexus sui morem villosum mentum habituram. At illa, neque oris deformitate neque mortis periculo territa, propositum dimisit castitatis. Dum autem diem suum obiret, affuit in visu Petrus Apostolus, à peccatis absolutam esse dixit, promissis vitæ æternę erexit: & vt secum veniret hortatus est. Tunc sancta animula illo dimisso corpore, quò vocabatur, læta abijt. Si his etiam digamas frui solere visis nostis, nubite vi- *Galla Vidua.*

te viduæ. Sin verò nihil tale de illis memoriæ proditum legistis, non est cur illas imitemini, de quarum beatitudine à scriptoribus siletur. Si qua tamen continere se non

1.Cor.7. potest, nubat. Melius est enim nubere, quàm vri, quia minus malum maiore malo melius est. *Gregor. Dialog. lib. 4. cap. 13.*

Euphraxia. A quo quidem malo multum abhorrens Euphraxia Virginis Euphraxię mater, hac vnica prole suscepta, cum viro suo Antigono castè continenterque vixit. Cæterùm illo defuncto, quoniam ætas, forma, diuitiæ suppetebant, ad secundas nuptias vrgeri cœpit Theodosij Imperatoris Augustæque suasionibus ac promissis. Quod quanquam amore erga ipsam summo agebatur, illa tamen indignans, & castitati metuens, rebus occultè nauigio impositis, cum filia in AEgyptum nauigauit, & in Thebaidam perueniens, filiam monasterio tradidit, quæ secum tulerat, pauperibus erogauit, pijsque ipsa operibus incumbens, castitatis propositum nunquam dereliquit. Cumque Abbatissa, cui filiam commendauerat, in quiete vidisset Antigonum in Paradiso fulgentem à Domino exorasse, vt coniugem suam de terris euocatam sibi iam sociam faceret, die qua prædictum fuerat, læta decessit. Tanta ergo accepit bona, quia & cum viro castè se habuerat, & sine viro viduitatem constanter seruauerat, quanta Imperator iterum nubenti dare nunquam potuisset. *In vitis PP. Sur. Tom. 2.*

Salaberga vidua. SALABERGA post quinque filios ex Alduino marito Dagoberti Galliæ regis Duce genitos, ab eodem impetrauit, vt deinceps in castitate Deo seruiret. Itaque constructo apud Lugdunum amplo Monasterio, trecentis ferè ancillis Christi præesse meruit, & multorum signorum operationibus celebris fuit. Et quia seruandæ castitatis gratia virum liberosque reliquit, nunc cum Christo regnat, & in quo omnis beatitudinis summa est, eius indissolubili fruitur consortio, conspectuque lætatur. *Sur. Tom. 5.*

Radegundis Vidua. RADEGVNDIS Clotarij Galliæ regis coniux cùm annos aliquot cum marito sine querela vixisset, tandem seruan-

seruandæ castitatis cupiditate accensa, diuortium impetrat, & monasterio se includit. Quæque regis vxor fuerat, facta est Sponsa Christi, & magis deinde miraculis claruit, quàm antè claruerat Galliæ regno quod reliquit. *Sur. Tom.* 4.

MELANIA Vrbani Prætoris filia viro tradita, cum duos liberos, quos ex eo susceperat, impuberes adhuc, morte immatura amisisset, nequaquam de reparanda prole cogitare cœpit, sed de castitate seruanda. Crebris itaque suasionibus induxit maritum, vt distractis in pauperum vsus bonis, ambo animum ad Dei seruitium applicarent. Itaque ille inter Monachos, ipsa inter ancillas Christi, quod vitæ superfuit (relicto geniali thoro) laudabiliter peregerunt, viduitatem seruantes antequam vidui essent, imò quod plus est, religione se vincientes, ne vxorios actus repetere expeditum foret. I nunc insatiabilis libido cui maritum habuisse non est satis, alios atque alios tibi quere, cùm hę sanctissimę fœminæ etiam quem habebant habere noluerint, vt Christum haberent. *Pallad. Hist.* 119. *Sur. Tom.* 1. *Melania Vidua.*

SED quid de illis dicam, siue fœminis, siue viris, qui ne adulterijs quidem abstinent, qui meretricantur, qui libidinibus diffluunt; quandoquidem etiam matrimonia iterare, etsi licitum, non tamen satis honestum putatur, nisi fortè honestum sit, vri & continere se non posse. Meminerint igitur in Decalogo præceptum esse: Non mœchaberis, Non concupisces vxorem proximi tui. Et in lege adulteros lapidibus obrui. Et à rege Babylonio, id est, diabolo in igne frixos: Pro eo, inquit, quod fecerint stultitiam in Israel, & mœchati sint in vxores amicorũ suorum. Reminiscantur in Euangelio gregem porcorũ mergi in profundum. Et Samaritanam mulierem, quia quinq; viros habuerat, argui à Domino, sextũ iam nõ esse suum. Et ab eodem adulteræ, ne amplius peccaret, iniunctum; ne grauius illi contingat. Sciant etiam, fornicationis reum ab Apostolo traditum satanæ in interitum carnis. Quod vitium vsque adeò execrabile iudicat, vt Corinthijs eorum consuetudinem, qui illo infecti sunt, inter-

Contra impudicos. *Deut.* 5. *Ierem.* 28 *Matth.* 28. *Ioan.* 4. *Ibidem* 8.

1 Cor 5. terdicat: dicens: Ne commiſceamini fornicarijs. Et
Ibidem 6. idem: Nolite errare, inquit, neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, regnum Dei poſſidebunt.
Hebr. 13. Iterum alibi ait: Fornicatores & adulteros iudicabit
Apoc. 12. Deus, hoc eſt, damnabit. Et in Apocalypſi legimus: Fornicatorum partem cum veneficis futuram, & idololatris & omnibus mendacibus in ſtagno ardenti igne & ſulphure, quod eſt mors ſecunda. Sed percurramus etiam Scripturarum exempla, quo magis innoteſcat, quanto
Lamech. odio Deo ſit omnis impudicus. Lamech primus duxit
Cain. duas vxores, & primus Cain occidit fratrem, dicitur tamen: Septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech verò
Sodomitæ. ſeptuageſies ſepties. Sodomitæ & Gomorrhæi, cùm aduenas turpiter appetiſſent, cæcitate primùm lucem amiſere, deinde etiam vitam, cum ipſis vrbibus funditus euerſi, & qui igne libidinis exarſerant, cælesti igne ſuper eos pluente conſumpti ſunt. Ob Dinam Iacob filiam vio-
Sichemitæ. latam Sichemorum vrbs vaſtatur, & vnius ſtuprum cædibus expiatum eſt plurimorum. Ruben maledicitur, quia
Ruben. aſcendit cubile patris ſui. Zambri cum ſcorto Madiani-
Zambri. tæ, ad quod palàm intrare non erubuerat, pugione ſacerdotali confodiuntur: & ne non iure cæſos arbitreris, il-
Vxor Samſon. lis punitis, Dei in filios Iſrael ira placatur. Prima Samſonis vxor, quia ipſo repudiato alium acceperat, ſimul cum
Altera Samſ. patre igne combuſta pœnas dedit. Ipſe Samſon ſecundæ vxoris (vt ſcias qualis bigamiæ euentus ſit) dolis ac proditione perijt. Tribus Beniamin penè internecione dele-
Dauid vxor. tur, ob vim illatam coniugi alienæ. Dauid regem adulterij perpetratio ad innocentis & quidem de ſe bene meriti indignam compulit necem, vt intelligas, illicitos concubitus cauſam eſſe plurimorum malorum. Et licet peccatum hoc mox per pœnitentiam translatum dicatur, ipſa tamen peccati labes non niſi multarum maximarumque patientia calamitatum elui purgarique potuit.
Ammon. Filius etiam Dauid Ammon, defloratæ Thamar iniuriam
Salomon. morte rependit, à fratre interemptus Salomonis ſapientiam multarum amor fecit inſanire, ita vt earum Dijs

Deabusque

Deabusque phana poneret. Quamobrem scissum est regnum de manu filij sui, & datum Ieroboam seruo suo. Igitur cùm obscoenæ libidinis voluptas multò maioribus supplicijs semper compensata sit, certè si nulla etiam castitati præmia proponerentur, castè tamen viuendum esset. Rursum, cùm tanta castitatis sit merces, quantam æstimare nemo potest, si nulla libidinem sequeretur punitio, libidine abstinendum esset. Vt ergo & vitium caueamus, & virtute penitus innitamur, qualis vtriusque finis sit, iugiter cogitemus. Sed dices: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & non quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio: At castiga corpus tuum, & in seruitutem redige, vt obedire discat spiritui. Deinde quanto infirmior es, tanto solicitiùs pete à Domino auxilium: Petenti datur, & pulsanti aperitur: frequentiùs ora, ventri minimum indulge: hoc dæmonium non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium. Somnolentiam caue, & vigilijs operam da: qui vigilat, non finit perfodi domum suam. Fac aliquid operis, vt nunquam te diabolus inueniat otiosum. Sexum diuersum quantum potes fuge, quantum licet obliuiscere: fugientem deserit concupiscentia, obliuiscentem dimittit fœda titillatio. Semper tamen totam vincendi spem in Deo colloca. Sine me, inquit, nihil potestis facere.

Matt. 26.
Rom. 7.
1. Cor. 9.
Matth. 7.
Ioan. 13.

De Pœnitentia peccatorum per exempla veterum. Cap. IX.

HACTENVS de castitate: nunc ijs, qui culpa aliqua lapsi sunt, demus pœnitentiæ locum vt resurgant. Et quidem nemo est qui non peccet. Septies in die cadit iustus, ait Scriptura. Et Ioannes Apostolus: Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Igitur quoniam omnia Deus conclusit sub peccato, vt omnium misereatur, omnibus necessaria est Pœnitentia, quæ quanti fructus sit, aut qualiter agi debeat, exemplis patebit.

Prou. 24.
1. Ioan. 1.

Israelitæ. LEGIMVS Israelitas quoties Legem sanctam præuaricati sunt, Deo vindicante, ærumnis vastationibusque affectos. Rursum cùm pœnitendo sese correxissent, eodem miserante liberatos, vt & iustum in puniendo agnoscas, & facilem in remittendo.

Iudic.3. CVM ergo Iosue duce iam defuncto, alienigenas connubio sibi iunxissent, & (quod execrabilius est) immolassent eorum dijs Baalim in Astaroth, obliti Dei sui, à quo multa magnaque acceperant beneficia, bellis oppressi, Chusanrasathaim Mesopotamiæ regi annos octo seruierunt. Tandem errorem suum incusantes, & ad pœnitentiam conuersi, Dei quem abiecerant opem implorarunt, *Othoniel dux.* & Othoniele duce victis hostibus, recuperauere libertatem, rerumque potiti sunt. Percutit ergo Dominus, vt sanet, occidit vt viuificet. Sed neque sanat, neque viuificat, nisi pœnitentes. *Iud.3.*

Ibidem. OTHONIELE verò mortuo, cùm iterum ijsdem flagitijs se polluissent, Eglon Moabitarum regi decem & octo annos tributa pensitauere. Postremò pœnitentes *Aod dux.* Aod ambidexter vindicauit in libertatem, rege ipso in- *Barach dux.* terempto, & decem millibus hostium cæsis. Deinde annos octoginta nemo illos armis lacessiuit, vt hinc intelligas, cùm pœnitentibus diabolum congredi minùs audere: & si audeat, nocere non posse. *Ibidem.*

MORTVO Aod, peccauerunt, & traditi sunt Iabin regi Chanaan, sed post annos viginti, cùm eos sceleris pœnituisset, clamassentque ad Dominum, Delbora prophetante, Barach tantummodo cum decem millibus armatorum Sisaram regij exercitus Ducem cum nongentis falcatis curribus & ingenti militum copia in prælium descendentem fudit fugauitque. In decem millibus Decalogi numerus habetur, quo si pœnitens se munierit, vitiorum multitudinem contra insurgentem facilè superabit. *Iud 4.*

Ibidem. IAHEL autem vxor Aber Sisaram, adacto in tempora clauo, interfecit. Iahel interpretatur incipiens, Aber lucidus. Iahel ergo vxor est Aber, quia illum quem pœnitere incipit, lux recti praui que dignoscendi comitatur. Si-

ſara excluſionem gaudij deſignat, id eſt, diabolum, qui nos à Paradiſi gaudijs maligna ſuggeſtione nititur excludere, quem clauo in tempore transfodimus, cùm in tempore pœnitentiam agimus, compunctionis clauo vitium expungentes, Hoc tempus ſi elabi ſine pœnitudine dimiſerimus, fruſtra poſtea nos pœnitebit. Incaſſum enim tunc lugetur, cùm iam actorum ratio exigitur.

POST annos quadraginta in pace peractos, rurſum ad impietatem prolapſi à Madianitis deuaſtantur annos ſeptem. Et cùm tandem illos delicti pœnituiſſet, per Gedeonem opitulatus eſt eis Deus. Qui diuino fretus auxilio, non ampliùs quàm cum trecentis armatis, vix numerabiles hoſtium copias fudit atque concidit. Oreb & Zeb Principum Madian capita victor abſcidit. Oreb dicitur tentatio, Zeb lupus, Madiam contradictio ſiue iniquitas. Igitur verè pœnitens incipit cum tentationibus colluctari, nec ſe vltrà ſpiritalis lupi rapinis exponit, ſed vt primùm ſe impugnari animaduertit, ita primum reſiſtit, & hoc eſt capita principum contradictionis vel iniquitatis truncare, peruerſarum cogitationum initia recidere, ne, ſi moram fecerint, *Iudic.6.*

Creſcant & tacitum viuat ſub pectore vulnus.

SED Gedeone quoque vita defuncto, auerſi ſunt poſt Gentilium ritum, colentes Baalim & Aſtaroth. Et cùm Philiſtinorum inuaſionibus per ſedecim annos attriti eſſent, pœnitentiam quidem egerunt, ſed non exaudiuit eos Dominus. At cùm etiam idola de finibus eieciſſent, per Iepte ducem tutatus eſt eos, vlciſcens aduerſarios à quibus aſſiduè vexabantur, ex quo patet, pœnitentiam non verbo tantùm, ſed etiam facto agendam eſſe, vt veniam promereri poſſis. *Iudic.*10.*&* 11. *Iudic.10.*

RVRSVM ob idololatriæ crimen annos quadraginta ſub iugo Philiſtinorum fuere. Poſtea verò pœnitentes per Samſonem liberati ſunt, qui ligatus fregit vincula, & maxilla aſini interfecit inimicos, & de molari maxillæ egreſſis aquis ſitim ſedauit. Per pœnitentiam quippe diuelluntur nexus peccatorum. In maxilla oratio, in aſino humilitas intelligitur, quibus proſter- *Iudic.15.*

nuntur nequitiæ ſpiritales, quia humiliantis ſe oratio
Eccli.35. nubes penetrat. De molari autem maxillæ fluunt aquæ,
cùm inter orandum conſcientiæ morſus elicit lachrymas, quibus deinde parta beatitudo reſtinguit deſiderij ſitim, *Iud.*14.

1.Reg.7. SVB Heli quoque Sacerdote à Philiſtinis anguſtias cladesque paſſi, Samuelis admonitione atque hortatu ad pœnitentiam inclinantur. Ipſoque pro eis deprecante, hoſtiasque offerente, fleuerunt ieiunaruntque palàm confitentes, quòd Baalim & Aſtaroth idola coluiſſent, Dei ſui cultu derelicto. Hac pœnitentium afflictione placatus Dominus, Philiſtinorum multitudinem in illos irruere paratam tonitu ac fragore ita exterruit, vt repentè auerſi terga darent. Filij verò Iſrael eos fugientes perſecuti ad internecionem conciderunt, vrbes quas amiſerant recuperarunt: nec poſtea ab inimicis infeſtati ſunt, quamdiu vixit Samuel. Hinc percipitur, quantum deprecatio, quantum lachrymæ, quantum ieiunia, proſint pœnitenti. Quid eſt enim aliud vrbes amiſſas recuperare, niſi priſtinæ virtutis meritum, quod peccando deperditum fuerat, inſtaurare?

Dauid. PECCAVI, inquit Dauid, Domino, cùm adulterio
2.Reg.12. homicidium iunxiſſet, & ſtatim meretur audire: Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum, non morieris. Magnum peccatum magna remiſſum eſt miſericordia. Haud dubium quin & magnus pœnitentis dolor extite-
2.Reg.19. rit, qui tam repentè venia dignus fuit. Quo enim minante Propheta tanti delicti conſcius non vehementer doluiſſet, qui paruulo ægrotante, quem de illicito genuerat coitu, fleuit, ieiunauit, in terra iacuit? Qui Abſalonem filium fugiens, nudis pedibus, & aperto capite, & lachrymantibus oculis inceſſit. Multum ergo dolendum eſt, cùm multum peccatum eſt. Nec te moueat ſi aduerſis caſibus concutitur, cui venia indulgetur. Sæpius excoctum aurum puriùs nitet.

AT idem iam omnium inimicorum ſuorum victoria potitus, cùm deſcribere regni populos iuſſiſſet, quorum numerus fuit virorum fortium de Iſrael octoginta millia, de

lia, de Iuda quingenta millia. Videns se præesse tantæ multitudini, mentis elatione peccauit, & continuò (vt discas non differendam esse pœnitentiam) Peccaui, inquit, valde in hoc facto, sed precor Domine, vt transferas iniquitatem serui tui, quia stultè egi nimis: Ecce mœret, & penitens se deliquisse confitetur. Cur ergo non vt ante sequitur confessionem venia, cùm præsertim illud, quàm hoc peccatum grauius fuerit? Quia licet deinde quis leuiùs peccet, magis tamen efficitur ingratus, dum post remissam culpam in culpam relabi negligit. Proinde Dominus, cui priùs facilè pepercerat, nunc eũdem de tribus eximijs malis vnius optione onerat, hoc est, vel famis, vel cladis, vel pestilentiæ, ne quis venia pro licentia vtendum putet. 2. *Reg.* 24.

ROBOAM rex Iudæ, & illi quibus præerat, lege Dei contempta, gentilium ritum sequebantur, cùm Sesach rex AEgypti, de improuiso fines eorum irrumpens, oppida multa & loci natura & armis munita expugnauit, illosque qui aduersum se in campum descenderant, in vrbem fugere compulit. Porrò cùm per Semeiam Prophetam audissent: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sesaah, dicit Dominus: ab errore conuersi pœnitentiam egerunt. Inde rursum Dominus ad Semeiam ait: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, veruntamen seruient Sasach, vt sciant distantiam seruitutis meæ, & seruitutis regni terrarum. Ergo etiam per pœnitentiam placatus Dominus non semper omnẽ angustiam aufert, cùm scilicet hoc illi profuturum nouit cui placatus est. Nam virtus in infirmitate perficitur. 2. *Paral.* 12.

Roboam rex. *2. Par. 12.* *2. Cor. 12.*

ACHAB Samariæ regum pessimus, qui veniá Naboth Iezraelitæ per ipsius cædem ita occupauerat, vt crudelior tunc an auarior fuerit, nõ facilè dignosci possit: minante sibi Domino per Eliam Prophetam pertimuit, & scissis vestibus texit se cilicio, ieiunauit, in sacco iacuit. Idcirco Dominus malum, quod illi interminatus fuerat, distulit post eum in diebus Ochoziæ & Ioram filiorum eius. Hinc per Ezechielem Prophetam ait: Impietas impij non nocebit ei in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. 3. *Reg.* 21.

Achab. *3. Reg. 21.* *Ezec. 33.*

Iosaphat rex 2. Paral. 20. IOSAPHAT rex Iudæ irruentibus aduersum se Moabitis, & Ammonitis & Idumæis, indixit ieiunium atque orauit, omnesque de Iuda steterunt coram Domino, cum paruulis & vxoribus, ac liberis, & in terrā proni adorauerunt. Cantores præcedētes exercitum Deo laudes personabant, cùm illi, quos pertimuerant, in seipsos cōuersi mutuis vulneribus concidere, Iosaphat & Iuda diripuerunt spolia, & gratias Deo egerunt, quòd sic pro ipsis depugnassent. *Psal. 20. Psal. 50.* Cor enim contritum & humiliatum Deus non spernit. In tribulatione, inquit, inuocasti me, & liberaui te. 2. *Par.* 20.

BENADAB Syriæ rege Samariam obsidente, oppidani fame laborabant, ita vt quædam mulieres à filiorum esu non abstinerent, quando pœnitentia & humiliatione *Iorā rex. 4. Reg. 6.* Ioram Samariæ regis, qui cilicio se induerat, die vno sūma inopia in summam versa est copiam. Syri enim horrendo armorum strepitu diuinitus excitato, vehementer perterriti, relictis impedimentis, omnique suppellectili dimissa, fugā fecere. Samaritę verò egressi direptis castris insperata pręda ditati sunt, & modius similę stetit statere vno, sicuti p̄dixerat Elis. & duo modij ordei statere vno.

Ioachaz rex. 4. Reg. 19 REX Israel Ioachaz cum suis quos præuaricari fecerat subditus Azaheli Syriæ regni, & Benedab filio eius pœnitentiā egit, orauitq; ad Dominū, & sicut Scriptura ait: Datus est illis saluator, cuiꝰ ope liberati sūt. 4. *Re.* 13.

Ezechias rex. 4. Reg. 19 EZECHIAS fide & religione probatus, sed ob plebis & Achaz patris impietatem Ierosolymis obsessus, conscidisse vestimenta dicitur, saccoque se operuisse, ad Téplum venisse, ad Isaiam vt pro ipsis oraret misisse, & continuò ab eodem Propheta meruit audire, ne timeret. Deniq; ira in hostē conuersa, nocte vna cecidere CLXXXV. millia Assyriorū, Angelo cædente, & à pernicie liberante pœnitentem. Prophetauerat autem Isaias, dicens: Cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non à facie gladij. 4. *Reg.* 19. *Isaiæ 31.*

Idem. 4. Reg. 20 IDEM Ezechias cum ægrotanti sibi diem extremum imminere per Prophetam audisset, flendo atque orando impetrauit vitæ propagationem, vixitque vltrà quàm vixisset,

xiſſet, ſi ſic non egiſſet, quindecim annos. Argumento eſt, verè pœnitentes non eſſe morti obnoxios, ſed vitæ deſtinatos æternæ, dicente Domino: Nolo mortem moriẽtis: conuertimini, & viuite. 4. *Reg.* 20. *Ezech.* 18.

At cùm gloriabundus Merodach Babyloniæ regis legatis gazam ſuam omnem oſtentaſſet, & ob id illam ad Babylonios quoque transportandum Iſaia prophetante didiciſſet, delicti conſcientia conſternatus, non eſt auſus mulctam hãc auferri poſcere, ſed differri. Bonus, inquit, ſermo Domini, ſit tantùm pax in diebus meis. Itaque in poſteros dilatum eſt malum, fortè etiam ab ipſis differẽdum, ſi vel non deliquiſſent, vel continuò illos delicti pœnituiſſet. *Ibidem.* 4. *Re.* 20.

Manasses eius filius cùm in regnum ſucceſſiſſet, patris virtutes vitijs ſuis æquauit. Coluit enim idola, sõnia obſeruauit, artes maleficas exercuit, Domini per os Prophetarum minas denuntiationesque contempſit. Ob hoc ab Aſſyrijs captus, & catenis atque compedibus vinctus, abductus eſt in Babylonem. Et tamen poſtquam eum flagitiorum ſuorum pœnituiſſet, precatusque eſſet Deum quem peccando irritauerat, exauditus eſt, reductusque eſt Ieroſolymam, & in regnum poſtliminio reſtitutus. Tunc ſimulacra quæ poſuerat euertit, araſq; deſtruxit, & reſtaurato Altari Domini, victimas & pacifica immolauit. ſuiſque præcepit, vt colant Dominum Deũ Iſrael. In bonum denique ex peſſimo mutatus eſt, in liberum ex ſeruo, in Regem ex captiuo, quia pœnitens ac dolens ad Dominum clamauit, eodem Domino per Iſaiam dicente: In indignatione mea percuſſi te, & in reconciliatione tua miſertus ſum tui. *Manaſſes rex.* 4. *Reg.* 21 2. *Par.* 33. *Iſaiæ* 60.

Iosiae Regi Iudæ, quoniam cùm Legis librum perlegiſſet, patrum populique transgreſſione vehementer triſtatus eſt, Olda Prophetis reſpondit: Hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam mala ſuper locum iſtum & habitatores eius, quia dereliquerunt me, & ſacrificauerunt Dijs alienis. Te autẽ quoniam audiſti verba voluminis, & perterritũ eſt cor tuũ, & fleuiſti corã me, colligã te ad patres tuos in pace, ne videant oculi tui mala quæ indu- *Ioſias rex.* 4. *Re.* 22. 2. *Par.* 34

cturus sum super locum istum. Itaque propter vnius pœnitentiam, communis omnium calamitas, quoad ipse vixit, dilata est. Vixit autem posthac duodecim annos.

Esdras Sacerd. SED plerique sanè peccatum suum doluerunt, Iosias verò, & post illum Esdras, etiam alienum. Nam hic quoque cùm intellexit, quòd ipsi qui secum à Babylone Ierosolymam
Esdræ 10. remigrauerant, miscuissent semen sanctum cũ exteris nationibus cõnubiorum copulatione, scidit pallium & tunicam, vulsit capillos, barbam depilauit, seditque mœrens ante Templum vsque ad sacrificium vespertinum. Tunc demum surgens curuauit genua, expandit manus ad cœlum & flens orauit. Ex eius mœrore cæteri suum metientes crimen, & ipsi fleuerunt, magnoq; diuinæ vltionis metu expauefacti, in tantum illi obedierunt, vt consenserint, & vxores repudiare, & qui de ipsis nati fuerant filios abdicare. Igitur ipso Dei Legem exponente, conuenisse dicuntur in ieiunio & in saccis, puluere conspersi, & ab omni filio alienigena separati, confitentes peccata sua, & iniquitates patrum suorum quater in die, & quater in nocte, & adorantes Dominum Deum suum. Ideo in pace stabiliti pristinæ libertatis statum si-
Ierem. 4. bi recuperarunt, dicente Domino: Si abstuleris offendicula tua, à facie mea non commoueberis.

Daniel Propheta. CAETERVM ego non tam miror aliquem proprij reatus grauitate vehementer angi, quàm eum qui alienũ
Dan. 9. crimen deflet vt suum. Et iam præter modò dictos, video etiam Danielem Prophetam oppidò quàm solicitum atque anxium, non pro suis sed pro populi peccatis, dum ea veluti sibi communia confitetur, & perindè miseri-
Ibid. 10. cordiam Dei implorat, ac si & ipse deliquisset. Video in ieiunijs, in sacco, in cinere illum sponte affligi, per tres hebdomadas lugere, panem desiderabilem non comedere, & neque carnem neque vinum gustare, neque vnguẽto perfundi. Video, inquam, illum pro delictis aliorum talia facientem, & intra me confusus conscientiæ metu concutior, quòd ego miser pro meis quibus obrutus sũ, nihil tale efficio. Contere, Domine, contere duritiem viscerum meorum, & virga directionis tuæ percute cordis

mei petram, vt saltem aquam effundat lachrymarum, & ipse plangere possim ea quibus te offendi, cùm Sancti tui sic lugeant etiam ea, quibus te alij offenderunt.

SED interim & reliquorum in pœnitendo solicitudinem persequamur, vt & ipse de mea tepiditate magis erubescam, & alij de peccati sui dolore pleniùs instruantur.

HOLOPHERNE Iudæos inuadente, tutatus est eos Dominus, quoniam inuocauerunt nomen ipsius, & ieiunauerunt, & Sacerdotes induti sunt cilicijs, cinereque capita conspersi, & infantes prostrati ante faciem Templi, & Altare opertum cilicio. Illa quoque, quæ interfecit inimicum, vidua erat, quotidie ieiunabat, lumbos cilicio præcinxerat, cinere caput perfuderat, in secreto domus suæ cubiculo cum ancillis clausa morabatur, & tūc prostrata clamauit ad Dominum, cùm tam audax facinus esset aggressura. Huiuscemodi ergo pœnitentię afflictionibus atque angustijs conciliatur Deus, reprimitur diabolus, innocentiæ status reparatur, reparatus conseruatur, conseruatus demum sortem capit æternitatis. *Iudith* 4. *Iudæi. Iudith 4. &c.*

NINIVITAE quoque, cùm vrbē suam post dies quadraginta euertendam audissent, prædicauerunt ieiuniū, vestiti sunt saccis, rex ipse surrexit de solio, abiecit regia ornamenta, & saccum induit, seditque in cinere, ac iussit ne homines, iumenta, boues, pecora gustent quicquam vsque manè, vtque vnusquisque conuertatur à via sua mala. Id videns Deus auertit omnem perniciem illam, quam eis comminatus fuerat se illaturum. Quis ergo dubitet, quin à diebus Ioannis regnum cœlorum vim patiatur, & violenti rapiant illud, si etiam ante Ioannem hominum pœnitentia mutare potuit Dei sentētiam? *Ionæ* 3. *Niniuitæ. Ionæ 3.*

MARDOCHAEVS ad Susa abductus, cùm Aman per se odio in ipsum ac simulatè factum esset, vt rex Persarū Assuerus edicto iuberet interfici Iudæos omnes, qui Susis atque alibi in regno eius erant, vestimenta scidit, saccum induit, aspersit cinere caput, cum clamore & eiulatu incessit. Illi etiam qui per prouincias erant Iudæi ieiunauerunt, *Mardocheus & Iudæi alij Esther 4.*

uerunt, cilicioque & cinere pro strato vsi sunt, & Deo
Ibid. 7. propitio, cædes quæ in ipsos grassatura erat, versa est in authorem Aman, quodque ipse Mardochæo ac cæteris Israelitis facere intenderat, hoc cum asseclis atque assentatoribus suis passus est. Tam citò misericors & iustus Dominus & eos liberat, qui in cōspectu suo se humiliāt; & illos punit qui impiè superbiunt. Mardochæus vero ipse tam præsenti periculo erutus, primum apud regē obtinuit dignitatis locum, & quantum pœnitentiæ humiliationibus se submiserat, tantum fuit exaltatus. *Hist. Esth.*

Iob. At etiam iusti interdū, quasi qui peccauerint, pœnitētiæ districtione se coarctant. Iob, quem diabolus omniū
Iob 16. aduersitatum mole premens vincere non potuit, saccum consui, inquit, super cutem meam, & operui cinere carnem meam, facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meę caligauerunt, & confidenter ait: Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cùm haberem mundas ad Deum preces. Ecce in cœlo testis meus, & conscius meus in excelsis. Quòd si sic corpus suum spontè atterebat vir innocens, & simplex, & timens Deum, ob hoc solum vt humilitatē probaret: quid nos facere oportet, qui & in multis offendim', & in nō paucis adhuc offendere nō cessamus?

Idem. Idem quia ingentibus oppressus ærumnis Dei iudiciū aliquantulum sugillauerat, se iustum iactando, & cum Deo disputare concupiscēdo, à Domino redargutus culpam confitetur, & ait: Vnum locutus sum, quod vtinam
Iob. 39. *Ibid. 42.* non dixissem, & alterum, quibus vltrà non addam: & iterum: Insipienter locutus sum, ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Si iste in fauilla & cinere, qui tam equo animo tantas tolerauit calamitates: in quo illi, qui multo leuioribus affecti mussitant, indignantur, cum Deo non disputare, sed pugnare videntur? Et vt sciamus quale propositū pœnitudinis esse debeat, meminerimus dictū: Quibus vltra non addam. *Iob. 39. & 42.*

Nabuchodonosor. Nabvchodonosor regis ineffrenatam superbiā contundens Deus regno illum menteque eiecerat, ita vt procul ab hominum consuetudine annos septem cum feris per deserta vagatus sit, fœnum quasi bos comederit,

æstus, pluuias, ventos patiens absque tecto. Postquam tamen ille ad se reuersus, agnouit mundanam potentiam non suum, sed Dei esse arbitrium, ac proinde confiteretur, neminem esse qui virtuti eius possit resistere, aut dicere ei, quare sic fecisti? veniã meruit, & sanitati regnoq; restitutus, ampliorem honorem adeptus est pœnitendo, quàm fuit quem amiserat peccando. In quo impletũ est illud quod per Isaiam dicitur: Vias eius vidi, & sanaui eum, & reduxi eum, & ipsi reddidi consolationes. *Isaia 57. b*

In Zacharia legimus Sathan, accusatione aduersari parantem Iesu filio Iosedech sacerdoti, prohibitum fuisse a Deo, eo quòd ipse Iesus pœnitentiam egisset. Qui deinde sordidis tegumentis, in quibus iam se submiserat, exui, & cidari munda operiri iussus, desiderabilem illam Domini vocem audiuit: Eccè abstuli iniquitatem tuam, & indui te mutatorijs. Quã ergo pœnitentiæ virtus? Diabolo os obstruit ne accusare possit, & peccatorum sordes cum innocentiæ puritate commutat. *Zach. 3.* *Iesus filius Iosedech.* *Zach 3.*

Et vt feminis quoque aliquod veteris Instrumenti demus exemplum, Maria soror Aaron Sacerdotis, & ipse etiam Aaron Moysi arroganter detraxerant. Sed alter statim commissum doluit, & veniam accepit, altera quia paulo peruicatior fuit, lepram incurrit. Orauit pro ea Aaron, orauit Moyses, & tamen Dei iudicio damnata, extra castra propellitur, nec nisi peracta septem dierum pœnitentia, sanitatem recuperare, & in castra redire potuit. Non tardes igitur (vt Ecclesiasticus inquit) conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim venit ira illius, & in tempore vindemiæ disperdet te. *Maria soror Aaron.* *Num. 12.* *Eccl. 5.*

De Pœnitentia peccatorum per exempla nouorum. CAP. X.

Et si istis (quos q̃uis sãctos, ad inferna tamẽ descẽdere primorũ parentũ cogebat p̃uaricatio) tãtæ curæ pœnitudo delictorum fuit, quãto magis nobis esse debet, q̃bus per Saluatoris aduentũ Legis maledicto solutis, pateat aditus Paradisi? Dies quẽ illi diu in tenebris expectarũt, nobis lucet, nec iã in Christo credẽtib' quic-

quam expectare necesse est. Si pœnitédo satisfecerimus, hinc decedentes rectà ad beatitudinem tendemus. Inspiciamus ergo etiam nouitia nostrorum exempla, vt ipsorum sequentes studium, adipiscamur & gratiam.

Ioannes Baptista. Matt. 3. PRIMA in Euangelio Prçcursoris vox est: Pœnitentiã agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Et vt qualiter agenda esset, in se ostenderet: de camelorum pilis textum habuit indumentum, zona pellicea præcinctus erat, locustis syluestrique melle vescebatur: lugubris & asper vestitus peccatorum tristitiam indicat, zona pellicea, carnis mortificationem testatur, ciborum vilitas ieiunium abstinentiamque commendat. *Matth.* 3.

Christus. Matth. 4. POST Ioannem eadem sanè vox Dominicæ prædicationis initium fuit: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Sola peccati turpitudo ad pœnitendum mouere debuit peccatorem, quanto magis cum etiam ea promittitur merces, qua maior nequit desiderari? Et certè si regnum terrenum offerretur, nullum laborem refugerent mortales, nullum periculum declinarent. Offertur autem cœleste, & à vitijs ad virtutem retrahi non possunt. Retraherentur saltem, quando præmij spe nolunt, pœnæ terrore, quæ manet obduratos, dicente Scriptura: *Eccli.* 3. Cor durum habebit malè in nouissimo. Aut si verbis non credunt, crederent saltem exemplo.

Christus. Matth. 4. ECCE enim, serue peccator, innocens Dominus in deserto solus manere non dedignatur, quadraginta dierũ inedia ieiunium protrahere non recusat, & vt hominis in Deo naturam agnoscas, postea esurijt. Denique omnia illa quæ passus est, vt te redimeret, non inuitus sustinuit, tu vt illi (quem quotidie offendis) reconcilieris, exiguã pœnitentiæ fatigationem suscipere detrectas, & erga illum ingratus, & erga teipsum impius.

Latro. Petrus. Paulus. Matth. Zachæus. Publican. RESPICE pœnitentem latronem, de cruce euolat ad Paradisum. Respice pœnitentem negatorem, Princeps constituitur Apostolorum. Respice pœnitentem persecutoré, vas efficitur electionis. Respice pœnitentes publicanos, Matthæus de telonio ad Apostolatũ vocatur, Zachæus Iesum hospitio meretur accipere, & ille qui in tẽplo

plo lugens pectus pungens planxerat,& flagitiorum conſcientia cælum ſuſpicere non fuerat auſus, redit iuſtificatus. Nunquid tantæ iſtorum gloriæ, quantum aſſecuti ſunt, te participem fore diffidis, ſi ipſorum imitatus fueris pœ niteentiam?

ADDAMVS tamen his complures alios, vt ex ipſa pęnitentium frequentia multo ſtultior ac deteſtabilior appareat obſtinatorum duritia. Marcellinus Pontifex Maximus, Diocletiano & Maximiano perſecutoribus, tormentorum immanitate perterrefactus, Dijs thura poſuerat. Poſtea in Campaniam diſcedens, coram octoginta Epiſcopis aſtitit, cilicio & cinere opertus, confitens peccatum ſuum ac petens, pro eo ab ipſis ſibi pænam indici atque decerni. Quibus arbitrium in Præſidem recipere nolentibus, ipſe in ſe ſententiam tulit, Pontificatum depoſuit, corpori ſepulturam denegauit, execrans eos qui ipſum non ſiuiſſent ſuper terram putreſcere ac diſſolui, & confeſtim Romam ad Martyrium eſt reuerſus, vltro exponens ſe ſupplicijs quæ modo expauerat. Decollati cadauer inſepultum iacuit, timentibus Chriſtianis violare Pontif. interdictũ. Sed Petrus Apoſt. noctu apparens Marcello presbytero, illud iuxta corpus ſuũ ſepeliri iuſſit, dignũ ęſſe aſſerens, vt qui ſecum peccauerat, ſecũ fleuerat, ſecũ recumbens honorarętur. *Platina in vitis Põtif.* *Marcel. Papa.*

IACOBVS quoq; natione Perſa, ſed profeſſione Chriſtianus, dum inter regis Perſarum aulicos honori præcipuo haberetur, ad exercendum Idolorum cultum prolapſus eſt. Mox penitens, grauiter animo angi cæpit. Et cùm palàm ſe Chriſtianum eſſe, & Deos vanos falſoſque deſpicere diceret, ipſius regis iuſſu ſupplicia pertulit, membratim articulatimque diſſectus. Inde alij denodatum, alij interciſum cognominant, ego potius deartuatũ dicerem. Nihil tamen refert, quo cognomento appellandus ſit, ſed magis conſiderare decet, à quanta perditione per pœnitentiam liberatus, ad qualem peruenerit gloriam, vt inclitiſſimis Chriſti Martyribus annumeratus ſit. *Iacob. de Vorag.* *Iacobus Deartuatus.*

BONIFACIVS, Aglaæ Romanæ matronæ diſpen- *Bonifac. Martyr.*

ſator, diu cum illa inhoneſtè vixerat, & ſub Diocletiani perſecutione ad pęnitudinem ambo conuerſi, finem perniciosæ voluptati ſtatuunt, atque Roma Tharſum peruenientes, cùm omnia, quæ ſecum habuerant, in eleemoſynas pauperum diſtraxiſſent: illa in monaſterio coronari digna fuit, *Sur. Tom.* 3. *Breu. Rom.* 14. *Maij.*

Quidam Monach. MONACHVM qui, æger de Scythiotico cœnobio ad ciuitatem curationis gratia profectus, in multo grauiorē animæ ſuæ morbum inciderat, caſtitatem vertens in libidinem, cum puero quem meretricio coitu ſuſtulerat, reuerſum, ac in omnium fratrum conſpectu ſcelus publicè confitentem miſerabiliterque lugentem, Moyſes Abbas & ipſe flens excepit, atque dies aliquot cellæ carcere caſtigatum, in ſtatum priſtinum ordinemq́ue redegit, & is qui mortuus fuerat peccando, pœnitendo reuixit. Potuit quidem, crimine quod occultum erat diſſimulato, abſque rubore redire, ſed maluit tunc manifeſtus fieri & mundari, quàm poſtea in die Iudicij multo confuſibilius detegi, multoq; infelici⁹ in igne illo inextinguibili ſine fine cruciari. *In vitis PP. fol.* 1056.

Victorin. Epiſcop. VICTORINO Epiſcopo dum eremum incoleret, diaboli dolis, qui ſe feminam effinxerat, capto, tanto dolori fuit ſemel perpetratæ fornicationis crimen, vt manibus in fiſſura ligni impactis, herba cruda & aqua frigida per triennium ſe ſuſtentarit. Poſt hæc miraculis inſignis, Epiſcopatum Amiternenſem ſuſcepit, magnificeq; rexit, & Neruæ perſecutione Martyrij triumphum reportauit. Magna pœnitentis anguſtia, magna poſt pœnitentiam Epiſcopalis dignitas, ſed vtriſque maius, deuicto perſecutore, victoriæ præmium. *Homil.* 34. *in Euangel.*

Dauid Monach. DAVID Monachus in finibus Hermopolis in latrocinijs exercendis ætatem conſumpſerat, & tandem pœnitentia ductus Monachum ſe fecit, & de lupo in agnum verſus, ita vixit, vt Angelo nunciante omnia peccata ſibi à Deo condonata meruerit audire.

Moyſes Monach. MOYSES Maurus & ipſe latrocinijs AEgyptum agitauerat, ſed Anachoretarum inibi vitam contemplatus, monachum ſe fecit. Pęnitendo igitur mutauit AEthiops pel-

pellem suam,& pardus varietates suas. Etenim quinque & septuaginta annos Deo in solitudine seruiuit, sex annos cella inclusus permansit, ad multam noctem stans orabat, pane tantum & aqua sustentabatur. Deinde charitatis operi se accingens, noctu peragrabat solitariorum tuguria, hydriasque eorum aqua replebat, vt procul haustum petentibus laborem eleuaret: peracto officio tacitꝰ redibat. Sic faciendis, qui primis homicidijs infamis fuerat, factus est sanctitate clarus; & qui quondam rapinis terram infestauerat, regnum rapuit cœlorum. *Hist. Trip. lib.* 8. *cap.* 1.

BANONEM quoque in Gallia ex prædone Monachū factum accepimus, & qui in syluis viatores despoliare solitus fuerat, postea in monasterio cella inclusum vixisse, manus ac pedes vinculis ferreis onerasse, hordeaceum panem cinere mixtum esitasse, carne vinoque abstinuisse, cilicium pro strato, lapidē pro puluillo habuisse, sæpè dum laudes Deo diceret, eundem lapidem humero sublatum tenuisse. Quibus corporis fatigationibus grauissimorum quondam criminum reus, catalogo meruit ascribi Sanctorum. *Banon Monach.*

ALBANVM furore percitum patri necem intulisse constat, & peregrinationis perpetuæ labore parricidij crimen diluisse, & cùm Martyrio consumptus esset, corporis eius tactu leprosos mundatos fuisse. Nemo igitur dicat: Maius est peccatum meum, quàm vt veniam merear. Nullum tam grande flagitium est, quod non deleat pœnitudo. *Petr. de Natal.* *Albanus Monach.* *Genes.* 4.

IVLIANVS, cognomento Hospitator, errore magis quàm furore parentes interemit. Cùm enim summo manè domum reuersus in suo vxorisque cubili dormientes offendisset, putauit vxorem esse cum adultero, & educto repentè gladio ambos transfixit. Vxor autem antequam ille aduenisset, ad Ecclesiam perrexerat. Re tandem cognita, vbertim fleuit, vtque commissi veniam promereri posset, relicta domo, propè fluminis ripam, vbi multi vado transeuntes deperibant, Xenodochium posuit, & viatores tecto accipere, & nauicula transuectare gratuitò *Iulianus Hospitator.*

cœpit. Poſtremò diuinitus dictum ſibi audiuit, quòd culpam eluiſſet hoſpitalitatis merito. Parentum ergo interfector per pœnitentiam factus eſt cæli habitator. *Iacob. de Vorag.*

Genebal. Epiſ. GENEBALDVS Laudunenſis Epiſcopus, cùm vxoré (cum qua Religionis cauſa diuortium fecerat) cognouiſſet, ſeptem annos in Eccleſia clauſus peregit deflens peccatum ſuum, atque illud tandem ſibi condonatum eſſe, Angelo nuntiante, didicit. Et eiuſdem Angeli iuſſu à ſácto Remigio Rhemenſi Epiſcopo in locum ſuum reſtitutus, cautiùs vixit, quiq́ue ante peccatum innocẽtior erat, poſt peccatum ſanctior fuit. *Sur. Tom. 1. fol. 292.*

Euagrius Presbyter EVAGRIVM Presbyterum eximiæ ſanctitudinis virum, cùm eremum incoleret, neſcio quod detractionis verbum ſemel protuliſſe tradunt, & pro eo ſe ita caſtigaſſe, vt dies quadraginta ſub dio permanſerit, nec priùs tectum ſubierit, quàm ſe ſatis pro delicto feciſſe cenſuiſſet. Rectè igitur per Prophetam dicitur: Iuſtus cùm ceciderit, non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam: vt ſcilicet pœnitendo reſurgat, & reſurgendo iuſti nomen non amittat. *In vitis PP.* *Pſal. 36.*

Mauril. Epiſcop. MAVRILIVS Andegauenſis Epiſcopus, dum expectaret donec miſſale Sacrificium peragat, interim puerum quem baptizaturus erat, vita defunctum comperit, ſuæq́; id negligentiæ imputans, vſque adeò doluit, vt relicta Eccleſia nauim conſcendens clàm effugeret. Fortè Sanctuarij claues ſecum tulerat, quibus de manu in mare elapſis, exiſtimauit eo indicio ſe prorſus Epiſcopatu indignum, atque inde iam propoſuit, nũquam ſe in Sedem ſuá reuerſurum, niſi inuentus quis ad ſe retuliſſet. Tranſmiſſo mari, veſte ſeculari indutus, cuidam principi viro operam ſeruilem locauit, olitor eius factus. Septennio ſic peracto à Clericis inuentus & cognitus, nolebat cum illis redire propter clauium illarũ caſum. Ipſi ergo (quas Epiſcopus requirebat) claues in medium proferunt (eas autem in itinere capto piſce & exenterato inuenerant). Itaque iam manifeſtè Dei voluntati contradicere nó auſum, cum alacritate ſecum reducunt, quẽ paulò ante earun-

rundem clauium argumento in mari periſſe ſuſpicati fleuerant. Maurilium igitur ex Epiſcopo culpa ſeruum fecerat, ſed rurſum ex ſeruo Epiſcopum fecit culpæ pęnitudo, & poſt pænitudinem vitæ ſanctimonia extulit ſupra cælum. Fama eſt, cùm reductus eſſet, quamprimum ad pueri illius vrnam proſtratum oraſſe, atque ipſum à morte ſuſcitatum Baptiſmo perfudiſſe: tantam iam virtutem diuina contulerat pietas pænitentis humiliationi *Fortunat. Sur. Tom. 5.*

METRONEM Confeſſorem (cuius corpus Veronæ poſitum venerationi habetur) cùm pœnitentiæ laborem ſubiret, compede ferrea ſe vinxiſſe traditum eſt, & clauē qua nexus diſſoluebantur, in Atheſim fluuium proieciſſe, atque oraſſe, tunc illam repertam conſpiceret, cùm ipſe omni culpæ labe purificatus eſſet. Inde non poſt multos annos, intra capti piſcis ventriculum repertam, eique reſtitutam. Sic illum compedem depoſuiſſe, vitaq; defunctum, viuere in cœleſti beatitudine cæpiſſe. O optandas pedicas, per quas à vinculis expediri licuit peccatorum, gratanterq; exclamare: Dirupiſti Domine vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.

Metron. Confeſſor.

Pſal. 115.

ARNVLPHVS quoque Lotharingiæ Dynaſtes Caroli Magni Imperatoris auus, cùm relicto dominatu Chriſto in ſolitudine ſeruiret, annulum ſuum in fluuium Moſellam iactauerat, tunc ſe pro delictis Deo ſatisfeciſſe crediturus, cùm ille repertus ſibi redderetur. Poſtea Metenſis Epiſcopus electus, cùm diu Eccleſiam optimè rexiſſet, allatus eſt ei piſcis, in cuius inteſtinis inuento annulo Deo gratias egit, nec tamen pœnitentiæ rigorem remiſit, quinimo dimiſſo Epiſcopatu eremum repetijt, & ad ſolitudinis anguſtias reuerſus, diem ſuum obijt, nunc amplitudine fruitur Paradiſi. O quàm bona pœnitentis piſcatio, cuius hamo ſuffocatur Leuiathan, & trahitur theſaurus immortalitatis? *Aet. de Nat.*

Arnulph. Epiſcop.

SI quis autem miretur, quomodo aquatile animal, vel claues illas vel anulum hunc deglutierit, cùm eiuſmodi cibis non veſcatur: legat in Euangelio didrachmam quoque in ore piſcis inuentam, & vtrumque diuino factum

Matt. 17.

nutu

nutu nihil dubitet,quippe alterum procuratũ eſt, vt haberet Petrus quo pro ſe & Domino tributum ſolueret: alterum,quo iſti ſe ſolutos à peccatis cognoſcerent.

Antonius Abbas.

ANTONIO Abbati Alexandrino in ſpiritu viſum legimus,aliquando ſe ab Angelis in cœlum ferri, & dum ferretur,malos dæmones iter impedire conatos,obijciẽtes ea quæ olim ipſe in ſeculo viuens commiſerat,ſed ab Angelis repulſos aſſerentibus,ea omnia monachali profeſſione deleta eſſe, nec quicquam deinde ſuperextare, quod ab ipſo perperam factum argui poſſet. Hoc modo ipſum Satanæ moleſtia liberatum,cœlos aſcendiſſe, & rurſum rediſſe ad terram. Si ſic excutiuntur tantæ perfectionis homines,qualiter quæſo iudicabitur, qui nullo pœnitentiæ genere illa,quæ iure exprobrari poſſunt,deſtruere curat,& pœnitendi tempus peccando conſumit, de quo dicitur:Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ipſe abutitur eo in ſuperbia. *Athanaſ.in vita eius.*

Iob 24.

Ioannes Apoſtolus pro quodã iuuene.

HINC eſt quòd ſanctis viris maximæ ſemper curæ fuit,vt peccantes traherent ad pœnitentiá, quoniam ſine illa infelices,& per illam beatos fore, non ignorabant. Ioannes Apoſtolus(vt quidam tradunt)peregrè proficiſcens,iuuenem cõuerſum apud Epiſcopum reliquit, & vt grande quoddam depoſitum cuſtodiendum commendauit. At cum rediſſet, illum diſceſſiſſe comperit, & commeantium itinera ſubſidendo latrocinari. Statimq́ue cõſcenſo equo,perditam ouem ſolus quæſitum abijt: ſed ille venientem conſpicatus,præ pudore equum inſiliens fugere cœpit. Inſequi verò Apoſt. & ſucclamare, vt patrem expectaret, qui pro filio rationem Deo reddere paratus eſſet, ſi ſecum modo reuerti vellet. Commotus tanta Apoſt. ſolicitudine iuuenis atque erga ſe pietate ſubſtitit,redijt,pœnitentiã egit,& de latrone tandem Epiſc. fieri meruit,magisq́; Angeli in cęlis gauiſi sũt ſuper vno peccatore pœnitẽtiam agente,quã ſuper nonaginta noué iuſtis,qui non indigent pœnitentia. *Euſ.Hiſt.li.3.c.22.*

Lucæ 15.

Andreas Apoſtolus pro quodã Nicolao.

ANDREAS Apoſtolus cuiuſdam Nicolai iam ſenis fornicandi innocentiam vehementer dolẽs,ab hora tertia ad nonam Deum pro illo,cum lachrymis obſecraſſe dici-

dicitur, deinde cum etiam inedia se conficeret, die tandē quinto de cœlo sibi à Domino dictum audisse: Tua opera, ô Andrea, Nicolaum, quem amiseram, inueni. Quotusquisque est, qui sic suum lugeret delictum, vt Apostolus alienum? *Abdias.*

Basilius pro quodā BASILII quoque Magni studio atque industria is qui diabolo se mancipauerat, peracta pœnitentia, liber euasit. Coacti sunt maligni spiritus reddere chirographum, quo ipsum sibi deuinctum tenuerant, cum pœnitentem tenere nullo modo possent. Et factus est Dei seruus, qui fuerat diaboli. Ita & Basilius ouem de faucibus lupi ereptam gregi Ecclesiæ reddidit, & proximi salutem lucrū suum fecit. *Amphiloch. in vita Basilij.*

Mutius Abbas pro altero. MVTIVS Abbas cuidam, iam animam agenti, Deum precatus trium annorum spatium ad pœnitendum impetrauit, sanumque secum ad eremum duxit. Et ille cum triennium peccata sua luxisset, in vigilijs, ieiunijs, obsecrationibus, decessit securus. Et cuius ope vitæ terminū protelauerat, eius & manibus sepultus in Domino quieuit, *In vitis PP.*

AEgidius Abbas pro rege Carolo. AEGIDIVS Arelatensis Abbas, dum Missam celebrās pro quodam regis Caroli delicto, quod nulli confiteri ausus fuerat, precaretur, schedulam super altari reperit, in qua reuelabatur peccatum, & Abbatis merito venia cōcedebatur regi, si modo ille se peccasse doluisset. Hinc patet, quantum profuit peccatoribus iustus precator, vt penè desperantibus eius oratio saluti sit. *Fulbert. Carnot.*

Odo Abbas pro discipulo. SIQVIDEM & Odonis Cluniacensis Abbatis monitis quidam ex prædone Monachus factus, dum è vita decederet, beatam Virginem sibi apparuisse dixit, iubentem ne timeret, eo quòd Odonis meritis ipsi peccata omnia remissa essent. Fecit itaque magistri sanctitas, vt discipulus diem suum securior obiret. *Sur. Tom. 6.*

Antonius pro altero ANTONIVS Ordinis Fratrum Minorum, sed ipse magnæ virtutis vir, cuidam confitenti, quod ira concitatus patrem calce ferierat, calcem illam abscindi dignam dixit. Ille id pro peccato apponi ratus, domum abiens, pedē sibi amputauit. Postea reuersus, cur claudicaret, cum ab

ab eodem rogaretur: impleui, inquit, quod dignum iudicasti. Obstupuit hominis patientiam Antonius ac simplicitatem, qui seruandum sibi duxisset, quod increpationis causa dictum fuerat. Et pro illo Deum precatus, membrũ quod mutilatum erat, integrum fecit, atque vtroque pede ambulans abijt, qui vno venerat. Profectò qui sic doluit se patri irrogasse iniuriam, dignus fuit & pro quo oraret Antonius, & cuius misereretur Deus. Nec tamẽ laudamus pœnitentis factum, sed ex facto pęnitentiam pensamus, cui, quod simpliciter credidit, feliciter cessit. *Antonin. hist. par. 3.*

Pacomius Abbas pro fratribus.

PACOMIVS quoque Abbas, cùm aliquem ex fratribus inimici supplantatione in nequitiam deiectum accepisset, conquiescere omninò non poterat, tamdiu pro illo preces offerens Deo, donec ad pœnitentiam conuersũ esse certior fieret. *Metaph. & in vitis PP.*

Piamon presbyter pro fratribus.

PIAMON in Scythiotico monasterio spectatæ sanctitatis Presbyter, dum Missæ sacra conficeret, Angelũ Domini vidit, qui Monachorum nomina in codice partim scriberet, partim scripta deleret. Visa ergo Monachis explicans, eos peccato obnoxios comperit, quorum nomina subduci vidit. Ac tamdiu cum illis lugens veniam orauit, donec iterum apparens Angelus, etiam illorũ nomina conscriberet, quorum antè deleuerat. Illi itaque quantum mœroris priùs conceperant, tantum deinde lętati sunt, cùm post pœnitentiam se quoque conscriptos in cælis ac in libro vitæ repositos agnouissent. *Trip. Hist. lib. 8. cap. 1. Pallad. Hist. 72.*

Theophil. Presbyter

ET hoc sanè quòd modò dicemus exemplum magnæ erga pœnitentem misericordiæ indicium est. Theophilus Presbyter in Cilicia ab officio Archidiaconatus per iniuriam eiectus, diabolo chirographum cõfecerat, quo se illi tradebat, Christo repudiato, si modò per illum dignitatem amissam recuperasset. Cumque pristino honoris loco restitutus esset, ad se rediens, vehementer animo conflictari cœpit, & ad beatam Dei genetricem Mariam Virginem conuersus auxilium cum lachrymis implorare. Igitur dies quadraginta in luctu iugiq; supplicatione

pera-

peractis, apparens Virgo mœstum consolata est, salutem sperare iussit. Ac post triduum iterum apparens, peccatum ipsi dimissum nuntiauit. Atque ille (ne tanta Dei erga peccatorem pœnitentem pietas lateret) publicè in Ecclesia peccatum suum confessus, visa enarrauit, ac deinceps ita sanctè vixit, vt miraculis nobilitatus sit.

BEATI sunt igitur qui lugent, non mundi aduersa, non persecutiones, non corporis ægritudinem, non suorum mortes, sed sua aliorumque peccata. Nihil ita diluit maculam criminis, vt lachryma pœnitentis. Huius exundans humor animam puram reddit, & spiritali replet suauitate, peccatoris tristitiam mox immensi gaudij spe temperat, vt qui priùs gehennæ timore fleuerat, iam auidiùs fleat beatitudinis desiderio, & incolatum suum prolongari conqueratur, dissolui cupiens, & esse cum Christo. *Beati qui lugent.* *Phil. 1.*

PETRVS negationis culpam amare fleuerat, & tamen idem impetrata venia, & Clauibus regni acceptis, & summi Pontificatus officio sibi delato, post Domini ad cælos ascensum, vix vllo die à lachrymis temperasse dicitur, atque ad eas identidem siccandas, lineum linteolum de manibus nunquam dimisisse. *Clemens in Recogn.* *Petrus Apostolus.*

ARSENIVM Abbatem ob frequentes lachrymas, fluxis cilijs, turgidulis ocellis, suffusisque rubore genis, fuisse ferunt. *In vitis PP.* *Arsenius Abbas.*

VINCENTIVM quoque Prædicatorem ad lachrymas promptissimum extitisse legimus, sed tunc præcipuè, cùm salutarem hostiam offerret, Corpori & Sanguini Christi communicaturus. *Petr. Rausan. & alij, Sur. Tom. 2.* *Vincentius Prædicat.*

FRANCISCO Minorum Patri plorandi assiduitas hebetauerat visum, & cùm oculis parcere moneretur, respondebat, haud esse tanti ipsos corporis sensus, vt eorum causa languescere debeat deuotæ mentis vigor, qui certè suspirijs alitur, & per lachrymas ad Deum sibi accessum parat. *Bonauent. cap. 5.* *Franciscus Pater Minorum.*

DIVVS Hieronymus præter cæteras pœnitentiæ suæ angustias, quas ad Eustochium scribens enumerat: Quo- *Hieronymus Presbyter.*

 cidie,

tidie, inquit, lachrymæ, quotidie gemitus. Quali autem illas consolatione terminare solitus sit, declarat, dicens: Post multas lachrymas, post cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar agminibus interesse Angelorum,

Cantic. 1. & lætus gaudensque cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. *Hieronym. ad Eustoch.*

Cassius Episcopus. CASSIVS Narniensis Episcopus, quotidie Missam celebrans Eucharistiam sumpturus, crebro in fletum prorumpebat. Et Dominus cuidam Presbytero per visum apparens: I, ait, nuntia Cassio, vti operi solito constanter incumbat, natali Petri & Pauli Apostolorum die accepturus laboris mercedem. Perseuerauit Cassius, & anno demum septimo pòst, sed ea qua prædictum fuerat die, vita defunctus, pro modicis lachrymis gaudia percepit æterna. *Gregor. Dialog. lib. 3. cap. 6. & Homil. 37. in Euangel.*

IESVS Christus. SED quid istos tantopere fleuisse miramur, qui flendi causas dum peccassent habuerunt, cùm etiam Dominus

1. Pet. 2. noster Iesus Christus Agnus immaculatus, qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius, lachrymas

Lucæ 19. interdum fudisse dicatur, risisse nunquam? Fleuit Ierosolymam vallo inimicorum circundandam, funditus diruendam, id est, animam vitiorum septam multitudine,

Ioan. 11. diaboli prædam futuram. Fleuit in monumento fœtentem Lazarum, hoc est, peccatorem longa delinquendi assuetudine mortuum, & scelerum putredine corruptum,

Iohel. 1. de quo dicitur: Computruerunt iumenta in stercore suo. Et flendi ergo nobis exemplum reliquit, & cur flere debeamus, simul monstrauit.

Idem. INSVPER ijs qui pœnitentiæ iugum subire aspernan-

Lucæ 13. tur, comminatur dicens: Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis, sicut illi octodecim supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos. Rursus idem

Isaiæ 30. per Isaiam promissis nos allicit, & ait: Si reuertamini & quiescatis, salui eritis; in silentio & in spe erit fortitudo

Isaiæ 61. vestra. Et iterum: Ad annuntiandum mansuetis, inquit, misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, vt prædicarem annum

annum placabilem Domino, & diem vltionis Deo vestro, vt consolarer omnes lugentes, vt ponerem consolationem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Cùm hæc ita sint, quis tam auersus est, tam sibimet infensus atque iratus, vt pœnitentiæ laborem ferre aut recuset tanta mercede, aut recusare audeat, tanto proposito supplicio?

SED iam etiam fœminarum, quæ Christum secutæ sunt, pœnitentiam parumper contemplemur, vt saltem pudeat nos, qui viri sumus, isto virtutis genere à fœminis vinci ac superari. *Fœmina.*

MVLIER illa de Euangelio peccatrix in aliena domo quæsiuit Saluatorem, quoniam in sua non habebat. Non enim habitat Deus in corpore subdito peccatis. Conscientiæ ergo stimulis acta, illuc vbi Iesus accubuerat, irrupit, accessit retro, & pedes eius lachrymis rigauit, capillis tersit, osculata est, vnguento perfudit. Condonanturque ei peccata multa, quia dilexit multum. Aduenerat peccatrix, & pœnitudinis humiliatione abijt sancta. Denique dimittitur in pace, quam turbauerat dolor vitæ nequioris. *Lucæ* 7. *Peccatrix in Euangelio. Sapient. 1.*

PLORANTI ad monumentum Mariæ Dominus, antequam Apostolis, apparuisse dicitur, quia illa prior consolari meruit, quæ lachrymas vberiùs fudit. Cùm fleret (vt Ioannes inquit) inclinauit se, & prospexit in monumentum, & vidit duos Angelos, vnum ad caput, & vnum ad pedes. Paucis verbis tota pœnitentis ratio comprehensa est. Qui enim ad pœnitentiam conuertitur, primò se peccasse dolet, & compunctus lachrymas emittit, deinde inclinat se dum humiliatur, & in monumentum prospicit, dum anteacta mente voluens quid mali commiserit, quid boni omiserit, conscientiam examinat, & singula quæque diligenter perpendit. Tunc autem Angelos videt, cùm iam constanti animo angelicæ consentit inspirationi, & vnum quidem ad caput, alterum ad pedes, quia consentiens à principio vsque ad finem perseuerare debet. Postquam autem perseuerauerit, restat vt *MARIA Magdalena. Ioan. 20.*

videat Iesum, non in terra sepultum, sed iam deuicta morte in cælo triumphantem, quem sic videre, perfecta consummataque beatitudo est. *Ioan.* 20.

Mulieres plorantes post Iesum.

VT ergo illum in sua patrisque gloria aspicere mereamur, priùs eundem imitari debemus in sua humilitate. Idcirco dum crucifigendus duceretur, populi & mulierum turba cum lamentis illum & eiulatu sequebatur, vt scias quia hi verè sequuntur Iesum, qui per pœnitentiam affliguntur, & peccatorum sordes imbre lachrymarum eluere festinant.

Chanan. mulier in Euangelio.

CHANANAEA quoque mulier non mediocris pœnitentiæ nobis exemplum reliquit. Nam & ipsa post Iesum clamauit, misericordiam eius implorauit, repulsa non recessit, despecta se submisit. Quamobrem filia quæ malè à dæmonio vexabatur, salutem (vt voluit) impetrauit. Ita & tu, si animam tuam diabolicis infestatam suggestionibus dolisque subuersam liberari cupis, ad pœnitentiam conuersus orando clama, de misericordia Dei ne diffidas, humiliare in conspectu eius, & si te ille statim non audierit, tu tamen perseuera. Cumulatior gratia datur cùm differtur, si tamen interim nec supplicatio cessat, nec spes deficit, nec titubat fides. Vnde huic, quæ priùs veluti canis contemnebatur, postremò tanquam optimè de Deo merenti dicitur: Magna est fides tua, fiat tibi sicut vis, hoc est, non tantùm sicut postulasti, sed si vis, etiam melius quàm postulasti. *Matth.* 22.

Monica B. Augustini mater.

PII quidem fletus quanta vis sit, Monica etiam Augustini mater testatur. Cui, pro filio Manichæa hæresi implicato multum lugenti atque oranti, diuinitus dictum est, vbi ipsa, ibi & illum futurum. Ab Episcopo etiam, quem vt pro illo oraret cum fletu rogauerat, audiuit: Fieri non posse vt tantarum lachrymarum filius periret. Qui tandem Ambrosij Episcopi prædicatione conuersus, non solùm errorem omnem abiecit, sed etiam errantibus viam veritatis monstrauit, obscura quæque declarando, dubia edisserendo, certa confirmando, praua falsaque omnia plenissimè confutando, tantum profecit matris pro filio lugentis assidua solicitudo. *August. Conf. l.* 3. *c.* 12.

ET quo-

ET quoniam maius peccatum maiori indiget animaduersione, Maria AEgyptiaca prostibuli voluptatem cum eremi asperitatibus commutauit,& Deum quę carni seruiendo vehementer offenderat carnis castigatione placauit. Quadraginta annos in deserto vixit, quæ fortasse tantundem temporis in obscœnitatibus vitæ consumpserat. Antea se ornauerat, vt hominibus placeret: tunc nuda incessit vt placeret Deo. Antea lasciuis cantibus & delicatis epulis indulserat, tunc assiduis precationibus quotidianisque se fatigauit ieiunijs. Hoc itaque quadraginta annorum labore ad æternæ quietis peruenit fœlicitatem,tantumque boni percepit pro pœnitentia,quantum perceptura erat mali pro obstinatione, si pœnitere noluisset. In ea impletum est illud per Ieremiam dictum: Tu fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me,dicit Dominus, & ego suscipiam te. *In vitis PP. Sur.Tom.2.*

Maria Ægypt.

Alij 47.

Ierem.3.

PELAGIA etiam illa, quæ cunctas Antiochiæ fœminas diuitijs, luxuria, libidine superauerat, Nonij Heliopoleos Episcopi prædicatione conuersa fleuit, peccata confiteri cœpit,& non Pelagiam se,sed pelagus omnium vitiorum vocitandam esse dixit. Denique seruos suos & ancillas manumisit, opes pauperibus distribuit, & relictis omnibus,in monte Oliueti solitaria consedit,sexum veste nomineque occultans, dicta atque credita Pelagius Monachus. Tantum itaque vitæ austeritate profecit, quantum antè effluxerat delicijs. Sic pœnas effugit inferni, & gaudia comparauit Paradisi, summumque bonum summi mali declinatione inuenit, inuento sine fine fruitura.*In vitis PP.*

Pelagia.

THAIS Alexandrina Pafnutij Abbatis industria atque exhortatione ad pœnitentiam conuersa, omnia quæ sibi meretricio quæstu parauerat, in foro congesta populo spectante combussit,eiusdemque Abbatis consilio fœminarum Monasterium ingressa, cella se inclusit, lugens peccatum suum, pane tantùm & aqua vitam sustentans, ipsumque Dei nomen proferre non ausa, orabat, dicens: Qui plasmasti me, miserere mei. In tali labore triennio exacto,

Thais.

exacto, Paulus Antonij discipulus in quiete vidit supra cælum positum cubile auro gemmisque refulgens, arte ineffabili ac decore constructum, & cùm rogasset, an illud Antonio esset paratum: accepit, non Antonio, sed Thaidi meretrici. Educta ergo de cellæ carcere, quintodecimo die migrauit ad Dominum, & cælestem thalamum fœliciter possedit, quia terrenum & impudicum aliquando possedisse dolenter tulit. *In vitis PP.*

Theodora. THEODORA commissi adulterij conscia virum reliquit, & inter Monachos latuit Theodorus dicta, vbi multa diaboli tentamenta vicit, & hoc postremò, quòd cum insimularetur, fœminam quandam de se grauidam peperisse, patienti animo tulit, puerum educauit vt suum, annos septem ante monasterij fores permansit, veluti stupri rea. Recepta deinde cum puero cella se occlusit, atque ipsum viam perfectionis impensè docuit. Biennio post vita defungitur, & à Deo honoratur, quam homines infamauerant. Fœminam autem fuisse antequam decessisse sciretur, Abbas reuelatione cognouit. Vidit enim nuptiarum pompam in cælo parari, ipsamque ab Angelis in Sponsi cubiculum ingenti cum exultatione induci, tripudiante Sanctorum choro, Deoque laudes concinente. O inęstimabilę diuinę largitatis donum pœnitentia, per quam meretricibus etiam & adulteris datur ad sanctarum Virginum gloriam peruenire. *Iacob. de Vorag.*

Aurea Virgo. SED & Virginum lampades extinguentur, si pœnitentiæ oleum in vasis suis habere neglexerint. Aurea Virgo Parisiensis monasterij Præposita, quoniam inter Missæ solennia Diacono Euangelium ineptè admodum legenti, stolam eripiens, ipsa sibi apponere, & eius officio defungi ausa fuerat, semet arrogantiæ accusans dignitatem deposuit, annosque septem à cella sua non discessit. Ibi etiam sedile sibi faciendum curauerat, cuius pars, quæ humero tenus confidentem hemicyclo amplexabatur, in summo clauorum cuspidibus ad Psalmorum numerum dispositis horrescebat. In eo sedili illa, cum psallere vellet, sese collocabat, & dextro lateri innixa quinquaginta

Psalmos perlegebat, sinistro totidem, & totidem in tergo resupinata, pungentibus quaqua versum ferreis aculeis. Dum ergo paulo insolentioris facti eam pœniteret, sponte passa est præsidentiæ depositionem, cellæ carcerem, legendi laborem, sedendi dolorem, ad hæc quotidiana ieiunia, noctesque peruigiles. Hinc saltem discant ij qui alijs præsunt, quali pœnitentia expiari debeant, si deliquerint. Quia multum quidem imputandum est illi, etiam cùm leuiter peccat, à quo reliqui viuendi exempla petunt. *Audoenus in vita Eligij.*

Et quoniam post lapsum nulla spes est salutis, nisi erigamur per pœnitentiam, præter iam dicta exempla, sacrarum etiam Scripturarum crebræ præceptiones ad illam suscipiendam nos prouocant atque compellunt. Isaias Propheta: Quærite Dominum, inquit, dum inueniri potest: inuocate eum dum propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Ieremias: Reuertere, inquit, auersatrix Israel, ait Dominus, & non auertam faciem meam à vobis, quia sanctus ego sum, dicit Dominus, & non irascar in perpetuum. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Laua à malitia cor tuum, Ierusalē, vt salua fias: vsquequò morabuntur in te cogitationes noxiæ? Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscū in loco isto. Nunquid qui cadit, nō resurget, & qui auersus est, non conuertetur? Per eundem Prophetam ait: Si pœnitētiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam; agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitaui vt facerē ei, & subitò loquar de gente & regno, vt ædificē & plantem illud. Sin fecerit malum in oculis meis, vt non audiat vocem meam, pœnitentiam agam super bono quod locutus sum vt facerem ei. Hoc idem in Ezechiele habetur, dicente Domino: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet, & non

Isaiæ 55. *Ierem. 3.* *Ierem. 4.* *Ibidem 7.* *Ibid. 18.* *Ezech. 12.*

non morietur; omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor, in iustitia sua quam operatus est viuet. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à vijs suis & viuat? Et iterum: Conuertimini, inquit, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam

Ibid. 33. iniquitas. Et rursum: Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. In Io-

Iohel. 2. hele quoque Propheta legimus: Dicit Dominus: Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Quis scit si conuertatur & ignoscat, & relinquat post se benedictionem? De

Psal. 125. hoc fletu & in Psalmo dicitur: Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent. Euntes ibant & flebant: Venientes autem venient cum exultatione.

SED iam ad largiorem Euangelij gratiam transeamus, vbi pœnitentiæ merces cœpit esse beatitudo regni cælestis. Pœnitentiam, inquit, agite; appropinquabit enim

Matth. 3. regnum cælorum. Et: Facite fructum dignum pœniten-

Ibid. 4. tiæ. Et: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et:

Matth. 5. Intrate per angustam portam, quia angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam. Ac ne angustijs suis terrea-

Matth. 7. mur: Iugum meum suaue est, inquit Christus, & onus meum leue. Neque enim peccatorem ita delectant quies, & otium, & deliciæ, vt verè pœnitentem labor, solicitu-

Matth. 11. do, vitæque asperitas. Hinc namque regnum cælorum

Matth. 18. vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ergo si manus, pes, oculus scandalizat te, abscinde & proijce, id est, omnes corporis affectus ad vitia pronos per pœnitentiam submoue ac repelle. Melius est sine his intrare in regnum Dei, quam cum his mitti in gehennam ignis. Nisi enim conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Non est voluntas, inquit, ante Patrem vestrum, qui in cælis est, vt pereat vnus de pusillis istis. Quis autem pusillus est, nisi qui pœnitentiæ hu-

mili-

militate ſe ſubmittit? Vnde & procidenti ſeruo ſuppliciterque roganti debitum omne dimittitur. Et: Non veni, inquit, vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. *Lucæ 5.* Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis. Etenim maius *Ibidem 6.* gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam *Lucæ 15.* agente, quàm ſuper nonaginta-nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia.

Ad hanc nos & Apoſtolus hortatur, per quam ipſe, vt Apoſtolus fieret, meruit: Abijciamus opera tenebrarum, *Rom. 13.* inquit, & induamini arma lucis, ſic vt in die honeſtè ambulemus. Et: Expurgate vetus fermentū, vt ſitis noua con- *1. Cor. 5.* ſperſio. Et: Gaudeo, non quia contriſtati eſtis, ſed quia *2. Cor. 7.* contriſtati eſtis ad pœnitentiam. Quæ enim ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur. Seculi autem triſtitia mortem operatur. Idem monet ac dicit: Deponite vos ſecundùm priſtinam con- *Ephes. 4.* uerſationem veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris: renouamini autem ſpiritu mentis veſtræ, & induite nouum hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis. Idem ignauia torpentem excitans ait: Surge qui dor- *Ephes. 5.* mis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Pœnitentibus quoque quorſum viam ſuam dirigant oſtendens, inquit: Deponentes omne pondus & circumſtans *Heb. 12.* nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in autorem fidei & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit Crucem.

Iacobvs item Apoſtolus ad pœnitentiam nos inuitans: Subditi, inquit, eſtote Deo; reſiſtite autem diabolo, *Iacob. 4.* & fugiet à vobis. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores, & purificate corda duplices animo. Miſeri eſtote, & lugete, & plorate, & riſus veſter in luctum conuertetur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conſpectu Domini, & exaltabit vos. Cùm igitur & veteris & nouæ Scripturæ, hinc minis, inde promiſſis vrgeamur ad pœnitendum, erimuſne vſque adeò diaboli laqueis irretiti, vt non protinus his ex-

cussis, ad ipsam pœnitentiam curramus? Erimusne ita nobismet irati atque infesti, vt potiùs eligamus breuem vitæ huius voluptatem cum æternis miserijs, quàm breuem pœnitentiæ laborem cum æterna fœlicitate?

Cōtra obstinatos. QVOD si obturata vitiorum inculcationibus aure, hos monitus hasque exhortationes, quibus saluti nostræ consulitur, pertransierimus: quid reliquum erit, nisi vt iræ & vltionis in obstinatos effundendæ pœnas cogamur sustinere? Talibus quippe in Leuitico Dominus comminatur, dicens: *Leuit. 26.* Si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec volueritis audire me, addam plagas vestras vsque in septuplum propter peccata vestra, emittamque in vos bestias agri, quæ consumant vos & pecora vestra, & ad paucitatem cuncta redigant, desertæque fiant viæ vestræ. Idem in *Prou. 1.* Prouerbijs ait: Quia vocaui & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo, cùm vobis quod timebatis aduenerit. Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio & angustia. In Isaia quoque *Isaiæ 63.* scriptum est: Puer centum annorum morietur, & pecca- *Ierem. 2.* tor centum annorum maledictus erit. Et in Ieremia: Ver- *& ibidem 32.* terunt ad me tergum & non faciem, & in tempore afflictionis suæ dicent: Surge & libera nos. Cùm autem nec afflictionibus ab impietate recessissent. Propheta re- *Ibidem 5.* spondens ait: Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam, indurauerunt fa- *Ibidem.* cies suas supra petram, & noluerunt reuerti. Idcirco, inquit, percussit eos leo de sylua, lupus ad vesperam vastauit eos, Pardus vigilans super ciuitates eorum. Rursum per eundem Prophetam alibi Dominus minatur, & ait: *Ierem. 5.* Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non audierunt, & le- *Ibidem 7.* gem meam proiecerunt. Et iterum: Locutus sum ad vos, inquit, manè consurgens & loquens, & non audistis: & vocaui vos, & non respondistis. Faciam domui huic, in qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fidu-

fiduciam, & loco quem dedi vobis & patribus vestris, sicuti feci Silo, & proijciam vos à facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros vniuersum semen Ephraim. Valdè præterea horrendum est, quod pro his ne orare quidem permittit. Sequitur enim: Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem & orationem, & non obsistas mihi, quia non exaudiam te. Et rursum ait: Manè consurgens contestatus sum, & dixi: Audite vocem meam, & non audierunt, nec inclinauerunt aurem suam, sed abierunt vnusquisque in prauitate cordis sui mali: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt, & clamabunt ad me, & non exaudiam eos. In Osee quoque Propheta dicitur: Non dabunt cogitationes suas, vt reuertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum in medio eorum, & Dominum non cognouerunt. Deinde infert & ait: Super eos effundam quasi aquam iram meam. Cæterùm cùm nec aduersitatibus concussi in viam iustitiæ redire vellent, exprobrat illis per Aggæum Prophetam, dicens: Percussi vos vento vrente, & ærugine, & grandine omnia opera manuum vestrarum, & non fuit in vobis qui reuerteretur ad me, dicit Dominus. Huiuscemodi hominum consuetudinem familiaritatemque fugiendam etiam in Euangelio discimus. De illo enim qui correptus, neque te, neque alterum, neque Ecclesiam audierit, dicitur: Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Væ ergo prægnantibus & nutrientibus in illis diebus, hoc est, qui prauis cogitationibus pleni fouent scelus quod conceperunt, & fœtum alunt cùm ediderint, malefactaque pro benefactis vsurpant. De quibus Salomon ait: Lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis.

Ierem. 11. *Osee 5.* *Ibidem.* *Agg. 2.* *Matth. 18.* *Matt. 24.* *Marc. 13.* *Prou. 2.*

Hi sunt terra illa petrosa, super qua verbi Dei semen sparsum, non habet quo radicem agat, illicoque arescit, & cùm præceptis minimè moueatur, miraculis quoque non adhibet fidem. Vnde in ipsos exclamat Dominus, dicens: Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere seden-

Lucæ 8. *Lucæ 10.*

tes pœniterent. Veruntamen Tyro & Sidoni remissius erit in iudicio, quàm vobis. Hoc quoque mali habet peruersæ mentis obstinatio, vt nec suis finibus contenta indies ad deteriora prolabatur. Inde enim spiritus immundus exiens, non inuenit requiem, & dicit: Reuertar in domum meam vnde exiui, & assumit septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi, & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Hic est ficulnea illa, quam bonus agricola circunfodit, dum sarculo conscientiæ intima scalpit cordis, & mittit stercora, resipiscendi occasionem præbens. Vbi verò nec sic fructum fecerit, Domini iussu succiditur, ne terram occupet, vt sciamus eos qui bonorum operum sterilitate laborant, ne terrena quidem possessione esse dignos. Talem alloquens Paulus Apostolus: Ignoras ait: quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. Secundùm autem duritiam tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuique secundùm opera eius. Dominus quoque in Apocalypsi: Memor esto, inquit, vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem, venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.

Luca 11. *Luca 13.* *Rom. 2.* *Psal 61.* *Apoc. 2.*

Nos ergo cùm delinquimus, non sequamur Pharaonis duritiam, ne cum illo mergamur in profundum, nó Cain desperationem, ne misericordiæ diffidentes grauius fratricidio crimen committamus, non Iudæ proditoris immoderatam ex delicto tristitiam, ne præ nimio dolore citiùs ad laqueum, quàm ad petendam veniam curramus. Is enim quem commissi pœnitet, mœrore quidem se afficere debet, quia peccauit; sed à spe veniæ nunquam decidere, quia clementissimus est cui peccauit. Quem igitur in pœnitendo sequi nobis expediet? Sequamur Sanctos, quorum exempla proposuimus. Imitemur prodigum filium, vt cum quo in regionem secessimus viciorum, bona animi consumpsimus, porcos pauimus, immunditiæ seruientes; cum eodem ad indulgentissimum patrem reuertamur, & ante ipsum humi prostrati dicamus: Pater, peccaui-

Genes. 14. *Genes 4.* *Quos in pœnitendo imitari debeamus* *Matt. 27.* *Filius prodigus.* *Luca 15.*

cauimus in cælo & coram te: iam non sumus digni vocari filij tui. Tunc ille adhuc aduentantibus occurret, & cùm propiùs accesserimus, amplexabitur, & cùm rogauerimus, osculo pacis excipiet, pristinæ innocentiæ stolam nobis offeret, anulum fidei in manibus, calceamenta Euangelij in pedibus dabit, vitulum etiam saginatum apponet, cuius Caro verè est cibus, & Sanguis verè est potus, cuius pastu viuitur in æternum. Tunc demum Sanctis omnibus ad celebre conuersionis nostræ conuiuium conuocatis dicet: Manducemus & epulemur, quia hi filij mei mortui erant, & reuixerunt; perierant, & inuenti sunt. Postremò & præcinget se, & iam in illo cælesti ineffabili incomparabilique diuersorio faciet nos discumbere, & transiens ministrabit nobis incorruptionem, immortalitatem, lætitiam sempiternam. *Ioan. 6.* *Lucæ 15.* *Lucæ 12.*

ILLVD interea nobis erit pręcauendum, ne postquam misericorditer suscepti, clementem ac pium Dominum oblatis pœnitentiæ muneribus adorauerimus, redire velimus ad Herodem, neue relicta AEgypto, Angelorum iam cibum comedentes, rursus ollas AEgyptias concupiscamus, & iure de nobis prouerbium illud ventiletur: Canis reuersus ad vomitum suum, & sus in volutabro luti. Tu ergo qui templum Dei factus es, vide quæso, ne per lapsum iterum efficiare spelunca latronum. Audi Dominum dicentem: Vade, & noli ampliùs peccare, ne quid deterius tibi contingat. Quanto enim sublimior gratia, tanto cadentis ruina maior. In Ecclesiastico scriptum est: Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lauatio illius? sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterum ea faciens, quid proficiet humiliando se? Orationem illius quis exaudiet? Veruntamen si contigerit (quoniam natura fragiles sumus) vt iterum & iterum labamur, semper enitendum erit vt surgamus. Qui citò surgunt, citò & sanantur: iacentium plaga desperabilis est. Iacent autem, qui per abrupta vitiorum præcipites ire cursu irreuocato contendunt. De quibus dicitur: Conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prælium. Nos ergo quoties inquinamur, *Cauēdum pœnitent ne relabatur.* *Prou. 26.* *2. Pet. 2.* *Ioan. 8.* *Eccli. 34.* *Ierem. 1.*

toties ad pœnitentiæ nitrum recurramus: quandoquidem etiam septuagies septies delinquenti venia indulgetur. Sed & si cum hæmorrhoissa peccatorum fluxu diutius contabuimus, cum illa quoque retrò accedentes tangamus pœnitentiæ ac fidei manu Domini fimbriam, & remedij virtutem sentiemus. Quod si vel vndecima hora patrifamilias operam locabimus, forsan ab eo non minùs lucri, quàm qui primo manè laborare cœperunt, referemus. Nunquam sera pœnitudo est, donec pœnitendi tempus superest. Sed quia donec super futurum sit nescimus, cur illam hodie agere cunctamur, cras forsitan iudicandi? Nulla profectò res est, quæ maiore cum periculo differtur, quoniam nullam aut grauiter actam vberior sequitur fructus, aut negligenter omissam grauius damnum.

Matth. 18. Matth. 9. Lucæ 8. Matth. 11.

De peccatorum Confessione. CAP. XI.

POENITENTIBVS verò confessionem peccatorum necessariam esse, cùm vtriusque Instrumenti præceptis tum exemplis facilè probari potest. Inde est, quòd illi Ecclesiæ authoritate execrantur, qui saltem semel in anno non fuerint coram Sacerdote confessi peccata sua, confitendi habentes facultatem. Impius est enim, qui quicquam infectum relinquit, quod ad placandam Dei iram nouerit pertinere. Peropportunè igitur de hoc Confessionis genere sermonẽ facere nunc pergemus.

Adam & Eua. Genes. 3. PRIMOS homines Adam & Euam, cùm deliquissent cibum sibi interdictum comedendo, compulit Deus confiteri peccatum suum: Adam, inquit, vbi es? hoc est, quo excidisti, quantum commisisti mali? Et ad mulierem: Quare hoc fecisti? Post confessionem, eiecti sunt de Paradiso, subditique laboribus, doloribus, morti. Venit deinde Christus, exoluit pro eis debitum, & reducti sunt vnde pulsi fuerant, angustijs liberati, & ex miserrimis fœlicissimi facti. Tunc ergo gratiam accipit Confessio, cùm satisfactum est pro delicto. *Genes. 3.*

Leuit. 13. HOC Sacramentum in Leuitico figuratum est, vbi lepra perfusi, arbitrio Sacerdotis dijudicantur. Qui immundi fuerint, extra castra eijciuntur, donec mundentur.

Quia peccator, nisi per pœnitentiam & Confessionem fuerit expiatus, non admittitur in consortium Sanctorum. Itaque illi, qui ob lepram separatus est, lex datur, vt habeat vestimenta dissuta, caput opertum, os veste contectum, vtque contaminatum se ac sordidum clamet, & solus habitet extra castra, quæ omnia non nisi magnæ humiliationis signa sunt, dolorem animi luctumque præferentia. Per hanc enim purgantur peccata, lachrymisque & confessione humiliantis se deletur scelus, quod superbiendo contractum fuerat.

Delictorum autem Confessionem cùm in multis diuinæ Scripturæ locis, tum in Prophetæ Nehemiæ libro legimus, vbi dicitur, quòd filij Israel dum de captiuitate reuersi, reędificarent Ierusalem, ieiunantes & operti saccis, & terra conspersi confitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum quater in die, & quater in nocte, & adorabant Dominum Deum suum. Pœnitentiam igitur iungat Confessioni, qui de captiuitate peccati redire cupit ad pristinæ innocentiæ statum, & construere ciuitatem sanctam in cælo pretiosis lapidibus virtutum auroque puritatis. Quoniam non intrabit in ea aliquid coinquinatum. *Nehem. 3.* *Apoc. 21.*

Confitebatur & Iob, dicens: Peccaui. Quid faciam tibi, ô custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimet ipsi grauis? Cur non tollis peccatum meum? & quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in puluere dormiam, & si manè me quæsieris, non subsistam. Instat & vrget, vt citiùs veniam consequatur, incertus an vsque manè vita sibi suppetet: certus autem, post mortem non esse veniæ locum, sed iudicio, vt quisque recipiat pro vt gessit in corpore, siue bonum, siue malum. Et si Iob, qui Dei sententia iustus habebatur, non negat se peccatorem, quis existimabit se expertem esse peccati? Aut si ille qui nihil graue commiserat, sic efflagitat dimitti sibi, vt vsque manè differri periculosum arbitretur: cui periculum non erit, procrastinare opus, quo veniam ipsam promereri possit? *Iob 7.*

IDEM ait: Vias meas in conspectu eius arguam, & *Iob 13.*

ipse erit Saluator meus: vt ex hoc intelligas, peccatorum Confessionem in refugium esse salutis.

David rex. 1 Reg. 12. QVID ipse Dauid? nónne statim post Confessionem translatum à se adulterij simul & homicidij crimen agnouit? Peccaui, inquit, Domino. Et continuò responsum accepit à Propheta: Dominus quoque transtulit peccatum tuum. Psal. 50. Sed & rursum in Psalmis clamat: Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Psalm. 31. Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Psalm 37. Et iterum: Iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo. Psal. 118. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quòd didici iudicia iustitiæ tuæ. Vias meas annunciaui tibi, & exaudisti me. Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. Ex his discamus Confessionis virtutem, confitentis humilitatem, cogitantis solicitudinem, ad hæc etiam pœnitentis dolorem: Psalm. 6. Vbi ait: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Et: Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Certè si iugiter considerauerimus, quanto & quali Domino peccauimus, etiam post veniam nunquam deerit nobis flendi materia, donec ille tandem benignitate lachrymas nostras penitus absterget, qua & peccatum remisit.

Ezechias rex. Isaiæ 38. EZECHIAS quoque (cuius pœnitudo & innumeram hostium multitudinem strauit, & longiora vitæ spatia illi meruit impetrare) docet, quo mœrore delicta meditanda confitendaquè sint, dum ad ipsum cui confitebatur, ait: Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Et quid huiuscemodi Confessionem sequatur ostendit subiungens: Tu autẽ eruisti animam meam vt non periret: proiecisti post tergũ tuũ omnia peccata mea.

Daniel Propheta. AD Danielem Prophetam, dum populi & patrum peccata confitetur, Gabriel Angelus aduolasse dicitur, & eidem

dem liberationem eorum de Babylonica seruitute mox *Dan. 9.*
futuram nuntiasse. Ex quo apparet, humiliter confitenti præstò esse Angelorum ministeria, & eundem his internuntijs Deo reconciliari, & de peccati iugo ad innocentiæ libertatem reuocari.

CONFITEBANTVR igitur fideles Israelitæ soli Deo, *Israelitæ.*
quoniam nullus adhuc inter Deum & homines medius erat. Postquam autem mediator venit Dominus noster *Christus.*
Iesus Christus, non nisi per ipsum nobis ad Deum accessus est. Sicut autem ipse Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, ita cùm cœlum conscenderet, *Sacerdo-*
vicarios nobis in terra reliquit Sacerdotes. His ligandi *tes.*
soluendique potestatem tribuit, hos gregis sui Pastor *Ioan. 20.*
bonus curam habere iussit, his denique claues regni cœlorũ dedit. Per illos ergo vitam nostrã exponamus Deo, & cùm hîc ab eis remittentur nobis peccata nostra, tunc remissa credamus & in cœlo.

PORRO ijs delicta nostra confiteri nos oportere, iam *Christus.*
tum innuebat Saluator noster, cùm leprosis mundatis, *Lucæ 17.*
vti se sacerdotibus ostenderent, iniunxit. Soluendi quoq; *Ioan. 11.*
ius ad suos duntaxat vicarios, id est, ad eosdem Sacerdo- *Matt. 21.*
tes pertinere, iam tum significabat, cùm eis vt Lazarum *Marc. 11.*
institis & sudario ligatum soluerent, & abire sinerent, *Lucæ 19.*
mandauit, cumque asinam & pullum funiceis vinculis liberare, atque ad se adducere eis præcepit, signis ostendens quod autoritate firmabat.

POST hæc sanè & Iacobus Apostolus non ad alios *Iacobus*
quam ad Sacerdotes nos mittit, dicens: Infirmatur quis *Apostol.*
in vobis: inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super *Iacob. 5.*
eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus. Ac ne tantum de infirmitate corporis curanda dictum putemus, adiungit: & si in peccatis sit remittentur ei, statimq́; *Nota.*
infert: Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt saluemini. Itaque & Presbyteros inducere, & peccata confiteri iubet, ne sufficere arbitreris, aut intra te confiteri Deo, aut alteri quàm Presbytero confiteri. Alioquin frustra claues datæ essent Eccle-

siæ si sine illis pateret aditus regni cœlorum. Frustra ad solos Discipulos dictum fuisset: Quorũ remiseritis peccata remittentur eis: si & alij quam Sacerdotes confitentium peccata possent remittere. Hinc illud emanauit Ecclesiæ institutum, vt vtriusque sexus fideles proprio Sacerdoti saltem semel in anno confiteantur, & ab eo iniũctum pœnitentiæ laborem perficiant. Hoc vt lubentiùs accuratiùsque exequamur, nostrorum exempla Sanctorũ perquiramus.

Philiber, Abbas.

LANGVENTI Monacho, qui iam fari nequibat, Philibertus Rothomagensis Abbas Deum precatus linguam expetiuit, ob hoc solùm ne sine Confessione decederet. Vbi enim confessus est, illicò expirauit. Satis esset in tali necessitate intimus peccatorum dolor, & ipsa cordis cõtritio. Sed sanctus Abbas nescius, an ille conuenienter doleret, à confitente discere voluit, vt pro eius salute cõfidentiùs oraret, simulque ostenderet, quàm necessaria sit Confessio his qui loqui possunt, quãdoquidem & pro mutis elaborandum est, vt confitendi causa loquantur. *Sur. Tom.* 4.

Seuerus Presbyter

NON solùm muto vocem, verum etiam mortuo vitã aliquãdò restitutam hac de causa fuisse legimus. Seuerus enim Sacerdos (vt in beati Pontificis Gregorij Dialogo relatum est) vocatus ad cuiusdam ægrotantis Confessionem audiendam, cùm paulò tardius venisset, vita defunctum offendit, eaque vehementer angi afflictarique cœpit, se illius interfectorem, se homicidam clamitans. Et dum in his lamẽtis cadaueri incumbens acerrimè fleret, reuixit qui iacebat mortuus, dixitque se, dum ab impijs spiritibus ad horrenda tenebrarum loca raptim traheretur, ab Angelo protinùs dimitti, atque corpori restitui iussum, quòd diceret Deum id Seueri lachrymis indulsisse. Igitur vbi confessus est, peracta septem dierum pœnitentia, iterum obijt, corporis vinculis pariter peccatorumque absolutus. Caueat ergo Sacerdos horam terere cunctando, quoties ad tam necessarium opus accersitur, ne si Seueri fletum imitari nequiuerit, reatum subire cogatur mortui, non confessi. Caueat & æger differre Confessio-

fessionem, ne confitendi mora peccandi pertinaciæ im-
putetur. Sicuti isti imputata fuisset ad perpetuum suppli-
cium, nisi aliena ei merita peropportunè succurrissent.
Hinc est illud in Ecclesiastico præceptum: Confiteberis *Eccl. 17.*
viuẽs, viuus & sanus confiteberis, & laudabis Deum: &
gloriaberis in miserationibus eius. *Greg. Dial. lib. 2. c. 12.*

CAVEAT præterea Sacerdos, ne qua nimis acerba in-
crepatione conturbet confitentem, & vulnus, quod leni
fotu curandum est, duriùs contrectans exasperet ac sup-
purare cogat, ne fortè & ipsi contingat, quod contigisse
seni cuidam in AEgypto refert Ioannes Cassianus. Qui *Quidam*
Monachum adolescentem cum in Confessione audisset, *senior.*
libidinis incentiuis identidem vrgeri, immoderata re-
prehensione propè ad desperationem compulit, indignũ
Monachi nomine contestans, cuius pectus impudicis co-
gitationibus patêre potuerit. Sed mox ipse iusto Dei iu-
dicio eadem tentatione tam vehementer inquietari cœ-
pit, vt & hic senex, sicut & ille iuuenis, iam ad seculũ re-
dire secum in animo versaret. Cæterùm sapientia ac san-
ctitate præditus Apollo Abbas, iuuenem vultu demissum
cernens, cùm tristitię causam didicisset, blanditer conso-
latus est, docens non esse malum fęda cogitatione impu-
gnari sed vinci; nam se quoq; idem sæpè passum, Deo ta-
men adiuuante nunquam succubuisse. Deinde senẽ, iam
relicto in quo ætatem egerat tugurio, vagum profugum-
que ad se aduocans, vt rediret admonuit, & iam suam ex-
pertus imbecillitatẽ, alienæ misereri disceret, nõ irasci.
Posthæc pro illo precatus, tentationẽ oratione abegit.
Improuidus igitur istæ confessionis auditor, nonne & se
confitentẽ perditũ isset? Nonne cæcus cæcum ducens am-
bo in foueã corruissent, nisi Apollo, Domini miserantis
nutu, manum suam vtrique supposuisset? Sapienter itaq; *Galat. 6.*
ab Apostolo pręceptum est: Si pręoccupatus fuerit homo
in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, huiusmodi in-
struite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu
tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis
Legem Christi. *Cassian. Col. 4. cap. 13.*

QVANTA verò sanctæ Confessionis virtus sit, etiam *Vgo Abb.*
inde

inde disci potest, quòd Vgoni Boneuallési Abbati quẽdã ex fratribus post mortem apparuisse ferunt, & mox vt peccatum confessus est, pœnis, quibus afficiebatur, se liberatum dixisse. Hanc autem confitendi facultatem idcirco sibi reseruatam, quoniam absente Abbate decesserat, deliberatum habens illi confiteri cũ redisset. Etenim fratrum absolutio, ex monastico instituto, ad solum Abbatem spectabat. Expedit igitur etiam cùm abest cui cõfitendum sit, confitendi semper habere propositum. Pro confesso erit, qui quamuis copiam confitendi non habeat, non habuerit voluntatem.

Serapion Abbas. ILLO quoque exemplo vis patuit Confessionis, quod in collationibus Cassiani proditum est de Serapione Abbate. Hic iuuenculus adhuc sub Theona Præposito, edacitatis morbo tentatus, post Nonæ refectionem, praximacium furto sublatum, vesperi latenter comedere cõsueuerat. Sed tandem conscientiæ stimulo agitatus, corã Abbate prosternitur, peccatum confitetur, & cum pœnitentiæ mœrore veniam exposcit. Vix dum verba finierat, & flamma de sinu eius, in quo praximacia recondere solitus erat, promicans, intolerabili fœtore cellam, in qua erant, repleuit. Ille nunquam postea tali edendi auiditate se pulsatum sensit. Vincebatur quamdiu occultum tenuit facinus, porrò vbi confessus est, ita victor euasit, vt ad eandem pugnam redire vltrà necesse non fuerit. Illã quippe diaboli flammam penitus extinxit humilitas cõfitentis. *Cassian. Col. 2. cap. 11.*

Institutũ Monastic. RECTE itaque quibusdam in Monasterijs præceptum constitutumque esse legimus, ne iuniores quicquid mente conceperint, pigritentur illud repentè Præpositis manifestum facere, vt nihil ipsi dijudicent, nihil sibimet ipsis credant, sed semper Seniorum regantur arbitrio, Seniorum sententijs stare assuescant. Ita fiet, vt in eis neque prauæ cogitationes moram faciant, neque dubiæ errorem inducant, neque vllus vnquam aduersario supersit fallendi locus.

Feminæ. NE verò nihil de feminis dixisse arguamur, tametsi omnia ferè quæ ad virtutem spectant, vtrique sexui communia

munia sint, vnum tamen earum exemplum promam. Ferunt mulierem quādam peccata sua in volumine descripta, Basilio Magnō porrexisse, supplicantem vti pro eorum remissione Deum deprecaretur. Orauit ille, & omnia deleta apparuêre præter vnum cæteris grauius. Cuius causa dum ad Effren Eremitam missa mulier nihil profecisset, inde rediens, Basilium iam diem suum obijsse comperit, fleuitque vbertim; mox chartam illam super iacentis pectus deponens, cùm tandem sustulisset, id quoque in ea quod residuum erat, abolitum deprehendit. Hinc nosse licet, quantum prosit confitenti bonum ác sanctum habere auditorem, cuius merita sibi ad veniam facilius pleniusque assequendam suffragare possint.

QVOD verò (vt dictum est) per sacram Confessionem abolitio fiat peccatorum, etiam quotidianis experimentis discimus. In ijs vtique, qui malignis arrepti spiritibus quandoque occulta aliorum facinora manifestant, ea palam obijcientes, quæ illi, quibus obiecta sunt, mox vt cōfessi Sacerdoti fuerint, & ad eum qui arreptus est reuersi, nihil vltrà quod sibi exprobrandum sit audiuit. Quinimo ipse in homine loquens, affirmare solet dæmon, nequaquam esse eos illos qui paulo antè fuerant, sed alios omnino. Tanta ergò res est Confessio, vt diabolo statim os obstruat, ne hominem accusare possit, quem priùs in multis damnare ausus fuerat. *Arreptitij.*

ET cùm hoc ita sit, quis adeò impudēs est, vt in ijs quæ fœda atque turpia sunt, diabolo prodente deprehendi mauult, quàm ea secreto vni homini confitendo antè delere? Aut quis econtrariò tam verecundus, vel potiùs tam vecors est, vt illud Sacerdoti dicere erubescat, quod in conspectu Maiestatis diuinæ (cui omnia aperta sunt) facere non erubuit? Pudere quidem debet peccatorem, sed eatenus vt & peccasse confundatur, & nihil subtrahat in Confessione, cùm scriptum sit: Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam. Altera quippè crimen suum quantum potest celat, nec tamen *Exhortatio ad cōfitendum.* *Eccli 4.*

men ab eo discedit: altera verò detegit cui oportet ac reuelat, & confitendo pœnitendoque diluit, atque iterum
Prou. 28. eò delabi, vbi cõfundi necesse est, cauet. Qui ergo (vt Salomon sapientia plenus ait) abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea,
Ibid. 10. misericordiam consequetur. Idem dicit: Reuela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ. Et Ioannes Apostolus, cui futurorum arcana spiritalibus oculis licet
1. Ioan. 1. intueri: Si confiteamur, inquit, peccata nostra, fidelis est & iustus vt remittat nobis. Quid autem opus est celare hominem, quod nõ latet Deum? Quòd si ea quæ malè nequiterque egisti, vni nunc Sacerdoti absconderis, postea certè in die Iudicij toti publicabuntur mundo, amicis, inimicis, viris, mulieribus, omnibus Angelis, omnibus
Lucæ 12. Sanctis videnda coràm exponentur. Nihil tunc absconditum erit quod non reueletur, nihil occultum quod nõ
Lucæ 2. sciatur, nisi quod antè Confessione ac pœnitudine fuerit abolitum. Pandentur ex cordibus multorum secretæ co-
Num. 3. gitationes, dicta factaque in aperto erunt, dicente Domino per Prophetam: Reuelabo pudenda tua in facie tua, sed omni etiam reuelatæ turpitudinis confusione intole-
Osee 13. rabilior sequetur vltionis pœna. Quam quidem Osee Propheta puerperæ cruciatibus (vt omnium maximam) comparat, dicens: Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum eius, dolores parturientis venient ei: sed vehementiam expressit angoris, non diuturnitatem. Parturientis enim labor breuis est, at verò inconfessis & impœnitentibus perpetuum infinitumque supplicium paratum est.

De sacrosancta Communione.
CAP. XII.

POST Pœnitentiam Confessionemque peccatorum restat vt ad Mensam Domini accedamus, Corpori & Sanguini eius communicantes, qui est Caput nostrum, sine quo nos, qui membra sumus, viuere omninò
Ioan. 6. non possumus. Ait enim: Nisi manducaueritis Carnẽ Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitã

in vo-

in vobis. Cuius nunc Sacramenti veritatem, excellentiã, fructum exemplis astruere conabimur, quantum in nobis erit, authoritateque Scripturarum; ne cui fortè incredibile videatur, quod supra omnem naturæ vim fieri audierit, & ibi magis eius vacillet fides, vbi credentibus certior beatitudo promittitur.

¶ DOMINVS igitur noster Iesus Christus acceptum panem & vinum benedixit, dicens: Hoc est Corpus meum, &: Hic est Sanguis meus. Non fallit ipse qui veritas est, & si multa hominibus credimus, cùm scriptum sit: Omnis homo mendax, non credimus Deo qui verax est, imò veritas ipsa? Aut non fuit illi possibile panis vinique mutare substantiam, cui possibile fuit creare cuncta? Sed panis & vini, inquies, formam permanere cerno: quomodo vis, vt aliud esse, quàm quod video, credam? Eodem profectò modo quo animal aliquod ex ære lapideve effigiatum conspicis fucatumque coloribus, & tamen non animal esse intelligis, sed æs aut lapidem, aut materiam. Rursum dices: Ista quidem animalis effigies visum posset decipere, odoratu tamen & gustu, tactu deprehenditur, non esse id quod videtur. At in Sacramento isto panis & vinum sicut oculis videntur, ita & sensibus cæteris pariter percipiuntur. Statuarius ergò in æris vel lapidis materia potuit obijcere oculis tuis animalis speciem: non poterit Christus in corpore suo panis & vini, sicuti oculis, ita & naribus, & palato, & tactui? Non vis plus Deum posse, quàm hominem: & cunctorum auctorem, quàm creaturam? Quod si ille artifex efficere potuit, vt aliud cernas, quàm quod est, non poterit artificis Dominus & plasmator omnium efficere, vt aliud etiam gustes, odoreris, tangas, quàm quod est? Si vnum ex sensibus homini subdis, subde & reliquos Deo, aut confitere inter Deum & hominẽ nihil differre, quod prorsus Deũ esse, negare est. Adhæc nõne inest hydromeli vini sapor & color, cũ mel & aqua sit, non vinum? nonne etiam vsu venit, vt quædam vel vetustate vel vitio alienum odorem imitentur, suum amittant? Aquæ cùm gelátur, corpus nõ liquoris, sed vitri habent. Vides igitur quibusdam in rebus inter-

Matt. 26. Marc. 14. Ioan. 22. 1. Cor. 11. Psal. 115.

Veritas corporis Christi sub specie panis & vini.

interdum contingere alterius rei saporem, colorem, odorem, tactum, nec tamen ideo reris illas esse alias quàm quæ sunt: & de Christi corpore dubitas, quia quæ panis & vini sunt in se conseruat, nõ quæ Carnis & Sanguinis, cùm tamen Caro & Sanguis sit? Imò idem ille qui natus est de Virgine, qui pependit in cruce, qui surrexit de sepulchro, qui ad dexteram Dei sedet in cœlo? Deniq; noli sensibus tuis credere, qui falli decipique possunt: crede illi, qui nec falli nec fallere potest, quo nihil est verius, nihil certius, à quo vel minimum dissentire perniciosissimus error est. Et quid mirum, si ille tibi in panis & vini

Ioan. 20. figura apparet, qui Magdalenæ in forma apparuit hortu-
Lucæ 24. lani, & Discipulis ad Castellum Emaus pergentibus in forma peregrini, & quidem ab ijs noluit statim agnosci; tibi verò, quoties panis & vinum à sacerdote consecrá-
Lucæ 22. tur, dicit: Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus. Et:
Ioan. 20. Beati qui non viderunt & crediderunt, hoc est, qui sacrá hostiam illam, quam vident, Christum Iesum esse credunt, quem non vident. Latet Diuinitas, latet Humanitas, sed vtrunque sola intuetur fides, dum de vtriusque præsentia nihil hæsitat. Credendum ergo est, & citra omnem rei ambiguitatem firmiter tenendum, panis viniq́ue substantiam in substantiam transire Corporis & Sanguinis Christi, & hoc quidem virtute verborum Christi, quę per illos duntaxat proferuntur, quibus ipse dixit: Hoc facite in meam commemorationem: Iam tum Sacerdotes costituens, per quorum ministerium ipse nobiscum esset vsque ad consummationem seculi. Quoniam sine illo ieiuni & esurientes deficeremus in via, veluti defecerunt, quibus Manna in deserto fastidio fuit.

Quare species nõ mutatur. CVR autem panis & vini neque forma neque formæ accidentia immutentur? ne scilicet manducare potareq; exhorrescas. Si enim species illas in Carnem & Sanguinem, sicuti sunt, ita versas cerneres: respueres profecto, & stomachans atque auersus cum illis fortasse, qui cre-
Num. 21. dere noluerunt, diceres: Nauseat anima mea super cibo isto leuissimo, Ipse itaque qui mãducari potariq; voluit, sapere etiam sumentibus se ita voluit, vt omnem prorsus excu-

excuſationis occaſionem de medio auferret, qua dicere quis poſſet, ſibi horrendum fuiſſe, ori ac dentibus admouere Corpus Chriſti viuum, ideoque ſibi iungi communicarique noluiſſe. Sic igitur ſe nobis offerens, infirmitati noſtræ prudenter ceſſit, & ſimul ſaluti clementer conſuluit, ne cibum ſumere timeremus, cuius paſtu immortalitatem, incorruptionem, beatitudinemq; conſequimur æternam.

Quæ miranda in Sacramento, ſed credenda.

QVOMODO autem Chriſtus & in cœlo cum Angelis, & in terra nobiſcum ſit, quomodo vnus in multis hoſtijs ſicut & in vnaquaque earum, vel qua ratione fractis illis & communicatis ipſe ſemper integer illæſusq; perſeueret: quomodo etiam qui quotidie à fidelibus ſumitur, non conſumatur: Vel qualiter ſub tam anguſta forma totus ſit: Vel quo pacto is qui ſupra cœlum eſt, illicò vt dicta fuerint conſecrationis verba, in altari adſit: mirari potiùs, quam ſcrutari licet. Sed quanquam diuina humanis inuiſibiliaq; viſibilibus nequeant comparari, quæramus tamen aliquas rerum ſimilitudines, quo magis credibilia videantur quæ veriora ſunt, quàm vt de illis quicquam dubitare fas ſit.

Quòd & in cœlo & in altari ſit.

SIC igitur in cęlo ſimul & in Altari eſt Chriſtus, quēadmodum radij Solis, cùm oritur, in Oriente pariter & in Occidente apparent; nec tamen lux illa ſubſtantia Solis eſt, cùm in ſacrificio Altaris in eadem ſubſtātia Chriſti ſit, quæ in cœlo eſt.

VNVS quoque Chriſtus in plurimis hoſtijs eſt, nec minus in vna quàm in omnibus, nec plus in omnibus quàm in ſingulis, ſicuti eadem vox & in ore ſermocinantis, & in omnium auſcultantium auribus eſt: aures multæ, vox vna. Auris tamen alia magis alia minus vocis capax eſt, vtraque autem Sacramēti ſpecies æquè capax Chriſti eſt. Quem quidem haud ineptè Solis luci atque loquētis voci comparauimus, quia ipſe & Sol iuſtitiæ, & lux mundi, & verbum Patris eſt.

Quod fracta ſpecie nō frangatur

PRAETEREA fractio illa manducatioque in ſpecie panis & vini, non in ſubſtantia Chriſti fit, quæ diuidi ſepararique non poteſt, veluti fracto ſpeculo non frangitur

tur Corp⁹. tur, intuentis imago, sed etiam cuique fragmento eadem imago, quæ speculo integro inerat, inest. Attamen in Sacramento non imago Christi est, sed substantia eius: imago autem panis & vini est, quamuis ipse Christus imago Dei inuisibilis sit.

Quòd sæpe sumptũ nõ cõsumatur QVOTIDIE enim à nobis sumptus non consumitur, sicut nec amor erga me tuus idcirco minuetur, si alijs quoque quamuis multis communicatus fuerit. Potest quidem omnibus impertiri, & semper apud te integer permanere. Sicut etiam lucernæ vnius lumen nõ ob hoc minus fulgoris habebit, cùm ab ea plurimæ aliæ accensæ fuerint. Et si ijs rebus nihil infertur detrimenti ex communicatione, multò minus Christo, qui & verus amor *Ioan. 13.* est, diligens electos suos vsque in finem, & lucerna sem- *Matth. 5.* per lucens omnibus qui in domo sunt.

Quòd sub modica specie tot⁹ Christ⁹ sit. TOTVS autem Christus sub tam exigua latet specie, quemadmodum intra pupillam oculi oppidum aliquod videtur, vel mons. Repræsentatio tamen ibi est sicut in speculo, non veritas: in Sacramento autem tota substantiæ Christi magnitudo est, quam non loci spatio metimur, sed vi naturæ. Ac ne fortè ideo spatium illud quo hostia circunscribitur, vacuum putes, sua specie plenum est: species in loco, substantia in natura est.

Quod sine mora è cœlo ad Altare adsit. E cœlo quoque ad Altare, id est, ad terram vsque delabendo, moram non sustinet, sicut nec oculi nostri acies cælum & sidera suspiciendo, cùm hæc à nobis tam distét procul. Verum obtutus noster non ita perfectè absoluteque longinqua, vt proxima, cernit: Deo autem omnia pariter proxima sunt, pariter præsentia, neque locorum intercapedine præpediri, neque temporis puncto retineri potest, quin statim ibi sit vbi vult; & quali forma videri voluerit, tali repentè appareat: denique omnia potest, per quem facta sunt omnia.

Quod dicẽdo omnia nõ possint explicari. NOS profectò (vt in Ecclesiastico scriptum est) multa dicimus & deficimus, nequaquam valẽtes explicare sermone quod fide tenemus. Igitur quoniam ibidem præcipitur, ne laboretis, non enim comprehendetis: imitemur turbam illam quam pauit Dominus, vt quod capere pos-

sumus

ſumus capiamus, reliquias dimittentes in cophinos eorũ recondendas, quibus datum eſt noſſe Myſterium Dei: ſed tamen cum illis pariter credentes, vt pariter cum illis ſaluemur. Quam quidem fidem, vt nobis magis certam probatamque redderet Dominus noſter, ſignis manifeſtiſſimis interdum dignatus eſt roborare, ne credere dubitemus etiam illud, quod intellectu non percipimus.

VITERBII (quod oppidum Piceni eſt) Sacerdos quidam dum Miſſam celebraret, hoſtiam ſacram ſumpturus dubitauit, eſſetne illa vera Caro Saluatoris, & cùm de more manibus confregiſſet, cruor inde manare cępit, ita vt album panniculum, quod Corporale appellant, ſibi ſubiectum magna ex parte inficeret, fruſtraque tentatum eſt maculam illam elui aquis. Atque ob miraculi fidem, pannus ipſe in ſacrario Viterbinæ Eccleſiæ adhuc ſeruari dicitur. Eam potiſſimè ob rem, quartus Vrbanus Pontifex (cùm fortè ibi adeſſet) diem Corporis Chriſti feſtũ conſtituit, qui peractis Pentecoſtes officijs Feria quinta proxima ſolennis eſt. Pontificis maximi teſtimonio credat, annuæque celebritati ab eo indictæ, quiſquis vel miraculo non interfuit, vel pannum ſancto Sanguine perfuſum non vidit. *In vitis Pontificum.* *Miraculũ Viterbij.*

EDVARDO Anglorum regi ſanctitate magis quàm regno celebri, dum Miſſali ſacrificio interfuiſſet, in manibus ſacrificantis presbyteri Chriſtum ea corporis forma, quam de Virgine matre ſumpſit, ferunt apparuiſſe. Non quòd ſanctus rex quicquam de veritate Sacramenti ambigeret, ſed vt ambigentibus ipſe (cuius verbis habebatur fides) viſa prædicaret. Eo atteſtante crediderunt, quibus veritatem perſuadere ratio nequiuerat. *Osbert. Sur. Tom. 1.* *Eduardus rex.*

IN beati quoque Pontificis Gregorij vita legimus, cũ Corpus dominicum cuidam feminæ ſumendum offerret, quæ panes ipſos quos ille conſecrabat, facere conſueuerat, incredula renuebat accipere, quod diceret, nequaquam eſſe illud Corpus Domini, ſed panẽ quem ipſa ſuis manibus formauerat, ipſa coxerat. Tunc Pontifex ægrè *Gregorius Pontifex.*

ferens infidelitatem mulieris, orauit Dominum, & panis species versa est in speciem carnis. Rursum orauit, atque vbi pristina Sacramento facies rediјt, credenti iam ac pœnitenti illi obtulit. Experimento credidit mulier, quod si absque eo credidisset, multò maius fidei sibi meritum ac-

Ioan. 20. cessisset. Beati enim qui non viderunt, & crediderunt. *In vita Greg. lib. 2. cap. 42.*

Stephan. Presbyter STEPHANVS Presbiter Constantinopolitanus, caput feminæ Hostia sacra contingens, ab ea dæmonem, à quo vexabatur, expulit. Quæ liberata, dixit, sibi tunc visum fuisse, quòd ille puerum nudum ac viuum vertici supponeret suo. Dubitari posset ne commentum confinxerint, si secuta sanitas non faceret fidem. Panem quippè malignus ille spiritus minimè timuisset, sed ipsum ferre nequiuit, qui panis figuram nobis præfert. Puer ergo terruit dæmonem & fugauit, vt si feminæ verbis non credimus, operibus Christi credamus. *Niceph. rerum Rom. lib 22.*

Maria de Oegnies. MARIAE etiam cognomento de Oegnies eundem pueri figura visum perhibent, dum Sacerdos inter sacrificandum de more manus sustulisset. In quo hoc quoque mirum & ineffabile, quomodo eodem tempore, in eodē corpore alij aliam effigiē viderint, illa pueri, alij panis: illa quod erat, alij quod esse videtur, & nō esse creditur. Cur autem ita ei, nisi ad submouendum scrupulum dubietatis, non ab ipsius mente quæ sancta & fidelis erat, sed illorum qui dubitassent, si tantę opinionis mulierem mentiri posse arbitarentur? At quare non cæteris, sicut & ipsi vni, puer apparuerit? vt scilicet credentes quod non vident, videre mereantur quod credunt. *Iacob. de vitr. Sur. Tom. 3.*

SATIS hæc de veritate Sacramenti, nunc eius excellētiam dignitatemque tractemus.

De excellentia Sacramenti. INDE primum tanti Mysterij panditur magnitudo, vbi in veteri Instrumento figuræ eius præcesserunt, & si insignis nobilitas inerit figuris, quanto maior inest veritati? In typum ergo huius prima libatio fuit panis & vini. Et ne vulgare Sacrificium putes, qui libabat, & rex

Gen. 14. erat, & Sacerdos, & quidem talis, vt Sacerdotium significaret

caret

caret Christi, cui per Prophetam dictum est: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. *Psal. 106.*

AGNVS quoque filijs Israel immolari iussus, cùm de seruitute Pharaonis liberati sunt, prænuntiabat Sacramentum istud, quo nos à seruitute diaboli liberamur vniti Deo. Si ad agnum respicis, absque macula est: Si ad diem quo immolabatur, celebritatem nullam apud Hebræos maiorem Phase inuenies. *Exod. 12.*

HOSTIA etiam illa quæ in Lege offerebatur pro peccato, quæ sanctificabat quicquid tetigisset, quæ Sancta sanctorum dicebatur, cuius sanguis inferebatur in tabernaculum testimonij ad expiandum in Sanctuario, nonne per omnia innuebat hostiam hanc, quæ pro peccato in ara Crucis offerenda erat, quæ verè Sancta sanctorum est, cuius carnem manducantes sanctificamur, cuius sanguinem potantes mundamur. *Leuit. 7.*

ET de hostia pacificorum scriptum est: Qui fuerit mũdus, vescetur ex ea: anima polluta, quæ ederit de carnib⁹ hostiæ pacificorum quæ oblata est Domino, peribit de populis suis. De hac autem, quæ de cœlo descendens pacem attulit terræ, concilians ima summis, per Apostolũ dicitur: Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui .n. manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. *Ibidem.* *1. Cor. 11.*

MANNA etiam illud, quo populus Israel vixit in deserto, figurabat cibum hunc, quo nos in seculi huius deserto sustentamur. Alioqui fragiles & imbecilli deficeremus in via, neque diabolo resistere neque concupiscẽtijs repugnare possemus. Et tamen ad illos dicitur, Patres vestri manducauerunt Manna, & mortui sunt. Qui verò comederit panem hunc, viuet in ęternum, vt scias quantò figuræ præcellat veritas. *Exod. 16.* *Ioan. 6.*

MVLTÒ ergo validior est panis iste pane illo subcineritio, qui in manu Gedeonis ducis euertit castra Madiã. Multò sanctior illo, quẽ ipsi Dauid & ijs qui cũ eo erãt edere non licuit, nisi cum se mundos à mulieribus esse confessi sunt. Multò plus vigoris conferens comedenti, quàm *Iudic. 7.* *1. Reg. 21.*

quàm ille, in cuius fortitudine ambulauit Elias xl. diebus
3. Reg. 19. & totidem noctibus, vsque ad montem Dei Oreb. Multò
4. Reg. 4. suauior farina illa, quæ ab Elisæo in ollam missa pulmẽti amaritudinem vertit in dulcorem. Nullum deniq; sacrificium, nulla oblatio huic oblationi conferenda, quæ quidem lux est, non vmbra: veritas, non typus: & indulta in Euangelio gratiæ plenitudo, non in omnibus Legis cæremonijs suspensa futuri expectatio.

Isaia 25. HOC enim est illud conuiuium, de quo Isaias Prophetans ait: Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defecatæ. Hæc
Malac. 1. est illa oblatio, de qua Dominus ipse per Malachiã gloriatur, dicens: In omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in Gẽtibus. Hanc Zacharias quoque in spiritu cernens & admirans, bonum & pulchrum Dei appellat, di-
Zach. 9. cens: Quid bonum eius est, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? Esto sanè: bona etiam & pulchra pro tempore fuerint legis sacrificia: nunquid tamen aliquod eorũ virgines germinare dictum sit? Vnde apparet, non terrenum, sed cœlestem esse cibum, quo aliti homines angelicam vitã viuere cœpere profitentes castitatem. Etenim cibus quoq; ipse caro est de Virgine sumpta, Deoq́; ita vnita, vt Deus & homo non duo sint, sed vnus Christus. Christum ergo in Altari sumimus, quo quid vnquam dici aut cogitari potest præstantius, magnificentius, sublimius?

Iuo Presbyter. IGITVR haut temerè Iuoni Presbytero Missam celebranti, dum sacram hostiam reuerenter offerret, igneus globus super verticem astitisse visus est. Quæ res tantæ admirationi fuit, vt quod ipse manibus extulerat, ijs etiã qui priùs dubitauerant, diuinũ esse appareret, adorarentq́ue deinceps in Sacramento, nõn quod viderẽt, sed quod esse crederent. Neque enim ad species illas visibiles dirigenda adoratio est, sed ad substantiam Christi, quæ sub ipsis occultatur. *Sur. Tom* 3.

Dominic. SIC nempe faciens Dominicus ille Prædicatorũ Pater,

ter,dum inter ſacrificandum tanti Sacramenti maieſtatē ſecum cogitaret,nimio interdum ſtupore attonitus, exterius obrigeſcebat,interiùs ineffabiliter conſolabatur. Quantus hic ergo & qualis eſt, qui contemplatione ſui totum occupat hominem,& manentē in corpore, à corpore facit alienum?& nec ſic profectò gloriam ſuam totam pandit, quam ne Angeli quidem comprehendere poſſunt, cùm incircumſcripta atque infinita ſit. *Ioan.*

ET ne tam admirabilis Sacramenti homines mortales tantùm miniſtros eſſe putemus, nonnunquam etiam ab excellentiore,hoc eſt,ſpiritali creatura miniſtratum hominibus eſt.Ferunt Onophrium,in vaſta AEgypti ſolitudine Deo ſeruientem,dominico quoque die illud Angelo deferēte acceptauiſſe,cùm Sacerdotis copiam procul ab humano cultu degens habere non poſſet.*In vitis PP.* *Onophri' ſolitarius.*

MAIORO etiam Epiſcopo in Britannia Paſchali die oranti Angelum ter apparuiſſe, terque ſacram Communionem porrexiſſe,prędicantem quòd propediem deceſſurus eſſet.Sed qui tali vſus eſt miniſtro,tantoq; donatus viatico ad vitæ finem gratanter cucurrit,vt vitam,quæ finem non habet,inchoaret. *Maior'us Epiſc.*

MARCVS quoque Scriptor apud AEgyptios, ita cognominatus,quoniam curæ illi fuit Anachoretarum AEgyti vitas deſcribere,cùm aliquando genibus prouolut' Euchariſtiam à Sacerdote popoſciſſet,apparuit manus eā ſibi porrigens,nec dubitauit ille accipere,quod diuinitus offerri credidit,neque ambigitur, quin Angelus fuerit,qui præripere auſus ſit officium ſacerdotis,magiſque incuſſit hominibus reuerentiæ erga ſe metum panis ipſe Trinitatis,cùm tam mirabiliter etiam ab Angelis porrigi viſus eſt.*In vitis PP.* *Marcus Scriptor.*

NON minori admiratione dignum,nec minùs ad huius Sacramenti ſpectans dignitatem illud fuit, quod in vita Fauſtini & Iouitæ Martyrum legimus.Hi namque cū Secundum militem Mediolani conuerſum baptizaſſent, & communione quoque membrum Eccleſiæ facere voluiſſent,nec haberent panem ex quo Sacramentum cōficerent, à columba alite roſtro delatum accepere,eiq; ſumen- *Fauſtinus & Iouita.*

mendum porrexerunt, sacrum esse minimè dubitantes, qui sic afferebatur. Quoniam autem in columbæ figura Spiritum sanctum apparere solitum Euangelia testātur, hoc ideò contigisse potuit, vt credamus, sicut credimus ibi Deum Patrem, ibi Spiritum sāctum esse, vbi Filius est, cum trium Personarum simplex vnicaque substantia separari non possit. Quem ergo honorem toti Trinitati exhibendum censes, huic vni Sacramento deferre ne dubites, non visibilem eius figuram tantummodò oculis attendens, sed sub visibili figura inuisibilem veritatem alta mente contemplans. *Ado. Sur. Tom.* I.

Honor Episcopus. Eiusmodi autem honor quāti meriti sit, Honorati Ambianensis Episcopi exemplo disci potest, qui Missam celebrans, cùm ante se in altari sacram hostiam attentiùs considerasset, iam sumere volens, manibus contingere hæsitabat. Itaque depictæ ibi imaginis Christi manu sublatam, sibique porrectam hausit, sumere non recusans quod diuinitus dabatur, & certè dignus fuit à Christo cōmunicari, qui se tactu etiam eius indignum iudicauit. Non negamus, & Iudam à Christo communicatum. Sed quia irreuerenter simul & impiè accesserat, post buccellam diabolo ad se aditum præbuit, & vitæ auctorem inhonorans, mortis laqueo se infeliciter implicauit. *Hil. Arelat. Sur. Tom.* I.

Tharsit. Martyr. AT non ita Tharsitius martyr Romæ passus. Qui cùm Sacramentum hoc sub veste tectum ad quendam fidelem ægrotantem ferret, in impios Gentiles fortè incidens, quid sub veste haberet quærentibus non indicauit, magisque ab his rei, quam ferebat, contemptum aliquē, quā sibi necem timuit. Itaque illi fustibus cæsum interimūt. Et cùm iam exanimis vestimenta excussissent, Sacramentum nusquam comparuit: ipsi autem lymphatico pauore conuulsi diffugerunt. Non ergo licuit sacrilegis illud polluto contactu prophanare, cuius honorem Tharsitius vitæ suæ antetulit. Illi infidelitatis errore prolapsi ad inferos corruerunt, hic armis eorum fortior, cùm martyrij palma cœlum petijt, ipsum in sua ibi specie perpetuò visurus, quē hic in aliena dignè coluit. *In gestis Steph PP.*

Ha cte-

Hactenus de excellentia Sacramenti, reliquum est, vt aliquid de vtilitate ipsa quam ab eo haurimus, fructúque dicamus, tametsi nihil de illo pro dignitate dici queat, cùm omnia diuina humani captu ingenij maiora sint. *De vtilitate Sacramenti.*

CHRISTVS igitur panis viuus de cælo descendens, cùm ex omni parte perfectissimus sit, haud dubium quin se piè fideliterque sumentibus, & præsentis vitæ conferat perfectionem & futuræ. *Christus.*

CONFERT primùm peccatorum purgationem. Si enim (vt Apostolus inquit) sanguis hircorum & taurorum & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis Sanguis Christi? Et certè hic ille est, quem varijs morbis affecti tangere cupiebant, quia virtus (vt Euangelista ait) inde exibat, & curabat omnes. Et si ipsi solùm tangendo curabantur, nos non curabimur sumendo? Sed qui primi sic sumpserunt, eos idem ille quem sumebant, exteriùs lauit, vt ostenderet intimas quoque eorum sordes lauisse se, & ipsos sicut corpore ita & animo puros nitidosque reddidisse, quam in illo virtutem nequaquam ignorauit, qui eum digito demonstrans, dixit: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Heb. 9.* *Lucæ 6.* *Ioan. 1.*

CONFERT deinde spiritalis boni appetendi copiam, exercendique facultatem, vt animus noster vitijs eradicatis virtutibus exuberet. Quod Osee Propheta præuidens, inquit: Viuent tritico, & germinabunt quasi vinea, memoriale eius sicut vinum Libani. Vnde & Discipuli statim post salutare conuiuium, montem conscendunt Olíueti, iam altiora & fructuosiora petentes, quàm antè petierant. Et Zachæus quidem, cùm ipsum Dominum suo suscepisset hospitio, reddit quadruplum pro eo quod antè fraude interuerterat atque dolo, & in pauperes sua incipit effundere, qui rapuerat aliena. *Osee 14.* *Discipuli.* *Zachæus.*

Præstat quoque contra illicitas animi cupiditates resistendi robur, vt seipso fortior sit, qui cælestis cibi pabulo fuerit saginatus. Quemadmodum enim illi qui in mari fluctibus agitabantur, cùm Iesum vndas pedibus con- *Discipuli* *Matth. 8.*

culcantem in nauicula ſuſcepiſſent, viderunt poſuiſſe ventum, & turbinem procellarum verſum in tranquillitatem: ita nos in pectoris noſtri nauicula eundem piè ſuſceperimus, malarum cogitationum violenti æſtus ceſſabunt, & omnis turbatæ mentis tempeſtas lenietur illicò atque conquieſcet. Quoniam (vt in Euangelio legimus) mari & ventis imperat, & obediunt ei.

IDEM aduerſus improbiſſimi hoſtis aſſiduas pugnas vincendi ſpem vireſque nobis confert ac ſuggerit, iuxta
Pſal. 22. illud Prophetæ: Paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me. Nihil quippe magis terrori
1. Reg. 17. diabolo eſſe poteſt, quàm Sacramentum iſtud. Et ſi Dauid parui lapidis ictu proſternere potuit Goliam illum magnum, Deo hominibuſque infeſtum: profectò faciliùs frangetur diaboli audacia lapide iſto, qui de monte abſ-
Daniel. 2. que opera manuum abſciſus contriuit ſtatuam Nabuchodonoſor, & factus mons ingens orbis terræ regna occupauit: lapide, inquam, qui in capite anguli poſitus, vtrunque parietem vnum fecit, ſuper quo ædificata Eccleſia, nec fluminum impetu ſubruitur, nec ventorum flatu concutitur: qui & ſuper ſe cadentem confringit, & ſuper quem cadit, conterit, vſque adeò nihil illo neque ſolidius eſt, neque grauius iungamur illi, & appropinquare non audebit Belial, vbi manere viderit Chriſtum.

HOC præterea præſtantiſſimum Sacramentum diſcutit ignorantiæ tenebras, & altioris intelligentiæ nobis
Ioan. 1. lumen infundit. Lux enim vera eſt illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Hominem, inquam, non mundum, quia mundus eum non cognouit, &
Num. 12. ſui eum non receperunt, dicentes: Nauſeat anima noſtra
Diſcipuli. ſuper cibo iſto leuiſſimo. At verò illi, quorum in Emaus
Luc. vlt. pergentium oculi caligabant, & Maieſtatis Dominum agnoſcere non poterant, nónne in ipſa panis fractione ipſum dicuntur agnouiſſe? & myſteria quæ ignorabant, ipſo aperiente, didiciſſe? Et de viro iuſto per hæc ipſa Sacramenta à Domino ſapientiæ luce illuſtrando, nónne
Eccle. 15. ſcriptum eſt? Cibauit illum pane vitæ & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illum.

Ac ne plura enumerando nimius ſim, hæc veriſſima Sanctorum Communio eſt, hoc feliciſſimum glutinum, quo Domino noſtro copulamur, & (vt ita dicam) inſerimur atque incorporamur, veluti capiti membra. Ait enim: Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in eo. In illo manentes viuimus in æternum, quia Panis vitæ eſt: & qui manducat me, inquit, & ipſe viuet propter me. *Ioan. 6.*

Quàm autem manducatio iſta potuſque nobis neceſſarius ſit, declarat, dicens: Niſi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et nemo venit ad Patrem, niſi per me. Igitur cùm tam fructuoſum ſit, ardenter accedamus: cùm tam neceſſarium, nunquam negligamus. Cumque ipſe qui & conuiuium & inuitator eſt, vocet nos atque hortetur, ſolerter obſequamur. Scit enim quo indigeamus, & quid expediat nobis. Venite, inquit, & comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis. Qualiter autem venire debeamus, inſtruit ſubiungens: Relinquite infantiam & venite, & ambulate per vias prudentiæ. Hoc ſanè pœnitudo (de qua ſuperiùs locuti ſumus) vitæque correctio efficiet. *Ibidem.* *Prou. 9.*

Nos interea iſtud ipſum, quod poſtremò de vtilitate ſacræ Communionis diſſeruimus, diuinarum nixi teſtimonio Scripturarum, idoneis quoque Sanctorum exemplis more noſtro confirmemus.

In Actis Apoſtolorum legitur de illis, qui primi ipſis euangelizantibus credidere. Erant autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & Communicatione fractionis panis, & orationibus. Fiebat autem omni animæ timor. Sicuti ergo quotidie cæleſtem panem hunc illis guſtare mos fuit, ita & cæleſtium deſiderio flagrantes, aſſidui factores verbi erant, non auditores tantùm, in oratione ſoliciti, in timore Dei humiles, in charitate feruentes, vnde ſequitur: Omnes etiam qui credebant, erant pariter, & habebant omnia cōmunia. Ad tantam perfectionem quid, quæſo, illos adduxerat, niſi fides Chriſti, & frequens Chriſti communicatio? Quæ poſtquam à poſteris *Actor. 2.* *Primitiua Eccleſia.*

deſita

desita est frequentari, vitæ quoque integritas languere cœpit. Panis enim, qui quotidianus fuerat, factus est annuus.

Caßius Episcopus. CASSIO Narniensi Episcopo (vt in Dialogo Gregorius testatur) quotidie hoc Sacrificium Deo offerenti Presbyter eius retulit, dicens: Per visum sibi à Domino fuisse iniunctum, vt ei diceret: Age quod agis, nec solitum opus intermitte, natalitio Apostolorum Petri & Pauli die venies ad me, recipiesque mercedem. Ille itaque anno quidem septimo, sed tamen die quo prædictum fuerat, cùm Missam celebrasset, percepta Communione vita decessit. Beatus qui per quotidianam Agni immortalis immolationem ad cœnam nuptiarum eius vocari meruit, celebritate æterna in cælo fruiturus, quia temporalem in altari nullo die intermisit. *Dialog. lib. 4. cap. 56. & Homil. 37. in Euangel.*

Liberalis. LIBERALIS Heliodori Altinensis Episcopi discipulus, hunc vitalem cibum singulis Dominicis diebus percipiens, reliquos dies absque esu potuque peregisse dicitur. In fortitudine ergo cibi huius peruenit vsque ad montem qui Christus est sublatus in cælum, cùm se de terris transferri postulasset. Quem enim sumendo assiduè cernebat per speculum & in ænigmate, ipsum iam facie ad faciem videre concupiuit.

Banon Clericus fortasse Bauo. BANON quoque Gandauensis cœnobij Clericus (multa licet vitæ sanctitate præditus fuisset) cùm ægrotaret, noluit sine tam salutari viatico decedere, statimque vocari, qui illud sibi afferret, Presbyterum iussit. Is verò qui missus fuerat, viæ ignarus, ab Angelo ad Presbyterum vsque perductus est, vt iam Angelos ei quamprimum suffragari scias, qui Domino communicari expetierit. Cui Banon ipse communicatus, nunquam postea ab eo discessit, & nunquam discedet, receptus in Paradisum.

Ambrosius Episcopus. AMBROSIVS item Mediolanensis Ecclesiæ Antistes, doctrina simul & sanctitate insignis, cùm è vita decederet, & communicari Domino exoptaret, sed fari iam non posset, mox Honorato Vercellensi Presbytero Eucharistiam

riſtiam afferente, lætus accepit. Qui Presbyter vt hoc faceret, tertia iam vice vocatum ſe dixit, dum dormiret, neque à quo vocaretur ſcire potuiſſe. Quid hoc eſt, niſi quia Chriſtus fideles famulos ſuos abſque ſe duce ad cæleſte regnum tranſmigrare non permittit, ne viam aberrent, ſi ab ipſo, qui veritas eſt, non continuò dirigantur. *Paulin.in vita Ambroſ.*

Et D. Hieronymus diem agens extremum, ſacrum Chriſti Corpus dari ſibi petijt. Illud verò ſumpturus de lectulo humi ſe deponi fecit, ſaccoque operiri. Tunc genibus prouolutus lachrymas fudit, pectus pugno percuſſit, & ſic ſanctam oblationem hauſit, geſtu habituque ſe illa indignum conteſtans, illam tamen ſibi neceſſariam hauriendo docens. *Euſeb.in vit.Hieronym.* *Hieronymus.*

Qvod autem & intelligentiam piè ſumentibus præſtet, Eadmundus Cantuarienſis Epiſcopus teſtis eſt. Qui die craſtino de Trinitate diſputationem initurus, noctu in ſomnijs vidit, ſe Sacramentum iſtud accepiſſe, columba offerente, & cùm manè in auditorium veniſſet, præter ſpem magna omnium admiratione diſſeruit. Siquidem illi tunc ſpiritaliter communicauerat, qui Dei ſapientia eſt, & Dei virtus. *Oſ.Sur.Tom.*1. *Eadmundus Epiſcopus.*

Haec inſuper immortalis & ineffabilis hoſtia, ſi in altari pro mortuis offeratur, maximo illis adiumento erit ad commiſſa in Purgatorij locis diluenda. Gregorius Pontifex refert, quendam Centumcellenſium Presbyterorum, dum in thermis lauaretur, homini ignoto, qui tamen ipſi officioſiùs ibi inſeruiret, panes aliquot referendæ gratiæ cauſa muneri obtuliſſe, illum verò noluiſſe accipere, quòd ſibi eis non opus eſſe diceret vita hac iam defuncto. Se enim loci illius Dominum aliquando fuiſſe, & eo deinde labore expiari culpam ibi iuſſum. Quamobrem ſi ſibi gratificari vellet, illos panes pro ſe conſecratos Deo offerret. Quod cùm ille feciſſet, die octauo ad Thermas reuerſus homine non inuento, noxa abſolutum agnouit. Ille ergo primùm poſcendo, deinde non comparendo, quanto hoc ſacrificium defunctis emolumento ſit, patefecit. *Gregorius Dialog.lib.4.cap.55.* *Presbyter Centumcellenſ.*

Gregorius PP. IDEM sanctus Pontifex tradit, dum adhuc Abbatis officio fungeretur, monacho sui monasterij, cui Iusto nomen erat, & ægrotanti, fratrum colloquio se interdixisse, & defuncto cœmiterij sepulturam, eo quòd tres aureos apud illum absconditos deprehenderat, qui omnibus communes esse debuissent: hac seueritate in languentem primò, deinde in mortuum vsus, vt sanos viuentesque ab eiusmodi vitio coerceret. Cæterùm & saluti illius consulens, Missas triginta pro eo celebrare, Pretiosum monachum iussit. Iustus ergo trigesimo die pòst fratri suo Copioso apparens, pœnis quibus pro delicto afficiebatur, se demum absolutum dixit. Itaque idem dies & oblationum finem statuit & supplicij. *In vita Gregor. lib. 1. cap. 15.*

Quædam mulier. QVAEDAM mulier (vt apud eundem auctorem legimus) pro viro ab hostibus capto, & in vinculis coniecto, per Sacerdotem sacram Deo hostiam statutis diebus offerre consueuerat, & cum illo postliminio reuerso didicisset, dum captiuus teneretur, identidem se reuinctum comperisse, neque scire potuisse, quomodo id sibi contingere soleret, dies quibus id ei contigerit sciscitans, eosdem ipsos fuisse animaduertit, quibus oblatum fuerat Sacrificium. *Ibid. lib. 4. cap. 57.*

Agathus Episcopus. IDEM testatur, Agathum Episcopum Panormitanum, cum Romam versus nauigaret, ad Insulam quæ in Tyberis ostio est applicuisse, & Sacrificium Missale obtulisse pro nauta suo Baraca nomine, quem in scapham descendentem, dum nauis plenis velis ferretur, rupto fune in medio mari reliquerat, & fluctibus obrutum perijsse putabat. Cùm autem ad Romanum portum peruenisset, egressus in litore Baricam sibi obuium habuit, & vehementer miratus audiuit, eum dum scapham regendo, partim labore, partim inedia iam deficeret, obdormisse, & dormienti sibi visum à quodam panem accepisse, atque eo gustato se refocillatum sensisse, deinde expergefactũ nauigio iuxtà prætereunte susceptum Romamque delatum. Rem ergo curiosiùs exquirens, comperit ea ipsa die illum pane eo refectum fuisse, qua Sacrificium fuerat ob-

latum,

latum, & Deó gratias egit, quia hic ille panis esset, de quo per Ieremiam dicitur: Inebriaui animam lassam, & omnem animam esurientem saturaui. *Dialog. lib. 4. cap. 57.* *Ierem. 31.*

Fœminarum quoque sanctarum hac in re curam studiumque indicabimus, vt ex eo simul & vtilitatem monstremus. Maria Magdalena vitam agens in deserto cælestium spirituum societate fruebatur: & tamen cùm sibi vitæ finem imminere cognouisset, Maximinum Episcopum iussit accersiri, & percepta ab eo Communione, ad cælum migrauit. Non fuit illi satis cum Angelis iter hoc ingredi, nisi Dominum Angelorum ducem habuisset. Sic olim ad sepulchrum eius lugens, dimissis Angelis quos viderat, illum solum quæsiuit quem lugebat, & tunc demum consolata abijt, cùm ipsum resurrexisse cognouit. *Iacob. de Vorag.* *Fœminæ. Maria Magdalena.*

PETRONILLA Virgo cupiens iam ad cæleste de terreno transferri habitaculo, ne sine viatico discederet, à Presbytero Nicomede panem Trinitatis accepit. Itaque Sponso æterno copulata cælum adijt, ne frustra illum procis mortalibus præposuisse videretur, si eidem & in terris posita communicare neglexisset. *Sur. Tom. 3. & alij.* *Petronilla Virgo.*

LVCIAM Virginem nec inter flammam constrictam, nec perfosso à sacrilegis iugulo lethaliter vulneratam mori potuisse accepimus, donec sacram sibi Communionem à sacerdote oblatam sumpsisset. Tunc enim Martyrij corona cælum læta petijt, cùm eum, pro cuius amore supplicia contempserat, sibi iunxit itineris ducem. *Aloys. in Hist. SS.* *Lucia Virgo.*

SI ergo sanctis hominibus tantæ curæ fuit, ad hanc sacrosanctam Communionem etiam corpore accedere, à qua spiritu & voluntate nunquam discedebant: quantò magis nos, qui peccatores sumus, idem oporteat facere? His enim magis opus remedio est, qui grauiùs ægrotant: hoc autem remedio à peccati morbo conualescimus, ab inquinamentis mundamur, ab errore in viam iustitiæ dirigimur; denique de morte transimus ad vitam, de tenebris ad lucem. *Exhortatio.*

IN primis tamen videndum, quo animo, qua mente accedatur. Aptis ad sumendum corporibus medicina prodest, malè autem dispositis, si sumatur, exitio est. Et si Philisthini, quòd Arcam Domini captam in templo idoli Dagon posuissent, aduersa passi sunt, & Bethsamitę ab eis restitutam suscipientes, quòd parum reuerenter habuissent, penè internecione sublati: quanto deteriùs afficiendus erit, quisquis vel prætermissa quæ Deo debetur adorationis ratione, vel non absterſit priùs à se quantum potest, inuidiæ, odij, luxuriæ, cæterorumque vitiorum spurcitijs, mundissimum Domini Corpus præsumpserit accipere? In Iudam, quia malignis cogitationibus æstuans illud sumere non timuit, post buccellam Satanas introisse dicitur. Ideoque non à peccato mundatus est, sed potiùs peccatum peccato cumulauit, venditionis crimen veniæ desperatione, & cùm malè pœnitendo sibijpsi præ dolore mortem consciuisset, in abyssum corruit tormentorum.

Philisthini.
1.Reg.5.
Bethsamita.

NOS ergo cum Magdalena lachrymis priùs lauemus pedes Domini, & cum Centurione clamemus: Domine non sumus digni vt intres sub tectum nostrum. Comparantesque aromata pœnitentiæ & humiliationis, exemplo sanctarum feminarum, ad vngendum illum in odore vnguentorum eius festinemus, vnctum tandem, ritu pijssimi Ioseph, syndone conscientiæ nostræ pura mundaque inuoluamus. Et cùm sic inuolutum in monumento pectoris nostri nouo reposuerimus, Passionis eius pœnas mente recolentes, ad Resurrectionis quoque eius gloriam nos peruenturos speremus, visuri quidem illum, non iam sub diuersarum specierum velamento, sed facie ad faciem, in eandem imaginem (vt Apostolus inquit) transformandi à claritate in claritatem, tanquam à spiritu Domini, semper cum illo futuri.

Matth.8.
2.Cor.3.

LIBER QVINTVS.

De nemine temerè iudicando.

Cap. I.

SED plerique aliena nimis auidè iudicantes, ipsi errore incauto in culpam labuntur, dum vel incerta pro certis affirment: vel si certa sunt, iudicare ad eos non pertineat: vel si pertinet, occulta pro manifestis iudicent: vel etiam si manifesta sunt, quo animo fiant ignorent, & veluti malè facta persequantur. Huiuscemodi autem iudicia, quoniam temeraria sunt, à Domino prohibentur dicente: Nolite iudicare, & non iudicabimini: Nolite condemnare, & non condemnabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Igitur hoc loco colligere exempla decreui, quibus instructi circumspectiores esse poterimus ad noxam hanc deuitandam, Deoque obediendum, ne quis, in alterum quomodò non licet sententiam proferendo, seipsum damnet. *Matth. 7.*

AARON & Maria Moysen probro iactauerant, ob vxorem eius (vt inquit Scriptura) AEthiopissam, & quæ tam audacis petulantiæ caput & causa fuerat, in lepram incidit, vt corporis morbo mentis vitium puniretur, quoniam ab homine reprehendi non debuit, quem Deus suis colloquijs suaque familiaritate dignum iudicabat. Hinc discere licet, quanti periculi sit seculo seruientibus, vt quicquam sinistrum indecensve sentiant de seruis Dei. Fit enim plerumque, vt quod illi reprehendendum iudicant, apud Deum laudabile sit. Idcirco & Apostolus clamat, dicens: Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat, aut cadit. Et ne de cadente etiam desperemus, ait: stabit autem. Potens est enim Deus statuere illum. *Aaron & Maria. Num. 12.* *Rom. 14.*

QVOD autem ad coniugatos spectat, quamdiu adul- *Mulier suspecta.*

Num 5. terij crimen latet, suspicari fortasse licet, credere non licet. Et veteri quidem lege mulieris suspectæ causam per sacrificium zelotypiæ viro discutere permissum erat, nunc nefas est accusare nisi deprehensam. Sed si deprehensam etiam lapidari vetuit Dominus, nisi ab eo qui sine peccato esset, cùm nemo sine peccato sit: vix dici potest, quàm grauiter delinquant, qui suspectam veluti deprehensam lapidant ictibus detractionis, & infamiæ dentibus lacerant fortasse innocentem. Et profectò de ijs quæ latent, qui iudicat, etiam si euenerit vt verum iudicet, mentitur, dum se scire affirmat quod nescit.

Presbyteri in Susannam. Dan. 13. QVI Susannam accusauerant, falsitatis conuicti lapidibus obruti sunt, ipsa post mortis quoque sententiam absoluta. Quisquis igitur insontem sceleris alicuius insimulauerit, ab ipso iudice, quem nihil omnino latêre potest, tantidem condemnabitur, quanti damnari accusatus debuit, si deliquisset. Vnde mendacem testem talione punit Lex, vt quantum pœnæ quis in proximum praua delatione molitus fuerit, tantum pro impietate ferat. *Deut. 19.* Non misereberis ei, inquit, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

AC ne facilè delatoribus credamus, aut rumoribus incertis ad iudicandum compellamur, diuina sancitum est Lege: *Ibidem.* Non stabit testis vnus contra aliquem, quicquid illud peccati & facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Contra Dei ergo Legem agit, qui contra aliquem vnius tantùm verbi fidem adhibet.

Filij Israel. Iosue 22. SED manifestum quoque aliorum opus, quod ita bono vt malo animo agi potest, qualiter accipiendum sit, sequenti exemplo satis patebit. Diuisa promissionis terra, victisque hostibus Iosue duce, & iam militiæ missione accepta, Tribus Ruben & Gad, & dimidia Tribus Manasse de Silo, vbi tabernaculum fixerant, ad Galaad possessionem suam, quæ vltra Iordanem erat, reuertentes in ripa fluminis citeriore altare construxerunt, ob hoc duntaxat, vt posteris fidem facerent, se commeandi ius habere ad

re ad offerendum in Silo, nequando ſeparati à reliquis Tribubus ſicuti poſſeſſione ita & religione viderentur. At verò cæteri filij Iſrael rati illud ad ſacrificandum dijs alienis ędificatum, Dei ſui iniuriam armis vlciſci parant. Mox vbi miſſa legatione ponendi altaris cauſam didiciſſent, probare factum cœperunt, quod incuſauerant, & quos morte dignos iudicabant, laudibus extulerunt. Quòd ſi rem paulo accuratiùs non inquiſiſſent, falſa decepti opinione, pios pro impijs trucidaſſent, & non leuius crimen foret inconſultum iudicium, quàm ipſa, cui infenſi erant, diuinæ legis præuaricatio. Itaque ſemper magnopere cauendum eſt, ne quid in alijs continuò deteſtandum putemus, quod ſub ſpecie aliqua mali & bonum eſſe queat, ne propheticum illud in nos retorqueri poſſit: Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponẽres amarũ in dulce, & dulce in amarum. Semper quidem tutius eſt, honeſta potiùs quàm turpia de ambiguis coniectari. *Ioſ.*22. *Iſaiæ* 5.

QVOD cùm quidam terræ Hus habitatores minùs obſeruarent, ſimplicem illum & rectum, Deoque probatum virum Iob, eo quòd calamitatibus opertus fuerat, iudicarunt iniuſtum. Ipſi Dominus inter aduerſa patientiæ meritum exaggerat: ſed falſi rerum exiſtimatores, non habentes in quo eum manifeſtò arguant, occulti criminis reum putant, quia in miſerijs vident, digni illi talia ob culpam perpeti, qui talia paſſum vaniſſimo argumento delictis obnoxium cenſuerunt. Ex vitæ moribus, non ex caſuum anguſtijs, qualis quiſque ſit iudicari debet, iuxta Euangelicum illud: Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. *Iob* 4. *Matth.*7.

SED etiam illud inter temerarias iudicationes ponendum, quòd Annam Elcanæ coniugem, Domino in Silo ardentiùs deuotiusque ſupplicantem, cùm conſideraſſet Heli Sacerdos, temulentam putarit. Vſquequo ebria eris? inquit: digere pauliſper vinum quo mades. At ipſa à Domino exaudita, ſterilitatis opprobrium fœcunditate deleuit. Exteriorem corporis geſtum notauit Heli, & ebrietatis obiccit vitium; ſed Deus intima reſpexit cor- *Heli Sacerdos.* *1.Reg.1.*

dis, & compotem voti fecit. Sic eum sæpe falli necesse est, qui ex facie hominis animi occulta iudicat. Et quia solius Dei est nosse mortalium cogitationes, quisquis eas in altero coniecturis explicat, Dei iudicium sibi vsurpat. Dumque in dubijs malè de proximo sentit, charitatem offendit. Quod vt solicitiùs declinemus, meminerimus à Domino præceptum esse: Nolite iudicare secundùm faciem, sed rectum iudicium iudicate. *Ioan. 7.*

Hanon rex. *2. Reg. 10* Inconsulti quippe iudicij iustissimas pœnas dedit Ammonitarum rex Hanon, qui Dauid regis legatis ad se de obitu patris sui consolandum missis, obiecto quòd terram suam exploratum venissent, partem barbæ abradi fecit, vestesque ad nates vsque succidi, & hac ignominia affectos abire iussit, quos quidem honore prosequi debuerat, si Dauid erga se animum, ita vt erat, pensasset. Peruersa igitur de amico suspicione in suam abreptus perniciem pro barbis rasis capitis diadema amisit, pro succisis vestibus regnum. Hinc quoque patet, quantæ stultitiæ sit, eius amorē despicere, cuius odio pares esse nō possumus. *1. Par. 19.*

Michol. Peruersum autem iudicium & in Michol vxore Dauid diuina vltione punitum est. Cùm enim regem ephod lineo accinctum, & præ gaudio subsilientem coram Arca Domini vidisset, despexit atque contempsit, leuitati adscribens, quod humilitatis erat & magnæ in Deum pietatis. Ille ergo quantum se humiliauerat, tantùm gloriæ adeptus est. Ipsa verò perpetuæ sterilitatis contumeliam tulit, vt se eius coniugio indignam agnosceret, quem scurris comparandum existimauit. 2. *Reg. 6.* *2. Reg. 6.*

Salomon rex. *3. Reg. 3.* Videant & ipsi Iudices quali examine illos, quibus præsunt, iudicare debeant. Si enim rex Salomon, Deo offerente quicquid petijsset, nihil sibi magis necessarium duxit, quam in decernendo sapientiam: Dabis seruo tuo, inquit, cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum, quis adeò sibi confidit, vt in iudicando errare non formidet? Qui quidem error nisi grauissimus esset, non pro eo vitando Salomon magis solicitus fuisset, quàm pro vitæ spatio protelando, pro diuitijs cumulandis, pro inimicis domandis, imperioque

rioque propagando. Et quoniam his rebus iuris dicendi scientiam prætulit, plus etiam quàm postularat accepit: Sapientis vtique opinionis præmium referens, opes & gloriam. 3.*Reg.*3.

AT Assuerus Persarum rex, malignis inuidi Aman delationibus plus æquo credulus, Iudæos qui in regno suo erant, veluti pacis turbatores, edicto omnes perdere iusserat. Mox innocentia eorum cognita, sententiam vertit in accusatorem. Quos autem neci iam addixerat, honore affecit. Laudabiliùs egisset, si non præcipitasset iudicium. Sed neque in eo laude sua fraudandus, quòd iniustè decretum, iustè reuocare non tardarit, in illum animaduertens, cuius suggestione deceptus fuerat, tam æquus iniqui hominis vltor factus, quàm sæuus fuisset innocentum interemptor, si antè dictam internecioni diem id quod erat non resciuisset. Quàm itaque rectè Iob: Causam, inquit, quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam.

Assuerus rex.
Esther 3. & 8.
Iob 19.

SVNT qui suis de rebus alios consulunt, sed cùm sibi rectè consultum est, contemnunt, quosque antè amauerant, odisse incipiunt, si illos quicquam secum dissentire animaduertunt, eorum iudices facti, quorum iudicijs vsuri videbantur. Horum peruersitatem secuti Iohanan Careæ filius & qui cum illo erant, cùm post Babylonicam captiuitatem in terra Chanaan iuxta Bethlehem resedissent, & Chaldæos timentes, quò fugam vertere sibi expediret, Ieremiam Prophetam consuluissent, illeque Deo reuelante ibi tutò mansuros dixisset, & si ad AEgyptum (vt parabant) transfugerent, perituros: malè de Propheta suspicati sunt. Et mendacium loqueris, inquiunt: non misit te Dominus, sed Baruch Neriæ filius, vt tradat nos in manus Chaldæorum. Transeuntes ergo in AEgyptum, vbi se putabant tutiores, ibi citiùs à Chaldæis oppressi sunt, & qui mendacem Prophetam iudicauerant, sibi magis quàm illi credentes, in interitus sui foueam corruerunt. Quòd nos defugientes, fidelium ac prouidorum consultorum monitis discamus acquiescere, non ea temere dijudicare. Salomonis quoque sententia est: Audi consilium,

Iohanan.
Ierem.42
Ibid.43.
Prou.19.

& suscipe disciplinam, vt sis sapiens in nouissimis tuis.

Iudæi. NVNC Euangelicæ institutionis exempla, quæ ad propositum quicquam spectare videbuntur, colligemus. Dominus noster Iesus Christus Iudæorum in iudicando malitiam arguens: *Luc. 7.* Venit, inquit, Ioannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis: Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus Publicanorum & peccatorum. Tales sunt qui de omnibus malè sentiunt, & quicquid egeris, vitio vertunt. Humilem appellant hypocritam: simplicem, fatuum: ieiunantem, phreneticum: non ieiunantem, gulosum: delinquentes corripientem, durum & asperum: quieti studentem, desidem & ignauum. Nullum denique bonum agitur, quod hi malignis peruersisque suggillationibus denigrare non contendant. Propterea meritò *Psal. 30.* sanè de illis dicitur: Erubescant impij & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa. Quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem, in superbia & abusione.

Simon Pharis. Lucæ 7. SIMONEM quoque Pharisæum Saluator, apud quem discubuerat, falsæ existimationis conuincit. Putauerat ille, non esse Prophetam qui se à peccatrice muliere tangi permitteret. At misericors Dominus hospitem suum ab errore volens reuocare, & secretas eius cogitationes arguendo in medium protulit, & mulieri peccata palàm dimisit: Vt se non solùm Prophetam, sed etiam Deum probaret. Peccatricem denique illi prætulit, humilitatis officijs, dilectionis signis, fidei argumentis. Caueat igitur peccator peccatorem contemnere, ne dum alium accusat, ipse accusabilior appareat; sed potiùs peccatricis huius more humilior; vt dum ipse ab alijs reprehenditur, à Domino defendi mereatur.

Iudas Iscariotes Matt. 26. Marc. 14. SED quorundam iudicium sub honestatis velamento malignitate plenum est. Iudas Iscariotes vnguentum, quo perfunditur Dominus, perditionem vocat. Vt quid perditio hæc facta est? inquit: Poterat vnguentum istud venundari plus quàm trecentis denarijs, & dari pauperibus. Officiosæ erga Iesum venerationi callidè obtrectat, præ-

prætendens in egenos pietatem, non quòd egenis ipse misereri soleret. Quomodo enim in pauperes pius esse poterat, qui in Dominum suum tam impius fuit? Proh indignum facinus! eleemosynam commendat, qui sacrilegium facit: misericordiam effert, qui proditionem meditatur. Non ergo ideo commendat eleemosynam vt commendandam putet, sed vt animi sui auaritiam tegat, qua vnguenti effusionem non in suum versam lucrum tristatur. Itaque mulier, quam ille accusat, à Veritate defenditur. Bonum, inquit, opus operata est in me: quid ei molestus es? At eleemosyna etiam bona est; bona vtique. Sed qui bonum alterius boni comparatione malum appellat, tam falsus atque peruersus est, vt ne illud quidem quod approbat, satis amet.

SCRIBAE quoque & Pharisæi se Legis diuinæ zelatores ostendunt, & Sabbatum obseruant: Christi quidem miraculis eo potissimùm die fieri solitis inuidentes, non Deo gratum facientes, cùm nullum omnino tempus sit, quo benefacere non liceat. Eundem in Beelzebub eijcere dęmonia dicunt, ne in eo Dei virtutem confiteri cogantur. Et cùm se ille à dextris virtutis Dei sedentem in nubibus iterum venturum respondisset, blasphemare inquiunt. Atque ipsum qui mortuos viuificauerat, reum esse mortis iudicant. Adeoque nihil verè videre potest liuor, vt innocentem & iustum crucifigi, homicidam & seditiosum dimitti, exposcant. Barrabas liberatur, Iesus occiditur. Quàm autem execranda talia iudicia sint, Salomon aperit, dicens: Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum.

Scribæ & Pharisæi. *Matt. 12.* *Marc. 3.* *Lucæ 11.* *Matt. 26.* *Marc. 24.* *Ibid. 15.* *Lucæ 23.* *Prou. 17.*

QVAM etiam iniquum sit aliorum vitia cernere, suorum obliuisci, docet ipse Saluator, dum huiusmodi hominem reprehendens, ait: Quid tu vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo: & ecce trabs est in oculo tuo. Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Tunc ergo alios decètiùs corripere poteris, cùm priùs nosmetipsos correxerim⁹: corripe-

Matth. 7. *Lucæ 6.*

ripere, inquam, non condemnare, vt charitas conseruetur, & semper declinetur impietas.

Accusatores adulteræ. Ioan. 8. ILLI quippe qui nimis arroganter adulteram accusauerant, mox Domino in terra scribente, cùm suum legissent scelus, alienum vlcisci erubuerunt. Qui sine peccato est vestrûm, inquit, primus in eam lapidem mittat. Non solùm autem lapidem in accusatam torquere nequiuerunt, sed nec iusti Iudicis ferre præsentiam. Ad lapidandum conuenerant, sed parua mora, ipsi quasi lapidibus acti, fugam fecerunt. Tamque indigni erant qui alios arguerent, vt adulterij crimen ab eis delatum facilè veniam inuenerit. Nos itaque si nostra peccata ante oculos posuerimus, aliena post tergum relinquemus, nec alterum accusare audebimus, magis ipsi accusandi.

Moyses Abbas. MOYSES Abbas in deserto Scythiæ nominatissimus, cum accerseretur, vt sententiam diceret in fratrem qui peccauerat, venit saccum arena plenum in tergo baiulans, & rogatus quid illud esset: Peccata sua esse dixit, quę vix ferre prępualeret, ne dum aliena iudicare posset. Quod Præpositi Monasterij audientes, fratri pœnitenti veniam indulgere, quàm pœnam infligere maluerunt, dum considerant, ne se quidem sine peccato esse. Nec tamen ideo delinquentibus ignoscendum est, ne coquatur hœdus in lacte matris suæ. Sed ipsi qui præsunt, ita seueritatem in puniendo exerceant, vt semper se quoque infirmos esse meminerint. *In vitis PP. & Iacob. de Vorag.* *Exod. 23. & 34.*

Monachus quidam & Pastor Presbyter. Eiusdem loci Presbyter Pastor, Monacho qui se de Cœnobio discessurum dixerat, quòd se cum Fratre manere, de quo malè audisset, pigeret: Ne facilè malum credideris, inquit, quod audisti. Cumque ille id sibi à viro fideli relatum asseueraret, respondit: Si fidelis esset, non tibi dixisset. Postremò proposuit ei trabem & festucam de Euangelio, vt semper aliena peccata festucam putet, sua trabem; se priùs condemnans, quam alios iudicans. Quo tandem consilio ipse vsus, ibidem habitauit vnde recedere decreuerat, malè de altero obloquentibus credere destitit, malè agentes sibi præferre cœpit, & si quis etiam manifestò deliquerat, non iam ei iudicandi occasionem,

sed ma-

ſed magis humiliandi præbebat. Et nos ergo Paſtoris vocem audiamus, vt mites & quieti potiùs cũ agnis in partem dexteram concedamus, quàm laſciuientes & curioſi ad ſiniſtram cum hœdis declinemus. Laſciuiunt autem, qui præſumptionis ſpeculam inſcendentes, aliorum actus auidè explorant, ſuos non ſatis conſiderant, & dum alios nimis licenter iudicant, ipſi grauiùs Dei iudicium incurrunt. *Iacob. de Vorag.* *Matt. 25.*

SICVTI de illo legimus, qui Alexandriæ Vitali Monacho de proſtibulo egredienti obuiam factus alapam incuſſit, quòd ab eo libidinis cauſa infamem locum frequentari diceret. Et ſtatim ipſe à dæmonio arreptus, malè torqueri cœpit. Aſſiduus quippe ibi erat Vitalis, non tamen libidinis cauſa, vt ille putauit, ſed vt eas quæ ſe libidini proſtituerãt, à tam turpis vitæ propoſito reuocaret. Ad ſingulas enim penetrans, oblata pecunia noctem paciſcebatur, neque quicquam tota ea nocte aliud quàm dolenter ingemiſcere, & Deum pro ſalute perditæ mulieris deprecari: ita alias ad Deum conuertere, alias ſaltem eo tempore vt à ſcelere ceſſarent, compellere. Quæ res tunc clariùs patuit, cùm poſt vindictæ diuinæ in percuſſorem miraculum, illæ ipſæ mulieres, apud quas aliquando pernoctauerat, palàm confiterentur, atque idem percuſſorem ſuum miſeratus, oratione ſanitati reſtituiſſet. Nos tam anceps iudicium facilè vitabimus, ſi Ioannis Alexandrini Epiſcopi prudentiam imitari voluerimus, qui ipſius Vitalis delatoribus ita fidem adhibuit, vt ſanctum virum ne in luſtris quidem impudicè verſari crederet. Tutius namque conſilium, æquior deliberatio, certius iudicium, ſemper bene præſumere de ijs, quos nunquam in crimine nouimus deprehenſos. *In vitis PP.* *Percuſſor Vitalis Monachi.*

IDEM ſanctus Ioannes Epiſcopus illos etiam, qui publicè peccauerant, abſentes carpi taxarique prohibuit. Fieri enim poſſe, vt peccatum pœnitendo diluiſſent, & iniquum eſſe id ab homine petulanter exprobari, quod à Deo clementer fuerit condonatum. Itaque domeſticos ſuos grauiter increpuit, cùm quendã virginis raptorem morte dignum dixiſſent. Et qui ſcitis, inquit, ſi ille iam *Ioannes Epiſcop.*

peccare desistit, cùm vos fortasse non cessetis? Iure quidē
Eccle.9. ista Ioannes: Cùm enim Scriptura diuina dicat: Nescit homo vtrùm amore an odio dignus sit: qua ratione homo in altero sciet, quod in se nescit? vtrùm scilicet aliquis odio vel amore, dignus sit? *In vitis PP.*

Francisc. BEATVS verò Franciscus etiam obliquæ suspicionis culpam in fratre castigauit. Cùm enim pauperculo quodam sibi obuiam facto, nuditatem eius dolens identidem ingemisceret, & frater quo cum vna iter agebat, dixisset: Pater, & si ille rebus pauper est, fortasse rerum concupiscentia diues est: continuò ipsum tunicam suam exuere, & pauperem operire iussit, vt quem lingua læserat, ei beneficio satisfaceret. Prauæ igitur suspiciones, cùm præsertim de crimine nihil constat, sedulò vitandæ sunt. Et licet semper vitari nequeant, quoniam homines sumus, ibi saltem commoriantur vbi ortæ fuerint. Linguam cōtineamus, si cogitationes non possumus. *Bonauent. cap.* 8.

Lupus Episcop. QVIS enim de Lupo Senonum Episcopo non malè opinaretur, si eum præcessoris sui filiam virginem iam adultam (quam iuxta se educabat) tenerrimè diligere conspexisset, & quanta ille sanctitate polleret, ignorasset? Sed profectò neque nota sanctitas obstitit, quin aliquando domestici eius ipsum nimij in puellam amoris inter se taxarent. Quod ipse resciens, coram omnibus euocatā osculo excepit, dicens: Non offendunt obloquentiū verba, quem propria non inquinat conscientia. Quoniam autem virginis animum in Dei amorē propēsum cognouerat, eā ardenter quidē, sed corde syncero diligebat. Nihil prauum de ipso conijcere debuerūt, quē irreprehensibilé totius reliquæ vitæ institutio testabatur. *Sur. Tō.* 1.

Daniel Abbas. AB hac impudicitiæ nota Daniel AEgypti⁹ Abbas miraculo se expediuit. Cùm enim rogatus, rustici cuiusdam domum adijsset, vxori eius diu infœcundæ ac sterili sobolem oratione à Domino impetrauit. Vicini verò tumescente ventre mulierem cernentes, quam olim de marito nunquam grauidam factam nouerant, de Abbate cōcepisse putauerunt. Postquam ergo peperit, Daniel omnibus ad spectaculum conuocatis; infantulum per Deum

obse-

obſecrat, vt quis pater eius eſſet, palàm diceret: & ſtatim ab oſculo illo, à quo nihil aliud adhuc niſi vagitus audiebatur, verba proruperunt, quibus cognitum eſt, mulieris maritum eſſe pueri patrem. Mutata igitur ſentētia, omnes Danielis ſanctitatem laudibus extulerunt, cuius precatione factum eſſet, vt & ſterilis generaret, & puer mox vt natus eſt, loqueretur. Itaque tota criminis ſuſpicio in admirationem verſa eſt virtutis. *In vitis PP.*

IDEM contigiſſe Briccio Turonenſi Epiſcopo, ſed non eodem ſucceſſu, legimus. Mulier profeſſione, non opere religioſa, quæ indumenta & linteamina eius lauare conſueuerat, illicito cum quodam coitu prolem edit. Briccius commiſſi reus agitur, afferri puer nōdum menſtruus iubetur, qui Briccio in nomine Chriſti interroganti reſpondit, ipſum non eſſe patrem ſuum, quis autem eſſet, non indicauit. Itaque ne ſic quidem conquieuit aduersū Epiſcopum concitata plebis indignatio, magicæque arti deputantes, quod virtute fiebat diuina, in illum inclementiùs fremebant. Ipſe vero vt ſe altero quoque ſigno (quando vnum non erat ſatis) innocentem probaret, prunas in ſinum congeſtas per vrbem tulit, dicens, quod ſicut veſtimentum ſuum non vrebatur, ita ſe à libidinis flagitio alienum eſſe. Illi tamen prorſus increduli, ſuſpectū ab Epiſcopatus officio vi deponunt, & alium in locum ſuum cōſtituunt. Cęterùm tam inſontis infamiam Deus non ferēs, duobus iam ſucceſſoribus eius paucorum dierum ſpatio vita defunctis, ipſum in Sedem ſuam per ſummum Pontificem reſtitui fecit, ne plus potuiſſe videretur malorum obſtinata ſuſpicio, quàm iuſti manifeſta miracula. *Greg. Turon. in Catalog. Epiſc. c. 31.* **Briccius.**

Quomodo autem id quod apertè non viderint, iudicātes non fallet, ſi etiam viſa interdum fefellerunt? Diabolus namque Syluani Nazarathēſis Epiſcopi integritatē cū peruertere nequiſſet, infamia dehoneſtare decreuit, & formam eius habitumque aſſimulans, matronam quandā noctu adijt, atq; ad concubitum vrgere cępit. Pudica mulier vim timens, domeſticorū opē protinus inclamat: ille latebram ſub lecto petijt, ſed vt volebat à concurrēte familia **Syluanus Epiſcop.**

milia

milia iuuentus, verberibusque & contumelijs affectus, extra ædes eijcitur. Interim rerum inscius Syluanus, vbi manè tandem percepit se vulgò diffamari, & pro scelere, quod ne cogitarat quidem, iam ad vindictam expeti, furori cedere satius ducens, properè Bethlehem se contulit. Sed cùm ibi quoque vitæ suæ insidiarentur, quidam ipsum ferire volentes, versis mucronibus ipsi sibi morté consciuere. Post hæc cùm ad tumulum D. Hieronymi mulier dæmoniaca curationis gratia adducta est, plurimique eò simul confluxissent, apparuit Hieronymus, & dæmoni vt ab ea exiens, quibus præstigijs Nazarethanos aduersus Syluanum ludificasset, palàm faceret, imperauit. Illicò mulier sanatur, & præsente Syluano, Syluanus alter iuxta illam cernitur, qui rem ordine confessus disparuit, & vulgato miraculo cessauit innocentis infamia, versipellisque impostoris offuciæ magno omnibus tunc stupori fuêre. Quàm igitur circumspectos, quàm vigilantes nos esse decet, ne quid malè de sanctis viris, etiam cùm in crimine deprehensos esse credimus, nimis citò affirmemus? *Inter Epist. August. 206. cap. 5.*

Hieron.

Fortunat. Episcop.

IDEM quippè callidissimus hic veteranæque malitiæ veneno imbutus serpens beatum quoque Fortunatũ Tudertinæ vrbis Episcopum infamiæ probro lacessiuit. Per ipsum namque ab homine expulsus, peregrini formá assumpsit, & cum clamore incedens, passim queri cœpit, quòd Fortunatus Episcopus (qui ab omnibus hospitalis ac pius existimabatur) se ab hospitio suo cum iniuria exturbasset. Hunc quidam malignis rumoribus nimis credulus, ac simul vt munificentiorem Episcopo se ostenderet, domi suæ accepit. Sed dum vnà cum illo ad ignem sedens (frigus enim erat) Fortunato licentius detraxisset, animaduertit confessorem suum nusquam comparere, & filium paruulum iam ab eo possessum vertiginoso volutatu inter prunas deijci, vitaque destitui. Vnici tandé orbitate didicit infelix pater, quantum scelus sit, & quale crimen, sanctorum hominum vitam vel cauillari, vel cauillantibus facilè credere. *Gregor. Dial. lib. 1. cap. 9.*

Effrê Solitarius.

MAXIME quidem lentos continentesque in iudicandis

disaliorũ moribus nos esse oportet, cũ etiã perfectioris vitæ viri in ea re aliquando lapsi fuisse ferantur. Effren Eremita columnam ignis ad cœlum vsque porrectam viderat, audieratque talem esse magnum Basilium Episcopum, & hac visione illectus Cæsaream venerat, vt tãtæ existimationis hominem oculis quoque consideraret. Sed cùm solenni Epiphanię die pontificali pompa in magno Clericorum cœtu fulgentem conspexisset, ipsum elatæ superbiæ columnam esse censuit, non ignitæ charitatis. Postquam verò ab illo accitus eiusmodi cogitationis errorem sibi obijci audiuit, cognouit Deum esse in homine, qui aliorum arcana illi reuelaret, & ostẽtis quã magnus apud se esse testaretur. Prostrauit ergo se, & peccatum confitens veniam petijt, atque ita iam deinde, vt erat, de ipso definire cœpit: quanto scilicet exteriori apparatu elatior videretur, tãtò interiùs humiliorem esse. *In vitis PP. Sur. Tom. 1.*

Alium quoque eremi cultorem in Basilio deceptum tradunt, qui cùm festo quodam die in Ecclesia multò cõpositum ornatu, atque in loco editiore sedentem cerneret, nõ hoc (vt quidem debebat) Episcopali dignitate imputauit, sed cuidam inanis glorię fuco atque oblectamẽto. Quamobrem voce ad se de cœlo lapsa audiuit, multò plus ipsum voluptatis capere solere, felem bestiam, quã in cella habebat, manu demulcendo, quàm Basilium Episcopum sacris indumentis se ornando. His exemplis docemur, non ex signis, quæ foris apparent, animum, qui intra hominem latet, iudicare debere, eius præsertim, quẽ multorum opinio commendat, sermo celebrat, obsequiũ honorat. *In vita Basilij.* *Quidam Eremita.*

SED hic iudicij error ijs ferè contingit, qui paupertatis & humilitatis vitam professi, putant si quis inter ipsos paulò cultiorem qua vtatur rem habuerit, propositi pręuaricatorem esse, quasi non eos tantùm beatos vocet Dominus qui spiritu pauperes sunt, aut etiam gloriæ cupiditas sub sordido & squalenti amictu latere non possit. *Bernard. Abbat.*

HINC ergo Carthusiensis cęnobij Præpositus Bernardo Abbati, cùm ille ad ipsum visendum equo vectus aduenis-

ueniſſet ephippio nimis eleganti vſum exprobrauit. Attamen qui Deum magis quàm equi phaleras animo voluebat, quale ephippium illud eſſet, cui inſidens à Claraualle iter egerat, penitus ignorabat, & ab ijs qui ſecum venerant, quale eſſet quærere cępit. Tunc haud dubiè apparuit, magis illi curæ fuiſſe qualem animum eo afferret, quam qualem ſuppellectilem. Itaque non ſemper ex veſtilium aliquo decore mens hominis erit metienda, ſed ex operibus potius vitæque conuerſatione. Neque enim qualis quæque arbor ſit, folia oſtendunt, ſed fructus. *In vita Bernardi lib. 3. cap. 1.*

Machetes Abbas. MACHETES Abbas in AEgypto (ſicut à Ioanne Caſſiano traditum eſt) fratres incuſare ſolitus, quòd vuam in faucibus tumentem tolerare non poſſent, ſed præciderent, quod in cellulis ſagum haberent, quòd ſecularibus hominibus oleum pro medicamento conſecrarent: duo prima ad impatientiam referebat doloris & paupertatis. Tertium quandam animi arrogantiam virtutiſque oſtentationem præ ſe ferre aiebat. At verò quicquid dudum in alijs reprehenderat, mox ipſe egit inuitus. Nā in morbū vuę incidens, præ dolore eam præcidi non ſolùm paſſus eſt, ſed rogauit. Deinde corpori ex valetudine frigeſcēti ſagum admiſit. Poſtremò ſecularium hominū moleſtijs victus, oleum benedixit. Et confeſſus eſt, ſuopte iam exēplo ſe didiciſſe, Monachum in quo alios labi iudicauerit, ipſum in eo lapſurum vel nolenté. Veram enim eſſe Domini ſententiam dicentis: *Mat. 7.* In quo iudicio iudicaueritis, *1. Cor. 1.* iudicabimini. Nam ſi noſmetipſos (vt Apoſtolus inquit) iudicaremus, non vtique iudicaremur, *Caſſian. lib. 5. c. 30.*

Feminæ Ancilla in Saram. AC ne feminas prætermittendo ab hac iudicandi culpa vindicare videamur, Raguelis ancilla Saram eius filiā, ſepties viduam & adhuc virginem, virorum ſuorum interfectricem auſa eſt appellare. Quos tamen Deo volente à dæmonio pręfocatos tradit Scriptura, vt illa tandem Tobiæ Deum timenti integra inuiolataque ſeruaretur. Hanc ergo Deus ita diligebat, vt à prophanis contingi non ſit paſſus: & eandem ancillæ temeritas parricidio pollutam dicere non dubitauit. Pudeat nos vilis ancillulæ pro-

læ procacitatem sequi velle, vt hominum mores ex casibus ponderemus. Non semper quicquid aduersi euenerit, ad culpæ meritum est referendum. Viros amittebat Sara, non quia peccauerat, vt viduitate puniretur: sed quia non peccauerat, vt intacta digniori viro copularetur. *Tob..cap.3. & alijs.*

AD hæc tamen illi inconsultiùs errant, ne dicam impudentiùs, qui etiam bonum aliquod opus, ne bono animo factum videatur, cauillantur.

GERMANA Monasterij Thebaidis soror, sorori Euphraxiæ per hebdomadam interdum perducta ieiunia, quæ admirari debuerat, vitio dedit, ausa dicere, ijs ab illa nihil aliud quam viam affectari vt cæteris præsit, eo quòd hoc ieiunij genus nulla antea præter Abbatissam attentasset. Tantam in iudicando temeritatem Abbatissa nequaquam impunitam dimisisset, nisi Euphraxia de se obloquenti protinus veniã suis precibus exorasset. Qua sanè erga æmulam benignitate ostendit, quàm quoque sincero in Deum animo ieiunaret. Tanto tamen Germana malè iudicans discessit confusior, quantò Euphraxia malè audiens patientior. Et profectò inexpiabilis pœnæ inuidiæ crimen est, ob hoc virtutem aliquam in altero mordere, quòd eam ipse assequi posse desperes. Nam etiam Spiritui sancto iniuriam facit, qui donum eius in illo cui datum est, petulanter suggillare contendit. *In vitis PP.* *Germana in Euphraxiam.*

SED nos ab huiuscemodi fatuitate abhorrentes, imitemur Bernardum illum de Quintaualle, beati Francisci in terris olim laboris socium, nunc in cœlo gloriæ consortem, regniq; cohæredem. A cuius oculis, veluti duabus lucidissimis stellis, miri splendoris radios promicare in visu conspexit Leo frater, & accepit ipsum ideo habere fulgentes oculos, quod neminem quondam intuitus fuerat, quem se meliorem non iudicaret. Fertur enim, si quem vili veste tectũ aspiceret, sibimet dicere solitus, hîc patentius paupertatem tolerat quam tu Bern: & si quem pretiosiùs indutum, hic fortè sub veste delicata melior est, quã tu Bernarde sub tunica rudi. Meritò igitur oculi *Bernard. de Quintaualle.*

illi

illi radiarunt, quorum aciem nulla vnquam temerarij iudicij hebetauerat lippitudo, & semper integram puráque conseruarat veræ sanctæque collyrium humilitatis. *Bonauent. cap. 7.*

Rom. 2. PORRO aduersus eos qui secus iudicant, vas electionis Paulus Apostolus ad Romanos scribés, exclamat: Inexcusabilis es, ô homo, omnis qui iudicas. In quo enim alterum iudicas teipsum condemnas. Scimus enim quoniam Iudicium Dei est secundùm veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autẽ hoc, ô homo, qui iudicas eos qui talia agunt, quia tu effugies Iudicium Dei? Et rursum: *Ibid. 14.* Is qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? *1. Cor. 2.* Quòd autem ad Corinthios idem scripserit: Spiritalis iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur: ostẽdere voluit, quantum differat spiritalis homo ab homine animali. Alteri enim spiritaliter viuenti ad res discurrendas intellectus acuitur, multaque interdum occulta diuinitus reuelantur. Alter verò, quem animalem vocat, carnis nó spiritus affectibus vacans, id est, voluptatibus deditus, ne illa quidem quæ videt, quæ contrectat, rectè vereque diiudicat. Animalis, inquit, homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritaliter examinatur. Spiritalis ergo qui iudicat omnia, iudicet sanè, sed aperta ac manifesta, & de quibus dubitare non est, quo animo fiant, cuiue fini dirigantur. Quæ verò bonæ malæque intentioni communia sunt, quæque vel adhuc occulta latent, vel futura nesciuntur, ea diuinare nisi ex reuelatione non præsumat. Quod si cælitus inspiratus, iam cum Paulo dicere poterit: Nos autem sensum Christi habemus: iudicet omnia. Ita demum ipse omnia iudicans, à nemine iudicabitur, hoc est, iure reprehendi poterit. Propterea idem A- *Ibid. 9.* postolus: Mihi autem pro minimo est, inquit, vt à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque meipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Discamus in Apostolo magnam animi modestiam.

ſtiam. Nullius conſcius culpæ,non audet ſe iuſtnm dicere.At nos,qui quotidie aliquid delinquimus,ſaltem alijs velle præponi erubeſcamus. Et cùm ipſe ſubſequenter dicat. Qui autem iudicat me, Dominus eſt: deſinamus noſipſos ita iudicare,vt proximos putemus contemnendos,quandoquidem & illorum,& noſter,& omnium Iudex & Conditor vnus Deus, vnus & Redemptor Ieſus Chriſtus. Nolite,inquit,ante tempus iudicare,quoad vſque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum,& manifeſtabit conſilia cordium,& tunc laus erit vnicuique à Deo. Interim verò qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Perſpicuum autem eſt, eum labi & ruere,qui ſe ijs quos iudicat, arbitratur meliorem, Iacobo *Iacobi 4.*
Apoſtolo dicente: Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem ſuum,detrahit Legi,& iudicat Legem. Siquidē etiam in Lege ſcriptum eſt:Non eris ſuſurro, nec criminator in populis. *Leuit. 9.* Pulchrè itaque Apoſtolus continuat, dicens:Si autem iudicas Legem,non es factor Legis, ſed iudex. Vnus eſt enim Legislator & Iudex,qui poteſt perdere & liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum tuum? Nimis itaque audax eſt, & plus quàm dici poteſt temerarius,qui ſuo iudicio æternum Iudicem præuenire non formidat. Chriſtus venturus eſt vt iudicet mundum: qui præuenit,non Chriſtus, ſed Antichriſtus eſt. Antichriſtum autem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui. Ergo & illos,qui de incertis,confidenter,de occultis, aſſeueranter: de ambiguis,indiſcuſsè: de nihil ad ſe pertinentibus,arroganter: dē omnibus deniq; prauè impieq́; iudicauerint,ſimul diſperdet.

De Patientia iniuriæ. CAP. XIII.

CVM igitur ratio conſtet,noſtris iudicijs neminem lædi debere: quò ab eis faciliùs abſtinere poſſimus, læſi quoque pati potiùs offenſas,quàm vindicare, diſcamus. Nihil eſt enim quod ita animi tranquillitatē conciliet atque conſeruet,vt omnium aduerſitatum,quę accidere nobis poſſunt, toleratio ſtabilis & firma. Et proprium quidem Chriſtiani eſt, vt non inferre iniuriā,

ita illatam obliuisci; vt non amare diuitias, ita rei amissę damno non moueri, non mala valetudine concuti, non tyrannorum minis terreri, sed à vita priùs quàm à iustitię cultu discedere. Opportunè itaque eorum nunc proponemus exempla, quos in perferēda iniuria fortes fuisse accepimus, deinde de reliquis Patientię generibus suo ordine dicturi.

Ioseph. *Genes. 42.* IOSEPH fratrum in se inuidiam beneficiorum relatione compensauit. Fame qua laborabant interijssent, nisi ille eos aluisset, in cuius necem conspirauerant, quem in cisternam, vt ibi extingueretur, deiecerāt; quem mox vt seruus potiùs quàm liber moreretur, inde exemptum, alienigenis vendiderant; non esset magna in Ioseph patientiæ & benignitatis virtus, nisi & magnum in illum sæuientium fratrum exstitisset odium: tantò plus laudis meruit, quantò maiorem iniuriam remisit. *Gen.* 42.

Moyses. *Num. 12.* MOYSES illatam sibi non leuem verborum contumeliam, & fratri Aaron statim ignouit, & pro Maria sorore deprecatus est. Quamque Deus lepræ morbo pro crimine petulantiæ corripuerat, ipse vt sanaretur, orando impetrauit.

Idem. *Exod. 32.* *Exod. 17.* *Exod. 32.* IDEM cùm vituli adorationem vlciscens Deus populum internecione delere pararet: Aut dimitte eis, inquit, aut dele me de libro tuo quem scripsisti: & tamen sibi insultantes in deserto sæpe expauerat, ita vt diceret: Adhuc modicum & lapidabunt me. Dissidij ergo & simultatum oblitus, nisi impunè dimittantur, simul optat mori. Ac ne fortè ideo illis gratiam ab eo quæsitam putemus, vt supersint quibus ipse pręsit, iam Dominum audierat pollicentem sibi: Faciam te in gentem magnam. Sed maius existimauit pro malo reddere bonum, quàm præsidere plurimis.

Saul rex. *1. Reg. 10.* SAVLIS quoque Regis illa patientia commendatur, qua rex factus cùm à quibusdam suorum contemptui haberetur, non dissimulauit. Deinde victis Ammonitis, cū triumphans rediret, milites qui eam contumeliam armis vlcisci moliebantur, coercuit: Turpissimum ratus, si paucorum obtrectantium inuidiam ferre nequiuisset, qui

tot millium bellatorum exercitum potuit superare. Magni profectò animi vir, si vitijs postea non fuisset deprauatus, ita vt idem & patientiæ & impatientiæ exemplum sit. 1. *Reg.* 11. 1. *Reg.* 11.

Innocentissimum namque Dauid, & semper optimè de se meritum, capitali odio persecutus est, ob hoc tantũ quia sibi militaris virtutis gloria eum præferri audiuit. Sed quanto ille aduersus Dauid extitit infensior, tantò ipse erga eum se gessit submissiùs. Necis in persecutorem suum non semel potestatem nactus, semper illæsum dimisit, fugiendo inuidiam declinare malens; quàm vlciscendo. Denique ipsum, qui viuus vitæ suæ insidiabatur, ab hostibus læsum fleuit. Hanc tantam in eo patientiam, tantam animi mansuetudinem magis ego miror, quàm belligerandi præstantiam: cùm multo magnificẽtius sit, seipsum quàm hostes vincere; seipsum autem vincit, qui perturbatæ mentis libidinem rationi cedere cogit, & iniuria lacessitus non excandescit. *Dauid rex.* 2. *Reg.* 18.

EVNDEM cum de Ierusalem fugeret, filij Absalonis factionem timens, & Bahurim vsque venisset, inde egressus, Semei Geræ filius de cognatione Saul, per montis crepidinem ex latere incedens, ausus est maledictis & lapidibus incessere, virum sanguinum ac virum Belial compellans, aliaque multa in illum congerens tam petulanter quàm temere. Qui cum rege erant, ad vlciscẽdam iniuriã concitantur, sed ab ipso cui irrogabatur, inhibiti sunt. Et dimittite eum, inquit, vt maledicat. Dominus .n. præcepit ei, vt malediceret Dauid: Et quis est qui audeat dicere, quare sic fecit? Ecce filius meus, qui egressus est de vtero meo, quærit animam meam: quãtò magis hic filius Gemini maledicet mihi? Dimitte eum vt maledicat iuxta præceptũ Dom. si fortè aspiciat Deus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Quid hac patiẽtia humiliùs? quid humilitate patiẽtius? Rex erat, & quidẽ fortissimorũ virorum grandi agmine stipatus, & tamen vnius priuati hominis tantas corã acceptas contumelias dimisit impunitas. Neque eũ spes illa frustrata est, qua sibi pro maledictis pro- *Idem.* 2. *Re.* 16.

2.Re.22. piciaturum Deum dixit. Post hæc enim ab omnium inimicorum suorum molestijs liberatus gratias egit, dicés: Accinxisti me fortitudine ad prælium, incuruasti resistétes mihi subtus me.

Iob
Iob 31. IOB quoque confitentem audimus, ab omni prorsus vindictæ appetitione semper fuisse alienum. Ait enim: Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat, & exultaui quòd inuenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, vt expeterem maledicens animã eius. Molliter igitur ferendo inimicos vsque adeò fortis euasit, vt nullo deinde calamitatum genere ad aliquod impatientiæ signum impelli potuerit. In maximas quidem incidit ærumnas, sed omnibus ærumnis maior in illo tolerationis virtus fuit. Denique qui non est gauisus ruinis inimici, idem nec suis vinci potest.

Iesus
Christus. SED quibus tandem verbis, quo ore Domini nostri Iesu Christi patientiam explicabimus? Profectò maior est, quàm vt pro dignitate exprimi queat. Dei filius ab hominibus, probris, flagellis, morte efficitur, iustus ab impijs, Dominus à seruis, & ab ijs quidem quos saluare venerat, ac de maledictione, cui addicti ab initio erant, in benedictionem gratiamque vindicare. Poterat in vno oculi ictu simul perdere omnes, ne quid mali ab eis pateretur, sed vltro obtulit sese, vt nos per sui Corporis sacrificium cóciliaret Deo. Irridebatur itaque, & tacebat: accusabatur, & nihil respondebat: verberabatur, & sustinebat: crucifigebatur, & pro crucifigentibus ad Patrem orabat. Quis tam durus est, vt hæc secum considerans, ad ignoscendum ijs, à quibus lusus fuerit, non mollescat? Indignè ille passus est, quicquid passus est, quia delictum nõ fecit. Nobis nulla prorsus iniuria indignè inferri potest, qui peccatores sumus. Feramus ergo æquo animo quicquid in nos committunt homines, quia nos ante peccauim' Deo. Quicquid patimur, nõ est offensa, sed vindicta.

Idem.
Lucæ 9. IDEM omnis patientiæ & exéplar, & magister, & remunerator Iesus Dominus, cùm à Samaritanis non fuisset in vrbem receptus, tam leniter tulit, vt Iacobum & Ioannem vlcisci iniuriam volentes increpuerit. Vis, in-

quiunt,

quiunt, dicimus, vt ignis descendat de cœlo, & consumat illos? & responsum accipiunt: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. Nos igitur si spiritus Christi esse cupimus, si parêre voluntati eius optamus: curemus ne quem impatientia nostra irritando perdamus, cùm ille sustinendo pro salute omnium voluerit mori.

Dicet aliquis, cur ergo Elias quinquagenarios Ochoziæ regis, qui ad se comprehendendum missi fuerant, igne de cęlo excito afflari consumique imprecatus sit? Cur respondebimus, quòd alij etiam Prophetæ multis in locis diuinæ Scripturæ itidem fecisse videntur, nec tamen irati (vt equidem reor) sed Spiritu sancto inspirati, futurum prædicentes, non malum alicui exoptantes, aut vindictam appetentes. Itaque nec Elias iracundia commotus, sed numine actus, in impios illam sententiam dixit, quam æquam iustamque esse repentinus probauit euentus. Vel aliter dicendum est: Nondum Christus aduenerat propitiatio nostra, qui veteris Legis rigorem nouæ benignitate mitigauit. Vnde: Dictum est antiquis, inquit, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuũ. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite ijs qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, vt sitis filij Patris vestri qui in cęlis est, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & super iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne & Publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne & Ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester cęlestis perfectus est.

Elias Propheta.
4. Reg. 1.
Matt. 5.

SED hîc etiam illud quærendum nobis occurrit: Quare etiam in noua lege Christi Apostolus Paulus in facie cæsus tã ægrè tulit, vt Ananiæ Sacerdoti, qui ipsum cædi iussit, maledixerit, dicens: Percutiet te Deus, paries dealbate, & cùm argueretur iniuriæ in Sacerdotem: Nesciebam, inquit fratres, quia Princeps est Sacerdotum. Scriptum est enim: Principi populi tui non maledices. Ignoratio-

Paulus Apostol.
Act. 23.
Exod. 22.

rationem ergo excusauit, non officij, sed hominis. Nunquid autem si etiam Sacerdos non esset, maledicere illi debuit? Nequaquam. Non igitur maledicendi affectu hoc dixit, sed Spiritu sancto excitatus, iniquo homini pęnam denuntiauit: Vel etiam prophetauit, quia vetus Iudæorũ Sacerdotium percutiendum, hoc ęst, repellendum erat nouo Euangelij Sacerdotio. Vnde alij codices scriptum habent; percutiet, non percutiat: vt quod futurum erat, significet, non quod ex indignatione futurum optet. Excusat autem, ne quis eo exemplo putet, in malo Sacerdote dignitatis rationem non habendam, cùm etiam malo & discolo honor deferendus sit. *Actor.* 23.

Martyres *Apoc.* 6. SED quo tandem argumento illud in Apocalypsi absoluemus, vbi sancti Martyres ad Deum clamant: Vsquequo, Domine, sanctus & verus non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum de ijs qui habitant in terra? Hoc quidem perinde est, ac si dicerent: Da iam, ne vltrà sanguinem nostrum sitiant persecutores nostri, sed ad te cõuertantur, & salui fiant. Itaque vindicta ista, quam implorant, non impatientiæ est, sed amoris: non inimicitię, sed pietatis. Quod ita esse vt dicimus, vel ex eo facilè persuaderi potest, quia plurimi inter illos, qui Martyrũ cruore manus fœdauerant, mox credentes, & ipsi Martyrio coronati sunt. Quam gratiam nequaquam assecuti fuissent, si in eos aliter vindicandum Sancti postulassent. Vnde Dominus in Psalmo: Vltus sum in eos. *Psal.* 117. Quod exponẽs August. Vindicaui me, inquit, de inimicis meis. Quomodo me vindicaui? occidendo in eis errorem, suscitando fidem. Atque inde nos admonens, ait: Quãdo te persequitur homo noli attendere illam figuram quã fecit Deus, aut animã illã quã inspirauit Deus, non te persequitur quod fecit Deus, sed malitia quam fecit homo. In malitiã ergo hominis irasci licet, in hominem non licet.

Martinus Episcop. BEATVS Episcopus Martinus, dum asello veheretur, fortè obuiam fit quibusdam equitibus: eo viso territi equi, saltibus in diuersum actis, suum quisque sessorem dorso excussere, & illi casum indignantes, Episcopo immodestiùs insultarunt, ita vt nec in manibus temperarent.

rent. Sed rursum conscensis equis, cùm loco eos, & calcaribus & flagris vrgendo, mouere non possent, diuinam in homine virtutem (quem improbè vexauerant) animaduertunt, & repētè ante ipsum suppliciter prouoluti, peccatum confitentur, & veniam exposcunt. Tunc ille pro iniuria beneficium referens, eos amicè amplexatus est. Equis autem, vt dominis suis obedirent, imperauit; qui quasi vinculis carceribusve soluti, statim abiere, iter cęptum maturantes. Meritò brutis beluis imperare potuit, qui superborum hominum offensam tam moderatè tulit: meritò miracula fecit, qui læsus irasci nesciuit. *Seu. Sulp. in vita Mart.*

LVPVS Trecasinæ vrbis Episcopus, Attila ciuitatem obsidente, interrogauit quis hic esset, qui sic in se arma lacesseret. Vbi accepit, Attilam flagellum Dei esse, ingemiscens ait: Et ego Lupus vastator gregis Dei dignus flagello eius. Portas eis reserari iussit: Ingressi autē hostes, rectà vrbem pertransiere, nihil hostiliter agentes, ne respicientes quidem ad quenquam oppidanorum, quasi neminem vidissent. Hanc tantam tutandæ ciuitatis gratiam Deus contulit Lupo, vt qui se dignum flagello confessus fuerat, à flagello liber esset. *Sur. Tom. 4.* *Lupus Episcop.*

BENEDICTVS Abbas Florentinum Presbyterum, vitæ suæ insidiantem, patientissimè tulisse perhibetur. Panem veneno infectum sibi ab illo muneri missum (licet dolos cognouisset) benignè accepit, ne recusando scelus hominis (quod cæteros latebat) proderet. Cæterũ abeuntibus qui panem attulerant, coruo aliti præcepit, vt illum rostro sublatum eò transportaret, vbi contingi à nemine posset: & protinus volucris illa iussis eius obediuit, cuius sanctitati homo inuidebat, vt appareat inuidos homines bestijs minus rationales esse. Decipi autē Dei seruus non potuit, Spiritu sancto insidias reuelante: eas tamen ipse nosse tunc dissimulauit, ne malitiam inimici palàm faciendo, suam vltus iniuriam argui posset, timēs illud. Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 7.* *Benedic. Abbas.* *Eccl. 18.*

FLORENTIVS verò in flagitio perseuerans, quem occul-

occulta fraude vincere nequiuit, apperto bello aggredi decreuit. Meretriculas ergo de prostibulo conuocatas, in hortum Monasterij adduxit, quæ impudenter inter se lasciuiendo monachos ad libidinem prouocarent. Abbas autem cùm iam non vitæ suæ vnius, sed animabus cunctorum qui secum erant, periculum verti vidisset, loco cessit, & vnà cum suis longiùs inde demigrauit. Ac hic scelestus infelicissimę pugnæ victor, quòd eos fugere cõpulisset, exultans domum redijt. Sed cùm lætabundus tripudiaret, repentino pauimenti collapsu elisus, expirauit. Benedictus verò exitialis inimici tristem exitum vehementer dolens, discipulum suum Maurum, quòd eo nuntio lætari videbatur, puniuit, vt doceret, ne persecutorum quidem malo quenquam gaudere debere, cùm etiam inimicos diligere, & pro eis orare, Domini pręceptũ sit. Sed eodem exemplo timeant tandem & improbi iustos insectari, qui quamuis ab vltione sui se contineãt, suum tamen vltorem Deum habent. *Ibidem cap.* 8.

Matt. 5. *Lucæ* 6.

Bernard. Abbas. BERNARDVS Abbas Presbytero cuidam monachũ profiteri volenti refragatus est, quòd eũ etiam inter suos perfectum esse posse diceret. At ille repulsam ægerrimè ferens, atque iræ impatiens, eidem cui dudum supplicauerat, pugnum in faciem incussit. Fratres vindicare volebant Abbatis iniuriam, sed ab ipso inhibiti sunt, obsecrante atque obtestante, ne vindictæ animum intenderẽt, sed eum potiùs, à quo se læsum scirent, impunitum dimitterent. AEquissimum enim esse, alteri parcere ipsũ, qui quotidie à Deo sibi parci expeteret: cùm præsertim veritas affirmet, dicens: Nisi dimiseritis, non dimittetur vobis. Ferre igitur, non referre verbera illum oportet, qui ad pacis æternæ quietem peruenire contendit. *In vit. Bern. lib.* 3. *cap.* 6.

Christophorus Martyr. Vnde & Christophorum Martyrem, cùm à præfecto Sami colaphum accepisset, dixisse ferunt, repercussissem te, si Christianus non essem. Proprium ergo Christiani esse existimauit pati, nec vindicare iniuriam. *Sur. Tom.* 4.

Gregorius Papa. GREGORIVM quoque Pontificem ne summa quidé dignitas ad iniuriæ impatientiam compulit. Mauritio Augu-

Augusto filijsque eius se persequentibus dicitur scripsisse: Quoniam ego peccator sum, vos tanto magis (vt opinor) Deum vobis conciliatis, quantò magis me illi ignauiter seruientem affligitis. Post hæc Imperator, cùm solus esset in conclaui, vidit monachum ad se intrantem, strictoque ense ferociter minantem, nisi à Pontificis persecutione protinus cessaret. Eo visu territus, incunctanter & veniam ab eo, cui vehementer infensus fuerat, petijt, & odium in amicitiam commutauit. Itaque ipsum, cui multorum bellantium exercitus resistere nequiuisset, vnius hominis toleratio fregit: Victusque est patientia, quem arma vincere non valuissent. *In vita Gregor. lib. 4. cap. 17.*

AGILIVS Monachus Columbani Abbatis discipulus, cum manum arefactam ei, qui se in itinere educto gladio ferire voluerat, sanitati restituisset: Theodoricum regem ad quem ibat, Abbati suo Columbano iratum, antequam audisset, fama miraculi præueniente, placauit: ita vt quem ille dudum à monasterio expulerat, protinus reuocaret. Igitur in Agilio benignæ patientiæ virtus malum alterius malè affectam sanauit, regis iram molliuit, Abbatem in gratiam reduxit. Qui si pro inimico orare neglexisset, nihil horum procul dubio efficere potuisset. *Agilius Monachus.*

LIBERTINVS Fundensis Cœnobij Monachus, ab Abbate irato in faciem scabello grauiter percussus, ne gemitum quidem edidit, sed tacitus in cellam suam se recepit. Postero autem die negotij causa, quod sibi iniunctum fuerat, ad ciuitatem iturus, Abbatem adiens eundi potestatem de more petijt. Ille ob acceptam iniuriam discessurum ratus, cur id peteret interrogat: sed cum causam didicisset, animaduertit ipsum, tametsi liuidam adhuc & tumentem ex verbere faciem præferret, iniuriæ tamen omnino non recordari, & patientiam eius admiratus; genua submisit, se peccasse confitetur, veniam poscit. Libertinus verò & ipse in terram procidens, imò se peccasse asserebat, & sibi magis veniam poscere conuenire. Sic patientis discipuli humilitas magistri fregit *Libertinus Monachus.*

duritiam, & cui murmuranti iracundus senex plus fortasse mali intulisset, ei malum illatum modicè ferenti se subiecit. *Gregor. Dialog. lib.* 1. *cap.* 2.

Idem. Insuper Libertinus quò volebat dimissus cùm peruenisset, & vnde liuorem in facie haberet rogaretur, se in scabellum impegisse respondit. Etenim quoniam patienter ictum pertulerat, sapientiæ donum accepit, vt rationem inueniret, qua & Abbatis crimen celaretur, & quod verum erat, sciscitantibus referri posset, vt idem tam expers mendacij foret, quàm erat impatientię perturbatione alienus. *Ibidem.*

Pauli Abbatis discipulus. PAVLVM in partibus AEgypti Abbatem Cassianus tradit, magno Monachorum & suorum & alienorum cętu discumbente (qui tunc eò fortè conuenerant) suo cuidam discipulo adolescenti, quòd tardiùs ferculum apposuisset, colaphum infregisse, ita vt & illi qui non viderant ferientem, ictus tamen sonitum audirent. At verò ipsum, qui percussus fuerat, tanta patientia vsum, vt non mutiret, non tristitiam fronte præferret, non vultum demitteret, non colorem saltem mutaret. Omnes tantam adolescentis constantiam admirati, tandem didicerunt, Abbatem quoque patientiæ illius conscium, id ex industria, non ex culpæ castigatione egisse, vt scilicet ipsa patientię virtus cęteris (quibus adhuc incognita erat) exemplo foret. O inuicti animi iuuenem! Percussus in maxilla ita stetit, vt præbere videretur & alteram, ac tacitus dicere: *Isaiæ* 50. Posui faciem meam vt petram durissimam, & scio quoniam non confundar. *Cassian. Coll.* 19. *cap* 1.

Pafnut. Presbyter. IDEM Cassianus Pafnutij quoque Presbyteri impubis adhuc patientiam commemorat, dicens: Quòd cùm inter fratres Scythioticæ solitudinis persanctè versaretur, quidam inuidiæ stimulis agitatus, excogitauit quemadmodum illum delicti insimularet; & captata occasione, dum Dominico die Pafnutius cum cæteris ad Ecclesiam conuenisset, cellam eius clanculò adiens, codicem suum inibi absconditum reliquit, cumque mox & ipse Ecclesiam esset ingressus precatione solenni peracta, questus est codicem sibi esse furto ablatum. Nouum erat id criminis inter eos

ter eos audire, & cunctis mirantibus ipse qui detulerat petijt, ne quis antè ab Ecclesia discederet, quam missis fidelibus viris cellulæ singulorum excuterentur. Missi seniores, codicem vbi suppositus fuerat, inter palmeas Pafnutij fiscellas inuentum referunt. Diu attonitus hoc audito stetit Pafnutius, neque ausus est negare quod tam aperto affirmabatur iudicio, & vt sibi pœnam qua satisfaceret imponerent, rogauit. Inde verò egressus, per duas hebdomadas ieiunijs ac fletu sese afflixit, nec interim ad Communionem accedere præsumpsit, sed tandem in limine Ecclesiæ coràm prostratus, veniam petijt cùm innocens esset. Tunc demum Dei iudicio factum est, vt eius ignominiæ author, dæmone arreptus, nequitiam suam ac dolos confitendo proderet. Qui cum diu multumque vexatus à sanctissimis viris curari nequiuisset, postremò ipsius Pafnutij oratione curatus est. Sicque mitis ac modestus adolescens iam labefactatam honestatis & sanctimoniæ famam patientia sua reparauit, pietate auxit, dum & inculpatus tolerat, & offensus miseretur. *Ibidem, Coll. 18. cap. 15.*

SED ne quis ab ingratis saltem per impatientiam sub trahenda esse beneficia existimet, Eulogius Presbyter Alexandrinus leprosum quendam domi susceptum iam per annos quindecim benigniùs, quàm dici potest, aluerat, & tandem pro tanto pietatis officio conuitia excipiens, & ab eo, cui pro amore Christi, contempto contagiosi morbi periculo, suis ipse manibus ministrabat, contumelijs assiduè affectus, iam quid ageret nesciebat. Antonium ergo Abbatem consuluit, vtrùm illum dimittere deberet, à quo talia patiebatur? Vtrique consultum est, modicum adhuc sustinerent, donec alter sicut pietatis ita & patientiæ meritum impleret, alter ingratitudinis vitium emendaret, ne grauiorem animi quàm corporis lepram incurreret. Itaque cùm admoniti tranquilliùs manere simul cœpissent. Eulogius dies quadraginta superuixit, leprosus die tertio post eum obijt. Pius ergo ac patiens Eulogius, consilio saniore vsus, geminæ tandem virtutis diademate meruit coronari: Quod nequaquam

Eulogius Presbyter.

meruis-

meruiſſet, ſi illum, quem languentem miſericorditer acceperat, ingratum impatienter repuliſſet. Iunxit patientiam pietati, & duplum adeptus eſt felicitatis præmium. *Pallad. Hiſt.* 26.

Alexius Romanus.

ALEXIVS quoque Patritius Romanus ſicuti voluntariæ paupertatis perpetuus obſeruator, ita ad tolerandas iniurias patientiæ extitit aſſiduus cultor. Mendicus (vt Chriſtum lucraretur) ſponte factus, cùm in Syria diu de eleemoſynis vixiſſet, Romam rediјt, & in paterna domo pro inope ſuſceptus, annos decem & ſeptem nulli cognitus manſit. Toto eo tempore à ſeruis patris indigna paſſus, dureque acceptus, non ſe prodidit, neque de aliquo conqueſtus eſt. Rideri, verberari, fœda colluuione perfundi à mancipijs patienter ſuſtinuit, vt Chriſtum ſuum (cuius paupertatem ſecutus fuerat) tolerantiæ quoque humilitate exprimeret. Quis autem eſſet, qualiterque vixiſſet, diuinitus tandem reuelatum eſt, tunc ſcilicet, cùm è vita diſcederet, ne tantæ patientiæ exemplum ignorata generis claritate in obſcuro foret. Neque enim ſatis magnum erat, ſi & ipſe (vt videbatur) ſeruilis conditionis fuiſſe crederetur. Maximum verò fuit, & omni admiratione dignum, filium familiâs, patre Conſulari natum, ita ſe domeſticis ſubmiſiſſe ſeruis, vt illis omnibus magis infimus appareret. *Metaphraſt.*

Florentinus Solitarius.

FLORENTINVS Nurſiæ prouinciæ Solitarius, in illos qui ſibi vrſum beſtiam interemerant, inuidentes quod ſylueſtre animal homini ſeruiret, dixiſſe fertur, ſperare ſe in eos Deo vlciſcente commiſſum luituros. Inde ergo vrſinæ cædis rei repentino lepræ morbo confecti, paucos poſt dies verſis in ſaniem corporibus contabuêre. Tunc qui vrſi necem doluerat, horum inopinatam mortem mœrore ac lachrymis inconſolabiliter proſequi cœpit, ſeipſum reprehendens, quòd pius in beluam impius in proximos fuerit, quòd illi vrſum, illos ipſe peremerit, quos ita ac ſeipſum diligere debuerat. Poſtremò in tantum eum pœnituit verba vindictæ protuliſſe, vt ſi fieri poſſet, ſua morte illorum, qui conſumpti fuerant, vitam redempturus videretur. Itaque ſemper flebat, fle-

bat, fletu ipso ostendens, ne mentionem quidem vindictæ esse faciendam. Nos ergo cùm læsi fuerimus, linguam quoque à maledicto coerceamus, quando vox paulo acerbior aduersum iniuriæ authores emissa, hinc Dei seruo tantæ inquietudini tantoque angori fuit. *Gregorius Dialog. lib.3.cap.15.*

Ob hoc sanè Paulus cognomento Simplex vxorem suam cum adultero deprehendens, ne tantam iniuriam vlcisci cogeretur, statim auersus abijt, domo excessit, & se Monachum fecit, magnique Antonij dignus euasit discipulus. Denique manus illas, quas à vindicanda ignominia continuerat, ad Deum porrigens, nihil petijt quod non impetrauit, maximeque in faciendis miraculis insignis fuit. *Pallad. Hist.28. & Hist. Trip. lib.1. cap.11.* *Paulus Simplex.*

Macharium verò Alexandrinum Scythioticæ solitudinis cultorem tradunt, dum culicis ictu percitus palmæ percussione illam corpori allisisset extinxissetque, mox facti pœnituisse, atque afflixisse se, ita vt sex menses nudus per eremi loca deambulans, vltro culicum morsibus se exposuerit, tuleritque multarum iniuriam, qui vnius non pertulerat. Vsque adeò igitur sanctissimi viri omne prorsus vindictæ horrebant genus, vt à bestijs, nedum ab hominibus offensi, perpeti quàm vlcisci satius putarent, illud semper animo versantes: Mihi vindictam & ego retribuam, dicit Dominus. *In vitis PP.* *Machar. Alexandrinus.* *Rom. 12.*

Vnde Cassianus de sene quodam Christiano hoc patientię virtute prædito testatur: Cùm apud Alexandriam infidelium turba constipatus maledictis impulsibusque agitaretur, & ab eo quærerent quid vnquam miraculi fecisset Deus eius Christus? ipsum respondisse: vt ijs, quas infertis, atque maioribus non mouear, neque offendar iniurijs. Rectè id quidem: neque enim ventorum flatu concuti, aut fluminum illisu euerti potest domus quæ supra petram fundata est. Petra autem est Christus. Denique qui confidit in Domino, sicut mons Sion, non commouetur in æternum, in persecutionibus gloriatur, in aduersis gaudet, in omnibus Deo gratias agit, & illi soli peni- *Quidam senex.* *1. Cor. 10.* *Psal. 124.*

li penitus inhærens, offensas non sentit improborum. *Cassian.*

Mutius Abbas. IDEM author Mutij Abbatis patientiam scriptis commendans, ait: Cùm suscepto religionis voto filium quoque paruulum secum ad Cœnobium adduxisset, de industria puer malè à fratribus accipiebatur, coram patre subinde cæsus, ac sæpe per capillos tractus, ob hoc solùm, vt patris in eo constantiæ periculum facerent. Ille ergo neque fratrum verberatione, neque vnici filij iugibus penè lachrymis moueri poterat, vt vultu saltem tristitiam præferret, quin potiùs gaudebat, eum quoque quem genuerat, quotidianis castigationibus ad patientiam erudiri. Itaque nunquam cur sic durè attereretur quæsiuit, nunquam ad flentem respexit, nesciebat se eius patrem quem dedicauerat Deo. Adhæc etiam (vt alibi diximus) in proximum flumen illum proijcere iussus, promptè voluit obedire, nihil nō faciendum ratus, quod ab Abbate esset iniunctum. Igitur post probatam primò tolerationis deinde obedientiæ virtutem, Senior Cœnobij ipsum cunctis præponens sibi successorem reliquit, præfuitque omnibus, qui omnium patientissimus obsequentissimusque fuerat habitus. *Cassian lib.* 4.*cap.*27.

Fœmina Sara. Tobiæ 3. Prosequamur modò infirmioris quoque sexus in perferendis iniurijs æquanimitatem. Sara Raguelis filia ab ancillis probro petita, quod interfectrix esset virorum, non ad vindicandam ignominiam animum applicuit, sed ad Deum preces porrexit, vt sicut crimine se carere nosset, ita infamia liberam faceret. Inde illa, quæ iam septem maritis orbata fuerat, in octaui Tobiæ thalamo fœliciter conquieuit, multoque inter se rerum successu diu lætati sunt: Tantum profuit non vindicasse contumeliam, sed pro abolenda orasse. *Tobiæ cap.*3.*&* 7.

Chananæa. Matth. 15. CHANANAEAM mulierem in Euangelio patientia voti compotem fecit. Cùm repelleretur, non indignabatur, & canibus comparata, magis se submisit. Quod ergo confidenter petierat, efficaciter obtinuit, dum contempta atque despecta mitis modestique animi constantiam non dereliquit.

EVPHRAXIA Virgo (cuius sæpe mentionem fecimus) coram illa, à qua contumeliam indignè acceperat, ad genua procidens veluti quæ offendisset veniam petijt. Abbatissæ quoque in illam animaduertere volenti, vt missam faceret supplicauit; nihil ei mali referre cupiens, à qua passim iniuriam fuerat, vt patientiæ remunerationem à Deo sperare posset. *In vitis PP.* *Euphraxia Virgo.*

ET Paula Gracchorum stirpe nobilis, sed nobilior vitæ humilitate, cùm ne ipsa quidem, quæ omnia contempserat, propter Christum morsu hominum carere posset, nihil quicquam molestè ferebat. Cumque audisset se quorundam iudicio stultam ac mentis emotæ reputari: Theatrum, inquit, facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus: nos stulti propter Christum, sed stultum Dei sapientius est hominibus. *Hieronym. in Epitaph. Paulæ.* *Paula Vidua.* *1. Cor. 14.*

ELIZABETH Pannonum regis filia postquam, amisso viro distractisque fortunis, Deo in paupertate seruire cœpisset, fortè per semitam pergens hinc inde lacunosis silicibus voraginosam notæ cuidam fœminæ, & in quam non pauca quondam beneficia contulerat, facta est obuiam. Quæ contemptim admodum superbeque occurrens, ipsam quam antea coluerat obseruaratque, tunc per iniuriam aduerso impulsam latere euertit in lutum, atque præterijt. Multo ergo deturpata cœno, Christi ancilla nihil indignationis præ se tulit, sed tacita tantum subrisit, gaudens se ab hominibus despici, vt placeret Deo. *Conrad. Concion.* *Elizabeth Vidua.*

Quamobrem quædam vltro etiam quæsiere, vbi huiusce modi patientiæ virtutem exercerent. Sicuti illa nobilis Alexandriæ matrona, quę (vt tradidit Cassianus) Athanasium Episcopum adiens, petijt sibi dari vnam ex viduis, quæ Ecclesię impensis alebantur, cui ipsa benefacere posset. Cæterùm cùm petenti optima concessa esset, queri deinde cœpit, non ex animi sui sententia viduam sibi datam. Ea igitur restituta, deterrimam omnium accepit. Et dum illi benignè humaniterque deseruiret, nihil ab ea nisi contumelias maledictaque referebat, verbera quoque interdum excipiens, ne quid ad exercendam ani- *Quædam matrona Alexandrina.*

mi to-

mi tolerationem deesset. Inde læta gratias egit Athanasio, quòd eam tandem sibi delegisset contubernalem, cui pro malo bonum, pro iniuria beneficium reddere assuesceret. Nam sic ab illa priore (quoniam mitis & mansueti ingenij erat) officijs fuisse superatam. Sancta ergo ac prudens fœmina, eam sibi consciuerat sociam, quam non tantùm liberaliter alendo pietatis meritum consequi posset, sed etiam constanter perferendo patientiæ adipisci mercedem. Quota quæque est quæ talem non abdicasset filiam, qualem ista alienam adoptauit? Quæ cum tali manens, se perditum iri non timeret, qualem ista, vt vberiorem beatitudinem promereri posset, elegit? *Cassian.Coll.*18. *cap.*14.

Scripturarum sententia. PRAETER hæc iam dicta exempla, operæ pretium est præceptorum quoque idem iubentium meminisse, vt quod rectè ac sapienter factum credimus, auidiùs imitemur. Scriptum in Leuitico est: Non quæras vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuium tuorum. Et in Prouerbijs: Qui dissimulat iniuriam, callidus est. Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas. Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium. Ne dicas, reddam malum pro malo: expecta Dominum, & liberabit te. In Ecclesiaste quoque dicitur: Cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne fortè audias seruum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua, quia & tu crebrò maledixisti alijs. Et in Ecclesiastico: Humilia valdè spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impij ignis & vermis. Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Tale est & illud Prophetæ in Psalmis: Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cùm consisteret peccator aduersum me. Obmutui & humiliatus sum. Quod vnde assecutus fuerit, alibi confitetur & ait: Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est. Pax multa diligentibus Legem tuam, & non est illis scandalum. Ac se

Leuit. 19. *Prou.* 15. *Ibid.* 19. *Eccle.* 7. *Prou.* 26. *Psalm.* 38. *Psal.* 118.

demum

demum talem oſtendens: Cum ijs, inquit, qui oderunt pa- *Pſal. 119.*
cem, eram pacificus: cùm loquebar illis, impugnabant
me gratis. In Euangelio quoque clamat Dominus: Beati *Matth. 5.*
mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Beati eſtis cùm maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos mentientes propter me: Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cęlis. Profectò talia ac tanta patientię præmia quiſquis dignè perpenderit, facilè contemnet omnia, gaudebit in perſecutionibus, & contumelias ducet pro delicijs. Et ſi idem mala etiam, quæ iracundis & impatientibus propoſita ſunt, conſiderauerit: tantò remiſſiùs iniurias perferet, quanto maiore in periculo ſe intelliget conſtitutum, cùm præmij amittendi, tum ſubeundi ſupplicij. Omnis, inquit, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri ſuo, Racha, reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. Quòd ſi is, qui tantùm verbo offenderit, ad gehennam deſtinandus ſit: quanto magis qui referendo iniuriam facto atque opere læſerit? Ideo nempe Paulus Apoſtolus ad Romanos ſcribens: Bene- *Rom. 12.*
dicite, inquit, perſequētibus vos, benedicite & nolite maledicere. Nulli malum pro malo reddentes, ſed ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. Idem ſuo exemplo Corinthios ad patientiam informans atque inſti-
tuens, ait: Maledicimur, & benedicimus: perſecutionem *1. Cor. 4.*
patimur, & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus. Tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema vſque adhuc. Ac hanc eandem virtutem
capeſſendam, Theſſalonicenſes inuitat, dicens: Patientes *1. Theſſ. 5.*
eſtote ad omnes, & videte ne quis malum pro malo alicui reddat, ſed ſemper quod bonum eſt ſectamini inuicem, & in omnes. Ac ne quis aduerſantium moleſtijs carere ſe glorietur, ad Timotheum, inquit: Omnes qui piè *2. Tim. 3.*
volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur.

Ex quo potiùs timendum est illis, ne non satis religiosè viuant, quos nemo neque persequitur, neque aliquando persecutus est. Quamobrem idem scribens ad Hebræos,
Hebr. 10. protestatur & ait: Patientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Sic
Act. 14. ipsum & in Actis legimus docentem: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Proinde Petrus quoque improborum in nos malitiam non
1. *Pet.* 2. tribulationem sed gratiam appellat, dicens: Hęc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias patiens iniustè. Quæ enim est gratia, si peccantes & colaphizati suffertis? Sed si benefacientes patienter sustinetis,
1. *Pet.* 4. hæc est gratia apud Deum. Et si exprobramini in homine Christi, beati eritis. Satis multa de toleratione iniuriæ: nunc ad illam, quæ dispendij & iacturæ est, accedamus.

De Patientia damni. CAP. III.

RERVM iacturam fortiter feremus, si nihil accidere absque diuino nutu posse crediderimus. Cùm autem ita Dei voluntas fuerit, quis est qui resistat ei? Si peccauimus, vult vt castigati ad pœnitentiam conuertamur. Si non peccauimus, vt sustinendo humilitate proficiamus. Non est ibi querelæ locus, vbi exercendi occasio datur virtutis.

Iob. *Iob* 1. IOB inter omnes Orientales magnus (vt scribitur) pecorum vtique copia & seruorum familiæque nobilitate. At verò his repentè amissis, non solùm inter Orientales, sed etiam Occidentales magnus fuit. Patientia eius in aduersis vbique terrarum prædicatur atque extollitur. Dum autem prosperitatibus frueretur, in patria tantùm notus erat. O verè magnum & omnibus seculis memorandum virum! cùm die vno tot opibus, tot seruis, tot liberis orbatum se cognouisset, corruens in terram Deum adorauit. Et nudus egressus sum, inquit, de vtero matris meæ: nudus illuc reuertar. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. In omnibus his non peccauit Iob labijs suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.

Quia certè vel labijs peccare Deo, maius damnum maiorémque miseriam esse existimauit, quàm cuncta quæ habuit simul amittere.

EZECHIAS cùm omnes diuitias suas nimis iactanter ostentasset legatis regis Babyloniorum, omnes pariter Babylonem Deo puniente transferendas audiuit. Cùm ergo tantam iacturam se facturum didicisset, non est turbatus. Sed quia peccauerat, libenter & peccati pœnam admisit, dicens: Bonus sermo Domini quem locutus est; sit tantum pax & veritas in diebus meis. Qua patientiæ humilitate meruit, vt illa regiæ gazæ direptio ad successores suos Ioachim & Sedechiam vsque differretur, quando etiam populus ipse ob delicta ductus est in captiuitatem. Non sensit damnum, qui eo se dignum confessus, animum statim ad sustinendum, parauit. Qui verò sæpe aduersa passi vitam corrigere neglexerant, amissis tandem omnibus, iugum quoque tulere seruitutis. Et qui leuiora malè tolerauerant, grauiora ferre compulsi sunt. *Ezechias rex.* *4 Reg. 20*

SIC in Euangelio Geraseni illi porcorum damnum pluris facientes, quàm beneficium quo homines, & quidem ciues ipsorum, à dęmonum læsione liberati fuerant, rogauerunt Iesum, vt inde à finibus suis discederet, & discessit. Indigni quippe erant præsentia ipsa Saluatoris, qui sua magis quam se saluari concupiscebant. *Geraseni.* *Matth. 8.*

AT contrà sanctissimi Apostoli cæterique discipuli, vt soli Christo adhærerent, omnia quæ habebant, constanti erectoque animo reliquerunt. Neque Matthæus pecuniosum teloneum dimittere distulit, neque Zachæus dimidium bonorum dare pauperibus, & ijs quibus imposuerat, reddere quadruplum tardauit. Quia multo plus lucri se in vno Iesu facturos confidebant, quàm in omnium quæstu quæ vbique sunt diuitiarum atque opum. Quòd si à posteris quoque nisi in paupertate Christo fideliter seruiri non potuit, cur nos dolebimus aliquo rei familiaris detrimento, ob quod ad Dei cultum efficimur aptiores? Ad quem quisquis conuertitur, fragilium bonorum amissionibus non mouetur, dicente Scriptura: Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit. *Apostoli.* *Marci 2.* *Matthæus* *Zachæus.* *Lucæ 19.* *Prou. 12.*

Christus. *Lucæ 6.* PORRO ipse etiam Dominus ad seruandum huiusmodi patientiam nos compellit, dicens: Ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere, & qui aufert quæ tua sunt, ne repetas. Noli prohibere, inquit, ne scilicet prohibendo magis irrites raptorem, & illum ad necem tui accendas, cui, ne rem auferat, obsistis: atque idem & tibi ingentioris damni & illi grauioris peccati causa fias. Idcirco etiam ablata postea repeti Dominus vetat, vt potiùs patientia sustinendi, violentum vsurpatorem ad miserandum prouoces, quam vlla repetendi molestia ad iram. Talis præcepti ratio magis elucebit additis eorum exemplis, qui illud, cùm casus tulit, obseruarunt.

Libertinus. IGITVR Fundensis Monasterij Præpositus Libertinus, viam pergens, fortè incidit in quosdam equites Gothos. Cumque equum sibi quo vehebatur abstulissent, etiam flagellum eis porrigere cœpit: Tollite & hoc inquiens, quod vobis ad agendum iumentum vsu erit. Illi verò abeuntes, cùm ad Vulturnum peruenissent, nulla vi equos, vt fluminis vada intrarent, cogere potuerunt, & memores iniuriæ quam Dei seruo intulerant, regressi sunt, vt equum suum sibi restituerent. Sed cùm ipse omnino abnueret recipere, ac diceret, eo sibi opus non esse, inuitum superimposuere, & protinus remeantes, locum vbi priùs substiterant, recto cursu pertransierunt. Quia ergo Libertinus, non modò non repetere ablata, sed nec recipere restituta volebat, recipere meruit vel inuitus. *Gregor. Dialog. lib.* 1. *cap.* 2.

Monach. Olitor. Eiusdem Monasterij Monachus, cui excolendi hortos cura erat, cernens in eo olera partim pedibus conculcata, partim sublata furto, & reperto aditu quo fur ingredi consueuerat, serpenti præcepit, vt illum custodiret, nec inde nisi iussus decederet. Proh pudor! irrationale animal seruo Dei obediuit, homo damnum irrogare non dubitauit. Fur ergo reuersus cum serpentem conspexisset præ timore se retro ferre voluit, & pede vepribus implicato pronus pependit, donec ab ipso olitore superueniente expeditus fuit. Tum ab eodem amicè admonitus

est, ne

eſt, ne vltrà furto tolleret, quod ipſe petenti gratuito conceſſurus eſſet. Itaque non olerum damno monachus angebatur, ſed furantis peccato. Quippe qui illi ſic deprehenſo nihil ſe denegaturum quod popoſciſſet dixit, & iam pœnas pro delicto ſoluenti, dum per pedes penderet, incunctanter ſuccurrit. *Ibidem, cap.3.*

ISAAC quoque apud Spoletanam vrbem Solitarius per ſpiritum præſciens fures ad hortum ſuum venturos, ſarcula & raſtros ibi appoſuit, atque illi cùm noctu hortum ingreſſi fuiſſent, inſtrumentis protinus arreptis, vſque manè nihil aliud agere potuerunt, quàm terram vertere, & herbas infructuoſas conuellere, donec Iſaac adueniens eis prandium attulit pro opera, inſuper exhortans, vt à furto abſtinerent. Semper enim quicquid eis opus eſſet, ſe libenter indulturum, & tunc primùm omnis generis oleribus oneratos amicè dimiſit. Itaque & cùm abeſſet, à flagitio illos cohibuit, & cùm adeſſet, rebus donauit; maius damnum reputans proximi peccatum, quàm ſui hortuli, quo vitam ſuſtentabat, vaſtationem. *Ibid. lib.3. cap.14.* *Iſaac Solitarius.*

IN Valeriæ prouinciæ partibus, cuiuſdam Monaſterij greges in proximo ſtabulabantur. Fur noctu eò accedens, veruece ſublato, cùm rediret, quia per cęmiterium tranſitus erat, ſuper ſepulchrum, vbi illis diebus ſanctus quidam Sacerdos conditus fuerat, fixis veſtigijs hæſit, & neque progredi, neque regredi potuit, nec prædam quam tenebat dimittere, donec facto iam die à monachis deprehenſus, peccatum confitens, veniam popoſcit. Illiſque orantibus, dimiſſo veruece, abeundi facultatem impetrauit. Sacerdos ergo oſtendit grauem culpam eſſe furtum, reum viuum ipſe mortuus mirabiliter retinendo. Monachi oſtenderunt nihil ſe turbari damno, pro illo deprecando qui damnum inferre venerat. *Ibid. cap.22.* *Quidam Sacerdos & Monachi.*

TALIS & in Stephano venerabili apud Reatinam ciuitatem Patre patientiæ virtus enituit. Qui cùm ex agello (quem vnicum habebat) meſſem ad aream congeſſiſſet, & quidam bonorum perſecutor igne ſuppoſito ignem incendiſſet, accurenti diſcipulo ac ſucclamanti, væ væ *Stephanus Presbyter.*

Pater Stephane, quid tibi accidit? imò væ illi, inquit, fili, per quem accidit, nam mihi nihil accidit mali. Etenim nihil omnino malum esse arbitrabatur preter peccatum. Itaque illi qui damnum intulerat, indoluit, non sibi qui passus fuerat: cùm præsertim nihil aliud ad victum ei superesset, nisi quòd à Domino nunquam se desertum iri confideret. *Niceph. rer. Roman, lib.* 22.

Medard. Presbyter. MEDARDVS Presbyter Tornaci Gallię oppidi vineæ suæ vastatorem vuas collectas exportare frustra conatum, cùm deprehendisset, absoluit, dimisitque illæsum. Alium mella ex aluearijs suppilantem, sed apum aculeis ita affectum, vt inde se mouere non posset, recepto furto pœna liberauit. Quidam etiam milites, qui vicum eius Solemniacum deprædauerant, loco pedem efferre, nisi præda omni reddita, non valuerunt. Suarij item illius porcorum gregem procul abigere molientes, cùm nocte tota iter fecissent, mane ibidem vnde recesserant inuenti sunt, & ipse peccatum confitentibus ignouit. Quia ergo semper in eos, qui se incommodo aliquo afficere tentauerant, mitis & clemens extiterat, ab omni prorsus incommodo tutatus est illum Deus, & eundem Episcopum primò Nouiomensem deinde Tornacensem fecit, super multa constituens, quia super pauca fidelem fuisse nouerat. *Sur. Tom.* 3. (Matt. 25. Lucæ 19.)

Odo Abb. ODO Cluniacensis Cœnobij Pater, ei qui equum suum noctu abegerat, & in eo sedens die lucescente comprehensus fuerat, cùm nec desilire interim nec discedere quiuisset, veniam petenti indulsit, atque insuper nummos quinque dari iussit, gaudens vtique non quia equum recepisset, sed quòd equi raptorem ad pœnitentiam conuersum cernebat, & iam ab eo Deum timeri, qui priùs contemnere consuesset. *Sur. Tom.* 6.

Hieron. Abbas. D. quoque Hieronymus illos, qui asellum Monasterij furtim abduxerant, & inuiti rursum restituerant, cùm veniam rogatum aduenissent, dimissa offensa, conuiuio excepit; & admonitos, vt suis rebus contenti aliena non appeterent, multa cum benedictione dimisit. At illi, quòd ab eo quem læserant tam benignè accepti fuissent, quot-

annis Monasterio eius non paruam olei copiam missitarunt, vt iam non solùm alieni auidi non essent, sed etiam sua largirentur. *Euseb. in vita Hieronym.*

ELDVCVS in partibus Britanniæ Abbas Paulo discipulo segetis iam maturescentis delegarat custodiam. Quo obdormiente, graculorum agmen eò delapsum depascere agrum cœpit, & ille eorum strepitu experrectus, eisdem in nomine Domini ne auolarent præcepit. Omnes ergo non secus atque quadrupedes, ante se agens ad Monasterium vsque compulit, & admirante atque interrogante Abbate, quid hoc sibi vellet, frumenti se vastatores ad illum adduxisse, vt pro culpa punirentur, respondit. Sed Elducus nihil de iactura dolens, illæsas aues protinus dimitti iussit. Discipulus itaque soliciti custodis functus est officio: Abbas verò patientiæ præbuit exemplum, etiam alitibus parcens, quæ se damno affecerant. *Elducus Abbas.*

IDEM animus in condonando Mamertini apud Antisiodorum Monasterij Sancti Germani Abbatis fuit. Qui vrsum ad rapiendas oues ventitantem, cùm in laqueos, quos Monachi tetenderant, incidisset, miseratus exoluit ac dimisit, tantùm iubens, ne vltrà sibi quisque damno esset. Si ergo Sanctissimi viri bestijs quoque, à quibus rerum suarum deductionem factam nouerant, ignoscendum duxerunt, quomodo nos non ignoscemus hominibus? *Iacob. de Vorag.* *Mamertinus Abb.*

EVSTACHIVS Romanus aduersis casibus in vita multum conflictatus & semper superior, ita vt non immeritò post beatum Iob alterum patientiæ dicatur exemplar, amissis fortunis, seruis, vxore, liberis, Christum suum (cuius fidem miraculo edoctus acceperat) nunquam dimisit. Qua animi constantia meruit post annos aliquot (durè miserabiliterque peractos) recuperare quæ amiserat, vxorem scilicet olim à pyratis auectam, duos filios, alterum à leone, alterum à lupo raptos: vtrumque enim pastores illo inscio feris eripuerant, atque à pueritia ad adultam vsque ętatem educauerant. Demum ipsam (quam apud Traianum habuerat) militiæ dignitatem, rursum recepit. Sed maius his omnibus postremò sub *Eustach. Romanus.*

Hadriano assecutus est, cum coniuge simul ac liberis Martyrij coronam, vt quos præter spem viuos in terris reperisse lætabatur, cum ijsdem etiam viueret in cælo. *Idem.*

Bernardus Abb. BERNARDVS Clareuallensis Abbas cùm ducenta argenti pondo, sibi ad impensas construendi Monasterij missa, à grassatoribus intercepta fuisse audisset, gratias Deo egisse dicitur, quòd magno se onere leuasset. Tam ergo modicè tulit argenti amissionem, vt eo grauari se putaret, si non amisisset.

Ambros. Episcopus. QVANTVM autem mali metuendum sit ijs, quos peruersa vulgi opinio putat fœlices, quia opibus affluunt, illo exemplo discimus, quo traditum est, Ambrosium Episcopum cùm apud diuitem quendam hospitandi gratia diuertisset, & ille se nihil vnquam in vita aduersi passum iactaret, è vestigio cum suis recessisse, dixisseque, ideo se inde fugere, ne vnà cum homine perpetuis prosperitatibus vso simul pereat. Haud ita procul excesserant, & respicientes, vident ædes illas cum omnibus qui ibi erant terræ hiatu iam absorptas. Quàm ergo melius agitur cum ijs, qui identidem seculi huius premuntur angustijs, vt illic fœlicitatem quærant, vbi casus timeri non possit? *Paulin. in vita Ambros.*

Fœmina. Othilia Virgo. QVANTO igitur fœlicior (vt fœminarum quoque in calamitate patientiam explicemus) Othilia virgo? Hæc apud Bauariam cæca nata fuerat, paternas deinde vix effugerat manus, qui eò processerat insaniæ, vt propter ipsum corporis vitium ei necem intentaret. Illa verò in omnibus quas patiebatur angustijs, Deo gratias agens, meruit tandem & visum recipere, & in gratiam redire patris, & quòd his præstabilius beatiusque est, in sanctarum Virginum numero computari. *Iacob. de Vorag.*

Elizabeth Vidua. ELIZABETH vidua regia stirpe & Thuringiæ Principis connubio nobilis, defuncto viro, propinquis eius Tetrarchiam occupantibus, cum paruulis liberis eiecta, inops, egens, vaga, ærumnis omnibus obruta, ab ijs quoque in quos olim beneficia contulerat contempta,

tempta, ita omnia constanti animo sustinuit, vt ad patrē Regem in Pannoniam, cùm accersiretur, redire nollet, ne patientiam & humilitatem, quam in miserijs inuenerat, inter regales delitias amitteret, vnamquamque animi virtutem thesauris omnibus habens cariorem. Nos quoque talibus instructi exemplis iacturam omnem pręsentium bonorum fortiter constanterque feramus, vt huiusce perlationis merito ad illa tandem vera & æterna bona possimus peruenire. *Conrad. in vit. Elisab.*

De Patientia ægrotationis.

CAP. IV.

ADVERSAS etiam valetudines, quoties in has inciderimus, æquo animo ferre, virtutis lucrum erit. Languente enim corpore, animi vigor in cōtemnendis voluptatibus roboratur, iuxta illud Apostoli dictum: Cùm infirmor, tunc fortior sum. Quòd si corporeæ infirmitati quicquam inesset mali, hanc Sanctis suis Deus contingere non permitteret. Permittit autem, vt efficiat sanctiores. 2. Cor. 12.

ISAAC itaque ab illo benedictus, & dum inter alienigenas non sine magno vitæ discrimine peregrinaretur, semper protectus, cùm senuisset, oculis captus est, intantum vt ne oculis quidem quos genuerat, dignosceret. Et bene hoc cessit illi, quoniā per cæcitatis errorem ad posteritatis suæ felicitatem à Deo promissam peruenit. Dilexerat Esau, sed benedixit Iacob. Et cùm se deceptum resciuisset, non irritam fecit benedictionem, quia iam prophetiæ spiritu repletus, videre mente cœperat, quæ oculis perspici nequeunt, futurorum arcana. Illumque dominum constituit fratrum suorum, cuius propaginem in Christo claudendam cognouit. *Gen. 26. & 27.* Genes. 26. & 27.

IACOB quoque, cùm & ipse corpore ægroto visuque per ætatem caligante, nihil fermè cerneret, vidit tamen quem ex duobus filijs filij sui Ioseph, alteri præferret. Vtrique enim benedicturus cancellatis brachijs dextram capiti eius imposuit, qui sinistræ adstiterat. Ei verò qui dextræ se obtulerat, porrexit læuam. Lippientibus ocu- Iacob. Genes. 48.

lis prospexit, quod prospicere non potuit qui habebat sanus. Nempe Ioseph dexteram eius apprehensam super Manassen transferre frustra conatus, ab eodem audiuit: Quia Ephraim Manassen maior erit, licet Manasses natu prior esset. Idem Iacob suis postremò filijs conuocatis, certissimo vaticinio prædixit, quæ singulis olim euentura erant, vt intelligas, oculorum hebetudinem spiritus acumini nihil officere. Neque enim qui mundis oculis, sed qui mundo corde sunt Deum videbunt.

Matth. 5.

Samson. Iudic. 16.

SAMSONI fortitudinem non minuit cæcitas, multóque plures hostium occidit erutis oculis, quàm antè integris occiderat. Tu quoque quem corporis visus destituit, mentis fortitudinem excita, bono animo esto, iam securior irruentes in te vitiorum cuneos excipies clausis obturatísque fenestris, per quas mors ingredi ad animá solet.

Ierem. 9.

Tobias. Tobiæ 2.

TOBIAE viro tum in Deum pietate, tum solicitudine in pauperes claro, dum resupinus obdormisset, stercus de nidulo hirundinum cadens oculos excæcauit, & nihil eo contristatus dicitur, sed gratias egisse Deo, pristinæque religiositatis ardorem accendisse magis quàm restinxisse. Ob quam patiétiam anno à cæcitate sua quarto visum recipere Angeli ministerio meruit, & rursum gratias Deo agens: Ipse, inquit, castigauit nos propter iniquitates nostras, & ipse saluabit nos propter misericordiam suam. Qui sic castigatus, sic se humiliauerit, & ipse visũ recipiet, non quo mundus sed quo mundi Dominus conspicitur, visum vtique mentis & spiritus.

Iacob. Genes. 32.

ALIAM prætereà ipsius Iacob imbecillitatem hoc loco commemorabimus, vt simul & patientiam ostendamus. Cum Angelo luctatus, & ab eo in femore tactus, torpescente neruo claudicauit. Sed pedum vitium non sensit, dum mentis aciem in Deum dirigit. Nusquam quæritur de femore debilitato, & statim post luctam, vidisse se Dominum facie ad faciem gloriatur. Vnde illi nomen Israel, id est, Deum vidẽs, inditur. Nequaquam illud malum putauit, quod se à colloquijs diuinis non arcebat: ideo nec lamentari voluit.

MIPHI-

MIPHIBOSETH Ionathæ filius, deleta Saulis domo, solus superfuit, quia vtroque pede claudus non potuit interesse bello, quo ceciderunt fortes Israel. Insuper auitos agros solus possedit, & regis Dauid mensæ particeps fuit. Tantum ergo illi pedum ægritudo contulit, vt & diutiùs & feliciùs viueret, fortasse vnà cum alijs occubiturus, si sanos pedes habuisset. Cùm ergo huiuscemodi valetudo plus prodesse possit quàm obsit, æquo animo tolerari debet, si euenerit. *Miphibos. 2.Reg.9.*

SED arguet aliquis, hunc ipsum Miphiboseth, eo quòd claudus erat, à Siba seruo contemptum ludibrioque habitum, quippe qui ipso relicto fugiens, falsa ad regẽ delatione possessionum eius partem intercepit. Respondebimus; multos etiam qui nunquam claudicauerant, dolis atque perfidia seruorum deperisse. Itaque neque isti sua pedum imbecillitas detrimento fuit, sed nequitia serui, quem fugientem fortasse peremissit, si consequi potuisset; innocentior fuit, quia ingredi nequiuit. Multò autem satius est, debiles pedes habere, quàm manus cruentas.

IOB ipse nõ tantùm pedibus, aut manibus, aut aliquo membrorum æger erat, sed toto prorsus corpore tabidus atque putridus, & à planta pedis vsque ad verticem fœdissimis vlceribus confectus. Testa saniem radebat, iacebatque in sterquilinio; magis etiam dolendi causas habens, quòd paulò antè omnem substantiam (cùm opulentissimus esset) vnà cum liberis amiserat, nec tamen cogi vnquam potuit, vt saltem labijs peccaret. Vxor iacẽti assidebat, non quæ consolaretur afflictũ, sed petulantia sua grauiùs exasperaret. Namq; tantarum impatiẽs ærumnarum iubebat, vt iã in suam ille necem maledictis Deum prouocaret. At verò Iob non ignarus, longè maiorem esse miseriã, Deo peccare, quã ista pati, in ipsam indignatus: Quasi, inquit, vna de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare nõ sustineamus? Affligens me dolore non parcat, nec contradicã sermonibus sancti. Meritò igitur post tot aduersa taleq; patientiam duplicia dicitur recepisse, cæteris felicior futurus, *Iob.2.*

turus, qui dum viueret, miserior existimabatur. *In libro Iob.*

Ezechias rex. 4. Re. 20. Eccle. 38. EZECHIAS rex ægrotauit vsque ad mortem, sed cum orasset, fact' est sibijpsi superstes. Ita & tu in tua infirmitate (vt Ecclesiasticus inquit) ora Dominum, & curabit te. Sed & hoc diligenter attende, quantum interfuerit inter ægrotantem & sanitatem: dum langueret, expers delicti fuit, mox vt conualuit, iactantiæ crimen incurrit, ostentans alienis diuitias suas, quas æger contempserat. Nec leuis culpa fuit, ob quam illas ad alienos quoq; trásferendas audiuit. Nobis ergo, si meminerimus, quanto ad peccandum propensiores existant, qui corpore sunt, minus molesta erit infirmitas.

Christus. Matth. 7. Marci 2. Lucæ 5. ORANDVM autem esse pro infirmo & Dominus docuit, suspiciens in cælum, cum surdum ac mutum hominem curare vellet, nec solùm suspexit, sed etiam ingemuit, vt precaturi mentem simul cum oculis ad Deum dirigere discant. Paralytico, priusquam sanitatem concederet, peccata dimisit, vt quia propter peccatũ in morbum inciderat, submota causa cessaret effectus. Ex quo sanè datur intelligi, ægritudinem quandoque delicti pœnam esse. Quod si per pœnitentiam & confessionem deletum fuerit, reliquum est vt ęger conualescat. Itaq; semper curandum, vt ante animæ nostræ remedia adhibeat Sacerdos, quàm corpori medicus; vt etiam si alia de causa quàm ob delictum malè affecti fuerimus, & morbus curari nequiuerit, magis securi vitæ huius finem expectemus. Ne mors quidem grauis erit vitam meliorem sperantibus. Morbo autem liberatis, magnoperè cauendum est, ne veluti canes ad vomitum reuertamur. Ait enim: *Ioan. 5.* Ecce sanus factus es, iam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat: AEquum quippe est, vt qui accepto sanitatis beneficio rursum delinquit, grauius puniatur.

Paulus Apostol. Actor. 9. 2. Cor. 11. PAVLVS post triduanam cæcitatem, ita se correxit, vt de persecutore Apostolus fieret. Percusserat eum Dominus vt sanaret, & ille sanatus tantum profecit virtute, vt omnia ardua, dura, acerba, contumelię, verberationis, vitæ-

vitæque periculi plena non inuitus subiret pro Christo, frigus, famem, gladium iuxta contemnens, &: Libenter, inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi, &: Cum infirmor, tunc potens sum, &: Licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamē is qui intus est, momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, tēporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt. Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem à Deo habemus, domum non manufactam, sed ęternam in cœlis. His Apostoli documentis patientiam nostram muniamus, & eiusdem exemplo, quicquid euenerit, non modò constāter, verum etiam alacriter perferemus. *Ibid. 12.* *Ibid. 4.* *2. Cor. 5.*

IN Vedasti Atrebatensis Episcopi vita legimus, cùm corpus eius de loco, vbi olim positum fuerat, transferretur: quendam cæcum Episcopum, cui Audomaro nomen fuit, expetijsse, vt videret Sancti ossa, & illico visum recepisse. Deinde cū rursum orasset, vt si ea res animæ suæ saluti minus conduceret, rediret infirmitas, iteratò oculis captum fuisse. O prudens votum, singularemque cæci patientiam! qui ne tunc quidem cernendi copiam postulasset, nisi tam pij desiderij causam incepisset. Ideoque Sancti corpore viso, ad cæcitatem suam reuerti maluit, quam ad ea, quæ ante cæcitatem fortè se commisisse recolebat. Contempsit oculos, vt innocentiùs viueret: & innocentiùs victurum obducti denuò oculi fidem fecere. *Sur. Tom. 3.* *Vedastus Episcop.*

PETRVS quoque Abbas Clareuallensis, quadam graui valetudine grauatus, oculum amisit, & se gaudere dixit, quòd è duobus inimicis alterius molestia iam liber esset. Argumento est, magis etiam gaudendum illis qui vtroque orbantur. Et cur enim non se consolari habeant qui ambobus carent, cùm non sit eis opus ad Deum clamitare cum Propheta: Domine, auerte oculos meos ne videant vanitatem. Qui si illos vel auertere per se potuisset, *Petrus Abbas.* *Psal. 119.*

tuisset, vel omninò non habuisset, neque adulterij neque homicidij crimine se polluisset.

Pygmeni⁹ Presbyter

AEQVO animo ferebat & Pygmenius Presbyter Romanus quòd oculis captus esset, nequando illi inimicos Ecclesię Christianæ aspicere contingeret. Vnde Iulianus Apostata Imperator, cùm fortè ipsi occurrisset, deridiculi causa: Gratias, inquit, ago Dijs, ô Pygmeni, quòd te video. Econtra ille: Gratias Deo meo ago, respondit, quòd te non video. Tam igitur forti animo cæcitatem pertulit, quàm tyrannum contempsit. Dehinc Martyrij corona donatus, videre cœpit, quæ oculus non vidit: & audire, quæ auris non audiuit: & intelligere, quę in cor hominis non ascenderunt. Et nos (proh nefas!) cæcitatem horremus, cùm tantam beatitudinem & cæci cernere possint, & qui in offensos oculos habent, difficiliùs assequi soleant. *Beda in Martyrolog.*

1. Cor. 2.

Maiolus Abbas.

MAIOLVS Cluniacensis Monasterij Monachus cæcus erat, & tamen sapientiæ ac sanctitatis merito factus est Abbas Maticensis. Nec sua ipsi obstitit cæcitas, quin alios cæcos curaret, surdos insuper mutosque & claudos sanauit, proculdubio sanaturus & seipsum, nisi multò plus emolumēti ac fructus percipere se sciret ex eiusmodi imbecillitatis toleratione atque patiētia. Itaque cæcus quidem vixit, sed miraculorum fama videntibus illustrior fuit. *Sur. Tom. 3.*

Vbaldus Episc.

AD Vbaldum Eugubinæ vrbis Episcopum (quoniam & ipse miraculis pollebat) cæcum quendam venisse legimus, opemque implorasse, & ab eodem illi persuasum, ne visum sibi restitui expeteret, quia eo restituto animæ cęcitatem esset passurus. Itaque incuratum dimissum. Cósolentur se hoc saltem exemplo, qui videre desierunt, ignari si sani essent, quam continentes oculos forent habituri. Noluit cæco mederi Vbaldus, ne corpori subueniēs, animæ faceret detrimentum. *Steph. Cremonens.*

Spes Abbas.

ET Spem Abbatem virum sanctimoniæ fama celebrē, oculis captum fuisse, in Dialogo Pontificis Maximi Gregorij traditum est. Sed eundem quadragesimo tandē anno visū diuinitus recuperasse, audisseq; sibi dictum, vti pro-

proxima monasteria inuisere pergeret, & fratribus perfectiùs viuendi præcepta daret, ipse propediem decessurus. Itaque eo perfunctum officio, postquā ad suos redijt, in Fratrum cœtu psallentem expirasse. Tunc ergo videre cœpit, cū è vita egredi oportuit, vt palàm esset, cæcitatē illam non culpæ fuisse, sed probationis, qua auctum est per patientiæ virtutem vitæ meritum. Ab ore morientis columbam exisse, & ad cœlum euolasse visam ferūt. Columbæ igitur puritate interiùs totus nituit, qui oculis tātùm exteriùs orbus fuit. *Greg. Dial. l. 4. c. 10.*

De Didymo Alexandrino testatur Hieronymus, qui eius auditor fuit; quòd à parua ætate oculis captus, & ob id elementorum quoque ignarus, tantum miraculum sui omnibus præbuit, vt Dialecticam & Geometriam (quæ vel maximè visu indiget) vsque ad perfectum didicerit. Addit etiam plurima opera ab eo nobilia scripta, Commentarios in Psalmos omnes, Commentarios in Euangelium Matthæi & Ioannis, de Dogmatibus contra Arrianos libros duos, de Spiritu sancto librum vnum; in Isaiā decem, in Osee octo, in Zachariam quinque, & infinita alia, quæ digerere proprium indicis est. Quòd si tāta nosse cæcus potuit, apparet ne in discēdo quidem oculis admodum opus esse. Quinimò plerumque videmus, magis docile ingenium tenacioremque memoriam cæcorum hominum esse, quàm cernentium, & eo plus menti eorū datum, quo oculis minus. Conceptus enim & imaginatio, & ipsa rerum reminiscentia totam se penitùs ad animam colligit, firmiterque inhæret, dum foras per varia visus obiecta nequit euagari. Ita fit, vt hac quoq; de causa cæcitas nobis tolerabilior esse debeat, si acciderit. *Hier. de viris illustrib.* *Didymus Alexandrinus.*

Reliquarum quoq; infirmitatum fortia perquiramus exēpla. Gregorio Pont. quòd pro Traiano infideli Imperatore Deū deprecari ausus esset, pœnæ nomine hàc optionem datā perhibent, vt siue quādiu viueret, magnis assiduè languoribus agitaretur, siue cùm defunctus fuerit, bidui spacio ignem Purgatorij sustineret, & elegisse languores, constanterq; pertulisse. At nos grauioribus qui- *Gregorius PP.*

dem

dem obnoxij delictis,& nullo virtutis genere cum hoc Sancto conferendi,quoties morbo aliquo afficimur, indignamur:Vt scilicet post hæc leuia,quæ impatienter ferimus,nec illa tanto atrociora deuitemus. Neque enim indignando peccata minui solent,sed cumulari. Qui autem libenter corporis mala tolerat, ad expiationẽ spiritus proficit.*Greg.Dial.lib.2.cap.*44.

Aegidius solitarius.

PROINDE Aegidius ad Rhodani ostia solitarius,cũ à venatoribus sagitta in incertum missa inter siluas latentem sauciasset,non modò medicinam corpori admittere noluit,sed etiam ad Dominum orauit,nequando læsa caro sanitatem reciperet.Parum erat solitudinis necessitatem ferre,quotidianas vigilandi,precandi,ieiunandi,fatigationes pati,vulnus insuper quasi diuinitus inflictum manere voluit incuratum,vt additus corpori dolor, ab animo procul arceret voluptatis cogitationes. *Fulbert. Carnotens.*

Stephanus Anachoreta.

STEPHANVS verò Mareotidis regionis Anachoreta, cùm verendas corporis partes exulceratas taboque diffluentes haberet,curationem quidem non recusauit, sed dum curatur maioris patientiæ præbuit exemplum, desectiones à Chirurgo passus nullo emisso eiulatu, nullo edito gemitu,ac si omninò doloris vim non sentiret. Adhæc eiusmodi ægritudine affectus,non intermisit manuũ laborem,de palmarum folijs funiculos contorquens,nõ spiritalis exhortationis curam,semper eorum, qui in eo ad se conuenissent,saluti consulens.Ita magnam languoris molestiam, maiore virtutum meditatione vincebat, animo etiam fortior,quàm corpore debilior. *Hist.Trip. lib.8.cap.1.Pallad.Hist.*30.

Beniamin Eremita.

BENIAMIN Eremita aquæ intercutis morbo vehementer laborabat. Ac ne hoc illi ob delicta datum crederes,alios infirmos oratione sola curauit. Eis verò qui infirmitatem eius miserabantur,è diuerso supplicare solebat, ne corporis sui sed animæ curam haberent, veniamque à Domino sibi exorarent peccatorum,quæ dum sanus esset,se commisisse aiebat:Ita quòd peccator foret, plurimum angebatur: quòd æger,nihil.*Hist.Trip.l.8.c.1.*

PAY-

PAVLVS quoque solitudinis quondam (quæ Panephisi Aegypti oppido adiacet,) cultor, resolutis (vt Cassianus tradit) paralysi membris, in lectul o decumbens cæteris, qui ægrotabãt, sanitati erat. Oleo. n. cui ipse benedictionẽ imposuisset, perũcti curabãtur. Qua quidẽ in re ostendere nobis voluit Dominus, quantũ ille & fortis esset in patiendo, & pius in miserando. Idem enim qui pro sua valetudine nihil solicitus videbatur, pro aliena anxius erat, & præsentaneum omnibus remediũ cõferebat. *Cassian. Cap. 7. cap. 26.*

Paulus solitarius.

DE Seruulo mendico in Homilijs & in Dialogo Gregorij relatum est, quòd toto vitæ tempore paralysi laborarit, ita vt in lectica iacens mouere se omnino non posset, semper tamen in doloris accessionibus Deo gratias agere, Hymnos decantare, & concitatiore quodam quasi stimulis actus spiritu, aliquid de Scripturis, quod non legendo sed audiendo didicerat, recitare. Meritò ergò moriens Angelorum cantus audiuit, meritò mortuus odore suauissimo fragrauit. Quibus indicijs consideratum est, quantam illi beatitudinem æquanimiter tolerata infirmitas attulisset, quãtum iam felix esset, qui dum viueret, tam miser ac miserabilis putabatur. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 14. & Hom. 5. in Euang.*

Seruulus mendicus.

DVNSTANVS ante morbum ab Elphego Ventano Episcopo necessario suo, nullis hortatibus, vt monachum profiteretur, compelli poterat. At verò febre correptus, mox vt conualuit, vltro ad Monasterium properauit, & Religioni se addixit, multaque vitæ sanctitudine pollere cœpit, breui Presbyter factus, atque ad Cantuariensem Ecclesiam regendam accitus, pontificia quoque dignitate effulsit, multis denique miraculorum signis nobilitatus fuit. Itaque tantum illi aliquando ægrotasse profuit, quãtum, si semper sanus perseueraret, fortasse nocuisset. *Sur. Tom. 3.*

Dunstan⁹ Episc.

Ipse etiam nunquam satis laudatus Franciscus non antè cępit esse perfectus, quàm grauissimã corporis valetudinem incurrisset. Vigesimo ætatis suæ anno infirmatus didicit terrena contemnere, quæ sanus dilexerat.

Francisc⁹.

Aeger soli Deo seruiendum esse intellexit, qui antehac
sanus auaritiæ seruierat, dum negotiationibus operam
daret: & quisquam infirmitatem incusare audet, quæ tan-
tum gignat boni? Quod autem in plerisque non eundem
sortiatur euentum, non hoc eius vitio fit, sed ipsorum
qui sanati sic vitam suam instituere negligunt, vt dum æ-
grotarent, promiserunt. *Bonauent. cap. 1.*

Sergius. SERGIVS Senogalliæ Princeps, elephantico mor-
bo diuinitus liberatus, omnia quæ habuit partim Ec-
clesiæ, partim pauperibus erogauit, & relictis omnibus
soli Deo humilis & egenus toto animi affectu seruire cœ-
pit. Compulerat enim sua ipsum infirmitas humani ge-
neris conditionem altiùs considerare, & deprehendit, ni-
hil prodesse homini terrenum dominatum, atque illum,
vbi conualuit, dereliquit, cœlestia tantùm quærens & æ-
terna. Non ab re igitur in Ecclesiastico scriptum est: In-
firmitas grauis sobriam facit animam.

Eccle. 31. MARCELLINI Anconitani Episcopi sanctitatē haud
Marcelli- impedijt podagræ morbus, quippe qui in manibus ge-
nus Episc. status alienis, vrbis incendium ex aduerso se obijciens de
repentè cessare fecit, tam potens virtute, cùm pedibus tā
debilis esset. Hinc nos quoties imbecillitate aliqua supe-
rati vestigijs insistere minus valuerimus, meminisse de-
bemus, ob hoc nobis terram calcandam denegari, vt cœ-
lum mente conscendamus: nec dubitemus, breuis infir-
mitatis nostræ patiētiam æternæ illic incolumitatis bea-
titudine compensandam. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 6.*

Thomas IN vita Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi memo-
Archiepis. riæ proditum est, quendam acquirendæ valetudinis gra-
tia ad sepulchrum eius accessisse, & voti compotem fa-
ctum, dum rediret, secum quærere cœpisse, sanitas ne cor-
poris, an imbecillitas, ad animæ salutem magis cessura
esset: & rursum Sancti aram repetisse, orasseque, vt quod
sibi ad beatitudinem adipiscendam accommodatius es-
set, id eueniret, ac statim eodē implicitum fuisse morbo.
2. Cor. 12. Virtus ergo (vt Apostolus inquit) non in sanitate sed in-
firmitate perficitur. *Iacob. de Vorag.*

Feminæ. NVNC debilioris quidem sexus, nec tamen debiliora
exem-

exempla cōtemplemur. Agatha Virgo & Martyr, cum illi post multos cruciatus mamillam à pectore auulsisset tyrannus, quoniam fidem non poterat, & Petrus Apostolus eam curaturus in carcere apparuisset, Chirurgum aliquem ad se venisse rata, detrectabat medicinam, dicens, nunquam se pharmaca corpori admisisse, sed illius medici opera semper vsam, qui solo verbo omnem infirmitatem curaret. Hunc autem esse Dominum Iesum. Tunc Petrus, Apost. se eius esse, & ab eodē ad illā missum indicans, euanuit, ipsa sana relicta. Non hoc dicimus, vt infirma Virgo medicamentū respuat, sed semper spem omnē in Christo collocet, semper soli gratias agat: hoc in ęgra, patiētiæ, in sanata, gratitudinis testimoniū erit. *Sur. Tō.* 1. *Agatha Virgo.*

Quamuis Syluania quoque Ruffini Alexandriæ Præfecti soror, Deoque dicata Virgo, cùm malè haberet, medicis consulentibus balnea adire noluit: hoc tamen, non medelam contemnens, sed mollitiem cauēs, quippe quæ per annos sexaginta neque vultum neque pedes lauisse dicitur, neque aliam corporis partē præter summos manuum digitos, cùm capere vellet cibum, non aliud ad cubandum lectulum habuisse, quàm nudam humum. Cogita nunc, qualiter infirmitatem tulerit, quæ talia, dum sana esset, sua sponte, vt Christo placeret, tulit. *Pallad. Hist.* 142. *Syluania Virgo.*

PAVLA Romana cùm febri laboraret, & stomachi cruditate cibum non digereret, vt modico vino vteretur, nec medicorum placitis nec religiosorum suasionibus compelli potuit, nolens ab instituto vitæ monasticæ ne in ægritudine quidem declinare. Multo enim tempore aquam bibens, magis expauit vini gustum, quàm infirmitatis periculum, neque tanti fecit sanitatem, vt eius recuperandæ gratia spiritalis continentiæ modum, quem ad illam vsque diem perpetuò seruauerat, intermitteret. *Hier. Epist. Si cuncta.* *Paula Virgo.*

GALLA & ipsa Romana Symmachi Consularis viri filia, cùm intra puellares annos marito viduata ægrotaret, corpore toto in tabificam scabredinē verso medicis affirmantibus nisi iteraret matrimonium, vel morituram *Galla Vidua.*

eo morbo, vel mentum pilosum, veluti vir, habituram: neglexit medicorum consilium, & omnia perpeti maluit, quam ad coniugium redire; ad quod repetendum, si sana extitisset, fortasse nemine hortante solus iuuenilis ætatis ardor eam compulisset. Aegra didicit optare meliora: itaque vt optata possideret, omne carnis detrimentum po nihilo duxit. Mammillam deinde vlceribus affectam ita tolerauit, vt iam morti proxima, apparente sibi beato Petro Apostolo, vt non curaretur rogarit, sed an sibi peccata sua condonata essent quæsierit. Quæ dimissa esse audiens, multo plus ex hoc consolationis cepit, quá ex ægrotatione ceperat doloris. Si sic animæ curam gesserimus, omnis aduersa corporis valetudo tolerabilis erit. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 13.*

Elizabeth

QVOD quidem etiam Elizabeth de Sconaugia Deo dicatę Virginis probatur exemplo. Quę (vt Sigebertus scribit) toto corpore vlceribus contabefacto iacens, nunquá ob hoc aliquam animi tristitiam vultu prætulit, multas interim futurorum reuelationes accepit, acceptasque prodidit, vt facilè dixerim, & ideo sanctam fuisse quia patiens erat, & ideò patientem, quia sancta. *Ecbertus & alij.*

Clara Virgo.

SIC & Clara Virgo, cùm languente corpore semota in lectulo decubaret, mentis oculis cernebat, quæ procul in Ecclesia agerentur, & ea deinde reuersis ad se sororibus (magna cum omnium admiratione) referebat. Nihil itaque illi obfuit fracti corporis ægritudo, cùm tantum animo valeret. *Sur. Tom. 4.*

Aplaides Virgo.

APLAIDEM quoque Virginem toto corpore saniosam apud Tudotum Gallię vrbem fuisse constat, tantæ tamen apud Deum gratiæ ac meriti, vt per annos multos infirma nullo alio cibo vixerit, præterquam Sacrosanctę Eucharistiæ pane, in spiritu rapta damnatorũ pęnas beatorumque gloriam viderit, quæque diuersis per orbẽ locis agerentur sciuerit, atque interdum futura prædixerit. Si tot ac tanta cum languore possunt venire bona, quis illi præferre audet sanitatem? quæ si præferenda esset, haud dubium quin diutissimè illa perfrui Sanctos suos Deus con-

cõcederet,nec ita frequẽs apud eos eſſet ægrotationi locꝰ

QVANTVM verò ad ſeruãdum ſanctæ caſtitatis propoſitum conferre ſoleat ipſe corporis languor, atque infirmitas, Petrus Apoſtolus documento eſt. Qui Tito diſcipulo interroganti, cur Petronillam filiam ſuam diutius ægrotare pateretur, cùm alijs malè affectis repentè ſanitatem induceret? ita illi expedire, reſpondit. Ac ne diſſimulare impoſſibilitatẽ videretur, iuſſit eã ſurgere, & ipſis diſcumbentibus miniſtrare. Exurrexit ſana, & vt perfuncta eſt officio, rurſum patris iuſſu ad lectulum pariter ac morbum redijt. Aegrotando igitur didicit Virginitatis amare puritatem, ita vt poſtea ſanata mori præoptaret, quàm Flacco Prætori nubere. Quare non modò patienter ferenda ægritudo eſt, verùm etiam appetenda, quoties intimis in medullis concitatus ardor iuuenilia occupat membra, venaſque ſuccendens ad turpem libidinem illicitaſque prouocat voluptates. *Marcell. ad Aloyſium.* *Petronilla Virgo.*

HANC ſiquidem appetit, & valde appetijt Angadriſina Virgo, quæ à patre deſponſata, pro tutanda Virginitate Deum orauit, atque hinc lepræ morbo deformatam exhorruit ſponſus, qui ſanam antè adamauerat, intactãque repudiauit. Neque illa quicquam penſi fecit tam acre malum, dum multo mallet caſtè viuere, quàm ſana. Ne tamen morbi huius cauſa in ambiguo eſſet, vt primũ profeſſa eſt religionem, ſana euaſit. Ita palàm factum eſt, ideo fuiſſe leproſã, ne eſſet corrupta. Et ne plura huiuſce patiẽtiæ exempla enumerare longũ ſit, hac tãdẽ breui ſententiola partem iſtam concludamus: Nullam eſſe tam grauem infirmitatem, nullam tam vaſtam horrendamq́; calamitatem, quæ non æquo animo perferetur, ſi æterna cogitabimus. *Sur. Tom. 1. in vita S. Ausberti.* *Angadriſana Virg.* *Petr de Natalib.*

De Patientia Martyrum ſexus virilis
CAP. V.

AETERNA ac cœleſtia ſecum meditando fortiſſimi Chriſti milites (vt poſtremò de Martyrij patiẽtia diſſeramus) omnia tormentorum genera facilè con-

lè contempſere. Non ſunt enim condignæ paſſiones hu9
Rom. 8. temporis (vt Apoſtolus inquit) ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

Prophetæ. Micheas. Vrias. 3. Reg. 22. Ieremias. Iere. 20. Iſaias. Daniel. 3. & 6. PRIMI Veteris Legis Martyres Prophetæ fuerunt, de quibus Michæas in maxillam percutitur, & in carcerem truditur, Vrias interficitur, Ieremias carcerē & verbera patitur, in lacum cœni per ludibrium iactatus lutatur, poſtremò lapidibus obruitur: Iſaias in duas partes viu d ſecatur. Dum enim miſſi à Domino veritatem prædicarent, ſæuiſſimorum Principum vim atque minas pro nihilo habuerunt.

Sidrach. Miſach. Abden. Daniel. DEINDE Sidrach, Miſach & Abdenago pueri, ætatem animi magnitudine ſupergreſſi, cùm regis Nabuchodonoſor ſtatuam adorare nollent, in fornacem ardentem proijciuntur, & inter furētes flammarum globos laudes Deo decantant. Daniel leonibus deuorandus datur. Sed nec illos aduſſit ignis, neque hunc leones attigerunt, vt omnibus manifeſtum fieret, veræ religionis virtutē potentiſſimo tyrāno fortiorem eſſe, & fideles, niſi Deo permittente, nulla vi occidi poſſe.

Iudæi. 1. Mac. 1. 1. Mac. 2. Poſt hæc Antiocho Epiphane Ieroſolymam vaſtante, idolum deſolationis ſuper altare Dei poſitum multi ex Iudæis nolentes adorare trucidati ſunt. Pueri qui circūciſione deprehendebantur, ſuſpendio interempti, & qui cibis immundis abſtinuerant, neci traditi. Quidam qui ſe priùs armis defenderant, deinde ab inuadētibus die Sabbati ad vnum ferè cæſi ſunt. Etenim ne diuinæ Legis mādato derogarent, ea die repugnare nefas eſſe duxerunt.
2. Mac. 6. Duæ mulieres, quæ filios circumciderant, cum ipſis infantibus ad vbera alligatis miſſæ in præceps. Plerique quia Sabbatum obſeruarent, flammis exuſti. Adeò hi omnes mori minùs timuerunt, quàm præuaricari.

Eleazar. Scriba 2. Mac. 6. ELEAZARVS Scriba, & ipſe ſacrarum Legum ſeruator aſſiduus, interimi quidem potuit, vt autem porcinam guſtaret, cogi non potuit, præferens vitæ ſuæ diuini ritus fidem. Et cū amici aliam carnem, qua veſci ſolebat, ſupponerent, volentes eum ſubtrahere neci, non eis acquieuit, nolens hac ſimulatione ſe ſeruare, & alios perdere,

præuaricationis exemplo qui putassent ipsum cibo Lege vetito vsum fuisse. Forti itaque animo cædentium ictus pertulit, vt ad eosdem constanter tolerandos fidelem populum animaret haud ignarus, multo gloriosius esse, Deo obediendo mori, quàm obsequendo infideli tyranno, viuere.

SEPTEM verò fratres, septem in Apocalypsi Ecclesiarum typus, multo atrocioribus tormentis conficiuntur cum matre, quia maior persecutio in Ecclesiam quàm in Synagogam sæuitura erat. Igitur respuentes cibum Lege vetitum, supplicia constanter sustinuerunt, & quidem alius post alium, vt prioris pœna cæteris cernentibus terrori esset, sed nequaquam territi sunt. Itaque vice cuiusque seruata, linguas omnibus amputarũt, capita cute decaluauerunt, manus pedesque præciderunt, & sic trunca corpora super ignitam sartaginem torrẽdo consumpserunt. Mater deinde quæ non fleuerat filios, sed ad patientiam iam hortata fuerat, iam de illorum victorijs læta, mortem alacriter subijt, & quos tũc tam acerbos cruciatus tolerare vidit, nunc vna secum in æternæ beatitudinis regno triumphantes cernit, tanto facta est post ærumnas felicior, quantò in perferendo extitit constantior. *Septẽ fratres Machabæi. 2. Mac. 7.*

NEQVE te, Rasia, vir non solùm castitate (quæ rara in Iudaismo erat) sed etiam fide præstantissime, hoc loco præteribimus. In quo vno impijssimus Nicanor omnes reliquos se superaturum sperauit. At tu, cùm iam vndiq; circundatus effugere non posses, vt doceres te non timere necem, sed magis religionis ab infidelibus ridendæ ludibrium, Spiritus sancti instinctu tibi ipsi mortem consciuisti, ferro te feriẽs, & de arduo loco in præceps mittens, & erumpentia viscera manibus proprijs direpta in turbam proijciens, ac Deum tuum inuocans, vt illa tibi iterum redderet, futura Resurrectionis spe certissima ipse stabilitus. O incredibilẽ animi tui fortitudinẽ! Terruisti tyrannum, nihil vitæ tuæ parcens, dum Dei cõsulis honori. Sen sit inimicus se ab vno vinci, qui te vno victo, cæteros facilè in suam erroris sentẽtiam se tracturũ credidit. Ostendisti te etiam grauiora pro nomine cœlestis *Rasias. 2. Mac. 14*

regis pati posse, quàm fortasse terrenus omnium immanissimus inferre cogitabat. Felix qui tali priuilegio dotari meruisti, vt in perferendo Martyrio, ad confusionem inimici, tua in te vtereris manu, quod paucis admodum concessum aliquando fuisse nouimus: & quod alijs imputaretur ad peccatum, tibi versum est ad gloriam. Nam cũ omnibus præceptum sit: Nõ occides: tibi dispensatũ est, vt te percuteres, & vinceres: occideres te & viueres.

Exod. 20.

Ioannes Baptista. Matt. 11. Lucæ 3.

HAEC de veteribus, ad noua veniamus. Ioannes præcursor Domini, & plus quam Propheta, & quo non surrexit maior inter natos mulierum, Herodis Antipæ iussu in gratiam adulteræ carceri mancipatur, obtruncaturq; ac medius inter Legem & Euangelium, huius initium, illius finem sanguine suo consecrat.

Iesus Christus.

POST illum primitiæ mortuorum Dominus noster Iesus Christus, ludibria, maledicta, conuitia, multa horrendaque supplicia, & ignominiosissimam Crucis mortem sustinuit, vt pro quibus ipse volens ac libẽs talia patiebatur, eosdem ad patiendas Martyrij pœnas suo excitaret exemplo: Iam tum dux inclytissimus milites suos non armis muniens, sed toleratione confirmans, cũ diceret: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animã verò nõ possunt occidere. Sed eum potiùs timete, qui potest & corpus & animam perdere in gehennã: Et qui perdiderit animã suã inueniet eam. Et in patiẽtia vestra possidebitis animas vestras. Si ergo commoriemur (sicut Apost. inquit) & cõuiuemus. Si sustinebimus, & cõregnabimus.

Matt. 10.

Lucæ 21.

2. Tim. 1.

Apostoli. Actor. 5.

HINC sanè est, quòd ipsi Domini Apostoli flagellis primùm acriter cæsi, non dolent, sed gaudent, non tristãtur, sed exultant, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

Iacobus Maior. Actor. 11. Petrus Apostol.

EX his deinde Iacobus Maior Herodis Agrippæ gladio decollatur, & eiusdem iussu Petrus in carcerem catenis vinctus conijcitur. Sed horum alter à vinculis diuinitus liberatur, alter pro temporali vita æternam accepit. Infelicissimus verò Herodes à vermibus consumptus expirat, & ad inferna rapitur, ab immortali verme sẽper rodendus, igneq; illo inextinguibili sine fine cruciãdus.

RVR-

RVRSVM Petrus Romæ, cùm nec ipſius Neronis im-manitate terreri potuiſſet, ne Chriſtum prædicaret, morti addicitur Crucis, verſoque ad terram capite crucifigitur, quoniam erecto ſuſpendi, ſicut Dominus ſuus, indignum ſe dixerat. Primus igitur crucem aſcendere meruit pro Domino, quam pro omnibus aſcenderat Dominus: vicem reddidit, & præmium accepit, eos quandoque cum Domino iudicaturus, à quibus talia paſſus eſt. *AEgeſip. lib. 3. cap. 2.* *Petrus Apoſtol.*

IPSE quoque vas electum Paulus à Liſtris lapidibus eijcitur, Philippis cum Sila diſcipulo virgis cæſus, & compedibus vinctus, carceri includitur. Inde dimiſſus, plurimiſque peragratis locis, profectus Ieroſolymam, ibi alligari & mori paratus pro nomine Ieſu comprehenditur, ligatur, flagellatur, torquetur, in ore percutitur. Poſtremò Romæ capite truncatur, tunc demum ceſſans euangelizare Ieſum, cùm in corpore viuere ceſſaſſet. *Paulus Apoſtol. Actor. 14. Ibid. 16. & 21.*

ANDREAM deinde Apoſtolum Patras à pernicie erroris vindicare conantem, Egeas Achaiæ Proconſul comprehendi iuſſit, & in facie cædi, & in crucem ſuſpendi. At ille ne ſic quidem inhiberi potuit, quin pendens quoque Chriſtum plebi aſtanti prædicaret, donec ingenti luce circumfuſus emiſit ſpiritum, illos in tenebris relinquens, qui increduli in ipſum ſæuierunt. *Bern. Serm. de S. Andrea.* *Andreas Apoſtol.*

PHILIPPVM Apoſtolum Hieropoli Phrigiæ vrbe crucifixum, ac lapidibus interemptum conſtat. Bartholomæum apud Armeniam in oppido Albano viuum excoriatum decollatumque. Ioannem Apoſtolum Romæ in feruenti oleo decoctum, nec tamen læſum, Chriſto protegente, qui ſic eum voluit manere, donec ipſe veniret. Thomam Didymum apud Indos carceri traditum, nudis veſtigijs per candentes laminas ductum, & in ardentem fornacem truſum, poſtremò lanceis perfoſſum. Matthæum Apoſtolum in Perſide, dum Miſſale Sacrificium offerret, poſt tergum transfixum. Iacobum Minorem Ieroſolymis lapidatum, & pro inimicis deprecantem, ful- *Philippus. Barthol. Ioannes Apoſtol. Thomas Apoſtol. Matth. Apoſtol. Iacobus Minor.*

Simon Zelotes. Iudas Thadd. Matthias Apostol. Barnab.

lonis fuste interemptum. Fratres verò eius Simonem Zelotem, & Iudam Thaddæum in Persiæ vrbe Senair, quia ipsis ingredientibus in templum simulachra Deorum corruerunt, ab ædituis trucidatos. Matthiam, qui Apostolatum, à quo Iudas decidit, sortitus est, Ierosolymis à Iudæis lapidatum, & Romano ritu securi percussum. Barnabam Gentium Apostolum, Salamine à Iudæis comprehensum, atque igni consumptum. Profectò nisi summa & præclara esset Martyrij gloria, nunquam Christus Apostolos suos (quos præter omnes dilexerat) tanta ac talia pati permisisset. Sed beati, inquit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati estis cùm vos oderint homines, & cùm separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum, propter Filium hominis. Gaudete in illa die, & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cælo. *Abdias, & alij in vitis Apost.*

Matth. 5. Lucæ 7.

Stephanus Protomartyr.

HINC Stephanus quoque Spiritu sancto & fortitudine plenus, faciens signa & prodigia, lapidibus obruitur. Sed quid mali illi lapidum ictus inferre poterant, cui cæli iam aperti erant? Vitam impij eripiebant, sed Iesus à dexteris virtutis Dei manens animam suscepturus expectabat. Ille itaque iam de sua salute securus, pro suis occisoribus orabat: Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum, auxitque Martyrij gloriam pietatis erga inimicos merito, & in Domino obdormiuit, quia vigilauerat pro Domino, nomen eius confitens, & mortem contemnens. *Actor. 7.*

Actor. 7.

Marcus Euangel.

IN Marcum Euangelistam Alexandriæ idolorum cultores furentes collo fune circumiecto, per salebrosam humum huc illuc tractum extinxêre.

Lucas Euangel.

LVCAM verò in Bythinia diem suum obijsse tradunt, voluntate non sorte Martyrem, cùm & ipse Gentibus ea de Christo prædicare ausus sit, quæ scripta reliquit. Sicque martyrij corona nec illum caruisse.

Apostoli. Discipuli. Euangel.

HVNC Apostolorum, Discipulorum, Euangelistarum finem tanto fœliciorem fuisse haud ambigimus, quantò passi sunt grauiora. Sed & si alius aliter consumptus sit, omnes

omnes tamen pari animi magnitudine nullum supplicij genus expauerunt, dum beatitudinis præmia cogitarent; nullum laborem refugerunt, dum ad supernam quietem ascendere festinarent, Deo fruituri, qui pro Deo mundum contempserant.

POST hos deinde Martyrum innumerabilis per orbem multitudo exuberauit. Ex quibus paucos commemorabimus, quorum tamen singulorum exempla ad pellendam omnem animi ignauiam, timiditatemque propulsandam, sufficere possint. *Martyres.*

MARTINVS Martyr tenellus adhuc, sed fortissimus Christi miles, in quo (sicuti in plurimis) Deus ostendit, facilè se suos fideles ab omni iniuria tutari posse, si id illis expedisset, Romæ Martiani Præfecti iussu bubalis loris flagellatus est, in equuleo extentus, ferreis vngulis laceratus, deinde ad machinam, vt membratim distraheretur, applicitus: at illa mox fracta, diuinitus liberatur, & à plagis, quas acceperat, apparuit sanus. Sed rursum quia à puero vinci pudor erat, scissæ apertæque ad medium vsque truncum arbori inseritur, vt partibus ad se redeuntibus collisus deficeret. Arbor autem veluti adactis cuneis funditus diuisa in diuersum laxatur. Inde ergo ad ferream cratem torrendus adfertur, plumbo liquato perfunditur, sed repentè proximi fluminis inundatione ignis extinguitur. Iterum ille in frixorio coquitur, sed rore cælesti protectus calorem non sentit. In cacabum pice bullientem iactatur, at ibi etiam effusa pice mansit illæsus. Feris immanibus obiectus nihil iniuriæ patitur. In fornacem missus, die postero, cùm iam in cineres redactus putaretur, exijt incolumis, capitis tandem truncatione ac tormentorum finem, & beatitudinis accepit initium. Martianus verò ne tam obstinatam in puero rabiem impunè ferret, putrescentibus membris, & toto corpore vermibus scaturiente, infœlici morte infœliciorem vitam ad æternos ignes deputatus inchoauit. Nobis operæpretium erit, hinc pensare, quàm suauis est Dominus, cuius amore tam horrenda subire supplicia ne pueri quidem timuerunt. *Martinus Martyr.*

Conon cum filio Martyr.

CONON cum paruulo filio apud Isauriam sub Aureliano Imperatore passi sunt. Hi iubenti Domitiano Præfecto, primùm in craticula extenti oleoque peruncti, deinde ad sartaginem translati, torrentur ac friguntur. Postremò cùm magis torqueretur tyrannus, quòd tam diris morti ferisque supplicijs neque cederent, neque consumi possent, constructa copiosiore pyra super iniecti expirant. Cur autem sicut alia, ita & hoc pœnæ genus viui non euaserint, ostendit vox de cælo lapsa, quæ illos, quoniam strenuè contra dolorem decertassent, ad percipiendas iam Martyrij coronas euocauit. Mori non poterant, donec multiplici cruciatu probaretur tolerationis virtus, probatam autem remunerari restabat. O sapientem pariter ac pium Patrem, qui ipsum quem genuerat secum pro Christo cruciari sustinuit, vt secum cælo inferret! *In Martyrol. Vsuardi, Maij 29.*

Vitus Martyr.

VITVS puer septem tantùm annos natus, ab impio patre ne Christum sequeretur, nullis minis verberibusque coerceri potuit. Et quia patri male suadenti non cessit, miraculis nobilitatus est. Diocletiani filium, ab immundo spiritu vexatum, sanitati restituit. Sed non ideo fracta est perfidi Imperatoris duritia, magis indignari cœpit, tantum inesse virtutis homini Christiano, & ipsum ad Deos adorandos compellere perrexit. Tantum autem profecit, vt à puero Imperator victus sit. Potuit illum mittere in carcerem, in olla, pice, resina, & plumbo bulliente excoquere, feris bestijs laniandum præbere, & in equuleo extentum crudeliter verberare: occidere non potuit. Exclamante enim inter ipsa verbera Vito, Domine, libera me; cælum intonuit, terra tremuit, Deorum simulacra corruerunt, territus Diocletianus fugit. Vitum Angelus inde sublatum longiùs transportabit. Vbi ille cùm orasset Dominum suum, vt iam de terris euocatus in ipso requiesceret, tradidit spiritum. Glorietur nunc proteruæ potestatis vanus Imperator Diocletianus, maximæ orbis parti se imperitasse, validissimas quondam Gentes suæ subegisse ditioni: Si vni puero Christum colenti imperare nequiuit: Si ipse pœnas inferendo plus timuit,

quàm

quàm ille patiendo: Si viuum denique dimittere coactus est, ad quem perimendum tam dira expetiuit supplicia. *Iacob. de Vorag.*

Flocellus Martyr. Fortè Augustodunum.

FLOCELLVS quoque decem annorum puer, Antonino Augusto Ecclesiam persequente, apud Austudinum passus est. Hic Valeriani Præsidis iussu, cùm ad immolandum Dijs cogi non posset, in equuleo suspensus flagellatur, in cauea cum leone occluditur, in ignem mittitur, clauis configitur: sed ijs omnibus superstes, feris tandem beluis obiectus, conculcatu pressuque earum pręfocatur, in nulla corporis parte cruentatus. Vnde tam tenello tantum animi robur, tanta tolerationis vis? nisi quia Christi charitas, in quocunque fuerit, omnibus fortior est supplicijs. *Petr. de Natalib.*

Mammes & Agapitus Martyres.

HINC & Mammes puer septennis Cæsareæ, Agapitus quindecim natus annos Præneste, audacter se Christianos esse prædicarunt, neque vlla pœnarum magnitudine ab ea confessione dimoueri potuêre. Vita eos prophana tyrannorum crudelitas priuauit, sed non etiam fide. Si quem tali necessitate constrictum patiendi timor agitauerit, horum memor exemplorum, se pueris imbecilliorem esse erubescat, & saltem his exæquari nolle, nefas putet. *Metaphrast. Sur. Tom. 3. Ado. Treuerens. & alij.*

Dionys. Martyr.

SICVTI putauit Dionysius Martyr Romæ passus. Qui iubente Diocletiano fustibus prælumbatus, deinde equuleo suspensus, & virgis cæsus, admotis etiam lampadibus miserabiliter vstulatus, pro eiulatu clamorem edebat, quo se Christianum esse asseueraret. Et si millies, inquit, occidi possem, Dominum meum Iesum, confiteri non cessarem. Itaque Imperator non modò vt idola adoraret efficere nequiuit, sed etiam vt ne Christum taceret, donec caput, id iam optanti, amputari iussit. Sic ille ipse Domino, quem tam audacter tamque perseuerantur in terra positus inuocauerat, fœliciter iungi meruit in cælo. *Pet. de Natalib.*

Eustrat. Martyr.

EADEM Diocletiana persecutione Eustratius apud Auararicenos à Lysia Præside equuleo à terra suspensus,

fumo

fumo suppositi ignis ac vapore torquetur, depositus cæditur, & toto corpore plagis confecto, quò magis doleret, sale, aceto diluto confricatur. Deinde pedibus perforatis, ne effugere posset, è Satalia ciuitate, vbi hæc primùm passus est, ad Auarim vrbem ductus, & hinc quoque cum multis Christianorum Sebasten missus, ab Agricolao Præfecto igne consumptus, Martyrij palmam recepit, cæteri obtruncati, præter vnum Oresten nomine, qui super lectum ferreum distentus, substratis prunis tamdiu excruciatus est, donec animam exhalaret. Magna quidem hæc pœnarum acerbitas, sed maius patientiæ præmium. *Ibidem.*

Orestes Martyr.

Gregorius Martyr.

SVB Diocletiano & Gregorius Martyr Spoleti passus, dum Flacci & Hircani Præsidum minas rideret, colaphis cæditur, fustibus verberatur, super ferream cratem torretur. At verò vt fidei ab eo prædicatæ virtus patesceret, pars vrbis terræmotu concussa, trecentos & quinquaginta idololatras suis oppressit ruinis, Præsides territi fugam fecêre. Cessante autem timore, sed perseuerante perfidia, Martyrem idolis thura adolere nolentem, virgis ferreis cædi iubent, & facibus ad latera admotis vstulari, ac demum capite truncari. Sic extinctum corpus, ne à Christianis honore sepulturæ afficeretur, in theatro feris laniandum datur, sed à nulla læditur. Flaccus verò, qui pertinaciùs in Gregorium sæuierat, eadem hora, intestina per os euomitans, miserabiliter expirauit, multo acerbiora apud inferos, & quidem sine fine passurus. *Ibidem.*

Sebast. Martyr.

SEBASTIANVS Romæ Diocletiano & Maximiniano Imperatoribus, ad stipitem nudus ligatus, sagittis confoditur. Hirene mulier Christiana, vt corpus mandaret sepulturæ, noctu venit, & ipsum adhuc viuere comperit. Solutum domi fouit, atque ille intra paucos dies curatus, rursum in publicum procedens, Principum in Christianos immanitatem arguere cœpit. Ipsi mirabantur, quomodo viuere potuisset, & cùm eo miraculo ad credulitatem moueri debuissent, ad indignationem moti sunt, atque eundem tamdiu fustibus cædi iusserunt, do-

nec exa-

nec exanimaretur. Tanto igitur Martyrij amore flagrauit Sebastianus, vt nec sagittas passus conquiescere potuerit, quousque ad optatum vitæ finem peruenit. *Iacob. de Vorag.*

VINCENTIVS Martyr in Hispania Cæsareæ passus est, verè Vincentius, qui omnia vicit tormenta, dum se Christianum confitetur. Cùm in equuleo sublatus à Daciano Præside per ludibrium rogaretur, vbinam esset? in sublime, inquit, vnde te potestate terrena tumentem altior despicio. Grauiora minitanti: Non minari mihi videris, respondit, sed quod votis omnibus concupieram, offerre. Igitur cùm vngulas, faces, prunas, toto corpore dilacerato constanter exciperet, ait: Frustra fatigaris, Daciane. Non potes tam horrenda excogitare tormenta, quàm ipse paratus sum sustinere: carcer, vngulæ, candentes laminæ, morsque ipsa ludus iocusque Christianis sunt, non tormentum. Post hæc alijs itaque alijs confectus pœnis, cum victoriæ palma migrauit ad cælum. Et qui talia pro Christo pati optauit, nunc regnat cum Christo. *Prudent. in lib. Peristeph. August. Serm. 12. 13. de SS.* *Vincent. Martyr.*

MARIVM & Martham vxorem eius liberosque eorum Audifax & Abacuc natione Persas, Claudio Augusto Christianos persequente, Romæ Martyrium passos legimus. Cùm enim Deos Gentilium dæmonia esse prædicarent, & Martha eos hortaretur, vti confidenter pro Christo tormenta exciperent, fustigationem, equuleum, flagella, faces, vngulas pertulerunt. Præcisis deinde manibus & ad collum alligatis, per vrbem ducti sunt, acclamante præcone, sic puniendos esse Deorum contemptores. Postremò capite cæsi Martyrium consummauerunt. Martha post illos in nymphæo aqua suffocata, & ipsa æquè constantis in tolerando animi exemplum posteris reliquit. Quam dum suorum supplicia spectaret, non dolor solicitauit, sed timor, ne fortè ipsi cruciatuum acerbitate superati, priùs à fide quàm à vita decederent. Itaque tanto alacriùs ad necem iuit, quantò de illorum victorijs facta est securior. *Vsuard. Martyrolog. Sur. Tom. 1.* *Marius. Martha. Audifax Abacuc. Martyres.*

Pontian. Martyr. PONTIANVS Martyr ſub Antonino Auguſto Spoleti paſſus, nolens Gentilium ſacrificare Dijs, virgis cæditur, per prunas nudis pedibus ambulare compellitur, in equuleo tollitur, vngulis ferreis ad oſſa vſque proſcinditur, leonibus in theatro exponitur. Sed eidem (in quem homines graſſabantur) beſtiæ pepercêre. Poſthæc in carcerem fame conſumendus truditur. Sed Angelo hominem nutriente, quem inedia iam extinctum putabant, die decima ſaluum educunt. Tunc Iudex plumbo liquefacto nudum perfundi iuſſit. Sed cum neque hoc ſupplicij genere perimi ille potuiſſet, capitis tandem abſciſſione finitur. Poterat nec ſic mori, ſed iam omnes pœnas paſſo beatitatis præmia differre Dominus noluit, & breuem viri patientiam æterna fœlicitate remunerauit. *Sur. Tom.* I.

Ignatius Martyr. HINC eſt quòd Ignatius, Anthiochenæ Eccleſiæ tertius poſt Petrum Apoſtolum Epiſcopus, Traiani perſecutione damnatus ad beſtias, cùm Romam vinctus mitteretur, & iam Smyrnam perueniſſet, ad Romanos qui fidem *Epiſt.* II. *ad Rom.* receperant ſcribens, ait: De Syria vſque Romam pugno ad beſtias in mari & in terra, nocte dieque ligatus cum decem leopardis, hoc eſt, militibus, qui me cuſtodiunt, quibus cùm benefecerim, peiores fiunt. Iniquitas autem eorum mea doctrina eſt. Sed non idcirco iuſtificatus ſum: vtinam fruar beſtijs, quæ mihi ſunt paratæ, quas & oro mihi veloces eſſe ad interitum & ad ſupplicia, & allici ad comedendum me, ne ſicut aliorum Martyrum non audeant corpus attingere. Quòd ſi venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram vt deuorer. Ignoſcite mihi, filioli: quid mihi proſit ego ſcio. Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus, nihil de ijs quæ videntur deſiderans, vt Ieſum Chriſtum inueniam. Ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio, & totius corporis contritio, & tormenta diaboli in me veniant, tantùm Chriſto fruar. Cumque iam ductus eſſet ad beſtias, & rugientes audiret leones, ait: Frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus inueniar. Præfocatum itaque à leonibus, & nuſquam cruentatum ferunt. Profectò

fectò

fectò non fuisset in illo tam feruens pro Christo patiendi affectus, si quicquam dulcius esse potuisset, quàm frui Christo. *Metaphrast. & alij, Sur. Tom. 1.*

APRONIANVS Romæ cum ad Sisinium Martyrem de carcere vt torqueretur eductum vocem cælitus delatam audisset: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum vobis à constitutione mundi paratum: nihil cunctatus, ad pedes Martyris prouoluitur, Baptismo lustrari petit, deinde patiendi cupiditate. Laoditum Prætorem de impietate in Christianos redarguere cœpit, se quoque Christianum confessus, capitis tandem abscisionem gaudens lætusque sustinuit, eodem die Martyr factus, quo & Christianus. At nos à natiuitate ipsa fidem tenentes Christi, si fortè inter infideles versari contigerit, Christianitatem dissimulabimus, ne vitæ periculum subeamus, quasi nescij, vitam nostram esse in Christo, & hanc cui tantopere timemus, velimus nolimus mox desituram. Sed meminerimus, nos quoque voce illa inuitari, qua, inuitatus Apronianus, & ante eum Sisinius, mortem contempsere, & vitam æternam adepti sunt. *Vsuard. Sur. Tom. 1.*

Apronianus & Sisinius Martyres. Matth. 5.

POLYCRONIVS Episcopus & Permenas Presbyter Babylone passi, magni ambo spiritus inuictique animi viri. Cùm enim à Decio comprehensi multa singulatim interrogarentur, & Polycronius nihil omnino responderet, quærenti Imperatori an mutus esset, Parmenas ait: Non esse mutum Episcopum, sed ideo tacere, ne impiorum colloquijs inquinetur. Quare in iram ille concitatus, statim Parmenæ linguam præcidi iussit. Polycronio os lapidibus contundi, deinde vtrumque decollari. Itaque alter ne loqui quidem cogi potuit, alter sic locutus est, vt illum, qui in se necis potestatem habebat, contemneret. Hac animi præstantia ostenderunt, verum Christi militem omni terrena virtute esse fortiorem, & occidi posse, terreri non posse. *In Passione S. Laurentij.*

Polycronius & Permen. Martyres.

Siquidem Marcus quoque & Marcellianus Romæ passi, gaudenter ad supplicium ibant, & quoniam fratres germani erant, stipitibus infixi Psalmum illum alterna-

Marcus & Marcellianus Martyres.

Psal. 132. tim decantarunt: Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Cumque non modò ferrent, sed etiam irriderent tormenta, erubuit Diocletianus contemptui se haberi ab ijs quos torqueret, & ambos lanceis confodi iussit atque interimi, & præclarè quidem cum illis actum est, quia tanto maturiùs ad coronam Martyrij peruenerunt, quanto pœnas minùs expauescere visi sunt. *Sur. Tom. 1. in gestis Sebast.*

Tranq. Martyr. Per idem tempus Tranquillinus Martyr, cum audisset Zoen vxorem Nicostrati pro Christo neci datam, exclamans indignum facinus esse, vt fœminæ viros ad subeundum Martyrium præcederent, in medium prorupit, & palàm se Christianum confessus, lapidibus obruitur. O laudabilem inuidiam! qua doluit Tranquillinus, nō quia fœminæ fortes essent, sed quòd ignaui viri, proindeque seipsum tam egregiæ fortitudinis præbuit exemplū. *Ibid.*

Christophorus Martyr. CHRISTOPHORVS magnus corpore, sed maior fide, Christum in armo tulerat, & eundem in corde fixum gerens nunquam dimisit. In oppido Ammonitarum Lyciæ, cùm militum cohors, vt ipsum comprehenderet missa, manum illi inijcere timerent, vltrò se illis vinciendum præbuit, & eosdem à quibus vinctus ducebatur, à vinculis erroris exoluens, monstrata veritate Christianos fecit, ita vt Christum confitentes capitalem sententiam libenter subirent. Ipse verò virgis ferreis ceditur, galea sub prunis feruefacta operitur, & igne supposito in ferreo scamno torrendus constringitur. Postremò ad stipitem ligatus, sagittis impetitur, & cùm ne sic quidem confici potuisset, capite mulctatur. Quòd autem rege illo, à quo peremptus est, superior fuerit, etiam inde apparet, quòd rex oculum sibi sagitta fortè confossum, cruore eius liniens, in integrum restituit. Itaque ad se sanandum eius opem, quem interfecerat, requisiuit: & impetrata, credidit, mortui religionem sponte sequens, quem viuentem vt suam sequeretur, nulla vi, nullo prorsus supplicio cogere potuit. *Sur. Tom. 4.*

Pantal. Martyr. IN Pantaleonem Martyrem Nicomediæ passum, dum Maximiani furor desæuiret, tormentorum genera defecerunt,

terunt, ipsi patiendi ardor deesse non poterat. Pertulit itaque equitum vngulas, faculas, sartaginem, plumbum, in mare mersionem, in terra feras. Postremò cùm ad rotam clauorum mucronibus aculeatam laucinandus ligaretur, solutę protinus machinę fragmenta impietatis ministros perculêre peremereque. Ipse quoque Cęsar magis iam timens quàm timendus, ne quid Martyrem torquendo grauius ipse pateretur, statim illum obtruncari iussit. Sed ne sic quidem eum interficere potuisset, nisi remunerandæ virtutis tempus id requireret. Tunc mori miles Christi permissus est, cùm per patientiæ merita iam ad immortalitatem transferri debuit. *Iacob. de Vorag.*

QVID de te dicam, Prime Stephane Pontifex Maxime ac Martyr insignis? Tu ad Martis templum perductus, vt aut sacrificares, aut pœnam capitalem subires, tanti istud periculum fecisti, vt bellatoris Dei, imò diaboli templum funditus euerteres, ac solo æquares. Te enim Iesum inuocante, idoli ædes corruit, & cultores suos, qui te ad impietatem vrgebant, conterritos in fugam vertit. Valerianus quoque Cæsar tua expauefactus virtute, ad te vnum occidendum, ad te, inquam, & vnum & nudum, atque inermem, cohortem misit armatam. Tu verò dum solennia sacra ageres, non intermissa precatione imperterritus vitæ finem expectasti. Itaque ante aras iugulatus, sed ante Deum in Paradisum sublatus, plenissimum veræ gloriæ triumphum peregisti, recipiens de manu Domini inuictæ patientiæ incorruptibilem coronam, beatus factus in sempiternum. *In vitis Pontificum.* *Stephan. primus Papa & Martyr.*

MAXIMVS Martyr sub Decio Imperatore ab Opimio Proconsule in Asia passus, cùm fustibus cæsus, & in equuleo extensus, vngulis quoque laniaretur, tormenta hæc non dolori sibi esse dicebat, sed iucunditati. Inde extra vrbem tractus, lapidibusque obrutus, iucunditate illa quam inter cruciatus capiebat, iam omni molestia liber frui pleniùs cœpit, fruiturus sine fine. *Sur.* *Maxim. Martyr.*

QVIRIACVM Ierosolymitanum Episcopum (qui antè Iudas dictus est) beatæ Helenæ lignum dominicæ Crucis diu sub terra celatum indicauit, quia Christum *Quirias. Martyr.*

prædicare non cessabat, Iulianus Apostata comprehendi iussit,& manum illi dexteram abscindi, plumbum liquefactum in os infundi, super lectum ferreum torreri, ferreisque virgis cædi. Matrem quoque eius Annam per capillos altè suspendi, vngulis proscindi, facibus aduri. Ea consumpta, rursum Quiriacum in foueam serpentibus refertam mitti mandat. Sed eo dimisso, serpentes omnes mortui apparuerunt. Ammonius verò veneficus, qui illos incantauerat, viso miraculo, conuertitur, & Christum confitens obtruncatur. Quiriacus in cacabum oleo bullientem demersus, cùm mori nequiret, & gladio transuerberatur. O inuictæ fidei virum, qui vt Christum negaret, compelli nulla vi potuit. *In Hist. de Inu. Crucis.*

Bonifac. Martyr.

BONIFACIVS Tharsi passus, ad locum suppliciorum audacter accedens, Martyres ad patiendum palàm hortari cœpit. Et Sulpitij Præsidis iussu in equuleo erectus, vngulis ita laceratus est, vt ossa apparerent. Clauiculos deinde harundineos in digitis inter vngues & carnem defixos pertulit, atque in os plumbum infusum, tum demum in bullientem picem in caput præcipitatur. Sed cùm neque hoc cruciatu consumi posset, capitis amputatione peregit Martyrium, & dum feriretur, terra tremuit, plurimique conuersi idola reliquêre, tam immania tormenta nihil formidantes, dum Christum sequuntur. *Sur. Tom. 3.*

Nicomachum tormenta timens dãnatur.

SED vt his tam fortibus ac tam fidis exemplis aliquod imbecillum atque infidele, & fidelibus cunctis maximè cauendum, interseratur: Legimus Decio Imperatore quendam Nicomachum nomine in vrbe Troade fuisse, qui dum à Proconsule Opimio torqueretur, doloris impatiens, Dijs eius se dixit sacrificaturum. Atque vbi dimissus thura ante Idolum incendit, illico à dæmonio arreptus, grauiores pœnas dedit. Quippe in rabiem versus, propriam linguam dentibus mandens, expirauit. Heu, heu, infœlix Nicomache, non tormenta mutasti, sed tortorem: non pœnam, sed fidem: nec mortem defugisti, sed mortem fœlicissimam relinquens, miserrimam elegisti. Inter damnatos computaris, quia inter beatos censeri,

cùm posses, noluisti. Pro fide breuissimos pati cruciatus recusasti, at pro perfidia pateris æternos: & perenni illa amissa gloria, eò descendisti, vbi ignis inextinguibilis vrit, vermis immortalis rodit, tenebræ indiscussæ caligant, sulphuris fœtor semper exhalat, procellarium spiritus perpetuò furit. Vbi denique horror sempiternus inhabitat. Meritò talia sortietur, quisquis oblatam sibi ex diuina largitate Martyrij coronam, ignauo victus metu, accipere contempserit.

Venant. Martyr.

IDEO sanè nihil formidans Venantius Martyr, sub Decio Cæsare in oppido Camerino, Præsidis iussu fustibus verberatur, leonibus exponitur, per pedes pendens vertice ad terram verso, subditi ignis fumido vapore torquetur. Inde depositus, dispersis manibus pedibusque diuaricatis, prono distentoque funiceis vinculis corpore à solo subleuatur, & eiusdem ignis flamma ventrem & ilia lambente cruciatur. Postremò gladio perimitur, & tamen tot talibusque afflictus tormentis, nunquam se Christianum negauit, neque idola dæmonia esse timuit confiteri, omni cruciatu fortior, omnibus tortoribus audacior, Cæsarem ipsum contemnens, dum amplexatur Christum. *In Martyrolog. Vsuard.*

Eustach. Martyr cum coniuge & liberis.

EVSTACHIVM cum vxore & liberis Hadrianus Princeps, ob confessionem Christi, in boue æneo introclusos cremari fecit, & cùm triduo machina illa arsisset, ipsique iam in cinerem redacti putarentur, exanimati quidem inuenti sunt, sed nunquam adusti, ita vt neque capilli, neque pili nidorem vllum admiserint: Deo volente etiam in igne corpora eorum seruari integra, quorum in credendo fides, & in patiendo constantia extitit incorrupta. *Iacob. de Vorag.*

Marcell. Martyr.

MARCELLINVM Diocletianus pugnis circa guttur cædi fecit, nudum super vitri fragmenta volutari, in carcere clausum fame sitique torqueri. Et cùm eum nullo cruciatus genere ad sacrificandum Dijs compellere posset, decollari iussit, victum se testatus: viuum vtique dimissurus, si vicisset.

Quadraginta milites Sebastæ passi sunt sub Licinio

Quadragintamilites Martyres.

Imperatore, Lysia & Agricolao Præfectis. Hos quidem cum Christum publicè prædicarent, in stagnum gelu concretum collo tenus mersos manere vsque ad diem alterum compulerunt. Thermæ propè appositæ erant, vt ad eas confugere liceret, si quis eorum pro Christo pati frigus recusaret. Vnus ex illis algoris impatiens, vt ad thermas peruenit, vita defunctus est. Reliqui in glacie perdurantes, Deo laudes decantabant. Circa vigiliam noctis tertiam descendit lux super eos, & triginta nouem coronæ in luce apparuerunt. Quod cernens custodum Præfectus, illis qui secum erant à somno excitatis, Christianum se professus est, & vestitu reiecto nudus in stagnum prosilijt, atque vnà cum ijs qui ibi erant psallere cœpit, coronam percepturus, quam is qui inde effugerat, cum vita simul amisit. Manè posthæc eductis, & in fidei proposito persistentibus, crura confregerunt, illique animas Deo tradentes, tam gloriosa Martyrij victoria fœliciter potiti sunt. *Basil. Homil. in 40. Mart.*

Alexander Papa cum socijs.

QVI Romæ in carcere cum Alexandro Maximo Pontifice vincti tenebantur, post eius Martyrium adeò & ipsi mori pro Christo concupierunt, vt Quirino Tribuno, qui iam conuersus eorum religionem sequebatur, claustra referante, fugamque suadente, exire noluerint. Inde eductos, Aurelianus Princeps, alligatis ad colla ingentibus saxis, in mari submergi iussit. Quid furis, imò quid insanis, Aureliane? Vincula adhibes fugere nolentibus, extrema minitaris mori cupientibus. Non est quòd iustorum nece glorieris: eos occidisti qui occidi optarunt, vt Christo fruerentur. Nihil illis fœlicius contingere potuit, quàm te inimico vti. Irascere igitur, & quantum vis debacchari ac sæuire perge, dum magis nocere ignoscendo queas, quàm puniendo. *Sur. Tom. 3.*

Tiburtius & Valerianus Martyres.

HINC quidem Tiburtius & Valerianus, cùm ab Almachio Vrbano Prætore in vincula coniecti rogarentur, cur Principum sententijs damnatos honore sepulturæ afficere præsumerent? quia inquiunt, quos Principes ipsi pro Christo damnandos iudicant, eorum nos fieri serui cupimus. itaque & ij sicuti volebant, obtruncationem passi,

Mar-

Martyrij coronam perceperunt, tyrannorum sæuitiam in suum conuertentes triumphum. *Metaphrast.*

ELEVTHERIVS Hadriani iussu, lectum ferreum, craticulam, sartaginem, fornacem expertus, noxam non sensit: equorum ferocium caudis alligatur distrahendus, & solutis vinculis incolumis euasit Leonibus in theatro exponitur, sed cùm neque leones illi quicquam mali inferrent, capite cæsus diem suum obijt. Hoc quidem postremò permittente Domino, ne Sanctus Martyrij gloria careret: illa verò priora cohibente, vt credere nolentium inexcusabilior esset peruicacia. *Pontific. cap.* 14. *Eleutherius Martyr.*

VICTOREM Martyrem Maximianus apud Massiliam iniecto pedibus fune raptatim trahi mandauit, atque ita vexatum, tantumque non exanimem in carcerem trudi. Vbi ille diuino splendore refocillatus ac refectus, carceris custodes ad Christum conuertit, eosque in fide stabiles Imperator capite cædi præcepit. Porrò Victorem in equuleo tolli, fustibusque & neruis duriter cædi, ac rursùm in vincula conijci. At ipse cùm simulachrum Iouis ante se constitutum adorare iuberetur, id abominatus pede statuam euertit, iacuitque resupinatus Iupiter, suis etiam ridendus cultoribus. Cæterùm Maximianus fortiorem se Deo suo ostendens, vlcisci voluit eius iniuriam, qui seipsum defendere, ne saltem caderet, nequiuit. Victorem igitur, cùm pedem illi priùs abscidisset, molendini rota subiectum conteri, & adhuc spirantem gladio feriri iussit. Et hic quidem Martyr efficitur, sed euersi Iouis ignominia non aboletur. Ac ne Imperatori quidem tantum virium fuit, vt, torquendo hominem, fidem extorqueret; & quem vincere non potuit, interemit. *In Martyrolog. Vsuard. Iulij* 26. *Victor Martyr.*

HADRIANVS Martyr Nicomediæ passus, cùm esset militum Præfectus, cernens nostrorum in supplicijs constantiam, credere cœpit; & se Christianum profitens, inter damnatorum nomina suum adscribi petijt. Itaque Maximiani iussu in carcerem ducitur, & reis per tormenda consumendis computatur. Id vbi resciuit Natalia vxor eius, (quia Christiana erat) læta ad carcerẽ cu- *Hadrianus Martyr & Natalia vxor.*

 currit,

currit, virum ad patientiam hortatur: mox enim fore, vt pro temporali pœna æternis fruatur bonis. His & alijs huiusmodi verbis animatum relinquens abijt. Hadrianus verò cupiens illam suæ fortitudinis fieri spectatricem, cùm dies Martyrij instaret, vadibus datis dimissus, ipsam accersitum perrexit. At illa aduentantem prospiciens, rata ideo liberum factum, quòd præuaricatus esset religionis fidem, claudit ostium, & se nolle eum domo recipere exclamat, qui à Christo desciuisset. Vt autem rem sicuti erat didicit, admissum dulciter amplexata, vnà cum illo ad carcerem redijt. Deinde cùm ipse fustibus durè admodum verberatus, fractisque cruribus in terra semiuiuus volutaretur, illa leniter plagas refouendo, animum viri in pœnis deficientem adhortationibus erigebat. Vbi tandem ipse manu insuper amputata expirasset, illa Deo gratias egit, & manum eius in sinu suo conditam latenter tulit, siccatamque in delicijs habuit. Corpus mandatum est sepulturæ. Mira vtriusque virtus, sed in sexu fragili mirabilior. Vir vltrò certè se neci exposuit, vt cum Christo viueret: mulier coniugium viduitate mutare præoptauit, vt maritum Martyrem videret, cum illo simul cupiens torqueri, cum illo mori. *Ado.*

Dorotheus & Gorgonius Martyres.

DOROTHEVS & Gorgonius etiam ipsi Nicomediæ passi sunt. Quos quia inter Romanos milites virtute ac nobilitate præcellebant, Diocletianus primùm largitione & blanditijs auertere nixus est. Vbi id parum processit, quæstione torquere cœpit, equuleum, flagra, vngulas in eos experitur, additque vulneribus dolorem, ea sale & aceto perfricando. Deinde in crate distentos ad prunas applicat. Postremò suspensos laqueis necat. Adeò nullum tormenti inuenit genus, quo illos, ne magis Christo quàm sibi militarent, mouere posset. Melioris itaque militiæ stipendia certiora perceperunt, non argentum neque aurum, sed ipsum cælorum regnum. *Euseb. Hist. Eccles. lib. 8. cap 6.*

Nicetas Mart.

NICETAE Martyris pœnas difficilè est enumerare, nec miracula minùs. Nicomediæ illas à Maximino rege passus est auunculo suo magno, sed primũ ab infideli pa-

tre. Nam cùm Deos argenteos domi ſublatos confregiſſet, egeniſque erogaſſet, ligatur à patre, & bubalis neruis nudus acerrimè flagellatur. Mox ab Angelo ſpiritali cõſolatione recreatus, & in cœlum ſuſpicere iuſſus, vidit manum coronam incredibilis decoris inde ſibi porrigẽtẽm, ob quod magis patiendi cupiditate ardere cœpit. Et cùm ei ſuper plumeum ſtratum, vinculis colligato molliterque compoſito, meretriculam adduxiſſent, linguam dentibus præſectam in illam expuit, & ſtupore attonitá diſcedere coegit. Inde ſuper carrucam clauis præacutis aſperatam nudus collocatur, vt dum raptatus fuerit, ipſa quaſſatione crebriùs vehementiuſque ſauciaretur. Sed ipſo orante, omnes ferreæ cuſpides illæ palearum inſtar molleſcunt. Cumque ſic lædi non poſſet, atrociora excogitantur tormenta: hamo ori indito ſuſpenditur, ferro candenti per vtramque aurem transforatur, per latera quoq; pilo perfoditur. Mira res, tot lethalibus plagis affectus, mori nõ poterat. Hinc etiam per pedes à terra ſuſpenſus, fumo cruciatur, mox in pyram cremandus proijcitur, & tamen inde quoque euadit inoffenſus; manibus pedibuſque truncatur, ſuper candenti lamina mutilatis cruribus inſiſtere cogitur, in foueam multæ altitudinis iactatur, ſed & inde membris omnibus ab Angelo redintegratis viuus incolumiſque educitur. Poſt hæc venenũ ſibi propinatum ſine noxa hauſit, ac mortuos quoſdã precationibus ad vitam reuocauit. Quo quidem miraculo plurimi ad Chriſtum conuerſi, mota ſeditione in Regem impetum faciunt, & fruſtra fugere conantem occidunt. Niceta verò cùm eos baptizaſſet, Eccleſiaſque aliquot conſtruxiſſet, ad Dominum tranquillo vitæ exitu migrauit. Verè Niceta, qui tot tormenta vicerit, & de cuius nece tyranno non licuerit gloriari. Illo enim viuente ipſe peremptus, impietatis ſuę pœnas dedit, longè acerbiores apud inferos, & quidẽ ſine fine, daturus. *Martyr. Vſuard. Iul. 24.*

ROMANVS cùm eſſet gentilitiæ perfidiæ æmulator, & beatum Laurentium tormenti poſt Chriſti amore patientem ſpectaret, dixit ſe videre iuuenem forma inſig- *Romanus Martyr.*

 nem,

nem, candidissimo linteolo cruorem illius detergentem. Laurentium, ergo ad carcerem reductum secutas ab eodē se baptizari fecit, & cùm iam apertè se Christianum esse proclamaret, Decio iubente, virgis cæsus capite truncatur. Quid est, quæso, quòd tam horrenda aliorum supplicia non deterruerint illum, sed animarint, vt Martyr esse optaret, qui paulo antè fuerat Gentilis? Adeòne spectaculo illo delectatus est? imò exinde firmissimam æterni præmij spem animo concepit, si eadem sibi credenti pati contigisset, & ad quietem properans pœnas contempsit. *Prudent. in Peristeph.*

Laurētius Martyr. LAVRENTIVS verò cùm diuersorum tormentorum instrumenta sibi ante oculos proposita videret, semper se optasse dicit ad eiusmodi epulas inuitatum ire, & ad ipsas hauriendas accedere. Cumque Decius cæteros Christianos ab eo sibi prodi poposcisset: Vt quid, inquit, eos requiris, quorum conspectu es indignus? Nam nomina illorum scripta sunt in cælo. Iratus ille, contemptorem suum fustibus prælumbari iussit, laminis candentibus vri, scorpionibus lacerari, in ore lapidibus contundi, sic denique excruciatum, super ferrea crate distendi, prunisque torreri. At ille supplicia irridens, intentis in Decium oculis: Iam satis assatum est, inquit, tolle & manduca. Mox Deo gratias agens, quòd se Martyrij gloria dignatus esset, animam reddidit, tanto maius recepturus præmium, quantò passus duriora. *Surius* 10. *Augusti.*

Hippolit' Martyr. HIPPOLITVS quoque (cuius custodiæ Laurenrentius traditus fuerat) & ipse Christum credens atque confitens, Valeriani Præfecti iussu, ad colla indomitorum equorum ligatus cùm distraheretur, fidem, quam receperat, integram seruauit. Membra diuidi potuerunt. Christi amor scindi non potuit. Pœna quoque hæc non casu inflicta, sed Dei nutu videtur electa, vt nomini eius, cui irrogabatur, pulchrè conueniret Hippolitus, quippe Græca compositio si in nostrum vertatur sermonem, equo discerptum sonat. O infelicem virum! qui quoties nominatur, toties patientiæ suæ laudem simul proferri sentit, id pro Christo passus in corpore,

pore, quod à parentibus accepit in nomine. *Prudent. in Peristeph.*

CYPRIANVS Carthaginiensis Episcopus, cuius multa religiosè & eleganter scripta extant, Carthagine passus est sub Valeriano & Galieno Principibus. Hic ob Christianam assertionem primò in exilium actus, deinde reuocatus, cum edictum, quo capite cædendus decernebatur, audisset, Deo gratias egit, nihil præ se tristitiæ ferens. Deinde suis præcepit, vt spiculatori, à quo percuti deberet, quinque & viginti aureos mercedi darent, quasi beneficium ab eo, non interitum accepturus. Itaque oculos ipse sudario tegens, extensam ceruicem gladio subiecit, & coronam accepit Martyrij; tam animi constantia in patiendo clarus, quàm eruditione in docendo. *Prudent. & August. Serm. 118. in nouis Serm.* *Cyprianus Episcopus. Martyr.*

ARCHADIVS Martyr (vt Zeno Veronensis Episcopus de illo prodidit) manibus pedibusque articulatim atque membratim discerptis, truncus in suo sanguine volutandus relinquitur. Sed tãto integriorem spiritum Deo reddidit, quantò patientiùs corporis mutilationem tolerauit. *Sur. Tom. 1. 295.* *Archadius Martyr.*

IACOBVS Martyr in Perside passus, quem à supplicij genere alij denodatum, alij intercisum cognominarunt, nos vsitatiore vocabulo deartuatũ potiùs dicẽdum censemus. Huic enim se Christianum profitenti manuum pedumque digiti nodatim præciduntur, tum palmæ, tũ brachia, tum lacerti ad humeros vsque, sic & pedes, & tibię, & crura. Ita tamen ille trunco corpore Deo laudes gratesque agere non cessauit, donec regis iussu dissecta ceruice consummauit Martyrium, tàm fide integer, quàm membris lacer. Sic statur pro Religione, sic dimicatur pro Christo. Hoc militiæ genere ad cœlestem gloriam Angelorumque triumphum peruenitur. *Iacobus de Vorag.* *Iacobus Deartuatus Mart.*

Quamobrem haud alium animum etiam ijs inesse oportet, quibus patiendi deest occasio. Sic enim sine Martyrio Martyrij meritum adipisci poterunt, sicut adeptum credimus beatum Dominicum Prædicatorum Patrẽ. Qui *Dominic.*

cùm iter ageret, intrepidus in hæreticos qui sibi insidiabantur incurrit. Ab ijs percunctatus quid facturus esset, si comprehensum trucidare vellēt: Præcarer vos, inquit, ne vno ictu mortem mihi inferretis, sed priùs particulatim mutilantes, membrorum meorū frusta ante me numeranda exponeretis: deinde vt hos oculos effoderetis, & postquam me aliquandiu in meo volutasse sanguine, tum demum reliquum corpus cæsum dilaniantes, crudeliter extingueretis pro nomine Domini mei Iesu Christi. Obstupefacti illi tanta viri audacia, intactum dimisere. Aliàs etiam hæreticis necem minitantibus, nondum se Martyrij gloria dignum dixit, sed vt dignus euadat, valde cupere. Igitur neque insidijs inimicorum neque minis deterritus est, ne vel pergeret, quò necesse erat: vel loqueretur, quod opus erat ad salutem multorum. *Garzo. in vita eius.*

De Patientia Martyrum feminei sexus.
CAP. VI.

SATIS hæc de viris, feminarum iam Martyria pertractemus, quandoquidem nec illarum aut minor in sustinendo fuit constantia, aut leuiter in patiendo pœna.

Barbara Virgo. BARBARAM Christo deditam Virginem infidelis pater hostiliter persecutus est. Flagris cæsam, & per capillos tractam, Alexandriæ Pręsidi Martiano puniendam obtulit. Præses autem sacrificare nolentem neruis bubalis duriter verberari iussit, & in carcerem trudi. Ob quā illa patientiam meruit à Christo visitari, & passionis dolorem præsentia dominicæ suauitatis mitigauit. Dehinc educta dum ad supplicium traheretur, gaudebat. Itaque lampades, malleos, flagella constanter pertulit. Cumque amictu ipsam exuissent, magis pudore nuditatis, quàm dolore affecta pœnæ, ad Deum orauit, & stola candidissima diuinitus induta apparuit. Postremò cùm obtruncari iuberetur, pater filiæ carnifex fuit: sed mox tanti sceleris iustas exoluit pœnas, fulminis ictu interemptus. Ipsa verò corporis vinculis expedita, cum Virginitatis

Martyrijque corona ad cœlestis tandem Sponsi thalamos læta migrauit. *Metaphr.*

PAR intolerandis tormentis Agathæ Virginis fortitudo fuit. Quintiano Siciliæ Proconsuli extrema minitanti, nisi Dijs thura poneret, respondit, se Deo vero sacrificaturam, non dæmonijs. Et cùm fidiculis equuleoq; vexaretur, delectari se pœnis, non tristari, dixit. Quoniá sicuti triticum non reconditur in horreum, nisi tritura ventilationeque permundatum: ita & se non posse ad patientiæ præmia peruenire, nisi supplicijs ante probetur. Hinc iubente Quintiano, mamillam illi à pectore distorquent, mox & abscindunt. At ipsa ad Quintianũ conuersa exclamat: Impie, crudelis, dire tyranne, non te pudet in me amputare, quod in matre suxisti? sed nihil proficis. Habeo enim quas auellere non potes interioris fidei speique mamillas, quarum alimento reparatur in me sustinendi virtus. Posthæc in carcere posita, Petrus Apostolus apparẽs plagam curat, & locus ante tenebris horrens, pedoreq; tristis, repentè illustratur suauiterq; fragrat. Attoniti eo miraculo custodes, reseratis ianuis Virginem vt abiret hortati sunt. Cæterũ ipsa, ne stans in limine victoriæ pedem referendo præmiũ amitteret, nusquam discessit. Postero igitur die Quintiani iussu, super prunas testis permixtas aliquandiu volutata torretur, simul ac laceratur. Fluenteque vbertim cruore ignis extingui cæperat, cùm tam immane facinus terra non ferẽs intremuit, pars muri quassata Quintiani asseclas oppressit ruina. Virgo rursum carceri reddita, cùm finem orasset vitæ, obdormiuit in Domino. Neque illa in funere Angelicis laudibus caruit, quæ in tormentis fidem seruauit. Ab Angelis quippe adposita fertur sepulturæ eius marmorea tabella, in qua scriptum erat: Mentem sanctã, spõtaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem. Et si tam gloriosa iacuit in tumulo, quàm felix regnat in cœlo? Vt autem & hinc patescat, quantò sint miseriores qui torquent, quam qui torquentur; Quintianus cum equo, cui insederat, in fluuium præcipitatus, vorticibusq; obrutus, nusquam comparuit, *Sur. Tom.* I.

Agatha Virgo.

AGNES

Agnes Virgo.

AGNES Romana Virgo tertiodecimo ætatis suæ anni primùm contra pudicitiæ oppugnatores inuicta perstitit, & ad lupanar vi abducta, Deo protegente corrũpi nequiuit. Deinde ab Aspasio Tribuno, quòd Christum confiteretur, ei se desponsatam dicens, in ignem comburenda impingitur. Sed diuisa flamma carnifices adussit, ipsã non attigit. Aspasij tamen ira, flammis feruentior, ferro illam iugulari iussit, cui ignis pepercerat. Miremur viros contempsisse supplicia, si in tam tenella ætate femineum pectus tantum exhibuit constantiæ, vt torqueri, vt occidi mallet, quàm vel sanctæ Virginitatis propositum deserere, vel Christianæ credulitatis fidem. *Ambr. Serm. 90. & 1. Offic. 44.*

Cæcilia Virgo.

CAECILIAE quoque Romanæ Christo dedicata Virginitas Martyrij retulit triumphum. Quæ Valeriano desponsata, dum nuptiarum celebris ageretur dies, pro Fescenninis Euangelium intra se tacita decantauit. Et cum iam in cubilis secreto cum Sponso adesset, illi fidẽ Christi deinde etiam Tiburtio fratri eius persuasit, atque ambos ad coronam egit Martyrij, Angelorum visu rosarumque cœlestium odore antè animatos. Ipsa quoque, quoniam Deos gẽtilium simulachra vana esse diceret, Almachij Vrbani Prætoris iussu in ignem cremanda deijcitur, & cùm illæsa permaneret, decollari iubetur. Ter percussa occidi non potuit, & dimissa triduum superuixit, vt neque tũc moreretur cum carnifici liberet, neque vltrà, quàm sibi expediret, viueret: ne & ille nece eius gloriari posset, & ipsa tardius quàm vellet, cùm seruatæ castitatis tum consummati Martyrij reciperet mercedem. *Ado, & Aloysius.*

Catharina Virgo.

CATHARINA Virgo sanctitate magis quàm regia stirpe clara, atque inter Alexandriæ puellas pulcherrima, plus tamen virtutibus quàm forma pollens, cùm Maxentius Cæsar Christianos ad idolorum culturam cogeret, prorupit in medium, Cæsarem increpuit, Martyres præmij spe confirmauit, mundi sapientes disputando vicit; ita vt conuersi pro Christi nomine, quod impugnauerant, iam defendendo mori non formidarent; pro quo & ipsa

ipsa scorpionibus cæsa, in carcere fame sitiquе afflicta, ab Angelis visitatur atque alitur. Faustinam Maxentij cõiugem Porphyriumque militum Magistrum cum ducentis militibus in fidem recepit Christi. Quamobrem rotis applicatur, ita arctè compositis, vt in orbem actæ, multiplici mucrone discidissent alligatam, nisi extemplo vi diuina, veluti fulminis cum fragore ruẽtis ictu, ipsa tormenti moles fracta dissilijsset. Itaque Virginem intactã reliquit, multam tamen infidelium turbã violento fragmentorum excussu prostrauit. Cæteri qui euaserant, ferè omnes Christo credidere, Martyrioque cum Faustina & Porphyrio coronati sunt. Cùm ergo Catharina tantam multitudinem ante se ad cœlum præmisisset, & iam eos cuperet sequi, obtruncatur. Vulnus lacte manasse constat, vt Virginalem puritatem testaretur. Corpus ab Angelis inde vsque ad montem Sina delatum, vt vbi à Deo data Lex fuit, ibi illius monumentum esset, quæ sic pro lege stetit Christi, vt & Philosophorum sapientiam cõfutaret, & tyranni sæuitiam nec reprehendere timeret, nec ferre recusaret. *Metaphr.*

LVCIAM Virginem Syracusanam Pascasius Proconsul ad prostibulum adduci iusserat, & illa neque virorũ neque boum vi, qui funibus vinctam trahere nitebantur, loco moueri potuit. Lignorum ergo struem tyrannus circumponi, & Virginem incendio consumi decernit. At illa inter flammas constituta calorem non sentiens, Deo gratias agebat. Furit Pascasius, & iam quo se vertat nescit, dum ipsum à femina vinci pudet. Cumque animo conflictaretur, quidam ex lictoribus districto ense Luciæ iugulum transfodit, nec tamen illa mori potuit, donec Eucharistiæ Sacramentum de manu Sacerdotis accepit, illoque comitata ad cœlum abijt, cuius fidem in terra, cùm torqueretur, non deseruit. *Aloysius.* *Lucia Virgo.*

TECLA Virgo, Pauli Apostoli prædicatione instructa, Christo se dedicat; & iuuenem, cui pacta fuerat, repudiat: à matre Christianitatis quasi sacrilegij accusatur, à Proconsule Alexandro igne cremanda condemnatur, *Tecla Virgo.*

sed

ſed ignis repentino imbre extinguitur, illa intacta liberatur. Rurſum comprehenſa beſtijs exponitur, ſed inter leones & vrſos tuta ſecuraque permanet. In foſſam ſerpentum deturbatur, & ſerpentes emoriuntur. Tauris ferociſſimis diſtrahenda alligatur, & ruptis vinculis periculum euadit, omniumque mentibus in ſtuporem verſis, libera dimittitur. Inde ab Iconio, vbi talia paſſa eſt Seleuciam deueniens, multis doctrina ſua Chriſto aſcitis, vitam hanc cum æterna commutauit, parata quidem pro veritatis aſſertione omnia perpeti ſupplicia, niſi ab ijs illam Dominus protexiſſet, multorum conſulens ſaluti, dum vni parcit. Ipſam tamen ſic præmijs afficiens Martyrij, ac ſi pœnis Martyrij eſſet conſumpta. O felicē Virginem, quæ non ſenſit tormentorum cruciatus, & recipere meruit præmium! *Amb. lib. 2. de Virginib.*

Dorothea Virgo. DOROTHEA Virgo Cæſareæ Cappadociæ oppido pro Chriſti nomine à Fabricio Præfecto diu torta, cùm tādem ad capitale ſupplicium duceretur, gaudebat quòd ſe ad Sponſum ire diceret, cuius Paradiſus omnium florum omniumque fructuum ferax, multo amœniùs, quàm dici poſſit, vernat, ſuauiùs fragrat, copioſiùs exuberat. Tunc Teophilus Scriba ridiculi cauſa illam rogauit, vt cùm eo perueniſſet, inde ſibi roſas aliquot mittendas curaret. Cui ipſa: Ne quid, inquit, impoſſibile eſſe credentibus credas, quod petis efficiam. Poſtquam ergo decollata eſt, Theophilo in curia verſanti puer cum recentium

Theophil. Martyr. ciſtula roſarum apparuit, & quidem brumæ tempore, quando nihil in aruis florere ſolet, easque ipſi à Dorothea de ſui Sponſi paradiſo miſſas dixit; & cum obtuliſſet, ex oculis euanuit. Vidēs ergo ille ſerio factum, quod ioco popoſcerat, quia fieri poſſe non credebat, & altiùs rem conſiderans, Chriſtianum ſe fecit, Martyriumque ſuſtinuit, poſt roſas, fructum quoque veræ perfectæque beatitatis percepturus. Si Theophilum roſæ mouerunt, moueant & nos quotidiana Sanctorum miracula, ne pro Chriſto quicquam ferre perpetique timeamus. *Euſ. Hiſt. lib. 8. cap. 17. Sur. Tom. 1.*

Apollonia Virgo. NEC te, Alexandrina Virgo Apollonia, hoc loco tacebi-

cebimus, cui dentes euellere, quam igne cremare Decij Cæſaris immanitas potuit, fidem corrumpere non potuit. *Ibid. lib. 6. cap. 31. Sur. Tom. 1.*

ET tu inter Aphricanas puellas forma, nobilitate, atque animo præſtans, Iuliana Virgo, vt Christo nuberes, Eleuſij Nicomediæ Præfecti nuptias contempſiſti, & vnius Dei famulam te confitens, ab idolis autem abhorrens, flagella, virgas, plumbum pateris, nec propoſitum mutas. Diabolum viſibili ſpecie tibi inſidiantem ligas, & verberibus afficis, & in latrinam præcipitem mittis, hunc vindicando, tyrannum patiendo ſuperas. Sed etiam inter tormenta apparuit patientiæ virtus: rotis conterēda ſubijceris, & franguntur: in bulliens plumbum mitteris, & tepeſcit. Capitis demum obtruncatione imples Martyrium, & Eccleſiæ Capiti Christo iungeris, tanto morte facta felicior, quantò fuiſti in tolerando conſtātior. *Sur. Tom. 1.* *Iuliana Virgo.*

Eadem virtus & Margaritam Virginem Christo deſponſauit. Hæc ab Olybrio Antiochiæ Præfecto adamata deinde quòd Christiana eſſet, amore in odium verſo, in equuleo fuit ſuſpēſa, virgis cæſa, vngulis lacerata, carceri tradita. Vbi à dracone deglutita, rupto illius ventre euaſit illæſa. Et dæmonem, qui humana figura ad ſe decipiendam venerat, proſtratum pedibus conculcauit, ita vt ille emiſſo eiulatu, & ſe victum confeſſus, euaneſceret. Victrix igitur diaboli, nec humanis viribus vinci potuit. Cùm enim iterum in equuleo tolleretur, facibus vreretur, in aquam mergeretur, terra tremuit, vincula ſoluta ſunt, vulnera curata, Virginale caput ſolari radio coronatum apparuit, multa hominum millia ad Christū conuerſa ſunt. Ita poſtremò Virgo capite cæſa, relicto corpore cœlum petijt, vt ſemper cum Christo viueret, quæ pro Christo mori non dubitauit. *Metaph. Sur. Tom. 4.* *Margar. Virgo.*

EVPHEMIA Virgo, dum Martyres Chalcedone ad toleranda fortiter tormenta palàm hortaretur, dum cū ipſis torqueri cupiens, clamat: Iniquum eſſe, vt ſibi quæ Romana eſſet, & quidem Senatoris filia, aduenæ & ignoti homines præferantur, ſe priùs ad Christum mitti opor- *Euphem. Virgo.*

 tere.

rere. Hac vociferatione prouocato Prisco Præfecto, in carcerem cum cæteris qui damnati erant, detruditur, & Deo gratias agit, quòd se Martyrum numero dignam fecisset. Deinde cum alij vincti, ipsa soluta, in forum producerentur, questa est derogari Principum edicto, quòd non se quoque sicuti reliquos vincula constringerent. Præfectus ergo se ludibrio à puella haberi iratus, iracundè hoc tulit, omniaque in illam tormenta, quæ furenti occurrere poterant exercuit, alapas, equuleum, ignem, inediam, trapeta, bestias, gladium, quo tandem illa confossa, tradidit spiritum. Igitur non sola virginitate Christo placere desiderans, vltrò se exposuit supplicijs, vt placeret & martyrio. *Metaphr. & alij.*

Theodosia Virgo. THEODOSIA Virgo Cæsareæ Palestinæ oppido passa quia Christum apertè cõfitebatur, Vrbani præsidis iussu per capillos nuda suspēditur: nubes autem ab alto delapsa nuditatem eius texit, ferreis nexibus constricta in teterrimo carcere compingitur. At verò veniente ad ancillam suam Christo, illuxit carcer, vincula confracta sunt, ipsa virgo iucunditate perfusa. Deinde saxo ad collum ligato, in mare præcipitatur, sed ab eo soluta ad litus enatauit. Tum etiam leopardis exponitur; sed bestiæ, quam illico dilaniaturæ putabantur, non attigerunt. Denique Præses omnibus bestijs efferatior, quandoquidem illam aliter consumere nequiuit, obtruncari iussit, nullis tamen tormẽtis, vt idolis adoleret, efficere potuit. *Mart. Vsuard. Apr. 2.*

Christiana Virgo. CHRISTIANAM Virginem in oppido Italiæ Tyro (quod ad Vulsinium lacum situm est) passam, mirari facilius est, quàm laudare. Patris sui Vrbani Tyri Præfecti idola argentea confringens, egenis dispertiuit; blandimẽta illius, quibus ipsam à Christo auertere moliebatur, despexit, minas irrisit; non flagellis, non vngulis dilaniata constantiã mutauit. Quinimo laceræ carnis frustum in patrẽ proijciens, ait: Satiare carnibus miser quas genuisti, filiam comedere potes, at certè vt impietati tuæ consentiat, facere non potes. Hinc rotis alligatur, & subitò igne vritur, in lacumq; deijcitur. Mox defuncto patre, à

Dio-

Dione eius ſucceſſore in oleo, reſina, & pice coquitur, & cum ab hac quoque pernicie liberaſſet eam Dominus, ad Apollinem adorandum ducta ſtatuā precatione ſubuertit, & ipſe vates Apollo, quod futurū de ſe non præuiderat, redactus eſt in puluerem. Tū Dione quoq; morte repentina ſubtracto, ſubrogatur Iulianus. Qui Chriſtinā in fornacem ardentem mitti iuſſit, ſed miſſa noxā nō ſenſit. Serpentibus mordendam obiecit, ſed ſerpētes illa dimiſſa, veneficū inuaſerunt, interēptum verò ipſa ſuſcitauit; & ſerpentes in deſertū fugere cōpulit. Serpentibus tamē ſæuior Iulianus, mamillas illi amputari iubet, linguam præcidi, ipſam ſagittis confici. Tali demū Martyrio conſumptā cœlū ſuſcepit, Sancti honorarunt, Angeli laudibus extulerunt, Chriſtus amplexatus eſt, Deus Pater regni cœleſtis hæreditate donauit. Siquidem vna puellula à tribus crudeliſſimis ciuitatis Præſulib⁹ cōtinēter excruciata, vinci nequiuit, hoc eſt, vt peccaret, compelli nulla vi vnquam potuit. *Vincent. Spec. lib.* 12. *c.* 82. *Sur. Tom.* 3.

ANTONINO Auguſto Eccleſiam perſequente, dū in Sicilia Sebaſtiani Proconſulis iuſſu Victor Martyr torqueretur, Stephana militis cuiuſdam vxor, viſis miraculis ad credulitatem conuerſa, Chriſtum Ieſum Dei Filiū confiteri cœpit. Cumque nullo pacto ab ea confeſſione reuocari poſſet, duobus duarum arborum aliquantulum inter ſe diſtantium ramis, aduerſo inflexu vi ad terram curuatis, alligata atque dimiſſa, rapido eorum in diuerſū reductu repentè diſcerpitur, & diſperſo per humū cruore, diffluentibusq; inteſtinis corporis partes in ſuo vtraq; ramo ſuſpenſæ palpitarunt, nec tamen diſcerpi mulieres fides potuit, quam illa integram conſeruauit, & pro qua ſeruata immarceſſibilem Martyrij coronam accepit, tāto maiori honore à Chriſto ſuo affecta, quanto pro eius nomine à tyranno crudeliùs interempta. *Stephana Martyr.*

IVLITA cum paruulo filio Quirico apud Tharſum Ciliciæ oppidum paſſi ſunt. Ipſa primum Alexandri Imperatoris iuſſu durè flagellatur. Quiricus verò adhuc trimus puer, ſpectante matre præcipitio in terram eliditur. Rurſum ipſa cū in confeſſione Chriſti perſeueraret, *Iulita & Quiricus Martyres.*

excoriatur, picis bullore perfunditur, postremò decollatur. Necdum satiata tyrāni rabies, aduersus interfectos desæuit: mortua corpora frustatim concidi lateque dispergi iubet, quasi verò si Sancti in terra tumulo careant, in cœlo non sint habituri locum. Vt tamen illo inuito etiam ab hominibus honorarentur, qui tamen Angelis iuncti erant; frustis illis inter se coeuntibus, atque consolidatis, corpora integra inuenta sunt, & sepulturæ mādata, & à fidelibus reuerentiæ habita.

Maxima & Donatilla Martyres.

MAXIMA & Donatilla sorores, cùm se suamque Virginitatē Christo dedicassent, persecutione Galieni Principis in Aphrica passæ sunt. Felle primùm & aceto Anolini Præsidis iussu potatæ, gaudebant, quòd dignæ habitæ essent, eam iam bibere pro Domino amaritudinem, quā antè pro ipsis Dominus biberat in Cruce. Inde verberibus diruptæ, calceque confricatæ, vt plagarum dolor duplicaretur, ad hæc etiam in equuleo extentæ, compelli non potuere, vt idolo immolarent. In quod cùm expuissent, super craticula torrentur, deinde ad bestias damnātur. Sed igne bestijsque parcentibus, non parcit Anolius, gladio ambas cædi iussit, vt se & flammis ardentiorem & feris animalibus truculentiorem ostenderet. Ipse autem Virgines quoniam constanter tormenta pertulere, nunc inter Angelorum choros feliciter exultant, eius cōspectu semper fruentes in cœlo, cuius vnius amore terrena omnia contempserant.

Felicitas cū septem filijs Martyres.

CVIVS etiam amore Felicitas Romæ passa, nec Antonini Imperatoris edicta, nec Publij Tribuni minas quicquam pensi fecit. Seque & septem filios tyrannicæ vltrò ingessit crudelitati, dum vnà cum illis quos genuerat, ad Martyrij palmam cuperet peruenire. Ecce iam cernit alium plumbatis cædi, alium fustibus mactari, aliū præcipitio elidi, cæteros capite truncari, & inde non se animo minùs quàm illos corpore torqueri, & tamen vt in confessione perdurent, hortatur. Ipsa demum colaphis fracta carcerisque angustijs afflicta, cùm liberos, quos ad Martyrium præmiserat, sequi oportet, decollatur. O verè felix Felicitas, cui tantum animi fuit, vt & filiorū tormenta

menta constanter spectares, & tua fortiter perferres! Felix, quæ octuplici patientia, octies Martyr, octo donanda coronis cælum ascendisti, toties pro Christo mortua, quota cum filijs, quos vna tecum morti exposuisti, numeraris. Vicisti fortitudine Machabæorum matrem, quòd illa pro Lege sustinuit, tu passa es pro Euangelio. Sed illa comprehensa dicitur, tu te tua sponte obtulisti, magnificum quidem Christianorumque proprium existimans, Christianitatem non dissimulare, supplicia cõtemnere, quorum toleratione probatur fides, glorificatur Christus, verè Dei cultus innotescit. *Gregor. Homil.* 3. *Euang. & Pet. Chrysolog. Serm.* 134.

Infinita sunt huiuscemodi tum virorum tum feminarum exempla. Sed nobis ista satis sint, quæ retulimus. Et si cui non satis erunt, nec illa profectò satis esse poterũt, quæ omissa sunt. Quo tamen quisque ad omnia minus trepidè se accingat, libet in fine partis huius etiam quædam Scripturarum dicta, veluti vrgentes ad pœnarum contẽptum stimulos adhibere. Tu igitur, qui persecutionibus premeris impiorum, noli animo concidere: tecum est Domin⁹, noli timere: ille te de hac breui calamitate mox ad æternam euehet felicitatem. Ait enim: Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Hoc idem & in Euangelio affirmauit, dicens: Mũdus gaudebit, vos verò contristabimini: sed tristitia vestra conuertetur in gaudium. Idcirco sicuti Dominus, ita & serui eius hac spei expectatione patientiam nostram stabilire monendo exhortandoque studuerunt. Iacobus, qui primus inter Apostolos lauream meruit Martyrij: Patientes, inquit, estote fratres vsque ad aduentum Domini. Ecce Agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum. Ipse etiam Princeps Apostolorum Petrus: Communicantes, inquit, Christi passionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nõmine Christi, beati eritis, quoniã quod est honoris gloriæ & virtutis Dei, & qui est eius spiritus, super

Sententiæ.
Psal. 90.
Ioan. 16.
Iacobi 5.
1. *Petr.* 4.

per vos requiescit. Hinc quidem vas electionis Paulus magis iam in vinculis, quàm cum liber esset, gaudens:
2. Tim. 1. Hæc patior, ait, sed non confundor. Scio enim cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem. Denique in ipso vitæ exitu seruatæ innocentiæ recordatione præmijque capiendi magnitudine lætus: Ego iam debilitor, inquit, & tēpus resolutionis
Ibidē 4. meæ instat, bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex: non solùm autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduētum eius. Quod si quis adhuc sanctos Martyres æmulari ignaua timiditate victus hæsitauerit, discat, quia ij sunt
Zach. 6. equi illi in Zacharia Propheta, cruoris aspersione rufi, patientiæ virtute robustissimi, de quadriga prodeuntes
Ibid. 13. Euangelij, & perambulantes terram. Dum enim ad cœlū sibi viam affectant, terrena omnia pedibus conculcarūt. Hi sunt illa tertia pars, quæ apud eundem Prophetam, duabus reliquis, hoc est, Iudæis & Gentilibus deficientibus prædicitur superfutura. Partes duæ, inquit, in terra dispergentur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea, & ducam tertiam partem per ignem, & vram eos sicut vritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum.
Apoc. 7. Hi sunt (vt in Apocalypsi legimus) qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni. Ideo sunt ante Thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte in templo eius, & qui sedet in Throno habitabit super illos: non esurient neque sitient amplius, neque cadet super illos Sol, neque vllus æstus, quoniam Agnus qui in medio throni est, reget illos, & & deducet eos ad vitæ fontes aquarum, & absterget Deus
Sapien. 5. omnem lachrymam ab oculis eorum. Hi (sicut alibi scriptum est) stabunt in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt, & illi videntes turbabuntur. Denique gementes dicent: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorū sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei,

Dei,& inter ſanctos ſors illorum eſt. O exoptanda tormenta, deſiderabiles pœnæ, nũquam ſatis concupita nex, per quorum patientiam ad tantam peruenitur felicitatem!

De ratione reſiſtendi diabolo.
CAP. VII.

DIDICIMVS quemadmodum praua atque impia iubentium minas oporteat contemnere, omniaque extrema pati, priùs quàm Religionis fidem violare: Diſcamus nunc diabolo reſiſtendi rationẽ, quando hic quoque blanditijs allicit, terrificationibus vrget, partim dolo, partim vi contendit, modis omnibus, horis omnibus, nunc occultè, nunc palàm, vt hominis innocentiam ſubuertat, molitur; inuidens illi cæleſtem beatitudinem, à qua ſe irreuocabiliter decidiſſe meminit. Facilè autem & calliditatem eius cauere, & vires nõ timere poterit, quiſquis hac etiam in parte Sanctorum exempla diligentiùs inſpexerit, accuratiusque obſeruauerit.

IAM à principio coluber tortuoſus diabolus, humano generi infenſus, in primos homines inuidiæ ſuæ virus vomere cępit, ac ligni à Deo vetiti vſum ſuadens, nequaquam moriemini, inquit, ſed eritis ſicut Dij, ſcientes bonum & malum. Mẽdaci promiſſione pellexit eos ad peccandum, & illi diuinum tranſgreſſi mandatum, quam primùm maledictionibus ſuccubuere. Igitur caueamus ab eo, quia inimicus eſt, nec verbis eius præſtemus fidẽ, quia fallax eſt. Homicida fuit ab initio (vt Saluator ait) & in veritate non ſtetit; quia non eſt veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax eſt, & pater eius. *Adam & Eua Geneſ.3.* *Ioan. 8.*

Laudatur à Domino Iob, Satanas inuidet, ſed nocere niſi permiſſus non poteſt. Vbi verò poteſtatem nocendi accepit, iuſtum hominem omnibus afficit ærumnis, poſtremò & mala corporis valetudine terribiliter vexat. Sed fortis Dei athleta ſemper inconcuſſus perſtitit, quodque diabolus ad eius integritatem euertendam machi- *Iob.*

dam machinatus fuerat, id illi cessit ad gloriam, & patiētiæ virtute tanto est factus clarior, quantò calamitosiùs oppressus. Constat igitur, aduersos interdum casus diaboli calliditate prouenire, vt hominem ad impatientiam trahat, quem prosperis in rebus modestum, pium, ac Deum timentē videt. Quòd si etiam in aduersis patientem esse cognouerit, iam illum vltrà infestare erubescit, quē tot virtutum armis munitum cernit. Duplicia autem Iob post probationem recepisse dicitur, vt & tu te multò plura adepturū speres, si amissa æquo animo pertuleris.

Christus. QVEM autem hominum omninò intentatum relinquet ille, qui Dei Filium Iesum tentare non timuit? Cùm enim dubitaret an ipse esset, ieiunium & iam esurientem ad gulę vitium prouocat, dicens: Dic vt lapides isti panes fiant. Mox quem constantem in ieiunando cognouit, posse eum mentis elatione cadere credidit, qua sibi iam sanctus videretur, & supra pinnaculum Templi constituto ait: Si Filius Dei es, mitte te deorsùm. Scriptum est enim; Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Cumque etiā humilem esse deprehendisset, adhuc auaritia animum pulsat, ostendensque ei regna mundi & gloriam eorum. Hæc omnia tibi dabo, inquit, si cadens adoraueris me. Cū autem & hoc incassum suasisset, iam omni vincendi spe amissa, reliquit eum, & Angeli accesserunt, & ministrabāt ei. Angelico ergo ministerio honorari dignus erit, qui diabolum vicerit.

Matth. 4. *Lucæ 4.* *Psal. 90.* *Matth. 4.*

Vt autem vincamus, quoties ad lautiores cibos auiditas vrget, meminerimus, quia non in solo pane viuit homo. Quoties ad subeunda pericula sola temeritas prouocat, statim occurrat, quia Deum tentare non debemus. Quoties honorum opulentiæque cupidine solicitamur, protinus ad mentem reuocetur: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Postremò quoties pernitiosarum cogitationum stimulis agitabimur, semper resistendo ac repugnando clamemus: Vade retrò Satana, iam satis certi, eò Angelos accessuros, vnde diabolus victus recesserit.

Matt. 14. *Ibidem.*

At

At victo etiam Satana, impensè cauendum est, ne qua ex hoc surrepat inanis gloriæ iactatio. Mirabantur se Apostoli, quòd dæmonijs imperarent, & audiunt: Nolite gaudere in hoc, quia dæmonia subijciuntur vobis, gaudere autem, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Et videbam Satanam, inquit, sicut fulgur de cælo cadentem. Qui quanto se altiùs erexerat, tantò inferiùs corruit. Qui ergo acceptam gratiam semper integram conseruare cupit, semper humilitati studeat, in omnibus Deo gratias agat, si malarum tentationum victor euaserit, illi soli acceptum referat. Ait enim: Sine me nihil potestis facere.

Apostoli. *Lucæ 10.* *Ioan. 15.*

Satanas quippe iste nequissimus, cùm Domini discipulos cribrare sicut triticum expetisset, non est permissus, nisi in eum, qui de se multum præsumpserat, dicens: Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire. Petrus ergo & tentari & labi dimissus est, vt per pœnitentiam humiliatus, disceret iam non sibimet confidere, sed ei cuius beneficio etiam post lapsum subleuatus est ne periret. Igitur quisquis aliquid boni operis propria virtute se effecturum promiserit, diaboli vanno concutietur; & cùm triticum mundum se esse crediderit, inter decermina computabimur. Frustra aliquid conamur, nisi Domini affuerit auxilium, cum illo in carcerem vel in mortem ire tunc poterimus, cùm ipse audiendi præstiterit fiduciam. Vt autem præstet, rogari vult, dicens: Petite, & dabitur vobis.

Petrus Apostolus. *Lucæ 22.* *Lucæ 11.*

Nec solùm Diabolus, verùm etiam corpus nostrum aduersatur nobis. Vas electum Paulus: Video, inquit, aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Deinde exclamat: Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? & quia ipse per se non sufficit, respondet: Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Sed quoniam gratia ista solicitis, non otiosis, opitulari soleat, ipse quoque non cessat, quantum potest, reluctari aduersario suo, & flagellationum iugo premere illum, atque imperare volentem, ad

Paulus Apostolus. *Rom. 7.*

1.Cor.9. obediendum compellere. Castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo. Igitur si pugnat caro, castigatione reprimenda est, reprimentem Dei gratia adiuuabit. Carnis autem castigatio est ieiunium, vigilia, deprecatio, verberatio, labor.

Idem. 1.Cor. 12. Ad hæc idem Apostolus etiam à Satana verbera sustinuit, neque hoc sine Domini voluntate. Sed ne magnitudo reuelationum, inquit, extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ. Angelus Satanæ, qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogaui, vt discederet à me, & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: Nam virtus in infirmitate perficitur. Qui Apostolo gratiam dederat, dedit & stimulum. Nulla enim potest esse victoria, vbi nulla est pugna. Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. (2.Tim. 2.) Rogemus ergo Dominum non vt submoueat nobis tentatorem, sed magis vt suppeditet vincendi facultatem.

In illos autem præcipuè diaboli insurgere solet malignitas, qui terrenis contemptis, religiosè vitam instituere decernunt. (Eccli. 2.) Idcirco præceptum est: Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. (*Duo Ioānnis Apostoli discipuli.*) Duo Iuuenes Ioannem Apostolum secuti (vt alibi diximus) cùm deinde angi animo cœpissent, quòd facultates suas in pauperum vsus erogassent, nec iam Apostolo meliora certioraque sperare iubenti acquiescerent, virgis in aurum mutatis, & lapillis in gemmas, plus etiam recipiunt quàm reliquerant. Mox cuiusdam (cui Stacteo nomen erat) à morte suscitati verbis credentes, quibus ille se vidisse affirmabat, quam ingentem gloriam in cælo paratam sibijpsis amisissent, ad quantam infœlicitatem deuoluendi essent, quòd retro cesserint: rursum ad populum reuersi, restituto quicquid ab eo acceperant, paupertatem in vita coluêre, vt potiùs post obitum diuites fierent. Reuocauerat eos diabolus ad pristinæ conuersationis vomitum, sed Apostoli precibus & Dei dispensatione factum est, vt deprehensis inimici fraudibus ac dolis, quod impudenter repetierant, constantiùs refutarent. Sic in tempore resipiscentes, gloriam illam,

illam, quam sibi in cælo repositam fuisse audierant, iam amissam recuperarunt. *Abd. in vita Iob.*

De Hugone quoque Bonæuallis Abbate legimus quòd Religionem professus, continuò ad seculum redire tentatus sit, nec ferre ad intima vsque penetrantes inimici sagittas potuisset, nisi eis orationum scutum opposuisset. Oranti Virgo Dei genitrix apparuit, & iam dubium suspensumque ad perseuerandum in sancto proposito animauit. Non est ausus postea diabolus eum lacessere, quem pro viribus repugnantem ipsa cæli regina, ipsa Angelorum Domina, dignata est adiuuare. *Sur. Tom. 2. & alij.* *Hugo Abbas.*

Sub hoc Abbate iuuenis quidam religionis voto obstrictus cùm itidem peruersis cogitationibus multum agitaretur, vt è monasterio fugam faceret, confessus est Abbati tam perniciosæ tentationis molestias. Tum demum eius exhortationibus roboratus, illis fortiter repugnauit. Biennio post aduersa valetudine correptus, vita decessit, atque apparens in visu, Abbati gratias egit, quòd eius consilio, ope, operaque, Religionis statum non deseruit, & eam ob rem inter Beatos collocatus esset. Tantum ipsi profuit hasce inimici suggestiones suo detexisse Abbati, neque cælatas tenuisse. *Eiusdem discipulus.*

Dvo etiam nouitij Monachi, eandem improbissimi spiritus molestiam passi, ab eodem Hugone admonentur ne discederent. Vitam enim æternam in Monasterio permanendo consecuturos, discedendo male finituros. Alter eorum recedens, ab inimicis in prælio peremptus, occubuit: alter manens, cùm aduersa valetudine oppressus animam ageret, beatam Virginem vidit, & ab ea consolatus, ac certior factus, quòd beatitudinem olim ab Abbate promissam, mox accepturus esset, lætus diem suum obijt. Vtriusque euentus apertè docet, & quantum mali consequantur qui religionem professi ad seculum redeunt: & quantum boni, qui in ea perseuerant. *Eiusdem discipuli duo.*

Ad superandum hoc diabolicæ machinationis genus, multum profectò adiuuat oratio Sanctorum. Sub Bernardo Abbate quidam nobili familia ortus, cùm se Monachum fecisset, in tantum mentis tædium lapsus est, vt *S. Bernardi Abbatis discipulum.*

palàm

palàm diceret, nunquam se hilari sedatoque animo futurum. Frustra illum fratres, vt in Domino consolaretur, & spe præmij cælestis mœstitiam deponeret, hortabantur. Frustra hoc ipsum Abbas admonendo exaggerabat. At verò vbi idem Abbas pro eo orationem fecit, ita immutatus est, vt econtrario exultaret, ac se iam deinceps perpetuò contentum victurum affirmaret. Quippe diabolus orantis Abbatis virtutem sustinere non valens, ab impugnatione fratris illicò desijt; & ipse spiritalis gratiæ lucæ perfusus, causam agnouit, ob quam gaudere iucunditateque affici deberet, & non conturbari neque mœstus esse. *In vita S.Bernardi.*

Sācti Mederici discipulus.

NEC precationibus tantùm Sanctorum, verùm etiam rebus, quas ipsi contrectauerint, terrentur dæmonia & fugiunt. Siquidem Medericus Abbas, apud Edunum sanctitate clarus, cùm Monachum libidinosis cogitationibus æstuantem, tunica sua induisset, eiusmodi molestia liberauit, discedentisque ab illo immundi spiritus vlulatus auditus est, & ipse in castitatis proposito, absque lasciuiæ prurigine, purè integreque permansit.

Eiusdem Monachus.

ALIVS frater Mederici, reliquijs de mensa collectis atque haustis, vagæ mentis inquietudinem repressit, cùm antehac tali dæmonis illusione solicitatus, persistere in Ecclesia omnino non posset, sed semper priusquam solennis precatio peracta foret, egrederetur. Itaque vehementiorum tentationum remedia à viris quidem sanctitate præstantibus petenda erunt, cùm eos impurissimi spiritus ferre iam nequeant, à quibus toties victos fugatosque se reminiscuntur.

S. Benedicti Monachus.

BENEDICTVS Abbas cùm fratrem quendam similiter à diabolo illudi audisset, eius vicem dolens, ad Monasterium, vbi is habitabat, accessit, viditque ipsum ab AEthiope puero extra Ecclesiam per vestem trahi, dum cæteri fratres psallere cœpissent. Insecutus ergo eum atque increpans, virga percussit, neque ipse postea eiuscemodi mentis instabilitatem passus, cum alijs in oratione perseuerauit. Sic Benedictus Monachum feriens, malignum ab eo spiritum in fugam conuertit. *Greg.dial.l.2.c.4.*

NATHA-

NATHANAEL Anachoreta, cùm ipſum ſolitudinis pertæduiſſet, ea relicta cellam ſibi proximè pagum conſtituerat. Ibi dæmon forma ſupra modum fœda terribilique ei apparens, ac flagellum manu concutiens, circumſtrepere crociter cœpit, vt pauefactum inde abigeret: Inſuper iactabundus, quòd etiam prius habitaculum eum deſerere compuliſſet. Quod vt audiuit Nathanael, ne qua in re de ſe gloriari diabolus poſſet, ad deſertum reuerſus, ita illic poſtea habitauit, vt de cellulæ ſuæ ſepto annos ſeptem & triginta pedem non extulerit. *Pallad. Hiſt.* 18. *Nathan. Anachoreta.*

SED rurſum Satan illum fraude aggreditur, Agaſonem aſſimilat, & aſellum panibus oneratum agens, dum ſub onere lapſum attollere nititur, Nathanaelis opem inclamat, vt foris euocet. Suſpenſus ille reſtitit: charitas proximo auxilium ferre ſtimulabat, propoſiti ratio exire diſſuadebat. Dum autem quid facto opus eſſet, ſecum deliberat, venit in mentem, ne fortè id quod cernebat, diaboli ad fallendum fabrica eſſet, & vocanti reſpondit: Si Chriſtianus es, Deum deprecare, & ipſe adiuuabit te. Sin Chriſti aduerſarius, indignus es cui ſuccurratur. His dictis viſio euanuit. Et ipſe Deo gratias egit, quòd tam callidè conſutis dolis non ſit captus, nec ſuum intermiſerit inſtitutum. Exemplo eſt, cùm nos in laqueos paulatim labi remiſſiùs agendo ſenſerimus, reſipiſcentes etiam priſtinæ perfectioni aliquid addamus, vt potiùs in laqueos incidat qui illos parauerat, & conuertatur dolor eius in caput eius. *Ibidem.* *Pſalm.7.*

Plurimum autem circa conuerſionis noſtræ initia dæmonum in nos concitatur indignatio, quibus ſi eo tempore minimè ceſſerimus, facilior erit reliquarum poſtea congreſſionum victoria. Antonium Alexandrinum Abbatem ad eremum pergentem, iam primùm verberibus diſcidêre. Semianimis relictus, ad proximum vicum curandi gratia delatus eſt. Cumque aliquantulum conualuiſſet, rurſum eodem ſe referri iuſſit, iterum verberari cædique paratus, ſi ita Domini ferret voluntas, nec vlla vnquam diaboli iniuria à propoſito deterrendus. Hac *Antonius Abbas.*

animi

animi constantia armatum cùm iam contingere nequissimi spiritus non auderent, monstrosa aduersarum imaginum facie metum illi incutere conabantur, ferarum more in eum rugientes, vlulantesque, ac simul serpentum sibilationibus perstridentes, rictibus ringentes, dentibus infrendentes, toruo oculorum aspectu scintillantes, & flammas ore, naribus, auribusque perflantes, nulla pauoris omissa specie, qua auertere illum possent. Cæterùm vbi fortissimum Christi militem, neque ictus curare, neque tam horrendo tetroque spectaculo quicquam commoueri vident, victos se confessi, confusique discessere. Ille seruiendi Deo semel iam susceptum votum magno constantique animo prosecutus est. *Athanas. in vita Anton. Sur. Tom.* 1.

Idem. Posthæc veterator spiritus, ne quid adhuc intentatum relinqueret, cogitationibus Antonij callidè sese insinuans, tanto solitudinis tædio animum eius pulsauit, vt ille quid iam agere deberet dubius, ad Deum exclamaret, dicens: En ego, Domine Iesu, cupio his in locis tibi famulari, & nescio quò me inuitum subinde rapit violenta mentis meæ euagatio. Hæc dicenti Angelus monachali habitu iuxtà apparuisse dicitur. Et cùm aliquandiu nunc genibus prouolutus orasset, nunc surgens manibus fiscellas texuisset, ad Antonium conuersus dixisse: Ita & tu, Antoni. Et hoc dicto, ex oculis eius euanuisse. Tali ergo precum laborisque vicissitudine deinceps vsus Antonius, diabolicæ molitionis tentamenta facilè vicit, & cùm minime esset otiosus, minimum in eum potuit inanis cogitatus distractio. *Ibidem.*

Idem. ET hoc quoque relatu dignum de illo ferunt, dum verbera terroresque perferret, lucem diuinitus apparuisse, qua expauefacti dæmones diffugêre. Antonium verò eo splendore recreatum erexisse se, & quasi præsentem Dominum aspiceret, dixisse: Vbi eras, bone Iesu, vbi eras? responsumque accepisse: Aderam Antoni, sed euentum pugnæ tuæ præstolabar, quam quoniam imperterritus immotusque viriliter sustinuisti, manet te victoriæ tuæ indeficiens in cælo triumphus, immarcessibilisque corona,

rona, præmiumque sempiternum. Igitur omnis diaboli vis atque decertatio, sola pij propositi continuatione destruitur atq; dissipatur. Perseuerauit nempe Antonius, & mala quæ perpessus est, ad gloriæ illi cesſêre incrementum. *Ibidem.*

MACHARIVS quoque Alexandrinus Abbas & ipse quidem multum ab ijsdem spiritibus traditur infestatus. Parem autem eorum terrori extitisse vel inde constat, quòd in Gentilium sepulchro nocte quadam amoto cippo decubare ausus sit. Cumque ossa, super quæ iacebat, in vocem prorupissent, mansit immotus. Vox autem erat alteri respondentis, venire se nunc non posse, quòd eius, quem super se habebat, pondere grauatus esset. Ad quem Macharius, Exi atque abi, si potes, inquit: ego hîc pernoctabo. Dęmones igitur tantam hominis audaciam perstupentes obmutuêre, ne si plura in eum conari pergerent, victi magis erubescerent. *Pallad. Hist.* 19. *&* 20. *Machar. Abbas.*

Aliàs etiam terribilis dæmon falcem ferream manu vibrans, ac percussuro similis, eidem occurrit. Cumque nec sic eum terrere potuisset, superatum se fateri cœpit, superatum tamen non vigilijs, non ieiunijs, cum & ipse neque dormiret, neque comederet, sed sola animi semper se submittentis humilitate. *Ibidem.* *Idem.*

ITERVM illi apparuit medici speciem pręferens, multasque vitreas ampullulas circa se gerens, & quò pergeret interrogatus, quidve sibi vascula illa vellent? ad proximum Monasterium iter se habere respondit, vt fratribus singulis singulas offerat potiones, eosque qui hauserint, sibi obnoxios reddat. Non multo pòst Macharius inde reuertentem conspiciens, quid egisset quæsiuit, atque accepit vnum duntaxat ex fratribus illis Theotiscum nomine ampullæ veneno delinitum. Anxiusque de fratris periculo protinus Monasterium adit, Theotiscum conuenit, inimici in eum captiunculas detegit. Et ille his auditis expauidus, quicquid mortiferum diabolo propinante gustauerat, repente corrigendo sese, totum id euomere curauit. Si quid itaque quod peccatum sapiat, in animum influxerit, statim est egerendum, ne diutius ibi remoratum nos interimat. *In vitis PP.*

IDEM

IDEM Macharius fratri, quem nequam ſpiritus occulta ſuaſione eò induxerat, vt crederet inutiliter ſe in ſolitudine vitam agere, quòd nemini alteri quicquam benefacere poſſet, ſalubriter conſuluit, vt quoties in huiuſcemodi cogitatus incidiſſet, eis reſponderet: Hoc ſaltem in ſolitudine vtiliter ago, quòd amore Domini mei Ieſu Chriſti à tuguriolo iſto non decedo. Ceſſarunt ibi præſtigiatoris inſidiæ, vbi Chriſti amori datus eſt locus, & in cellula ſua tranquillus permanſit, qui iam de abitu cogitarat. *Ibidem.*

NEQVE hoc de eodem ſancto ac mirabili viro hic prætermittendum, quòd carnalis laſciuiæ titillationem corporis fatigatione ſuo exemplo docuerit arcendam. Cùm enim ſaccum arena plenum humeris baiulans incederet, cur id ageret interrogatus, vexare ſe vexatorem ſuum reſpondit. Quippe voluptas, quæ otio alitur, labore fugatur. *Pallad. Hiſt.* 20.

Hilarion Abbas.

MVLTA quoque expaueſcenda & Hilarionem Abbatem à Satana in deſerto perpeſſum, Hieronymus in eius vita tradit. Sæpe enim nocte intempeſta ab eo auditos infantum vagitus, balatus pecorum, mugitus boum, planctus quaſi mulierum, leonum rugitus, murmur exercitus, & rurſus variarum portenta vocum, vt antè ſonitu quàm aſpectu territus cederet. Denique ipſum fronte Crucis ſigno armata ſolicitè circumſpicientem, ſplendente Luna vidiſſe currum directis equis ſuper ſe irruere. Cumque inclamaſſet Ieſum, ante oculos eius in terræ hiatum viſa deſcendiſſe. Poſtremò quoties illi, inquit, nudæ mulieres cubanti, quoties eſurienti largiſſimæ apparuêre dapes? Interdum lupus vlulans & vulpecula ganniens tranſilijt, pſallendique gladiatorum pugna ſpectaculum præbuit, & vnus quaſi interfectus, & ante pedes eius corruens ſepulturam rogauit. Orabat ſemel fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens neſcio quid aliud cogitabat, inſilijt dorſo eius feſtinus gladiator, & latera calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas? cachinnansque deſuper, ſi defeciſſet, an hordeum vellet accipere, ſciſcitabatur. Dixerat

enim ille quandoque corpori suo iratus, quòd se ad libidinem prouocaret: Ego te, aselle, iam non hordeo, sed paleis alam, ne calcitres. Huiuscemodi ergo insidijs iniurijsque contendunt cacodæmones isti, vt eos exterreant, quos proficere studio virtutis vident. Sed qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commouebitur in æternum. *Hieronym. in vita Hilarion. cap. 2.* *Psal. 124.*

PORRO hæc versipellis bestia transfigurat se interdum in Angelum lucis, quo faciliùs id quod velit homini persuadeat. A Cassiano relatum legimus, Heronem senem in Thebaidis deserto annos quinquaginta commoratum, semperque ieiunijs intentum, suo tamen non Patrum arbitrio vixisse. Hic ergo à dæmone laudatus, cum eum à Deo missum ad se de cælo Angelum credidisset, credidit etiam quod ab illo audierat, se scilicet tanti iam apud Deum meriti esse, vt si ex arduo aliquo loco ad imum rueret, corpus suum affligi lædive non posset. Itaque immemor scriptum esse: Non tentabis Dominum Deum tuum, sed potiùs in perniciem suam illud imprudenter amplectens. Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne offendas ad lapidem pedem tuum: noctu surrexit, & in puteum haud modicæ altitudinis se præcipitem misit. Ad sonitum casus exciti fratres, ipsum seminecem extrahunt, & cùm rem didicissent, à dæmonio illusum affirmant. Sed ille in sua credulitate præsumptuosaque superstitione perdurans, die tertio post vita defunctus est. Et quoniam in tali errore defecerat, vix illi à Pafnutio Abbate multorum precibus exorato, inter dormientium in Domino fratrum sepultura memoriaque concessa est. Proh dolor! tot tantosque viri labores vna destruxit sanctitatis præsumptio: ea impostorem suum non agnouit, ea nulli de se nisi sibi credidit. Sic virtutum quamuis altè structum ędificium repentè labi solet, vbi subtraxeris humilitatis fundamentum. *Cassian. Collat. 2. cap. 5.* *Hero Solitarium. Deut. 6. Matth. 4. Psal. 90.*

DE alio etiam apud eundem Scriptorem traditum est suppresso nomine (quia adhuc supererat) quem captum diabolus diutulè ludificauit, noctu ad eum ventitans, & *Quidam Solitarium.*

cellam splendore illustrans, multaque ei occulta verè reuelans, vt postremò in erroris foueam incautum præcipitaret. Nihil ei vltrà ad promerendum gloriæ culmen deesse dixit, præter Abrahæ obedientiam: proinde Deo iubente, ne dubitaret filium, quem secum habebat, in holocaustum offerre. Credidit miser. Sed dum præter consuetudinem cultrum in cote subigeret, & vincula præpararet: continuò pueri mens mala præsaga, suspicari id quod erat, ac subinde quid ille acturus esset, paulo semotior, quàm vt ab eo comprehendi posset, spectare cœpit. Cumque iam aduersum se insurgentem vidisset, nihil moratus è cella se proripuit, & fuga salutem petijt. Certè nisi effugisset, pater ipse pessimi parricidæ in filium scelus, non Abrahæ obsequium consummasset; & quem Deo genuerat, diabolo immolasset. Eò iam vesaniæ processerat imprudens inconsultaque credulitas. *Ibid. cap. 7.*

Monachus quidam. NARRAT idem Cassianus, Monachum etiam quendam Mesopotamenum qui annos multos clausus vixerat, continentiæ cæterarumque virtutum fama supra omnes insignis, eodem fraudis genere, hoc est, sub Angeli forma à diabolo deceptum, ita vt ad Iudaismum declinarit, & circumcisionem acceperit. Etenim multis illius non falsis reuelationibus, & coram se coruscantis luce delinitus, firmissimè credidit, ipsum esse cæli non tenebrarum spiritum. Vbi hoc persuasum est, illo tandem monstrante, videre sibi videbatur Apostolus, Martyresque, & omnem prorsus Christianum cœtum tristes abiectosque in locis miseriæ ac perditionis esse; at econtrario Iudaicum populum cum Patriarchis & Prophetis ingenti lumine fulgere, & altè sidereis in sedibus lætos ac gestientes versari. His itaque diabolicæ malignitatis præstigijs illectus, corruit in errorem, nihil ab eo falsum ostendi posse ratus, à quo toties ea quæ vera erant didicisset, ignarus hanc esse piscatorum malitiam, vt hamum escis tegant, non pascendi, sed prehendendi perdendique causa. Aut quid aliud diaboli blandimenta, nisi odiorum insidiæ sunt? *Ibid. cap. 8.*

QVOD quidem bene intelligens Elphegus Cantuarien-

tiensis Archiepiscopus, cùm ab infidelibus in carcere te- *Elphegius*
neretur, & à diabolo in Angelum transformato eductus, *Archie-*
multum iam itineris vnà cum illo emensus esset, ambi- *piscopus.*
gere cœpit, reprobine an boni Angeli opera Martyrium
fugeret: Dumque id sibi ostendi Deum orasset, diabolus
euanuit. Ille ad carcerem reuersus, coronam recepit Martyrij. Inuidia inimici seruare homini vitam hanc voluit, vt æternam differret. Sed ipse bonum à quo auertebatur considerans, iustam dubitandi causam habuit, & dolos euasit. *Sur. Tom.* 2.

AD Euagrium Presbyterum amborum quondam Ma- *Euagrius*
chariorum discipulum, dum solitarius eremum incole- *Presby-*
ret, tres dæmones clericali habitu venisse constat, qui se *ter.*
diuersarum hæresum esse simulantes, suum quisque dogma probare nitebantur, vt illum aliquo eorum peruerterent. Ceterùm Euagrius cùm fidem Catholicam aduersus quemlibet eorum acerrimè tueretur ac defenderet, Deo adiuuante, omnes facilè superauit, ita vt confusi repentè euanescerent, nihil aliud moliri in eum ausi, quem in fide tam firmum cognouerant. *Pallad. Hist.* 86.

MARTINVM quoque Turonensem Episcopum, san- *Martinus*
ctitati eius virtutibusque inuidens, communis iste om- *Episcopus.*
nium hominum hostis ludificare conatus est. Aureo enim diademate & purpureo superbus indumento ei occurrens, regem se Christum esse, & ad iudicandum mundum descendisse asseuerabat. At verò Martinus & diabolicæ arrogantiæ gnarus, & mansuetudinis Domini memor: haud talem, inquit venturum se pollicitus est Christus, sed cum omnibus Passionis (quam pro nobis sustinuit) signis, cum spinea corona, vulnerumque cicatricibus, & ipso victoriæ suæ trophæo Cruce: cùm talis apparuerit: eum aduenisse credam, alioquin hoc ab eo præceptum
obseruabo: Si quis vobis dixerit. Ecce hic, aut illic, nolite *Matth. 24.*
credere. Immundus ergo spiritus verbis veritatis victus disparuit, nihil ibi suum relinquens, præter sui indicem fœtorem. Luculentus accesserat, fœtulentus abijt, vt nullam illi inesse lucem nisi apparentem & imaginariam credas. *Seuer. Sulpit. in vita Martini.*

Pacomius Abbas. IDEM omnis mortiferæ fraudis artifex Pacomio AEgyptio Abbati apparuit, pulcherrimæ fœminæ formam præ se ferens. Sed qui libidinis ardorem ieiuniorum frigore iam extinxerat, nulla carnis concupiscentia intellectum occupante, facile perspexit inimici insidias, & frontem Cruce signans, ipsum Crucis fugauit aduersarium. *In vitis PP.*

Pacomius Monachus. PACOMIVS alter in Scythia monach. queri solebat annos XII. venereæ voluptatis cogitationibus multum se fuisse molestatum, & cum postremò diabolus, puellæ ætate & forma florentis imaginem gerens, ad genua eius procaciter lasciuiendo procubuisset, ipse facinus detestans, atque indignabundus colaphum illi in faciem intorsit, quo ictu repulsus dæmon euanuit, & tum illa diutina genitalium titillatio cessauit, quia qui visibili palpabilique specie seduci nequiuit, frustra iam deinde ijs inanibus cogitationum officijs oppugnaretur. Magis enim visa quam cogitata mouent, multoque magis etiam ad tactum vsque admissa. *Pallad. Hist.* 29.

Patern. Episcop. SVB eadem puellari figura nequissimus dæmon Paternianum in deserto AEgypti Abbatem, qui postea Vris illius regionis oppido Episcopatum gessit, longè quidem dolosiùs sed æquè casso labore est aggressus. Cum iam diei vesper esset, ei in limine Monasterij stanti apparuit dicens, seruam se cuiusdam Principis viri nouitiam esse, & dum ad aquam hauriendam missa esset, viam aberrasse, proinde orare vt sui misertus nocte illa sibi locum intra Monasterij septum concederet, ne fortè foris manentem solitudinis bestiæ laniarent. Pietate motus Paternianus, Puellam admisit, & cum attentiùs eam spectasset, formam admiratus, concupiscere cœpit. Veruntamen ad se reuersus illicitum in præcordijs sensum non sine inimici opera prouenire intellexit, ac protinus è foculo qui iuxta erat arrepto torre, faciem puellæ percussit, & omnis mala tentatio cum tentatore simul dissipata effugit. Incipiente igitur peccati morbo, medicorum imitanda prudentia est, statim ad remedium recurrendo, nec patiendo, vt malum curationis dilatione inualescat.

SED nequaquam ita vigilanter sibi cauerat Zozimus Pontifex Maximus, qui diaboli supplantatione in fornicationem semel lapsus, iterum & sæpius lapsurus fuit, nisi Antidij Turonensis Episcopi opera se à scelere retraxisset. Antidius quippe cùm fortè (qua nocte id commissum est) multitudinem dæmonum conspiceret inter se iactantium de illis hominibus, quos captiosa inductione in laqueos mortis impegerant, & vnum præ cæteris gloriantem audiret, quòd Zozimum Papam, annos à se septem solicitatum, tandem cum Virgine quadam coire fecisset: euestigiò visa auditaque ad ipsum Zozimum defert, & ille pro breui voluptate æterni supplicij metu exterritus, pœnitentiam egit, multoque deinceps vixit circumspectiùs, nullam prorsus cum fœminis consuetudinem sibi indulgens, sed potiùs declinans quantum poterat etiam conspectum earum. Huius exemplo, & qui stat, caueat ne cadat: & qui ceciderit, pœnitendo resurgat, ita vt ne rursum corruat. Nam crebriùs corruendo languescere resurgendi potestatem, ac debilitari, necesse est. *Zozimus Papa.* *1. Cor. 10.*

PARI ac penè eadem Iudæi cuiusdam visione, ob quam & ipse (vt Gregorius in Dialogo ait) ad Baptismum venit, seruatus est Andreas Fundanæ vrbis Episcopus. Qui cum sanctimonialem quandam fœminam secum cohabitare, suæ illiusque continentiæ nimium confidens, permisisset: tandem dæmonis instigatione stimulatus, concupiscere quod semper abominatus fuerat cœpit. Ac die quadam ludens palma tantummodò tergum fœminæ leuiter distrinxit. Cæterùm vbi audiuit, hac ipsa de re diabolum fuisse iactatum, non solùm monialem ipsam, sed omnes prorsus fœminas, quæ sibi in Episcopio famulabantur, expulit atque abegit, & illa fœdæ cogitationis tentatio cum ipsis pariter eliminata prurire desijt. Vide homini quamuis sancto incauta conuersatio quantum obfutura fuit, nisi Domini erga ipsum pietate inimici insidiæ quam primùm patuissent. *Gregor. Dialog. lib 3. cap. 7.* *Andreas Episcopus.*

IDEM implacabilis & impius humani generis inimicus, etiam orantibus & cum Deo loquentibus nobis ne-

gorium facere audet, quoquo modo potest, pietatis iustitiæque opera impedire nitens ne perficiantur. Launomaro Carnotensi Abbati, nocturnas agenti vigilias & in oratione posito, lucernam extinxit, quasi verò lucernæ lumine indigeat, in cuius corde lucet Christus. Ne tamen vel hoc liceret tenebrarum amatori diabolo aduersus lucis amatorem Launomarum, rursum diuinitus accensa reluxit. *Sur.Tom.1.*

Launomarus Abbas.

SVLPITIVS quoque Bituricensis Episcopus, dum in Ecclesia cum suis Clericis noctu oraret ac psalleret, horrendos circa se dæmonum strepitus fremitusque audiuit, sed interim opus suum minimè intermittendo, fortasseque ob hoc ipsum intentiùs orando, cessare tumultum fecit, magis terrens aduersarios, quàm ab eis territus.

Sulpitius Episcopus.

TERRVIT illos & Eadmundus Cantuariensis Archiepiscopus, qui cum ad multam noctem peruigiliam tandem somno surrepente supinus decubaret, ita graue pondus impositum sibi sensit, vt experrectus mouere se omninò non posset, manum leuare voluit ad signandum se Crucis signo, & impeditus est. Excutere se totis viribus conatus, plus grauitatis addi sibi cognouit, atque adeò vt vix iam sufficeret sustinere. Vbi autem spiritum ipsum, vt se dimitteret, per Christi sanguinem adiurasset, statim dimissus assurrexit, & ab eodem à quo dimittebatur didicit, nullum adiurationis genus magis timori esse dæmonijs. *Sur.Tom.1.*

Eadmundus Archiepiscopus.

ILLAM quoque efficacissimam contra tentationes precationem esse credimus, qua vsus Nicolaus quidam in sancti Patritij Specum apud Scotiam ad Purgatorij (vt aiunt) loca descendens, tanta ac tam varia dæmonum tentamenta, tot fraudes, tot blanditias, tot iras, tot terrores vnus superauit. Nam quoties ad Dominum conuersus dixit: Domine Iesu Christe, Fili Dei viui, miserere mei peccatoris, toties ab insidijs liber euasit. Breuis quidem oratio, sed permultæ virtutis, si fideliter, si ardenter, si humiliter exprimatur.

Quidam Nicolaus. Olim & Hibernia Scotia dicebatur.

NVNC vt maioris ignominiæ cauterio notetur imbecillitas inimici, & in nobis repugnandi augeatur audacia, fœ-

Fœminæ.

cia, fœminarum quoque de illius conflictu victoriam breuiter enarremus.

Sara Abbatissa. SARA in partibus Thebaidis Abbatissa, cùm cogitationes eius ad libidinem incitare soleret diabolicæ malignitatis suggestio, nunquam vt crederet tentatio orauerat, sed vt & illa assiduè oppugnaret, & ipsa semper vinceret. In hoc carnalis lasciuiæ bello per annos tredecim fortiter contendit. Sed tandem aliquanto acriùs impugnata quàm sustinere posset, clamauit ad Dominum Iesum Christum, & superauit inimicum, ita vt oranti apparens dæmon diceret: Vicisti me, Sara, vicisti. At illa nihil sibi ex hoc laudis vendicans, non ego, inquit, vici te, sed Dominus meus Iesus. Hinc discamus, si quando vehementior tentatio ingruerit, orare solicitiùs; & quoties vicerimus, victoriæ gloriam Deo, non nobis tribuere. *Petr. de Natalib.*

Theodora Monacha. THEODORA Alexandrina semel tantum commissi adulterij conscia, se iam indignam maritali thoro iudicarat, & viro relicto, in Monachorum cœtu, nulli quòd fœmina esset cognita, sub nomine Theodori latens commanebat, in multa vitæ austeritate Deo seruiens, ac peccatum suum lugens. Cæterum diabolus vt illam maiori tristitia oppressam ad desperationem impelleret, ei apparens, adulterij crimen exprobrauit, frustraque illam fatigari dixit, eo quòd tam grande delictum veniam promereri non posset. Ipsa verò nequaquam de misericordia Dei diffidens, cùm se Cruce signasset, tam manifesti mendacij assertorem euanescere vt fumum coegit. *In vitis PP.*

Eadem. RVRSVM ille sumpta mariti eius forma, blanditijs assentationibusque ipsam allicere cœpit, impensiùs orans, vel potiùs vrgens, vt domum rediret: & cum nec sic doli successissent, ferocium eam beluarum imaginibus, vt à Monasterio discederet, terrere conatus est. Sed & hoc incassum. Theodora enim iam supra firmam petram fundata, tum ad ventorum, tum ad fluminum impetum immobilis Deo humiliter supplicando, talem quoque visionem repulit, reiecit, in nihilum redegit. *Ibidem, & Ruff.*

Eadem. ATTAMEN inquieta & indefessa malignitate veterator diabolus, ne quod adhuc fraudis genus inexpertum dimitteret, multo stipatus comitatu, ac maiestatem quandam præferens ad illam venit, & cum ab omnibus, qui circa eum erant, plurimum honoraretur, ipsam quoque vt se adoraret iussit: nolentem verò, & quòd vnus Deus adorandus esset dicentem; flagellis verberauit. Cumque illa ne verberibus quidem cederet, ipse fremens & indignans abijt, patientia victus fęminæ, constantiaque superatus. *Ibidem.*

Eadem. POSTREMÒ vt saltem vel ad auaritiæ, vel ad gulæ vitium incautam traheret, hîc auri massam, illic canistrum varijs dapibus plenum ei apparere fecit. Illa autem præsentissimi contra omnia tentamenta remedij memor, Crucem designauit, & diaboli laqueus dissipatus est, tantumque in eam profecit malignus, vt quo eam magis tentauerit, eo plus sibi confusionis comparauit, toties victus, nunquam victor. Igitur quæ semel corruerat, ita se erexit, vt nullo deinde aduersarij conatu euerti vnquam potuerit. Ob quod quantum receperit mercedis, inde coniectari licet, quòd qua de vita decesserat, in visu Abbati apparuit, ad cælestem thalamum gloriosè sublata, tantoque splendoris fulgore radians, vt præstringeret oculos intuentis. *Ibidem.*

Pelagia conuersa. PELAGIAM Antiochenam, & diuitijs, & genere, & impudicitiæ quondam nobilem fœminam fuisse legimus, & (quod peius est) in idololatriæ errore natam atque adultam: sed postquam ad Christum fuit conuersa, paupertatem, humilem, pudicam, & omni inter fideles probitate præstantem. Hanc ergo conuersionis suæ initio, Mammonæ spiritus ad pristinas reuocare sordes tali versutiloquio tentauit, noctu illam adiens: Opes, inquit, quibus affluis, ô Pelagia, Dij patrij, quorum ego nuncius sum, tibi concessêre, & tu nunc illis relictis, nescio quem Christum sequeris. Illos tamen & crimen tibi remittere, si ad eorum cultum redieris, & hoc insuper polliceri crede, tantum priori opum beneficio additurος, quantum magis ipsa nequeas optare. Facilè deprehen-

hendit dolos mulier, quæ iam veras diuitias Christũ esse nouerat, & cùm Crucis in pectore signum dexteræ manus ductu impressisset, sufflauit in suasorem impietatis, & tam facilè abegit, quàm solet puluerem ventus, tantique illius promissa fecit, vt continuò ea etiam quæ habebat, cuncta indigentibus erogaret. Et quoniam Deo non Mammonæ seruiuit, cœlestes æternasque diuitias possidere meruit. *Ibid. & Sur. Tom. 5.*

IVLIANAE Virgini iam pœnis pro Christi nomine affectæ, & tantùm coronam Martyrij in carcere expectāti, Belial diabolus, formam Angeli fidelis gerens, apparuisse fertur atq; dixisse, Christum iubere, vt illa potius Dijs Gentilium sacrificaret, quàm in cruciatibus deficeret. Obstupuit Iuliana tali nuntio, & dubitans quinam esset, à Deo sibi certiùs indicari postulauit. Mox diuinitꝰ inspirata, manu illum apprehendens, vinculis constrinxit, verberibusque affecit, volente Domino, vt scelestus Belial ab eadem, cui dissuadere ausus fuerat, suppliciorum pro Christo patientiam, supplicia ipsa perferret. *Sur. Tom. 1.* *Iuliana Virgo.*

MARGARITAM etiam Virginem post tormenta carceri mancipatam, terribilis draco latè patenti faucium hiatu ferociter inuadens deglutierat. Verùm vbi illa signum Crucis edidisset, draco crepuisse visus est, quaque crepuerat, Virginem viuam sanamque euomuisse, sicuti euomitus à pisce Ionas Propheta legitur. *Metaph.* *Margar. Virgo.* *Ionæ 2.*

ITERVM eidem in specie humana apparens imponere tentauit. At illa per capillos apprehensum humi allisit, & cum quæreret, cur tam infensus infestusque Christi cultoribus esset, accepit, cacodæmonum proprium ac peculiare esse, inuidiæ odijque facibus accendi erga eos qui saluandi sunt, cùm pati non possint, vt ad cœlum, vnde & ipsi deiecti sunt, homines retrahantur. Semper ergo eos aliquid tentare, moliri, struere necesse est, quo iustitiæ opera impediant, & innocentes ad peccandũ prouocent. Sub hæc dimissus euanuit, illa ad Martyrij palmam gaudens peruenit, tàm diaboli victrix quàm tyranni. *Ibid.* *Eadem.*

Iustina Virgo.

SED nec Iustinã Virginem Cypriani Magi laruæ præstigiæque peruertere valuerunt. Cum enim Aglaius iuuenis eam arderet, & ipsa iam Christo iuncta mortalis hominis nuptias respueret, dæmonem misit Cyprianus, qui illius animum ad libidinem occulta carnis titillatione illiceret. Re autem infecta reuersum, cum eam mouere nequiuerit, interrogat, & audiuit, signo Crucis perterritum inde effugisse. Alium ergo misit, nequiorem illo, qui Virginalem formam habitumque indutus ad Iustinam accedens, etiam se sicuti illa Virginitatẽ Deo vouisse dixit, proinde petens, vt si non in societatem, saltẽ in seruitium reciperetur. Susceptus igitur post dies aliquot captata occasione suspenso tristique vultu dubitare se ait, ne Virginitatem seruando offendant potiùs Deũ, quàm aliquid promereãtur. Scriptum enim esse: Crescite & multiplicamini, & replete terram, indeque in veteri Testamento sanctissimas mulieres Deoque gratas viros habuisse, & filios genuisse. Cœperat Iustinæ animus iam nutare, ac de Virginitatis proposito penè ambigere, mox seipsam reprehendens, Christi nomine inuocato, Cruce se signauit, & dæmon Crucis virtutem non sustinens effugit. *Greg. Nyssen. Orat.* 20.

Ita prorsᵘ nũc argumentãtur Hæretici contra Castitatis vota.

Eadem.

ITERVM idem Aglaij formam assimulatus, noctu ad eam venit, & nunc blandus, nunc minax, vt voto suo consentiret, petijt. Sed eodem quo priùs modo ab ea fugatus abijt. Deinde Iustina Virgo alijs atque alijs, partim diaboli partim ipsius Magi commentis tentata, cùm semper Cruce se muniret, semper superior euasit. Quam rem videns Cyprianus, & ipse Christo credidit, & vna cum illa Martyrium subijt, fidelis factus, quia fidelibus dæmonia præualere non posse, liquidò cognouit. *Ibid.*

Euphrax. Virgo.

EVPHRAXIA Romana Virgo nobilis genere, sed stirpis nobilitatem mentis humilitate superans, cùm se in Monasterio apud Thebaidem inclusisset, ne seruilia quidem opera à se aliena putabat. Inuidens verò virtuti eius diabolus, vt persecutionis molestia propositũ turbaret, aquam se inclinantem in puteum præcipitauit. Sed ipsa inde sana à sororibus educta, crebriùs aquatum ire cœpit.

pit. Iterum illam dum coquinam faceret, in bullientem ollam impegit, sed ipsa bullore illo humefacta, non læsa, nihilo segnius cœptum opus peregit. Rursum ligna findentem in latus impulit, & ipsa obliquato securis ictu pedem sauciauit, breui tamen curata, multò promptior ad subeundos labores accessit. Denique nullis infestationibus, nulla inimici iniuria ab humilitatis officio auocari potuit. Ita victis tandem superatisque tentationibus, etiam miraculorum operatione insignis fuit. *Ruff. in vit. PP.*

Ac ne plura de hac re prosequi longum fit, hæ sunt Satanæ artes, hi doli, hæc tendicula, hæ ad decipiendũ fraudes atque fabricæ, hæc præterea illius terrificatio, furor, sæuitudo, immanitas; ita vt nemo tã prudens ac tam fortis sit, quin vel malitia eius caperetur, vel vi superaretur, nisi vtrumque compesceret Dominus, alligans fortẽ, & vasa eius diripiens, tentari quidem non volens, non cogi: & probari, non vinci. Ille duntaxat vincitur, qui dedere se mauult quam repugnare. Nos verò, ne quando ad deditionem istam, cuius comes est interitus, aut astu aliquo inducamur, aut trahamur iniurijs, conscij imbecillitatis nostræ, clamemus ad Dominũ, poscamus opem, oremus præsidium; & non ferro, non fossa, non vallo, non murorum ambitu nos muniamus; sed veritate, iustitia, pace, fide, spe, charitate, cæterisque virtutibus, dicente Apostolo: Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniam non est in nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinẽ, sed aduersus Principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Propterea accipite armaturã Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. State ergo, succincti lũbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in præparatione Euangelij pacis, in omnibus sumẽtes scutũ fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere; & galeã salutis assumite, & gladiũ spiritus, qđ est Verbũ Dei, per omnẽ orationẽ & obsecrationem, orantes omni tempore in spiritu, in ipso vigilãtes. *Exhortat.* *Ephes. 6.*

Si sic

Si sic instructi militabimus, vincemus, & donatiuum militæ nostræ erit cœlorum regnum, Iacobo Apostolo dicente: Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.

Iacob.1.

De perseuerantia benè agendi.
CAP. VIII.

SED in omni bene beateque agendæ vitæ instituto constare nos nobis ipsis decet. Nunc hoc nunc illud velle, leuitatis indicium est. Multi de ordine Clericali ad Monachalem transmigrant, non profectus desiderio, sed nouitatis. Multi domicilia mutant suimet tædio, non loci. Multi verò (& id deterrimum inconstantiæ genus est) cùm diu sanctè vixerint, ad vitia delabuntur. Nos ista sedulò deuitantes, cùm semel boni alicuius exercendi propositum sancto afflāte Spiritu arripuerimus, semper idem simus, eademq; animi alacritate curramus qua cœpimus. Viam namque Domini incedētibus magis cauendum est, ne remittant gradum, quàm curandum vt intendant. Nullaque certior ad finem vsque perseuerandi ratio est, quàm viribus æquare onus, vt quisque non quātum ferre potest sumat, sed perferre. Huiusce rei nūc subijciemus exempla.

Enoch. Genes.5. Trecentos & sexaginta quinque annos vixit Enoch, & ambulasse cum Deo dicitur. Dignus quippe visus est, qui tam diu corpus suum ab immunditia custodierat, vt cum corpore simul transferretur ad Paradisum.

Noe. Genes.6. NOE itidem cum Deo ambulasse fertur, iustus perfectusque fuisse, gratiamque inuenisse, & tamen quingentorum iam annorum erat quando cœpit ædificare Arcā, sexcentorum quando perfecit, nōgentorum & quinquaginta quando vita defunctus est. Itaque tam diutina innocentiæ, fidei, spei obseruatione meruit solus cum cōiuge liberisque & nuribus, mundo pereunte, saluari. Ex quo illi iure arguendi sunt, qui cùm ne decimam quidem partem summæ huius viuant, in exercendis tamen virtutibus minùs constanter se habent.

Ibid.8.

ABRAAM centum ſeptuaginta quinque vixit annos, *Abraam.*
Iſaac centum octoginta, Iacob centum quadraginta ſep- *Geneſ.25.*
tem, omnes tam Deo chari gratiq́ue, vt eorum Deus dici *Iſaac.*
voluerit, Deus Abraam, Deus Iſaac, Deus Iacob. Certè ni- *Iacob.* *Gene.47.*
ſi ab ineunte ætate ad vſque vitæ exitum iuſtitiam pieta-
temq́ue coluiſſent, nunquam ad tantæ dignationis cul-
men perueniſſent. At nobis ijſdem in virtutibus perſeue-
randi facultas tanto quidem datur maior, quantò vita
breuior, & ſic repentè deficimus.

IACOB, vt de illo adhuc pleniùs explicemus, ad La- *Iacob.*
ban auunculum ſuum venit, ſibi aliquam ex filiabus eius *Geneſ.29.*
ducturus vxorem. Seruiuit illi annos ſeptem pro Rache-
le, ſed Lia data eſt. Seruiuit alios ſeptem, & Rachelem ac-
cepit. Seruiuit etiam annos ſex, & valdè ditatus eſt pecu-
dum ſeruorumq́ue copia. Igitur quoniam viginti annos
perſeuerauit ſeruiendo, tali rerum ſucceſſu potitus eſt.

MOYSES charitate in proximos, pietate in Deum ſem- *Moyſes.* *Exod.27.*
per præſtantiſſimus, & Aaron Sacerdos à Deo electus,
quoniam longum virtutum ſuarum tractum ſemel pec-
cando ad aquas contradictionis interruperant, populum
Iſrael in terram promiſſionis non induxerunt. Quomo-
do nos terram viuentium intrabimus, qui non ſemel ſed
frequenter peccamus?

Peccauerat tamen & ſanctus Dauid. Sed quia poſt pec- *Dauid.*
catum, quod pœnitendo deleuit, ſyncerus vixit, non mi- *2. Reg.11.*
nus Deo placuit, quàm ſi omninò non peccaſſet. Igitur ſi
quo fortè vitij diuerticulo iuſtitiæ iter interruptum fue-
rit, rurſum ad illud per pœnitentiam reuertamur. Quo-
niam autem reuertendi facultas interdum morte præci-
ditur, diuertere periculoſiſſimum eſt, continuare ſemper
tutiſſimum. *Propheta.*

Continuauêre ex Prophetis Samuel, Nathã, Elias, Eli- *Reges.*
ſeus, Iſaias, Ieremias, Ezechiel, duodecimq́ue alij. Ex Re-
gibus Ezechias, & Ioſias, niſi quòd Ezechias opulentiæ
ſuæ oſtentatione deliquit. Cæterùm quia à Deo punien-
dus mulctæ denuntiationem ſubmiſsè tulit, mulcta ad
poſteros dilata, ipſe pacem habuit, quam optauit: vſque
adeò expedit repentè corrigere ſeſe, & vitium virtute
mutare. In Euan-

Christus. In Euangelio quoque Dominus noster pijs actionibus nos continenter inhærere monet, dum ipse turbis prædicare non cessat, dum varijs languoribus affectos curare non desinit, dum dies quadraginta neque comedit neque bibit, dum in tentationibus perdurat, dum in oratione pernoctat, dum suos vsque in finẽ diligit, dũ denique persecutiones vsque ad ignominiam Crucis æquanimiter tolerat, nunquam ab exercitatione virtutum quietus, vt ab ea nunquam quiescendum esse doceret, dicens: Non *Mat. 10.* qui inceperit, sed qui perseuerauerit vsque in finem, saluus erit.

Ioannes Baptista. IOANNES Baptista eius præcursor, quia perseuerat in abstinentiæ proposito, nunquam opiparos cibos ventri suo indulgens, nunquam vinum aut siceram bibens, nunquam mollibus indutus, assiduè in deserto Baptismum prædicans, iugiter turbas ad se confluentes docens: idcircò ipsius Domini testimonio plus quàm Propheta dicitur, & nulli inter natos mulierum posthabendus censesetur. Denique tantæ constantiæ virum Herodis improbitas occidere potuit, terrere non potuit.

Apostoli. Discipuli. Post Dominum sancti Apostoli Discipuliq; eius perseuerarunt, illum sequendo, illi obediendo, Spiritum sanctum per illum à Patre mittendum expectando, per orbem vbi Baptismi gratiam annunciando, nec vnquam deficiendo, donec quod annuntiauerant, Martyrio confirmarunt, morientes prius, quàm tacentes Religionis veritatem. Et hi quidem tam fortes tamque magno animo viri, tanto primitus pauore perculsi fue- *Mat. 16.* rant, vt Domino relicto fugerent, Petrus etiam se illum nosse negaret. Ne quis itaque sibi applaudat quòd firmus sit, ipsa perseuerandi firmitudo non à nobis sed à Deo est.

Deus. Videt autem Deus boni operis in nobis affectum, exercendi præstat facultatem, exaudit preces, & consum- *Mat. 25.* mandi affert auxiliũ. Negotiari volentibus commodat talentum, solicitè lucrantes beat, ignauiter torpentes damnat. Itaque summoperè enitendum est, vt semper aliquem quæstum faciamus in ijs, quæ nobis à Deo credita

ſunt,& nunquam otio nos corrumpendos tradamus. Qui ſuper pauca fidelis fuerit, ſuper multa conſtituetur, & intrabit in gaudium Domini ſui, cæleſtique beatitudine perpetuò perfruetur.

Illi quidem fideles ſerui ſunt, qui in ſeruitio perſeuerant. Perſeuerantibus autem miſeretur Dominus & commodat. Miſerior turbæ, inquit, quia triduo iam perſeuerant mecum, & non habent quod manducent. Et dimittere eos nolo, ne deficiant in via. Sic ergo Dominus perſeuerantes gratia ſua paſcit, vt deficere non ſinat, imò vt abundare faciat. Nam & comederunt, inquit, & omnes ſaturati ſunt. Ac ne quis ad vitæ perfectionem ſibi nihil deeſſe exiſtimet: fragmenta multa ſuperfuerunt, non à turba, ſed ab Apoſtolis colligenda. *Turbæ. Matth. 15.*

DVO cæci ſecus viam ſedentes, cùm poſt Ieſum clamitarēt miſericordiam implorando, increpabantur vt tacerēt. At illi magis clamabant. Perſeuerarunt ergo in clamoribus pijs,& quod volebant, aſſecuti ſunt. O conſtantis inconcuſſiq; animi viros, quos non retraxit obtrectatio multorum ab inuocatione Saluatoris, ſed accēdit. Qui ſicut non ceſſarunt ſanitatem petēdo, ita impetrata non fuerunt ingrati, dicēte Scriptura: Et ſecuti ſunt eum. Sic peccator ſi deprecando continēter clamauerit, appropinquabit vt audiatur, auditus illuminabitur, illuminatus aſſiduè ſequetur Ieſum, non paſſibus, ſed affectu. *Duo cæci. Matt. 20.*

QVID de Paulo primo poſt Chriſtum eremi cultore dicam? Sic Deo ſeruiens perdurauit, vt à decimo ſexto ætatis ſuæ anno, quo ſolus deſertum adijt, vſque ad centeſimum & decimum tertium, quo vita defunctus eſt, hominem non viderit. Hac tam diutina tam pij propoſiti continuatione meruit (veluti Elias Propheta) diuinitus nutriri, coruo pabulum homini quotidiè deferente. Meruit ab Antonio ſepeliri, cauata à leonibus terra. Quodque omnium maximum eſt, meruit ab Angelis in cœlum ferri, teſte Antonio, qui hoc oculis ſuis conſpexiſſe affirmabat. Cuius quidem mercedis magnitudi- *Paulus primus Eremita.*

tudinem quisquis crebrò secum cogitauerit, nullo vnquā spiritalis vitæ labore grauari poterit, nunquam lassitudinis tædia sentiet, tantorum spe præmiorum sustētatus. *Hieron. de Epist. in vita Pauli.*

Antonius Abbas.

ANTONIVS quoque cum primum & ipse solitudiné inhabitare decreuisset, ne verberibus quidem dæmonum absterreri potuit, quin quod cœperat persequi pergeret. Perseuerauit itaque ab octauo decimo ætatis suæ anno vsque ad centesimum quintum, quo in Domino quieuit, cui seruierat: Angelorum sortitus gloriam, quia in perseuerando dæmonum contempserat iniurias. *Athanas. in vita eius.*

Paulus Simplex.

EIVS discipulus Paulus Simplex, cùm se recipi postulasset, & Antonius ab eo discedens, donec rediret, expectari responsum iussisset, toto triduo ante ianuam perstitit, plus moræ ibidem tracturus, nisi Antonius iam satis eius constantiam se expertum arbitratus, illum intrò admisisset. Hoc exemplo eorum sane arguitur ignauia, qui Religionis habitum sumere volentes, nisi statim in collegium recepti fuerint, indignantur, mussitantesque abeunt, & priusquam de ipsis periculum factum sit, ea re, quam petebant, se indignos ostendunt. *Pallad. Hist.* 28.

AT verò post hæc idem Paulus multò etiam constantioris perseuerantiæ specimen dedit. Nam lingua quandoque lapsus, cùm se errasse animaduertisset, triennè silentium seruauit, donec scilicet se iam didicisse credidit, quid loquendum quid tacendum esset. Si cui difficile factu videtur, parte aliqua diei ex monastico instituto silentium custodire, consideret quanto difficilius sit, annos tres nihil cuiquam proloqui voluisse. *Ibidem.*

Simeon Monach.

SIMEONEM Susotionis filium tredecim annos natum adisse Timothei Abbatis Monasterium ferunt, & Monachum se profiteri velle dixisse. Cumque non esset admissus, quòd ea ætas leuitati propior videretur, ante ostium procidisse, & ita dies quinque sine cibo ac potu perseuerasse, ibi mori paratum, nisi quinta demum die receptus

votum

votum suum impleſſet: ſtupente Abbate tantam in puero firmitatem, quanta rarò in ſenibus eſſet. Hoc ille ſtabilitatis præludio, ſic reliquam ætatem egit, vt in omnibus mirabilis euaderet, & ſi cũcta vera ſunt, quæ de illo produntur, nemo vnquam corpus ſuum acerbius afflixit. *In vitis PP.*

MVTIVM tam diu præ foribus Monaſterij rogantem permanſiſſe conſtat, vt contra conſuetudinem vna cum octenni filio in ordinem Monachorum receptus ſit. Immobili fixoque perſeuerãdi propoſito extorſit, quod cœnobitica lex vetabat. Ab eo enim vocabatur, qui ſupra Legem erat, & qui ait: Pulſate, & aperietur vobis. Neque hoc fecit quod à filio ſeparari non poſſet, ſed quòd ſimul cum filio ſaluari optaret, malens illum ſecum offerre Chriſto, quàm relinquere mundo. *In vitis PP.* *Mutius Abbas.*

ET Pacomio quidem Abbati præter cætera curæ fuiſſe legimus, iuniores ad perſeuerandum exhortari. Fruſtra aiebat eos ad brauium ſalutis currere, niſi ſic currant vt comprehendant. Fruſtra cum hoſte cõfligere, niſi ſic certent vt vincant, dicente Apoſtolo: Non coronabitur niſi qui legitimè certauerit. Legitimè autẽ certare eſſe, certando non defatigari. *Metaphr. & alij.* *Pacomius Abbas.* *1. Cor. 9.* *2. Tim. 2.*

THEODORVS itaque eius diſcipulus, profeſſionis ſuæ initio à matre multum vt rediret ſolicitatus, nunquã aſſenſit. Attulerat illa ab Epiſcopis literas, quibus reddi ſibi filium præcipiebatur. Hiſq; obſequi compulſus, Abbas diſcipulo diſcedendi poteſtatem fecerat. Cæterùm ipſe omnibus præferens Chriſtum, nec egredi de monaſterio voluit, nec ſaltem ſe oſtendere matri. Ne ſcilicet ſcandalizantem oculum, quem à ſe iam proiecerat, rurſum quærere videretur. Perſeuerauit ergo in monaſterio, & factus eſt Dei filius, qui matris eſſe noluit. *In vitis PP.* *Theodor⁹ Monach.* *Matt. 9.*

Et beatum Franciſcum ipſe qui genuerat Pater infenſo admodum animo perſecutus eſt, nec efficere potuit, quin ille ſicuti cœperat poſt Chriſtum ire perſeueraret. Verberatur ergo Franciſcus, deſpoliatur, contemnitur, & gaudet quòd dignus habitus ſit pro nomine Ieſu contume- *Franciſc.* *Actor. 5.*

tumeliam pati. Et quoniam omnia aduersa subire priùs paratus erat, quàm proposito discedere, mox virtutum operatione vitæque sanctitate tantum profecit, vt & terram sui fama repleret, & gaudio cœlum. *Bonauentur. cap.1.*

Thomas Aquinas. THOMAM quoque Aquinatem de monasterio Prædicatorum vi raptum, & domi clausum fratres eius, vtà religione reuocarent, bienniò fere tenuerunt. Sed cũ ille neque minis terreretur, neque blanditijs allici posset, neque meretriculæ, quam ad illum intromiserant, lasciuia deliniri, dimissus ad monasterium redijt, ac veluti Sol, qui diu nube tectus latuerat, mox serenato cœlo irradiare terram incipit; sic ille, relictis fratribus & domo, illuminare Ecclesiam cœpit, & morum, & ingenij, & doctrinæ nitore. Nequaquam ad tantam gratiæ claritudinem peruenisset, nisi etiam nebula fraternę fatuitatis circumseptus currere perseuerasset, in proposito firmus, in tentationibus inuictus. *Sur. Tom.2.*

Ioannes Abbas. Pesius Monach. Illa quoque duorum perseuerantia, in primis memoratu digna, Ioannis Abbatis & Pesij Eremitæ. Hunc (sicut à Cassiano relatum est) quadraginta annis, quos in solitudine exegerat, comedentem Sol non vidit, quòd occaso duntaxat Sole ieiunium soluere consueuisset. Illum verò nunquam vidit iratum, eo quòd nunquam omninò in iram concitatus esset, licet magno fratrum numero præsideret. *Quæstio.* Quæret aliquis, quomodo insontes castigarit, si nunquam iratus sit. Neque enim fieri potest, vt in tanta multitudine aliquis non peccarit. Huic respondebimus, quòd ne delinquentes quidem irascendo castigandi sunt, sed miserendo. Iræ proprium nocere est, castigationis prodesse: in altero virtus, in altero vitium est. Sed cur, inquiet, in Scripturis Deus irasci dicatur, si ira vitium est? Irasci quidem Deus dicitur, non quòd irascatur, sed quia dum iustè punit, iratus videatur. Iudici autem ac præsidi punire conuenit, vt iuuet, non irasci, ne noceat. Quòd autem & ille iuuetur, qui punitur, hinc patet, quia impunitus plus deliquisset: & vbi plus delicti est, ibi pęnæ grauioris exactio est. Hoc quidem modo Ioannem hunc nun-

nunquam fuisse iratum crediderim. Alioquin si peccantē fratrem nunquam corripuisset, si nullo pœnæ genere affecisset, irato nocentior esset. Malum enim, quod quantū in ipso est, præcidere debet, crescere licentia sineret. Itaque, vt eodem vnde digressus sum reuertar, semper eandē animi lenitudinem sequuasse, non omissa delinquentium animaduersione, magnum atque magnificum fuit. *Cassiā. Col.5. cap.27.*

De Elpidio quoque Abbate memoriæ proditum est, quòd per quinque, & viginti annos nunquam se ad Occidentem vertit, semper ferè orans, & illum cui nomen Oriens, iugiter contemplans. Non putauit nefas esse retro aspicere, sed sibiipsi voluit imperare, vt cùm corporis appetitum, ab ijs etiam, quæ licita erant, refrenasset, faciliùs ab illicitis custodiret, *Pallad. Histor.108.* *Elpidius Abbas.*

NATHANAELIS etiam Anachoretæ quàm constans in perseuerando animus fuerit, ex eo intelligi potest, quòd semper clausus vixit, Episcopos ad se venientes reuerenter excepit, abeuntes ad limen vsque officij gratia prosecutus est. Neque vt inde pedem efferret, callida (vt alibi diximus) diaboli euocatione induci potuit, sicque septem & triginta perseuerans annos, elatus inde non egressus est, & corpus pariter cellamque relinquens in consortium receptus est beatorum. *Pallad. Histor.8.* *Nathanael Anachoreta.*

HANC laudabilem imò & necessariam perseuerandi stabilitatem, nec sanctis feminis defuisse, nonnullarum exemplo monstrabimus; minimeque illis conuenire illud quod dici solet: Varium & mutabile semper femina. *Feminæ.*

ANNA Phanuelis filia (vt Lucas tradit) annos septem vixerat cum viro, quo defuncto, ad quartum vsque & octogesimum ætatis suæ annum vidua permansit: semper castitatem seruans, nunquam de templo discedens, nocte ac die ieiunijs obsecrationibusque intenta. Hac perpetua pij propositi obseruatione digna euasit, quæ Spiritu sancto afflaretur, & multa prophetaret, imò quæ illum *Anna filia Phanuel. Lucæ 2.*

quem Prophetæ venturum prædixerant, præsentem cerneret, & ipsum esse mundi Saluatorem, palàm confiteretur. Perseuerando igitur aditus ad Iesum comparatur, vt vbi est, ibi sit minister eius.

Mulier Chananæa Matt. 15.

AD quem etiam Chananæa mulier in Euangelio clamat, dicens: Miserere mei Domine: & Dominus tacet. Et rursum illa: Adiuua me. Respondet ipse: Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus. Illa tamen instat & vrget, nec dedignatur canibus comparari. Sed & catelli edunt, inquit, de micis quæ cadunt de mensa dominorum. Quia ergo & petendo & humiliando sese perseuerauit, nec silentio repressa, nec contumelia confusa, meruit audire: O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis! Magnam fidem indefessa supplicantis probauit assiduitas, quæ si semel vel iterum repulsa cessasset, profectò neque magnæ fidei esse diceretur, neque quod petebat impetraret.

Maria Magdal. Ioan. 20.

MARIA quoque Magdalena veniens ad monumentũ, vidit lapidem reuolutum, currit nuntiare Discipulis, & vna cum illis redit. Mox eis recedentibus, ipsa permanet plorans, anxia inclinat se, videt Angelos, sed neque eorũ visione contenta, loco cedit, neque flere desistit. Solius ergo Domini desiderio tota ardens, prima mortis victorem videre meruit, quem præ cæteris perseuerãtius quæsiuit.

Sara Abbatissa.

SARA in Scythiotico Virginum monasterio Abbatissa, iuxta quod fluuius molliter labens, perspicuisq; limpidus aquis intuentium oculos mira amœnitate detinere solebat, cum tantam in eo cernendo iucunditatem esse audisset, sibi ipsi imperauit, nequando illum aspiceret, ne quam ex eo caperet voluptatem. Itaque annos sexaginta, quibus ibi vixit, nunquam fenestram adijt, nunquam tam propè fluentem fluuium vidit; vt potiùs flumen illud videre digna esset, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. Et quoniam in cauendis terrenarum rerum oblectatiunculis perseuerauerat, cœlestium felicitatem perenniter possedit, æternis digna delitijs, quæ breues periturasque semper contempsit. Sed quid singula repetentes exempla

Psal. 45. Petr. de Natal.

diu-

diutius immoramur? Omnes enim seculorum Sancti Sãctæque ad ipsum sanctitudinis culmen in bonis operibus perseuerando peruenere. Alius alia virtutę magis excelluit, sed vnusquisque in sua vitam finiuit. Nisi benè & rationabiliter inchoata ad vltimum vsq; deduxissent, nec inchoasse profuisset. A custodia matutina vsque ad noctẽ speret Israel in Domino, vt quod sperarit, accipiat. Seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris, & merebimur audire: Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedatis super thronos iudicantes duodecim Tribus Israël. Quod si tantæ beatitudinis gloria remunerantur in bono perseuerantes, quænam tanta mentis insania nos tenet, vt velimus deficere? cùm præsertim deficientes ad còntrariam beatitudini miseriam deuoluantur. *Exhortat.* *Psal.129.* *Lucæ 1.* *Ibid. 22.*

SED ille, quo non erat in filijs Israel melior, quia postremò præuaricatus est, ab eodem Deo, à quo electus fuerat, regno indignus iudicatur, & ab inimicis occiditur. Roboam vna cum populo, cui præerat, in vijs Prophetæ Dauid ambulasse dicitur, mox deinde Legem Domini reliquisse, ob quod à Sesac Ægypti rege capti, spoliati, in seruitutem redacti sunt, dicẽte Domino per Prophetam: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sesac. Rex quoque Ioas Ochoziæ filius, quàm diu vixit Ioiada Sacerdos, à quo vnctus fuerat, rectè ac laudabiliter se gessit: eo autem defuncto, ad idola declinauit, & à seruis suis interemptus perijt. Sed & hæc leuis inconstãtiæ pœna, nisi post eam æternis etiã addicti fuissent supplicijs. *Saul.* *1.Reg.13.* *Roboam.* *3.Re. 14.* *Ioas.* *4Reg.12.*

QVANTO melius cum illis actum esset (sicut Petrus Apostolus inquit) non agnoscere viam iustititæ, quã post agnitionem retrorsum conuerti? Propterea quidem & Paulus Galatas dementiæ accusat, dicens: Sic stulti estis, vt cùm spiritu cœperitis, nunc carne consummamini. Et eosdem ad id quod bonum est perseuerandum hortatur, & ait: Bonum autem facientes non deficiamus: tempore *2.Petr.2.* *Galat.3.* *Ibid.6.*

2.Thes.3. enim suo metemus non deficientes. Idem ad Thessalonicenses: Nolite deficere, inquit, benefacientes. Et ad Hebræos: In disciplina perseuerate. Et in Ecclesiastico scriptum: Esto firmus in via Domini.

Hebr.12. Eccle.5. 3.Reg.7.

HAEC est ergo columna Iachin, & columna Booz, id est, firmitatis & fortitudinis, quæ epistylia liliorum malogranatorumq; sustentant, quia firmi ac fortis est, summam cõseruare virtutum, quam semel amplexus fuerit. Hæc est talaris tunica siue poderis Aaron, à capite vsque ad pedes demissa, Hæc est hostiæ cauda, quam Deo offerri Lex iubet. Hoc illud calcaneum est, quo serpentis caput conteritur. Hæc denique Crucis longitudo, quæ latitudinem illam fulcit, in qua manus extenduntur. Latitudo quippe bonorum operum inniti debet longitudini continuationis, vt partem illam, quæ supernè eminet, valeat attingere, hoc est, ad cœlestis beatitudinis altitudinem peruenire.

Optima autem perseuerandi ratio est, non solùm non retro cedere, sed etiam indies vlteriùs progredi, & quãtum possumus ad sublimiora semper tendere ac niti. Ibunt de virtute in virtutem (inquit Propheta) videbitur Deus Deorum in Sion. Vnde & Apostolus: Quæ retro sunt obliuiscens, & ad ea quæ priora sunt, se extendens, ad destinatum persequitur brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Beati enim qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur, ait Dominus. Quo autem pabulo, vel qualibus epulis hi saturandi sint, in Apocalypsi declarat, dicens: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei. Vincenti dabo Manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Quibus verbis quid nisi veræ perfectæq; beatitatis indicibilis designatur suauitudo? Et apertiùs loquatur, ait: Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Corona vitæ, gloria immortatis est.

Psal.83. Philip.3. Mat.5. Apoc.2.

De Mortis meditatione.

CAP. IX.

PERSEVERANTIAM autem boni honestiq; commodissimè in nobis conseruabit mortis meditatio, iuxta illud: In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Haud igitur *Eccle. 7.* incongruum erit, si nunc exponere aggrediemur, quemadmodum hi quoque quos imitari cupimus, vltimum vitæ diem semper ante oculos habuerint, menteque versarint, plurimum in eo curæ ponentes, ne mors offenderet imparatos.

IOB omnia vincens patientia, nullis fractus est ærumnis, nulla collapsus aduersitate, vt qui non ignoraret, *Iob.* breui ijs se expeditum iri, eo quòd diu hîc viuere nō posset, & deinceps multo beatius perenniusque viuere sperares: Breues, inquit, dies hominis sunt. Et: Expecto donec *Iob 14.* veniat immutatio mea. Domine, vocabis me, & ego respondebo tibi, operi manuum tuarum porriges dexterā. Et iterum: Spiritus meus attenuabitur, dies mei breuiabuntur, & solum mihi superest sepulchrum. Dies mei transierunt, & cogitationes meæ dissipatæ sunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diē: & rursum post tenebras spero lucē. Denique ait: Scio quia morti trades me, vbi constituta est domus omni viuenti. Hæc & talia assiduè secum cogitans, cùm omnia corporis bona amisisset, animi non amisit.

Et beatus propheta Dauid idētidem reminiscens se *Dauid.* esse mortalem, vt morti paratior occurreret, diem quoque quo moriturus esset nosse optauit, Deumq; deprecatus est, dicens: Notum fac mihi, Domine, finem meum: *Psal. 38.* Et numerum dierum meorum quis est, vt sciam quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanquam nihilum ante te. Veruntamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra cōturbatur. Thesaurizat, & ignorat cui congregabit ea. Sub hæc omnem spem suam in Deo collocans ac firmans, continuò ait: Et nunc

quæ eſt expectatio mea? nonne Dominus? & ſubſtantia mea tanquam nihilum apud te eſt. Itaque iſta mente reuoluens, ne inimicorum quidem iniurijs ad iniuſtitiam potuit concitari.

Salomon. *Eccleſ.* 1. & 2.

Dum eadem conſiderat ſapientiæ Antiſtes Salomon, vociferatur & ait: Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. Et iterum. Vidi cuncta quæ fiunt ſub Sole, & ecce vniuerſa vanitae & afflictio ſpiritus, &: Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis? &: Nihil permanet ſub Sole, &: Omnia tempus habent, & ſuis ſpatijs tranſeunt vniuerſa ſub cœlo. Definire autem volens quid eſſet in vita optimum: Et cognoui, inquit, quòd nō eſſet melius, niſi lætari, facere bene in vita ſua. Omnis enim homo qui comedit & bibit, & videt bonū de labore ſuo, hoc donum Dei eſt. Ad hæc peccatorem ſolicitè exhortans: Quodcunque facere poteſt, inquit, manus tua, inſtanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt ad inferos, quò tu properas. Ac ne aliquid eſſe putemus diu viuere: Si annis multis, inquit, vixerit homo, & in omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis & dierum multorum, qui cùm venerit, vanitatis arguuntur præterita.

Eccleſ. 3.

Eccleſ. 9.

Elias 3. *Reg.* 19. *Dauid.* *Pſal.* 119. *Ionæ* 4.

Horum meditatione & Elias Propheta iā vita defungi optabat, dicens: Sufficit mihi, Domine; tolle animam meam. Neq, enim melior ſum quā patres mei. Sic & Dauid: Hei mihi, quia incolatus meus prolōgatus eſt. Et Ionas: Domine, tolle animam meam à me, quia melior eſt mihi mors quàm vita. Ex quo patet, quantis hîc premimur miſerijs, cùm etiam illi, quibus non niſi ad inferos deſcenſus erat, hinc decedere tantopere concupierint.

Iob. 14.

Cui ſanè argumento Iob ſententia adſtipulatur dicentis: Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſerijs: Qui quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem ſtatu permanet.

Ieſus fili⁹ Sirach. *Eccl.* 14.

Hoc idem vidit & Ieſus ille in veteri Teſtamēto Sirachi filius, qui in Eccleſiaſtico ſuo admonēdo nos, ita ait: Memor eſto quoniā mors nō tardat. Ante mortem bene

fac amico tuo, & secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut fœnum veterascet. Quàm ergo gnauiter agendum est, vt quotidie lucri aliquid faciamus; incerti, quando rationem negotiationis nostræ reddere cogemur; & certi, quòd longè abesse non possit. Vnde & Ecclesiastes: Memento, inquit, Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & propinquent anni, de quibus dicas, non mihi placent. Rursumque Iesus: Memento nouissimorum, & desine inimicari. Nihil quippe ita iracundiam nostram frangit atque emollit, vt isthæc recordatio. *Eccle.12.* *Eccle.28.*

ISAIAS Propheta & ipse futura mente scriptisque pertractando didicit contemnere præsentia, nec mori timuit, dum illum viuere inter seculi vanitates piget. Hinc etiam exclamat, imò exclamare iussus, ait: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exiccatum est fœnum, & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflauit in eo. Verè fœnum est populus, exiccatum est fœnum, & cecidit flos. Verbum autem Domini manet in æternum. Hæc recogitans, Manassæ regum nequissimi serram fortiter pertulit, & sectus in Domino requieuit. Quis fidelium non præoptet huius necem cum meritis suis, quàm illius vitam cum regno eius? *Isaias Propheta.* *Isaiæ 40.*

QVOD si crudele aliquod turpeve mortis genus expauescimus, Domini Iesu Crucem cogitemus. Sin verò id nos terret, quòd nescimus, quando mors ventura sit, occurrere illi semper parati simus. Vigilate, inquit, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret vtique, & non fineret perfodi domum suam: ideoque & vos estote parati, quia qua nescitis hora, Filius hominis venturus est. Beatus ille seruus, quem, cùm venerit Dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum. Vigilate ergo, nescitis enim quando Dominus domus veniat, serò, an media nocte, an gallicantu, an manè, ne cùm venerit repentè, inue- *Christus.* *Matt. 24.* *Marc.13.* *Matth.23.*

niat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate. Id breuiùs in Matthæo scriptum est: Vigilate quia nescitis diem neque horam. Sic ergo hodie viuamus, tanquam cras morituri.

Iacobus Apostol. *Iacob. 4.* Siquidem & B. Iacobus Apostolus vitæ huius conditionem animo metitus: Quid est, inquit, vita vestra? Vapor est ad modicum parens. Eleganter eam vapori comparat, in quo & fumus & calor est. Per calorem libidinis incentiuum, per fumum humanæ gloriæ vanitas designatur. Vtrumque fluxum atque fragile, & ideo ad modicum parens, sed in æternum crucians. Quamobrem Angelus *Apocal. 3.* in Apocalypsi clamat: Esto vigilans, & comminatur: Si non vigilaueris, veniam ad te tanquam fur, & nescies *Ibid. 19.* qua hora veniam ad te. Et iterum: Ecce venio, inquit, sicut fur. Quoniam autem qui gnauiter excubat, non suppilatur, subiungit, dicens: Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius.

Ioannes Eleemosynarius. Igitur nequando vigiliam hanc aliqua obliuionis dormitatione intermitteret Ioannes Eleemosynarius Patriarcha Alexandrinus, dum sibi ædificaretur sepulchrum, imperfectum relinqui iussit. Porrò ministris suis iniunxit, ne vlla die præterirent, se de illo perficiendo interpellare. Itaque nunquam ab eo mortis memoria recedente, sic vitam instituit, vt morte multo beatior factus sit, quàm si semper hîc viueret, & omnibus affluerет vitæ huius voluptatibus, omnibusque delicijs. Terrena enim cælestibus conferri non possunt, etiamsi æterna essent. *Leont. in vit. PP.*

Machar. Alexandrin. MACHARIO Alexandrino per eremum aliquando pergenti (vt antè diximus) nocte superueniente cùm somnum capere vellet, sepultura, in quam fortè inciderat, lectus fuit, nec dæmonis intra illa, quæ iacendo prelserat, cadauerum ossa perstrepentis vocibus territus loco cessit, quia iugis futurorum commemoratio & mortis fecerat intrepidum, & dæmonum contemptorem. *Ruff. in vit. PP.*

Philorom. Presbyt. PHILOROMVM quoque Galatam Presbyterum tradit Hera-

dit Heraclides, annos ſex in ſepulturis habitaſſe mortuorum, vt ſemper meminiſſe poſſet, ſe mundo mortuum, & viuere Chriſto. *Pallad. Hiſt.* 113.

Nec Apollo Abbas (vt Caſſianus refert) oblitus eſt mundo ſe mortuum eſſe, tametſi non ita procul à neceſſarijs ſuis poſito tuguriolo habitaret. Nam cùm à fratre ſeculari euocaretur, vt ſibi auxilio veniret, quòd ipſe bouem, qui pedibus alto cœno immerſis hæſerat, euellere ſolus non poſſet, & niſi protinus euelleretur, ibidem eum amiſſurus erat: Cur, inquit, alterius fratris domum tibi proximiorem prætериens huc me rogatum veniſti? Cumque ille reſponderet, annos iam quindecim eſſe ex quo alter frater diem ſuum obijſſet: Et mihi, inquit, viginti iam anni ſunt, ex quo mortuus mundo ſum: tantum autem temporis exegerat in religione. Itaque nihil mundanum ad ſe pertinere arbitratus, egredi de cella noluit, ne rogatus quidem, & rogatus à fratre, atque in tam præſenti talis iacturæ eius periculo. Quia ergo qua iam morte mortuus eſſet, ſemper in mente habuit, immaculatum ſe ab hoc ſeculo cuſtodiuit. *Caſſian. Collat.* 24. *cap.* 9. *Apollo Abbas.*

Mortem quotidie meditando, & ea quæ mortem ſecutura ſunt, intantum quidam profecere, vt non modò non horrerent illam, ſed etiam appeterent. Nam vt de Paulo taceamus, qui diſſolui cupiebat, & eſſe cum Chriſto, Syluanus Epiſcopus Nazarethanus, cùm ei diuus Hieronymus in viſu apparuiſſet, & ſi quid à Deo vellet, interrogaſſet: Velle ſe ex hac vita migrare dixit, & ſubſecutus eſt euentus. Pergant nunc nimis anxij vitæ ſuæ amatores, medicamentis ſuſtentare ſanitatem, morbos depellere, & breuiſſimi temporis ſpatium totis redimere patrimonijs: inuenti ſunt Dei ſerui, qui mori optarent, vt in æternum viuere citiùs inciperent. *Auguſtin. Epiſtol.* 206. *cap.* 5. *Syluanus Epiſcopus. Philip.* 3.

Nam & Columbanus Monachus, Columbani Abbatis diſcipulus, cùm febri grauiter æſtuaret, & ei vir apparuiſſet dicens, preces & lacrymas Abbatis ipſi obſtare ne mori poſſet, continuò rogauit Abbatem, vt ab oratione *Columbanus Monachus.*

tione cessando, permitteret se de corporis carcere quamprimum educi, eo quòd ad æternam beatitudinem se transferendum minimè dubitaret. Statim ergo sumpto animæ viatico, relictaque carnis sarcina, cælum petijt, quò iam diu peruenire cupierat. O verè pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius! Nisi enim pretiosa esset, haud ita expeteretur.

Psal. 113.

Hilarion Abbas.

IDCIRCO sanè nec Hilarionem Abbatem latrones cum armis circumsistentes terrere potuerunt. Cumque intrepidum permanere mirarentur, nunquid necem non timeret, interrogant? Necem non timet, respondit, qui paratus est mori. Quis, quæso, militum Ducúmve seculi tam præstanti animo vnquam fuit, vt in tanto vitæ periculo non contremuisset? Vnus miles Christi nudus & inermis inter tot armatos nihil expauit, plusque ipsi audaciæ ad mortem patiendam, quàm illis ad inferendam fuit. Quem enim interimere vel saltem spoliare decreuerant, stupore correpti illæsum reliquere. *Hieronym. in vita eius, cap. 4.*

Martyres.

SIC & multos Martyrium vitæ huius finem etiam per supplicia quæsisse constat, dum vitam, quæ finem non habet, concupiscerent: vltro se persecutoribus offerebant, cùm latere possent; magisque dimitti, quàm occidi, metuebant. Nunc fœminarum proferamus exempla.

Fœminæ. Praxedis Virgo.

PRAXEDIS Virgo Romana, cum facultates suas pauperum fecisset, ad illum festinans, cuius amore hoc egerat, orauit vitæ istius finem, & impetrauit. Mira res: robustissimis viris terrori mors est, Virgini iuuenculæ desiderio fuit. *Ado, in Martyrolog.*

Sauina Virgo.

SAVINA quoque Virgo ad tumulum Sauini Martyris fratris sui prostrata orasse dicitur, ne vltrà viueret, non fratrem dolens, sed eum sequi cupiens, quem diuino frui conspectu non ambigebat. Illis ergo grauis & terribilis mors est, qui terrena curant, non ijs, quorum conuersatio in cælis est, & qui moriendo ad immortalitatem transmigrant. *Iacob. de Vorag.*

Exhortatio.

Quotidie igitur animo voluamus, quotidie ruminemus quales mox futuri simus, & præsentium voluptatum ille-

illecebras, dolos esse patebit. Quibus qui capti fuerint, tunc cùm se ad foelicitatis culmen euectos putabunt, ad extremas corruent miserias, ignemque illum inextinguibilem, vnde nullus vnquam sperari regressus potest. At verò qui seipsum aliquantulum recognouerit, contemplarique incipiet humanæ naturæ conditionem, iam intra se tacitus dicet: Heu quam magna pars mei indies minuitur, quàm citò ad finem suum ætas properat? Puer eram, & non sentiente me, momento temporis ad pubertatem veni, nec scire possum, quando esse cœpi, & iam factus sum vir, iam iam canis albicat caput, & rugis arata facies cognatam morti senectam indicat. Denique (vt Propheta ait) Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & ego sicut foenum arui. Quid, quæso, reliquum est, nisi vt de qua confictus sum, terra fiam? Soluto autem corpore, & terra terrę reddita, quicquid deinde animæ erit, æternum erit. Iustis beatitudo, iniquis deputabitur pœna: vtriusque finis nullus. Cur tandem non resipisco, miser? Cur hoc non saltem quod superest vitæ sic dirigo, sic exerceo, vt pro breui labore quietem capiam sempiternam? & non sicut adhuc egi, vt pro breuibus delicijs in perpetuos incidam cruciatus? Ecce iam securis posita est ad radicem, & velim nolim iam iam cadendum est. Quid agis anima? quid torpes? quid otiosa dormitas? consulere saluti tuæ negligis, & pernicie tua lætaris? Age iam tandem, excita te, & expergiscere, & vel hoc saltem nouissimo penè temporis puncto pœnitentiam age, quam si differre perges, vide quanto te periculo committas: vita fugit, mors aduentat, semperque proprior est quàm esse creditur. Cùm autem venerit, non erit amplius pœnitentiæ tempus, sed iudicij. Iudicij, inquam, sicut districti, ita irreuocabilis, quo quicquid decernitur, sine caret, siue bonum, siue malum sit. Nos igitur inter vtrumque infinitum constituti, perpendamus animo, dum licet, quàm alterum horrendum sit, alterum concupiscendum: & ita nobis ipsis moderemur, vt hoc assequi, illud euitare valeamus. Scriptum est enim: Beati mortui qui in Domino moriuntur. Et: Mors peccatorum pessima.

Humana conditio.

Psal. 101.

Matth. 3.

Apoc. 14.

Psalm. 33.

De bo-

De hora Mortis. Cap. X.

QVAM autem beati sint, qui in Domino moriuntur, dici non potest: ex parte tamen interdum omnipotens Deus signo aliquo ostendere nobis voluit in exitu illorum, vt ad eos imitandos magis accenderemur, quorum finem ipse miraculis illustrasset. Itaque & quid singulis eo potissimùm tempore contigerit, & qualiter ipsi sese habuerint, hinc iam dicere incipiemus; vt non solùm viuere, sed etiam mori eorum exemplis discamus.

Abraham. AC primùm ne nimia cōdendi cadaueris distrahamur cura, Abraham emisse agrum Ephron Hethæi scribitur, in
Genes. 23. quo antrum erat: eo antro pro sua suorumque sepultura
Isaac. vsus est. Ibi primùm ipse, deinde Isaac, postremò Iacob
Genes. 25. depositi recubuere. Desine peccator magnifica tibi ex-
Iacob. truere monumenta, & immodico sumptu stupendis ar-
Genes. 50. tificum operibus exornare. Ecce qui cum Deo colloquebantur, sepeliri voluerunt in spelunca, & ne impensas defuisse credas, diuites erant. Dicit enim Scriptura de Abraham: Erat diues valde in possessione auri & argen-
Ibid. 51. ti. De Isaac: Et locupletatus est, habuitque possessiones ouium & armentorum & familiæ plurimum. De Iacob: Ditatus est homo vltra modum, & habuit greges multos, ancillas & seruos, camelos & asinos.

Aaron. AARON quoque Pontifex Maximus à Deo electus
Num. 20. peregrè moritur, & Dei iussu in monte Hor sepelitur, nulla ibi exequiarum pompa, nullus inanis honor, nisi [tri]ginta dierum multitudinis luctus fuit. Quippe plu[ri]morum lachrymæ multo meliùs defuncti probitatem testantur, quàm superflui funebres apparatus.

Moyses. POST hunc mortuus est seruus Dei Moyses, & sepul-
Deut. 14. tus in valle terræ Moab, & non cognouit homo sepulchrum eius vsque in præsentem diem. Quid est, quòd tantus vir in valle sepultus dicitur, nisi quia quanto maior es, tantò debeas te gerere submissiùs, in morte præsertim, quæ sola æquat seruum Domino, pauperem diuiti, stultum sapienti, omnesque pariter conficit atque consumit?

mit? Quid est præterea quòd sepulturæ eius locus ignoretur, nisi vt illorum arguatur fatuitas, qui nisi in marmoreis conditorijs, affabrè sculptis, ad vnguem leuigatis, auroque linitis, & in celebri loco positis, putrescere nesciunt? Quin etiam incisis in lapide literis nomina conscribunt, quasi quicquam eis prodesse possit, vt qui fuerint, posteri cognoscant, cùm ipsi semet, dum viuerent, non cognorint, magis inani glorię quàm virtuti studentes. Moysi sepulchrum ignoratur, sed vitæ illius integritas ac sanctitudo nullis vnquam seculis obliterabitur. Quisquis illi similis esse curauerit, profectò nõ quæret, quo loco sepultus iaceat, sed vbi sempiternus viuat.

Hoc etiam eiusmodi viris curandum erit, vt sicut in vita, ita & in hora mortis alios piè informent, quo ipsi decedentes plus meriti secum ferant, dum ne in fine quidem proximis prodesse recusent. Etenim Iosue Naue filius, cùm diem suum esset obiturus, Tribubus Israel conuocatis, enumerauit Dei erga illos beneficia, & vt legem eius obseruarent, eumque solum, non Deos alienos, perpetuò colerent, hortatus est. *Iosue. Iosue 24.*

Et rex Dauid morti proximus dedit pręcepta filio suo Salomoni. Sed cur illi magis quàm cæteris? quia cæteris ipse præfuturus erat, & vnius prępositi instructio, ad omnium vtilitatem spectabat. Salomon autem, quoniam paternis institutis obsequens fuit, sapientiam, & diuitias, & gloriam à Deo muneri accepit. *Dauid. 3. Reg. 2.*

Tobias cùm & ipse se iam discessurum speraret, sic docuit filium, vt in illo vno omnes docuisse videatur. Deum, inquit, cole, parentes reuerere, eleemosynas da, à vitijs abstine, æs alienum libenter dissolue, nemini fac quod factum nolis tibi. Sapientum nitere consilijs. Benedic Deo semper, & ab eo dirigi pete. Ista quidem pleniùs in eo libro, qui Tobias inscribitur, recensentur. Sed nos pro tempore breuiter perstringimus, vt vel hinc cæteri patres discant, talium potiùs institutionum, quàm multarum opum, filios suos relinquere hæredes. *Tobias. Tob. 4.*

Videndum quoque vt deficienti animæ succurrat proprij reatus dolor, & culpam priùs abluat fletus, quam flam- *Ezechias. 4 Reg. 20*

Ezechias. flamma exurat. Ezechias rex morbo correptus, cùm mor-
4 Reg. 20 tis suæ nuntium accepisset, orauit & fleuit, diuinaque miseratione addicti fuere vitæ eius quindecim anni, dicente Domino: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymam tuam, & ecce sanaui te. Die tertia ascendes templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos. Ex quo instruimur, tunc maximè precibus & pœnitentiæ mœrore nobis opus esse, cùm mortis instat dies, vt pleniore venia peccatorum impetrata, addantur nobis vitæ anni, non quandoque finiendi, sed anni æternitatis.

Enoch. Genes. 5. Elias. 4. Reg. 2.

Et ne corporis nostri mox dissoluendi nos conturbet conditio, Enoch & Eliam non mortuos, sed translatos fuisse, Scripturæ testimonio probatur. Vterque autem ambulasse cum Deo dicitur. Ita & nos quidem, si cum Deo ambulantes, hoc est, mandata eius obseruantes, mors occupauerit, transferemur in anima priùs, postea & in corpore, non quò illi tunc translati sunt, sed quò ascendit Christus. Nihil igitur doleamus, carnem nostram nunc corrumpi redigique in puluerem, cùm rursum quandoque reparanda sit in incorruptione & in gloria, si modò vsque in finem fuerimus fideles.

Elisæus. 4. Reg. 13

In sepulchro illo vbi positus fuerat Elisæus Propheta proiectum hominis cadauer statim reuixit: & nos Dei viuentis voce, & Archangeli iussu, & nouissima tuba euocati, non reuiuiscemus? Hinc etiam liquet, Sanctorum reliquias reuerenter esse habendas, quandoquidem tanta vis eis inest, vt tactu ipsorum interdum etiam mortui ad vitam suscitentur. Satis hæc de veteri Instrumento, noui quoque exempla inspiciamus.

Reliquiæ SS. reuerenter habendæ.

IESVS Christus.

Omnis virtutis fons atque origo Dominus noster Iesus Christus, vti viuendo, quomodo viuere: ita moriendo, quomodo mori debeamus, nos erudiuit. Mortuus est pro salute nostra, vt nec nos pro salute proximorum mori recusemus. Pro inimicis orauit, vt & nos dimittamus, si quid habemus aduersus alterum. Animam Patri commendauit, ne nos quoque discedentem animam Deo commendare prætermittamus, à quo illam accepimus. In alieno monumento condi voluit, ne confundamur, si

Lucæ 23. Marci 15.

non ha-

non habuerimus propriam ſepulturam. Quocunque lo- *Pſalm. 23.*
co humati fuerimus, Domini eſt terra & plenitudo eius.
Syndone munda inuolutus eſt, & aromatibus delibutus,
vt oſtenderet, eos fœliciter hinc diſcedere, qui purita-
tem cordis & odoramenta virtutum ſecum ferrent. Die *Idem 16.*
tertia reſurrexit, & cælum aſcendit, vt fidem faceret, nos *Actor. 1.*
quoque reſurrecturos, cælumque aſcenſuros, ſi tales
in fine inueniemur, quales eſſe debere ſuo monſtrauit
exemplo.

Et Apoſtoli quidem omneſque reliqui Martyres pro *Apoſtoli.*
iuſtitia, pro veritate, pro Chriſto morientes, præſtan- *Martyres.*
tiſſimum id eſſe Mortis genus teſtantur, quod ipſi paſ-
ſi ſunt. Sed non omnibus hoc contingit, omnibus tamen
ea mens eſſe debet, vt ſi fors ita ferret, libenter & ipſi
ſuſtinerent. Cui is animus vel tunc cùm è vita egreditur
fuerit, proculdubio Martyrum ipſorum coronæ parti-
ceps erit. Corda enim perpendit Dominus magis quàm *Actor. 21.*
facta. Dic ergo cum Paulo: Non ſolùm alligari, ſed &
mori in Ieruſalem paratus ſum propter nomen Domini
Ieſu. Certè talis in moriente charitas eleuabit doloris *Philip. 1.*
anguſtiæque ſenſum, & hominem alterius vitæ deſiderio
accendens faciet exclamare, Cupio diſſolui & eſſe cum
Chriſto.

Pavlvm primum Eremitam Antonius Abbas oran- *Paulus*
tis geſtu expiraſſe offendit, necdum exanimem putabat, *primus*
donec nullos (vt ſolebat) gemitus, nulla ſuſpiria ipſum *Eremita.*
emittere deprehendit. Indoluitque vehementer, quòd ſe
relicto mortem obiſſet. Nec immeritò cum illo decedere
concupiuit, cuius etiam defuncti corpus Deum adorare
conſpexit, imò cuius animam ab Angelis in cælum ferri
viderat. *Hieronym. de vita Pauli.*

Ipſe verò Antonius, cùm diem, qua de terra ceſſurus *Antonius*
erat, multo antè prædixiſſet, eadé defunctus eſt. Sed dum *Abbas.*
adhuc æger ſpiraret, Monachis vitæ monita dedit: Inſu-
perque iniunxit, vt cùm ſe humaſſent, curarẽt, ne qua ibi
humationis veſtigia apparerẽt, & locum nemini vnquam
indicarent, ne ab hominibus honoraretur, volens & in
morte humilitatem ſeruare, quam apprimè in vita co-
luerat. *In vitis PP.*

Hilarion Abbas.

HILARION Abbas ad Hesitium Monachum testamenti vice epistolam scripsit, omnes diuitias suas ei relinquens, quæ erant, Euangelium, tunica, saccea cuculla, palliolum. Et cùm plerique religiosi viri ad ægrotantem conuenissent, omnes adiurauit, vt ne puncto quidem temporis post mortem reseruaretur, sed statim se terra operirent, sicut vestitus erat, cum tunica cilicina, & cuculla, & sago rustico. Cumque iam extremo anhelitu laboraret, apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta propè annis seruisti Christo, & mortem times? In hæc verba beatum exhalauit spiritum, statimque terra obrutum, antè vrbi sepultum, quàm mortuum, nuntiauerunt. *In vita eius, cap. 17. Breu. Rom. 21. Octob.*

Ioannes Anachoreta.

vid. Collectanea Loc. comunium D. Luth. p. 113 -b.

IOANNES AEgyptius Anachoreta, præter vitæ sanctitatem, futurorum etiam vaticinijs clarus, cùm diem postremum sibi imminere cerneret, toto triduo neminem ad se admisit, vt Deum (ad quem gaudens proficiscebatur) liberiùs expeditiusque contemplari posset. Triduo verò elapso, complicatis genibus orando spiritum emisit. Qui cum in tali gestu tali humilitate egrediuntur, eos ego misericordiam iam adeptos arbitror. Non enim tanta gratia præuenirentur, nisi maior esset secutura. *In vitis PP.*

Onophrius Solitarius.

ONOPHRIO in vastissima AEgypti solitudine moranti, & nulli hominum cognito, & consumptis indumentis, nudo cùm iam vita excessurus esset, contigit Pafnutium Abbatem videre, à quo interrogatus, nomen vitamque exposuit, & ipsum à Deo sibi destinatum, à quo postera die sepeliendus esset, dixit. Cùm ergo animam (vt prędixerat) exhalasset, vidit eam Pafnutius ab Angelis in cælum tolli. Cuius corpusculum suauissimo odore diuinitus perfusum sepelire volens, instrumentum quo terram cauaret non habuit. Et ecce accurrunt duo leones, telluremque vnguibus scalpentes, fossam hominis capacem fecere. Sicque ipse pallio suo inuolutum, atque ibi depositum, humo quam bestiæ egesserant, operuit. Eo vix sepulto, cella corruit, & palma, quæ iuxta illam stabat, ra-

bat, radicitus euulsa procubuit, quasi dedignantes aliorum vsui seruire, quæ tam exactæ sanctitatis viro seruissent. Cuius ergo tam magnifica in terris mors fuit, quàm gloriosa vita est in cælo? *Ibidem.*

D. HIERONYMVS moriturus humi se collocari iussit, saccoque quo induebatur, operiri. Tum discipulis conuocatis, eos vt in Dei seruitio perseuerarent, multum exhortatus est, deinde Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini in genua erectus, & lachrymis perfusus, reuerenter hausit. Mox terram prono ore petens, dispessis manibus: Nunc dimittis, inquit, seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem Gentium, & gloriam plebis tuæ Israel. Post hæc lux multa circa eum fulsit. Quidam etiam Angelos vidisse se testabantur, vocemque audisse illum ad patriam cælestem inuitantium, & ipsius respondentis, quòd libenter cupideque veniret. Mox discedente luce, anima quoque à corpore suo discessit. Exanime corpus diuinum spirare odorem cœpit, omnia vnguenta suauitate vincentem. Eadem hora diuersis in locis visionibus quorundam, ad quantam ille beatitudinem translatus sit, liquidò patuit. Nos eius humilitatem saltem in moriendo imitemur, quandoquidem tantam in viuendo sanctitatem assequi indigni sumus. *Euseb. in vita S. Hieronym.*

Hieronymus Presbyter.

Lucæ 2.

Etenim Eusebius quoque Cremonensis eius discipulus, cum post illum mortem obiret, iisdem humiliationibus vsus est. Cæterùm qua hora migraturus erat, repentè caput erigens, oculis pauitantibus circumspicere, & quasi in furorem versus clamitare: Non faciam, non faciam, mentiris, mentiris. Deinde ad terram procliuus faciem abscondere, intremiscere, ac quantum poterat vociferari, Adiuuate me fratres, adiuuate me, ne peream. Illi verò partim expauidi, partim mœrore concussi rogitabant: Quid habes, pater? quæ hæc te exagitat solicitudo? quid times? An, inquit, non videtis dæmonum cateruã, hîc in meam perniciem congregatã? Ille qui præ cæte-

Eusebius Cremonensis.

ris horrendus apparet, compellit me ad blasphemias, hæresumque prauitatem; & tam dirus est, vt contra tueri non ausim. Tunc fratrum supplicationibus dæmones in fugam versi sunt. Et Beatus Hieronymus apparens, ipsum, ne paueret, hortatus est. Eius itaque conspectu Eusebius recreatus, in Domino obdormiuit. Nemo ex incompto aliquo deformique decedentium gestu animas eorum iudicet: si vir tam sanctus ita se in morte habuit, vt de illo dubitaret, nisi quod contigerat, palàm factum fuisset. *Augustin. Epistol 206. cap. 3.*

Ambrosius Episcopus. AMBROSIVS Episcopus, tum doctrina, tum sanctitate notus, cùm animam esset acturus, Communione sacra sumpta, expansis latè brachijs, demissaque ceruice, tacitus intra se orauit; atque hoc gestu actuque illi decedere libuit, vt talis Domino occurreret, qualis ipse pro nobis pependerat in Cruce. *Paulin. in vita Ambros.*

Augustinus Episcopus. ET ipse inter quatuor Ecclesiæ candelabra numerandus Augustinus, cùm febri correptus vitæ sibi finem imminere conspiceret, Psalmos, qui Pœnitentiales dicuntur, conscribi, & ante se legendos parieti affigi iussit. Eos dum legeret, lacrymas vbertim fudisse dicitur, neminem ad se accedere passus est, præter Medicum & Discophorum puerum, ne varijs multorum interpellationibus ab earum rerum contemplatione auocaretur, ad quas perpetuò fruendas iam se profecturum sperabat. Tandem Communione venerabiliter percepta, spiritum reddidit. Sed prius & hoc memoratur dixisse, neminem (quamuis sanctum & perfectum virum) decedere debere, nisi antè confessus communicatusque fuisset. Nolle enim confiteri, arrogantis esse: nolle communicare, inobedientis. Si autem Augustinus pœnitentiæ precationes cum fletu sibi peragendas putauit, quid nos facere oporteat, qui in nullo ad eum comparandi sumus? Discamus tamen, nunc maximè pœnitendum dolendumque esse, cùm periculum est, ne dolere incipiamus in æternum. *Possidon. in vit. Augustin. cap. 31.*

BENEDICTVS Abbas diem suum postremum prænouit, & quibus hoc indicauerat, ne cui antequam euenis-

euenisset dicerent, iniunxit. Sexto autem die ante euentum aperiri tumulum iussit, & febricitare cœpit. Deinde ingrauescente morbo, in oratorium delatus, sublatis manibus Deo se commendans, inter discipulorum manus expirauit ea ipsa quæ prædixerat die. Quidam in visu viderunt viam in sublime tendentem, panno stratam, multisque lampadibus quasi stellis fulgentem, & responsum accepere, patri Benedicto, per quam ad cælum ascenderet, paratam. Qualis, quæso, gloria illa ad quam fruendam pergebat, si talis via quam calcabat? *Gregor. Dialog. lib.2. cap.37.*

ODILONI Cluniacensi Abbati cùm ægrotaret, diabolum terra horribilique forma propiùs astitisse ferunt, sed mox ab eo contemptum confusumque discessisse. Ille ergo fugato aduersario, confidentiùs finem suum expectauit. Quem enim terrere diabolus non potuit, ei ne mors quidem timori fuit. *Hugo Cluniac.* *Odilo Abbas.*

AD Probum Reatinę vrbis Episcopum, puer qui ægrotanti assidebat, vidit duos viros ingredi candidis vestibus indutos, radiantique facie lucentes, & mente consternatus, qui essent, clamare magis quàm interrogare cœpit, donec ab Episcopo Probo sedatus, audiuit, illos Iuuenalem & Eleutherium esse, pro Christi nomine olim supplicia necemque passos. At neque hoc ferre valens, è cella prosilijt, & rem alijs detulit, qui mox vnà cum ipso ad cubiculum accedentes, offenderunt Episcopum iam expirasse, aliumque ibi adesse neminem. Nec dubitarunt, quin ille cum ijsdem, quos puer viderat, ad cælestem beatitudinem possidendam abijsset, dignus vtique Martyrum consortio, qui vehementis languoris molestias æquo animo pertulisset. *Gregor. Dialog lib. 4. cap.12.* *Probus Episcopus.*

STEPHANVM quoque Abbatem sanctimoniæ singularis virum, ij qui ad ægrotantem conuenerant, præ timore fugientes reliquere, pars Angelos ad eum intrantes viderant, pars nihil viderant, & omnes vnus idemque occupauit pauor. Cùm sedato timore redijssent, defunctum inuenere quem viuum adhuc dimiserant. Quàm putas gloriosi Angelorum cœtus hominis animam excepere, *Stephan. Abbas.*

cùm eorum aduentum illi etiam, qui non viderant, sustinere nequiuerint? *Ibidem, cap.* 19.

Antonius Monach.

ANTONIO Monacho, qui Romæ in Gregoriano Monasterio vitam piè sanctéque degebat, die quodam dictum est: Paratus esto, & quia Dominus iubet, migra. Qui cum sibi viatica ad migrandum deesse respondisset, audiuit, si de peccatis ambigeret, iam dimissa esse sciret. Multum tamen ille hac de re dubitare cœpit, & sequenti nocte cùm se sopori dedisset, eodem oraculo solicitatus dubitare desijt. Exinde die quinto, febris repentino æstuans ardore, animam reddidit exactori eius Deo, tam fœliciter quàm libenter. Et quis enim adeò mortis pauidus est, vt inuitus hinc cessisset, dum sic euocaretur. *Ibidem, cap.* 47.

Merulus Monach.

MEROLO eiusdem monasterij Monacho, egregia morum sanctitudine prædito, in quiete visum est, coronam candidissimis floribus contextam è cęlo labi, ac super caput suum sisti. Post hæc aduersa valetudine agitatus, cum magna animi alacritate diem obijt extremum. Anno deinde decimo quarto Petri Abbatis iussu aperto eius sepulchro, incredibilis odoris inde suauitas exhalauit, Qua ex re illud, quod per somnium viderat, verum fuisse cognitum est. Qui tam fœliciter mori cupit, debet sicut ille vixit & ipse viuere. Non potest eius mors mala esse, cuius vita bona fuit.

Ibidem. Vrsinus Presbyter.

NVRSIAE Presbyter Vrsinus, cùm animam ageret, prorupit in verba salutationis, quasi qui principes viros ad se accedere conspiceret, & aduentu eorum admodum gauderet: Optato, inquit, aduenistis domini mei, & gratias ago, quòd præsentia vestra me dignamini, qui vester seruus sum. Deinde tanquam ab ipsis inuitatus: Venio, venio, respondebat. Tunc quid videret, vel quo cum loqueretur, ab ijs qui aderant interrogatus: Nunquid, ait, non conspicitis hîc Petrum & Paulum Apostolos, qui modò huc intrarunt? Et cùm rursum ad illos conuersus iam-iam se venire diceret, relicto corpore abijt. Hoc ferè ijs contingit, qui piè casteque vixere, vt decessuri Sanctos videant, ne in morte, mortis æter-

næ pe-

næ pericula formident, & dum tali spectaculo consolantur, vltimæ anxietudinis dolorem non sentiant. *Ibidem, cap.* 11.

SIC & Seruulus paralyticus (de quo sæpe locuti sumus) cùm extremos iam anhelitus duceret, & quo modo poterat, vnà cum ijs, quos circa se conuocauerat, Psalmos concineret: mox, Tacete, tacete, inquit, nunquid non auditis, quanti & quàm dulces cantus resonant in cælo, & dum intentos in cælum oculos tacitus teneret, vita elapsus est. Corpus verò donec sepulturæ mandatum est, miro odore fragrauit. O fœlicem optandumque exitum, quem speratę beatitudinis duo certissima signa commendarunt; in cęlo, Angelorum melos, in terra, suauitas odoris. *Ibidem, cap.* 14. *Seruulus Mendicus.*

BEATVS Martinus Turonensis Episcopus obitum suum multo antè prædixit, quo iam proximo, mala valetudine grauiter affici cœpit. Tunc discipulis flentibus: Nec mori, inquit, timeo, quia pij Domini seruus sum, nec viuere recuso, si vobis adhuc necessarius sum. Languens autem & morbo tantùm non consumptus, cubabat in cilicio & cinere, neque alio in stratu Christianum mori oportere aiebat. Sublatis in cælum manibus indesinenter precabatur. Diabolum vidit, sed cùm expirasset, cum Angelis abijt, quorum cantus in sublime volantium quidam sentire meruerunt. Tam ergo gloriosè ad immortalitatem ascendit, quàm humiliter mortalitatem finiuit. *Seuer. Sulpit. circa finem.* *Martinus Episcopus.*

CVDEBERTVS (vt Beda scribit) primò Monachus, deinde Episcopus, obitum suum in proximo futurum, sibi diuinitus prænuntiatum, Herberto Presbytero, quem charissimum habebat, indicauit. Et ille ne in morte quidem amicum deserere cupiens, obsecrare cœpit, vti se quoque ea in re comitem assumeret. Tunc Episcopus Deum aliquandiu precatus: Herberte, inquit, Dominus noster te voti tui compotem facit, proinde præpara te, mecum vnà discessurus. Itaque anno pòst, quamuis locorum interuallo diuersi manerent, cùm die qua prædictum erat, decessissent, iunctis tamen spiritibus cælum *Cudbertus Episcopus.*

ſimul petiere. Grandis charitas, commori amico deſiderantis: ſed maior fœlicitas quod deſiderauerat impetrantis. *Beda Hiſt. lib. 4. cap. 29.*

Liberalis. LIBERALEM quoque, qui Altini genitus, Taruiſij ſepultus honoratur, oraſſe perhibent vitę huius finem, & ſe exauditum Angelo nuntiante didiciſſe. Poſthæc vicinas inuiſiſſe Eccleſias, & in ea quæ ſancti Laurentij eſt, Deo animam reddidiſſe. Quid miſera mortalitas longioris ætatis annos expetis? Tædet Sanctos diu viuere, dum ad vitam, quæ in Deo eſt, proficiſci feſtinant.

Beda Preſbyter. Venerabilis Beda Presbyter Domino reuelante præcognouit, die tandem quinquageſimo ſe à corporis vinculis exoluendum. Itaque feſto Dominicæ Aſcenſionis, dum in Eccleſia cum cæteris veſperas celebraret, nulla ægritudine affectus, atque etiam ſtans in hemicyclo, cubitiſque innixus, finitis veſperis expirauit, mirabiliſque odoris fragrantia ſubſecuta eſt, vt planè quo die in cęlum Chriſtus aſcenderat, eodem & ſeruum Chriſti, relicto in terra corpore, aſcendiſſe nemo dubitaret.

Caßius Epiſcopus. CASSIVS quoque Narnienſis Epiſcopus per viſum cuiuſdam Presbyteri accepit, ſe natalitio Petri & Pauli Apoſtolorum die, de terris migraturum, & anno tandem ſeptimo, die quo prædictum fuerat, cùm Miſſale Sacrificium peregiſſet, mortuus eſt, atque inde viuere, nunquam moriturus cœpit. Noſſe autem mortis tempus meruit, quia omni tempore mori paratus fuit, quotidie & Deo ſacram offerens hoſtiam, & multam pauperibus eleemoſynam. *Gregor. Dialog. lib. 4. cap. 56.*

Paulinus Epiſcopus. PAVLINI etiam Nolani Epiſcopi, vt vita ita vitæ exitus mirabilis fuit. Cubiculum, in quo æger iacebat, ipſo expirante intremuit, & eos qui aderant, repentino pauore obſtupefecit. Si viri ſanctitatem conſideres, ideo in morte eius concuſſum pauimentum dices, vt beatorum ſpiritum multitudinem ad ſuſcipiendum defuncti animam eò conueniſſe teſtaretur. Dignus quippe tali tunc comitatu fuit, qui dum viueret, omnia, quæ habere poterat, indigentibus dabat, & cùm res defeciſſent, ſeipſum dedit, vicaria ſeruitute redimens viduæ filium.

Meri-

Meritò nunc cum Angelis gaudet, qui sic homines dilexit. *Ibid. lib. 3. c. 1.*

GERMANVS Parisiensis Episcopus supra lectulum suum inscripserat: Quinto Cal. Iunias: Nemo inscriptionis causam nosse potuit, donec eodem qui notatus fuerat die, ipsum vita defungi cõtigit. Quid hoc est, nisi quia digni sunt diem transitus sui non ignorare, qui semper pati sunt transire? *Fortunat. & Sur. Tom. 3.* *German. Episcop.*

NAM & Amator Antisiodorensis Episcopus, qui etiã in Matrimonio Virginitatem seruare potuit, vltimũ diẽ imminere sibi præsciuit. Et cùm ad Ecclesiam perrexisset; sermonemque ad populum habuisset, in solio suo sedens animam efflauit. Quam sub columbæ effigie in sublime volantem quidam conspexere, vt eo visu & puritas Virginitatis & meritum patesceret sanctitatis. *In vita S. Germani.* *Amator Episcop.*

DONATVM Presbyterum apud Aureliam Galliarum vrbem ferunt cùm dies dormitionis eius instaret, nunquã preces intermisisse, donec animam exhalaret. Deprecatio enim misericordiam impetrat, gratiamque conciliat, vt vitæ huius finis illius vitæ initium sit, quæ fine caret. *Hist. Trip. lib 9. cap. 46.* *Donatus Presbyt.*

IVONEM quoque Presbyterum tradunt diem, qua mortem obiturus erat prædixisse, ac ne cùm ægrotaret quidem, consuetæ abstinentiæ modum remisisse, Postremò corpori & sanguini Domini communicatum, die nocteque intentis in imaginem Crucifixi oculis, orãdo perseuerasse, & altero illucescente die spiritum reddidisse. Igitur dum passi Domini supplicia insatiabiliter considerat, dum ipsum obsecrare non cessat, resurgentis gloriam hora ipsa qua resurrexisse dicitur, vidit, & à dextris Patris sedentem iam sine fine beatus conspexit. *Sur. Tom. 3.* *Iuo Presbyter.*

Homo bonus Cremonensis multa sanctitate clarus, dum Missales Ceremonias genibus prouolutus audiret, expirauit. Nemo eum non viuere putabat, donec dum Euangelium legeretur, eodem gestu perseuerantem, neq; se, vt solebat, in pedes erigentem, viderunt. O felicem *Homobon.*

viri exitum,cuius beatitudinem locus,tempus,gestus testati sunt! Adde etiam defuncti miraculo,eo quod ægroti,& à spiritibus vexati,cùm ad tumulũ eius adducti essent,conualuere. *In ipsius Histor.*

Francisc. PATREM Franciscum legimus nudum se super nudã humum deponi fecisse,cùm diem expectaret supremum, fratribusque benedixisse,& dominico exemplo singulis buccellam panis dedisse,sumpto demum salutis viatico, vita discessisse. Sic ergo nudus,sic ad terram vsque humiliatus,cœlestibus abundauit diuitijs, & supra cœlos exaltatus est,illicque ipsi Seraph inseparabiliter iunctus, cuius olim stigmata in corpore suo portarat. *Bonauent. cap.*13.

Dominic. PATER Dominicus vltimo vitæ die , ne intestatus obiret,hæc se fratribus suis legare dixit,charitatem,humilitatem,voluntariam paupertatem. O beatum virum, qui cùm hinc decederet,nihil habuit quod suis relinqueret præter exempla virtutum , quarum qui hæres fuerit, cælestis quoque regni hæres erit. *Garzo.*

Antonius Patauin. ANTONIO Hispano,cuius corpus Patauij in veneratione est,cũ aduersa valetudine oppressus iaceret, Christus apparuit;cuius conspectu lætus, atque intimis exultans præcordijs,Hymnum illum , cuius initium est : O gloriosa Domina,excelsa super sydera,voce qua potuit, decantauit , simulque Hymnum & vitam hanc finiuit, illam vitam feliciter inchoans quæ finem non habet. *Anton. hist. p.*3.

IAM tandem & Regibus bene moriendi exemplum aliquod proponamus,quando ne illos quidem immodicæ opes ditiaque regna à morte redimunt , sed potiùs ad mortem,dum ab alijs concupiscuntur,impellunt. *Quintus Ludouic⁹ rex.* Quintus Ludouicus Gallorum Rex, cùm ingentibus copijs ad recuperandam Ierosolymam profectus , parteque iam regionis illius occupata,febris morbo interceptus esset, nequiuit præstare quod promiserat. Dum autem ægrotaret,non in sericis,sed in cinere iacere voluit, & extensis ad instar Crucifixi manibus,animam efflauit . Sic humiliatus regnum deseruit terrenum, & cum Christo regna

re cœ-

re cœpit in cœlo. Sic deuotus dum infimam Ierusalem capere nititur, possedit supernam. Sic denique magnanimus caduca contemnens, ad illa quæ æterna sunt, perpetuò fruenda conscendit. *Iudic. Clicthou.*

Iam sicut viri à viris, ita feminæ à feminis mori discant, vt vitæ nunquam moritur æ præmia & ipse consequi possint. *Feminæ.*

MARIA Magdalena Domini Iesu Apostola, cùm diē dormitionis suæ iam proximum præsciuisset, nolēs quidem absque Eucharistiæ Sacramento decedere, à Maximino Episcopo illud accepit, & ante Altare humiliter prostrata spiritum tradidit. Corpusculum odore perquā suaui fragrauit: anima ab Angelis in cœlum sublata, pro laboribus, quos in terra sustinuerat, perpetuæ quietis felicitate gaudere cœpit; & quæ quondam lachrymis lauerat pedes Domini, nunc in conspectu eius exultat sine fine. *Iacob. de Vorog.* *Maria Magdal.*

MARTHA deinde soror illius, reuelato sibi vitæ fine, annum febris ignibus æstuauit. Cùm autem decessura esset, lampades accendi iussit, & astantibus vt vigilarent iniunxit. Nocte propè media ventus irruens luminaria extinxit, dæmones apparuerunt. Sed cùm illa orasset, soror è cęlo delapsa, affuit, malignos spiritus in fugam vertit, ipsam consolata est, lucernas accendit. Tunc & Christus ei præstò fuit, & vt secum veniret, hortatus est. Ipsa igitur tam optato itineri se accingens, efferri se sub dio fecit, cinereque conspergi, & Crucem sanctam iuxta apponi, atque Euangelium Dominicæ Passionis à Luca descriptum legi. Postremò in manus Domini spiritum suū commendans, obijt. Itaque non minus cùm ad Christum proficisceretur solicita erat, quàm olim cū ei ministraret, nisi quòd magis gauderet æternitatis hospitio, quàm temporalitatis. *Ibidem.* *Martha Virgo.*

MARIAE Aegyptiacæ vasta in eremo degenti, & ferarum tantùm sociæ, ne in fine vitæ sine salutari viatico decederet, Zozimas Abbas occurrit. Qui dato ei Trinitatis pane, cùm postea defunctam reperisset, reperit simul in puluere scriptum: Sepeli, Zozima, Mariæ corpus, & *Maria AEgypt.*

ter-

terram terra tege, ac pro me ora. Tunc leo ad cauandam ſepulturam operam præſtitit, Zozimas ad cadauer condendum. Sic ergo & deſerti beſtiæ, deſerti habitatoribus inſeruiunt, & in ſolitudine Chriſtum quærentibus, neq; ſacra deeſt Communio, cùm oportet, neque ſepultura. *In vitis PP.*

Amata Abbatiſſa. AMATAE in Thebaidis Monaſterio Abbatiſſæ Colonatus Martyr apparuiſſe dicitur, & vt proximo Dominico die ad Eccleſiam ſuam cœnatum veniret, eam inuitaſſe. Ipſa igitur, quæ iam per annos quadraginta limen monaſterij transgreſſa nunquam fuerat, tunc primùm vt Martyri morem gereret, exijt, & cœnulam quam ſecum tulerat in Eccleſia eius peregit. Inde reuerſa, ſororibus propediem ex hac vita ſe migraturam prædixit. Ac poſt biduum nulla corporis infirmitate laceſſita, vbi ſe veluti ſepeliendam compoſuiſſet, expirauit. O omni melle dulcior cœna, Mannaque ſuauior, cui cœleſtis conuiuij nunquam defuturæ dapes tam feliciter ſucceſſere. *Ruff. in vit. PP.*

Salaberga Abbatiſſa. SALABERGA quoque apud Lugdunum Abbatiſſa, cùm diem clauſura eſſet extremum, iucundiſſima viſione ne mortem timeret, roboratur. Vidit enim ſe ad locum immenſi fulgoris adductam, & in eo patrum multiplici florum pictura decoratum, mirabilique odorum ſuauitate fragrans, & id ſibi præparatum audiuit. Dormienti quoque zona, qua cingebatur, ſoluta, nec vſquam comparens, ipſam à corpore ſoluendam portendit. Nam & vox audita eſt, quæ diceret, die tandem centeſima hoc euenturum. Dehinc ſancta & prudens femina, vt veniens Dominus vigilantem inueniret, Pſalmos legere non ceſſauit, niſi cum etiam viuere ceſſaſſet, ea quidem viſione confidentior facta, ſed non & ſegnior. Neque enim tale quid apparet, vt certiore præmij expectatione, piæ operationis ardor in nobis langueſcat, ſed vt accendatur. *Apud Sur.*

Galla, Roman. GALLA CHRISTO dicata in monaſterio, quod apud ædem Petri Apoſtoli Romæ ſitum erat, dum cancri morbum in mamilla patiens iaceret, duo candelabra ante lectulum

ctulum eius ex monastico fortassè instituto accensa, per noctem lucebant, inter illa medius idem Apostolus ipsi apparuit, cuius repentino conspectu læta magis quàm perterrita, interrogauit, essent ne delicta sua sibi dimissa? & cum dimissa esse accepisset, ab eodem euocata, vt iam ex hac vita ad meliorem migraret: Rogo, inquit, vt soror Benedicta mecum veniat, & responsum accepit, alteram nunc secum venturam: Benedictam autem die postea trigesimo ipsas secuturam. Abijt visio, atque illa excitis ad se sororibus, quod viderat, enarrauit. Inde die tertio cum illa, quam Apostolus prædixerat, simul opetijt. Die deinde trigesimo Benedicta quoque moriens, oraculum impleuit. O verè omnes benedictæ, quæ sic euocantur, vt nullius culpæ conscientia eas terrere possit. *Gregor. Dial lib. 4. cap 13.*

IN eadem vrbe Romula, Redemptæ religiosæ feminæ discipula, Christo fideliter seruiebat. Sed dum debilitatis paralysi membris langueret, Redemptaque & altera discipula iacenti assiderent, subita lux in cubiculo refulsit, & assidentium oculos pariter mentemque perstrinxit. Mox etiam intrantis turbæ strepitum audierunt, sed neminem viderunt. Excessit lumen, & secuta est odoris grata suauitas, quæ pauorem quoque ex luce illa tumultuque conceptum leniret. Sub hæc Romula ipsa, Nolite timere, inquit, non morior modò. Postea verò die quarto, cùm sacram Communionem accepisset, pro foribus cellulæ eius psallentium chori auditi, & illa corporis vinculis expedita, cum eisdem cœlum petijt. Quis dicere queat, quàm illi iucunda mors erat, quæ moriendo supernæ felicitatis tantam prægustabat dulcedinem? *Ibid. cap. 15.* *Romula Virgo.*

TARSILLAE beati Doctoris ac Pontificis Gregorij amitæ in visis sanctus Felix Pontifex apparuit, qui sedem illi ostendens multa luce renitentem: Veni, inquit, te enim hæc sedes manet. Postero die Tarsilla febri implicita ægrotauit. Iamque in ipsius morbi accessione vehementer anxiebatur, cùm Christum vidit, atque ad eos qui aderant: Facessite hinc, ait, abite, ecce Dominus Iesus venit. *Tarsilla Virgo.*

Itaque ad eum quem videbat toto animi affectu anhelãs, expirauit. Odoris insecuta suauitas fidem fecit, verè ibi affuisse Iesum, & illam vnà cum ipso abijsse. Sed neque mortem timere potuit, quæ ante mortem mortis destructorem vidit. *Ibid. cap.* 16.

Musa Virgo. MVSA tenella adhuc, & nondum adultę ętatis Virgo, Virginem Deiparam cum multarum Virginum glorioso comitatu ad se venisse conspexit, & admonita est, ne quid vltra puellari more leuiter siue inconsideratè ageret, die trigesimo inter ipsas quas videbat Virgines ab eàdem cœli Regina feliciter admittenda. His visis vitam mutauit, quintoque & vigesimo die in febrim incidit, trigesimo verò eandem beatam virginem cernens, dicere cœpit. Venio, Domina mea, venio, & in hæc verba de corporis carcere exijt. Quo modo hãc vllam mortis molestiam sensisse rear, quæ se non mori sed venire dixit? Aut quare non felicissimam putem, quæ de seculi huius miseria in consortium Dei. Genetricis Mariæ recepta, gaudijs perfrui cępit æternis. *Ibid. c.* 17.

Elizabet vidua. QVID de Elizabeth illa dicam? quæ longè felicior fuit, quod Regis cœlestis ancilla esset, quàm terreni filia. Hæc ex febri iacens, cùm ad parietem se vertisset, apiculę fortè aduolantis tinnulo cãtu admodum delectata, quasi iam Angelos in cœlo, quò mox itura erat, concinentes audiret, & ipsa Deo laudes voce ob languorẽ tenui pressaque succinere cœpit. Læta mortem expectabat, iugiter orabat, & cùm prope se dæmonem vidisset, vt protinus recederet, iussit. Eo fugato, Christum vidit, à quo ad cœlestẽ thalamum inuitata mox ire perrexit, & tunc exanime corpusculum diuinum spirauit odorem, quia in odorem vnguentorum Christi, dum viueret, cucurrit. *Cõrad. Concion.*

Exhortat. AD istorum igitur exemplum, quos modò commemorauimus, nos componentes, tunc præcipuè cùm à corpore secedendum est, humilitatem seruemus, pœnitentiam agamus, precibus insistamus, fidẽ, spem, charitatem nullo modo in nobis labascere patiamur. Quia ex fide viuit iustus, &: Qui sperat in Domino, subleuabitur, &: Qui

Roman. 1. *Prou.* 29. 1. *Ioan.* 4.

manet

manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ad hæc Sacerdoti, cui ligandi soluendique indulta est potestas, confiteamur delicta nostra. Tum demum peccatorum vinculis expediti, submissiùs quàm possumus accedamus ad mensam Domini, & salutarem cibum ore sumentes, cordis hospitio suscipiamus Iesum. Hic est enim panis verus, qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo. Si quis ex ipso manducauerit non morietur, sed viuet in æternum. Et quoniam maximè cùm vitæ finis instat, Leo ille Rugiens modis omnibus ambit nos, vt deuoret, si apertè se ostenderit, solerti animi circumspectione opus erit, vt deprehendatur. Nam (vt alibi diximus) Angelum lucis interdum malignus assimilat, & callidis ind[?]ctionibus fidem primùm euertere nititur, vt subruto fundamento, destruat in nobis ædificium virtutum. Idcircò Apostolus: Licet, inquit, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Quamcunque igitur versipellis bestia formam induerit, in quamcunque speciem se verterit, siue Angeli, siue hominis, siue Sancti, siue etiam Christi: in hoc profectò agnosci poterit, si dicto facto ve aliquo ab orthodoxę fidei veritate per erroris anfract⁹ abducere nos incipiet, si ab humilitate ad inanem gloriam fictis laudationibus erigere tentabit, si veniæ spem terrore iustitiæ opprimere conabitur, si denique mentem nostram terrenarũ fragiliumque rerum recordatione ab earum cogitatu, quæ cœlestes & æternæ sunt, auocare atque auertere molietur. Tu igitur, qui ex fructibus malis malam arborem iã nosse poteris, vbi patuerint insidiæ, protinus exclama: Discedite à me maligni, & ego scrutabor mandata Dei mei. Tum demum ad Saluatorem mente, ore, oculisque conuersus, illum contemplare, illum ora, illi te committe, totumque trade, & dic: In manus tuas, Domine, commẽdo spiritum meum. In ijs verbis frigescentia deficiant labia, & palpitantis pectoris interrupti anhelitus finiantur. In his desinant laboriosa suspiria, ipseque nouissimus exhaustus vitalitatis conticescat singultus. Felix illa anima, & plus quàm dici

Ioan. 6.

1. Pet. 5.

Galat. 1.

Psal. 118.

Psal. 30.

dici queat beata, cui supremum vitæ huius diem sic tardè claudere contigerit.

De Purgatorio, CAP. XI.

AD minores culpas post obitum expiandas ignem purgatorium, sicuti ad maiores perpetuò plectẽdas, æternum, & quem gehennam nuncupamus, à Deo constitutum esse credimus. Idq; puto per Malachiã Prophetam significatum, vbi de Domino loquens, ait: Ipse enim quasi ignis conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum. De hoc & ipse Dominus in Euangelio: Omnis, inquit, igne salietur, & omnis victima sale salietur, quasi diceret: Sicuti caro salitur, vt corruptibili humore exsiccato dierum multorum vsui apta sit: ita qui purgatorio igne salitus fuerit, aptus erit vsui vitæ æternæ. Nisi enim ad purum excocti fuerimus, nunquam summæ illi puritati Deo iungi adhærereque poterimus. Neque enim Apostolis ipsis licuit partem habere cum Iesu, nisi pedes lauari sibi permisissent. Et qui mundus est, inquit, non indiget nisi vt pedes lauet: vt scilicet mũditiem eius augeat etiam illarum sordium detersio, quibus nemo, dum in huius vitæ via est, carere potest. Sic & agricola ille Euangelicus palmitem quamuis fœcundum purgat, & excolit, vt adhuc fœcundior sit, & fructus plus reddant. Ita ignis iste bonos purgando vrendoque efficit meliores. Nemo quippe tam bonus est, vt nulla in illo mali labes residua sit. Quis enim sine peccato, si septies in die cadat iustus? Esse verò ignem, qui fideles animas vrendo purificet, ex Domini verbis colligitur, dicentis: Quicunque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei. Qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Qui grauissimum crimen in futuro seculo irremissibile dixit, nõne dedit intelligi, leuiora ibidem remitti posse? Quòd si nullum illic remitteretur peccatũ, de hoc quoq; quod non remittatur, simpliciter absoluteque dixisset, neque secula distinxisset. Distinxit autem, quia sciebat esse

Malac. 3.
Marc. 9.
Ioan 13.
Ioan. 15.
Prou. 24.
Matt. 12.

quasdam in homine maculas peccatorum, quæ si in præsenti seculo conuenienti castigatione penitus dilutæ nō fuerint, dilui debeant in futuro: vtique in carcere illo, de quo non exitur, donec redditus fuerit nouissimus quadrans qui debetur: non in illo, in quo neque soluendi debiti facultas vlla est, neq; exeundi potestas. Huic quidē sententiæ etiam Apostolus adstipulatur, dicens: Vniuscuiusque opus quale fuerit, ignis probabit. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Quis est iste, quæso, cuius opus ardet, & detrimentum patitur, & tamen ipse saluus erit per ignem? Non ille, qui supra fidei fundamentum imponit aurum, argentum, lapides pretiosos, id est, meras defecatasque virtutes: non etiam qui ferrum, æs, plumbū, hoc est, delicta grauiora, quis ergo? quis, nisi qui superextruit ligna, foenum, stipulam? quæ quidem leuia tantò leuiora fiunt, quantò magis exuruntur. Et si secus res se habent, dicant assertionis nostræ calumniatores, vbi illos collocabunt, qui statim vt conuersi confessique fuerint, vita decedunt? Damnari non merentur, quia doluerunt se peccasse: absolui non debent, quia nondum iusto dolore satisfecerunt. Neque enim implere illis per mortem licuit, quod à Sacerdote pœnæ nomine iniunctum fuerat. Quia ergo iustitiæ ratio exigit, vt nullum prorsus crimen relinquatur impunitū: profectò necesse est, vt aliquis alicubi existat pœnarum locus, in quo puniantur ij, qui ad æterna supplicia delegandi nō sunt, sed potiùs temporalibus purgandi, vt expurgati eo demum regno digni euadant, in quod nihil intrabit coinquinatum, & in quo intrantes gaudeāt & dicant: Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigeriū. Veritas ista ne in obscuro lateret, quorundam defunctorum manifestis apparitionibus illustrata est, perspicatiusque patet, quàm vt argumentis ad se probandam indigeat. Ne qua igitur huiusce rei in cuiuspiam animo residere possit ambiguitas, ea nunc miracula in medium proferre operæpretium erit.

1. Cor. 3.

Aduerte hæc hæretici.

Apoc. 21.
Psal. 95.

Tres viri per B. Hieron. à morte resuscitati

In ea Epistola, quàm Cyrillus Ierosolymitanus Episcopus de signis D. Hieronymi post obitum factis ad Augustinum scribit, legimus per id tempus hæresim quandam insurrexisse, quæ diceret, defunctorum animas nec beatitudinem nec pœnam sentire, donec communis Resurrectionis die suis iungantur corporibus, hoc cum ipsis vnà messuræ, quod simul seminarunt: Purgatoriũ quoque post mortem nullum esse. Cumq; falsitatis huius pestifera malignitas inualescere cœpisset, iamque altiùs multorum animis hæreret, quàm vt verbis euelli posset, Hieronymus Eusebio apparens, iussit saccum suum, quo pro indumento vsus fuerat, trium virorum cadaueribus (qui ea nocte obierant) imponi, vt vitæ redditi doceant, quanto errore tenerẽtur, qui talia assererent. Resuscitati ergo, coram omnibus, qui ad Ecclesiam, vt hoc miraculum viderent, magno cœtu conuenerant, confitebantur, & beatorum præsentem gloriam, & damnatorum pœnã, & eorum qui minùs plenè pœnitentiam peregissent, purgamentum. Per quæ omnia, vt viuis testari possent, à beato Hieron. se circumductos, & sic ad vitam redire iussos affirmabant, rursum die vigesimo vnà cum Eusebio eius discipulo decessuros, & cum eodem (si modò æquale interim delictis pœnitentiam egerint) vitæ æternæ præmia consecuturos. Itaque tanto tamque euidenti miraculo explosa & exibilata Hæreticorum sententia est, atque illi qui paulò antè submersi fuerant, statim resipiscẽtes, Catholicam amplexi sunt fidem: cùm prætertim eos, qui à morte surrexerant, pœnarum recordatione indesinenter atque inconsolabiliter flere lamentarique viderent; ac tandem qua prædixerant die, Eusebio moriente, & ipsos iterum mori, vt etiam eiusce rei euentu magis constaret, quam vera essent ea, quæ per illos dicta fuerãt. *Inter Epist. Aug. Epist. 206. cap. 2.*

Hæc antiqua hæresis, nunc recens renata est.

Elias Eremita.

Adhaec Elias quidam in deserto AEgypti Solitarius, multæ sanctitudinis vir, & quondam beato Hieronymo familiariter vsus, in quiete vidit (sicuti idem Cyrillus testatur) animam cuiusdam Episcopi Anconitani, cum ante diuinæ Maiestatis Tribunal sisteretur, ob vitæ luxum

luxum atque delitias ad æternam pœnam destinari, animam verò Theodosij Senatoris, quòd beatum Hieronymum magno semper honore coluisset, ad Purgatorij tormenta deducendam decerni. Cumque diem signasset, quo ista viderat, comperit eodem ipsos ambos fuisse vita defunctos, & credidit vera esse quæ sibi per somnium apparuerant. Ex hoc præterea liquet, quantum expediat cœlestis regni ciues persanctè venerari, cùm sæpe contingat, vt ipsis opitulantibus ij, qui ad infernum corruissent, infernum Purgatorio commutent, & de futura beatitudine consequenda certi fiant. *Ibid.c.24.*

Hi autem eo facilius maturiusque purgari possunt, quo magis viuorum precibus, ieiunijs, eleemosynis, peregrinationibus iuuantur. Pascasius Apostolicæ Curiæ Diaconus, pietate erga Deum & homines præstans, (vt à Gregorio traditum est) nisi quòd contra Simmachum, iã omnium suffragijs Maximo Pontificatu dignum iudicatum, pertinaciùs quam fas erat, pro Laurentio, quem ipse digniorem censuerat steterit. Cùm itaque hanc culpã post mortem lueret, a Germano Capuano Episcopo in Angulanis thermis opera serui fungens inuentus est. Qui Germanus vt causam didicit abijt, & per dies aliquot pro illo supplicationes fecit, sicuti ipse rogauerat, atque eodẽ rediens, liberatum onere illo cognouit, quem iam ibi nõ comparere animaduertit. Hoc est illud quod Ioannes Apostolus præcipit, dicens: Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 14.*

Pascasius Diaconus.

1. Ioan. 5.

PRESBYTER quidam Centumcellis, cùm ad balnea lauatum venisset, & homini, qui ibi sæpè illi operam lauandi gratuitam præstiterat, panes aliquot muneri obtulisset: accepit, ipsum eis non indigere. Loci enim illius, olim dominum fuisse, & post mortem ibidem angustiari noxæ cuiusdam expiandæ causa, piaculique soluendi, veruntamen multum profore ei, si ipse panem consecratũ Deo offerendo pro illo oret. Quamobrem Presbyter sacram Hostiam obtulit, Deum precatus est, ad balnea redijt, sed non inuento homine, à pœna liberatum

intellexit. Agnus igitur, qui immolatus abstulit peccata mundi, & eorum peccata, qui in Purgatorio sunt, si pro illis offeratur, aufert; ita vt multo citiùs à debito soluatur, quàm soluerentur. *Ibid. cap. 55.*

Iustus Monach. HOC idem sequenti quoque exemplo astruere possumus. Dum enim beatus Gregorius Pontifex (vt ipse in Dialogo suo refert) Abbatis adhuc munus obiret: quidā inter Monachos nomine Iustus grauiter ægrotans, & iā morti proximus fratri suo seculari Copioso indicauit sibi tres aureos nummos esse, quod nemo alius nosset. Cùm tamen ea res percrebuisset, Abbas indignans iussit, ne quis Monachorum Iustum monasticæ legis violatorem adire, neue cum eo vllum miscere verbum præsumeret. Id ille per ipsum, qui sibi assistebat, Copiosum fratrem resciens, considerauit secum quantum ea re flagitij commisisset, & vt par erat, magis doluit, quòd Deo peccauerat, quàm quod ab hominibus deprehensus esset. Vbi autem vita elapsus est, corpus eius in sterquilinio sepelierunt, cum aureis illis quos reliquerat, dicentes: *Actor. 3.* Pecunia tua tecum sit in perditionem. Hoc clarè ad reliquorum terrorem actum: illud occultè, vt scilicet pretiosus monasterij Præpositus per dies triginta quotidie pro iniustitia Iusti offerret Dominicū sacrificium. Postea tandem Iustus Copioso noctu apparens: Hactenus, inquit, in tormentis fui, nunc demum sacra Communione percepta, ab ijs me expeditum certò scias. Nemo præter Abbatem nouerat, pro quo Pretiosus quotidiè rem diuinam faceret, sed vbi visio Copiosi vulgata est, & ipsi palàm fecere, eum iam trigesimum diem esse Sacrificiorum pro Iusto actorum, proptereaque illum à Purgatorio erutum cœloque illatum. O quanta hæc Missalis Hostiæ virtus, & præter hanc quam prudens pijssimi Abbatis erga suos cura? Sic delinquentem puniuit, vt & ipsi prodesset ad salutem, & cæteris ad exemplum. *Ibidem.*

Odilo Abbas. ODILONI Abbati Cluniacensi Vgo, qui vitam eius conscripsit, diuinitus reuelatum tradit, supplicationes pro defunctis die proximo post Festum omnium Sanctorum ab Ecclesia fieri oportere. Idque ipse primus obseruauit,

nauit, deinde obseruandum vniuersa recepit Ecclesia: Et quisnam tam temerariæ perfidiæ est, vt negare audeat, post mortem expiationi locum? *Surius Tomo 3.*

DECIMVS Benedictus Pontifex Maximus cùm mortem obijsset, Ioanni Portuensi Episcopo apparens, confessus est se Odilonis Abbatis precibus ab æternæ mortis periculo seruatum. Se autem ideò tunc ei apparuisse, vt ipse eundem Abbatem rogatum iret, ne sibi in flammis Purgatorij ardenti subtraheret auxilium, quod ferre adhuc in corpore viuenti consueuerat. Hoc nuntio sibi allato Abbas, & ipse suppliciter pro illo orauit, & omnibus qui cum ipso erant Monachis, vt itidem facerent, iniunxit. Haud ita multo post Benedictus totus lucidus ac refulgens apparuit Eldeberto Monacho, seque à Purgatorio ad beatitudinem translatum dixit, Odilone ac Monachis pro se deprecantibus. Deinde & ipsi Odiloni, sub eadem forma se ostendens, gratias egit, eo quòd tam grande beneficium per eum potissimè accepisset. Non frustra igitur pro fidelibus defunctis orat Ecclesia, non incassum solennem pro eis instituit supplicationem, statutaque Sacrificia. Quam quidem rem nequaquam faceret, si nullum esset post mortem Purgatorium. *Benedict. Papa.*

HOC etiam ante Euangelium sub Lege factitatum esse Machabæorum historia testatur, de Iudæ Israelitarum ducis erga eos pietate, qui in bello desiderati fuerant, sic loquens: Fortissimus Iudas facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam, offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium; benè & religiosè de Resurrectione cogitans. Nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum, orare pro mortuis: Et quia considerabat, quòd ij, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis soluantur. Sic soluti vox illa in Psalmo ad Deum est: Misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam, ex inferno inferiori. *Iudas Machabeus. 2. Mac. 12. Psal. 83.*

Eccl. 7. PRAETER hæc etiam in Ecclesiastico quod scriptum est: Mortuo non prohibeas gratiam. Quis mortuo prohibet gratiam, nisi qui illum in Purgatorio pœnas luentem cum iuuare possit, negligit? Tale est & illud eiusdem libri præceptis interfertum: In requie mortui requiescere fac memoriam eius. Quę alia memoria in requie, hoc est, in morte mortui potest requiescere, nisi quæ officio constat pietatis? id est, quando ij qui supersunt, pro eo qui defunctus est orant, ieiunant, & in paupere Christum pascunt? Alia verò quæuis memoria non requiescit super mortuum, sed potiùs in ventos dilapsa euanescit. Quid enim conferunt animæ, vel dum effertur funus ardentes cærei: vel dum conditur cadauer, dealbata sepulchra? Viuorum ista solatia sunt, non suffragia mortuorum.

Ibid. 38.

Quā magna Purgatorij pœna. *Gregorius Papa.* QVAM graues autem quamq́ue acerbæ Purgatorij pęnæ sint illo celebri Gregorij Pontificis exemplo satis constat. Quoniam (vt aiunt) cùm sibi in pœnam piæ cuiusdam temeritatis, vel potiùs temerariæ pietatis, quòd pro Traiano orauerat, optio per Angelum à Deo offerretur; maluit hîc omnibus diebus vitæ suæ, vario ac multiplici languorum genere affici, quàm per biduum in Purgatorio cruciari. *In vita Gregorij liber secundus, cap.* 44.

Ratio. HVIVS cruciatus grauitatem nō mediocrem, sed propè maximam esse, etiā ratione argumentisq; probari posse videtur. Quippe exuto corpore quod aggrauat, purior fit in anima intellectus. Vnde in Psalmo dicitur: Anima mea cognoscet nimis. Quanto autem quis Deum magis intelligit, tantò magis appetit. Hic verò appetitus ex certitudine quoque spei capit passionis incrementum. Auidiùs enim bonum illud quisque appetere solet, quod se minùs dubitat assecuturum, ideoque ex dilatione rei magis appetitæ, magis animo torquetur. Hinc est illud Prophetæ: Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Psal. 138.

Psal. 83.

Ratio. DOLET præterea qui in Purgatorio est, quod dum viueret, non hic potius voluntaria pęnæ exactione pro reatu satisfecerit, cùm multo leuiore cruciatu id effici potuisset. Etenim debitum quod sponte redditur, pluris æ-

ſtimat Deus, quàm quod ab inuito iuſtè extorquetur. In hoc obſeruatio æquitatis eſt, in illo remiſſionis meritū, vt pauca etiam libenter ſoluenti, multa condonentur. His igitur intimis animæ angoribus extrinſecos adde, ardorem vtique illum, quo omnis delictorum ſcoria ita penitus excoqui debet, vt ad nihilum redigatur, & nulla prorſus culpæ nota, nullum vitij veſtigiū in anima, quod non deletum abſterſumque fuerit, relinquatur. *Ignis.*

CAETERVM tametſi pœna vehementiſſima ſit, in eo tamen conſolatur qui patitur, quòd iam de adipiſcenda immortalitatis gloria nihil dubitat, nec ſi poſſet, ad vitā hanc redire vellet, malens illic torqueri cum certi tanti boni cōſequendi expectatione, quàm hic delicijs affluere cum periculo amittendi. Quod quidem bonum qui peccando amittit, ſupplicijs mancipatur æternis, vt non ſolùm non beatus ſit, ſed etiam infeliciſſimus ac ſuprà quàm quiſquam dicere poteſt miſer. Is ergo qui in Purgatorio affligitur, afflictiones ſuas gaudio quandoque futuro compenſat. Flammis quidem torretur, deſiderioque afficitur, ſed videt has omnes inquietudines, omnemque laborem, ad illum finem indeclinabiliter tendere, in quo ſempiternæ quietis initium eſt, & inter acerrimos dolores quos tolerat, contentatur ipſa dolorum conditione. Ac veluti lucri auidus negotiator, qui naui merces vehit, ventorum turbinem ſuſtinet, procellarumque & aeris intemperiem tolerat, fluctibus iactatur, ſentinæ fœtore torquetur, nauſea contabeſcit, & commotis inteſtinis, algenteque ſtomacho, ipſa penè viſcera euomit & eructat, & tamen grandem facturus quæſtum, omnia turbulentæ nauigationis faſtidia æquo animo fert: ſic ſe habet, qui Purgatorio igne carpitur, præſentes enim pœnas futuræ beatitudinis lucro ſuſtentat, & ſupplicia patiendo gaudet magis quàm triſtatur, ſeque ipſum erigens: Quare, inquit, triſtis es anima mea? & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: Salutare vultus mei. & Deus meus. Et ad Dominum cōuerſus deprecatur: Educ de cuſtodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iuſti, donec *Conſolatio eorum qui purgātur.* *Pſal. 41.* *Pſal. 141.*

retribuas mihi. Nobis ergo in primis enitendum erit, vt hic potiùs quæque etiam minima expurgemus pietatis officijs, corporisque labore, ne vel biduum illud, quod sanctissimus Pontifex tantoperè exhorruisse dicitur, in Purgatorio peragamus. Deinde si hoc difficile factu videtur, saltem caueamus, ne illis pœnis obnoxij simus, quarum nullus finis est, nulla requies, nullum leuamen, quas denique cogitare, nedum pati, pœna est.

LIBER SEXTVS,

De Signis vltimi Iudicij,

CAP. I.

VLTO maxima cū solicitudine hoc cauebimus, si pensitauerimus diuini illius Iudicij terrores, omniumque formidabilium magis expauescendum diem. Igitur cùm plurimū nobis ea res conducat, peroportunum videtur, vt hoc vltimo volumine de ipso vltimo Domini Iudicio pertractemus. Et primùm de signis quę præcessura sunt, deinde de Antichristo, de Christo, de regno Christi, de damnatorum pœna, de iustorum gloria, & si qua alia interim occurrent non ab ijs aliena, neque memoratu indigna.

SIGNA ergo quæ antè euentura prædicantur, & quæ multi aliqua ex parte iam euenisse affirmant, horroris & Matt.14. iræ plena sunt: & si talia signa, quale, quæso, illud & quā terribile, quod per ea fuerit significatum? Audituri estis (inquit Dominus) prælia & opiniones præliorum. Videte ne turbemini. Oportet enim hæc fieri: sed nondum statim finis. Magnū quippè rerum apparatum multo antè fama nunciare solet, quàm ipse se prodat. Priùs itaque prælia audienda sunt, postea etiam videnda. Cùm autem supremus iam aduentare dies cœperit, tunc & bella magis sæuient, malaque malis cumulabuntur. Cōsurget, inquit, gens in gentem, & regnum in regnum: neque

neque id satis. Erunt pestilentiæ, & fames, & terremotus per loca, & terrores de cælo. Hæc autem omnia initia sunt dolorum. Quomodo, Domine, initia dolorum, & non dolores, vbi tot ac tanta mala? vbi hominum odia, opum rapinæ, vrbium excidia, liberorum seruitus, sanguinis sitis, cædes mutuæ? Vbi statim perimens morbus, repentè multas domus vastans lues, & super terram putrescentia humana cadauera, deficientibus qui ea sepeliant? Vbi etiam illos qui gladio, qui pestilentiæ superer-runt, torquebit esuries, inedia consumet? Vbi postremò & cælum supra verticem fulgurans; & terra sub pedibus tremens, miserorum corda nouo metu concutiens, ita vt hæc iam se dehiscere velle videbitur, vt viuos deglutiat; illud ruere, vt opprimat & elidat. Tetra sanè omnia ista & terrifica nimis, & tamen penè nihil ad ea quæ secutura sunt. Pleraque enim talia iam & ante nos & nostra ætate contigere. Nouimus Italiam intestino bello sæpe afflictam, peregrino vastatam. Audiuimus Hispaniam, Galliam, Germaniam, Britanniam, inter se frequenter concurrisse, Pannonios quoque cum vicinis gentibus cruenta bella assiduè gerere. Scimus Bythiniam, Asiam, Syriam, Græciam, Macedoniam, Mysiam, plurimas denique Christianorum Prouincias à Barbaris natonibus aut vi, aut deditione occupatas. Non ignoramus pestilentiam crebrò in populos famemque sæuisse. Ad hæc cometas in cælo crine sanguineo lugubre minantes, facesque & bolidas, & ignitas trabes longo admodum tractu sed celerrimo aëra transuolantes, & multa id genus ostenta interdum apparuisse: Terræ quoque vibratione magnas ædificiorum moles funditus conuulsas procubuisse. At verò de hac, quam futuram expectamus, ærumna dicitur: Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modò, nec fiet. Et nisi, inquit, breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur dies illi. Hîc ergo dolores, hîc gemitus, hîc meræ iam angustiæ, illic initia tantùm dolorum. Quamuis enim graue malum, si vni isti compares, aut leue, aut nullum putabis. *Matt. 24.*

Aduertite diligenter nostrorum temporū miseriam.

SED iam audi quale hoc malum, quantoque reliquis omnibus plus habeat infelicitatis, diligenter tecum perpende. Et multi, inquit, Pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Miserum est, ferro, pestilentia, fame perire: sed multo miserius infidelitatis errore, & alicuius hæreseos prauitate, à veritatis Religione deficere. Et quia hîc quidem maius periculum, idcirco Saluator noster, haud parum nostri solicitus, præmonet nos & ait: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus, & multos seducent. O misera vtrorumque conditio, & qui seducent, & qui seducentur! Felices quidem sibi videbuntur ob delicias voluptatesque, & rerum omnium copiam, quæ illis satis superque erunt, & non animaduertent nec recordabuntur, quòd lata via illa, quam ingredientur, via perditionis sit. Quoniam ergo abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum, succedentibus vitijs deficiet virtus. Quid autem infelicius, quàm charitatem amittere, sine qua cætera animi bona nihil sunt? Abundabit iniquitas, quæ iniquitas? Illa planè, de qua Apostolus ad Timotheum scribens, ait: Hoc autem scito, quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et quemadmodum Iannes & Mambres restiterunt Moysi, ita & hi resistent veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Quis locus tunc iustis in tam perditorum hominum cœtu? Quod consortium pijs cum infidelibus? Quæ bonorum quies esse poterit, vbi improbissimi homines terram cælumque per licentiam conturbabunt? Sed non diu feret tantam nequitiam Deus, ideo breuiabit dies, vt inuocantibus adsit, & peruersitate malorum irritatus, maturabit Iudicium suum. Hinc Osee Propheta vociferatur & clamat: Audite verbum Domini, filij Israel,

Matth. 7. *Matt. 24.* *1. Tim. 3.* *Osee 4.*

quia

quia iudicium Domino cum habitatoribus terræ. Non est enim veritas,& non est misericordia,& non est scientia Dei in terra. Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cæli, sed & pisces maris congregabuntur. Hoc ergo propter scelestos, & qui terrenarum rerum cupiditatibus capti, cælestia contempsere. Porrò propter iustos non solùm dies breuiabuntur, sed etiam ne interim vel hominum improbitate, vel diaboli supplantationibus, euertantur, Enoch & Eliam mittet eis clemens & misericors Dominus. Et illi quidem alios iam lapsos pijs exhortationibus erigent, alios ne labantur confirmabunt. Sic quippe de ipsis in Apocalypsi scriptum est: Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Hi sunt duæ oliuæ,& duo candelabra lucentia in conspectu Domini terræ stantes, & si quis voluerit eis nocere, ignis exiet de ore eorum, & deuorabit inimicos eorum, & si quis voluerit eos lædere, sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus Prophetiæ illorum,& potestatem habent super aquas, conuertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plaga, quotiescunque voluerint. Per Enoch & Eliam alios quoque fideles verbi Dei prædicatores intelligimus, qui orbem peragrantes, consulent credentium saluti, dicente Domino: Et prędicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus Gentibus, & tunc veniet consummatio, id est, seculi finis. Quòd autem Elias venturus sit, etiam in Matthæo testatur Dominus, dicens: Elias quidem venturus est, & restituet omnia. Quid est, restituet omnia, nisi quia tunc & ipsi conuertendi sunt, qui occidentem Legis literam adhuc sequuntur? Sic enim in Malachia legimus: Ecce ego mittā vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum. Tunc igitur & Ieremiæ impletū erit vaticinium dicentis:

Enoch & Elias. *Apoc. 11.* *Matt. 24.* *Matth. 17.* *Malac. 4.*

In die-

Ierem.33 In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter. Quanto autem tempore durabit prædicatio hæc, & quibus miraculis proficiet, superiùs expressum est. Posthæc verò Antichristi aduersus Ecclesiam furere incipiet persecutio, de qua non sine vehementi animi dolore nunc nobis restat dicendum.

De Antichristi persecutione.
Cap. II.

TETERRIMAM bestiam, omni immanitate atrociorem Antichristum, ab aquilonis finibus venturum autumant, iuxta illud Ieremiæ: Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terræ. A Tribu verò Dan oriturum, ex eo quod Iacob ad filios prophetante dicitur: Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens vngulas equi, vt cadat ascensor eius retro. Antichristus enim partim doli veneno, vt coluber, partim potestatis cornu, vt cerastes, eos inuadet, quos per viam veritatis, & semitam iustitiæ ire viderit. Cùm itaque Enoch & Eliæ prædicatio per vniuersum terrarum orbem vulgata fuerit, tunc Satanę filius prodere se, & aduersus eos inualescere incipiet. Sic enim in Apocalypsi legimus: Et cùm finierint testimonium suum, Enoch scilicet & Elias, bestia quæ ascendit de abysso, faciet aduersus eos bellum, & vincet illos, & occidet eos, & corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, quæ vocatur spiritaliter, Sodoma & AEgyptus, vbi & Dominus eorum crucifixus est. Iacebunt quippe Catholicorum fidelium corpora in plateis, quoniam pro veritatis religione mori præoptabunt, quàm in infidelitate viuere. O gloriosa martyria! iacebitis quidem in plateis, sed habitabitis in cælo. Pro Christo cadetis, sed cum Christo regnabitis. Sanguis vester super terram effundetur, sed spiritus vester supra cælum requiescet. Pro breui supplicio gloriam capietis æternam. Non vos fraudis laqueis irretire poterit inimicus, quia in Christo credentibus astutia non deerit ad cauendum, non furoris immanitate terrere, quia non timebitis illum, qui tantum corpus potest occidere,

Ierem. 1.

Gen. 49.

Apoc. 11.

dere, sed eum potiùs, qui corpus & animam potest mittere in gehennam. Quantò terribilior erit hostis, tantò patientia vestra fortior, & gloria insignior, & remuneratio maior. De illo simul ac de vobis per Ieremiam prophetatum: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem, & turbo magnus egredietur à summitatibus terræ, & erunt interfecti Domini in die illa à summo terræ vsque ad summum eius, non plangentur, & non colligentur, & non sepelientur, in sterquilinio super faciem terræ iacebunt. Diuina enim permissione fiet, vt diabolus contra Ecclesiam sæuiendi potestatem accipiat. Oportet ergo illum, quem Christus nunc vinctum tenet, nouissimo tempore dies aliquot solui ac dimitti. Quod Ioannes in Apocalypsi cernens ac dolens, clamat: Væ terræ ac mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quòd modicum tempus habet. Et idem rursum ait: Soluetur Satanas de carcere suo, & exibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog & Magog, & congregabit eas in prælium, quorum numerus est sicut arena maris, & ascenderunt super latitudinem terræ, & circumierunt castra Sanctorum & ciuitatem dilectam. Ciuitas dilecta, vel Ierusalem, vel Ecclesia Dei est. In eam impetum faciet hic diaboli filius, & illorum multitudine quos decipiet, eos opprimere molietur, quos decipere non poterit. Ad hæc etiam, ô facinus indignum! ista desolationis abominatio in Templum Dei irrumpens, omnia sancta prophanabit, & in medio sedens Deum se & Christum impudenter improbeque mentietur, mittet malignitatis suæ satellites per prouincias & loca qui dicant: Ecce iam venit Christus, Venite ad adorandum illum. Quam futuram fallaciam præsciens Dominus, cauere nos iubet, dum ait: Si quis vobis dixerit: Ecce, hîc est Christus, aut illic, nolite credere. Si dixerint vobis: Ecce, in deserto est, nolite exire: Ecce in penetralibus, nolite credere. Cur ita? quia non talis aduentus Filij Dei erit, qualis filij diaboli. Qualis aduentus filij diaboli? in deserto cum bestijs, in penetralibus cum facinorosis turpique luxuriæ deditis hominibus. Qualis filij Dei? Sicut

Ierem. 25. *Apoc. 12.* *Ibid. 20.* *Matt. 24.* *Matt. 10.*

Sicut fulgur exiens ab Oriente, & apparens vſque in Occidentem. Illius ab aquilone, huius è cælo: illius locorum interuallis latens, huius in aëre omnibus æquè manifeſtus: illius in tenebris, huius in luce. Hoc pleniùs poſtea monſtrabimus, nunc interim peſſimi omnium tyranni audaciam, arrogantiam, impietatem, aſtum, vim, atque potentiam, vt cœpimus, proſequamur.

Dan.8. DANIEL Propheta cùm viſionem de quorundam regum futuro euentu vidiſſet, ſic demum de Antichriſti regno ſibi dictum audiuit. Poſt regnum eorum, cùm creuerint iniquitates, conſurget rex impudens facie, & intelligens propoſitiones, & roborabitur fortitudo eius, ſed non in viribus ſuis, & ſupra quam credi poteſt, vniuerſa vaſtabit; & proſperabitur, & faciet, & interficiet robuſtos, & populum ſanctorum ſecundùm voluntatem ſuam, & dirigetur dolus in manu eius, & cor ſuum magnificabit, & in copia rerum occidet plurimos, & contra Principem principum conſurget. Quòd ait, roborabitur fortitudo eius, facturum ſigna & prodigia ſignificauit, ita vt in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam iuſti: & hoc non in viribus ſuis, ſed dæmonis, cuius inſtigatione agitatus ad tantam prorumpet temeritatem, vt ſui oblitus Deum ſe reputabit, & contra Chriſtum conſurget, &

Matt. 24. Eccleſiam vaſtabit, & ſuperbiæ ſpiritu inflatus, diuina omnia prophanabit, polluet, contemnet, ac tantùm Satanam illum, cuius conſilijs opeque nitetur, colet. Nam ali-

Dan 11. bi etiam in Daniele ſcriptum eſt: Et faciet iuxta voluntatem ſuam rex, & eleuabitur & magnificabitur aduerſus omnem Deum, & aduerſus Deum Deorum loquetur magnifica, & dirigetur, donec compleatur iracundia. Tum ne quid impuritati ſpurcitiæque eius deſit: Et erit, inquit, in concupiſcentijs fœminarum, præterea nec quenquam Deorũ curabit, quia aduerſum vniuerſa conſurget. Deum autem Maozim in loco ſuo venerabitur, & Deum quem ignorauerunt patres eius colet, auro & argento & lapide pretioſo, rebusque pretioſis. Vide hominis dementiam, dæmonio ſupplicat, dæmonium veneratur, & ſe ab hominibus pro Deo vult coli haberique. Quaſi verò non ſer-

nus diaboli fit, qui ei ancillatur, sed Dominus & Deus. Rursum idem Propheta impietatem eius audaciamq; designans, etiam quamdiu regnaturus sit, declarat: Sermones, inquit, contra excelsum loquetur, & Sanctos altissimi cõteret, & putabit quòd possit mutare tempora & leges, & tradentur in manus eius vsque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis, hoc est, vsque ad annos tres cum dimidio. Hanc temporis præscriptionem Apocalypsis apertè indicat, vbi dicitur: Et ciuitatem sanctam, hoc est, Ecclesiam conculcabunt mensibus quadraginta duobus. Adhęc quidam opinantur, ipsum vt se Deum probet, cùm post tridui latebram rursum apparuerit, mortuũ se fuisse, & resurrexisse simulaturum, ex eo quòd in Apocalypsi scribitur: Et vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortẽ, & plaga mortis eius curata est. Hinc etiam dicunt, quòd finget se cælum velle conscendere, atque à malis spiritibus in aëra feretur, eoq; modo plaga mortis eius curabitur, quia scilicet illi quibus illudet, verè mortuum & resuscitatum fuisse credent, quem in cælum quoque sublimem ire conspicient, vnde sequitur: Et admirata est vniuersa terra post bestiam, & adorauerunt draconem qui dedit potestatem bestiæ, & adorauerũt bestiam, dicẽtes: Quis similis bestiæ? & quis poterit pugnare cum ea? Sed bene illi qui draconem & bestiam adorant, terra idicuntur. Terrena enim sapient, nescientes quia Christus iam non moritur, & mors illi vltrà non dominabitur. Qui verò posthac mori & resurgere simulabit, Christum se esse asserens, non Christus, sed Antichristus erit.

Idem 7. *Apoc. 11.* *Apoc.* *Rom. 6.*

INTEREA verò dum dira agetur persecutio, dum Christianorum passim innoxius effundetur cruor, dum vastans omnia prophanorum rabies debacchabitur, dum denique Conditor omnium Deus ore sacrilego vbique blasphemabitur, indignabuntur elementa, & verso naturæ ordine, Sol obscurabitur, Luna non dabit lumen suum, stellæ cadent, terra quassabitur, commotis mare fluctibus rugiet. Et, proh scelus, tam trepida rerum facies non commouebit impios, vt ab impietate sua desistant. Erunt signa (inquit Dominus) in Sole, & Luna, & *Lucæ 21.*

stellis, & in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus prę timore & expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Putabunt maligni hanc se pressuram pati, quia nondum satis vlti sunt illos qui Antichristum recipere noluerunt, & ob id magis magisque incrudescent, dum cædendo eos

Ioan. 16. arbitrabuntur obsequium se præstare Deo. Ita de errore in errorem prolapsi, grauius postea diuinæ vindictæ ferent supplicium. De signis autem his etiam veteres Prophetæ itidem locuti sunt, non alio afflati spiritu, quàm il-

Isaiæ 13. li qui Euangelia scripsêre. Isaias: Stellæ, inquit, cæli & splendor earum non expandet lumen suum, obtenebratus est Sol in ortu suo, & Luna non splendebit in lumine

Ierem. 10. suo. Ieremias ait: Ipse Deus viuens & rex sempiternus, ab indignatione eius commouebitur terra, & non sustine-

Ioel. 2. bunt gentes comminationem eius. Et Ioel Propheta: A facie eius, inquit, contremuit terra, moti sunt cæli, Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum. Et iterum: Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis. Hinc iam Satanæ artificia deficere, prodigia cessare, vires languescere, animi concidere incipient, & sicut maleficorum Pharaonis virtus in faciendis miraculis per Moysen & Aaron superata succubuit, ita tunc omnis vis diaboli & Antichristi & Pseudoprophetarum indies deperiens contabescet. Etenim post Sanctorum cædem super omnes repentinus irruet pauor, & antè illos flagitiorum suorum torquebit conscientia, quàm vl-

Ierem. 4. tio consumet diuina. Ac sicut Ieremias ait: Erit in die illa, dicit Dominus, peribit cor Regis, & cor Principum, & obstupescent Sacerdotes, & Prophetæ consternabuntur.

Posthæc Elias & Enoch, ab Antichristo interempti, ex diuina virtute resurgent viui; vt fideles, qui residui erunt, in spe Resurrectionis mox futuræ corroborentur.

Apoc. 11. Legitur enim de ipsis in Apocalypsi: Et post dies tres & dimidium spiritus vitæ à Deo intrauit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos, qui vide-

viderunt eos, & audierunt vocem magnam de cælo dicentem eis: Ascendite huc, & ascenderunt in cælum nube, & viderunt illos inimici eorum, & in illa hora factus est terræmotus magnus, & decima pars ciuitatis cecidit, & occisa sunt in terræmotu homina hominum septem millia, & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriam Deo cęli. Terrentur iniqui qui terruerant, & magna pars ipsorum Ecclesiæ sanctæ persecutorum concussis terræmotu ædificijs ruina oppressi sunt, vt Dauidicum illud impleatur: Confundantur, & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam euelletur exaruit. Arescent quippe illi partim domorum casu elisi, partim pauore perculsi, qui dudum se tutos putabant, & qui innocentum sanguine manus fœdauerant, cadente super eos Ecclesiæ lapide, conterentur. Iusti verò videntes tot terribilia in cælo, & in terra, & in mari, fortasse & ipsi expauefacti contremiscent; sed tamen manibus in cælum sublatis gloriam Deo dabunt, neque spes eos destituet futuri regni quam semper habuerunt, quem inter tot sæuientes persecutionum procellas integram inuiolatamque seruauerunt, nunquam à fide desciscentes, vt vsque in finem perseuerando salui fierent. Timebunt quidem horrendum iudicij diem iam instare cernentes. Sed memoria repetent, Dominum sibi in Euangelio dixisse: His autem fieri incipientibus, respicite & leuate capita vestra, quoniam appropinquabit redemptio vestra. Et in Ioele Propheta: Eum qui ab Aquilone est, procul faciam à vobis, & expellam eum in terram inuiam & desertam. Qui ergo adhuc reliqui cum Antichristo erunt, limphatico quodam furore acti, veluti dementes discurrent, ac præ horrore circumspectantes latebram quærent, & non inuenient, iam liquidò cernentes, ad scelerum suorum vindictam elementa conspirasse, & creaturas pariter omnes contra Creatoris aduersarios iusta indignatione esse commotas. Vnde ad eos Isaias: Vlulate, inquit, quia propè est dies Domini, quia vastitas à Domino veniet: propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis tabescet &

Psalm. 12. *Lucæ 2.* *Ioelis 2.* *Isaiæ 13.*

contereturs torsiones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt, vnusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum. Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus, & iræ furorisque, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores eius
Ierem.3. conterendos de ea. Et Ieremias ait: Ecce turbo Domini, furor egrediens & procella ruens in capita impiorum conquiescet, non auertet iram indignationis Dominus, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui: in nouissimo dierum intelligetis ea. Eadem illis obnuntians
Ioel.2. Ioel Propheta, ait: Clamate ad Dominum, a, a, a, diei, quia propè est dies Domini, & quasi vastitas à potente veniet.

De die Iudicij incerta. CAP. III.

Marc.13. DE die autem illo vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. Sic in Marco legimus. Quod si rectè interpretari voluerimus, dicemus: Ideo Pater scit, quia communicat filio. Ideo Filius nescit, quia nemini reuelat. Non autem putemus aliquid latere Filium quod nouit Pater, aut quicquam minus esse in Filio quàm in Patre, ne in Arrij vel Eunonij hæresim erroremque incidamus, qui Filium Patri negant esse æqualem. Sicut ergo Iudicij & diem & horam ille qui iudicaturus est, sicut & ille qui omne iudicium dedit Filio, & qui cum Filio vnum sunt. Sed ob hoc nos diem hunc ignorare voluit, vt semper verentes ne fortè is crastinus sit, quotidie occurrere illi parati simus. Itaque etiam post Resurrectionem suam de ipso die in-
Actor.2. terrogantibus Discipulis respondit: Non est vestrûm nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Hinc & Apostolus ad Thessalonicenses scribens
1.Thess.5. ait: De temporibus autem & momentis, fratres, non indigemus vt scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. Cùm enim dixerint: Pax & securitas: tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & non effugient. Et vt ostenderet qui sunt, quos repentè veniens

niens opprimet: Vos autem fratres, inquit, non estis in tenebris, vt vos dies ille tanquam fur comprehendat. Omnes enim vos filij lucis estis, & filij diei. Vtique qui in luce sunt, inuigilant virtutibus; qui autem in tenebris, in vitia impingunt, & mentis oculis capti, furem venientem videre nequeunt. His igitur tanquam fur veniet ipse tremendi Iudicij dies, quoniam imparatos offendet. Quamobrem diluuio illum comparans Dominus: Sicut in diebus Noe, inquit, ita erit aduentus Filij hominis. *Matt.24.* Sicut enim in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intrauit Noe in Arcam, & non cognouerunt, donec venit diluuium, & tulit omnes: ita erit & aduentus Filij hominis. O miseri & sibimet infensi, qui tanto periculo se expositos agnoscunt, & tamen tanquam nullum sit, negligunt. Comedant, bibant quantum possunt, gulæ ventrique indulgeant, nubant, nubantur, aut etiam (vt faciunt) illicitis libidinibus incumbant; nunquam tantum haurire poterunt voluptatis, vt non pro eo omnes mundi labores, omnes miserias in vita pertulisse mallent, cùm ad eas peruenerint miserias, quarum finis nullus est. Et si tam nequiter viuant, tempus quo iudicandi sint nescientes, fortasse cras aut perendie futurum: quanto nequiùs viuerent, si ad multorum annorum spatium id prorogatum scirent? Vtiliter ergo diem hunc, de quo loquimur, occultum nobis esse Dominus voluit. Diceret enim quispiam, hinc ad annos quinquaginta iudicandus sum: cur non interim otio delicijsque me oblectem; iocis, risibusque, lusibus non vacem, gaudijs præsentibus non fruar: si tantum temporis ad pœnitendum mihi restat. Itaque dum vitæ spatia secum computaret, cupidinibus frena permitteret. Quamobrem hunc secundi Aduentus Domini diem ne Prophetæ quidem definire potuerunt, cùm cætera omnia definissent. Et erit, inquit Zacharias, dies vna, quæ nota est Domino: addens, *Zach.14.* quæ nota est Domino, significauit, alijs notam non esse. Danieli quoque de hoc quærenti responsum est: Vide Daniel, quia clausi sunt signatique sermones vsque ad *Dan 12.*

pręfinitum tempus. Cęterùm quamuis ignoretur quando præfinitum sit, longè tamen esse non potest. Nam in Apocalypsi scriptum est: Ecce venio citò, & merces mea mecum, reddere vnicuique secundùm opera sua. Et ante Apocalypsim Isaias: Vlulate, inquit, quia propè est dies Domini, quia vastitas à Domino veniet. Et iterum. Hæc dicit Dominus: Custodite iudicium & facite iustitiam, quia iuxta est salus mea vt veniat, & iustitia mea vt reueletur. Ioel quoque Propheta ait: Conturbentur omnes habitatores terræ, quia venit dies Domini, quia propè est dies tenebrarum & caliginis. Idem & Sophonias affirmat, dicens: Iuxtà est dies Domini magnus, iuxtà est velox nimis. Ante hos etiam Abdias Propheta dixit: Iuxtà est dies Domini super omnes gentes. Et hunc quidem constat prophetare cœpisse anno quinto Iosaphat regis Iuda, & quarto Achab regis Israel. Ex quo ad hanc vsque diem, qua ista scribimus, computantur duo millia quadringenti triginta septem anni. Quòd si tam multo nobis propior factus sit iudicij dies, quàm illis fuerat, qui tot antè seculis proximum vicinumque denuntiarint, certè nos eundem iam ad ianuam, iam in limine esse, & dicere, & credere possumus. Verùm ne incerta pro certis asserere videamur, concedamus quòd non ita propè sit dies ista, quia mille anni in conspectu Domini tanquam dies vna: dum tamen non negetur quandoque ventura, illam euitare nullo modo possumus, aut viuentibus sese offeret, aut resurgentibus. Quid ergo refert, si antè moriamur, quàm Iudicium fiat, cùm quandocunque futurum est, tales ante Iudicem sistendi simus, quales hinc decedimus? Igitur si mille vel plures adhuc anni restant, vt omnium extremus ille numeretur dies, tunc vnicuique nostrûm adesse putandus est cùm obimus. Alioquin non ad eos pertineret, quibus iam ante mille quadringentos sexaginta sex annos dictum est: Videte, vigilate, & orate, nescitis enim quando tempus sit. Et rursum: Nescitis quando Dominus domus veniat, serò, an media nocte, an galli cantu, an manè: ne cùm veniat repentè, inueniat vos dormientes. Et ne ad illos tantùm dictum suspicaremur,

Apoc. 22. Isaiæ 13. Idem 50. Ioelis 2. Sophon. 1. Abdiæ 1.

mur, adiunxit: Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate, hoc est omnibus & qui tunc erant, & qui nunc sunt, & qui postea futuri sunt. Omnibus quippe vigilandum est, quia, Stat sua cuique dies, breue & irreparabile tempus. Omnibus est vitæ. Si breue: cur sic viuimus, tanquam longissimum sit? Si irreparabile, cur ætatem otio conterimus, tanquam ea ignauiter transacta, repuerascere liceat? & non eo concedere necesse sit, vbi & omnis labor irritus est, & omnis dolor perennis? Ecce venio sicut fur, inquit, Dominus: Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius: Vestimenta sua custodit, qui gratiam in Baptismo acceptam integram illibatamque conseruat: qui verò eam vitijs deturpauerit, & sic Sponsi cælestis thalamum intrare præsumpserit, nónne audiet? Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? nónne ligatis manibus & pedibus, proijcietur in tenebras exteriores? Ibi erit fletus & stridor dentium, ibi erit ignis qui nunquam extinguetur, vermis qui nunquam morietur. Illi autem qui vestem hanc, vel sicuti accepit, ita & custodierit impollutam, vel postea maculatam pœnitentiæ lachrymis eluere, & antequam dies iste inincertus veniat, mundam puramque reddere curauerit, nónne dicetur? Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui, gaudium perpetuum, gaudium plenum, gaudium quo maius aut melius neque desiderari, neque cogitari potest. Profectò si quem talia & ad bene agendum non mouent, & ad malè non deterrent, stupidior est terra: nam & ipsa contremiscet. Durior est saxis: nam & ea liquescent. Asperior est montibus: nam & ij sicut cera fluent. Tumidior est cælo: nam & illud plicabitur vt liber. Adueniet, adueniet dies Domini, vt fur, & tanquam laqueus implicabit omnes qui sedent super terram, hoc est, qui terrenarum rerum curis inhærent, vt ad contemplanda cælestia nunquam inde diuertant. Hi humanitatem omnem penitus exuentes, & pecudum amplexi naturam, quocunque appetitus fert, eò

Marc.13.
Apoc.16.
Matt.28.
Isaiæ 66.
Matth.25.

Pſalm.31. vadunt, non quò ratio ſuadet. Facti ſunt ſicut equus & mulus, in quibus non eſt intellectus: cum beſtijs & feris habitatio eorum eſt, & ex hominibus abiecti cum
Daniel.4. Nabuchodonoſor, fœnum vt bos comedunt: vtinam & cum Nabuchodonoſor tandem aliquando reſipiſcerent, atque ad ſe redirent, oculosque à terra ſublatos in cæ-
Exod.14. lum erigerent, & non cum Pharaone obdurati, ac ſemper in omne nefas procliui, præcipitesque mergerentur in profundum. Nos illis relictis, quoniam & ipſi ſe reliquerunt, ad diem iſtum ſubeundum gnauiter accingamur, quem quidem venturum non dubitamus, ſed quando veniet neſcimus. Vt autem ea quoque parte certus ſit, qua incertus eſt, quotidie ipſum expectemus, quotidie adeſſe & ceruicibus imminere cogitemus. Non poterit imparatos offendere, quem ſemper erimus parati ſuſcipere. Hæc hactenus; nunc reliqua propoſiti noſtri proſequentes, qualiter iam Domini & Iudicis noſtri è cælo aduentus apparere incipiet, contemplemur.

De apparitione Crucis & Chriſti, interituque Antichriſti. CAP. IV.

Matt.24. POSTQVAM igitur virtutes cælorum commouebuntur, ſicut in Euangelio ſcriptum eſt, tunc apparebit ſignum Filij hominis in cælo, & tunc plangent omnes Tribus terræ. Si virtutes cælorum tunc commouebuntur, id eſt, Angelici ſpiritus, quantus timor, qualis ſtupor in pectoribus mortalium erit? Si beati Angelorum chori turbationem aliquam patientur: quid tunc acturi ſunt multorum flagitiorum conſcij peccatores? Apparebit Signum filij hominis, de quo Iſaias
Iſaiæ 18. ait: Cùm eleuatum fuerit ſignum in montibus, vide-
Ibid.20. bitis, & clangorem tubæ audietis. Et iterum: Eleuate ſignum ad populos, ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ. Hoc illud ſignum eſt, quo fideles ipſi ſignari iubentur, loquente ad Angelum Domino, ſicut
Ezech.6. Ezechiel Propheta teſtatus eſt: Tranſi per mediam ciuitatem in medio Ieruſalem, & ſigna Tau ſuper frontem virorum gementium & dolentium ſuper cunctis

abomi-

abominationibus quæ fiunt in medio eius. Signum ergo Filij hominis Crux sancta est, quam ante aduentum eius in cælo splendentem conspiciemus, & nisi multum splenderet, Sole iam obtenebrato, conspici non posset. Itaque luce sua visibilis omnibus apparebit. Plangent autem omnes Tribus terræ, quoniam & ipsi fortasse quos non accusabit conscientia, pauebunt. Sed illi præcipuè, qui IESVM quidem crucifixum credentes, minimè tamen ei obsequentes, carnem suam cum concupiscentijs non crucifixerunt, & illi qui, Crucifixum contemptui habentes, de Filio credere noluerunt. Crucisque ignominiam per ludibrium deriserunt, plangent videntes Crucem Domini micare in cælo, quam in terra veluti maledictam abominati sunt. Et cùm maximè venerari debuissent, maximè despicere soliti erant. Plangent & omnes illi, qui adhuc reliqui cum Antichristo erunt Ecclesiæ sanctæ persecutores, & vnà cum ipso conterriti fugam meditabuntur. Sed peribit fuga à potente. Idcirco repenti pauore consternati, in faciem suam ad terram procident, nec ferre conspectum supra se radiantis Crucis poterunt, cuius adoratores à se paulo ante peremptos recordabuntur.

Legāt & aduertāt hæc diligēter, qui nunc signum Crucis ne intuerī quidem possunt.

O prçclarum regis nostri triumphaleque vexillum! Si eo viso sic formidabunt inimici, quid facient, cum mox & ipsum Dominum cum virtute magna & Maiestate post illud prodeuntem cernere incipient? Et tunc videbunt, inquit, Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa & gloria. Videbunt iniqui, quem videre supplicium illis & mors erit. Iam enim ex timore in stuporem versi animis deficient, & tandem Spiritu oris eius percussi, crudeles animas cum diris gemitibus ingentique cruciatu exhalabunt. Siquidem dici non potest, quàm horrendus tunc erit impijs vel solus conspectus Iudicis irati. Egredietur enim Dominus (vt Isaias ait) de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eum, & reuelabit terra sanguinem suum, & non operiet vltrà interfectos suos. Et rursum idem: Ecce, inquit, nomen

Signum Crucis vexillum Christi est, & nunc & in iudicio futuro.

Marc. 13.

Isaiæ 26.

Idem 30.

Domini venit de longinquo, ardens furor eius, & grauis ad portandum: labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius quasi ignis deuorans, Spiritus eius veluti torrens inundans vsque ad medium colli, ad perdendas Gentes in nihilum, & frænum erroris quod erat in maxillis populorum. In Apocalypsi quoque legitur: Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent se super eum omnes Tribus terræ: etiam, Amen. Igitur terribili minaciq́ue facie ad nefandissimum illum impostorem, bonorumq́ue interemptorem Antichristum, & impietatis eius ministros conuersus clamabit, & dicet: Dies vltionis meæ in corde meo, annus retributionis meæ venit. Hunc clamorem præuidens Ioel Propheta admiratur, & ait: Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui, quia multa sunt nimis castra eius, quia fortia & facientia verbum eius. Magnus enim dies Domini, & terribilis valde, & quis sustinebit eum? Vox ista gladius ille est, quem Ioannes in Apocalypsi vidit ex vtraque parte acutum procedere de ore fidelis & veracis, vt in ipso percutiat gentes. Et de quo Iob ait: Fugite à facie gladij, quoniam vltor iniquitatum est gladius, & scitote esse iudicium. Hoc ergo gladio, id est, hoc Spiritu oris sui, Dominus IESVS transuerberabit impijssimum tyrannum, & eos qui illum secuti fuerint simul delebit, dicente Isaia Propheta: In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro & grandi & forti super Leuiathan serpentem veterem, & super Leuiathan serpentem tortuosum, & occidet cetum qui in mari est. Hoc neque Ieremias tacuit, dum ait: Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies vltionis, vt sumat vindictam de inimicis suis, deuorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum. Itaque quemadmodum Sol ortu suo fugat noctem, tenebrasq́ue dispescit, sic apparente iustitiæ Sole, perfidiæ nox & erroris tenebræ interibunt. Latè iacebit interfectorum strages, & iusti videbunt vindictam. Id futurũ cecinit Isaias, dicens: Et percutiet terram virga oris sui, & Spiritu labiorum suorum interficiet impium, & erit iustitia cingulum

Apoc. 1. — *Isaiæ 63.* — *Ioelis 2.* — *Apoc. 19.* — *Iob 19.* — *Isaiæ 27.* — *Ierem. 46* — *Isaiæ 11.*

gulum

gulum lumborum eius,& fides cinctorium renum eius.
Hoc & Apostolus affirmat,cùm ait: Et tunc reuelabitur *2.Thes.2.*
ille iniquus,quem Dominus Iesus interficiet Spiritu oris sui,& destruet illustratione aduentus sui. Non ergo armis,non virum vi,non veneno perimetur ille nequissimus,sed solo Spiritu oris Domini.Et hoc est illud quod *Daniel 8.*
Daniel de illo prædicens, ait: Contra principem principum consurget,& sine manu conteretur. Etenim qui in humilitate veniens, armatorum manum se quærentem (cùm dixisset,Ego sum)retrò ruere in terram fecit: quomodo idem in Maiestate apparens verbo aut spiritu iræ suæ non pôsternet malignos? Aut quem mitem aut placidum in monte cum Mose & Elia visum Apostoli aspicere nequiuerunt,cum resplenduisset:quomodo indignatum aduersarij sustinere poterunt,innumerabilium cęlestiũ spirituum exercitu septum, Sole ipso (cum septemplici luce lucebit)lucidiorem,& iam virtute gloriæ suæ terram,maria,cœlosque concutientem? Ambulabunt ergo (vt Sophonias inquit)veluti cæci,quia Domino peccaue- *Sophon.1.*
runt,& effundetur sanguis eorum sicut humus,& corpora eorum sicut stercora.Sed & argentum eorum non poterit liberare eos in die iræ Domini. Quibus ita per Eze- *Ezech.38.*
chielem minatus est Dominus,dicens: Ecce ego super te Gog principem capitis Mosoch & Thubal,& circumagã te,& educam te,& ascendere te faciam de lateribus aquilonis,& adducam te super montes Israel, & percutiam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua deijciam. Super montes Israel cades, & omnia agmina tua,& populi qui sunt tecũ; feris, auibus, & omni volatili cœli,& bestijs terræ dedi te ad deuorãdum.Per Gog Antichristus intelligitur,quia Gog tectum interpretatur,quæ est pars domus superior,& ipse super omnes efferet sese, etiam supra Deum tanto superbiæ spiritu inflatus incederet.Mosoch autem & Thubal filij fuere Iaphet,& hoc loco designant illas gentes, quæ ab ipsis originem trahentes,cum Antichristo contra Eccle- *Zach. 14.*
siam venturæ sunt. Sed de earum plaga Zacharias quoq; vaticinatur,dicens:Et hæc erit plaga qua percutiet Do-

minus omnes gentes, quæ pugnauerunt aduersus Ierusalem. Tabescit caro vniuscuiusque stãtis super pedes suos, & oculi eius contabescent in foraminibus suis, & lingua eorum contabescet in ore suo. De nece verò Antichristi, & Principum qui eius factionis erunt, Daniel prophetans ait: Et vidi quoniam interfecta est bestia, & perijsset corpus eius, & traditum esset ad comburendum, aliarum quoque bestiarum ablata est potestas, & tempora vitæ constituta essent eis vsque ad tempus, & tempus. Sicque Ecclesia sublatis persecutoribus conquiescet iam secura, nisi fortè tam gloriosum Sponsi sui aduentum & ipsa stupens timebit, donec ab illo euocata introducatur in cellaria sua, & gaudens dicat: Sub vmbra illius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.

Daniel. 7.

Cantic. 2.

De horrendo Christi ad iudicandum Aduentu, & creaturarum aduersus peccatorem accusatione, & igne quo consumenda sunt omnia.

CAP. V.

QVAM enim formidabilis atque horrendus Iudicis Christi Aduentus, cunctis qui tunc in terra erunt, apparebit, sed illis præsertim qui damnandi sunt; quis fando exprimere possit? Quia tamen hoc impensiùs considerare plurimum expedit, nos vt possumus, adhuc indicare pergemus. Verùm ita sit, vt non meis verbis, aut humanæ sapientiæ argumentis quicquam affirmem, ne quis minus credibilia putet quæ audit: sed diuinarum testimonijs vtar Scripturarum, eaque duntaxat astruam, quæ verissima esse nemo nisi qui errat, dubitat. In Psalmo dicitur. Nubes & caligo in circuitu eius, iustitia & iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit & commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini: à facie Domini omnis terra. Ignis ergo sæuiet, terra tremet, montes liquescent.

Psal. 96.

quescent. Et quis hominum inter tot terribilia subsistere poterit, nisi cui Dominus manum suam supponet ne cadat? Et si iustus vix saluabitur, impius & peccator vbi apparebunt? In Sapientiæ libro scriptum est: Et accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, & accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile, æquitatem: acuet autem diram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Tot ac talibus armis munito quis resistet? quis à lancea iræ illius satis tutum se putabit? aut quid respondebit is, quem coram Creatore omnis accusabit creatura? Ait enim: Pugnabit cum illo orbis terrarum cõtra insensatos. Videamus quomodo pugnabit. Omnia quippe arguent peccatorem ingratitudinis erga Deum, cùm nihil sit vsquam ab eo conditum, ex quo humano generi non accedat aliquid siue gratiæ, siue honoris, siue vtilitatis.

1. Pet. 4.

Sapient. 5.

Arguet ergo illum terra, & dicet: Domine, fecisti me ad hominis huius vsum, & tunc iussu fructus protuli ei quibus vesceretur: Arbores, sub quarum vmbra æstum pluuiasque declinaret; Syluas, ligna, lapides, herbas, odores, flores, succos, vnguenta, linum, byssinum, bombycinum, sericumque suppeditaui, quibus ei ad varium vitæ commodum opus fuerat. Dedi oues, quarum lana vestitus est: boues, quorum labore fruges comedit: equos, mulos, asinos, camelos, qui ipsum & sarcinas ipsius, quò vellet, ferrent. Dedi omnis generis animalia, quorum lacte, butyro, caseo, carne nutriretur, & quorum pellibus tectus, frigora ridere posset. Dedi æs, ferrum, plumbum, argentum, electrum, aurum, gemmas. Et ipse pro omnibus his non obediuit tibi.

TERRA.

Arguet illum mare, arguent flumina, arguent lacus, & dicent: Nos quoque tuum opus sumus Deus, & te volente piscibus aluimus hominem hunc, & dorso nostro nauigia eius tulimus, potum, salem, lauacrumque ministrauimus, aquas quibus ab incendio se defenderet, &

AQVA.

quibus

quibus arescentes agros irrigaret, præstitimus. Corallia, & margaritas, & vniones ad corporis ornatum, formæq; decorem tum etiam conchilia, arenam, algam, spongias, ad multarum rerum necessitatem contulimus, & ipse legem tuam præuaricatus est.

AER.

Arguet illum & etiam aer, dicet: Et me, Domine, condidisti, vt huic seruirem, teq; iubente respirandi illi potestatem feci, vocis tribui sonum, pluuias & rorem, ventos & auram, nubes & serenum vtilitati eius aptaui, mea opera iste percurrit maria, Solis ardores temperauit, arna siccitate pereuntia reparauit. Impendi ei auium genera, vt earum cãtu permulceret aures, earum plumis mollius quiesceret, earum carnibus dulciùs pranderet, & ipse talium immemor tibi seruire contempsit.

IGNIS.

Arguet quoque illum sublimior aere ignis ac dicet: Me etiam vt huic commodarẽ esse iussisti, Domine. Mea itaque opera, cùm algeret, calefactus est, cum in tenebris cæcutiret, illustratus vidit: per me metalla in opus conflauit ac procudit, per me vasa testacea indurauit, vitrea formauit, ceram glaciemque & quædam duriora in vsũ suum liquefecit, petram ad ferruminandam murorum structuram in calcem conuertit, ad linienda nauigia de flagranti teda picem liquauit, per me panes coxit, cibos confecit, carnes nunc elixas nunc assas manducauit, sterilescentes glebas & effœta arua incensis culmis pristinæ fœcunditati restituit, meo cauterio morbos curauit, meis cineribus ad candificandos poliendosque pannos vsus est. Et cum tot ex me commoda colligeret, nunquã animum induxit, vt tibi obtemperando gratiam referret.

Cœlum.

Posthæc arguet illum & aere & igne excelsius cœlũ, & dicet: Me etiam, æterne Deus, vt hunc iuuarem, desuper extendisti. Solem ei lucere feci per diem, Lunam & stellas per noctem, per me cognouit horas, dies, menses, annos, ver, æstatem, autumnum, brumam: per me distinxit mundi ætates, ætatumque secula: per me certiorum temporum ordinem rerumque vices tenuit & obseruauit. At idem donorum tuorum oblitus iussis tuis non pa-

tuit, legem tuam implere neglexit.

Postremò & Angeli & Sancti, qui cum Christo erunt, arguent peccatorem, Angelus inquiet: Ad custodiam huius hominis, Domine, ego per te missus frequenter eum protexi à periculis, frequenter à dœmonum iniuria tutatus sum. Sed dum in vitia subinde prolabentē tacita cordis ipsius reprehensione cohiberem, suam sequi voluntatem quàm tuam maluit. *Angeli.*

Sancti verò dicent: Multa prædicauimus, multa scripsimus, multa fecimus, vnde iste pleniùs apertiusque discere poterat, quà iter esset ad salutem. Sed omnibus his contemptis, per abrupta facinorum auersus abijt, nec promissis beatitudinis conuerti potuit, nec æternæ damnationis minis deterreri. Sæpenumero in memoriam illi reduximus, vt per te ad imaginē Dei factus sit, paulo Angelis minoratus, in Paradiso positus. Vt etiam cùm inde per inobedientiæ crimen eiectus exularet, tua tandem pietate reuertendi potestatem acceperit, ad patriā multo feliciorem, quàm illa fuerit quam amisit. Tu Deus, homo factus, ludibria, vincula, sputa, alapas, flagella, spinas, clauos, crucem, fel, acetum, hastam in tuo corpore pertulisti, vt pro hominis peccato hostiam pacificam te offerres Deo Patri mori voluisti, vt ipsum viuificares: ad infernum descendisti, vt ipsum super sydera exaltares. Resurrexisti, & in cœlum ascendisti, vt ipsum post te traheres, & beatificares. Dedisti ei carnem tuam in cibum, & Sanguinem tuum in potum, vt vitæ æternæ compotem faceres, atque in tuum susciperes consortium. Et hic quidem tot tantorumque immemor beneficiorum, non retulit tibi gratiam, sed offensam, cupidinibus deseruiens, & iussa tua parui pendens, bonis fragilibus inhærens, & æterna non multi æstimans. Eat ergo sub terram, qui cœlestibus præponere non dubitauit terrena. Hæc & ijs plura olim exprobrabuntur peccatori. Sicque aduersum iniquos armabitur creatum. Sic orbis terrarum decertabit contra insensatos. Quid facient miseri peccatores, vbi tot aderunt accusatores? vbi omnia contra illos in iudicio stabunt, & pro illis nihil? *Sancti.*

Pecca-

Oratio. Peccauimus tibi, Domine, multumque deliquimus;
Psal.50. miserere nostri secundùm magnam misericordiam tuá, & secundùm multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates nostras. Da vt nunc ploremus ingratitudiné nostram, ne tunc confundamur: vt nunc lugeamus, ne túc
Psal.31. semper lugendi causam habeamus. Remitte facinora clementissime Domine, & præsta veniam, quia: Beati quorú remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Remitte illa precamur in præsenti, ne imputentur in fu-
Isaiæ 51. turo cùm etiam cœli (vt Isaias inquit) sicut fumus liquescent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores eius sicut hæc interibunt: Cumque & illa euenient,
Ezech.38. quæ ipse per Ezechiam minatus est, dicens. In igne iræ meæ locutus sum, quia in die illa erit commotio magna super terram Israel, & commouebuntur à facie mea pisces maris, & volucres cœli, & bestiæ agri, & omne reptile quod mouetur super humum, cunctique homines qui sunt super faciem terræ, & subuertentur montes, & cadent sepes, & omnis murus corruet in terram: Inter hæc tam expauescéda esto refugium nostrum, Redemptor noster, ne metu concussis fides titubet, spes deficiat, charitas languescat: commoueantur bestiæ & homines qui te ignorant, & montes & muri subuertantur; non commoueamur nos, neque subuertamur, neque à te vsquam discedamus, neque vi vlla separemur.
Isaiæ 64. Vtinam (inquit Isaias) dirumperes cœlos & descenderes, à facie tua montes defluerent, sicut exustio ignis tabescerent: aque arderent igni, vt notum fieret nomen tuum inimicis tuis à facie tua gentes turbarentur, cùm feceris mirabilia, nó sustinebimus. Desiderat aduentum Iudicis Propheta, quia tunc demum se plenam beatitudinem consecuturum sperat, & tamen non sustinebimus,
Mich.1. inquit, vt ostendat eo die, ne Sanctos quidem sine pauoré futuros. Et quis non formidabit videns furere igné, montes conteri, valles diuidi, dicente Michea: Ecce Dominus egredietur de loco suo, & descendet, & calcabit super excelsa terræ, & consumentur montes subtus eum, & valles scindentur sicut cera a facie ignis, sicut aquæ quæ decur-

decurrunt in præceps. Quis non timebit, cùm Naum Propheta dicat: Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt, & contremuit terra à facie eius, & orbis, & omnes habitantes in eo? Ante faciem indignationis eius quis stabit? & quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est vt ignis, & petræ dissolutæ sunt ab eo. Quis denique non concidet præ timore, cùm Ioel Propheta conqueratur, dicens? Clamate ad Dominum, a, a, a, diei, quia propè est dies Domini, & quasi vastitas à potente veniet. Et rursum idem: Ad te, Domine, clamabo: quia ignis comedit speciosa deserti, & flamma succendit omnia ligna regionis. Et iterum: Ante faciem eius ignis vorans, & post eum exurens flamma, quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti, neque est qui effugiat eum. De hac mundi per ignem vastatione Sophonias quoque Propheta vaticinatur & ait: In igno zeli eius deuorabitur omnis terra, qui consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Hoc idem & Petrus Apostolus testatur, dicens: Adueniet autem dies Domini vt fur, in quo cœli magno impetu transient, elementa verò calore soluentur, terra autem & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Et rursum: Expectantes, inquit, & properantes in aduentũ diei Domini, per quem cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent.

Naum. 1.
Ioelis 1.
Sophon. 1.
1. Petr. 3.

Ignis igitur, & terribilis flammæ inundatio, summi Iudicis faciem præcurrens, operiet terrarum orbem, excedetque montium cacumina, & contra naturam suam ardebunt aquæ, siccabitur mare, fontes fluminaque deficient, & tanti ardoris torrens veluti diluuium latè omnia inuoluet, sed arca, qua aliquis euadere posset, nulla erit: bonos malosque simul fluctus iste igneus absorbebit, sed bonos expiabit, malos verò affliget tantùm; & idem ardor alijs erit in salutem, alijs ad pœnam, dicente Malachia Propheta: Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem stipula, & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituũ, quæ non derelinquet eis radicem

Malac. 4.

cem & germen. Et orietur vobis timentibus nomen meũ Sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius. Id sanè ita erit, quẽadmodum etiam nunc videmus aurum in igne purius effici, lapides & ligna corrumpi, & in cinerem redigi. Illo præterea igne terra & cœlum immutabuntur, dicente ipso Domino: Cœlum & terra transibunt, verba autẽ mea

Lucæ 21. non præteribunt. Vnde in Psalmo dicitur: Initio tu, Do-
Psal. 101. mine, terram fundasti, & opera manuũ tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur, tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Et tunc demum terra cultoribus suis vacua relinquetur, & vbique erit vasta solitudo, nullus prorsus vsquam locorum erit, non homo, non iumentum, non pecus, non fera, non in mari piscis, non in aere volucris, nõ saltem sub terra vermis, nullum postremo animal tanto incendio superesse poterit. Quod quidem per Sophoniã
Sophõ. 1. significauit Dominus, dicens: Congregans congregabo omnia à facie terræ, congregans hominem & pecus, cõgregans volatilia cœli & pisces maris, & ruinæ impiorũ erunt, & disperdam homines à facie terræ. Quam rem &
Ierem. 4. Ieremias Propheta in spiritu admirans, inquit: Aspexi terram, & ecce vacua erat & nihil, & cœlos, & non erat lux in eis. Vidi montes & ecce mouebantur, & omnes colles conturbati sunt; intuitus sum, & ecce non erat ho-
Hebr. 12. mo, & omne volatile cœli recessit. Rectè ergo ab Apostolo dicitur: Deus noster ignis consumens est.

De Resurrectione mortuorum, CAP. VI.

1. Thes. 4. POST hęc autem iussu Domini angelica vox intonabit, mundum concutiens, & mortuos ab Adam vsq; ad nouissimum hominem omnes veluti ex somno excitans. Omnes repentè resurgent viui, suis quisque artubus incorporabitur, & capillus de capite eorum non
Zach. 10. deficiet. Sic quippe per os Zachariæ loquitur Dominus & ait: Sibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos.
Ierem. 25. Hoc significauit Ieremias, cum prophetaret, dicens: Dominus

minus de excelso rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit vocem suam, rugiens rugiet super decorem suum, celeuma quasi calcantium concinetur aduersus omnes habitatores terræ, quia Iudicium Domini cum Gẽtibus. Dicens, super decorem suum, & aduersus habitatores terræ, iustos & iniustos complexus est. Quia omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Sic & Ioel Propheta. Dominus, inquit, de Sion rugiet, & de Ierusalẽ dabit vocem suam, & mouebuntur cœli & terra, hoc est, boni & mali simul resurgent. Longè tamen diuersa erit horum illorumque conditio, teste Apostolo sic inter vtrosq; discernẽte: Ipse Dominus, inquit, in iussu tubæ, & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de cœlo, & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Christo in aera, & sic semper cù Domino erimus. Mali ergo in terra quam dilexerunt relinquentur, boni autem cœlum versus in sublime tollẽtur, eò quòd illorum cõuersatio semper fuerit in cœlis. Qua autem ætate resurrecturi simus, idem declarat, dicens: Donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Cæterùm eorum quoque, qui saluandi erunt, corporibus diuersa inerit claritas. Quamuis enim eiusdem generis semina sint, aliud tamen centesimum fructum reddit, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Quam diuersitatem Paulus edisserens ait: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarum. Imparia quidem merita, sed in omnibus idem Deus. Et quia Deus charitas est, mutuus inter illos amor efficiet, vt beatitudo singulorum, beatitudo simul omnium sit.

1. Cor. 15. *Ioelis 3.* *1. Thes. 4.* *Ephes. 4.* *Matt. 13.* *1. Cor. 15.* *1. Ioan. 4.*

QVOD si quis Saducæorum hæresim secutus, negare voluerit futuram Resurrectionem, respondebimus ei quod illis responsum est. Erras nesciens Scripturas neq; virtutem Dei. Si enim Scripturas scires, nosses vtique per Ezechielem, sed non ab Ezechiele dictum: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, popule meus, & inducam vos in terrã Israel, & scietis quia

Matt. 22. *Ezech. 37.*

tis quia ego Dominus, cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus, & dedero spiritum meum in vobis, & vixeritis. Nosses & in Daniele scriptum esse: Multi de ijs qui dormiunt in terræ puluere, euigilabunt: alij in vitam æternam, alij in opprobriũ, vt videant semper. Nec ignorantes Osee Prophetá idem astruere, cùm dicat: Viuificabit nos, post duos dies, & die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciemus sequemurque, vt cognoscamus Dominũ. Sicut enim in Adam morimur, ita in Christo, qui die tertia resurrexit, viuemus. Ipse mortis nostræ destructor est, ipse & resurrectio nostra. Vnde per eundem Prophetam dicit: De manu mortis liberabo eos, de morte redimã eos. Ero mors tua, ó mors, ero morsus tuus inferne. Quæ res nequaquam latuit virum iustum Iob, qui futuram corporum resurrectionem, & constanter credidit, & firmiter sperauit, & fideliter confessus est: Scio, inquit, quòd Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra resurrecturus sum. Et rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Et ne veterum tantùm autoritate hoc nobis persuasũ putes, audi recentiora. Dominus in Euangelio: Amen amen dico vobis, inquit, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei: & qui audierint, viuent. Et paulò post iterũ ait: Venit hora in qua oẽs qui in monumẽtis sunt, audiẽt vocẽ Filij Dei. Et procedẽt qui bona egerunt in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Et rursum idem: Hæc est enim voluntas eius qui misit me Patris, vt omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Martha fratrẽ sepultũ resurrecturũ quidem non diffidebat, sed vix credere poterat, vt iam quatriduanus reuiuiscere posset, antequam resurrectio, quæ omnibus promissa est, venisset, & responsũ Domini accepit: Ego sum Resurrectio & Vita, qui credit in me, etiã si mortuus fuerit, viuet, & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Qui

Marginalia: Dan. 12. — Osee 6. — 1. Cor. 13. — Osee 13. — Iob 19. — Ioan. 5. — Idem 6. — Martha. Lazarus. — Ioan. 11.

credit ergo, viuet: Incredulus autem quamuis & ipse resurget & viuet, inter mortuos tamen non inter viuentes deputabitur, atque (vt apertius intelligas) neminem non resurrecturum, Ioannes in Apocalypsi ait: Et dedit mare mortuos suos qui in eo erant, & mors & infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant, & iudicatum est de singulis secundùm opera ipsorum. Paulus quoque Apostolus per quem Christus locutus est: Mysterium, inquit, vobis dico, omnes quidem resurgemus; sed non omnes immutabimur in momento, in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptioné, & mortale hoc induere immortalitatem. Possem argumentis niti, quibus eam rem non esse factu impossibilem, atque etiam fieri debere probarem, si plus apud me argumenta valerent, quam sanctarũ autoritas Scripturarum, & si nostri nunc propositi esset, incredulis fidem suadere, & non magis credentes ad virtutem exhortari, apud quos nihil est quod Deus æternus facere non possit: quippe qui in cœlo & in terra omnia quæcunque voluit fecit, qui dixit & facta sunt, mandauit & creata sunt, denique per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil. Nos itaque qui Catholicam veritatem plena fide sequimur, sic Resurrectionem futurã mẽte agitemus, vt priùs nobis resurgere à vitijs curæ sit. Malè illam expectat, qui hanc qui prior esse debet, non peregerit. Beatus autem & sanctus (vt Ioannes in Apocalypsi ait) qui habet partem in Resurrectione prima: in eo secunda mors non habet potestatem. Tales enim cũ suis corporibus de limo terræ sese ad sonitum tubæ cœlestis erigentes, atque in altum sublati obuiam ibũt Christo, & in parte dextera, hoc est, in beatitudine, in qua nihil est sinistrum, collocabũtur. Scriptũ quippe est: Et mittet Dominus Angelos suos cum tuba & voce magna, & cõgregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cœlorum vsque ad terminos eorum, hoc est, omnes qui vbicunque erunt, ad se conuocari iubebit. Quod Propheta etiã prævidẽs ait: Deus Deorum Dominus locutus est, & vocauit

Apoc. 20.

1. Cor. 15.

Psal. 134.

Psal. 148.

Ioan. 1.

Apoc. 19.

Mat. 13.

Psal. 45.

terram. A solis ortu vsq; ad occasum, ex Sion species decoris eius. Deus manifestè veniet, Deus noster, & non silebit. Postea infert: Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant Testamentum eius super Sacrificia. Et annuntiabunt cœli iustitiam eius, quoniam Deus Iudex est.

De Domini descensu ad iudicandum viuos & mortuos. CAP. VII.

DESCENDENS igitur Maiestatis Dominus cũ Angelis suis, & cum omnibus sanctis suis, cõspicuus in aere stabit supra Ierusalem, vt inde homines iudicet, vbi pro hominibus pati voluit. Sed supra illam partem imminebit, vnde postquam à mortuis resurrexit, sublatus est in cœlum, vt locus ille, à quo olim deuicta morte triumphans cœlum petijt, rursum è cœlo aduenientis gloriam testetur. Quod futurum Zacharias pro-

Zach. 14. phetauit, dicens: Et stabunt pedes eius in die illa super

Psal. 131. montem Oliuarum, qui est in Ierusalem ad Orientem. Et tunc sedebunt sedes in iudicio, hoc est, Patriarchæ, Prophetæ, Sacerdotes, Apostoli, Discipuli, Martyres, Cõfessores, Virgines, Viduæ, coniugatæ, Sancti, Sanctæque om-

Matt. 11. nes. Tunc implebitur illud: Qui reliquistis omnia, & secuti estis me, cum Filius hominis ad iudicandum venerit, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicãtes duodecim tribus Israel. Inde est quod Paulus ad Corinthios

1. Cor. 6. scribens ait: An nescitis, inquit, quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt? nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Hinc iam multo terribiliora, quam quis dicendo exprimere possit horrenda, & signa, & iudicia, & angustiæ, & dolores. Iam primùm sicut

Zach. 14. Zacharias ait: Scindatur mons Oliuarum ex media parte sui ad Orientem, & ad Occidentem. Mons iste ideo (vt equidem reor) supererit reliquorum conflagrationi, quo magis terreat scissus, quàm terruisset consumptus. Quid autem innuet scissura tam horribilis & vehemens, nisi discretionem illorum statim futuram, qui iudicandi erunt. Et veniet, inquiet, Dominus Deus meus, omnesque Sancti cum eo, & erit in die illa, non lux, sed frigus & gelu.

gelu. Non enim erit illis lux, quos iam æternæ noctis timor occupabit, in quibus charitatis flamma refrixit, & amoris diuini ardor malitiæ gelu extinctus est. Heu quã miseri, quàm infelices, quos ista sors manet, qui se in terra residere conspicient, cum alij in aera ferentur: qui se iam ad sinistram compelli cernent, & alios constitui ad dexteram: qui se carne liuida, lurida, nigra, & quasi sanie taboque confecta vestitos animaduertent, & alios pulchra elegantique, & iam beatitudinis fulgore luculenta atque splendenti, & illos quidem Angelorum cęlestium consortio copulari: se verò cum apostaticis spiritibus, quibus in vita mortali magis quàm Deo obtemperabãt, ad inferna trudi, ad gehennam mitti, nullo tempore, nullis seculis, nullo vnquam die, inde egressuros. Cæterum antequam eo compellantur, tremebundi & eiulantes & plangentes consistent coram illo tanti horroris tantæq; Maiestatis Tribunali. Quod olim admirans Daniel ait: Aspiciebam donec throni positi sunt, & Antiquus dierũ sedit, id est, Christus Deo Patri coæternus, vestimentum eius candidum quasi nix, & capilli capitis eius quasi lana munda, thronus eius flammæ ignis, rotæ eius ignis accensus, fluuius igneus rapidusque egrediebatur à facie eius, millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Explicabuntur igitur libri prædestinationis, præscientiæque diuinæ, & Dominus iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua. Iustum & impium iudicabit Dominus, ipso per Ezechielem dicente: Ecce ego iudico inter pecus & pecus arietum & hircorum. Quemadmodum enim pastor (vt in Euangelio dicitur) segregat oues ab hœdis, ita separabuntur iusti ab iniustis. Et ij quidem ad sinistram raptim cogentur, quia opera illorũ sinistra sunt: Illi verò ad dexteram concedent, quia semper dexteritas quædam atque agilitas ad bene beateque viuendũ in ipsis effulsit.

Quàm infelices iniqui. *Dan. 7.* *Psalm. 9.* *Ezec. 34.* *Matt. 25.*

LOCVS verò iudicandorum, ad quem congregabuntur, vallis Iosaphat assignatur, dicente Domino per Ioelem: Congregabo omnes Gentes, & deducã eas in valle Iosa-

Locus Iudicij. *Ioel. 3.*

Iosaphat,& disceptabo cum eis ibi. Et iterum: Consurgant & ascendant Gentes in valle Iosaphat, quia ibi sedebo,vt iudicem omnes Gentes in circuitu. Sed quoniã vallis illius angustiæ nõ ita multorũ hominum capaces sunt,credimus alios in valle alios circa vallẽ confluxuros,atq; (ideo in ea omnes cõgregandos dici,quia super
Amos 5. oẽs in die iudicij sententia proferetur. At verò antequam proferetur, antequam (sicut Amos ait) reuelabitur quasi aqua iudicium,& iustitia quasi torrens fortis:peccatores interim illam præstolantes intra se grauissimè conflictabuntur,clamabunt,vlulabunt, ora lachrymis rigabunt, pugnis pectora plangẽt,quia deliquerũt ei à quo iudicabuntur. O miserandum spectaculũ,& quidem venia dignum,si tunc veniæ locus esset,cùm iudicij erit. Scriptum
Prou. 6. est autem: Zelus & furor viri,id est, Filij hominis, non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquam precibus,nec suscipiet pro redẽptione dona plurima. Sera.n. nimis est pœnitentia,cùm iam pro delictis paratur pęna. Tunc flesse decuit,cùm vacabant iocis: tunc tristari operæpretiũ erat,cùm irrefrenato animi appetitu voluptatibus indulgebant,cũm denunciabatur eis:Væ vobis qui nunc rideris,quoniã flebitis. Vę ergo illis, quibus nũc veritatis verba pro ludibrio sunt,quoniã tũc quã vera fue-
Isaiæ 13. rint,dãno irrecuperabili experiẽtur. Visitabo super Orbis mala, inquit per Prophetã Dominus,& cõtra impios impietatẽ eorũ,super hoc cœlũ turbabo, & mouebitur terra de loco suo,propter indignationẽ Domini exercituũ,& propter diẽ iræ furoris eius, & erit quasi damula fugiens,& quasi ouis,& nõ erit qui congreget. Quã hoc
Idem 12. vehementer doleret,idẽ Propheta ostẽdit dicẽs; Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, & angustia possedit me, sicut angustia parturiẽtis:corrui cũ audirẽ,cõturbat⁹ sum cũ viderẽ,emarcuit cor meũ,tenebræ stupefecerunt me. Et si hic alieno malo, quod futurum vidit,sic cõtristatus est,quãtus illos afficiet mœror,quibus tale malum propriũ aut peculiare erit?Meditabuntur fugã. Sed idem
Iere. 46. vbiq; occurret pauor,nec fugiendo effugere poterũt,nec latendo latere. Vnde in Ieremia scriptum est: Terror

vndi-

vndique ait Dominus, non fugiet velox, nec saluari se putet fortis. Deniq; temporis huius calamitatem designans Sophonias Propheta: Iuxta est, inquit, dies Domini magnus, iuxta est, & velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis: dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarũ & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos excelsos, hoc est, super potentes & superbos, & tribulabo homines, & ambulabunt vt cæci, quia Domino peccauerunt. Neq; enim nisi cæci sunt qui Domino peccant, quoniam dum peccant, nec quantum boni amittant vident, nec quantũ mali comparent, perspiciunt. Talibus per Malachiam cõminatur Dominus, dicẽs: Ecce accedã ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & qui calũniantur mercedẽ mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinũ, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituũ: ego enim Dominus, & non mutor. Igitur cùm iam (vt in Psalmo dicitur) aduocabit Dominus cœlum desursum, & terram discernere populũ suũ: cũ paterfamilias, peregre rediẽs, exiget rationẽ à seruis de pecunia ipsis olim ad negotiandum tradita, cũ etiã de omni verbo otioso ratio reddi iubebitur, cũ deniq; Dominus mittet Angelos suos, & secernẽt malos de medio iustorũ: illos, qui à finistris erunt, incredibilis (vt dictum est) timor ac mœror exagitabit. Sed & eos qui ad dexteram deducentur, spes metusq; inuicẽ solicitabunt, non tam pęnam timentes, quàm ne tanta gloria, quam in Christo vident, indigni sint. Itaque & ipsi de se dubitabũt, donec illam optatissimã pij erga se Iudicis vocem audiẽt, quę cõtinuò illi & metum omnẽ abiget, & perficiet spem. Audient enim: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. O vox omni melle dulcior, omni cibo suauior, omni auro & omni lapide pretioso desiderabilior, omni terreno regno felicior, vox ꝑpetui gaudij, immẽsæ lætitiæ cęlestis iucũditatis, vox omnia superãs desideria, omni voto maior, omni spe plenior. Venite benedicti Patris

Sophõ. 1.
Malac. 3.
Psal. 49.
Matt. 25.
Matt. 12.
Matt. 25.

mei, possidete regnum. Verè benedicti & beati, quibus contigerit vt sic euocentur. Quibus autem operibus tam benignè euocari, tamque feliciter benedici, ac tanto potiri regno meruerint, declarat, dicēs: Esuriui enim, & dedistis mihi māducare: Sitiui & dedistis mihi bibere: Hospes eram, & collegistis me: Nudus, & operuistis me: Infirmus, & visitastis me: In carcere erā, & venistis ad me. Tum iustis admirantibus tantæ remunerationis magnitudinem, ac simul quærentibus, quando ea, quæ commemorata sunt, ei præstiterint, respondebit: Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Christo igitur præstatur, quicquid pauperi Christiano impenditur. Non est contemnendus etiam minimus pauper fidelis, qui frater Domini nostri est: nō est in necessitate deserendus, ne in illo deseratur Christus. Omni ope qua indiguerit subleuandus est, cùm in eo subleuando tantum lucri sit, quantum æstimatio non capit humana. Comparātur agri, ædificantur villæ, construuntur vrbes, vt inde annui redditus capiantur, cumulenturque diuitiæ: alij negotiantur, alij manibus laborant, alij militant, alij nauigant, atque alij alijs artibus indulgent, vt pecuniam acquirāt. Vis tu omnibus ijs minus fatigari, & plus acquirere? Opera exerce pietatis: modicum est quo pauper indiget, sed immēsum est quod largienti compensatur.

Matt. 25. — *Eleemosyna.*

De Sententia Christi aduersus impios,
Cap. VIII.

Didicisti piæ miserationis præmiū: disce nunc eorum, qui miseris misereri negligunt, suppliciū. Tunc, inquit, dicet & ijs qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Tam plena est indignationis, & iræ, & ærumnarum vox ista; quàm illa superior benignitatis ac munificentiæ. Vtrumque infinitum, vtrumq; immensum, & quod illa obtulit, & quod hæc inflixit. De vtraque in Ecclesiastico prædictum est: Benedictio illius quasi fluuius inundabit, & quomodo cataclysmus aridum

Matt. 25. — *Eccl. 35.*

dum

dum inebriauit, sic ira ipsius Gentes, quæ non exquisierunt eum, hæreditabit. Causam autem subdens cur sic eos damnauerit, ait: Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare; sitiui, & non dedistis mihi potum; hospes eram, & non collegistis me; nudus, & non operuistis me; infirmus & in carcere, & non visitastis me. Quàm ergo melior nunc eorum conditio, qui cunctarum oppressi sunt onere calamitatum, quàm illorum qui rerum copia abundant, & nihil impertiunt indigenti. Non ob paupertatem in iudicio damnabimur, sed ob impietatem. O infelices diuites, qui diuitijs vti nesciunt. O felices, qui sciunt. Nesciunt profectò illis vti, qui cùm regnum cælorum illas dilargiendo lucrari possint, auarè retinendo cum illis pariter arsuri sunt. Discedite, inquit, à me maledicti. Quid infelicius, quàm à Christo discedere? Discedite in ignem æternum. Quid miserius, quam nullum finem pœnæ sperare? Discedite in ignem paratum diabolo. Quid horribilius, quàm cum diabolo & à diabolo semper cruciari? Si grauitatem damnationis huius iugiter pensabimus, nihil tam graue est, quod pro ea vitanda non lubenti animo perferemus. Sed interim quidam sinistri gregis, & ipsi perditæ pecudes, non ad se damnationem pertinere arbitrabuntur, eo quòd aliquando egenis opem tulerint, licet ipsi in poponis ganeisque versati sint, atque etiam contra vnum eleemosynæ bonum, quod quandoque exercuerunt, plurima perpetrarint mala: At longè aliter illis, quàm putabunt, eueniet. Postquam enim pius Dominus eos, qui viscera pietatis non habuerunt, condemnauerit; continuò reliquorum criminum cognitionem suis committet assessoribus, vt illud quod per Isaiam prædictum est impleatur: Brachia mea populos iudicabunt. Itaque Apostoli ac Prophetæ aduersum cæteros peccatores sententiam dicent.

Matth. 25

Isaia 51.

De Sententia Apostolorum aduersus peccatores. CAP. IX.

Petrus. PRIMVS igitur omnium ipse Apostolorum Princeps Petrus, in illos insurgens, exclamabit ac dicet:
2. Pet. 2. Nouit Deus pios de tentatione eripere, iniquos verò in die Iudicij reseruare cruciandos. Deinde ad Simonem Magum conuersus, omnes in eo simoniacos execra-
Actor. 8. bitur, dicens: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Post il-
Iacobus. lum Iacobus Zebedæi eos, qui intemperanter sine delectu verba effutiunt, siue turpia, siue vana, nimiæ loquaci-
Iacobi 1. tatis damnabit, dicens: Si quis putat se religiosum, non refrenans linguam suam, huius vana est religio. Arguet etiam illos qui inter se odio dissident, simultatibusque
Iacobi 3. decertant. Vbi, inquiet, zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus prauum. Et contra proximorum diffa-
Iacobi 4. matores dicet: Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, legi detrahit, & iudicat legem. Postremò ijs, qui felicitatem suam in cumulandis opibus ponunt, in-
Iacobi 5. sultabit ac dicet: Agite nunc diuites, plorate, vlulantes in miserijs vestris quæ aduenient vobis: diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt. Aurum & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus: ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit; epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra, in die occisionis adduxistis & occidistis iustum, & non restitit vobis. Ad hæc, vt illum etiam, qui vel vnum tantum ex mandatis Dei præuaricatus fuerit, morte dignum
Iacobi 2. ostendat, inquiet: Quicunque totam legem seruauerit,
Ioannes. offendit autem in vno, factus est omnium reus. Ioannes deinde frater eius de peccatoribus definiet in hæc verba:
1. Ioan. 3. Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. Omnis qui non est iustus, non est ex

Deo, & qui non diligit fratrem suum. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est: & scitis quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Idem eos qui terrenis inuoluti diuina negligunt, damnabit dicens: Væ, væ, vę habitantibus in terra. Et illos qui nimis delicatè vixerunt: Quantum, inquiet, glorificauit se & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Tum de multis vnam proferens sententiam, dicet: Timidis autem & incredulis, & execratis, homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Mox etiam quasi indignabundus exclamabit: Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruientes, & omnis qui amat & facit mendacium. Tunc & ipse Gentium Doctor Paulus, quos olim docendo corrigere nequiuit, increpando damnabit & dicet: An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare; neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et in eos qui sibi sapientes videntur, contestabitur atque affirmabit, quòd sapientia huius mundi, stultitia sit apud Deum. Et in eos quoque, qui sermonis magis quàm morum elegantiæ student: Non in sermone est regnum Dei, inquiet, sed in virtute. Ac ne ignorantes excusari posse sperent, qui necessaria ad salutē discere contempserunt, dicet: Si quis ignorat, ignorabitur. Præterea aduersus impudicos impurosq; & cupidos hunc in modum sententiam promulgabit: Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Et iterum: Fornicatores, inquiet, & adulteros iudicabit, id est, damnabit Deus. Et rursum: Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit. Quod alibi distinguens atque exponens, ait: Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmula-

Apocal. 1. *Ibid. 10.* *Idem 21.* *Idem 22.* *Paulus.* *1. Cor. 1.* *1 Cor. 14.* *1. Cor. 3.* *Idem 3.* *Ephes. 5.* *Heb. 13.* *1. Cor. 15.* *Ephes. 5.*

æmulationes, iræ, rixæ, dissentiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & ijs similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Idem de illis qui suorum vel sibi commissorum saluti nihil aut parum prospiciunt,
1.Tim.4. definiet, dicens: Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Infidelitatis ergo arguentur Episcopi & Ecclesiæ Præsides, qui magis seipsos quam gregem suum pascunt, & lupum venientem videntes, dimissis ouibus fugiunt. Arguentur Principes, qui sibi subiectos minus rectè gubernant. Arguentur patres matresque familias, & omnes qui eorum, quibus præsunt, saluti atque vtilitati consulere negligunt. Post hæc idem Apostolus aduersus perfidos Iudæos excutiens vestimenta sua dicet:
Actor. 18. Sanguis vester super caput vestrum: mundus ergo ex hoc ad Gentes vadam, vt scilicet Iudæis ob incredulitatis pertinaciam ad æternas tenebras relegatis, ipsos Gentiles conuersos & credentes in cælestia recipiat tabernacula.

De Sententia Prophetarum aduersum iniquos.
CAP. X.

David. Psal. 14. POST Apostolos sancti Prophetæ iudicabunt. Dauid de Psalmis suis proferet sententias contra impostores: Ad nihilum deductus est in conspectu
Psalm.71. eius malignus. Contra amicitiæ simulatores: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundùm opera eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. Contra detra-
Psal.30. ctores; Erubescant impij & deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem, in superbia & abusione. Contra homicidas &
Psalm.36. raptores: Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum. Vt decipiant pauperem & inopem, vt trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur. Contra eos qui honores ambiunt, cùm honoribus indigni sint: Vidi impium

pium superexaltatum & eleuatum sicut Cedros Libani. Transiui, & ecce non erat, & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Et iterum: Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hæc via illorum scandalum ipsis, & postea in ore suo complacebunt. Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Contra malignos delatores: Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatem magis quam loqui æquitatem. Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa. Propterea Deus destruet te in finem, euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Contra superbos: Exalta te qui iudicas terram, redde retributionem superbis. Et iterum: Increpasti superbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis. Contra Ecclesiæ persecutores: Confundantur & conuertantur retrorsum, omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut fœnum sectorum, quod priusquam euellatur exaruit. De quo non implebit manum suam qui metet, & sinum suum qui manipulos colliget. Deinde aduersus omnes qui cùm vitiorum morbo laborarent, pœnitentię remedium contempsere, clamabit & dicet: Longè à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt. Et rursum: Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones, in ignem deijciet eos, in miserijs non subsistent. Postremò dicet: Conuertantur peccatores in infernum, omnes Gentes quæ obliuiscuntur Deum. Iob quoque, vir iustus & timens Deum, impios & malos damnabit, & execrabitur, dicens: Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris sui? Erunt sicut paleę ante faciem venti, & sicut fauilla, quam turbo dispergit. In diem perditionis seruatur malus, & ad diem furoris ducetur.

Psalm. 14. *Psalm. 51.* *Psalm. 93.* *Psal. 118.* *Psal. 128.* *Psal. 118.* *Psal. 139.* *Psalm. 9.* *Iob.* *Iob 21.*

SALOMON & ipse aliquando peccator, sed per pœnitentiam iustificatus, arguet peccatores de inconstantia eorum, *Salomon.*

eorum, qui ad omnem fortunæ flatum circumaguntur, & *Prou. 1.* dicet: Auersio paruulorum interficiet eos, & prosperitas *Idem 2.* stultorum perdet eos. De impijs: Impij, inquiet, de terra perdentur, & qui iniquè agunt, auferentur ex ea. De ijs qui otio tempus terunt, quod exercendæ virtuti impendere deberent, dicet: *Idem 6.* Vsquequo piger dormies? Quando surges è somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus tuas, vt dormias, & veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus. Et ad improbos conuersus, inquiet: Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia, testem fallacem, & eum qui seminat inter fratres discordias. Iterum aduersus mendaces proclamabit: *Prou. 12.* Abominatio est Domino labia mendacia. Et rursum: *Idem 19.* Testis falsus non erit impunitus, qui mendacia loquitur non effugiet. Illis quoque qui in iocos risúsque plus æquo effusi sunt, ita denuntiabit: *Idem 14.* Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Et quoniam etiam occultæ cogitationes examinabuntur, dicet: *Idem 15.* Abominatio Domini cogitationes malæ. In eos verò qui tergiuersantes obliquato iudicio recti tramitem deserunt, sic decernet: *Idem 17.* Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum. Et illos quibus institutio spiritalis ludibrio esse solet, damnabit, dicens: *Idem 19.* Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus. Et illos qui parentes probro lacerant: *Idem 20.* Qui maledicit patri suo & matri, extinguetur lumen eius in medijs tenebris. *Idem 30.* Rursum alibi: Oculum qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, suffodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ. *Idem 21.* Et de his qui ad hæreses declinant, inquiet: Vir qui errauerit in via doctrinæ, in cœtu Gigantum commorabitur. De illis quoque qui de vsura, furto, rapina, aut aliquo turpi lucro eleemosynas efferunt, dicet: *Ibidem.* Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere. Superborum

etiam

etiam arrogantiam contundens, dicet: Per tria mouetur terra, & quartum quod non poteſt ſuſtinere. Per ſeruum, cùm regnauerit: per ſtultum, cùm ſaturatus fuerit cibo: & per odioſam mulierem, cùm in matrimonium fuerit aſſumpta: & per ancillam, cùm fuerit hęres dominæ ſuæ. Poſthæc impijs maledicet: Non ſit bonum impio, nec prolongentur dies eius: ſed quaſi in vmbra tranſeant, qui non timent faciem Domini. *Idem 10.* *Eccle. 8.*

Post Salomonem conſurget Iſaias Propheta, & eorum primùm ſpem irritam faciet, qui cùm in proximos impij & immiſericordes ſint, in ijs duntaxat quæ Deo offerunt, confidunt. Audite, inquiet, verbum Domini Principes Sodomorum: Cùm extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis. Et cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam: manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt. Ad iudices verò, qui pecuniam pluris quàm iuſtitiam faciunt, dicet: Principes tui infideles, ſocij furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad illos. Propter hoc, ait Dominus Deus exercituum, fortis Iſrael: En ego conſolabor ſuper hoſtibus meis, & vindicabor de inimicis meis. Deinde aduerſus mulieres, quæ plus operę ponunt in corporis decore, quàm in pudicitiæ cultu, vociferabitur ac dicet: Pro eo quòd eleuatę ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & nictibus oculorũ ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus ſuis compoſito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticem filiarũ Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamẽtum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mytras, & diſcriminalia, & periſcelides, & murenulas, & olfactoriola, & inaures, & anulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & ſpecula, & ſyndones, & vittas, & teriſtra, & erit pro ſuaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro criſpanti crine caluitium, & pro faſcia pectorali cilicium. In illos quoq; quos luxuria voluptasque corrumpit, exclamabit, dicens: Væ qui conſurgitis manè ad ebrietatem ſectandam, *Iſaias.* *Iſaiæ 1.* *Iſaiæ 1.* *Iſaiæ 3.* *Iſaiæ 5.*

dam, & potandum vſque ad veſperam, vt vino æſtuetis: cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiuijs veſtris, & opus Domini non reſpicitis, nec opera manuum eius conſideratis. De tyrannis autem qui in-
Idem 10. iuſtis exactionibus plebem vexant, inquiet: Væ qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt, & opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent cauſæ humilium populi mei, vt eſſent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent: quid facietis in die viſitationis & calamitatis de longè venientis? Ad cuius confugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam veſtram, ne incurueмini ſub vinculo, & cum interfectis cadatis? De ſuper-
Idem 23. bis dicet: Dominus exercituum cogitauit hoc, vt detraheret ſuperbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam deduceret vniuerſos inclytos terræ. Notabit etiam illos qui
Idem 33. aliena vi occupant, & contemptui proximos habent: Vę, inquiet, qui prædaris, nónne & ipſe prædaberis? & qui ſpernis, nónne & ipſe ſperneris, cum conſummaueris deprædationem, deprædaberis: cùm fatigatus deſieris contemnere, contemneris. Tum etiam in mathematicos, qui ex ſyderum motu futura temere iudicant, ſic ſententiam
Idem 47. dicet: Augures cæli qui contemplabantur ſydera, & ſupputabant menſes, vt ex eis annuntiarent futura, ecce facti ſunt quaſi ſtipula, ignis combuſſit eos, non liberabunt animam ſuam de manu flammæ.

Ieremias. Post hunc ſequetur Ieremias, & pro concionem ex-
Ierem. 5. urgens declamabit contra obſtinatos, dicens: Confregerunt iugum; ruperunt vincula, quia ſcilicet nec iugum legis, nec vincula Euangelij ferre voluerunt. Idcirco percuſſit eos leo de ſylua, lupus ad veſperam vaſtauit eos, pardus vigilans ſuper ciuitates eorum, hoc eſt, propterea vitijs corrupti ſunt, percuſſitque eos leonis ſuperbia, vaſtauit lupi auaritia, excitauit pardi leuitas. Vel aliter: Percuſſit eos diabolus fortis vt leo, rapax vt lupus, & multarum fraudum maculis diſtinctus vt pardus. Deinde in eos qui cibo potuque repleti in libidinem turpiter effunduntur, ſub perſona Domini indignabitur, & dicet:
Idem 5. Saturaui eos, & mœchati ſunt, & in domo meretricis luxuria-

luxuriabantur. Equi amatores in fœminas & emissarij facti sunt, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat. Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, & in gente tali non vlciscetur anima mea? Et aduersus iniquos iudices respiciens, vociferabitur: Causam viduæ non iudicauerunt, causam pupilli non dixerunt, & iudicium pauperum non iudicauerunt. Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut super gentem huiuscemodi non vlciscetur anima mea? Et incredulos Iudæos manu ostentans: Hæc est gens, inquiet, quæ non audiuit *Idem 7.*
vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam: perijt fides, & ablata est de ore eorum. De adulantium verò malignitate dicet: Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum *Idem 9.*
locuta est, in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias: nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut in gente huiuscemodi non vlciscetur anima mea? Illos quoque deuouebit, qui contempta Dei ope, totam spem in hominum auxilio collocant. Male- *Ierem. 17.*
dictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius. Erit enim quasi myricæ in deserto, & non videbit cùm venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto, in terra salsuginis & inhabitabili. Et iterum: Domine, inquiet, omnes qui te derelinquunt, confundentur; recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viuentium, Dominum. Illos etiam in damnationem mittet, qui per dolum alienis damnis ditari student. Væ *Idem 22.*
qui ædificat domum suam in iniustitia, & cœnacula sua non in iudicio: amicum suum opprimet frustra, & mercedem non reddet ei. Qui dicit, ædificabo mihi domum latam, & cœnacula spatiosa; qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitque synopide. De Præpositis autem Ecclesiæ, qui minus gnauiter suo funguntur officio, dicet: Hæc dicit Dominus Deus Israel, ad Pasto- *Idem 23.*
res qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, & eiecistis eos, & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus. Et Hypocritas execrabitur dicens: Maledictus qui *Idem 48.*

facit opus Domini fraudulenter. Ad superbos inquiet:
Ierem.50. Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum, quia veniet dies tuus, tempus visitationis tuæ, & cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum, & succendam ignem in vrbibus eius, & deuorabit omnia in circui-
Thren. 4. tu eius. Voluptarijs etiam insultabit, dicens: Qui vescebantur voluptuosè, interierunt in vijs: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.

Baruch. Exurget & Baruch Propheta contra diuites auaros, &
Baruch 3. dicet: Vbi sunt Principes Gentium, & qui dominantur super bestias quę sunt super terram: qui in auibus cęli ludunt, qui argentum thesaurizant & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum, qui argentum fabricant, & soliciti sunt, nec est inuentio opum illorum: exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alij loco eorum successerunt. In eosdem & Eze-
Ezech.7. chiel Propheta succlamabit, dicens: Argentum eorum foris proijcietur, & aurum eorum in sterquilinium erit, argentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Idem aduersus diuinos &
Idem 13 ariolos loquetur, dicens: Hæc dicit Dominus Deus. Væ Prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident, qui locuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, ait Dominus Deus, & erit manus mea super Prophetas qui vident vana & diuinant mendacium, in concilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terra Israel ingredientur, & scietis quia ego Dominus Deus. Tum quoque ad Pontifices Episcoposque conuersus, qui relicta Ecclesiæ gubernandæ cura, in voluptatibus & delicijs conta-
Idem 34. buerunt, dicet: Hęc dicit Dominus: Vę pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos. Nónne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedabitis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis, quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum non alligastis, & abiectum non reduxistis, & quod perierat non quæsistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potētia.

POST

POST illum Osee Propheta Sacerdotes illos, qui sibi necessaria discere neglexerunt, & cæci cæcos in foueam ducentes, arguet in persona Domini, & abominabitur, dicens: Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi. Sed aliorum quoque ignorantiam accusans, dicet: Populus non intelligens vapulabit. Assentatores etiam, qui arrogantiæ fomitem subdere cordibus Principum eos offerendo solent, reprehendet, & increpabit, & dicet: In malitia sua lætificauerunt regem & in mendacijs suis Principes, omnes adulterantes quasi clibanus succensus à coquente. Auaris quoque & cupidis exprobrabit: Aurum suum, inquiet, & argentum suum fecerunt sibi idola vt interirent. Et quoniam hinc decedentes nihil. ex his ferre secum possunt, dicet: Desiderabile argentum eorum vrtica hæreditabit, lappa in tabernaculis eorum; cùm venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis. Hunc sequetur Ioel Propheta, & helluones, meribibulosque arguens, inquiet: Expergiscimini ebrij, flete & vlulate omnes qui bibitis vinum in dulcedine, quoniam perit ab ore vestro. Et de ijs qui in carnis lasciuia longo vsu obsorduerunt, dicet: Computruerunt iumenta in stercore suo. In eosdem & Amos Propheta clamabit, dicens: Audite verbum hoc vaccæ pingues, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes, quæ dicitis dominis vestris, id est, vitijs quorum serui facti estis: Afferte, & bibemus. Iurauit Dominus in Sancto suo, quia ecce dies venient super vos, & leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus. Deinde Præsides Ecclesiæ, qui luxuriosæ vitæ exemplo etiam eos perdunt quibus præsunt, damnabit, inquiens: Væ vobis qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates, capita populorum ingredientes pompaticè domum Israel, qui separati estis in diem malum, & appropinquatis solio iniquitatis, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris, qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti, qui canitis ad vocem Psalterij. Postremò ad frumentarios qui horrea ob-

Osee. *Osee 4.* *Idem 7.* *Idem 8.* *Ioel.* *Ioel. 2.* *Amos.* *Amos 4.* *Amos 6.*

turant, vt ingruente fame, annonam cariùs vendant, con-
Idem 8. testabitur ac dicet: Audite hoc qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ, dicentes: Quando transibit messis, & venundabimus merces & sabbatum & aperiemus frumentum, vt imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas, vt possideamus in argento egenos & pauperes, pro calceamen-
Micheas. tis, & quisquilias frumenti vendamus. Inde Micheas quoque Propheta auaritiam multorum detestabitur, ita illis
Mich. 2. denuntians: Væ qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris, in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Dominum est manus eorum, & concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos, & calumniabantur virum & domum eius, virum & hæreditatem eius. Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum, vnde non auferatis corda vestra, & non ambulabitis superbi, quoniam tem-
Abacuc. pus pessimum est. Tunc etiam Abacuc Propheta in raptores, in auaros, in sanguinolentos, fraudulentosque excla-
Abacuc 2. mabit, dicens: Vę ei qui multiplicat non sua, vsquequo & aggrauat contra se densum lutum? Nunquid non repentè consurgent, qui mordeant te? & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis? Væ qui congregat auaritiam malam domui suæ, vt sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali. Væ qui ædificat ciuitatem in sanguinibus, & præparat vrbem in iniquitate. Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius.

Sophonias. Sophonias Propheta sub persona Domini aduersus malos Principes, & Hæreticos, & superbos, & malignos,
Sophon. 1. & molles proferet sententiam, dicens: Visitabo super Principes, & super filios regis, & super omnes qui induti sunt veste peregrina, id est, qui alieno dogmate se imbuerunt. Et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui complent domum Domini Dei sui iniquitate & dolo, & visitabo super viros defixos in fœcibus suis. Ac ne quis opibus redimi se posse speret, inquiet: Argentum eorum & aurum eorum non poterit libera-

liberare eos in die irę Domini. Postremo loco Malachias Malach.
Propheta in persona Christi peccatoribus minabitur ac dicet: Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox Malach.3.
maleficis, & adulteris, & periuris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus Deus exercituum. Ego enim Dominus, & non mutor. Ac fortasse ridebit aliquis hanc nostram de Sanctorum iudicio assertionem, & quî scis, dicet, quòd Sancti ita die illo iudicaturi sint? Cui respondebimus: Cùm eos iampridem ita iudicasse constet, haud aliter postea quoque iudicaturos. Quoniam qui spiritu Dei aguntur, sibi ipsis contrarij esse non possunt. Itaque tales illorum sententiæ in die Iudicij erunt, quales & ante fuisse, Scripturarum veritas testatur.

De damnatorum ad inferna abductione.
CAP. XI.

CVM igitur tot Sanctorum accusationibus conuicti fuerint infelices illi, quos non antè scelerum suorum pœnituit, quàm cùm pœnitere nihil profuit, quid agent? quò se vertent? Nulla erit reliqua cauillatio, nullum argumentum, nullum effugium. Videbunt supra se Deum iratum, infra se ignem paratum, circa se terribiles dæmones grauiter infrendentes, & iam ad teterrima illa inferni loca cum furore vrgentes, compellentes, trahentes. Qui clamor, qualis planctus, quantus & quàm flebilis vlulatus inter illos audietur, quàm miserabile spectaculum illud erit, cùm & pectora pugnis, & ora vnguibus fœdantes incedent? laniabunt capillos, percutient fœmora, complodent palmas, compriment digitos, totis artubus, toto corpore contremiscent: alij in terram proni corruent, alij horrore attoniti rigebunt, alij lymphatico pauore acti, huc illuc veluti amentes discurrent; ora pallor, corda dolor, mentem stupor, membra tremor languorque occupabunt, atque interea incessabilis immugiet gemitus, personabit planctus, obstrepet eiulantium nunquam mœ-

Apocal. 9. ſtior auditus clamor. Et vt Ioannes ait: Quærent mortem, & non inuenient eam, & deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Quòd ſi populus Iſrael, qui ad montem Sinai, vt præcepta Dei audiret, ſanctificatus acceſſerat, eo loquente adeò exterritus ſit, vt ſtatim inde pedem referentes Moyſi dicerent: Loquere tu nobis & audiemus, non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur: quomodo ij qui nihil in ſe ſanctitudinis habebunt, ſed è diuerſo multorum criminum conſcij erunt, ferre poterunt, non iam præcipientis Dei vocem, ſed iracundi damnantis clamorem, & in ignem æternum abigentis? Adde illas omnium creaturarum accuſationes, omnium Sanctorum execrationes, non quòd ſancti pietatem tunc relinquent, ſed quòd Dei iuſtitiæ conformes erunt, hominibus quidem miſerantes, ſed Deo obſequentes, quoniam miſericors & iuſtus Dominus.

Pſal. 110. Adde etiam dæmoniorum inſultantium, & ſingula cuiuſque facinora exprobrantium, diros rugitus ingentesque minas. Quomodo deinde non etiam ob hoc ſu-

Matt. 10. prà modum confundentur? quia iam nihil abſconditum erit, quod non ſciatur, nihil occultum, quod non re-

2. Cor. 5. ueletur, dicente Apoſtolo: Omnes autem nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum. Et in veteri Inſtrumento de ſceleſto homine ſcri-

Iob 10. ptum eſt: Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & terra conſurget aduerſus eum. Et ad eundem per Naum Pro-

Naum 3. phetam dicitur: Ecce ego ad te, dicit Dominus Deus exercituum, & reuelabo pudenda tua in facie tua, & oſtendam in Gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam. Quot ergo furta, quot adulteria, quot veneficia, homicidia, ſimulationes, perfidiæ, proditiones, inſidiæ, fraudes, quot peſſimæ cogitationes, cæteraque mala, quæ ad illam vſque diem nemo mortalium, niſi qui commiſit, nouerat, tunc cunctis in propatulo erunt, tam hominibus quàm Angelis? Et quem tam ignominioſæ manifeſtationis non vehementiſſimè pudebit, vt vel ob hoc ſolum peccaſſe nollet, ne toti mundo pro-

ditus

ditus erubeſcat? Itaque antè eos erubeſcentiæ, quàm inferni, flamma torquebit.

Ad hæc etiam iuſtorum gloriam videntes turbabuntur, ſtupebunt, ac dicent: Hi ſunt quos habuimus aliquando in deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati vitam illorum exiſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt. At nos vbi decidimus? quò perduxere nos concupiſcentiæ noſtræ, delitiæ molles, lauta conuiuia, obſcœnæ libidines, auaræ opes, blandi ſopores, ignaua otia, ioci, riſus, luxus, luxuria, voluptas? Illa ocyſſimè deſiere, & ſucceſſit nunquam deſitura calamitas. Felices nobis videbamur, & heu quàm repentè in quantam collapſi ſumus miſeriam? Cur concepti fuimus? aut cur conceptos non eſt aborſa mater? vel cur non ſtatim natos aboleuit mors? vel adultos oppreſſit valetudo? vel anguſtiauit egeſtas? vel deſpoliauit, & in ſeruitutem captiuos abduxit hoſtis? Cur vis aliqua non afflixit? non vexauit? vt aliam vitam, alios mores inſtituere nos cogeret, quàm eos pro quibus iſta patimur. O ſi mors in igne illo eſſet ad quem compellimur, quàm libenter in eum irrueremus, vt ſic conſumptis fugere ſupplicia æterna liceret? Sed hoc omnino ſuprà quàm cogitari poteſt grauius eſt, quòd ſemper ardere cogemur, & nunquam dabitur mori: ſemper viuemus, vt ſemper tormenta patiamur. O quam breui labore quam magnam potuimus adipiſci beatitudinem: & ecce pro quàm modica delectatione, momentaneiſque delicijs, in quàm immenſas incidimus ærumnas? In hæc & eiuſmodi lamenta, qui damnati fuerint, flebiliter concitabuntur. *Sapient. 5.*

Inter hos autem & Iudæi erunt, qui in errore infidelitatis pertinaces obduratique periere. Videbunt Crucem in ſalutem credentium refulgentem, videbunt ipſum qui in illa crucifixus fuerat, ponentem inimicos ſuos ſcabellum pedum ſuorum, & tunc demum credere incipient, cùm credere nihil proderit. *Iudæi.* *Pſal. 109.*

Videbunt ipſum & Gentiles, & dicent: Vbi ſunt Dij *Gentiles.*

quos coluimus? Ecce Crucifixus quem contempſimus, ipſe eſt Deus. Ecce illi quos eum confitentes occidimus, noſtri nunc iudices ſunt. Cernebamus in illis miracula, & putabamus maleficia. Illi pro veritate moriendo vicerunt, nos eos perſequendo perimendoque defecimus. Et quia mendacium ſecuti ſumus, meritò nunc ad inferna relegamur, vnà cum ipſis fatuitatis noſtræ Dijs cruciandi.

Hæretici. Tunc & qui varias hæreſes aſſerere conati ſunt, iurgantes ac ſemet inuicem mutuis compellationibus mordentes, dicent: Ecce Ari, quem Patre minorem affirmabas, in Maieſtate & poteſtate Patris venit, vt ſe Patre æqualem probaret, & te condemnaret erroris. Ecce Cherinte, & Hebion, & Marcion, & Paule Samoſatane, & Photine, quem purum hominem putabatis, ſupra omnes Angelos & Sanctos eminet, & mundum ſibi ſubditum ipſe iudicat. Nunquid homo tantùm hic: & non etiam Deus? Nunquid non ideo venit, vt à vobis infidelitatis pœnas exigeret? At tu Manichæe, & tu Valentine, ecce ille quem non ex Virgine genitum, ſed alter in phantaſmate apparuiſſe, alter è cælo corpus attuliſſe dixiſtis: nunc eandem ipſam Virginem ſupra omnes lucidam ac ſublimem iuxta ſe oſtentat, & veram matrem præ cæteris honorando confitetur, vt vos tantæ prauitatis arguat, & in tenebras exteriores mittat. Vos quoque Manichæe, Marcion, Baſilides, qui Prophetas & Legem non accepiſtis: ecce Prophetæ & Legis obſeruatores, vnà cum Euangelij profeſſoribus communi beatitudinis gloria illic collucent. Quoniam ipſe angularis lapis Chriſtus parietem ad parietem iungens, fecit vtraque vnum. Meritò igitur quos ipſi olim diuidere conati eſtis, eorum nunc pari concordique iudicio condemnamini. Et tu Nouatiane, qui miſericordiæ Dei nimium diffidens, negabas poſt Baptiſma peccantibus eſſe veniæ locum: aſpice quàm grandis numerus eorum cum Chriſto in aëre ſit, qui etiam poſt Baptiſmum lapſi, per pœnitentiam ſaluati ſunt. Te verò tuus perdidit error, etiamſi nihil aliud commiſiſſes. Hinc & reliqui Hære-

Hæresiarchæ atque eorum sectatores inter se vicissim lacessentes, alij alijs proprium dogma exprobrabunt. Mox verò communicatis doloribus, lugentes pariter exclamabunt: Væ miseris nobis. Deprauauimus enim sensum Scripturarum, peruertimus veritatem, induximus errorem, vbi non erat error: nunc gehenna nos excipiet, non vt corrigat, sed vt puniat, & sicut hactenus animas nostras, ita deinceps etiam corpora simul atque indesinenter exurat. Sic & vnumquemque sua scelerum accusabit conscientia, & communis infelicitas ad vnam omnes compellet querelam. Insuper ipsi nequam spiritus fœda terribilique facie obcursantes in illos exclamabũt: Quid moram facitis? quid cunctamini venire nobiscum? nostri estis, & à Deo reprobati: quoniam nobis magis quã Deo paruistis. Ibunt ergo omnes maledicti in supplicium æternum, in pęnas indicibiles, & in multo acerbiores, quã vt verbis exprimi possit, cruciatus.

Lutherani omnes Caluinistæ, Puritani, &c. hæc aduertãt seriò.

Mat. 25.

De Sanctorum cum Christo ad cœlum ascensione
CAP. XII.

POST hęc Sol & Luna, qui amisso fulgore lugere dãnatorum calamitatem videbantur, rursum ob lætitiam gaudiumq; beatorum reparato lumine, multo clariores quàm vnquam antea visi sunt, apparebunt. Ac iuxta illud Isaiæ vaticinium. Erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis erit septempliciter, sicut lux septem dierum. Eruntque noui cœli & noua terra, dicente Apostolo: Cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent. Nouos verò cælos, & nouam terram, & promissa Domini expectamus, in quibus iustitia habitat. Vnde & Ioannes in Apoc. Vidi, inquit, cœlum nouum, & terram nouam. Primum enim cęlũ & prima terra abijt, & mare iam non est. Interim omnes Sancti Christi ad cęlum comitantes, vnà cum Angelicis choris glorificabunt in Hymnis, & Psalmis, & Canticis, & vno ore omnes benedicent ei. Sicut per Sophoniam Spiritus sanctus olim locutus est, dicens: Tunc reddam populis labium electũ, vt inuocent omnes nomen Domini, & seruiant ei in humero

Isaiæ 30.

2. Petri 3.

Apoc. 21.

Sophon. 3.

Isaiæ 45.

mero vno. Sicut etiam ipse per Isaiam ait: Mihi curuabitur omne genu, & iurabit omnis lingua. Tunc enim etiá illi qui damnati erant, confitebuntur Christum, experti virtutem potentiamque eius, qua sibi subiecit omnia: Et tunc adorabunt eum (vt in Psalmo dicitur) omnes reges, omnes gentes seruient ei. Et timebunt Gentes nomen tuum, Domine, & omnes reges terræ gloriam tuam. Túc tu Domine, implebis ruinas, vt vnde reprobi spirit⁹ præcipites corruerunt, ibi homines à te electi tecum habitent, & te ad dexteram Patris in magnificentia æqualitatis considentem semper videant, semperque laudent.

Psal. 72. *Psal. 101.* *Psal. 109.*

Dan. 7. Hoc sanè illud erit, quod Danieli quondam reuelatú credimus dicenti: Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus cœli quasi Filius hominis veniebat, & vsq; ad Antiquum dierum peruenit, & in conspectu eius obtulerunt eum, & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, Tribus, & linguæ ipsi seruient. Potestas eius potestas æterna, quæ non auferetur: & regnum eius quod non corrumpetur. Iam enim omni prorsus dœmonum malignitate ad inferos cum impijs ablegata & in abyssum detrusa, iam Sanctorum omnium animis corporibusque beatificatis, Christo victori triumphus æternus celebrabitur in cœlo, vt ipso regnante regnent & ij, qui illum fide & confessione, & opere in terra coluerunt, eodem Propheta dicente: Et iudicium sedebit, vt auferatur potentia & conteratur, & dispereat vsque in finem, hoc est, potétia principis tenebrarum, & eorum qui illum secuti sunt. Regnum autem, & potestas, & magnitudo regni, quæ est super omne cœlum, detur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum, regnum sépiternum est, & omnes reges seruient ei & obedient. Et erit (vt Zacharias inquit) in die illo Dominus vnus, & erit nomen eius vnum. Omnes enim vnum erunt in Deo, ideo & vnus rex omnium erit Christus, & in Christo Pater, & Christus in Patre, & cum vtroque Spiritus sanctus. Humanitas Diuinitasque pariter in illo videbitur, sicut scriptum est: Et in lumine tuo videbimus lumen. Inde

Idem 7. *Zach. 14.*

iam gloria in excelsis Deo concinetur, neque in terra vt olim, sed in cœlo pax hominibus bonæ voluntatis erit. *Psal. 35.* *Lucæ 2.*
Inde voces illæ magnæ, quas Ioannes in Apocalypsi audiuit, personabunt, dicentes: Factum est regnum huius mundi Domini nostri & Christi eius, & regnabunt in secula seculorum, Amen. Et iterum ait: Et audiuit quasi vocẽ tubæ magnæ, & sicut vocẽ aquarũ multarũ, & sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium alleluya, quoniam regnauit Dominus Deus noster omnipotens, gaudeamus & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerũt nuptiæ Agni, & vxor eius pręparauit se, id est, Ecclesia, & datum est illi vt cooperiat se byssino splendenti & candido. Byssinum enim iustificationes sunt Sanctorum, & dixit mihi Scribe: Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt. *Apoc. 11.* *Idem 19.*

Hi quidem iam in tãta beatitudine se constitutos cernentes admirabũtur. Fortasse quærent, quibus operibus, quo labore, qua exercitatione tantam percipere meruerint mercedem? Sed audient: Non ex operibus iustitiæ quæ fecistis vos, sed secundùm suam misericordiam pijssimus Dominus saluos vos fecit. Neque enim condignæ erant passiones seculi tanta ac tali gloria, sed omnium bonorum largitor Deus, diues in omnibus, nouit dare magna pro modicis, pro breuibus sempiterna. Modica sanè imperata sunt, sed magna promissa sunt: hæc accepistis, quia illa obsequenter soliciteque implestis. Credidistis in Deum, nunc perpetuo eius conspectu gaudete. Timuistis eum: nunc in illo exultate. Dies festos ei sanctificastis, nunc festiuitate nunquam finienda fruimini. Parẽtes Præpositosque vestros digno honore prosecuti estis: nunc à cœlesti Patre honorem accipite Angelorum, & in mansionibus à quibus Lucifer cùm satellitibus suis ob superbiam lapsi sunt, vos pro humilitate vestra Domino fauente succedite. Dilexistis proximos vestros: nũc amici Dei facti estis, & domestici, & filij. Pudicitiam, castitatẽ, virginitatẽ obseruastis nunc incorruptionis, immortalitatisque lucẽ induimini. Ieiunastis ablato Spõso: nũc *Tit. 3.* *Rom. 8.*

illo vobis reddito cœlestis conuiuij indeficienti dulcedine saturamini. Flestis aliquando: nunc consolamini. Preces obtulistis: nunc quod precando petistis, accipite. Vigilastis in nocte: nunc in die qui noctem nescit, conquiescite. In vinea Domini laborastis: nunc promissum vobis perfectæ felicitatis denarium sumite. Vicistis concupiscentias carnis: nunc in spiritu iubilate. Vicistis mũdum: nunc in cœlo coronamini. Vicistis diabolum: nunc in Deo cum Christo triumphate. Nemo à vobis tollet gaudium vestrum, nullus imminuet casus, nullum finiet tempus. Sicut modò, ita & semper, & in secula seculorum beati eritis in Deo, & Domino Iesu, & Spiritu sancto. Amen.

Caro. Mundus. Diabolus.

De damnatorum pœna, CAP. XIII.

DE istorum beatitudine paulo diffusiùs Deo adiuuante dicemus, si priùs illorum ærumnam, quos proprium damnauit scelus, pœnasque indagare pro virili parte conabimur. Quanto enim plenius æternę perditionis considerabimus periculum, tanto ad vitandum cautiores ac solicitiores efficiemur.

Locus inferni.

Pœnalem igitur locum damnatorum subterraneum esse, credi par est, & eum quidẽ, à quo maximè distat cęlum. Quantum enim peccando iniqui à iustitia pietateq; recesserunt, tantum & mansione à mãsionibus Sanctorũ separari, cõgruum atque consentaneum videtur. Sed neque nomen sedis infelicissimæ in eo discrepat, cùm ab omnibus vocetur infernus. Quid autem aliud infernus, quàm terræ centrum, si cœlum hoc, quod terram quaqua versum ambit, mundi pars summa sit? Legimus præterea, Dathon, & Abiron, & Chore, quia à Deo ob delicta improbati sunt, viuos terræ hiatu fuisse absorptos, vt vel hinc constet, sub terra esse tormentorum locum, nõ supra terram. Vnde & per Ezechielem dictum est: Descenderunt incircuncisi ad terram vltimam, hoc est, in viscera terræ, ne scilicet cęlum, Solem, Lunamque, & reliqua sydera videre possint, qui dum viuerent, cœlestium contemplationi nunquam vacauerunt. Ideo & in tenebras

Ezec. 32.

mitti dicetur, quoniam illic nulla dies est, nulla omninò lux lux, nisi quam fuerint flammæ illæ inextinguibiles, quæ sic fulgent, vt etiam fulgore ipso torqueant & excrucient. Cum enim sine intermissione vrant peccatorem, hoc insuper ei præstant, vt etiam illos inibi vri cernat, quos charissimos habuit, & duplicentur sibi pœnæ, dum suas cumulat alienis, vtque idem conspectis terribilibus dœmoniorum figuris, ex pauoris magnitudine magnitudinem augeat supplicij. De his postea: nunc locum istum (quamuis sub terra sit) perscrutemur, vt qualis & quàm tristis existat, saltem ex parte nosse possimus, & cum nouerimus, cauere enitamur, ne illò concidamus, vnde spes nulla reuertendi. *Ignis.* *Locus.*

In Isaia scriptum est: Præparata est ab heri topheth, ab heri, hoc est, à principio. Topheth autem interpretatur gehenna pauoris, vel ampla pœna vitæ stultorum, vt per hoc intelligas & horrorem loci, & immensitatem pęnarum. Deinde sequitur: A rege præparata profunda & dilatata, vt scilicet capax esset multorum, quoniam multi sunt vocati, pauci verò electi: si illorum qui vocati sunt numero comparentur. Idem Propheta pœnæ quoque genus indicat, dum subdit: Nutrimenta eius ignis & ligna multa. Flatus Domini, id est, diuina iustitia, sicut torrens sulphuris succendens eam. De hoc alibi idem ait: Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in sulphur. In ijs quidem partim fomenta ignis apparent, partim grauitas fœtoris. Et erit, inquit, terra eius in picem ardentem nocte & die, nō extinguetur in sempiternum, ascendet fumus eius à generatione in generationem, desolabitur in secula seculorum. Quomodo desolabitur in secula seculorum, si res quę desolantur, minui & deficere soleāt, & ad nihilum redigi? Alia ergo conditio infernalis foueæ erit, quæ & ardendo desolabitur, & nunquā ardere desinet, perpetuæque combustioni perpetuò sufficiet, nec ignis extingui, nec ipsa consumi poterit. Et non erit, inquit, transiens per eum: Quia fortasse ignei torrētes illi, vel vbique aduersi & occursantes nequitiæ spiritus transitum denegabunt. Vel aliter: Non erit transiēs, *Isaiæ 30.* *Matt. 20. & 22.* *Isaiæ 34.*

Isaiæ 24. ita vt inde exire possit, dicente Propheta: Congregabuntur in congregatione vnius fascis in lacum, & claudetur ibi in carcere. Carcer ergo nunquam aperiendus homines dœmonesque pariter continebit inclusos, obstructo omni exitu portis æreis vectibusque ferreis, ac seris sempiternis. Hinc igitur idem Propheta ait: Et possidebunt eam onocrotalus, & ericius, & ibis, & coruus habitabunt in ea. Per hæc sanè animalia, quæ in Deuteronomio inter immunda censentur, homines peccatores designat, flagitiorumque immũditia pollutos. Postea infert: Et erit cubile draconum, & pascua struthionum. Et occurrent dæmonia, onocentaurus & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem. Ibi habuit foueam ericius, & nutriuit catulos, & circunfodit, & fouit in vmbra eius: illuc congregati sunt milui, alter ad alterum. Miluus quoque ex immundis est. Draco verò diabolus est, vt in his etiam bestiarum vocabulis peccatores & simul improbos spiritus intelligamus. Quod autem ait: Inuenit sibi requiem, non requiem significat qua finitur labor, quia ibi nulla laboris quies est, sed quia sedes domiciliumque non mutatur. Semper enim in tenebris, & in igne, & in fœtore, & in tumultu, & in luctu, & in omnibus miserijs pœnisque permanebunt. Vnde concludens Propheta dicit: Vsque in æternum possidebunt eam. In generatione, & generationem habitabũt in ea.

Isaiæ 34.

In inferno dæmones & homines.

Quæ tormenta in inferno.

Tale ergo erit damnatorum cum diabolo habitaculũ talis carcer. In quo tenebrę, multo quidem illis tenebris, quibus in Aegypto Pharao flagellatus est, tristiores. In quo ignis, non sicut noster consumens est, sed longè quã noster grauiùs exurens, vt qui in illo torquentur, vehementiorem morte dolorem sentiant, & mori non possint. In quo picis & sulphuris assiduè bullientis intolerabilis fœtor, fumique omni nausea grauiùs olentis nũquã desinẽs exhalatio. In quo etiã omnia perturbãs procellarum spiritus, iuxta illud: Ignis, sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum. Spiritus tamen non qui ardores ignis refrigeret, sed magis flammarum impulsu sæui-

Psal. 10.

ſequire cogat: veluti ſi quis in nemoroſo monte vnam tantùm arbuſculam incendat, mox flamma ventis agitata totum montem comprehendit, lateq; omnem occupat ſyluā. Aut ſi magnis parua cōferenda ſunt: Veluti cùm faber alterno follium flatu prunas in vnum coactas exuſcitat, ſcintillæ crepitant, flamma furit, vſtrina refulget, & ſub prunis poſitum ferrum concepto calore candeſcit, æraque liquantur: ſic procellarum illarum irruente turbine concuſſum infernale incendium flammarum ingentes globos anhelanti vapore difflabit. O diram loci faciem, ô ſortem omnibus ſeculi huius ærumnis, omni calamitate, omni exilio, omni tormento, omni morbo magis expaueſcendam, non ſolùm quia æterna ſit, ſed etiam quia cunctis vitæ huius (ſi in vnum conferantur) malis acerbior ſit. Sicut enim beatorum gloria verbis explicari nequit, ſic nec damnatorum pœna, tantum in hac mali eſt, quantum in illa boni, quoniam inter ſe oppoſita ſunt, vt dies & nox, lux & tenebræ, vita & mors. Id quidem manifeſtiùs patebit, ſi etiam illud quod ſuperiùs propoſitum à nobis fuit, paulo pleniùs conſiderabimus, quòd ſcilicet ignis iſte in tenebris micans, non ſolùm calore cruciet, verum etiam fulgore ipſo. Tantum quippe inter tumidas nubes lucis oſtentat, vt miſeri nihil aliud oculis haurire poſſint, niſi quod viſum aut terrore affligat, aut dolore. Vident igitur, præter horribilem inferni ſitū, formidabiles dæmones in diuerſas portentorum facies ex induſtria identidem ſe tranſmutantes, vt ipſa quoque deformitate conturbent eos, quos perſequuntur immanitate. Videbūt, inquam, & videndo contremiſcent, ſerpentem illum antiquum, colubrum tortuoſum, Mammonam iniquum, Satanam doloſum, Aſmodæum cruensum, Belial peruerſum, Beelzebub dæmoniorum principem. Videbunt & illos beluinos feroſque ſpiritus, quos Iſaias Propheta beſtias, dracones, ſtruthiones, piloſos, vlulas, ſyrenas appellat. Videbunt Behemoth illum immanem, cuius (vt in Iob legitur) fortitudo in lumbis, & virtus in vmbilico ventris, qui ſtringit caudam quaſi cedrum, & abſorbet flumina, & depaſcitur montiū foe-

Cōparat.

Quā horrendi in Inferno dæmones.

Iſaiæ 34.
Iob 40.

Idem 41. fœnum. Videbunt parem illi, vel eo etiam vastiorem Leuiathan, cuius per dentium gyrum formido, cuius corpus quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus; cuius sternutatio splendor ignis, oculi & palpebræ diluculi, de cuius ore procedunt lampades, & de naribus fumus, cuius halitus prunas ardere facit, & in cuius collo moratur fortitudo, & in cuius faciem præcedit egestas, qui feruescere facit quasi ollam profundum maris. Denique de quo dicitur: Non est super terram potestas quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum timeret, omne sublime videt, & ipse est rex super omnes filios superbiæ. Nemo me Poetarum commenta loqui putet: de veritatis fonte haurimus quæ dicimus. Ibi ista leguntur, vbi nefas est credere quicquam inesse fabulosum, aut médaciter confictum, sed vel mysterio adumbratum, vel ita vt res habet positum.

Isaiæ 54. Videbunt ergo & fabrum illum de quo per Isaiam ait Dominus: Ecce ego creaui fabrum sufflãtem in igne prunas, & proferentem vas in opus suum, & ego creaui interfectorem, ad disperdendum. De quibus Naum Propheta loquitur, dicens: Clypeus fortium eius ignitus, viri exercitus in coccineis, adspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura discurrentia. Et quorum sæuitiam Abacuc admirans, ait: Omnes ad prædam venient, facies eorum ventus vrens, & congregabit quasi arenam captiuitatem, & ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi eius erunt, totum in hamo subleuabit, traxit illud in sagenam suam, & semper interficere gentes non cessat.

Num. 2.

Abac. 1.

Daniel. 7. Aderunt ibi & feræ bestiæ à Daniele quondam visæ: Leęna expandens alas. Vrsus dentibus infrendẽs, vt comedat carnes plurimas. Pardus quoque cum quatuor alis & totidem capitibus. Alia etiam bestia dentes ferreos habens magnos, & vngues ferreos, comedens atque comminuẽs, & reliqua pedibus conculcans, & alia quæ Propheta se conspexisse commemorat, supra modum monstrosa atque horrenda. Aderit & ille qui de cęlo cecidit in terrã, cui data est clauis putei abyssi. De quo puteo (vt in Apocalypsi scriptum est) ascendit fumus sicut fumus forna-

Apoc. 7.

cis magnæ. Et de puteo, inquit, exierunt locustæ in terrã, id est, dœmoniorum agmina in eos qui terrena bona beatitudinem putant. Et data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terræ; & præceptum est illis ne læderent fœnum terræ, id est, humiles. Neque omne viride, in quo scilicet fidei, spei, & charitatis viget succus: neque omnem arborem, hoc est, eum qui à terra (sese erigens cęlestia contemplatur, & bonorum operum fructu exuberat. Sequitur: nisi homines qui non habent Signum Dei in frontibus suis. Electos enim, & sanctos, & fideles offendere nequeunt, sed illos duntaxat, qui licet labijs Deum honorent, corda tamen procul ab eo auersa gerũt, quibus dicturus est: Nescio vos. Discedite à me omnes qui operati estis iniquitatem. Attendendum autem quales locustæ istæ, quam terribiles. Et similitudines locustarum, inquit, similes equis paratis in prælium, super capita eorum tanquam coronæ similes auro, & facies eorum sicut facies hominum, & habebant capillos sicut capillos mulierum, & dentes earum sicut dentes leonum erant, & habebant loricas sicut loricas ferreas, & vox alarum earum, sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum, & habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum. Præterea, Vidi, inquit, equos in visione, & qui sedebant super eos, habebãt loricas igneas, & hiacynthinas, & sulphureas, & capita equorum erant tãquam capita leonum, & de ore eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur. Porrò caudę, inquit, eorum similes serpentibus habentes capita, & in his nocent. Aliam quoque bestiam vidit ascendentem de mari, habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua decem diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ. Et bestia quam vidi, inquit, similis erat pardo, & pedes eius sicut pedes vrsi, & os eius sicut os leonis. Ac ne plura huiusce modi prosequi longum sit, flamma illa ad hoc tantùm lucebit, vt hæc vel his similia monstra obijciat obtutibus impiorum. Etsi enim ista, quę à Ioanne vel Prophetis relata sunt, ad allegoricos sensus referri soleant: nihil tamen obstat, quin ipsi impurissimi spiritus

Matt. 15.
Marci 7.
Matt. 23.
Apoc. 9.
Idem 13.

in hasce formas (vel potiùs deformitates) vertere sese & possint, & velint, vt homines quibus semper infensi sunt & formidine ipsa vexent, antequam verberibus cædant. Quòd si sanctissimis viris quandoque tales apparuere, quomodo non apparebunt damnatis? Et si illis iniuriam inferre ausi sunt, quibus nocere Christo protegente non poterant, quanto magis eos, infestabunt, in quos iam sæuiendi ius accipient? Iob iustum Satan humani generis inimicus, impetrata in eum potestate, opibus exuit, liberis orbauit, seruis priuauit, vlcere percussit. Insuper quosdam, qui calamitatibus eius insultarent, concitauit. Idem beatos Apostolos veluti triticum cribrare expetiuit. Paulum vas electum colaphizauit. Antonium Alexandrinum Abbatem fustibus commitigando tantùm non exanimem reliquit. Machario bipennem manu vibrans hostiliter minatus est. Hilarionem variarum portentis vocum terrere aggressus est, & eiusdem orantis dorso insiliens, latera calcibus, ceruicem flagello verberare non timuit: & eis parcet, qui sibi traditi erunt, quos igneis vinctos catenis trahet secum in abyssum? Sed & ipse in igne cruciabitur. Dolore ergo stimulatus, acriùs ad inferendam homini iniuriam insurget.

Iob. *Apostoli.* *Paulus Apostolus.* *2. Cor. 12.* *Antonius Abbas.* *Machar.* *Hilarion.*

Diximus de terrore qui damnatis per lucem gehennalis ignis incutietur; dicamus nunc de dolore. Sicuti enim monstrosas dæmonum species in lumine illo atro caliginosoque cõcernendo formidabunt: ita eorum supplicia, quos in vita charos habuerunt, intuendo magis tristabuntur. Frater fratri commiserebitur, filijs parentes, parentibus filij, amicis amici. Dumque inuicem quilibet nunc suo nunc alieno malo dolent, duplicabitur omnibus grauitas mœroris. Hinc sanè diues ille sepultus in inferno, multum de fratribus quos superstites reliquerat solicitus, mitti ad eos Lazarum precabatur, vt ab ipso admoniti cauerent eò deuenire, vbi illorum afflictio suæ pœnæ additamentum foret. Audiuimus quosdã in furto deprehensos; cùm coram Iudice constituti crimẽ negarent, patienter tormenta tulisse. Vbi autẽ & filios in quæstionem adductos cõspexissent, eorũ ferre suppliciũ nequi-

Dolor dãnatorũ in inferno. *Diues purpuratus.* *Lucæ 16.*

quiuisse, atque continuò furtum confessos. Et si necem ipsi subire maluerunt, quàm liberis fidiculas intendi videre: quali quantaque premerentur tristitiæ acerbitate, si vnà secum in inferno illos ardere vidissent, & flebiliter exclamare, & ab ijs qui ope indigent, opem implorare? Puto & ipsi exclamassent, obsecrantes, vt tota in se verterentur incendia, & illis leuaretur pœna. Aut si id effici non liceret, vt saltem procul ab eis, vbi etiam grauioribus atterendi supplicijs essent, secedere sibi permitteretur, tantùm ne illos quos genuissent, vri aspicerent, gemere audirent, affligi angíque sentirent. Denique in imo infernalis baratri flendo demergi ac defigi præoptassent, & vt hunc vnum effugerent, omnes alios dolores non ita graues credidissent. Ad augendam ergo reorum anxietudinem, atque ærumnam, ignis iste (sicuti diximus) nō modò torrebit, sed etiam splendoris aliquid diffundet, illarum duntaxat rerum videndarum copiam suppeditans, quę spectātibus multo plus afferrēt molestiæ, q̄, si etiā ipsas tenebræ caliginosiores occuluissēt. Et de hoc hactenus: nunc patientiū pœnas, vtrum diuersæ sint perpendamus.

Diuersas esse nulli dubium est, nisi cui fortè libuerit *Pœnarum*
Stoicorum more vitia omnia paria esse definire, vt pares *diuersitas*
etiam pœnæ vitiorum sint. Quæ quidem sententiā toto
Catholicæ veritatis theatro exploditur & exibilatur. In *Leuit. 13.*
Lege quippe veteri sacerdos eos, qui lepræ morbum contraxerint, considerare iubetur, ac dijudicare, alba, an nigra, an rufa sit: diuersa autem lepræ genera, diuersitatem significant peccatorum. Lex etiam illum qui infamauerit vxorem, verberibus afficiendum decernit. Qui verò *Deut. 22.*
alienam stuprauerit, lapidibus obruendum iubet. Inæqualis pœna, inæqualitatem criminis indicat. Idcirco de *Deut. 25.*
ijs quoque qui verberandi sunt, mandatur, vt pro mensura peccati, fiat & plagarum modus: Et plures plagæ irrogentur ei, cuius grauior fuerit culpa. Sed ne quis differētiam hanc in præsenti vita, nō in futura haberi, cauillari
possit, in Sapiētię libro scriptum est: Iudiciū durissimum *Sapien. 6.*
in eos, qui præsunt, fiet, & potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior instat cruciatio. Cur ita

 nisi

nisi quia in eodem quoque genere peccati magis delinquit,qui dignitate præcellit. Adhæc etiam in Euangelio perspicua est criminum & animaduersionum discretio.
Matth.1. Omnis,inquit,qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.
Matth. 2. Qui autem dixerit fratri suo racha,reus erit cōcilio. Qui autem dixerit,fatue,reus erit gehennæ ignis. Frustra nimirum fieret isthæc diuisio,si nulla est vitiorum diuersi-
Matt.12. tas,& si alia leuiùs alia grauiùs non punirentur. Aut si
Lucæ 12. diuersa non sunt,cur qui verbum dixerit contra Filium hominis,remittetur ei? qui autem dixerit contra Spiritū sanctum,non remittetur ei,neque in hoc seculo neque in futuro:Quare illo nequam spiritu cum septem alijs nequioribus se (differens enim etiam spirituum nequitia est)reuertente ad eum à quo exierat,fiunt nouissima ho-
Ioan. 19. minis illius peiora prioribus? Quamobrem seruus qui cognouit voluntatem domini sui, & non se præparauit, & non fecit secundùm voluntatem eius,vapulabit multis?qui autem non cognouit & fecit digna plagis vapulabit paucis?Quomodo denique Iudæ peccatum maius dicitur Pilati peccato, dicente ad Pilatum Domino: Non haberes potestatem aduersum me vllam,nisi tibi datum esset desuper,propterea qui me tradidit tibi maius peccatū habet.Quòd autē aliud alio leuius sit,minusq; noxæ
2.Ioan.5. habeat,Ioannes Apostolus declarat dicens: Qui scit fratrē suum peccare peccatum ad mortem,petat & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortē non pro illo dico vt roget quis.Grandis distantia; alteri peccanti vita orando impetratur,pro altero qui in morte est,ne orare quidem permittitur. Igitur sicuti distincta sunt delictorum genera,ita & delinquentium supplicia distincta sunt.

Tormētorum genera. EST Gehenna & caminus ignis inextinguibilis, est vermis & tinea immortalis,sunt tenebræ aliæ exteriores, aliæ interiores,est profundum & puteus abyssi, sunt gla-
Iob.21. reæ cocyti,secundùm quod dicitur: Dulcis fuit glareis
Iob 24. cocyti;est sicut calor,ita & frigus,iuxta illud: Ad nimiū calorem transiet ab aquis niuium.Sunt spiritus creati ad vindictam,sunt pix,sulphur,grando,sitis,fames, mors, scor-

ſcorpij, ſerpẽtes, eſt romphea vindicans in exterminium impios, eſt abſyntium, & aqua fellis, eſt turbo indignationis Domini, & tempeſtas erumpens & irruens ſuper capita iniuſtorum. Eſt &, de quo ſuperiùs dictum eſt, procellarum ſpiritus, qui flammas non ſinit quieſcere, neq; prunas conſopiri, aut cinere obduci. Sunt denique omnia mala, & nihil prorſus boni, & hoc vnum omnium peſſimum, nulla vnquam neque minuendę neque finiendæ tantæ acerbitatis expectatio. Quam rem quidam admirantes, quæſiere qua ratione iuſtum eſſet, quod criminibus quæ tam breui temporis ſpatio perpetrantur (breuis enim eſt vita mortaliũ ſuper terram) pœna conſtituatur æterna. Quibus reſponſum eſt, hoc non tantùm diuinæ, verùm etiam humanæ conuenire ſeueritati atq; cenſuræ, vt ſcelera quædam, licet horæ vnius vel puncti momẽto commiſſa fuerint, plurimorum annorum mulctentur exilio, diuturniore carcere caſtigentur, longioribus diſcutiantur tormentis, quoniam non tam tempus in peccando ſpectatur, quàm pondus. Peccat qui vno ictu homicidium peregit, peccat qui tota die verba blaterat otioſa, & abſque intermiſſione garrit atque argutatur; & cùm vterq; peccet, alterque multum temporis, alter parum in peccando conterat: homicidium tamen pœna interdum longiore punitur, inconſulta verò loquacitas ne breui quidem coercetur. Deinde tametſi ad delinquendũ non multum temporis hominibus præſcriptum ſit, animus tamen illius quem nunquam delictorum pœnitet, qui nunquam malè agere ceſſat tendit in infinitum. Et vt Gregorius inquit, vellent iniqui ſemper viuere, vt sẽper poſſent peccare: ideo iuſtè quidem flagello plectuntur ſempiterno. Præterea vt appareat qualis quantuſque ſit qui offenſus eſt, oportet vt offenſor ipſe & grauiſſimè & diutiſſimè, id eſt, ſine fine puniatur. Huc accedit, quòd ei quidem, qui breui tempore peccans æternis addicitur ſupplicijs, non fit iniuria neque dolus, quoniam antequã peccaſſet, hæc eadem peccantibus propoſita eſſe non ignorauit. Sciuit etiam, quòd ſi breui tempore virtutis opera exercere ſtuduiſſet, æterna remuneratione ſe fuiſſe potitu-

Quare pœna æterna conſtituta ſit tẽporaliter peccãtibus.

potiturum, & tamen virtute contempta vitium sequi maluit. Quis ei, quęso, fraudi fuit? quis eum in illam nunquã satiabilem carnificinã præcipitauit, nisi suamet peruersa in eligendo mala voluntas? Ad aquam ineffabilis dulcoris manum extendere poterat, & prunas potiùs ardentibus eam immersit. Talibus per Prophetam dicitur: Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & flammis quas succendistis. Profectò quisquis infinitæ beatitatis promissa paruipendit, infinitæque calamitatis minas non timet, quando & has euadere licet, & illa promereri, dignus est cruciatibus infinitis pro tanta animi sui temeritate, tantaq; stultitia. At aliquis fortasse incredulus eiusmodi minis non adhibet fidem: tanto magis meretur illas experiri, vt quod credere noluit libens, credat inuitus: cognoscat quia vera sunt quæ falsa esse impiè dubitauit: tradatur diabolo & angelis eius qui non credidit Christo & Apostolis eius.

Isaiæ 50.

Quòd minima in inferno pœna maior sit illa quæ hic habetur maxima.

August. in Psal. 37.

Quoniam autem docuimus diuersa esse supplicia, ne quis aliqua vt alijs minus dura, ita etiam non multum acerba putet, ideoque ád euitanda negligẽtior efficiatur: ostendemus ea quoque quæ illic leuissima sunt, omnibus quæ hîc habentur esse grauiora. Nihil hîc quidem tã triste est, tam luctuosum, vt non habeat aliquid consolationis. Pauper es, siti, fame, nuditateque confectus: inuenies qui miserebitur & stipem porriget. Incurabiles morbi doloris interualla habent, & post vehementem accessionem, vel festina remissio expectatur, vel protinus exitus. Perpetuum exilium non adimit patriam, sed mutat, & plerisque natale solum reliquisse vsui fuit. Qui in latomijs vinculisve coartantur, aut perfractis claustris aut Præsidis miseratione euadere sperant. Qui ceditur, mutilatur, vritur, in equuleo suspẽditur, vngulis raditur, virgis verberatur, cruci affigitur, membratim discerpitur, omnia deniq; quæ crudeliũ tyrannorũ furor adinuenit tormenta in suo ipso corpore excipit, quanto vehementior dolor est, tanto citiùs finem affore doloris confidit, & totum quem intolerabiliter sustinet angorẽ, se morte

mox

mox effugiturũ gaudet. Soli illi qui ad tartarũ relegãtur, nihil penitus habere possunt, vnde conquiescant, nedum vnde gaudeant. Quis. n. illic miserebitur, vbi oẽs miseri sunt? Quis consolabitur, vbi omnes lugere non cessant? Quando dabitur vel modica tormentorum intermissio, vel vllum leuamen, vbi vrens ignis nunquã extinguitur, rodens vermis nunquã moritur, vexantia dœmonia nullo labore defatigantur, nulla crudelitate satiantur? Quis postremò malorum sperari terminus poterit, vbi diuini Iudicij irreuocabilis maledictio in æternum perseuerabit? Deinde vitæ huius aduersitatũ tribulationũque causa hæc ferè est, vt aut iustus per patientiã coronetur, aut peccator per timorem corrigatur, sed causa gehennæ ignis alia non est, quã vt obstinatus, quẽ nunquam flagitij pœnituit, nunquã careat tormẽto: hîc ira, illic pietas Dei est. Nonne ergo satis patet, grauiorẽ esse animaduersionem Dei irascentis, quàm castigationem diligentis? Verberat aliquis filiũ, sed vt à vitijs deterreat: verberat hostem, sed vt interimat. Nonne igitur leuissimus in hostem ictus duriùs feriet, quàm maximus in filium? Sic & minima in inferno pœna maior est, quàm quæ hîc inferri potest maxima, quoniam hîc filij, illic hostes Dei sunt, quãquam multi & hîc hostes, sed ita vt esse possint filij. Hoc idem nobis contrarij quoque ratio suadet. Nam quemadmodum in cœlesti gloria minimò beatorum ij, qui in terra felicissimi existimantur, comparari nequeunt: Ita è diuerso qui in inferno nimium miser est, omnibus quæ supra terram haberi possunt miserijs, miserior est. Quãto itaque plus haurit gaudij, qui in cœlo minimus est, quàm qui in terra maximus: tanto plus pœnæ sentit, qui in inferno minimam sentit, quàm qui maximam in hoc seculo.

De reuelationibus infernalium pœnarum, CAP. XIV.

HIS rationibus addamus etiam reuelationum argumenta, vt eorum ipsorũ, qui vel periere, vel à perditionis limine reuocati sunt, cõfessionib⁹, quãta

Diues purpuratus. Lucæ 16. pereuntium infelicitas sit, certiùs innotescat. Audiuimus epulonem diuitem de Euangelio perquam lugubriter conquerentem, & sancto Patriarchæ supplicantem, vt mitteret Lazarum, qui intincto in aqua digito guttulam vnam linguæ suæ instillaret, eo quòd totus in igne arderet, totusque cruciaretur. Quanta ergo calamitas est sic torreri, & vna aquæ gutta indigere, nullaque postulatione eam impetrare posse? Sed huic tam ingenti miseriæ additur præteritæ felicitatis amara recordatio. Responsum enim accipit: Memento quia bonis multis in vita fruebare, Lazarus verò pressus erat malis: tu nunc cruciaris, ille consolatur. Additur & fratrum superstitum irrequieta solicitudo, cùm tam vehementer expauescat, ne eandem & illi perniciẽ sortiantur, quos fortasse sciebat haud alijs moribus viuere, quàm ipse vixerat. Non ergo satis est flammis excoqui, & ne linguam quidem tãti ardoris habere expertem: multiplicium insuper curarum perpetua anxietudine exæstuandum est.

Duo Ioãnis discipuli. STACTAEVM Ephesium Ioannes Apostolus, dum efferretur, ad vitam reuocatum percũctatus dicitur: Quid in alio orbe de illis duobus fratribus discipulis suis viderit, qui sibi aliquandiu religiosè adhærentes, rursum per inconstantiam lubricitatemque desciuerant. Cùm ergo is quantam beatitudinẽ cum quali infelicitate permutassent, coram recensuisset, cõtinuò illi ambo omnes diuitias paulo antè repetitas acceptasque, (hæ autem erant virgæ in aurum versæ, & lapilli in gemmas) vt his redimerent possessiones, quas pro amore Christi distraxisse dolebant, ad pedes Apostoli effudere, multis cũ lachrymis rogantes veniam, ac dicentes, omnia se perpeti paratos, tantùm vt pristinam gratiam apud Deum sibi recuperare liceret. Nequaquam tam citò tantas opes iterum contempsissent, & ad Apostolicam reuersi fuissent egestatem, nisi certò cognouissent & omnibus opibus maiorem esse Paradisi gloriam, & omni egestate angustiorem inferni ærumnam, *Abdias.*

Caluaria cuiusdam Ethnici. MACHARIVS Alexandrinus, dum aliquando per Scithioticam solitudinem deambularet, caluariã hominis

nis humi iacentem conſpicatus, cœpit per Chriſtum Ieſum obſecrare & interrogare, cuius fuiſſet dum viueret, quóve nunc in loco animus quondam inhabitator ſuus degeret: Grande miraculum: aridum os, carneque & neruis nudum, prorupit in vocem, ac ſe Gentilem fuiſſe, proximique vici indigenam, reſpondit: nunc verò in foueam baratri infernalis tam altè retruſum anguſtiari, quàm procul à terra diſtet cælum. Sed etiam ſe inferiùs corruere Iudæos incredulos, & ipſis inferiùs hæreticos Chriſtianos, qui reuelatam diuinitus veritatem mendacibus peruertere ſententijs moliuntur. Meritò quidem ipſi hæretici & Gentilibus & Iudæis damnabiliores ſunt. Nam vtrique illi apertè cum Eccleſia pugnant: hi verò amicitiæ ſimulatione ex inſidijs nocent, & cùm ſe Chriſtianos nuncupent, nulli Chriſtianis pernicioſiùs lædunt. *Sur.Tom.*1.

Cadauer cuiuſdam ruſtici.

EADMVNDO Cantuarienſi Archiepiſcopo die quadam in viſu apparuiſſe ferunt latè patentem campum, ſqualentibusque aruis vaſtum, & in eo ruſtici cuiuſdam ſola vitæ prauitate non ignobilis exanime corpus, ab ingenti coruorum multitudine certatim impeti diſtrahique & dilacerari. Deinde compertum ea ipſa die ruſticum illum fuiſſe vita defunctum. Quid mali, quid iniuriæ vſquam eſſe poteſt, quod nequiſſimi ſpiritus damnatorum animabus illic in inferno non irrogent: ſi hîc in cadauera eorum tam auidè debacchantur?

Ioſaphat regis filius.

IOSAPHAT Auenir Indorum regis filius Barlaam Eremitæ induſtria & diſciplinis ad Chriſtianitatem conuerſus, meretriculæ cuiuſdam forma blanditijsque & procacitate captus fuiſſet, niſi diuina miſeratione contigiſſet, vt parumper obdormiſcens, & Sanctorum gloriam & damnatorum pœnas videret. Eo ſomno confirmatus, in caſtitatis propoſito perſeuerauit. Tyrunculus adhuc in fide erat, & puto turpis voluptatis tam violentæ ſolicitationi ſuccubuiſſet, niſi per huiuſcemodi viſum, & Paradiſi delicias omnibus mundi oblectamentis magis expetiſſet, & omnibus formidabilius ipſa inferni tormenta magis expauiſſet. Si ergo iſta per ſpeculum & in ænigmate, &

te, & quandam soporis vmbram visa tantam vim habuere, quid virium quantumque efficaciæ haberent, ita vt sunt, conspecta? *Damasc. in vita Barlaam, cap.36.*

Tres à morte ad vitam reuocati.

Sicuti conspexerant tres illi Ierosolymis bis morte defuncti, de quibus tunc quoque mentionem fecimus, cùm de Purgatorio tractaremus. Qui (vt Cyrillus tradit) ad destruendam hæresim quandam, precibus ipsius Cyrilli & Eusebij, Hieronymique iam cum Christo regnantis meritis, qua die mortui fuerant, resuscitati sunt. Tunc palàm testari cœperunt, se Hieronymo duce loca Paradisi, inferni, Purgatorijque perlustrasse, & cùm damnandi essent, eiusdem apud Deum gratia, antequam iudicarentur, ad vitam redire iussos. Enarratis igitur omnibus quæ vidissent, sola infernalium pœnarum recordatione à lachrymis se temperare nullo modo poterant, quòd dicerent, tales ac tantas esse pœnas illas, vt nullæ penitus excogitari possent cum ipsis comparandæ. Itaque sine intermissione flebant, donec peracta viginti dierum pœnitentia, rursum (vt prædixerant) suis exuti corporibus decessere, non vt priùs ad mortem, sed ad vitam. Perpendamus horum testimonio, horumque luctu, quam immensum malum sit illud, quod cum nullo malo conferri queat, & cuius timor lachrymas cohibere non sinebat. Horum quoque pœnitentiam imitemur, qui tam pauculorum dierum fletu tantam euaserunt perniciem, & simul beatitudinem consecuti sunt æternam. *Inter Epistol. Augustin. Epistol. 206. cap. 2. & 3.*

Rufus Cyrilli nepos.

Idem Cyrillus refert, dum mœstus oraret, indicari sibi petens, qualiter se haberet Rufi nepotis sui nuper defuncti anima, se fœtorem primò sensisse supra modum grauem, neque naribus omnino nisi compressis tolerabilem, mox deinde Rufum conspexisse catenis candentis ferri præcinctum, flammas fumo mixtas ore vomentem, & toto prorsus corpore ex ardoribus, quos intra se habere videbatur, scintillantem. Cumque hoc spectaculo conterritus miraretur, & vehementer expauidus quæreret, quam ob culpam iuuenis moribus integer, & ob id quondam omnibus charus, talibus pœnis dignus iudicatus

catus esset, ab eodem didicisse, nihil ei aliud crimini fuisse datum pro quo ita vexaretur, præter aleæ lusionem, quoniam ipsa identidem vsus esset, & leuissimum vel nullum peccatum existimans, illud Sacerdoti confiteri neglexisset. O seuera diuinæ iustitiæ iudicia, & expauescendum examen! Si vnum in homine vitium tot virtutibus, quæ eidem inerant, non est compensatum, vt ipse à damnatione liber esset: quomodo illis compensabitur, qui pleni flagitijs nulla cum probitate decedunt? Et si tam sæuos patiebatur cruciatus aleæ lusor: quales, quæso, passuri sunt fœnerator, fur, adulter, homicida, vel hæreticus, vel idololatra? Non dubitamus, quin isti grauiùs peccent: proinde nec dubitemus, præter hæc Rufi supplicia esse adhuc quædam multo grauiora. *Ibid. cap.* 14.

Exempla quæ sequuntur, de beati Pontificis Gregorij Dialogo recitabo, ne quis ambigat, quin ea verissima sint, quæ tanto teste proferentur. *Gregorius Papa.*

Quidam in finibus Valeriæ Prouinciȩ ægrotans, priusquam Seuerus Presbyter ad ipsum à peccatis absoluendum adueniret, diem suum obijt. Mox eiusdem Seueri lachrymis ac precibus, annuente Domino, reuixit. Interrogatus quid sibi, cùm è corpore migrasset, contigerat, respondit se à quibusdam hominibus nigrioribus quàm AEthiopes sunt, & qui ore naribusque ignem efflabant, repentè correptum fuisse, & per opaca loca atque aspera raptim deductum. Sed dum adhuc deduceretur, à candidissimis iuuenibus, multaque luce coruscantibus obuiam factis dimitti, ac vitæ pristinæ restitui iussum, quòd dicerent Seuero Presbytero hoc poscenti Deum concedere. Igitur cum peccata sua eidem confessus pȩnitétiam peregisset, die septimo iterum, sed feliciùs, obdormiuit. Terribiles illi nondum confesso, cùm per tenebras traheretur, dæmones fuere; haud dubiè terribiliores futuri, si ad gehennam vsq; pertraxissent. At verò quam fortis Seueri pietas, quàm potés meritum, qui de ore tam rapacium luporũ eripuit prædam, & animam ab Orci faucibus auulsam inseruit cælo? Ex quo liquet, tunc maximè *Quidam Seueri precibus vitæ restitutus.* *Orcus, id est, infernus.*

Sancto-

Sanctorum precibus nobis opus esse, cùm expiramus. Iam iudicatis nihil proficiunt preces: Nulla est in inferno redemptio. *Gregor. Dialog. lib.* 1. *cap.* 22.

Theodoricus rex. Neque enim Theodoricum Italiæ regem Arrianum, ne in interitum rueret æternum, sua tenere vis suusque valuit potentatus. Quem Solitarius quidam in Lipara Siciliæ Insula Deo seruiens, in foueam illam quæ flammas eructat, vinctum deijci vidit à Ioanne Papa, Symmachoque Patritio, quos ille Catholicam tuentes fidem non multo ante occiderat. Meritò ab ipsis præcipitari visus est, quos ipse præcipitatos in mortis ignominiam putauit, dum martyrio coronarentur. Deprehensum quoque est, eodem die ipsum interijsse, quo talia de illo Solitarius viderat. *Ibidem, lib.* 4. *cap.* 30.

Ignis in Siciliæ insulis. Opinor locum illum in quem est deiectus, sicuti & alia quæ in illis circa Siciliam insulis, atque in ipsa Sicilia perpetuò ardere constat, infernæ fornacis infumibulum esse, & flammas ac fumum ipsum inde à Gehennæ igne sursum versus euaporari. Si enim is ignis eiusdem cum nostro naturæ esset, vnde illi materia sufficeret, per tot iam secula assiduè flagranti? Nónne iam pridem insulas illas omnes in nihilum redegisset? Is ergo ignis est, qui ad cruciandum factus est, non ad consummendum, nisi fortè quòd consumptum, aut terroris, aut pœnæ plus adijciat. Si quis autem nosse cupit, quàm alta profunditas sit, à summo ore bullientis foraminis ad vltimum vsque inferni fundum, Theodoricum interroget, quem ideo totum præcipitium illud emensum credimus, quia nullum crimen grauius est, quàm ab Ecclesiastica dissentire veritate, & Hæresum prauitatibus implicari. Quo autem minus dubitemus, esse apud inferos tormentorum ignem, huc vsque illum nostris oculis visendum diuina prouidentia iussit promicare. *Ibidem.*

Hæreseos crimen quàm grauißimum.

Quod ita esse, Eumorphi quoque Romani Gallæ viduæ filij exemplo probari potest. Qui cùm animam ageret, clamare cœpit, dicens: Pergite citò accersitum mihi Stephanum Optionem, Ecce enim nauis ambos nunc ad Siciliam vectura in portu nos præstolatur, iam ora soluit, iam ve-

Eumorphus & Stephanus Optio.

iam vela suspendit. Insanire putabatur, donec rursus morantes famulos increpans: Non insanio, inquit, agite, iam ite, si libet, & quod vos volo, perficere ne cunctamini. Dum eunt, audiunt Stephanum illum decessisse: dum redeunt, Eumorphum extinctum offendunt. Vtriusque exitus eodem temporis puncto contigit, vt talis euentus doceret, haud temere visum eos ad Siciliam euocari, vbi AEthna sicut & infernus igni flagrat inextinguibili. *Ibid. cap.* 35.

Prosequamur adhuc ignis huius non leuia visa, vt aliorum casus repetentes discamus nobis cauere. Quo tempore Gothi Italiam vastabant: Reparatus Romanus improbus magis quàm ignobilis vir, dum defunctus plangeretur, reuixit: Et mittite, inquit, ad Ecclesiam Laurentij Martyris suscitatum, quid Tiburtius presbyter agat. Vidi enim eum rogo impositum acriter torreri, vidi & alium rogum, qui flammæ mucrone cælum lambere videbatur, de flamma quoque vocem erumpentem audiui, quæ indicaret quis ille esset, cui pœna parabatur. His enarratis, repentè obmutuit, non sydere, sed morte percussus, atque iterum illuc vnde redierat abijt. Tiburtius etiam infelicem animam tunc exhalasse compertus est, de quo hominum quoque prȩiudicium factum fuerat, nemine non vitam illius detestante. Cùm enim Presbyter esset, nihil Presbyteri habebat, præter figuram ac nomen. Reparato autem alios admonendi, non sui à perditione liberandi copia data erat, Deo per illum cæteris consulente, vt cauerent eorum vitia imitari, quos ad Gehennam damnatos satis certo indicio cognouissent. *Ibidem, cap.* 31.

Reparatus Romanus & Tiburtius Presbyter.

In Valeriæ prouinciæ regione fuisse Curialis quidam perhibetur, qui cùm in Vigilia Paschæ filiam cuiusdam sibi amicissimi iam adultam ad Baptismum tenuisset, contracta spiritali necessitudine eam illo die secum manere petijt, concessam lautè atque opiparè accepit, & quasi à se genitæ amoris signa ostendit, longè alium amorem cælans in corde. Nocte enim superueniente, misellam nihil tale timentem inuadens, vitiauit. Cæterùm

Curialis ardens in sepultura.

cùm illuxiſſet, tanti ſceleris conſcius ad Eccleſiam procedere verebatur, ne tamen de ſe ſuſpicionem alijs generaret, ſi tam ſolenni feſto Miſſæ non intereſſet, perrexit non cum modico diuinæ vindictæ timore: ſed diei illius impunitas reliquorum ſecuritatem ſuppeditauit, quaſi verò malorum obliuiſcatur Deus, ſi non ita citò caſtiget. Die igitur ſeptimo poſt commiſſum flagitium, cùm ſanus ambularet, repentè concidit mortuus. Cumque ſepeliſſent eum, flamma de tumulo erumpens ardere non deſijt, donec cadauer ſimul cum conditorio conſumpſit. Hinc coniectare libet, quanto vehementiùs anima eius viuens ac ſentiens torqueatur in inferno, cuius exanime & inſenſibile corpus comburi dignum fuit in ſepulchro. *Ibidem, cap. 32.*

Petrus Monachus Hiberus.

Monachus quidam natione Hiberus, cui Petro nomen fuit, cùm non ſatis monaſticè viueret, mortem obijt. Mox autem corpori reſtitutus, dixit ſe vidiſſe inferorum tormenta, perpetuumque Gehennæ ardorem. Cumque propè eſſet vt & ipſe in ignem proijceretur, ab Angelo fuiſſe ereptum, & ad mortalem vitam, quam reliquerat, redire iuſſum, hoc addito, vt iam diſceret qualiter ſibi deinceps viuendum eſſet. In tantum itaque poſtea immutatus eſt, vt ipſa corporis maceratione ſe vidiſſe teſtaretur, quod tantopere timeret. *Ibid. cap. 36.*

Stephanus Romanus.

STEPHANVS Romanus vir ſua ætate illuſtris, Conſtantinopolim profectus, in valetudinem incidens vita deceſſit. Et quoniam ij qui illum comitati fuerant, officij gratia corpus eius ad patriam referre volebant, quæſitus eſt Pollinctor qui illud exenteratum ſale condiret, ne in itinere putreſceret. Pollinctore tunc non inuento, is qui mortuus iacebat, die poſtero exurrexit viuus, vixitque poſtea non parum diu, ſed minus quàm debuit emendatè, adeò quoſdam ne viſa quidem horrenda ita terrent, vt corrigant. Igitur narrare ſolebat tunc ſe ad inferos deductum vidiſſe formidabilia illa, quæ olim audita non crediderat, & dum veluti reus ante Iudicis tribunal ſiſteretur, dimitti iuſſum, reprehenſo errore eorum qui ipſum adduxerant, cùm non ipſe, ſed Stephanus Ferrarius

Stephanus Ferrarius.

rius

riùs adduci iussus esset: se itaque restituto, eadem hora Ferrarium hunc vicinum suum defunctum fuisse, & tantę visionis fidem fecisse, ne somnium putaretur. Quòd autem non se satis correxerit, hoc quod sequitur exemplo perspicuum erit. *Ibidem.*

Miles quidam in eadem vrbe Roma pestilentiæ morbo extinctus, cùm reuixisset, dixit, apparuisse sibi pontem angustum, fluuiumque subterlabentem, tetrum admodum & caliginosum, ac fœtore incredibili grauem. At verò ad vlteriorem ripam loca amœna, & quæ oculos florum varietate, nares odorum fragrantia, multum præcipueque oblectarent, tum habitacula passim disposita diuini cuiusdam nitoris ac formæ, sed inter ipsa vnum cæteris maius elegantiusque, quod totum aureis laterculis adhuc construebatur, cui autem construeretur, se scire nequiuisse. Considerasse tamen, quòd iusti pontem securè pertransirent, reprobi verò laberentur, & in fluuium ruerent. Tunc vidit (vt aiebat) Peregrinum Presbyterum tam inoffensè per angustias illas gradum tulisse, quàm hîc piè vixerat. Sed inter eos quoque qui ceciderant, quosque rapidi gurgitis spumosi vortices agitabant, vidit Petrum ecclesiasticæ familiæ Irenarcham, qui quadriennio antè obierat, ferreis vinculis complicatum, & de horribili alueo enatare frustra conantem, atque idcirco ei supplicio mancipatum audiuit, quòd reos olim, quos puniendos accipiebat, sæuiter magis quàm obsequenter punierit. Vidit & Stephanum, de quo modò diximus. Qui cùm transire pontem vellet, ad medium perueniens pedibus delapsus est, ventre adhæsit ponti. Per pedes ergo ab immundis spiritibus in fluuium trahebatur, per manus ab Angelis, ne mergeretur, tenebatur. Interim qui talia vidit, vitæ restitutus, pendentis in ponte qui finis fuerit, scire non potuit. De quo ne beatus quidem Gregorius præiudicium facere ausus, lapsum adhæsionemque tantùm interpretatur, dicens: Deorsum deprimit carnis lasciuia, sursum attollit eleemosyna. Ex ijs autem duobus quid in Stephano magis excelleret, incertũ ideo. Ideo nec totus mergi visus est, nec totus emergi.

Miles quidam.

Peregrinus Presbyter.

Petrus Irenarcha.

Stephanus Romanus.

Nos in-

Nos inde discamus, non sic incedere vt labamur, cùm tam atra & sæua sit perditionis æternæ vorago, cumque tam virosam exhalet mephitim, vt non minùs fœtore ipsò cruciet, quàm vertigine fremituque ruentium aquarum. *Ibidem.*

Adolescẽs secularis. Fuit Romæ in monasterio beati Pontificis Gregorij (vt idem tradit) adolescens quidam secularis, cum fratre monacho manens, ita mundanæ vanitati deditus, vt nulla piæ conuersationis præcepta admitteret; proteruus, leuis, vecors erat, vt qui magis rei familiaris defectu, quàm amore fratrem secutus esset. Hic ipse pestilentia percussus, cùm iam moriens extremos ederet anhelitus, monachis assidentibus, & pro salute eius Deum deprecantibus, magno omnes pauore turbauit, dicens: Facessite hinc, cur prohibetis ne à dracone isto deuorer, si illi datus sum? iam ignitis faucibus hausit caput meum, & stridentibus squamis, quasi serris tractim terens enecat me. Abite, quæso: nam præsentibus vobis totum absorbere non potest, & idcirco magis cruciat. Cumque admoneretur, vt se Crucis signo contra illum defenderet: Quid possum, inquit, cùm & manus pedes meos caudæ suæ spiris circumuolutos colligarit? Hoc audito fratres in terra cum lachrymis prouoluti, ardentiùs pro eo supplicare cœperunt. Inde ipse meliusculus factus, gratias Deo agere, quòd exauditis fratrum precibus, à se tam immanem bestiam effugasset, insuper vitam se aliam, si conualesceret, inchoaturum polliceri, terrenaque omnia contempturum. Conualuit, & quod promiserat præstitit, tam sanctè posthac viuens, quàm antea petulanter. Timeamus & nos crudelissimum hunc draconem, qui non tantùm caput, sed totos penitus cupit deglutire, totos perdere, & in ardentem flammis alueum demittere, vt veluti fornace conclusos torreat semper & excruciet. *Ibid. cap. 37.*

Monachus Hypocrita. Cuius quidem credulitatem subsequentis quoque casus infelicitas facit manifestam. Iconiæ in monasterio (quod Tongalathon dicebatur) monachus erat, qui simulata sanctimonia magnam apud omnes æstimationem sibi com-

ſibi comparauerat. At verò cùm ægrotans ad diem vitæ ſuæ ſupremum acceſſiſſet, expauefactus fratres conuocat, hypocriſim (quam diu cælauerat) prodit. Et nunc videte, inquit, quò me perduxit diu mentita ſanctitas. Ieiunijs me identidem affligi fingebam, ſed occultè comedens nunquam ieiunabam, nunc inimico traditus ſum. Ecce me terribilis ſerpens tortuoſi corporis voluminibus implicatum tenet, ecce in os meum, quod clandeſtinis dapibus replebatur, caput indidit ſuum, & letifero morſu ſanguinem ſuctans, adimit ſpiritum. Sub hæc verba miſer defecit, quibus profectò non illi, ſed nobis conſultum eſt, vt cognito hypocritæ fine, hypocriſim euitemus. Nimis animæ ſuæ infenſus eſt, qui tam diri ſerpentis venena non perhorreſcit, cùm etiam in Ieremia ſcriptum ſit: Ecce ego mittam vobis ſerpentes peſſimos, quibus non eſt incantatio, & mordebunt vos, ait Dominus. *Ierem. 8.* *Ibid. cap. 38.*

Chriſorium Romanum, opulentum quidem, ſed ſceleſtum hominem fuiſſe conſtat, ita vt diuitijs an vitijs magis abundarit, incertum ſit. Cùm autem graui valetudine quateretur, & iam expirans anxiaretur, apparuere illi teterrimi dæmones ipſum certatim prehenſantes, traheréque ad inferna nitentes. Qui conterritus ac tremens, Maximi filij ſui opem flebiliter implorare, ſeque ſuper lectum, in quo iacebat, huc atque illuc vertere miſeris cœpit modis. Nemo ſpiritus videbat, & tamen nemo ibi conueniſſe dubitabat, cum illius geſtus lamentaque conſideraſſet. Poſtremò cùm iam amicorum auxilium deſperaſſet, ad hoſtes conuerſus, inducias oro, inquit, inducias vel tantum vſque manè: dum hoc poſcendo ingeminat, animam exhalauit. Quàm dura igitur & inexorabilis dæmoniorum improbitas, à quibus non ſolùm pax nulla impetrari poteſt, ſed neque breuiſſimi temporis induciæ, perijſſe horam arbitrantur, qua ab inferenda homini moleſtia fortè ceſſarint. Aſſiduus itaque & perpetuus eorum qui damnantur tortor & carnifex eſt diabolus, nec ſolum animas perditas vexans, ſed interdum etiam oſſa pereuntium in ſepulturis quieſcere non ſinens. *Ibidem.* *Chriſorius Romanus.*

Valentinus curator. Valentinum namque Mediolanensis Ecclesiæ curatorem cum Genuæ defunctus in Ecclesia beati Syri Martyris sepeliretur, noctu terribili clamore exciti custodes, viderunt per pedes vinctum foras protrahi à dæmonijs, vlulantem vociferantemque, eo visu conterriti abierunt quisque ad cellam suam. Manè verò reliquis fratribus quæ viderant referunt, & vnà cum illis adeunt Valentini sepulchrum: aperiunt, vacuum inueniunt, admirantur. Deinde extra Ecclesiam corpus eius quærentes, illic vbi transpositum fuerat, iacere conspiciunt, sic vinctis pedibus, sicuti tractum custodes dixerant. *Ibidem, cap.* 35.

Tinctor quidam. Romæ quoque tinctor quidam in beati Ianuarij Martyris Ecclesia sepultus, nocte sequenti eiulare auditus est, & quòd arderet, grauiter lamentari. Manè adaperta sepultura, vestimenta cum quibus positus fuerat inuenerunt, corpus nusquam comparuit. Hinc considerandum, qualiter animæ illorum torqueantur in inferno, quorum corpora à dæmonum iniurijs, ne in ecclesia quidem condita, tuta esse possunt. *Ibidem, cap.* 54.

Fœmina. Monialis quædam. Nam in Sabinorum quoque Prouincia Monialem quandam fuisse traditum est, quæ corporis castitatem seruans, linguam procacitatis vitio polluebat. Cumque diem obijsset extremum, & in Ecclesia sepulta esset, ędituus nocte intempesta Ecclesiam ingressus, vidit illam ante altare distentam secari per medium, partemque superiorem igne cremari, inferiorem verò relinqui intactam. Manè igitur visa fratribus narrans, dum locum in quo eam vri conspexerat ostendit, deprehensa sunt in marmoreo solo ardoris vestigia. Qui ergo linguæ intemperantis est, timeat tam cruentam sectionem, timeat ignem; non ignem qui tunc in Ecclesia visus est, sed qui per illum significatus est, ignem Gehennæ, quouis alio igne acriorem. *Ibidem, cap.* 51.

Ignis cruciatus. Apoc. 16. Cuius quidem ignis tam vehemens erit cruciatus, vt ad maledicendum Creatori suo multos compellat. Sic enim in Apocalyps. relatum est: Commanducauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerunt Deum cæli præ

li præ doloribus & vulneribus suis. Quorum impatientiam furibundaque lamenta Isaias cernens, dicebat: Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis? Quòd si illum blasphemare non verebuntur, qui paulo antè in iudicio tam timendus apparebit, satis constabit, ipsos censere, nihil iam posse sibi inferri grauius, quam quod illatum erit. Ex immensitate ergo pœnæ capient blasphemandi audaciam. Ista præterea tanta vis doloris atque acerbitas conturbabit peruertetque in illis intellectus rationem, memoriæque vigorem. Nihil cognoscent, nisi vnde doleant, nullius rei recordabuntur, nisi cuius recordatio augebit tristitiam. Cognoscent quantum boni amiserunt, dum eos peccati non pœnitet; quantum mali subierunt, dum à committendis malis non cessant. Execrabuntur liberi parentes, quòd à se flagitijs iusta castigatione non coercuerint. Execrabuntur parentes liberos, quòd propter nimium eorum amorem, indignos se fecerint amore diuino, nihil pensi habentes Deum offendere, dum ipsis blandiuntur, propter ipsos auaritiæ cupiditatique dediti, & semper per illicitos quæstus diuitias, quas eis relinquant, comparantes. Maledicet frater fratri, amicus amico, quòd sibi perperam actorum socius comesque fuerit, & non æqui, non honesti sedulus monitor atque consultor. Maledicet filia matri, quòd impudicitiæ sibi exemplum fuerit. Maledicet filiæ mater, quòd dum eam corripiendo lædere cauet, ipsa correptionem non cauerit vltionis diuinæ. Maledicet, inquam, alius alium, dũ suam quisque considerat ærumnam, suæque pœnæ stimulatur aculeis. Attamen etiam quisque (vt diximus) propinquorum amicorumque tormentis quos iuxta se cernet torquebitur, mutuaque inter illos commiseratio communis afflictionis erit incrementum. Vellent pœnas eorum non videre, quibus coguntur maledicta ingerere. Sua singulis cruciatio excitabit iram, aliena multiplicabit terrorem. Quid multa? nihil ibi scietur, nihil videbitur, nihil audietur, nihil sentietur, nihil cogitari poterit, nisi quod pœnis cumulũ addat, quodque afflictos magis pre-

Isaiæ 33.

mat ac vexet. Heu, heu teterrima damnatorum sors! Quanto melius cum illis actum esset, si omnia mala, quæ hîc haberi possunt, pertulissent: & quæ illic habentur, euasissent? Si, sicut Adonibezech, manibus pedibusque abscissis, inutilis truncus facti fuissent: Si, sicut Sichemitæ, quos Abimelech in phano Berith compulerat, fumo & igni necati essent: Si, sicut Sedechias, liberos coram se crudeliter cædi vidissent: Si, sicut Ammonitæ, quos Dauid oppida eorum Rabba expugnato cœpit carpentorum substrati rotis, contusi atque contriti expirassent: Si, sicut Aman, de summo penè dignitatis gradu repentè ad imum deuoluti, & in crucem suspensi, ignominiosa morte vitam finissent: Si, sicut mulier illa, quæ Zachariæ Prophetæ in medio amphoræ apparuisse dicitur, plumbea massa in os indita suffocati fuissent: Si, sicut Danielis accusatores à leonibus, vel Elisæi derisores, ab vrsis: vel Achab regis vxor, à canibus membratim discerpti dilaniatique essent: Si denique, sicut illi septem Machabæi fratres, tyranno sæuiente, linguis mutilatis, capite pelle sua deglabrato, pedibusque ac manibus desectis, in sartagine fricti atque exusti fuissent. Nullum crudelitatis genus est, cuius toleratu inferorum tormenta redimi non debuerint. Introibunt enim in inferiora terræ peccatores, tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Dentibus frement & tabescent, & omne desiderium illorum peribit. Et vt Amos Propheta ait: Leuabunt eos in contis, & reliquias eorum in ollis ferventibus. Atque etiam in Apocalypsi scriptum est: Fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum, nec habebunt requiem die ac nocte. Quid ergo agimus, ô anima? quid desidia torpescimus? & fallacium voluptatum blanditijs deliniti, vitæ religiosæ laborem subire cunctamur? Sit graue in paupertate ætatem agere, nisi multo grauius est siccis faucibus anhelantem vna aquæ stilla perpetuò indigere. Sit ignominiosum humilitate subijci & se nihili reputare, nisi multo ignominiosius est, omnia immundorum spirituum ludibria sine fine sustinere. Sit durum ac diffici-

Iudith 1. *Ibid.* 9. 4. *Reg.* 25. 1. *Par.* 20. *Esther* 7. *Zachar.* 5. *Daniel.* 6. 4. *Reg.* 2. *Ibid.* 9. 2. *Mach.* 7. *Psal.* 62. *Psal.* 111. *Amos* 4. *Apoc.* 14.

le con-

le contempta carnis lasciuia castitati studere, nisi multo durius difficiliusque est, gehennæ flammas, abyssi tenebras, dæmoniorum iniurias, totius inferni multiplices variosque horrores atque supplicia semper perpeti, semperque perpetienda expectare, nunquam finienda. Hactenus de damnatorum pœna, nunc è diuerso de Beatorum gloria, sicut proposuimus, dicere aggrediamur, vt si quem fortè tantæ perditionis metus ad bene beateque viuendum non satis mouet, moueat saltem promissi præmij spes, cælestiumque cupiditas gaudiorum.

De Beatorum gloria. CAP. XV.

ILLI igitur, qui post mirabilem corporum suorum resumptionem ad possidendum æternitatis regnum à Domino euocati fuerint, iam primum multo splendore renitent, ac veluti lucentia sydera Solem iustitiæ comitantes, Angelorum mixti agminibus cælum versus ferentur. Inerit sacris artubus infusa beatitudinis fulgor, dum eos Maiestatis diuinæ aspectus ita illuminat, sicut Sol iste, quem videmus, Lunam ac stellas. Quòd si Moysi facies ex colloquio diuino sic radiabat, vt multorum oculi præstringerentur, nec in eum tueri possent, cùm tamen ille corpore corruptioni obnoxio ac mortali adhuc in terra degeret: quanto lucidiores facies eorum erunt, quorum corpus immortalitatem induet & incorruptionem, qui nunquam à Deo separabuntur, qui non terram hanc, sed terram viuentium, id est, cælestem patriam semper inhabitabunt, iam ciues facti Sanctorum, & domestici Dei, & cohæredes Christi? Fulgebunt ergo iusti (sicut scriptum est) & tanquam scintillæ in arundineto discurrent: tunc semet-inuicem admirabuntur, & mutuo affecti gaudio dicent: O quàm pulchra est casta generatio cum claritate! De hac sanè illorum claritate prophetabat Baruch, dicens: Stellæ dederunt lumen in custodijs suis, & lætatæ sunt: vocatæ sunt, & dixerunt: Adsumus, & luxerunt ei cum ioeunditate qui fecit illas, hic est Deus noster. Et Daniel: Fulgebunt,

Claritas corporum. *Sapient. 3.* *Ibid. 4.* *Baruch 5.* *Dan. 12.*

gebunt, inquit, quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas æternitates. Hoc idem testatus est ipse
Matth.13. Dominus, & ait: Tunc iusti fulgebunt sicut Sol in regno
Isaiæ 30. Patris eorum. Solem autem septempliciter lucidiorem futurum prophetica nobis vox attestatur. Hoc ergo Sole, in quem prospicere visus noster non sufficit, multo clariùs coruscabunt corpora iustorum. Quod vt in-
Matth.17. dubitanter crederetur, idem Dominus in seipso manifestum facere voluit, quando in monte & Sole lucidior & niue candidior apparuit. Nec splendor ille fuit, qui tædium oculis adferret, sed qui tanta mentem Apostolorum dulcedine perfunderet, vt Petrus ibi construi tabernaculum sedemque perpetuam sibi constitui expetierit, & cum ipso fulgente in deserto vel solus permanere, quem non fulgentem in ciuitate celebrique in loco etiam nosse denegauit. A Patre luminum splendorem istum oriri, & per Filium Sanctis communicari, ipse Filius ad Patrem loquens confitetur, cùm ait:
Ioan.17. Claritatem quàm tu dedisti mihi, dedi eis, non quòd aliquando ipse claritatem non habuerit, sed quòd à Patre eam etiam acceperit, qua nunquam caruit: Veruntamen pro meritorum mensura claritas ista singulis impertietur: vt quisque plus lucis capax fuerit, ita plus accipiet. Et sicut cæteris beatitudinis dotibus alij alios antecellent, ita & hac splendoris gloria, dicente Apo-
1.Cor.15. stolo: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum. Nec tamen diuersitas gloriȩ inuidiam inter eos parere poterit. Nam quamuis alius
Psal.16. alio plus hauriet, omnes æquè pleni erunt. Satiabor (inquit Propheta) cùm apparuerit gloria tua. Denique nullus erit ibi liuori locus, vbi perfectus amor etiam minores præstantioribus aliorum bonis ita gaudere compellet, vt suis. Rursum idem Apostolus, omnia beatitudi-
2.Cor.3. nis insignia in Deum referens, ait: Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem tan-
Philip.3. quam à Domini spiritu. Et iterum: Saluatorem expectamus,

mus,inquit, Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, secundùm operationem qua etiam possit subijcere sibi omnia. Ioannes quoque Apostolus ille, qui in sepulchro positus fulgere cœpit: Scimus, inquit, quoniam cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. *1. Ioan. 2.*

Præter claritatem istam, & hoc beato corpori accedet, quòd nihil penitus in se habebit, quo grauari retardarive aliquando possit, semper præpes atque agile erit, vt ibi præstò sit, vbi voluerit, quasi qui oculis aut cogitatione (cùm libitum est) multa terrarum spatia momento temporis percurrat, atque adeò ipsas mundi regiones, Orientem, Occidentem, Meridionalem, Septentrionalemque cæli plagam quàm celerrimè peruagetur ac lustret. Scriptum est enim: Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum. Cuius quidem doni spe atque expectatione exhilaratus Abacuc Propheta ait: Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorum. Et super excelsa mea deducet me victor, in Psalmis canentem. Hoc idem Isaias prophetando promittit, dicens: Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem: assument pennas sicut aquilæ: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Mutabunt, inquit, fortitudinem, quia nemo nunc ita fortis, vt sine peccato esse possit, ne puer quidem vnius diei. Tunc autem nemo erit cum peccato, nemo ibi peccare poterit, vbi nulla iniquitas præualebit. Pennas verò aquilæ illis tribuendo, gressus eorum velocitatem expressit. Et ne lassitudo aliqua fatigatione itineris timeretur, non laborabunt, ait, neque deficient. Leue quippe & expeditum corpus erit, quia excusso omni penitus terræ puluere, totum defæcatum, totum purum, & ab omni prorsus labe alienum, mortalitatis corruptibilitatisque naturam in immortalitatem & in incorruptionem conuertet, vt diuinum potiùs quàm humanum sit. Quamobrem non solùm

Agilitas corporum. *Psal. 126.* *Abacuc 3.* *Isaia 40.*

refulgens ac leue agileque erit, sed etiam impaßibile, suaue olens, penetrabile, subtile, attamen palpabile.

Apoc. 7. *Impaßibilitas corporum.* Impaßibile erit, quia in Apocalypsi scriptum est: Non esurient, neque sitient amplius, neque cadet super illos Sol, neque vllus æstus, quoniam Agnus, qui in medio Throni est, reget illos, & ducet eos ad vitæ fontes aquarum, & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors vltrà, non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltrà quæ prima *Apoc. 21.* obierunt. Et dixit qui sedebat in Throno: Ecce noua facio omnia. Et vt sciamus gratiæ munera ista esse, non naturæ, ait: Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Idem in Isaia legimus, ac penè ijsdem verbis scriptum: *Isaiæ 49.* Non esurient, neque sitient, & non percutiet eos æstus & & Sol, quia miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos.

Suaue olentia corporum. *Cant. 3. & 4.* Suaue etiam olens erit. Quia in Cant. Canticorum de Sponsa, id est, de Ecclesia canitur: Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus Myrrhæ & Thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Et iterum. Odor, inquit, vnguentorum tuorum super omnia aromata. Quòd si nunc etiam videmus beatorum corpora in sepulchris posita atque ex anima magis egregiè fragrare amomo Aßyrio & thure, & Myrrha, & balano, & cardamo, & nardo, & opobalsamo, & omnibus splenijs: quanto præstantiùs fragratura eadem crediderimus suis animabus iuncta, supra cælum sublata, ante conspectum summi Dei viuentia & lætantia?

Penetrabilitas & subtilitas corporum. Penetrabile præterea & subtile erit, neque tam corporeum corpus quàm spiritale, vt quemadmodum aqua pisci, & aër volucri, ita illi quæque solidiora cedant, & (quod mirabilius est) sine fractura, sine apertura peruia sint, veluti cùm solares radij permeant vitrũ vel lapidem specularem, vel aliud perspicuum, nõ offensa eius mate- *Ioan. 20.* ria, neque vlla in parte læsa. Sic enim & Saluator noster *Lucæ 24.* non aperto sepulchro cùm surrexisset exijt. Sic ad Discipulos clausis ianuis ingressus est. Et ne phantasma putaretur: Palpate & videte, inquit, quia spiritus carnem &

oſſa non habent, ſicut me videtis habere. Itaque poſt reſurrectionem eiuſdem naturæ corpora Sanctorum erũt, cuius fuit corpus Chriſti, vt membra ſua capiti ſuo conueniant, & digna ſunt quæ in Deo manent, & in quibus habitet Deus.

Poſt hanc corporum prærogatiuam cumulabitur gratia gaudiumque perpetuum ex loci præſtantia, iuſtorum conſortio, Angelorum ſocietate, malorum euacuatione, repletioneque bonorum, Deique cõſpectu. Locus igitur beatorum ſicuti ſublimior cunctis eſt, ita & pulchrior, nobilior, amplior, atq; ſplendidior. Hic quippe ſupra cœlos eſt, & terra viuentium dicitur, vt terram iſtam, in qua nunc ſumus, morientium, non viuentium, eſſe intelligas, & eò aſcendere, vbi vera vita eſt, concupiſcas & enitaris. Quòd ſi in iſta etiam terra quædam & viſu iucunda, & vſu grata eſſe non negamus; quanto in illa, quæ ſuprà eſt, omnia tum iucundiora tum gratiora exiſtere dixerimus? Laudantur multis in partibus florentes campi, fœcundi colles, ameni valles, montes argenti, auri, gemmarumque feraces, piſcoſa maria, molliter labẽtia flumina, perſpicui fontes, dulces aquarum ſcatebræ, diffuſi lacus, non inſalubria ſtagna, præſtantiſſimæ etiam vrbes, & in ijs delubra, fora, porticus, cæteraq; ædificia, cum marmorum ſpecie tum artificum opere mira. Et ſi tot egregia in hoc infimo viſuntur elemento, quanto omnia excellentiora eſſe credi par eſt illo in loco, qui cũcta ſupereminet elementa, qui cuncta ſibi ſubiecta, & quaſi ſub pedibus poſita deſpicere videtur, & ſua ſublimitate ſe omnium nobiliſſimũ profiteri, quem ſummus & immortalis opifex fabricauit atque ornauit Deus, vt eſſet Angelorum ſedes hominumque beatorum domicilium ſempiternum. Videmus iſta etiam quę ſub cœlo ſunt, Solem, Lunam, ſydera, cuncta terrena corpora luce ſua formoſitateque ſuperare, nec dubitamus ea quæ ſupra cœlum ſunt, longè illuſtriora formoſioraque eſſe, quę mortales oculi videre nõ poſſunt. Nouimus prę-terea concepti formatiq; hominis primam habitationẽ maternum vterum eſſe; ſecundam, hunc terrarum orbẽs ter-

tertiam, si sanctè pieque vixerit, regnum ipsum cęlorum. Quanto igitur primam secunda, tanto secundam tertia superat decore, claritate, amplitudine. Prima quoque in vtero habitatio nouem mensium est, secunda in terra, cũ longissima, centum annorum est. At verò tertia in cœlo perpetua est & æterna, nullo temporis spatio concluditur, nullo annorum numero terminatur. Quæ quantum cæteras diuturnitate præcellit, tantum etiam operis pulchritudine, materiæ nobilitate, naturæ virtute, bonisque omnibus præcellere putanda est. Quid quòd mundus homini simillimus sit, adeò vt à principibus Philosophiæ viris homo ipse microcosmus nuncupetur? Sed in homine ipso apparet, vt quæque membra infirma sunt, ita minus insignia esse minusque habere decoris. Infima sũt pedes, femora, inguina, venter: suprema sunt pectus, manus, collum, facies, vertex: & hæ quidem partes nudæ sũt, vt quas formæ suæ minimè pudeat: illas verò quasi erubescentes plerumque tegimus, & operimentis celamus. Inferiora autem nullum sensum præter tactum habent: at in superioribus cuncti pariter sensus conuenere. Cor sedet in pectore, vbi cogitationum conceptaculum est animique passionum. In manibus præter tactum, qui toti corpori communis est, etiam perfectio earum voluntatũ est, quæ operationem exigunt. In collo siue palato gustus est, quo sapores discernimus: lingua, qua vocem formamus. In facie odoratus, visus, auditus. In vertice intellectus, quo Deum cognoscimus: memoria, qua præterita recordamur: voluntas qua à malè agendo declinamus, & ad bene beateque viuendum disponimur. Animaduerte igitur huius minoris mundi, id est, hominis, quanto superiora inferioribus ornatiora generosioraque ac meliora sunt: ita maiorem quoque mundum te habere crede, vt quantum cœlum distat à terra, tantum quoque & cœlorum regnum à regnis terræ, rerum omnium copia atq; magnificentia distare nunquam dubites. Quin potiùs cũ
Baruc. 2. Baruch Propheta attonitus exclama: O Israel, quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius? Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus. Vel illud

illud cũ Psalmista: Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. Psal. 86.
Et: Domum tuam, Domine, decet sanctitudo in longitudine dierum. Psal. 92.
Adhæc etiam nemo ignorat, inferiora ista per illa superiora regi & gubernari. Inde nobis dies, inde nox, inde numeramus annos, inde anni partes distinguimus, inde discernimus menses, inde terra concipit, inde animantibus alimenta suppeditat. Multo ergo nobilior locus vnde talia donantur, quam hic qui recipit donata. Hic certè sine illius munificẽtia ac liberalitate stare non posset, ille verò nulla huius ope indiget, neque quicquam pro quotidianis beneficijs repetit, sed etiam multa bona largiendo, ad plura possidenda sursum nos inuitat, seque nobis vltro offert, & si per viam quæ ad illum ducit contenderimus, bonis eius perfruemur. Cuius quidem pulchritudinem Propheta admiratus, dicebat: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locũ habitationis gloriæ tuæ. Et: Quàm dilecta tabernacula tua, Psal. 25.
Domine Deus virtutum? cõcupiscit & deficit anima mea Psal. 85.
in atria Domini. Et: Beati qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum laudabunt te. Postremò si loca ipsa ex ijs qui in ipsis manent considerauerimus, (debet enim domus forma habitatoris personæ dignitatiq; respondere) omnis terræ pulchritudo cœlestis machinæ pulchritudini collata deformitas erit. Hic mortalium habitatio est, illic immortalium, hic peccatorum, illic iustorum: hic hominum, illic etiam Angelorum, etiam Dei. Superni ergo cœlestisque habitaculi elegans & ineffabilis decor, & nulli comparanda structura, & omnibus lignis, omnibus gẽmis, omnibus metallis magis excellens materia, pars magna gaudij lætitiæque beatorum erit.

SED profectò magis etiam gaudebunt sua inter se societate sanctorumque Angelorum. Electus gloriosusque conuentus immensam singulis pariet animi voluptatem. Illuc enim ascenderunt Tribus, Tribus Domini, testimonium Israel, ad confitendum nomini Domini, Illic sunt primi parentes nostri, illic Patriarchæ, illic Prophetæ, Sacerdotes, Duces, Iudices Reges, Reliquique ve-

Societas Sanctorũ. Psal. 17. Ioan. 1.

teris legis obseruatores,non per legem,sed per gratiam, quæ successit legi,beatitudinē adepti,quia lex per Moysen data est,gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Illic itaque cum Christo & Apostoli eius sunt,& Pōtifices,& presbyteri,& Diaconi, & Monachi, & Anachoretæ,& Martyres,& Virgines, & Viduæ, & omnes Christi serui,omnesque fideles,qui fidem synceram, & spem firmam charitatem veram in fide non deseruere. Hi omnes tam veteres quàm noui,quoniam vtrique vnū in Christo sunt,concordi inter se consortio lætabuntur, paresque animis ac voluntate delectabuntur(vt Propheta ait)in multitudine pacis. O si modò, sicut speramus, eò conscenderimus,quale nobis gaudium erit,viuos præsentesque cernere in cœlo quorum nunc ossa in sepulchro iacentia,multorum interdum dierum multique periculi peregrinationibus videre expetimus, visaque veneramur?Quanta iucunditas erit,loquelas eorum audire,quorum nunc scripta admiramur? Qui si mortali adhuc ore tam comptum elegantemque sermonem edere consueuere:quanto dulciore nunc iubilant sono, cùm mortis expertes sunt,cùm nihil terrenum sapiunt,sed tātùm spiritalem diuinamque sapientiam mente concipiūt incorruptibili. O quantum oblectamentum erit, eorum nunc consuetudine familiariter vti,quos tametsi nunquā viderimus,memoriam tamē ipsorum festis, ceremonijs, rituque solenni celebramus.

Psal. 36.

Societas Angelorū.

Quid præterea de societate Angelorum dicam?Vnum quandoque sub hominis figura conspexisse,magni miraculi loco habetur:sed quid miraculi erit, eos in propria imagine videre?Nam & hoc beatis oculis datum erit, vt cernere angelicos spiritus possint,& non vnum tantum, aut duos, aut tres, sed tot millia millium, & quorum numerum scit ipse qui creauit. Deinde quo ordine disponantur,quibus discernantur dignitatibus,qua quisq: præstet autoritate. Hic sunt Angeli, illic Archangeli, alibi Throni,alibi Dominationes, alibi Virtutes, alibi Potestates,alibi Cherubin,alibi Seraphin,Gabriel, Raphael, Michael,& si qua alia sunt illorum nomina, qui in cœlo sunt.

lo ſunt. O iucũdiſſimum ſpectaculum, in quo licebit nobiliſſimam Dei creaturam ineffabili viſionis dono clarè intueri, & cum ea fraterna iam charitate coniungi, conſortioque eius perpetuo frui, & vnà cum ipſa communẽ Dominum ſemper laudare, in Pſalmis & Canticis illis, quorum iublius omnia muſica inſtrumenta ſuperat ſuauitate: & non tubæ, non cytharæ, non lyræ, non cymbala, non tympana, non nabila, non organa, non ſymphoniæ, non ſambucæ, non Pſalterium, non cornu, non vlli qui in terra ſunt hominum auiumve cantus illi valent comparari. Cunctis dulcius eſt angelicum melos, cunctis iucũdior beatorum vox, cunctis delectabilior canticis cęleſtis feſtiuitas, Alleluyaque ſempiternum.

Sed quid tandem de ipſa Virgine beata loquar? Quàm etiam iucundum erit, ſacram eius micantemque faciem cernere? quæ pulchrior eſt quàm Luna, fulgentior quàm Sol, cuius decorem Angeli mirantur, Sancti obſtupeſcũt, vtrique honorant. Hæc eſt cœli Regina, ſtellis coronata. Sole amicta, ſupra omnes mulieres benedicta. Hæc eſt Dei mater, & tamen Virgo, ipſum genuit, per quem ipſa facta fuit, imò per quem facta ſunt omnia. Hæc eſt virga de radice Ieſſe, de qua flos aſcendit Chriſtus. Hæc terra, quæ germinauit mundi Saluatorẽ. Hæc porta clauſa, per quam non apertam Dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt. Huius virtus, huius gloria talis eſt in cœlo, vt ordinatæ caſtrorum aciei comparetur: quòd ſanè partim ad ipſam partim ad comitatum ipſius aptè accommodateque referre poſſumus. Ad ipſam, quia nihil poſt Chriſtum ita compoſitum eſt, ita ordinatum, ita omni fortitudine, omni bonitate, omni gratia plenum: ad Comitatum, quia Virgines Virgini aſſiſtunt, ſeruiunt Sancti, Angeli quoque ancillantur, & ipſa innixa ſuper dilectum ſuum omnibus præſidet, præ omnibus conſpicitur ſublimis, quoniam ſublimiſſimus eſt, qui de ipſa naſci dignatus eſt.

Societas Virginis beatæ.
Iſaiæ 11.
Ibid. 45.
Ezec. 44.
Cant. 6.

Eleuata eſt enim magnificentia eius ſuper cœlos, vt ſit ſanctæ Eccleſiæ caput, & Sacerdos, & Dominus. Per ipſum acceſſus patet ad Patrem, quia Dei & hominũ media-

Pſalm. 8.
Societas Chriſti.

diator est,& Dei Filius,& imago,& virtus, & sapientia,
Galat. 3. & lux,sedens à dextris Maiestatis eius ; ipsi omne genu flectitur,cœlestium,terrestrium,& infernorum, ipsum omnis spiritus laudat,omnis lingua confitetur,quia ipse est Verbum,in quo cōdita sunt vniuersa (sicut Apostolus
Coloss. 1. inquit) in cœlis & in terra, visibilia & inuisibilia, siue Throni,siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates,omnia per ipsum,& in ipso creata sunt,& ipse est ante omnes,& omnia in ipso constant. Ipse Redemptor, ipse Saluator noster,ipse salus nostra,pax,gaudium, beatitudo. Cum illo habitabunt Sancti in hæreditate cœlesti,in lumine inenarrabili,in gloria sempiterna. Ait e-
Ioan. 12. nim: Vbi ego sum,illic & minister meus erit. Et: Pater
Ioan. 17. quos dedisti mihi,volo vt vbi ego sum, & illi sint mecū, vt videant claritatem meam,quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. O felix societas hominum & Angelorum,& præ omnibus desiderabilibus magis desiderandum consortium, vbi & Virgo Dei mater & Christus Dei Filius,non in imagine picta aut ficta,nec sub aliena specie,sed in propria forma proprioque decore conspicui præsentesque apparent, & ab omnibus illa honoratur,hic colitur & adoratur. O plenum perpetui gaudij spectaculum,& nullius vnquam aduersi particeps felicitas! Procul est à te omnis solicitudo, omnis metus,omne periculum,procul omnis labor, omnis dolor,omne tædium;nullus tibi proximat morbus,nulla te infestat ægritudo,nullus inquietat hostis, nulla cōturbat contentio,nullum vexat odium,nullum tentat vitiū: abest æstus,abest hyems,abest tempestas,abest omnis vētorum imbriumque procella,omnisque maligni aeris intemperies. Nemo est qui de casu aliquo sorteve conqueratur,nec qui sibi præter id quod habet, amplius optet, iucundius desideret,melius concupiscat. Tecū est quies & securitas,gaudium & gratia,salus & pax,concordia & charitas,iustitia & virtus,ver perpetuum,amœnitas perennis,& indicibili suauitate cuncta permulcens sancti Spiritus aura. Omnes in te exultant,omnes iubilant, oēs omnibus bonis plenos esse,ac semper fore se agnoscunt.
Hoc

Hoc illis præſtat clara viſio inuiſibilis Dei, & lucis illius inacceſſibilis gratuitus conſpectus. Quanquam diuinus Euangeliſta Ioannes dicat: Deum nemo vidit vnquam. Et vas electum Paulus: Quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt. Quæ quidem dicta ſic accipienda ſunt, vt vel ad maieſtatis eius immenſitatem referantur, quam nemo comprehendere poteſt, niſi qui immenſus eſt: vel ad eam formam, quæ corporis oculis cerni nequit, quia Deus ſpiritus eſt, & ſicut in ſpiritu eum adorare oportet, ita & ſpiritu aſpicere, vt qui carneis oculis inuiſibilis eſt, mentibus beatis viſibilis ſit, & hoc quidem verè aperteque, ſed modo mirabili atq; inaudito, & qui verbis exprimi nō poteſt. Hinc ſanè idem Apoſtolus, qui Deum à nemine videri poſſe dixerat: Videmus, inquit, nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoſco ex parte, tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum. Et ille quoque qui Deum à nemine vnquam viſum aſſeruerat, rurſum ait: Chariſſimi, nunc Filij Dei ſumus, & nōdum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Et iterum: Serui eius ſeruient illi, & videbunt faciem eius. Et ipſe Dominus in Euangelio: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt: Diſcipulis quoque rogantibus oſtendi ſibi Patrem, reſpondebit primò id quod credere debeant: Ego in Patre, & Pater in me eſt. Deinde quod ſperare: in illo die, inquit, vos cognoſcetis, quia ego ſum in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis. O immenſam erga nos diuinæ bonitatis charitatem: in hominibus manere dignabitur, vt ab hominibus cognoſcatur, cognitus videatur, viſus beatos efficiat. Vnde ſequitur: Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum. Diligit nunc nos Dominus vt credamus, poſtea diliget, vt quod credidimus, manifeſtè videamus, qua ſcilicet viſione & Angeli ſemper vident faciem Patris qui in cœlis eſt. Dabit ergo nobis credentibus Paracletum Spiritum, vt maneat nobiſcum in æternum. Spiritum veritatis, quem mundus non poteſt accipere, quia

Societas Dei. *Ioan 4.* *1. Tim. 6.* *Quomodo videtur Deus.* *Ioan. 4.* *1. Cor. 13.* *1. Ioan. 3.* *Matth. 5.* *Ioan. 14.* *Matt. 18.* *Ioan. 14.*

quia non videt eum, nec ſcit eum. Nos autem cognoſcemus eum, & apud nos manebit, & in nobis erit. I nunc inſane ſeculi amator, dilata tibi honorum philacteria, magnifica iactantiæ tuæ fimbrias, cumula opes, poſſide regna, impera terrarum orbi: nunc quàm tam magnus eris, vt te conferre poſſis cum Chriſti amatore, qui accipit quod mundus nō poteſt accipere, & videt & ſcit, quæ tu neque videre neque ſcire potes. Tu cum pompis & delitijs mox deficies, ille cum ſuis ſemper erit. Delitiæ tuæ terra tecum ſimul tranſibit. Delitiæ tuæ Deus ſtabit in æternum, cum illo permanebit, & in illo erit. Nihil ei vnquam ad beatitudinem deeſſe poterit, cui ſemper tam præſens propitiusque aderit omnium bonorum omnisque perfectæ felicitatis largitor Deus, Gloria & diuitiæ

Pſal. 111. in domo eius, & iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. Beati ergo, non qui terrenum & caducum regnum obtinebunt, ſed qui cœleſte & æternum. Hi quippe videndo illum, qui ſummum bonum eſt, omnibus quæ deſiderantur bonis replebuntur, incorruptione, immortalitate intellectus, illuminatione, cordisque lætitia ſempiterna, beatitudineque perfecta. In lumine videbunt lumen, in Deo Dei verbum, & ab vtroque procedentem Spiritum. Intelligent quomodo Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus ſint vnus Deus, diſcreti in perſonis, vnum in ſubſtantia. Aperientur eis myſteriorum libri, & ſecreta cœleſtis arcani pandentur, vt quod nunc fide tenent, tunc ſi-

2. Cor. 12. cuti eſt videndo intelligendoque agnoſcant. Audient arcana illa verba, quæ non licet homini loqui. Deniq; quod Oratorum princeps Demoſthenes, aut par illi in dicēdo Tullius nunquam eloqui potuiſſent, quod gentilis Philoſophiæ antiſtes Plato, aut ipſo argutior Ariſtoteles nūquā inueſtigare valuiſſent: hoc minimus inter cœleſtes

Iſaiæ 45. patriæ ciues deprehendet, intelliget, tenebit, poſſidebit, dicēte Domino per Prophetam: Dabo tibi theſauros abſconditos, & arcana ſecretorum, vt ſcias, quia ego Domi-

1. Cor. 2. nus. Oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quantum aut quale ſit bonum illud, quod præparatum eſt iuſtis, quod fidelibus repoſitum eſt in theſau-

ſauris æternitatis. Cui Apoſtolicæ ſententiæ adſtipulatur Iſaias Propheta, dicẽs: A ſeculo non audierunt, neq; auribus perceperunt: oculus non vidit, Deus, abſque te, quæ præparaſti expectantibus te. *Iſaiæ 64.*

De reuelationibus cœleſtis Beatitudinis.

CAP. XVI.

IMmenſam quidem & inenarrabilem eſſe gloriam illam, Sanctorum quoq; nobis exempla certis manifeſtisq; argumẽtis oſtẽdunt. Iacob in quiete ſcalã vidit de terra ad cœlum vſque extenſam, Angeloſque per eam aſcendentes ac deſcendentes. Vidit Dominum ſcalæ innixum, ſibique benedicentem, & euigilans ait: Verè Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam, ſimulque obſtupefactus. Quàm terribilis eſt, inquit, locus iſte? non eſt hìc aliud niſi domus Dei, & porta cœli. Somnians ergo imagines menti oblatas vidit, & tanta demum admiratione correptus fuit. Quod ſi beatos ſpiritus & inuiſibilem Deum, non in imagine, ſed in veritate, in qua ab ijs qui in cœleſti regno ſunt, videntur, conſpexiſſe? *Iacob. Geneſ. 28.*

Idem cum viro luctatus, marceſcente, tacto ab eo femoris neruo, claudicauit. At vbi in viro Deum agnouit, gloriatus eſt, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea. Cõtempſit exteriorem corporis læſionem, dum ex præſentia Dei intus in mente exultat, dumque animæ ſalute lætatur, membri non ſenſit detrimentum. Sed quanto magis tunc exultaſſet, ſi claram non adumbratam faciem Dei vidiſſet, & ſalutem tam animæ quàm corporis perpetuam perennemque fuiſſet aſſecutus. *Idem. Geneſ. 32.*

Moyſi Dominum in flamma Rubi apparuiſſe legimus, atque ad ſe accedenti dixiſſe: Non appropies huc, ſolue calceamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt, & ego ſum Deus patris tui, Deus Abraã, Deus Iſaac, Deus Iacob. Expauit ille tãti nominis horrore perculſus, nec iam aſpicere flammam audebat, ad quã auſus fuerat accedere. Quam magna igitur cœlicolarum *Moyſes. Exod. 3.*

felicitas, quibus nec accessus denegatur, nec visionis diuinæ fruitio subtrahitur?

Idem. Exod. 33. Sub alijs quoq; creaturã formis latens Creator Moysi apparebat, & (vt testatur Scriptura) loquebatur ad eum facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum; & tamen ad ipsũ Moyses: Si inueni gratiam in conspectu tuo, inquit, ostende mihi faciem tuam, vt sciam te, & inueniam gratiam ante oculos tuos. Et iterum: Ostende mihi gloriam tuam. Quibus verbis indicatur, tametsi figuram ignis aut nubis cerneret, & inde vocem emissam audiret, non tamen se faciem illam videre, quam in Paradiso beati vident. Vnde respondit Dominus: Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit me homo, & viuet.

Idem. Exod. 24. 2. Cor. 3. Post hæc Moyses de monte Sinai descendens, cùm ad populum verba faceret, apparuit sicut (scriptum est) facie cornuta ex consortio sermonis Domini. Ea cornua quosdam lucis radios fuisse exponunt. Et Apostolus gloriam vultus eius appellat, qua luce ita illorum ad quos loquebatur visum præstringebat, vt nisi velatus aspici nõ posset. Et si tantus gloriæ splendor in hominis adhuc mortalis vultu effulsit, quanto fulgentiores futuros putamus vultus eorùm, qui induent immortalitatem? qui non momentanea & breui, vt olim Moyses, sed perpetuò & in æterna mansione cum Deo erunt, & faciem quam ipse videre non poterat, clarè aperteque spectabunt.

Idem. Num. 12. Sunt tamen quidam, qui Moysi Deum clarè & secundùm naturam suam quandoque apparuisse asseuerent, ex eo quod dicitur: Palàm, & non per ænigmata & figuras Deum videt. Dictum est autem, non quòd Dei essentiam viderit, sed quod colloquijs eius vsus sit simplicibus & apertis, nõ per somnium neque per ambages verborum, aut res aliud quàm ostendunt significantes, vt tanto cæteris Prophetis prælatus videatur, quanto minus obscura oracula meruerit accipere.

Elias Propheta. ELIAS curru igneo per turbinem in cœlum raptus videri potuit beatus, quoniam non est morte solutus, ne-

ſicuti cæteri omnes ante Saluatorem,ad inferna deſcen- 4.Reg.2.
deret.Sed quanto illi beatiores erunt,qui reſumpto corpore obuiam Chriſto in aera rapiẽdi ſunt,nec vt ille per turbinem,ſed per reſurrectionis gloriam; nec vt ille in cœlum,ſed ſupra cœlum, nec ideo beati futuri, quia ad inferna non deſcendent, ſed quia diuino ſemper fruentur conſpectu. Vis noſſe quantum inter ſe differant? & ipſi in fine moriendum eſt, Antichriſto perimente,deinde reſurgendum Chriſto reſuſcitante, vt ad ſolidam hanc (de qua loquimur) conſummatamque perueniat felicitatem.

EZECHIEL Propheta vidit ſuper firmamento ſeden- Ezechiel Propheta
tem in Throno,& cùm multa alia quæ viderat enarraſſet, Ezech.1.
poſtea intulit: Hæc viſio ſimilitudinis gloriæ Domini. Quantæ autem admirationis, quantive myſterij ſint ea quæ vidit,legere poſſumus,explicare non poſſumus. Et ſi tam ſtupenda gloriæ ſimilitudo, qualis quæſo ipſo gloria?Et ſi ſimilitudinem videns, territus (vt ipſe fatetur) cecidit in faciem ſuam, quomodo ſuſtinuiſſet eius, qui ſub illa ſimilitudine latebat,Maieſtatis conſpectum?Ni- Idem 2.
ſi fortè eodem ſpiritu confirmatus, qui iacentem erexit, de quo ait: Et ingreſſus eſt in me ſpiritus, & ſtatuit me ſupra pedes meos. Ex quo coniectare libet, quanto illi fortiores ſint, qui gloriam ipſam videntes exultant, ſi hic ſimilitudinem tantummodo eius videns tam vehementer timuit.

PORRO vt iam perfectioris gratiæ vtamur documen- Christus.
tis,ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus coram Petro, & Matt. 17.
Iacobo,& Ioanne in monte transfiguratus refulſit,ita vt Lucæ 9.
ſplendorem illius cernentes,futuræ beatitudinis dulcedinem deguſtarent,& bonum eſt nobis hîc eſſe dicerent. Nondum plenè gloriam eius videbant,ſed tantùm quoddam gloriæ ſimulachrum: & tamen vbi ipſum ſic coruſcantem viderunt, ibi cum ipſo quamprimum permanere exoptarunt. Moyſen & Eliam circa eum ſtare conſpiciunt, & ecce quos nunquam antea viderant, diuino fulgore mentem illuminante agnoſcunt. Exclamat Petrus: Domine ſi vis,faciam hîc tria tabernacula: tibi

vnum,Moysi vnum,& Eliæ vnum: cur quartum sibi fieri nõ petijt? quia sub eodem tabernaculo cum Domino habitare concupiuit, cuius aspectum tantæ suauitatis esse persensit. Sed cur ab eo Moysen & Eliam seducebat? vt ostenderet sufficere sibi solùm Christum. Cæterùm vt imbecillitatem humanæ naturæ agnoscamus, nubis lucidæ superuentu,& de nube diuinæ vocis sono conterriti Apostoli,in faciem ceciderunt. Maiora itaque restabant quæ nondum sustinere poterant,& quibus nunc gloriosi fruuntur.

Stephan⁹ Protomartyr. Actor. 7. CHRISTVM tamen cum gloriæ suæ sublimitate Stephanus primus Martyr ante vitæ finem vidisse creditur. Sic quippe de illo legimus: Cùm esset plenus Spiritu sãcto,intendens in cœlum vidit gloriam Dei,& Iesum stãtem à dexteris Dei,& ait: Ecce video cœlos apertos, & Filium hominis stantem à dexteris virtutis Dei. Plenus igitur Spiritu sancto sit oportet, qui vult videre Christi gloriam. Cuius visa iucunditate captus Stephanus cum lapidaretur,non vt mortem euaderet orauit, sed vt per mortem cum Christo viuere inciperet,dicens: Domine Iesu,suscipe spiritum meum.

Paulus Apostol. 2. Cor. 12. PAVLVS quoque Apostolus gloriam Dei vidisse creditur,sed ad tertium vsque cœlum raptus, idque vtrum in corpore an extra corpus sibi contigerit, nescit:& cum ita sit,manifestum est,ad videnda que vidit, & audienda quæ audiuit,non sensibus corporis vsum, sed alio quodã sensu longè puriore diuinioreque. Et audiui, inquit, arcana verba,quæ non licet homini loqui. Profectò si aure audisset,& lingua eloqui valuisset. Sed supernæ gloriæ bonum maius est, quam vt ijs instrumentis aut percipi queat,aut exprimi possit.

Ioannes Apost. Apoc. 1. Apoc. 4. Idem 21. IOANNES in Apocalypsi se in cęlo fuisse testatur,nõ tamen cum corpore,sed in spiritu. Ibi vidit sedentem in throno,voces audiuit,sensit tonitrua, lampades conspexit,& quatuor animalia Deum laudantia,& viginti quatuor Seniores,honorem officiumque deferentes sedenti in throno. Vidit sanctã ciuitatẽ Ierusalẽ tanquã sponsã ornatam viro suo Christo. In qua neq; luctus, neque cla-

mor, neque dolor, neq; mors erat, sed gaudiũ, pax, quies, vitaque sempiterna. Cuius muri ex lapide pretioso, ipsa aurum mundum, templum eius Deus omnipotens & Agnus. Claritas Dei illuminat illam, & lucerna eius est Agnus, Non intrabit in ea, inquit, aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens & mendacium. Vidit fluuiũ *Idem 22.*
aquæ viuæ procedentem de sede Dei & Agni, de quo in *Psal. 45.*
Psalmo dicitur: Fluminis impetus lætificat ciuitatẽ Dei. *Apoc. 22.*
Vidit lignum vitę reddens fructum & folia ad sanitatem eorum, qui seruient Deo, & faciem eius intuebuntur, & nomen eius frontibus inscriptum gerent. Non egebunt, inquit, lumine lucernæ, neque lumine Solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos, & regnabunt in secula seculorum. Quàm præclarè Apostolus reuelatam sibi supernæ gloriæ descripsit dignitatem? Audimus quidẽ verba, consideramusque Mysteria & miramur. Sed vbi sunt, quæso, illa ineffabilia? Profectò si omnium insuper hominum linguæ hac de re sola quotidiè loquantur, semper bonum illud residuum erit, quod dici non potest, quodque omnem exuperat fandi pariter & scribendi facultatem.

Idem Apostolus iam ferè centenarius senex, cùm su- *Idem.*
premus vitæ dies vrgeret, sepulturam sibi parari iussit, quam dum palàm intrat, ingenti lumine diuinitus operitur. Lux recessit, sed ipse non comparuit. Locus in quo se animam redditurus collocauerat, Mãna adhuc scaturire cernitur. Illum itaque cum corpore ad cœlum assumptũ credimus: tum quia nusquam terrarum reliquiæ eius ostenduntur, tum etiam quia non incõgruè assumptus videtur: Nam quemadmodum beata Virgo carne & spiritu sanctificata post Filium, quem genuit supra cœlum ascendit: sic decuit, vt etiam iste adoptiuus filius, carne & spiritu sanctificatus, sanctam sequeretur Matrem, & integer eò perueniret, quò ipsa, cui cõmendatus fuerat, integra abijt. En quanto largior noui quàm veteris Testamẽti gratia. Tulit Deus cum corpore Enoch, tulit Eliam, sed vt differret mortem eorum, non vt auferret. Ioannes verò ita sublatus est, vt amplius mori non posset. Illi

futuram in fine corporum resurrectionem expectant, hic multo antè præuenit, prius resurgens, quàm esset sepultus, priùs cœlum penetrans quā putaretur mortuus. Nec mirum si feruens oleum membris illis nocere nō potuit, quæ tanto priuilegio mox donanda erant.

Petrus Apostol. In Petri Apostoli Martyrio à multis Angelos visos tradunt, coronas illi rosarum liliorumque porrigentes, atque etiam iuxtà stantem Christum, apertumque librum manu tenentem, in quo ea scripta conspiciebantur, quæ Petrus ad populum fando expromebat, & dum plebs eū subtrahere neci vellet, ne oblatam sibi gloriam impedirent, petijt. Sed quota hæc beatitudinis eius pars? quæ tātum ad fidelium consolationem, vel infidelium conuersionem, se ostendit, cùm ille etiam inuisibilibus intra se iam frueretur bonis, quæ pleniùs liberiùsque amplecti affectans, crucifigi optauit, & tam immane supplicium gratanter subijt, neque mors ei grauis, sed dilatio mortis erat.

Paulus Apostol. PAVLI Apostoli caput à corpore dissectum, ter per humum prosilijt, ter Iesu Christi nomen inuocauit; tres fonticulos, quà saliendo terram contigit, scaturire fecit. De vulnere eius lac primo deinde sanguis emanauit. Quorsum tot miracula in morte Sancti huius? nisi vt hæc tam magnifica oculis nostris obiecta pensitantes, quanto illa in cœlo magnificentiora sint eius præmia, quæ oculus non videre potest, cogitemus. *Gregorius Turon. de gloria Martyrum capit. 28. & Augustinus Sermone 26. de Sanctis.*

Andreas Apost. Philip. 1. ANDREAS quoque Apostolus, cùm in crucem Egeæ Proconsulis iussu actus esset, deliberantibus turbis, vt ipsum per vim irruentes eriperent, non acquieuit, dissolui cupiens & esse cum Christo. Cùm igitur iam biduum de cruce ad illos verba fecisset, vitæ æternæ promissis omnes erigens, si religionem à se prędicatam constanter tenuissent: postremò animam Deo commendans, luce de cœlo lapsa circum fusus expirauit. In quāto ergo lumine viuunt Sancti, si etiam moriendo luce scpiuntur?

Sic

Sic & Odilo Abbas Cluniacensis, qua die defunctus est, Gregorio monacho multa luce refulgens apparuit, seque æternæ beatitudinis præmio potiri dixit. Sic quadraginta martyrum apud Sebasten Armeniæ oppidum combustorum ossa in fluuium proiecta, sub aquis veluti micantium stellarum imagines lucere visa sunt, & ab Episcopo, qui ea quæsitum ierat, lętanter collecta, reuerenterque seruata. Sic supra Nicolai Remensis Episcopi & sororis eius tumulum, quos capta vrbe effera Vandalorum gens Christum confitentes peremerat, & lampades ardere visæ, & Angelorum cantus auditus. Sic denique multorum vel in sepulchris corpora, vel in visu apparentes imagines, dum miro fulgore splenduissent, fidem fecere, illos æterni luminis beatitudinem in cœlesti gloria consecutos: contra eorum prauitatem atque dementiam, qui ad vltimum vsque iudicij diem & bonis differri dixerunt Paradisum, & infernum malis. Quod si ita esset, profectò plus gloriæ cadauera Sanctorum nunc suaui odore fragrantia, nunc ingenti luce conspicua haberent, quam ipsæ animæ, nescio vbi neque quo veterno consopitæ.

Odilo Abbas Sur. Tom. 1. fo. 49.
Quadraginta Martyres Basilius Hom. in 40. Mart.
Nicolaus Episc. cum sorore.
Legāt & intelligāt hæc Hæretici.

Diui quoque Hieronymi corpus, cùm spiritum reddidisset, subita lux circumfulsit, visi sunt Angeli, & Christi vox audita, quæ illum ad possidendum cœleste regnum inuitaret. Lux cū spiritu abijt, odor suauissimus cum corpore remansit. Eadē hora Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus animam eius Angelicis manibus gestatam cœlū versus tēdere conspexit. Eodē die sancta hæc anima miro radians fulgore, Augustino Hippone apparuit. Thuroni etiam duo monachi lucentē globū aera transire, & inde dulciter canentium choros audiri, dum admirantur, intellexerunt Hieronymi Presbyteri animam tunc apud Bethlehem defuncti ab Angelis ad Paradisi quietęm ferri, & hoc quidem pro laboribus, quos ipse in vita exhausit, Dei laudibus & hominum vtilitati semper intentus. Tot prǽterea signa de illo, tot miracula enumerantur, vt mihi certè vel pręcedere reliquos beatos apud Deum dignatione videatur, vel paucos habere pares.

Hieron. Presbyter
Epist. 205 inter Episſ. August.

Paulus primus Eremita. Hierō. de vit. Pauli

PAVLI etiam primi Eremitæ beatam animam Angelico ministerio ad cœlum tolli vidit Antonius Abbas, mox defunctum esse deprehendit, & questus est, quòd se in itineris comitem non assumpsisset, nihil dubitans, quin è corpore statim ad beatitudinem translatus esset. Idem Antonius, non modico locorum interuallo discretus, Ammonis Abbatis obitum cognouit, cùm animam eius multo candore illustrem, & in sublime tendentem conspexisset. *In vitis Pat. fol. 31.*

Ammon Abbas.

Abbates. Martyres. Episcopi. Monachi.

ADHAEC Pafnutij, Benedicti, Stephani, Egidij, Spei Abbatum; Tyburtij, Valeriani, Maximi, Marcellini, Petri, Iustini, Pastoris, Quintini, Seueri, Martyrum; Decimi Leonis Papæ, Amatoris Antisiodorensis Episcopi, Germani Capuani Episcopi, Onophrij Solitarij in AEgypto, Speciosi in monte Cassiano Monachi, compluriumque aliorum, quos enumerare longum esset, felices animæ, quo die corpora sua reliquerunt, eo ad cœlum tolli visæ sunt, & dum tollerentur, melos interdum lætantium Angelorum auditum, Deo volente, felicitatis, ad quam euocabantur, testimonium in terra residere, ne alios pigeret eorum vitam imitari, quos beatos esse tā certo indicio agnouissent.

August. Episcop.

AVGVSTINVM quoque, quo die corpus etiam mandatum sepulturæ fuit, monachus quidā procul inde manens, & in spiritu raptus, vidit infula & pōtificalibus indumentis insignem, sedere intra nubem candoris eximij, de oculis eius promicantes radij totam illuminabant Ecclesiam, & vbique incredibilis odoris fragrantia nares oblectabat. Post hæc à Bernardo Abbate visus est, dū per noctē sermones eius à fratrib' in Ecclesia legerētur, limpidissimas ore aquas vomēs, quibus totū Ecclesiæ pauimentum supra modum inūdabat. Verè. n. ille quasi quidam inundans fluuius Ecclesiam Dei salutaribus documentis irrigauit, & lumine ingenij Scripturarum obscura clariora fecit. Sanctitatis etiam virtutumque suarum odorem tam latè effudit, vt nomen eius & in terris celebre sit, & in cœlo. Palàm igitur factum est, quibus potissimè meritis ad æternitatem vitæ peruenerit, inæstimabilemque mercedem.

Quo die Abbas quidam duos lectos ineffabili ornatu comptos, multoque nitore splendentes, ab Angelis ferri viderat, atque audierat, in altero Hugonem Abbatem Cluniacensem collocandum, in altero Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem: cognouit ambos tunc simul vita ista defunctos, & in lectis veræ felicitatis requieuisse, de quibus dictum est: Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. *Hugo Abbas.* *Anselmus Archiepiscopus.* *Psal. 149.*

ERASMO Episcopo Martyri, post ingentia pro Christo fortiter tolerata supplicia, visi sunt sancti Apostoli & Prophetæ coronam sibi de cælo afferre. Qua visione delectatus, orauit vitæ huius finem, eoque impetrato, spiritum exhalauit. Nunc itaque Martyrij gloria coronatus exultat, & in conspectu Dei Optimi Maximi clarus atque inclytus incedit, eorum vtens consortio, à quibus coronari & ad cælum vsque deduci meruit. *Sur. Tom.* 1. *Erasmus Martyr.*

In Dominici quoque Prædicatorum Patris obitu, ad quantam ipse migrasset beatitudinem, testatum est duorum visione, Guualæ Præpositi Conuentus Brixiensis, & Rhaonis fratris. Alteri somnianti apparuit cælum apertum, & Angeli Dominicum eò de terra transferentes, & IESVS Christus multa cum iocunditate eundem suscipiens, ac susceptum Mariæ matris offerens amplexibus. Alter cùm Missam celebraret, sensibus corporis consopitis tantùm, spiritu vigilans, illum cum reuerendo quodam virorum comitatu ab vrbe Bononia processisse vidit aurea corona micantique fulgore conspicuum, quem nondum vita audierat defunctum. Quanti ergo esset apud te, Domine, Dominicus tuus, neminem latêre voluisti. Quoniam præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis, posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Cælum illi sicut Protomartyri tuo Stephano patêre fecisti, & sicuti Ioannem Apostolum tuum, ita & hunc seruum tuum Virgini matri Virginem commendasti, vt pariter ostenderes, quantum ipse meruisset & prædicandi officio, & proposito castitatis. *Sur. Tom.* 4. *Dominicus.* *Psal. 20.* *Actor. 7.* *Ioan. 19.*

Francis-cus. FRANCISCI etiam Patris (à quo Minorum Ordo cœpit) vt vita ita vitæ finis nobilis ac magnificus fuit. Quo expirante, quidam fratrum animam eius in stellæ specie de ore eius emicuisse cælumque petijsse vidit: eadem illa hora Minister Terræ laboris grauiter ægrotans, cùm iam deficiente spiritu & languescente lingua obmutuisset, repentè in vocem prorupit, dicens: Expecta me, pater, expecta me. Et interrogatus, Patrem Franciscum se videre dixit, multa cum luce cælum versus tendentem. Hoc dicto de corpore exijt, & verba re comprobauit, illum continuò sequens quem cernere se aiebat: nunc cum illo simul cælestibus fruitur diuitijs: quo cum simul terrenas contempsit. Cæterùm Franciscus sicut hîc multis humilior, ita illic clarior. Quod ne dubitaremus, in visu apparens, figuram stellæ
1. Cor. 15. fulgentis præ se tulit. Nam etsi alij quoque Sancti stellis comparentur, stella tamen à stella differt in claritate, sic & ipse in gloriæ dono. Nec mirum, si illic proximus accedit Christo, qui hic stigmata portauit Christi. *Bonauent. cap.* 14.

Martinus Episcopus. MARTINI Episcopi vultus, cùm obijsset, splendidus apparuit, vt non mori eum, sed ad immortalitatem transire fidem cuiuis faceret. Angelici præterea cantus circa ipsum auditi. Eadem hora Seuerinus Coloniensis Episcopus animam eius ab Angelis ad cælum ferri vidit. Seuerus etiam Monachus ipsum in quiete conspexit, niueo tegumento, vultu rutulo, radiantibus oculis, librum manu gerentem, summa cæli petere. Et euigilans audiuit eundem tunc decessisse. Ambrosio quoque Missam Mediolani celebranti & in spiritu rapto visum est, se exequijs eius interesse, & cùm ad se redijsset, nuntiauit astantibus, Martinum Turonensem Præsulem obijsse. Tot itaque testimonijs declarata est eius beatitudo, vt si pietatis iustitiæque opera, quæ fecerat, laterent, beatus tamen crederetur. Rursum tanta eius probitas fama celebris fuit, vt si nulla in morte signa apparuissent, in Sanctorum tamen numero ab omnibus habendus esset. *Seuer. Sulpit. in vita eius.*

Nicolaus Episcopus.

NICOLAVM Myreæ Episcopum, adhuc infantem, vitæ æternæ prædestinatum esse, signis quibusdam miraculisque apparuit, sed præcipuè visione Sabatij Religiosi viri in secessu mentis abducti. Aiebat enim, se in cælo vidisse diuersorium quoddam regio luxu instructum, auro gemmisque fulgens. In quo & sedile erat, tam opere quàm materia imprimis insigne, atque ita coruscans, vt Solis radios vincere videretur. Audisse autem, ea Nicolao puero præparata, & in cælesti reposita regno. Præscius quippe futuræ vitæ eius Deus præmium ei decreuerat ante pugnam, coronam ante victoriam. *Ioan. Diacon.*

Thomas Archiepiscopus.

THOMAE quoque Cantuariensi Archiepiscopo adhuc viuo, sedem contiguam sedibus Apostolorum à Deo concessam, se vidisse dixit quidam, qui mortuus mox reuixerat. Inde dum Thomas pro iuribus Ecclesiæ sibi commissæ staret, ab impijs cæsus Martyrio coronatur, dumque illi exequiæ à Clero agerentur, Angelorum accinentium vox audita testis beatitudinis eius fuit, fidemque fecit, haud vana fuisse de illo visa hominis rediuiui, quę Apostolis annumerandum significarent. *Sur. Tom. 6.*

Gregorius Papa.

GREGORIO Pontifici Maximo (qui vnus ex columnis est Ecclesiæ Christi) dum Missale Sacrificium offerret, & iuxta ritum ad plebem conuersus, Pax Domini sit semper vobiscum, diceret, Angelica vox cunctis audientibus respondit; Et cum spiritu tuo. Exinde mos inoleuit, vt Pontifici ea verba repetenti nihil à Clero respondeatur, vt scilicet dignum se exhibeat, cui Angeli respondeant, non homines. Præstare enim cæteris vitæ sanctitate debet, qui præstat officij dignitate. Beatitudinis verò Gregorij hoc quoque testimonium additur, quòd Petrus eius discipulus pluries capite ipsius Spiritum sanctum in figura columbæ consedisse viderit. Cumque id prodidisset: Ne credite, inquit, nisi me nunc mori conspexeritis. Hac tanti veri assertione vsus est, vt inuidiam nonnullorum reprimeret, qui scripta Pontificis lacessentes, delenda igniq; tradenda cēsebant.

Scie-

Sciebat autem moriturum se, vt primum secretum illud vulgasset. Ipso igitur Petro sicut prædixerat moriente, expauefacti aduersarij, illum quem paulo antè petulanter mordere non dubitarant, venerari cœperunt, sanctúmque ac beatum dicere. Itaque Gregorij beatitudinem, & qui sciebat, moriendo probauit, & qui liuebant, admirari compulsi sunt. *In vita Gregor. lib.4. cap.70.*

Ricarius Solitarius. Ricario Solitario sepulto, discipulus eius Sigobardus, in spiritu raptus, vidit ipsum in aula quadam decoris & odoris incredibilis confidentem, splendoréque coruscum, ac per hæc visibilia beatitudinem inuisibilem ei obuenisse facilè intellexit, magisque mores magistri sui æmulari & effingere conatus est, quem tantam felicitatem consecutum fuisse minimè dubitauit. *Pet. de Natal.*

Torquatus Episcopus. In ciuitate Acitana ad tumulum Torquati Episcopi die eius natalitio, hoc est, Idibus Maijs, olea florem mittit, fructum facit ac maturat. Inde expressum oleum, cuiusque generis ægritudini efficax habetur. *Ado, in Martyrolog.*

Baudelius Martyr. Pari miraculo Remansi Galliarum vrbe secundùm sepulchrum Baudelij Martyris laurus fuit, cuius folijs contacti infirmi curabantur, & ab immundo spiritu vexati liberi fiebant. Quid per ista Dominus significare voluit, nisi animas eorum apud se habitare, de quorum sepulturis tanta procederet virtus?

Monachus quidam. Monachus quidam cùm mortem obijsset, à Mutio Abbate interrogatus, Vellet ne ad vitam quam reliquerat redire? se cum Christo esse malle, respondit, nec amplius locutus est. Cum Christo igitur beatorum animæ sunt, non cum sopore, quo veriùs illi dormiunt, qui beatitudinem earum ad diem Iudicij differri somniant. *In vitis PP. fol. 11.*

Alexius pauper. ALEXIO Romæ defuncto vox cælestis insonuit: Quærite virum qui oret pro Roma. Ille sub pauperculi humilitate latens, mundo ignotus erat, & monstrante cælo patuit. Cur autem vt pro Roma oret, quæri iussus sit, qui iam mortuus erat, nisi quia post mortem meliùs viuere cœperat,

perat, digniorque esse, qui quod orasset, impetraret. Vir iustus igitur & post obitum orat, non pro se, quia beatus est, sed pro alijs qui nondum beati sunt. Siquidem quanto quis proximior Deo est, tanto citiùs quod orarit, exorat. Hinc nempe Ecclesiæ mos est, illos quos in Sanctorum catalogo redactos colit, vt pro se deprecentur, precari. Ita nunc & Alexius ipse, vt oret pro nobis inuocatur, qui priùs à nemine noscebatur. Sed quoniam soli Deo notus esse studuit, notus factus est omnibus, & id quidem post vitæ huius finem, quando multi qui noti sunt, venire in obliuionem solent, & cum nomine pariter sepeliuntur. *Metaphrast.*

VICTOR Martyr persecutoris gladio cæditur, & continuò vox de cælo auditur: Vicisti Victor beate. Non propter illum hoc contigit, qui iam cum Deo erat, sed propter illos, qui fortasse tormentorum, quæ perpessus est, memores, beatum esse dubitarent, nisi tam certo indicio verum didicisset. Quanta autem beatitudo ea sit, docet in Martyribus vitæ huius contemptus, intrepida suppliciorum toleratio, & nulla vnquam sæuiendi arte superata Christum confitentium firmitudo. Nihil quippe tam durum est, vt durum esse possit, dum perenne bonum speratur; neque quicquam tam dulce est, vt dulce esse queat, cùm diuina suauitudo degustatur. *Victor Martyr.*

AGILVS Resbacensis Abbas, cùm annos plurimos Deo seruisset, confidenter precatus est, vt è vita decederet, & responso accepto, eiusce voti peracto biennio compotem se futurum, gaudere cœpit, vtpote qui tum demum veram vitam inchoaturus esset, cùm hanc finisset. In obitu eius Ado monachus lætantium Angelorum cantus audiuit. Duo præterea, alter febri laborans, alter dentium dolore vexatus, tactu corporis eius curati sunt. Si quis igitur visionum reuelationibus parum credit, experimento credat operis. Palàm est, beatas esse animas eorum, quorum mortua corpora tanto adiumento viuis sunt. *Agilus Abbas.*

SERGIVS & Bacchus Martyres, carceris angustia con-

Sergius & Bacchus Martyres. constricti, beatæ vitæ spe gaudebant. Et cùm prior Bacchus per tormenta consumptus animam exhalasset, Sergius relictum se querens, valde animo affligebatur, vbertimque flebat. Flenti noctu Bacchus apparuit, visu iocundus, luce decorus, gemmea corona insignis. Tum ne lugeret iussit. Mox enim fore, vt ipse quoque pœnis conficiatur, sibique iungatur. Non immeritò igitur Sergio supplicij dilatio supplicium erat, si post supplicia ad tantam gloriam Bacchus peruenerat.

Mercurius Martyr. MERCVRII Martyris apud Cæsaream passi corpus capite truncum splendore fulsit, odore fragrauit, quo miraculo primi ad Christianam credulitatem conuersi sunt; iam certi, animam eius cælesti perfrui beatitudine, in cuius cadauere, contra aliorum cadauerum naturam, & lux pro pallore erat, & odor pro fœtore. *Pet. de Natal.*

Marcellus Tudertinus. MARCELLVS Tudertinæ vrbis non ignobilis ciuis, magis tamen animi probitate notus, (vt in Dialogo beati Gregorij relatum legimus) cùm mortuus iaceret, à Fortunato Episcopo ad vitam reuocatus est. At verò non dissimulauit, hoc se oppido quàm ægre ferre, quòd diceret, ad quietis beatæ loca iam se perductum fuisse, cùm ad corpus redire iussus est, annuente Domino precibus Fortunati. Vixit itaque iterum moriturus, ita tamen, vt beatitudinis præmia quæ acceperat auxisse potius credatur, quam minuisse, adeò se ipso melior euasit, dum intermissa amittere timet. *Greg. Dial. lib.1.cap.10.*

Vrsinus Presbyter. VRSINVS Nursiæ Presbyter, castus ac sanctus, dum animum ageret, lætus exclamauit, gratias agens ijs, quos ad se venisse solus cernebat. Et quærentibus qui ei assidebant, qui essent illi quorum aduentu tantopere gauderet: Nunquid non videtis, inquit, Petrum & Paulum Apostolos hìc adesse, & euocare me? Mox ad eos, quos tantùm ipse videbat, conuersus dum repeteret: Venio, venio, ecce venio; cum ijsdem abiens, corpus exanime reliquit. O felix animula, quæ nec mortis dolorem sensit, dum conspectu Sanctorum lætatur, nec de futura

salu-

ſalute dubitauit, dum à Sanctis vt ſecum veniret inuitatur. *Ibid.lib.4.cap.11.*

De Probo quoque Reatino Epiſcopo memoriæ proditum eſt, quòd cùm ex languore mox ſe deceſſurum cognouiſſet, omnibus qui ei aſſidere ſolebant tunc fortè ſummotis, præter vnum puerum, vidit ad ſe intrantes Iuuenalem & Eleutherium Martyres, quorum aduentu puer conterritus, & repentino fulgore ſtupefactus, vbi qui eſſent didicit, fugiens prorupit è cubiculo, familiam clamore concitat, ad locum vbi Epiſcopus iacebat concurrunt, neminem inueniunt, præter corpus eius iam exanime. Quo quidem relicto, ipſe cum illis abierat, quorum domicilium in cælo non in terra erat. *Ibid. cap.12.* *Probus Epiſcopus.*

SERVVLVS paralyticus moriens homines circa ſe pſallentes ſilere iuſſit, quoniam Angelos audire cœpit. Et cùm ad cæleſtem cantum, quem ſentire ſolus poterat, oculos, aures, animumque intendiſſet, corporis vinculis ſolutus abijt. Tam autem ſuauis odor à corpore iam extincto exhalauit, vt nemini dubium eſſet, quin eius animam cantus illi, quos ipſe audierat, egredientem ſuſcepiſſent, & in beatorum ſedibus collocaſſent. *Ibid. cap. 14. & Homil.15.in Euangel.* *Seruulus mendicus.*

Duo Valentij Abbatis diſcipuli in Valeria Prouincia à Longobardis ad arborem laqueo ſuſpenſi, necatique, veſpere diei illius pſallere auditi ſunt, ita vt carnifices ipſi, qui eos interemerant, attoniti terrerentur. Quid hoc eſt, niſi vt credamus, eos qui Deo ſeruiunt, tunc demum feliciter ac beatè viuere incipere, cùm contingit mori. *Ibid.cap.21.* *Duo à Longobardis ſuſpenſi.*

Neque hoc omnino prętermittendum, quod beato Gregorio teſtante verum fuiſſe non ambigitur. Quidam religioſæ vitæ vir moriens, Ionam & Ezechielem & Danielem Prophetas vidit, viſos cognouit, cognitos ſalutauit, & dum reuerentiæ illis, quos nemo alius cernebat, cùm multi adeſſent, officium exhibet, mortem oppetijt. Si hic corpore adhuc grauatus eos, quos nunquam viderat, ſtatim cognouit; quanto clarior certiorque erit notitia illorum, *Quidam vir.*

tum,

rum, qui vel modò sarcina carnis deposita ad cælum euolant, vel postea cum eadem carne beatificata, illuc ascensuri sunt. *Ibid. cap.* 34.

Fœminæ. Maria Magdalena.

Tantæ beatitudinis magnitudo non minùs in fœminis illis conspici considerarique potest, quæ ipsam non solum feliciter sed etiam manifestò assecutæ sunt. Mariam Magdalenam, cùm in solitudine vitam ageret, solitarius quidam Presbyter ab Angelis in cælum tolli, & iterum loco suo restitui vidit. Ab ipsa deinde quid hoc esset curiosè sciscitatus, didicit, triginta iam annos eam non alio cibo sustentatam, præterquam cælestium gaudiorum contemplatione: beatis, quemadmodum ipse conspexerat, spiritibus eò se perducentibus ac reducentibus, & iam finem vitæ huius facturam, vt vitam illam inchoet, quæ nullo concluditur fine, nulla carpitur molestia, nullo indiget bono. O quanta hæc diuinæ dilectionis gratia, id mortali corpori concedere, quod concedi solet immortali, & tamdiu sine alimento viuat, & terrenum adhuc in tam sublime feratur. Sed cur tandem solutam animam Deo reddidit? ne scilicet animæ perpetuæ beatitudini impedimento esset, cuius alternam aliquatenus non impedierat. *Metaphrast.*

Margarita Virgo.

MARGARITAE Virginis capiti, dum ipsa grauibus afficeretur pœnis, nec interim cessaret confiteri Christum, cunctis qui aderant cernentibus, columba de cælo aduolans, auream corollam imposuit. Eo miraculo quatuor millia hominum relictis idolis Christum colere cœpêre, nec timuerunt capitis subire discrimen, dum diuinitus coronam concupiscunt. Haud quaquam sic præsentem vitam despicerent, nisi meliorem certissimè expectarent. *Idem.*

Dorothea Virgo.

DOROTHEA Virgo & Martyr, ad Paradisum Sponsi sui Christi se per tormenta peruenisse probauit, brumæ tempore missis rosis Theophilo scribæ. Quam rem ille impensiùs considerans, cùm priùs Christianorum religionem irrideret, sequi cœpit; ita vt gratanter & ipse iugulum gladio submitteret, nihil iam ambiguus de beatitudine adipiscenda, quam tali argumento in

Christo tantùm esse didicerat. Præferens igitur huius vitæ voluptatibus cælestes rosas, vltro martyrium adijt, & illarum odore decoreq́ue captus mori optauit. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 8. cap. 6.*

Eulalia Virgo. EVLALIAE Virginis, post multa tormenta capite cæsæ, anima sub columbæ volantis figura visa est cælum petere, & nubibus condi; vt palàm esset, Martyrum animas carnis nexu expeditas illo protinus tendere, quò ipse præcessit, pro cuius amore torqueri, vri, occidiq́ue gauderent. *Prudent.*

Prisca Virgo. PRISCA Virgo dum Christum confitens torqueretur, luce de cælo lapsa circumfunditur, cum Sanctis in carcere sibi apparētibus psallit, carceris pedor in odorem suauissimū vertitur, ipsa ab angelis in Throno diuini fulgoris gloriosè collocatur. Si tanta illi inter tormenta affuit beatitudo, quantam exhaustis iam tormentis consummatoq́ue agone secutam credimus? Neque enim æqua esse debet merces pugnantis adhuc, & post pugnam iam victricis: illic auxilium petitur, hîc triumphus debetur.

Septem mulieres Martyres. SEPTEM mulierum, quæ cum beato Blasio Episcopo ad Sebasten martyrium passæ sunt, cùm capite cæderentur, animas virginali forma à corporibus egredi viderunt, cælumq́ue versus ferri, candidas admodum, & corollis circa capita fulgentibus decoras: & hoc ipsi sicarij testabantur, à quibus interemptæ sunt. Nunquid non satis verum putabitur, quod ne inimici quidem negare potuerunt, eas videlicet statim post necem, beatitudinis æternæ fructum percepisse? *Metaphrast.*

Agatha Virgo. AGATHA Virgo & Martyr per Apostolum à vulneribus curatur, & peracto agonis cursu cùm mortua efferretur, Angeli sub visibili specie exequias celebrant, & literis in marmore incisis, beatitudinis eius testimonia relinquunt: Mentem sanctam, spontaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem. Quis dubitat, quin ab ijs ad Sponsi vsque thalamum perennesq́ue nuptias euecta sit, quorum tanto obsequio in morte meruit honorari? At cur Apostolorum consortio non dignam dixerimus, ad quam sanandam Petrus de cælo ad terras descendere iussus sit? *Sur. Tom. 1.*

Agnes Virgo. AGNES Virgo post Martyrium parentibus ad sepulturam suam excubantibus ac lugentibus gloriosa apparuit cum splendido elegantique Virginum comitatu, aureis armillis, candiduloque amictu multum fulgens, & Agnum niue albiorem dextera baiulans. Tum represso parumper gradu, parētes ipsos dulciter admonuit, ne se velut mortuam flerēt, sed potiùs cum Christo beatè viuenti congratularentur. A Sanctarum, inquit, Virginū quas videtis recepta collegio, ei in cęlo iuncta sum, quem in terra posita toto corde dilexi. Meritò igitur nō solùm Martyrij eius diem festum agit Ecclesia, sed etiam eum quo se talem ostendit celebrem habet. In martyrio, quę passa sit, recoluntur; hîc autem, ad quantam beatitudinem post passionem peruenerit, commemoratur. *Ambos. Serm.* 90.

Cæcilia Virgo. CAECILIA Virgo Angelorum visione fruens, rosarum liliorumque media hyeme vernantium odoramentis, quæ sibi de Paradiso allata fuerant, Valerianum & Tiburtium conuertit, tam suauiter illa redolebant, vt illi repentè cōtempto simulacrorum cultu Christum sequerentur, qui sibi seruientes talibus iam impertiret donis, indeque coronari cupientes, libenter ad Martyrium perrexêre. Ipsa quoque nullis auerti à Christo supplicijs potuit, quoniam certa erat eius consortio se in cęlo visuram, cuius Angelos videre meruerat in terra. *Ado in Martyrol.*

Catharina Virgo. CATHARINAM Virginem, cùm post tormenta capite truncanda esset, orantem vox de cælo consolata est, quæ diceret, preces suas exauditas esse, & iam aperto cæli aditu à Domino aduentum suum exspectari. Itaque læta & hilaris ceruicem gladio subiecit persecutoris. Desecto autem collo, lac pro sanguine exilijt, corpus ab Angelis ad montem Sinai delatum est. Talis itaque honor corpori exhibitus testatur, quanto magis in cælo spiritus eius honoretur. Colligamus cuncta simul, & summatim perpendamus, quali beatitudinis gloria in illius ineffabilis Maiestatis conspectu Sanctorumque omnium Virgo ista repleatur, cui in conspectu hominum tot mira contigerunt: vox de cælo blandiens, lac pro cruore manans, Angeli corpus referentes. *Metaphrast.*

THEO-

THEODORA Alexandrina, quæ sexu dissimulato inter Monachos persanctè vixit, cum decessisset, Abbati in quiete apparuit cum quadam nuptiali pompa, Sanctarum exultantium agmine eam circumuallante, ipsa in medio gemmis auroque coruscans. Tunc se illam esse confessa est, quæ Theodorus Monachus diceretur, mas credita. Mox deinde experrectus, vt sibimet redditus Abbas, continuò cellam eius adijt, & defunctam esse reperit, & fœminam fuisse cognouit. Denique constantiam mulieris inter viros tam diu tam integrè versatæ miratus, beatitudinem quoque palàm prædicare cœpit, atque in quali eam gloria exaltatam conspexerit, vltro prodere. Gloriosa quidem sunt, quæ de illa vidit, sed multo gloriosiora sunt, quæ videre non potuit. *In vit. PP.* *Theodora Theodorum dicta.*

Apud Alexandriam Paulus Antonij Abbatis discipulus, in spiritu ad cęlum vsque pertractus, vidit thalamum quendam miro ornatu excultum, lateque fulgentem, & Antonio paratum putabat, donec audiuit, Thaidi meretrici illum seruari. Ex quo cognitum est ei, mulieri peccata per pœnitentiam dimissa esse, & cælestem beatitudinem condonatam, dicente Domino: Pœnitentiam agite, & appropinquabit regnum cælorum. *Ibidem.* *Thais Meretrix conuersa.* *Matth. 3. Ibid. 4.*

SCHOLASTICAE Virginis animam frater eius Benedictus Abbas in columbæ forma ad cælos euolantem vidit. Cognitoque quòd obijsset, corpus illius ad monasterium suum deferendum curauit, & in sepulchro quod sibi parauerat condidit, vt iunctis ossibus in terra cubarent, qui animis iungendi erant in Paradiso, parique vitæ merito pari beatitudine fruituri. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 34.* *Scholastica Virgo.*

Thebaidis monasterij Abbatissa Euphraxiam Viduam propediem vita decessuram intellexit, cùm Antigonum eius virum in cælesti beatitudine constitutum per somnium vidisset, ac supplicantem, vt ipsa iam de terris euocata sibi in cælo copularetur. Somnij fidem probauit euentus, & Euphraxia (sicut prædictum fuerat) breui defuncta, ad eandem beatitudinem ascendit, ad quam præcesserat maritus. Euphraxiæ quoque eius Deo dicatæ Virginis eadem Abbatissa obitum prædixit, deinde *Euphraxia Vidua.*

Præpositæ eius Iuliæ, postremò suum, neque secus quàm prędixerat euenit. In vno conditorio tres positę vna beatitudine gaudent in Paradiso. Quoniam ideo in proximo secum hinc migraturas Abbatissa præcognouit, quòd quanta ipsis parabantur præmia, antè supra cælum in spiritu rapta vidit. *In vitis PP.*

Gertruda Virgo. GERTRVDIS Virgo Nigellani Monasterij qua die obijt, Abbatissę Treuerensis monasterij ante Altare oranti apparuit, seque ad Sponsum suum ire dixit, cælesti gloria fruituram. Alio quoque miraculo beatam esse patuit. Cùm monasterium arderet, supra tectum visa est candenti velo flammas premens, restinctoque statim incendio, cùm totum ædificium consumptum iri timeretur, nihil damni illatum fuit, igne Virginis imperio cedente, quia illi iuncta erat, cuius voluntati subiecta sunt vniuersa. *Mol. in Natal. S. Belgij,* 17. *Martij.*

Edeltrud. Virgo. EDELTRVDIS Virginis corpus, cùm post sextum decimum obitus sui annum ad aliud sepulchrum transponeretur, integrum inuentum est, ineffabilique odore fragrans, quin etiam (quod multo mirabilius est) in vocem prorupit, dicens: Sit gloria nomini Domini. Ex quo apparet, quanta sit animæ eius cum Deo viuentis beatitudo, cuius mortuum etiam corpusculum Deo laudes gratesque ageret. Præterea tactu eius multi, qui morbo affecti fuerant, protinus conualuerunt. Et si cadauera sanctarum animarum sic separata sanctitatis earum sentiant virtutem, quantæ virtutis futura sunt, cùm illis iterum fuerint copulata? *Bed. Hist. Angl. lib.* 4. *cap.* 19.

Galla Romana. GALLAE Romanæ Christi ancillæ ægrotanti, Gregorius autor est, Apostolum Petrum apparuisse, atque illam vt secum veniret inuitasse, eo quòd peccata sua dimissa essent. Hanc visionem cùm alijs ipse retulisset, corpore exuta cum illo vtique abijt, cui claues datæ sunt regni cęlorum. Illum igitur beatitudinis locum ascendit, cuius ianitor est qui inuitauit, hic iacentem vocauit, hic venienti aperuit. *Gregor. Dialog. lib.* 4. *cap.* 13.

Romula Virgo. ROMVLAE quoque Virginis beatitudo, ex eo planè percipi potest, quòd paralysi dissoluta, cùm ad vitę finem

perue-

peruenisset, luce repentè circunfusa est. Cuius lucis fulgore attoniti qui ei assidebant, & expauefacti, magis etiam timuerunt, cùm mox conuenientis illuc turbę strepitum persensissent, & neminem viderent. Represso deinde ambulantium fragore, successit suauitas odoris, qui ibidem tandiu permansit, donec Romula spiritum tradidit. Tunc etiam ante ostium cellulæ eius psallentium cantus auditus. Haud dubium quin ideo, vt palàm fieret, dignam fuisse animam illam, quam hinc abeuntem Angeli exultantes comitarentur, & cum tripudio ad cælum perferrent, atque in illo æterni Sponsi thalamo feliciter collòcarent. *Ibid. cap.* 15.

HANC Angeli comitati sunt, Trasillæ verò Virginis beati Pontificis Gregorij amitæ animam, ipse Angelorum Rex & Dominus Iesus Christus. Huic primùm in visu apparuit Felix Pontifex, & perpetuæ lucis illi sedem ostendens: Veni, inquit, & fruere consessu hoc beatorum. Mox ipsa febris morbo affecta, & iam animam agens, vidit ad se venientem Iesum, & eis qui aderant, vt assurgerent iussit, eo quòd aduenisset Dominus. Tum ad visionem, quam sola cernebat, mentem oculosque dirigens expirauit, atque illico odor suauissimus nares omnium occupans, nemini dubium reliquit, quin verè ibi Dominus ipse affuerit. Sed quis dicere potest, quanta is Trasillam felicitate beatificarit in cælo, qui ad consolandum descendere dignatus est in terram? *Ibidem, cap.* 16. *& Homil.* 38. *in Euangel.* *Trasilla Virgo.*

DE MVSA puellula idem autor Gregorius tradit, ei per visionem nocturnam Dei Genitricem Mariam cum Virginum choro apparuisse, atque iniunxisse, vti risu iocisque & omni vanitate abstineret. Futurum enim, vt post trigesimum diem suo suarumque virginum consortio gauderet. Tota itaque immutata est, tantoque promisso illecta nihil egit, ob quod eo indigna videri posset. Inde morbo implicita, & tandem die qui prædictus fuerat imminente, eadem visione iterum consolata, quasi vocanti se respondere cœpit: Venio, Domina, venio. Sub ijs verbis efflauit spiritum, ipsam cæli Reginam Virgi- *Musa Virgo.*

nesque eius ad cælum præeuntes, tam exultanter secuta, quàm feliciter. Neque enim de beatitudinis possessione mox capienda dubitabat, cuius pollicitationem ex ore ipsius, cui concessum est vt dare possit, acceperat. *Ibidem, cap.* 17.

Exhortatio. His & huiuscemodi exemplis (vt antè diximus) edocemur quanta sit illa inuisibilis & incomprehensibilis nobis Sanctorum felicitas, cùm tam mira sint, quæ de ipsis mortales oculi videre potuerunt. Gaudeamus igitur, quia maius est bonum illud, quàm vt quis (donec carnis huius pondere premitur) aut cernere possit, aut dicere, aut etiam cogitare. *1. Cor. 2.* Gaudeamus, inquam, quia tam ingens immensumque bonum promissum est nobis ab ipso qui veritas est, ab ipso qui neminem fallit, & in cuius ore non est inuentus dolus neque mendacium. *1. Pet. 2.* Erimus ineffabilis beatitatis perpetui possessores, modò breuis vitæ huius cursum post illum qui via est dirigamus, post illum qui lux est pietatis iustitiæque passibus ambulemus. Hic magister noster, hic dux, hic Dominus, hic omnium sequentium se Saluator est. Quomodo autem eum sequi oporteat, & ipse docuit, & Sanctorum suorum egregia præclaraque exempla, quibus totum opus istud contextum est, satis nos abundeque instruxerunt. Horum itaque dum licet, dum res tempusque suppetit, vestigijs insistamus, vt vbi illi sunt, & ipsi simus. Non declinemus neque ad dexteram, neque ad sinistram; non pes titubet, non mens vacillet; constanti fide, spe firma, forti magnoque animo viam salutis ingrediamur. *Sapient. 5.* Modicum laborabimus, multum metemus. Accipiemus enim (sicuti scriptum est) regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini Dei nostri. *Isaiæ 6.* Ipse dextera sua teget nos, & in brachio sancto suo defendet nos. Ipse ponet consolationem lugentibus Sion, dabit coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Ipse sustollet nos super altitudines terræ, in hæreditatem inæstimabilium diuitiarum, regnique cælestis. Ibi erit (vt Isaias ait) mensis ex mense, Sabbatum ex Sabbato, nullus denique finis, nulla vnquam decessio erit gloriæ Beatorum. *Idem 66.*

rum. Non ceſſet igitur manus noſtra operando, lingua orando, oculi vigilando, mens contemplando, corpus abſtinendo. Contemnamus opes, renuntiemus voluptatibus, parui pendamus honores, nihil terrenum concupiſcamus, nihil niſi quod naturæ neceſſitas exigit, habeamus. Non efferamur proſperis, nec frangamur aduerſis. Irriſorum cauillationes, inuidorum morſus, maleuolorum odia, ſuperborum contumelias, indignantium minas, furentium verbera, omniſque generis offenſas atque iniurias æquo animo toleremus: diligendo qui de illos, qui nobis infeſti ſunt, & pro perſecutoribus noſtris deprecando, nec malum pro malo, ſed potiùs bonum reddendo. Paruus breuiſque omnis labor eſt, ſi propoſitę nobis mercedis immenſitas æternitaſque penſetur.

NVNC, quoniam tandem ad inſtituti operis finem peruentum eſt, & ſexto iam peracto volumine, Sabbatum inſtat quieſcendi, tibi cæli terræque Conditor ac moderator Deus gratias ago, manipulos offerens de plenioribus Eccleſiaſtici agri ſpicis variè conſertos, vt quos tuis auſpicijs tuoque auxilio collegerim, tuo etiam nomini conſecrentur. Tu da, vt horum ſemina in terra cordis noſtri ſata cæleſtis gratiæ imbre irrigentur, & fructum faciant in tuis horreis recondendum. Da, vt Sanctorum tuorum (quos paſſim commemorauimus) veſtigia obſeruantes, poſt vitæ huius miſeriam ad illas veræ felicitatis perducamur manſiones, in quibus ipſos accipere dignatus es, & cum ijſdem Angelorum tuorum iuncti choris, tuoque conſpectu beatificati, in te gloriantes, in te exultantes, te vnum in Trinitate, & trinum in Vnitate adorantes, viſibilibus inuiſibilibuſque perfruamur bonis æuoque ſempiterno. Amen. *Peroratio.*

✠

FINIS.

INDEX RERVM ATQVE EXEMPLORVM.

A.

B.

D.

Ee-

G.

H.

K.

L.

N.

O.

Christi

T.

FINIS INDICIS.

COLONIAE AGRIPPINAE,

Excudebat Stephanus Hemmerden,
Sumptibus Bernardi Gual-
theri.

ANNO M. DC. IX.

